ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

MARDI 2 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8712 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4513

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԷ — ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՀԱՆԴԱՐՏԻ

•

ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻ

—o—

ՏԸԼՈՒՎՐԻԷ.— ՋՕՐԱՎԱՐԸ ԽՕՍԵՑԱՒ, ԿԸ ՄՆԱՑ ՀՆԱԶԱՆԴԻԼ

ՁՕՐ. ՔՐԵՓԷՆ.— ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՍ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐԵՄ

Ուրբաթ իրիկուան Հանրապետութեան Նախագահին սրտառուչ եւ կորովի ճառը մեծ տպաւորութիւն ձգած է ընդհանրա – պէս Ֆրանսայի եւ առհասարակ Ալժէի բանակին եւ ապստամբներուն վրայ։ Բանակին, որ մինչեւ վերջերս «անստոյգ մարդու» մը տպաւորութիւնը կը ձգէր, այժմ վերագտած իր երբեմնի կարգապահութիւնը։ Ներկայիս մեծ հարցական մը կը մնայ։ Ի՞նչ դիրք պիտի որդեգրեն ա – պստամբները։ Փարիզի պետական շրջանակները չեն ուզեր նոր եւ ցաւալի կռիւներու եւ աւելորդ արիւնահեղութեանց պատճառ դառնալ, ուստի կառավարութիւնը մտադիր է ամէն ճիգ ի գործ դնել համոզելու համար «պարիսպի մարդիկը» որ քաշուին իրենց տուները։

Ալժէէն հասած լուրերը մտածել կու տան թէ տարակարծութիւն մը ծայր տըւած է «ըմբոստներուն» մէջեւ։ Արդէն Շաբաթ եւ Կիրակի մեծ թիւով ապըստամբներ հեռացան իրենց դիրքերէն։

Բանակցութիւններ տեղի ունենալու վրայ են կառավարական շրջանակներուն եւ ըմբոստ պարագլուխներուն միջեւ։

Այս վերջինները պայման դրած են որ ոչ մէկ պատժական քայլ առնուի իրենց դէմ ու այս առթիւ տրամադրութիւն յայտնած են մաս կազմելու բանակին։ Կառավարութեան տեսակէտը հետեւեալն է։ Ա) Անդէն ցուցարարները պէտք է քաշուին իրենց բնակավայրերը։ Բ) Զինեալ ապստամբները պիտի զինուորագրըւին բանակին կողմէ։ Գ) Պատժական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին ապըստամբ պետերուն, յատկապէս, Օրթիզի, Լակայառտի եւ Մարտէլի դէմ։ Մինչ Օրթիզ կ'ընդունի այս վերջին պայմանը, անդին Լակայառտ կ'աշխատի «մինչեւ ծայրը երթալ»։ Իր տրամադրութեան տակ պահուող ձայնասփիւռի կայանով եւ յատկապէս վարձուած թռչանէ մը նետուած թռուցիկներով կոչ ուղղեց ժողովուրդին որ զօրավիզ կանգնի իրեն, «այլապէս համալսարանը նոր Ալքազարի մը պիտի վերածուի»։ Այս առթիւ կը թելադրէր ժողովուրդին որ ականջ չկախէ Ալժէի ձայնասփիւռին «քանի որ սուտ կը խօսի ան»։ Կիրակի ամբողջ օրը, քանի մը հազար հոգի փորձեցին ճեղքել զինուած բանակն չղթան ու որոշ տեղեր յաջողե – ցան։ Յուսափելով հանդերձ նոր արիւնահեղութեանց պատճառ դառնալէ, այսու հանդերձ բանակը զինուորական խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնէ. դիմադրադրա – ելու համար ամէն հաւանականութիւն։ Զօր. Կրասիէօ փոխարինուած է՝ Զօր. Թուլուղի կողմէ օգնականը Զօր. Քրե – փէնի։ Երէկ ամբողջ օրը զանազան զինուորական ջոկատներ հասած են՝ Ալժէ ուր արդէն պաշարման չղթան «նեղցած» եւ «զօրացած» է։ Իրենց կարգին 6000 երկրապահներ եւ երկու հարիւր սպաներ պատասխանելով Զօր. Կրասիէօյի կոչին ներկայացած են զինուորական իշխանու – թեանց։

Կառավարութեան պատուիրակը՝ Տէ – լուվրիէ հանդարտութեան եւ կառավա – րութեան հնազանդելու կոչ մը ուղղած է ժողովուրդին։ «Զօրավարը Ուրբաթ ե – րեկոյ, խօսեցաւ, յստակ պարզեց կա – ռավարութեան տեսակէտը։ այժմ կը մնայ ամէն մէկուն հնազանդիլ օրինաւոր պետին եւ օրինական ճամբով ծառայել Ֆրանսական հայրենիքին։ Այնուհ որ չեն դիտակցիր այս ճշմարտութեան, պատ – մութեան առաջ մեծ պատասխանատուութիւն մըն է որ պիտի ստանձնեն, քանի որ իրենց այդ բացասական դիրքով նոր արիւնահեղութեանց դուռ պիտի բանան»։ «Այս առթիւ — աւելցուցած է կառավա – րութեան պատուիրակը — հետեւեալ կարգադրութիւնները ըրի։ Արտակարգ լիազօրութիւն Զօր. Քրեփէնի։ Իր պատասխանատուութեան շրջագծին մէջ կ'իյնայ Ալժէն»։ Իր կարգին՝ Զօր. Քրեփէն հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է. — «Որպէս զինուորական պիտի կատարեմ իմ պարտականութիւնս, պիտի աշխատիմ նոր բախումներու տեղի չտալ։ Կը բաւէ որ մեզմէ մէկը յիմար քայլ մը ընէ որ վերսկսին կռիւները։ Օգնեցէք ինձի որ նոր դժբախտութիւններ չպատահին։ Բանակը վերագտած է իր ուղին, կարգապահ եւ հայրենասէր է, դուք եւս նոյն ուղին ընտրեցէք։

Մինչ կացութիւնը իրերու այս վիճակին կը գտնուէր, երբ քաղաքի կեդրոնին մէջ, գրեթէ հոն ուր զինուորականներ եւ ըմբոստներ դէմ հանդիման կանգնած էին, կը պայթի ռումբ մը։ Երեք վայրկեան չուներ սպանուեցան եւ երկու տասնեակ անձեր վիրաւորուած են։ Ռումբը զետեղուած էր էֆ էլ էնի մարդոց կողմէ։ Սպաննուածներուն մէջն է էֆ էլ էնի ահաբեկիչը՝ ծպտուած վայրկեան զէնքերով։

Անորոշ օրէ մը յետոյ, երկուշաբթի առաւօտ կը թուէր թէ բանակը կացութեան տէրն է եւ ապստամբները հետզհետէ տեղի կուտան։ Լակայառտ ըսած էր. «ընդհանուր զօրաշարժը չարունակէ – ցէք»։ Զօր. Քրեփէն կ'ըսէր «աշխատանքը վերսկսեցէք»։

Երկուշաբթի առտու Ալժէ թէեւ չէր դադրած իր բնականոն դիմագիծը, բայց գործադուլը բացարձակ չէր այլեւս։ Դպրոցներու յիսուն առ հարիւրը բաց էր, խանութներու 70 առ հարիւրը եւ 200 – 300 ապստամբներ հեռացած էին իրենց «կեդրոնէն»։

× Փարիզի մէջ երկուշաբթի առտու ժամը 11էն 12 գործադուլի հրահանգ տրուած էր բոլորին իբրեւ բողոք ապա – տամբական չարժումին դէմ։ 12 միլիոն աշխատաւորներ դադրեցուցած էին աշխատանքը։

× Երկուշաբթի առտու Փարիզի մէջ դրաւուեցաւ Լիպերասիօն օրաթերթը։ Ֆրանսական մամուլի ընկերակցութիւնը կը բողոքէ վերջին օրերու պատահած դրաւումներու դէմ։

× Զօր. տը Կոլ 15·000 նամակ, 2500 հեռագիր, 500 բանաձեւ ստացած է համակրանքի։ Ալժերիոյ 200 քաղաքապե – տարաններ եւ մայր երկրի 700 քաղաքներ կը հաստատեն թէ Զօրավարին կողքին են։

ՁԱՒԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

Արտասհմանեան մամուլը կը չարունակէ մեկնել Զօր. տը Կոլի ճառը։ Ընդհանուր տպաւորութիւնը այն է որ տը Կոլ եղաւ վճռական բայց ոչ այնքան յըստակ։ Երկու բան յայտնի չէ իր յայտարարութեան մէջ. — Նախ ի՞նչ պիտի ընէ եթէ չհնազանդին իր կոչին. երկրորդ ցարդ երկդիմի բնոյթ ունի իր խօսքը՝ «ամէնէն ֆրանսական լուծումը Ալժէրիոյ համար» երբ միւս կողմէ կը դատապարտուի իր ազատական ինքնըրոշման դաղափարին համար։

ԱՆԳԼԻԱ.— Նիւզ Քրոնիքլը «հնազանդելու հրամանը որ տրուած է զինուորներուն պատերազմ է, բայց այդ պիտի՞ նշանակէ կրա՞կել Ֆրանսացի քաղաքացիներուն վրայ։ Խօսքէ եաք, պէտք է գործի անցնիլ։ Մանչեսթըր Կուարտիըն

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Լակայառտ, եռագոյն ի ձեռին, երբ – կուչաբթի առաւօտ, զինաթափ՝ ներկա – յացաւ օրինաւոր իշխանութեան։

—o—

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իտալիոյ համայնավար պարագլուխ՝ Թոլիաթթի կոչ մը ըրաւ որպէսզի « ժողովրդավար նոր մեծամասնութիւն մը կազմուի »։ Այս կոչը ուղղած է համայնավարներէն զատ, ընկերվարական – ներուն եւ յառաջդիմական կաթողիկէներուն։ Համայնավար համագումարին, խօսք առաւ նաեւ Մոսկուայի ներկայա – ցուցիչը Միքայէլ Սուսլով։

Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւ – նը չորս տարուան մէջ 250·000 անդամ կորսնցուցած է։

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՑԵԱՆ Քուպա կ'երթայ խորհրդային գիտական ցուցահանդէսի մը բացումին։

—o—

«Տը Կոլ հաւատարիմ եղաւ ինքն իրեն։ Ինչ որ կ'ըսէ ճիշդ է»։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ Նիւ Եորք Թայմզ.— «Շարլ տը Կոլով Ֆրանսան առիւծի սըր – տով պետ մը ունի։

Հերբլտ Թրիպիւն «Վտանգը տակաւին մեծ է»։

Կիրակի օրուան օրաթերթերը կը գրէ – ին. — Ապստամբները ապարդիւ կը կարդան տը Կոլին։

ԻՏԱԼԻԱ.— Լա Սթաւիպա. «Ոչ մէկը, որ ունի քիչ մը քաղաքական հասկացո – ղութիւն եւ բարոյական խիղճ կրնայ չընդունիլ որ տը Կոլի ընտրած ճամբան, ալժերիական հարցին լուծման համար, միակ արդարն է, միակ կարելին։

Ուվիթա (համայնավար).—Տը Կոլի լեզուն խիստ էրԱլժէի ֆաշիստներուն դէմ։

ԴԱՇՆԱԿՑԱՑԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Տի Վելթ. — Պիտի յաջողի՞։ Դժուար է դիտնալ։ Ամէն բան կախում ունի Ալժէի կրքոտ մթնոլորտէն։

ԱՒՍՏՐԻԱ. Նոյէ Թակըսցայթունգ.— « Միայն Ֆրանսայի ճակատագիրը չէ այլ եւ բովանդակ Եւրոպայի ճակատագրին է որ խնդրոյ առարկայ է։

ԴԱՆԻԱ. Տակրնս Նիէթէր.— «Տը Կոլ խօսեցաւ, բայց ոչ մէկ բան ըսաւ իր նը – պատակներուն մասին եթէ իրեն մտիկ չընեն։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱ. Զեթեֆա.— « Տը Կոլ կը նախընտրէ բանակի չեզոք քան ժողովրդավար հանրային կարծիքին։ Բայց ճառը դրական կողմ մը ունի.— Տը Կոլ պնդեց ինքնորոշման վրայ հակառակ այն ճնշումներուն որուն ենթակայ է ա – ջէն »։

ՀՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ, Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը չեչտէ.— Գոհունակութեամբ կարելի է ըսել որ տը Կոլ հաւատարիմ մնաց Ալժերիոյ ինքնորոշման իրաւունքին։ Ինքնորոշումը միակ քաղաքականութիւնն է որ վայել է Ֆրանսայի»։

Թունուզ եւ Մարոք կը պնդեն որ մէկ լուծում կայ բանակցիլն է։

Ֆրանսայի քաղաքական դէմքերու կարդին կարեւոր է ժորժ Պիտոյի յայտարարութիւնը. — Տը Կոլի յայտարարութիւնը տպաւորեց իր վճռականութեամբ եւ սաստկութեամբ։ Պետութեան հեղինակութիւնը հռչակուեցաւ ուժգնութեամբ մը եւ հաստատութեամբ մը, որոնք թոյլ տրուած չէին այսքան դիւրութեամբ միւսներուն քան տարուան օրինաւորութեան ընթացքին։ Պետութիւնը հայրենքին քաղաքական արտայայտութիւնն է։ Իր առաջին առաքելութիւնն է երաշխաւորել հայրենիքին ամբողջութիւնը։ Ո – մանք, սխալ տեսան կարծելով թէ տը Կոլ արտայայտուեցաւ ի նպաստ ամէնէն ֆրանսական լուծումին։ Ցաւով, վիշտով, կը կրկնեմ ոչ մէկ բան փոխուած է։ Պարտականութիւնը կը մնայ նոյնը.— Պահել Ֆրանսական Ալժերիան։

ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽՕՐԷԻՆ

ՏԵԼԷՒԻԶԻՈՆ ԵԻ ԳԱՀԻՐԷ ԿԸ ԲԱՐԻՈՒՔԵՆ ԻՐԵՆՑ ԴԻՐՔԵՐԸ

Քաղաքական աշխարհի բարձրաստի – ճան անձնաւորութեանց այցելութիւննե – րը դէպի Արեւելք եւ տնտեսական ու քա – ղաքական բնոյթ կրող խօսակցութիւննե – րը, որոնք տեղի կ'ունենան այս օրերու ա – րեւելեան կարգ մը երկիրներուն հետ, վերստին աշխարհի ուշադրութիւնը կը փոխադրեն դէպի Ծայրագոյն եւ Միջին Արեւելք։ Նախագահ Այզընհաուըրէն ան – միջապէս վերջ, Ֆ. Միութեան կողմէ Հնդկաստան այցելեց՝ Ք. Վորոշիլով, ուր իրեն ի պատիւ տրուած հացկերոյթի մը ընթացքին պաշտօնապէս խոստացաւ իր երկրին տնտեսական եւ արհեստագի – տական օժանդակութիւնը։ Ըստ այս խոստումին, յաջորդական հինգ տարի – ներու ընթացքին։ Հնդկաստան լայնօրէն պիտի օգտուի Ռուս. Միութենէն, ի – րագործելու համար իր երրորդ հնգամ – եայ ծրագիրը (1961 – 1965)։ Ռուսերը Պհիլայի հսկայ պողպատի գինարանէն ետք, խոստացած են ուրիշ մեծ ճարտա – րարուեստի կեդրոններ եւս հաստատել։ Ասկէ զատ, Հնդկաստանի նախարարա – պետը որ յաջողած էր խորհրդարանին վաւերացնել տալ «չէզոքութեան» եւ « կողմ չբռնելու » սկզբունքը, ներկայիս յոյսեր ունի որ Ֆ. Միութիւնը զօրավիզ պիտի կանգնի Հնդկաստանին, չին – հնդկական սահմանային վէճը համերաշխու – թեամբ լուծելու համար։ Հաւաստի լու – րերուն համաձայն չատ հաւանական է որ Զինաստան ընդունի Ֆ. Միութեան միջ – նորդութիւնը, անշուշտ «Ասիոյ ժողո – վուրդներու խաղաղ կենակցութեան ի խնդիր »։

*Ներկայիս կը թուի թէ Զինաստանի վարիչները աւելի խոհուն եւ զգաստ քա – ղաքականութիւն մը կ'ուզեն վարել։ Թէ – պէթի դրաւումը վատ տպաւորութիւն ձգեց Ասիոյ ժողովուրդներուն վրայ։ Ո – րինակ Պիրմանիա որ երկար տարիներէ ի վեր կը մերժէր ընդունիլ Ամերիկայի ըն – ձեռած օժանդակութիւնը, Թիպէթի ծա – նօթ դէպքերէն ետք տրամադրութիւն ցոյց տուաւ եւ ընդունեցաւ 37 միլիոն տոլարի պատկառելի դրամ մը։ Ան – տարակոյս այս քայլը նախադուռ մը պի – տի ըլլար եթէ երբեք Զինաստան չվերա – քննէր եւ չբարեփոխէր իր քաղաքակա – նութիւնը։ Արդիւնք աւելի դգաստ տրամադրութիւններու, վերջերս կարե – լի եղաւ երկու երկիրներուն (Պիրմանիա եւ Զինաստան) համաձայնիլ սահմանա – գծին չուրջ։ Անկիւնադարձ մը եղաւ նաեւ ճափոն–ամերիկեան զինուորական դաշնա – գրի ստորագրումը։ Արդարեւ՝ ներկայիս Զինաստան կը յուսայ ստանալ ռուսական հիւլէական զէնքեր առարկելով թէ ան – հրաժեշտ են իրեն պաշտպանութեանը։ Մինչեւ վերջերս Ֆ. Միութիւնը «խուլ» կը ձեւանար նման խնդրանքներուն։ Դրդուած այս իրողութենէն (թէ Զինաս – տան հաւանաբար զինուի հիւլէական զէն – քերով) Մ. Նահանգները տրամադրու – թիւն ցոյց տուին ընդունելու Զինաստանի ներկայութիւնը ապագինումի չուրջ տեղի ունեցող խորհրդաժողովներուն։

Նշանակալից երեւոյթ եղաւ նաեւ Տքթ. Էրհարտի Գահիրէ ժամանումը։ Գերման տնտեսական նախարարը կը յուսար ա – պահովել Ասուանի ամբարտակի կառուց – ման երկրորդ բաժինը։ Սակայն Ռուսերը իրմէ եւ ուրիշներէն աւելի արագ չար – ժեցան։ Արդարեւ Ի. Նովիքով եւ Մ. Ա – րաֆա, Յունուար 18ին կը ստորագրէին Ասուանի ամբարտակի ամբողջական չի – նութեան համաձայնագիրը։ Ներկայիս Գահիրէ կ'աշխատի սիրաշահիլ եւ հա – մոզել գերման տնտեսագէտը որ 450 մի –

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

(1860 — 1930)

★

Այս տարուան Փետրուար 23ը Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանի ծննդեան հարիւրամեակն է: Այժմէն Իսթանպուլի մէջ կը պատրաստուին տօնել յիշատակի հանդիսութիւններ: Արտասահմանը անտարակոյս իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ «Հովուական Սրինգ»ի եւ «Սրբազան Քնար»ի արժանաւոր հեղինակի ոգեկոչումին:

Բազմակողմանի արժանիքներով կը ներկայանայ այս եկեղեցականը, իբրեւ դաստիարակ – ուսուցիչ, բանասէր, բանաստեղծ, մտաւորական եւ հանրային գործիչ:

Բարեկեցիկ դիւրութիւններէ զուրկ ընտանիքի մը մէկ զաւակը, ինչպէս եղբայրը բանաստեղծ Պետրոս Դուրեան, ուսումնասէր եւ ընթերցասէր մօր մը գուրգուրանքին առարկայ կը դառնար եւ կանուխէն նկարագրի այնպիսի գիծեր երեւան կը բերէր, որոնք մինչեւ իր կեանքին վերջը յատկանշական պիտի մնային. — անաղմուկ գործունէութիւն ունեցող, ինքն իր մէջ կեդրոնացող, եւ ինքնազարգացումի տիպար անհատականութիւն մը:

Ծանօթ է Եղիշէ Դուրեան բանաստեղծը, բայց մեծ եւ արդիւնաւոր եղած է նաեւ իր դերը իբրեւ հանրային գործիչ, կրթական առաքեալ եւ անխոնջ ուսուցիչ: Իր բոլոր աշակերտները լաւագոյն եւ երախտագիտական զգացումներով կը յիշեն իր անունը, գուրգուրանքով եւ պատկառանքով: Գրիգոր Նարեկացիի «Մատեան Ողբերգութեան» աշխարհաբարի երկու թարգմանիչները մանաւանդ, անկէ ներշնչուած ու քաջալերուած են, Թորգոմ եւ Գարեգին Պատրիարքները, մեր ժամանակներու Երկրորդ Շնորհալիին կը նուիրեն իրենց աշխատութիւնները, մանրամասն վերլուծական յառաջաբաններով, եւ որուն «պանծալի քարոզիչ» տիտղոսը տուած է Եղիա Տէմիրճիպաշեան, իր «Երկրագունդ» պարբերականին մէջ, տակաւին 1884ին:

Կ'արժէ յիշատակել նաեւ Մելքոն Կիւրճեանի (Հրանդ) մէկ վկայութիւնը: Դպրոցակից Յ. Մրմրեանի եւ Բժիշկ Վահրամ Թորգոմեանի, 1887ին Նիկոմիտիա տրուած այցելութեան մը առթիւ հետեւեալ տողերը գրած է «Արեւելք»ին ուղղուած յօդուածի մը մէջ.—«Դիմացի կանանչագեղ բարձրութեանց վրայ, Պարտիզակի խաղաղասէր մենութեան մէջ, տարիներէ ի վեր կ'ուսուցանէ եւ կ'ուսանի բանաստեղծին եղբայրը, ինքն ալ սիրուած բանաստեղծ մը արդէն, Եղիշէ Վարդապետ Դուրեան ... Իր քերթուածները կրօնաշունչ, մելամաղձոտ են: Հետզհետէ պէտքը զգացած է օտար լեզուներու ուսուցումին, երբ բանասիրական աշխատութիւնները առաջ կը տանէր»:

×

«Սրբազան Քնար»ը ոչ միայն իր մէջ կը պարունակէ «Հովուական Սրինգ»ը, այլեւ ուրիշ ինքնագիր եւ մանաւանդ թարգմանածոյ բոլոր քերթուածները, գրաբար եւ աշխարհաբար:

Եղիշէ Պատրիարք Դուրեան մեր գրականութիւնը հարստացուցած է նաեւ պատմական եւ բանասիրական ուսումնասիրութիւններով: Անշուշտ իր տեսութիւններուն մէջ որոշ վերապահում եւ յայտնած կարծիքներուն մէջ ալ տարակոյսի մշուշը դրած է միշտ:

Ան հեղինակն է նաեւ դասագիրքերու, «Այբուբէնք», «Ընթացք ի գրոց բարբառ»ներու շարքի մը, «Հայոց պատմութեան ուրուագծի մը» մինչեւ Բագրատունիները: «Պատմութիւն Հայ մատենագրութեան» մը մինչեւ ԺԳ. դար: Այս բոլոր երկասիրութիւնները իր մահէն ետք խմբագրուած ու դասաւորուած են, օգտուելով իր ձգած ձեռագիրներէն ու նօթերէն, կազմելու համար Երուսաղէմի «Դուրեան Մատենադարան»ի մատենաշարը, մօտաւորապէս տասնեւչորս հատորներ:

Բոլոր այս գործերը ապացոյց են թէ Եղիշէ Պատրիարք Դուրեան, քանքարաթագոյց մը չէր, ինչպէս կը կարծէին շատերը, այլ՝ ինչպէս դիտել տրուեցաւ, տարակոյսով ու վերապահումով կը դատէր ամէն ինչ, չըսելու համար սկեպտիկ մըն էր: Ինչ որ ամբարած էր իրեն համար արժէք մը կը ներկայացնէին, որովհետեւ ինքնազարգացման հաճոյքն ունէր գերազանցապէս:

«Դուրեան Մատենադարան»ի մատենաշարին առաջին հատորը Թորգոմ Պատրիարք Գուշակեանի մէկ ընդարձակ հատորն է, նուիրուած «Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանի», իր քահանայութեան յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ լոյս ընծաուած, Երուսաղէմի «Սրբոյ Յակոբեանց» տպարանէն 1932ին: Հատոր մը որ սպառիչ կերպով մեզի կը ներկայացնէ անբասիր եւ մաքուր հոգեւորականը, կեանքին բոլոր մանրամասնութիւններով, առանց խորանալու բանասիրական ու պատմական աշխատութիւններուն մեթոտին մասին, որովհետեւ կենսագրին համար, բանաստեղծ Սրբազանը կը ներկայանայ աննիւթական ու ոգեղինացած կերպարանքով եւ այդ աշխատութեան մէջ մենք կը հետեւինք «պատկառելի պատրիարքին, պատուական դաստիարակ – ուսուցչին, սքանչելի բանաստեղծին, ականաւոր բանասէրին, ներհուն քարոզիչին, ազնուական մտքի եւ սրտի տէր մարդուն»:

Վստահ եմ որ այս ուղղութեամբ եւ մօտեցումով պիտի ոգեկոչեն իր յիշատակը: Չեմ կարծեր սակայն որ գտնուին գրողներ, մանաւանդ եկեղեցական դասէն մարդիկ, որոնք ծանրանան անոր քաղաքացիական քաջութեան վրայ, զոր ան ցոյց տուաւ Եւրոպայէն վերադարձին, ուր մեկնած էր իբրեւ Պատրիարքարանի պատուիրակ, որոշ առաքելութեամբ մը: Ահաւասիկ այդ դրուագը:

1888ի ատենները եւրոպական կարգ մը քաղաքներու մէջ հայ յեղափոխական շարժումը սկսած էր: Թուրք կառավարութեան ուշադրութենէն չէր կրնար վրիպիլ, քանի որ մայրաքաղաքներու դեսպաններէն մինչեւ երկրորդական քաղաքներու հիւպատոսները օրը օրին Բ. Դուռ տեղեկագիրներ կը ղրկէին: Կառավարութիւնը կը մտածէր Պատրիարքարանի միջոցաւ ազդել հայ յեղափոխականներուն վրայ: Օրուան Պատրիարքը Վեհապետեան, խուսափոխական դիրք մը կը բռնէր: 1888ի վերջերը, Վեհապետեանին կը յաջորդէր Խորէն Եպիսկ. Աշըքեան, որ կառավարութեան փափաքը իրագործել կ'ուզէր: Այդ փափուկ եւ պատասխանատու առաքելութիւնը կը յանձնէր Եղիշէ Վ. Դուրեանին, որ իբրեւ պատուիրակ կ'այցելէր Պուլկարիա, Ռումանիա, Վիէննա, Փարիզ եւ Լոնտոն: Այս վերջին մայրաքաղաքին մէջ արդէն լոյս կը տեսնէին «Հնչակ», «Հայաստան» եւ «Արմենիա» պարբերականները: Վեց ամիսներ տեւող ճամբորդութենէ մը ետք, Պոլիս կը վերադառնար: Իբրեւ «Նուիրակ Եւրոպահայոց», հայ յեղափոխականներուն քիչ մը չափաւորութիւն եւ հեռատեսութիւն քարոզելու բոլոր փորձերը որեւէ արդիւնքի չեն յանգիր: Պատրիարքարանը իրմէն «տեղեկագիր» մը կը պահանջէ: Եւ սակայն պատուիրակը կը խուսափի այդ պարտականութենէն եւ կը պատասխանէ. «Անկարելի պիտի ըլլար այդպիսի գրութեան մը մէջ բոլորովին լռութեամբ անցնիլ անոնց (յեղափոխականներուն) կարգ մը պահանջներուն վրայէն, որոնց արդարութեան զգացումը ամէն Հայու սրտին մէջ է»: Թորգոմ Արքեպ. Գուշակեան, Դուրեանի կենսագիրը, իր կողմէ կ'աւելցնէ. «Գացած էր համոզելու, բայց կը վերադառնար կարծես ինքն իսկ չափով մը համոզուած»:

Ահաւասիկ այնքան արժանիքներուն քով, Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանի իբրեւ սրտի տէր եւ հայրենասէր մարդու, նըկարագիրը եւս:

Յիշատակի այս տողերը պիտի փակենք համեստ, գիւղացի աղօրեպանի մը խորապէս արտայայտիչ մէկ խօսքով: Մարդ մը որ չէր ախորժեր երբեք հանրօգուտ գործերէ եւ բարիքներ ընելէ.— «Միայն այդ մարդէն կը քաշուիմ, կ'ըսէր, երկիւղած շեշտով մը: Չեմ գիտեր ի՛նչ կայ իր նայուածքին ու խօսքին մէջ, որ սիրտըս կը մխուի»:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏԵՍԱՐԺԱՆ ՎԱՅՐԵՐԸ

Ամէն տարի վեհապանծ Մասիսներին ու Հայոց լեռնաշխարհին այցելութեան են գալիս տասնեակ հարիւրաւոր զբօսաշրջիկներ: Նրանք գալիս են տեսնելու այս արեւշատ երկրի նոր, հիանալի նուաճումները՝ արդիւնաբերութեան, գիւղատնտեսութեան, շինարարութեան բնագաւառներում եւ մշակութային կեանքում: Նրանք գալիս են ոչ միայն Խորհրդ. Միութեան մայրաքաղաքներից ու ամենահեռաւոր վայրերից, այլեւ աշխարհի շատ ու շատ երկրներից:

Յուզմունքից դողում է Սփիւռքի Հայի կարօտաբաղձ սիրտը, երբ նա ոտքի տակ զգում է հայրենի հողի ամրութիւնը: Ահա նա գնացքով կտրել – անցել է չքնաղ Լոռու անտառապատ լեռնաշխարհը, հնաւանդ Մասիսների հանդիսաւոր ուղեկցութեամբ սլացել է Արարատեան դաշտի կանաչ տարածութիւններով ու եկել – կանգնել է մայրաքաղաք Երեւանի գլխաւոր հրապարակում: Նրա հիացած աչքերի առջեւ, ձեռք – ձեռքի տուած, ասես հարսանեկան շուրջպարի մէջ անշարժացել են տուֆազգեստ շէնքերը: Իսկ նրանց մօտ, հսկայ աւազանի զուլալ ջրերը խտտացնելով, ցնծում են, խայտում են բարձրացայտ շատրուանի մանրափըրփուր ջրերը:

Հայաստանում զբօսաշրջիկների խայտաբղէտ խմբերին ուղեկցում են երիտասարդ զբօսավարներ, որոնք հիւրերին բացատրութիւններ են տալիս երթուղիներում հանդիպող տեսարժան վայրերի եւ այն ամէնի մասին, որ ցոյց են տալիս երկրին բարգաւաճումը: Այդ աշխոյժ զրուցակիցները կարողանում են առանց որեւէ յապաղման, յանպատրաստից պատասխանել հիւրերի տուած բոլոր հարցերին: Սակայն զբօսավարի ո՞ր պատմածը տպաւորես յիշողութեանը մէջ, նրա հաղորդած ո՞ր մի տուեալը գրանցես ծոցատետրումդ: Փաստերն այնքան շատ են, նուաճումներն ու նորութիւնները այնքան բազմակողմանի, որ վերջապէս, արժէ՞ միթէ որեւէ վիճակագրական տուեալ գրանցելու համար, որքան էլ բովանդակալից լինի այն, հայեացքը կտրել շրջապատի հոգեզմայլ բնութիւնից կամ տուֆակերտ նորակառոյցի հայ ոճով բարձրաքանդակից, որը վկայում է, թէ Զըւարթնոցի ու Գեղարդի հանճարը շարունակում է ծաղկիլ եւ հզօրանալ:

Այսօր Հայաստան այցելած զբօսաշրջիկը իրեն հետաքրքրող շատ ու շատ հարցերի պատասխանը, իր տեսածի ու հաւանածի վերաբերեալ պատմագիտական, ինչպէս եւ փաստական տեղեկութիւնները կարող է քաղել մի ուշագրաւ գրքից, որ հրատարակել է Երեւանի Պետական համալսարանը:

Գրքի առաջին՝ «Ընդհանուր տեղեկութիւններ» բաժնում պատմւում է «բարձրաբերձ լեռների ու արեւի երկրի» աշխարհագրական ու կլիմայական պայմանների, «դարերի խորքից» եկող ժողովրդի պատմութեան հերոսական դրուագների ու մշակութային զարգացման, ինչպէս նաեւ Խորհրդ. Հայաստանի տնտեսական քարտէսի մասին:

Կարդալով գրքի երկրորդ՝ Երեւանին նուիրուած բաժնի էջերը, ընթերցողը կը ծանօթանայ պատմագիտական այն փաստերին, որոնցմով ապացուցւում է, թէ Հայաստանի «հինաւուրց, բայց երիտասարդ» մայրաքաղաք Երեւանը հնագոյն ժամանակաշրջանում եղել է ամրութիւնների մի հանգոյց, որն ունի մօտ 2800 տարուայ պատմութիւն»:

Երեւանից ընթերցողը գրքի էջերով ուղեւորւում է դէպի Հայաստանի տեսարժան վայրերը: Կպրապատ խճուղին ձգւում է ոլորապտոյտ, փարւում կանաչ մետաքս հագած բլուրներին, անցնում անդնդախոր ձորերի պռունկով, մտնում թաւուտ անտառները, ապա երկու կողմից սեղմուելով դարշնագոյն ժայռերի արանքում՝ հնազանդ իջնում է խոնաւ ու մութ կիրճը, ուր նրա աղմկարար ուղեկիցն է դառնում լեռնային գիժ վտակը: Եթէ անդունդի եզրից կիրճի խորքը նայես, կը տեսնես գետակի փրփրազօծ ժապաւէնը ու կը լսես՝ կիրճի երկարութեամբ պատեպատ զարնուող արձագանգի խորհրդաւոր աղմուկը, եւ գլուխդ կը պտըտուի՝ ահաւոր բարձրութիւնից: Իսկ կիրճի յատակից օրը ցերեկով երեւում է երկնքի կապոյտ – կապոյտ մի շերտ, այնքան կապոյտ, որ թւում է ահա իրար ետեւից կը փայլփլին դիշերուայ պայծառ աստղիկները:

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Ըմբոստ պետերէն մին՝ Հոնկ, արդէն գրաւած էր Կէնկ Յէ Քեանկի հովիտը եւ իր կեդրոնը հաստատած էրՆանքինի մէջ:

Արեւելեան սահմաններուն վրայ նոյնպէս Թիւրքմէններ սկսած էին խլրտիլ:

Հարաւէն «անգլիացի եւ ֆրանսացի սպիտակ բարբարոսները» սկսած էին յարձակումներ գործել եւ աւարարութիւններ կատարել Քանթոնի եւ շրջականերուն մէջ:

Միակ հաւատարիմ մնացած զօրամասն էր Մանչուրիական պահակազօրքը, եւ սակայն Արգիլեալ Ոստանին հսկողութեան անհրաժեշտութիւնը արգելք կը հանդիսանար այդ պահակազօրքը ղրկել ըմբոստներուն դէմ: Եւ ուրեմն, նպատակայարմար էր եւ օգտակար արքունիքին եւ գահուն համար, որ այդ պահակազօրքին հրամանատարութիւնը յանձնուէր հաւատարիմ անձի մը:

Եւ երբ Եէ Հօ Նօ Լա տեսաւ իր սրտին ընտրեալը իր ձիաւորներուն գլուխն անցած, հպարտ ու յաղթական, գոհունակութիւն մը զգաց խորհելով թէ սիրուած էր այդպիսի փառապանծ անձէ մը, եւ իր գոհունակութիւնը հասաւ իր գագաթնակէտին երբ համոզուեցաւ որ կայսերական գահուն այլեւս որեւէ վտանգ չէր կրնար սպառնալ:

Գիշերը, երբ այլեւս բացի կայսրէն, ոեւէ արու անձ իրաւունք չունէր մնալու Արգիլեալ Ոստանին մէջ, Եէ Հօ Նօ Լա համոզուած էր թէ կրնար յենուլ ներքինապետ Նկան Թէ Հայի, որ իր երեք հազարնոց որձատուածներու բանակով կը հսկէր իր եւ կայսեր անձնական ապահովութեանը վրայ:

Այս կերպով ապահովուած, գեղանի հարճը այլեւս կատարելապէս կը համոզուի որ այնուհետեւ կրնայ ընել ու գործադրել ինչ որ կը ցանկանայ, քանի որ կայսրը, որ այլեւս դարձած էր մարդկային տականք մը, իր ներկայութիւնը չէր ցանկար, այլ կը նախընտրէր հետզհետէ աւելի եւս խրիլ իր անդարմանելի մոլութեանց մէջ:

Ու հիմա, միայն մէկ մտածում կը չարչրկէր Եէ Հօ Նօ Լայի միտքը.— ամբողջովին, հոգւով ու մարմնով նուիրուիլ այն միակ մարդուն, զոր սիրած էր ի տղայ տիոց և կը շարունակէր սիրել նոյն թափով՝ Մանչուրիական պահակազօրքին հրամանատար Եոնկ Լուն՝ իր նախկին խօսեցեալը:

Սակայն, արգիլեալ Ոստանի պատերէն ներս այնքան ալ դիւրին գործ մը պիտի չըլլար այս ծրագիրը: Ի՞նչ ընել:

Հանճարեղ գաղափար մը կը յղանայ:

Ամառը իջած էր արդէն: Ծառերն ու ծաղիկները կանաչազարդուած, եւ բոլորը լեցուած էր քաղցրախօս թռչուններու դայլայլով:

Կայսերական ձմեռնային օթեւանին մէջ մնալը ձանձրացուցիչ էր: Ուստի, Եէ Հօ Նօ Լա կը յաջողի համոզել արքունիքը որ փոխադրուին Արգիլեալ Ոստանէն քանի մը մղոն հեռու գտնուող այն եդեմական վայրը, ուր կառուցուած էին գեղեցիկ տաղաւարներ, արծաթափայլ լճակներու եզերքը, որոնց ամբողջութիւնը կը կազմէր արքայական ամարանոցը:

Ձմեռնային օթեւանը, քանի մը մղոնի երկարութեան վրայ, ամարանոցին հետ կապուած էր մասնաւորապէս բացուած ջրանցքով մը, որուն վրայէն ծաղկազարդուած ու շքեղօրէն կահաւորուած մակոյկները սկսան փոխադրել արքունիքը դէպի ամարանոց, մինչ ջրանցքը եզերող ցամաքէն կը յառաջանար կայսերական պահակախումբը, առաջնորդութեամբ Եոնկ Լուի:

Արքայական ամարանոցին մէջ կեանքը բոլորովին տարբեր էր: Հոն գոյութիւն չունէին պաշտօնական ձեւակերպութիւնները: Կայսրը կը բնակէր մէկուսացած տաղաւարի մը մէջ, շրջապատուած զինք դարպասող գրեթէ դատարկապորտ անձերէ եւ թաղուած՝ իր ոգելից ըմպելիներու ստուարաթիւ շիշերուն մէջ:

(7 Շար.)

ԱԿՎԱՅԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԸ

ՎԱՀԱԳՆԻ ԴՈՒՄ

ԺԱՆ ԶՈՎԱԲՅԱՆ

Ը.

Մոսիսյանը դիմեց Ասլանին.

— Ձեր Համն ասում է, որ ինքը ոչինչ չգիտի, ոչինչ չի լսել, ոչինչ չի տեսել, ուրեմն ինչպե՞ս կարող է ինքը ձեզ ոչինչ ասել։ Ես ձեզ ասում եմ, որ ինքը ձեզ ամեն ինչ ասել է, ամեն ինչ պատմել է, ամեն ինչ խոստովանել է, ուրեմն ձեզ մնում է միայն ստորագրել այդ խոստովանությունը։

Ասլանը ժպտաց.

— Ես ոչինչ չեմ ստորագրելու, որովհետև ոչինչ չեմ խոստովանել։

— Ինչպե՞ս թե ոչինչ չեք խոստովանել, երբ ձեր Համն ասում է, որ դուք խոստովանել եք։

— Ես ոչինչ չեմ խոստովանել, որովհետև ոչինչ չկա, որ ես խոստովանեմ։

— Ուրեմն ձեր Համն ստում է, այդպե՞ս է։

— Ես չեմ ասում, որ ստում է, ես ասում եմ, որ

լիոն մարքով մասնակցի երկրին ճարտա – րարուեստի վերելքին : Մտադրուած ծր– ագիրներէն է Միջերկրական ծովը կա – պել Լիբիոյ անապատին, այս ձեւով երկրին մշակելի հողերը զգալիօրէն պիտի աւելնան եւ միեւնոյն ատեն կարելի պիտի ըլլայ զարգացնել ճարտարարուեստը :

Միջին եւ Ծայրագոյն Արեւելքի ժողո – վուրդները կ'ուզեն իրենց ձայնը լսելի դարձնել :

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն ·— Տարեկան·— 40 Ն· Ֆր· (4000) Վեցամսեայ 22 Ն· Ֆր· (2200): *Արտասահման* ·— Տարեկան 50 Ն· Ֆր· (5000): *Բաժանորդագրութիւնները կը վճար – ուին կանխիկ :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մառի Գասապեան կը ծա– նուցանէ թէ այս կիրակի , Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհան– գստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր ողբացեալ ամուսնոյն՝

ԱՐԱՄ ԳԱՍԱՊԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Տիկին Նազենի Գասապեանի եւ Գա– սապեան ու Քղեցեան զերդաստաններու յիշատակին :

Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յար – գողները :

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 14 Փետրուար ժամը 17էն 24 , տեղի կ'ունենայ մեծ պատրաստութեամբ, Սիքէ Իւնիվէրսիթէրի Հայուն· Տան պա– րահանդէսը՝ Վարդիվանեան նուագա – խումբի առաջնորդութեամբ :

Հասոյթը պիտի յատկացուի Հայկ· Ուսանողական Տան զրադարանի, ինչպէս նաեւ սալերու ճոխացման :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոն·— Հ· Ց·Դ· «*Սիամանթօ*» խում– բի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր· 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի հա – մերգը (ղեկավարութեամբ կարպիս Ափ– րիկեանի) : *Ապրիլ 17ին*

×

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ

Գեղարուեստական ցերեկոյթը

ՄԱՐՏ 27ԻՆ

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր· Միութեան տա– րեկան պարահանդէսը Մարտ 13ին, կի – րակի ժամը 16էն մինչեւ 24, Ամպաս – տէօրի չքեղ սրահին մէջ :

ԵԼԵԿՏՐԱԳԷՏ ԼԱՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐ ՄԸ

Պատրաստ է ստանձնելու, նպաստաւոր պայմաններով ելեկտրական գեհեղման աշխատանքներ չէնքերու մէջ :

Դիմել՝ Տ· ՓԻԼԱՖԵԱՆի,

6, RUE DE SAUMUR

ARNOUVILLE-LES-GONESSE - S.&O.

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer - Paris (9e)
C. C. P. Paris 3630 - 66
Tél. : P R O vence 6 4 - 9 0

Նոր Հրատարակութիւններ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, *կազմ Գէ – որգեանի*, 1960 , *է· տարի , կազմուած , պատկերազարդ* 16·50 Ն· Ֆ·, *Թղթատա– րի ծախք* 2 Ն· Ֆ·:

Le Vert Soleil de la Vie
Victor Gardon (Roman) 6,60
L'Arménie. J. P, Alem 2,00

ՊՐԻՄԱԿ, *Գ· Համբարձումեան* 5 Ն· Ֆ·:

ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, *Գրիգորիս Եպ· Պա– լաքեան, Բ· հատոր, Փարիզ, 1960 ,* 15 Ն· Ֆ· :

Թղթատարի ծախքը գնորդին կը պատ – կանի :

Համբարձում Թապիպեան եւ զաւակնե– րը, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Ալլավերտ – եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժաք Ագեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եղուարդ Սալմոն եւ զաւակները, կը ծա– նուցանեն իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ԹԱՊԻՊԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 21ին, իր բնակարանը, 64 Պուլվ· Տը Պէլվիլ , Փարիզ: Յուղարկաւորութիւնը պիտի կա– տարուի այս Շորեքշաբթի առաւօտ, ժամը 10·30ին: Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սահակ Գաբրիէլեան եւ զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Տէրոյեան չնորհակալու – թիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ցա– ւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԱՆՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆի
(Ծնեալ Նալպանտեան)

մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոն·—Ֆ· Կ· *Նաչի Լիոնի մասնաճիւ– ղը չնորհակալութեամբ ստացած է հե – տեւեալ նուէրները Նոր Տարւոյ եւ Ս· Ծննդեան առթիւ*·—Պ· Ս· Սանճեան (Վիլֆրանչ) *հարիւր* Ն· Ֆ·, Պ· Ճընկըր– եան *հարիւր* Ն· Ֆ· , *Այրի Տիկին Ի· փա– փազեան յիսուն* Ն· Ֆ·, Պ· Ն· Սանճեան *երեսուն* Ն· Ֆ·, Պ· Վ· Գամպէրեան *քսան* Ն· Ֆ·, Պ· Գ· Դաւիթեան *քսան* Ն· Ֆ·, Պ· Ց· Վարժապետեան *տասը* Ն· Ֆ· , Պ· Մ· Պայլէօզեան *տասը* Ն· Ֆ·, Պ· Մ· Քիւրքճեան *տասը* Ն· Ֆ·, Պ· Կ· Պետ – րոսեան *տասը* Ն· Ֆ·, Ոմն *քսան* Ն· Ֆ·, Ոմն *երկու զառնուկ*, Պ· Պահատուրեան *երկու մեծ տուփ պիսկիւիթ*, Պ· Կիւլպէնկ– եան *երեք քիլօ չոքոլա*, Կէնճեան *եղբայր– ներ անուշկ մը նարինջ* :

×

Լիոնի եկեղեցասէրն Տիկնանց Միութիւ– նը չնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւ – եալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լի– ոնի եկեղեցւոյ չինութեան· — Տիկին Ռաքել Ցովհաննէսեանէ իր ամուսնոյն ա– պաքինման առթիւ 100 Ն· Ֆ·: Պ· Աբսէն Թէրզեանէ փոխան ծաղկեպսակի կրընոպ– լէն հանգուցեալ Երուանդ Հաճըեանի *մահուան առթիւ* 50 Ն· Ֆ·:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրո – պական ամէնէն ընտիր ապրանքնե– րը՝ յարմար դիներով :

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլ– մա», յունական «Թուրչի», «պի – պէօ», տերեւ, Թահին հելվա, «վա– նիլլ», չոքոլա, «նուագէթ», «լո – գում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ , «սուճուք», կեսարական «պաստըր – մա», առաջնակարգ սուրճ, (fարա– վան եւ մոգա), համեմներ «մահ – լէպ», «սալէպ»,ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճեր – մակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լա– բեբտա, բաֆլաւա, fատայիֆ, տե– բեբտա, բաֆլաւա, fատայիֆ, տե– րեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՍՏԻՐԵԱՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասվաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհա – ցում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն: Ոչխարի , հորթի եւ եղան միս (քաչուած միս, եւայլն):

ՄԻԿ ԱՆԴԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	միւնչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	միւնչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
« ԾԱՒՈՒ Է »	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ– դերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ· Ց· Դ· ՅՕԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ — Ընտիր Թուղթով ·— 13 Ֆր

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ· տան զարդը :

Գին 500 ֆրանգ

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e
Կը ծախուի նաեւ Ցառաջի մօտ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ·

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale

MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Orchestre Symphonique Chouteau

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն ·—

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ *գրատունը* , 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65
Ցառաջի *խմբագրութեան*,
ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry Place des Fêtes
Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ :
ՄԱՐՍԷՑԼ, *ժանօ Ղազարեան* , La Banque ROSA, 31, La Canebière
Տիգրան Ղազարեան, *Պօմոն* ,
Օր· ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP *Հեռաձայն՝* 42–82–40
ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան *ժան*, 39, Rue Dunoir
ՏԷՍԻՆ, Սարգիս Առաքելեան , 12, Rue Nansen

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ ԿՏԵՐԳԵՆ
(ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)

ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

ԵՈՋԿԱՑԻՆԵՐՈՒ ՕՐԱՑՈՅՑԸ
(1960)

Դիմել Պ· Ե· Ատանալեանի, 48 Րիւ տը լա Տեֆանս, ԻՍԻ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանաբնակ Թոռնիկ Յոստիկեան (ծը– նած 1920) Երեւան, հօրը անունը՝ Եղի – չէ, մօրը Հռիփսիմէ, մեծ քոյրերը՝ Զա– րիկ , Գոհարիկ եւ փոքր եղբայրը՝ Վազ– գէն : կը խնդրուի արտասահմանի բոլոր հայ Թերթերէն արտատպել: կը խնդրուի տեղեկացնել , Հրաչեանին , 40 Ավրնիւ տը լա Փըթիթ Սիւիս (Պօմոն) , Մար – սէյլ :

PENSION DE FAMILLE

AVEC CONFORT

M. O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue
Montcerf (S. et M.)
Tél. 57

POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS

Téléphoner SUF. 82-59
aux heures de repas

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԳԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Րիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը:

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յա– ճախորդներուն :

Դեղարանը կը գտնուի Րիւ տը Թրէվիզի եւ Րիւ Լաֆայէթի անկիւ– նը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հե – ռու:

Պ· Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղա – գործ – վաճառող, ամէն օր իր հայ– բնակիչներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը , ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20:

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՅԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

MERCREDI 3 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8713 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4514

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍՐՏԱՌՈՒՉ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսայի ժողովուրդը երկուշաբթի օր անգամ մը եւս ապացոյցը տուաւ իր կարգապահական ոգիին եւ հայրենասիրութեան :

Սրտառուչ համերաշխութեամբ մը — որ յաճախ չի պատահիր , — ընկերվարական, համայնավար, հանրապետական, ժողովրդավար բոլոր կուսակցութիւնները ու արհեստակցական միութիւնները բոլորուեցան Զօր. տը Կոլի շուրջ, որ քսան տարիէ ի վեր կը խորհրդանշէ այս երկրին ազատ ու անկախ ապրելու կամքը , — հանրապետական , ժողովրդավար վարչաձեւին տակ :

Մայր հայրենիքի զաւակները տեսան թէ ինչ վտանգաւոր կրակի հետ կը խաղան իրենց տաքգլուխ հայրենակիցները Միջերկրականի հարաւային ափերուն վրայ: Կրակ՝ որ ի վերջոյ մոխիրի պիտի վերածէր աւելի քան հինգ տարիէ ի վեր Ալժերիոյ համար կատարուած զոհողութիւնները :

Հանրապետութեան նախագահին ուրբաթ իրիկուան ճառը ընդհանուր զոհունակութեամբ ողջունուեցաւ ո՛չ միայն Ֆրանսայի, այլեւ արտասահմանի մէջ :

Զօրավարին անձը մեծ դրուատիքներու արժանացաւ միջազգային մամուլին մէջ :

Իր վճռական յայտարարութիւնները « ինքնորոշման» մասին խոր արձագանգ գտան եւ անվերապահ գնահատանքով ընդունուեցան նաեւ երկաթէ վարագոյրէն անդին, նոյնիսկ արաբական երկիրներու մէջ, որոնք ջերմ պաշտպաններն են Ալժերիոյ Ազատագրական Ճակատին :

Դաշնակից պետութիւնները զօրավիգ կը կանգնին Ֆրանսական կառավարութեան, որուն վարիչները քաղաքական իմաստութիւն ցոյց տուին ներկայ բախտորոշ օրերուն :

Իբրեւ զինուորական, Հանրապետութեան նախագահը ամէն բանէ առաջ կարգապահութիւն կը պահանջէ բանակէն: Կը խարանէ բոլոր անոնք, որ սուտ տեղեկութիւններով կ՝ուզեն մոլորեցնել բարեմիտ հայրենասէրները : «Ստախօսներ» եւ «դաւադիրներ» կ՝որակէ այն մարդիկը, որոնք կը խաբեն Ալժերիոյ Ֆրանսացիները՝ ըսելով որ ինքնորոշման իրաւունք տալով՝ տը Կոլ կ՝ուզէ լքել զիրենք եւ Ալժերիան յանձնել ըմբոստներուն :

Խօսքն ուղղելով զինուորներուն՝ կը յիշեցնէ անոնց պարտականութիւնը եւ կ՝ազդարարէ. « ո՛չ մէկ զինուոր, որեւէ ատեն, նոյնիսկ կրաւորական կերպով , պէտք է մասնակցի ապստամբութեան , այլապէս ծանր յանցանք գործած պիտի ըլլայ »:

Դժբախտաբար աջակողմեան թունդ ազգայնամոլ տարրեր Փարիզի եւ գաւառին մէջ կը շարունակէին միտք պղտորել: Կառավարութիւնը զսպողական խիստ միջոցներ ձեռք առաւ անոնց դէմ, նոյնիսկ չխնայելով երեսփոխաններուն , որոնք յանցանքի վրայ կը բռնուին :

Իսկ յայնկոյս Միջերկրականի անպատասխանատու մարդիկ կը փորձէին անսաստել օրինաւոր իշխանութեանց հրամաններուն : Չէին ուզեր հասկնալ, որ իրենց ընթացքով պատճառ կրնան դառնալ արիւնահեղութեան , — եղբայրասպան կռիւներու :

Կեդրոնի կառավարութիւնը ամրապընդելով իր դիրքը, վճռական միջոցներու դիմեց եւ յաջողեցաւ կարգն ու կանոնը վերահաստատել Ալժերիոյ մայրաքաղաքին մէջ :

Իրեն հետ են բոլոր մեծ կուսակցութիւններն ու արհեստակցական զօրաւոր կազմակերպութիւնները, — գրեթէ ամբողջ ազգը — սրտառուչ համերաշխութեամբ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԷԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ԼԱԿԱՅԱՐՏ՝ ԶԻՆԱԹԱՓ. — ՕՐԹԻԶ՝ ՓԱԽՈՒՍՏԻ ԴԻՄԱԾ. — ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿՌՈՒԻՆ ՖԵԼԼԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՆԻՍՏ

Ինչպէս , վերջին պահուն, գրած էինք, Ալժէի մէջ ապստամբութիւնը վերջ գտաւ երկուշաբթի կէսօրին : Լակայարտ ժամը ճիշդ 11·45ին, եռագոյն ի ձեռին , հրացանը ուսին, եւ զինուորական համազգեստով յանձնուեցաւ զինուորական իշխանութեանց, եւ մասնաւորաբար Գնդ. Տիւֆուրի որ վայրաչուներու զօրաբաժնին հրամանատարն է , իրեն կ՝ընկերանային 650 ապստամբները որոնք շուրջ տասը օրէ ի վեր դիրքերու ետին կեցած մտադրած էին մինչեւ ծայրը երթալ եթէ երբեք կառավարութիւնը շարունակէր որդեգրել Սեպտեմբեր 16ի ինքնորոշման քաղաքականութիւնը :

Զինաթափ ապստամբները զինուորական կառքերով փոխադրուած են Ալժէէն 25 քլմ. հեռու Զիրալտայի զինուորական կայանը: Իրենց փափաքին համաձայն պիտի զրկուին երկրին զանազան շրջանները կռուելու համար Ֆելլականներուն դէմ :

Շարժումին միւս երկու պարագլուխները՝ Օրթիզ եւ Մարթել փախուստի դիմած են, սակայն զինուորական շրջանակները անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք առած են գտնելու եւ ձերբակալելու համար՝ փախստականները :

Կեանքը իր բնականոն հունին մէջ մտած է Ալժէի մէջ, արդարեւ՝ պետական թէ հասարակական պաշտօնատուները բացուած են, հանրակառքերը կը բանին եւ շուկան կը վերագտնէ իր երբեմնի եռ ու զեռը :

Առաւօտեան թերթերէն՝ «Ֆիկառօ»ի Ալժէի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Գնդ. Տիւֆուրի հետ եւ հարց դրած թէ ի՞նչ պիտի ըլլար եթէ երբեք «ըմբոստները» յամառէին մնալ իրենց դիրքերուն վրայ : Գնդապետը պատասխանած է. — « Բնականոն կեանքը վերահաստատելու համար պիտի ստիպուէինք կռուիլ. արդի՞ւնքը, միայն բանակին սպաննուածներուն թիւը հազարը պիտի անցնէր» :

Կարելի է եզրակացնել թէ մեծ աղէտի մը առաջքը առնուեցաւ, նախ շնորհիւ Հանրապետութեան Նախագահին կորովի կեցուածքին եւ վերջապէս զինուորական եւ քաղաքական իշխանութեանց խոհեմ եւ զգաստ դիրքին :

Կառավարութեան պահանջին վրայ, երկուշաբթի երեկոյ Նախարարաց Խորհուրդը արտակարգ նիստ մը գումարեց , որուն ընթացքին նախարարապետը մանրամասն զեկուցում տուած է Ալժէի վերջին անցուդարձերուն շուրջ: Այս առթիւ կառավարութիւնը պահանջած է «արտակարգ իրաւասութիւններ» սահմանադրութեան 38 յօդուածին հիման վրայ: Նախարարաց Խորհուրդը համաձայն գտնուած է :

Կառավարութիւնը խորհրդարանը բացառիկ նիստի հրաւիրած էր Փետրուար 2ին: Կ՝ենթադրուի որ սահմանադրութեան 38րդ յօդուածով նախատեսուած «արտակարգ իրաւասութիւնները » ստանալէն ետք կառավարութեան կազմէն ներս փոփոխութիւններ պիտի մտցուին , յատկապէս զինուորական նախարարութեան մէջ :

Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան որ կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք պիտի առնէ երկրին մէջ կարգն ու կանոնը վերահաստատելու եւ մանաւանդ պատժելու ապստամբ պարագլուխները: Այս ձեւով կը վերահաստատուի կառավարութեան եւ հանրապետութեան նախագահին հեղինակութիւնը :

Վերջին լուրերուն համաձայն ապրստամբ պարագլուխ՝ Լակայարտ Փարիզ Սանթէի բանտը փոխադրուած է եւ բանտարկուած: Մտածողներ կան որ սահմանադրութեան 26րդ յօդուածին հիման վրայ Լակայարտ կրնայ մեղադրուիլ եւ դատապարտուիլ :

Ձերբակալութեան հրաման ելած է նաեւ փախստական Օրթիզի դէմ :

Մինչ կառավարութիւնը կը պնդէ թէ որեւէ բանակցութիւն տեղի ունեցած չէ ապստամբներու եւ Փարիզի իշխանութեանց միջեւ «Իւմանիթէ» երեքշաբթի առտու կարգ մը տեղեկութիւններ կը հաղորդէր այդ մասին:Ըստ համայնավար պաշտօնաթերթին ապստամբները չորս պայմաններ դրած էին յանձնուելու համար: Ա.) Ներում բոլոր ապստամբներուն համար: Բ) Զինուորական պատիւ երբ դուրս ելլեն իրենց «կեդրոնատեղիէն »: Գ) Անձնատուութենէ ետք, արարողութիւն մը տեղի պիտի ունենար Մեռեալներու Յուշարձանին առջեւ որուն պէտք է մասնակցէին ցուցարարները եւ ընդհ. պատուիրակը: Դ)Օրթիզի եւ Լակայարտի գունդերը պէտք է զօրաբաժինի վերածուին եւ ճեպէլ զրկուին կռուելու :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, երկար բանակցութիւններ շարունակուեցան Փարիզի եւ ապստամբներու միջեւ, երեսփոխան Պիաճի հեռագրով մը խնդրած է Տըպրէէն եւ տը Կոլէն որ ընդունին առաջարկուած պայմանները, առաջքն առնելու համար «աննախընթաց ազգային աղէտի մը»: Երկուշաբթի առտու գնդ. Տիւֆուր գացած է Լակայարտի մօտ, ուր տեղի ունեցած են վերջին բանակցութիւնները : Իշխանութիւնները ընդունած են որ անոնք որ ուզեն կրնան հեռանալ առանց իրենց զէնքերուն, անոնք որ պահեն իրենց զէնքերը, կրնան արձանագրուիլ կռուելու համար Ֆելլականներուն դէմ:

× Զգալի անկումէ մը ետք, սակարանը բարձրացաւ երկուշաբթի օր, մանաւանդ Ֆրանսական արժէթուղթերը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ ծայրայեղ ձախ կարգ մը թերթերու համաձայն, Խորհ. Միութիւնը պիտի առաջարկէ Վատիկանի որ դիւանագիտական յարաբերութիւններ մշակեն:Օսսեռվաթոռէ Ռոմանօն խստօրէն կը հերքէ այս զրոյցը, աւելցնելով.— «Նման ենթադրութիւններ այնքան աներեւակայելի են որ հերքելու իսկ պէտք չկայ»: Յիշենք սակայն որ Վատիկան դիւանագիտական յարաբերութիւններ ըստեղծեց Թուրքիոյ հետ :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ պետութեան ապահովութեան մէկ ատեանը , երեքէն 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեց 13 հոգի իրենց համայնավար գործունէութեան համար :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՍՐ ներում շնորհեց նախկին վարչաձեւին քսան քաղաքական դէմքերուն, որոնց կարգին Վաֆտի նախկին նախագահը՝ Մուսթաֆա էլ Նահաս :

ԾՈՎԱԿԱԼ ՊԱՐԺՕ, մեռաւ առջի օր , 61 տարեկանին, անողոք հիւանդութեան մը հետեւանքով: Մասնակցած էր Սուէզի դէպքին (1956) հեղինակն էր նաեւ բազմաթիւ գիրքերու օդանաւային ուժի եւ 1939 – 45 պատերազմի մասին:

150 ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ հրացանազարկ եղած են Փեշտայի մէջ, ըստ Վիէննայէն Լոնտոն հասած լուրերու: Ասոնք մասնակցած էին 1956ի յեղափոխութեան :

ՏԽՐՈՒՆԻ ՀԱՅՐ ՂԱԶԱՐ Վ. ՍՐԱՊԻՈՆԵԱՆ

Վենետիկէն ցաւով կ՝իմանանք թէ Յունուար 29ին, Ս. Ղազարի վանքին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան վախճանած է հայր Ղազար Վրդ. Սրապիոնեան:

Ողբացեալ վարդապետը, ծնած էր 1887ին, Արտանուշ եւ Ս. Ղազարի վանքը գացած է 1901ին, հոն վանական սքեմը ստացած է ծերունի հայր Ալիշանէն: Միաբանութեան անդամակցած է 1908ին :

Մեր ցաւակցութիւնները Միլտոնեան ընտանիքին (Վենետիկ):

ԿԵԱՆՔԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Հետեւեալ գրութիւնը, թրքական թերթերէ վկայութիւններով պատկերազարդուած, քաղուած է «Թիմփուր Նոյ» թերթէն:

— « Պարոնայք սպաներ եւ զինուորներ, քանի մը տարի է որ Թուրքիա կը գտնուիք եւ դեռ չսորվեցաք վարուիլ ինչպէս որ հարկ է : Ի՞նչ է Թուրքիան. — Մեր քաջարի դաշնակիցը: Դուք այստեղ կը վարուիք , սակայն, ինչպէս կը վարուին գաղթային երկրի մը մէջ: Հարկադրուած եմ քանի մը յանձնարարութիւններ ընելու ձեզի այս մասին: Նախ եւ առաջ, պարոնայք սպաներ եւ զինուորներ, պէտք է դադրիք այլեւս չարաշահութիւններ ընելէ ամերիկեան ապրանքներով : Պէտք չէ այլեւս օտար դրամի մաքսանենգութիւն ընէք, պէտք չէ կոխկրտէք հետիոտն քալողները: Պէտք է յարգէք թրքական դրօշակը եւ չպատռէք զայն , քուրջի կտորներ պատրաստելու համար»:

Այս տպաւորիչ բառերով է որ ՆԱԹՕի հրամանատարներէն մէկը խօսեցաւ Իզմիր բնակող ամերիկեան զինուորներուն , Նոյեմբեր 14ին տեղի ունեցած հաւաքոյթի մը միջոցին: Կարելի չէ ըսել , թէ հրամանատարը ցոյց տուաւ չափազանցուած խոհեմութիւն մը: Ան հաստատեց միայն իրողութիւններ, զորս կը հաղորդէ թուրք մամուլը գրեթէ ամէն օր: Չանցնիր շաբաթ մը, որ Թուրքերը թերթերէն չիմանան թէ «ամերիկացի զինուոր մը պատռեց թրքական դրօշակ մը», որ « ամերիկացի սպայ մը մոթօսիքլէթով կոխկրտեց երախայ մը», որ «ամերիկացի տասնապետ մը անպատշաճ վարուեցաւ թուրք կնոջ մը հետ »:

Նոյմեբեր 5էն, ոչ շատ առաջ , ԱՄՆի օդուժի զինուորականներէն գնդապետի տեղակալ՝ Մորիսըն Էլըն, ինքնաշարժով մտաւ նախագահին պահակախումբի մէկ ջոկատին մէջ:Վիրաւորուեցան 11զինուորներ, եւ երեքը մեռան հիւանդանոցին մէջ: Իսկ քանի մը օր ետքը, Ատանայի զինուորական մեծ խարիսխին ամերիկացի երկու կատակասէր զինուորականներ բարձրացան մզկիթի մը մինարէն եւ ըսկըսան Իսլամները աղօթքի հրաւիրող մուէզինը օրինակել : Նոյեմբեր 14ին « Ենի Կիւն» թերթը զայրոյթով հաղորդեց Թուրքերու կրօնական զգացումները ծաղրող այս պարագան :

Ընդհանրապէս, ամերիկացի զինուորականներու կողմէ գործուած այս տեսակ արարքները կը մնան անպատիժ: Մորիզըն Էլըն, որ երեք զինուորներ սպաններ էր, ոստիկանատուն առաջնորդուեցաւ հարցաքննուելու համար, բայց յետոյ ճամբու դրուեցաւ, քանի որ «արկածի ժամանակ իր պաշտօնին կիրարկման մէջ էր » :

« Այսպիսի պայմաններու մէջ, կը գրէ «Տիւնիա» թուրք թերթը, մեզի կը մնայ պաշտպանութեան մէկ միջոց, — երբ իմանանք թէ Ամերիկացի մը իր պաշտօնին մէջ է, պէտք է փախչինք ամբողջ արագութեամբ »:

Ահա թէ ինչ վիճակի մէջ կը գտնուի Թուրքիա, իբրեւ Միացեալ Նահանգներու քաջարի դաշնակիցը :

ԼԵՌՆԵՐԸ

Ամառը, բարեկամներէս մէկէն բացիկ մը ստացայ: Կը գրէր թէ նորէն լեռ բարձրացած է, արձակուրդի օրերը հոն ան – ցընելու համար: « Ամէն տարի, անմար կարօտով կուգամ հոս: Լեռները ի՞նչ ունին ինծի գրաւող՝ չեմ հասկընար ... Բայց գաղթող թռչուններու պէս եմ կարծեմ , երբ ժամանակը գայ, անոնք հիւ – սիս կը չուեն, ես՝ լեռ կը վազեմ: Իմ ձեռքս չէ, այդպէս եմ ծնած, լեռներու սէրով եմ ծնած ...»:

Երբ կարդացի իր բացիկը ,քիչ մը մը– տածեցի ու սիրեցի իր լեռներու կարօտը « անմար »որակելը : Եթէ բզկտուած սէ– րերու մորմոքը կը մխայ անմար, եթէ մէկուն սիրտը կարօտէն կը վառի , ալ ինչո՞ւ այդ բոցը անմար չըլլայ... Այո՛, սիրեցի իր այդ որակումը ու նստեցայ խորհելու թէ մարդիկ ինչո՞ւ լեռները կը սիրեն, ոչ միայն կը սիրեն, այլեւ յա – ճախ, մեծ վտանգներ դիմագրաւելով, կը մագլցին զանոնք :

— Ինչո՞ւ :

Ո՞վ կրնայ տալ այդ ինչուին պատաս – խանը ...

Տեսած եմ Զուիցերիական Ալպեաններ – րու ստուերին տակ գիւղեր, որոնք հա – կառակ կէս ցարու ընթացքին քանի մը անգամ ձիւներու չեղջին տակ թաղուած ըլլալուն, կը յամառին մնալ հոն՝ մահու սարսափը Դամոկլեան սուրի պէս միշտ գլուխներուն վրայ կախ ...

Ի՞նչ ունին լեռները հրապուրիչ, որ մարդիկ, մահը աչք առնելով, անոնց ան– մատչելի համարուած գագաթները կը բարձրանան ... Անկարելի թուղ բան մը կարելի դարձնելու անապարձութի՞ւնն է պատճառը, փա՞ոքը , իրենց վրայ խո – սեցնելու կամ պատմութեան մէջ հետք մը թողելու փափա՞քը, յաղթանակելու գոհունակութի՞ւնը ... Ի՞նչ է այդ յան– դուգն ու արկածալի արշաւանքներուն մղիչ ուժը, զսպանակը: Նոր որոնում – նե՞ր, — Բայց ի՞նչ կ'ակնկալեն գտնել լեռներու անկոխ գագաթներուն վրայ ... Նոր Տասնաբանեա՞յ մը , Աստուա՞ծ ... Բայց դեռ հին Տասնաբանեան չենք մար – սած, ու մեր արարքներով, ամէն օր, քիչ մը եւս կը հեռանանք Աստուծմէ, ու , տեղին համեմատ ալ, կ'ուրանանք իր գո– յութիւնը :

Հայերուն համար ըսենք լեռներու սէրը ըմբռնելի է: Մեր երկիրը կիսով քար է՝ ու լեռ. Արարատը, մեր Արարատը, աչ – խարհի ամէնէն գեղեցիկ լեռն է՝ ու մեր յաւերժականութեան խորհրդանիշը: Լեռ– նային Սասունն ու Զէյթունը, աւելի քան կէս դար, մեր ամէնէն նկուն, ընկճուած ու տառապած մէկ չրջանին, մեզ խան – դավառեցին : Ու 1915ի արհաւիրքի օ – րերուն, մեր ինքնապաշտպանութեան կը– ռիւներէն չատերը լեռնային չրջաններու մէջ է որ տեղի ունեցան... Ու զէնք ա– ռած լեռ բարձրանալը՝ տրեխները հանած արքայութիւն մտնելու նման աղուոր բան մըն էր ատեն մը ...

Այս բոլորը՝ Հայերուս համար: Հաս – կընալի է նաեւ եթէ այսօր Բաբելոնացի – ներու ժառանգորդներն ու Ցոյներու եւ Հռոմէացիներու թոռները սիրեն լեռնե– րը, որովհետեւ անոնց Անմահներն ու Աստուածներն ալ կ'ապրէին Ողիմպոսի՝ կամ այլ լեռներու կատարին: Բայց ի՞նչ ըսել սա մառախլապատ ու միապաղաղ անգլիական կղզիներուն տէրերուն , ո – րոնք ամէնէն չատ եռանդ , կորով ու ժա– մանակ են սպառած՝ լեռներ բարձրանա – լու ու կատարներ չաղթահարելու հա – մար: Թերեւս իրենց ենթագիտակցու – թեան մէջ կ'ատեն իրենց մառախլապատ դաչտերը ու ատկէ է որ կը ծնի իրենց անհունն ի վեր ճախրող լեռներ մագլցե– լու փափաքը... Օր մը, ժամ մը, րոպէ մը զէթ, ապրիլ ու չնչել վերը, անհու – նին մէջ՝ ու ամէն մարդէ ու ամէն չնչա– ւոր էակէ բարձր... Հաւանաբար դոհու – նակութիւն կայ այդ բանին մէջ· չեմ դի– տեր· փորձառութիւն չունիմ... Թերեւս ալ Աստուծոյ մօտ՝ ու վարը դաչտերուն ու քաղաքներու մայթերուն վրայ իր մա– նրը հոդերով ու ճղճիմ հաչիւներով սո – ղացող մարդերէն վեր ու հեռու ըլլալ կ'ուզեն... Չէ՞ որ մեր մանկութեան օ – րերէն ի վեր մեզ սորվեցուցած են թէ Աստուած վերը, երկինքը կ'ապրի ու եր– կընքի էն մօտ տեղերը լեռներու կատար– ներն են ...

Պատանեկութեան օրերուս , դպրոցը , երբ Ա. Աբովեանի կեանքին ու գործին նոր կը ծանօթանայինք, հիացումով ու բերանաբաց մտիկ ըրած եմ ուսուցիչիս՝ երբ ան կը բացատրէր թէ ինչպէս Աբով– եան Գերման գիտնականներու արշաւա – խումբ մը առաջնորդած է Մասիսն ի վեր... :

Երբ երկիրն էի, ամառնային արձա – կուրդի օրերուս , միամիտ կը նստէի մեր պարտէզի պատին տակ ու կը նայէի դիմացս կապոյտին տուող լեռներուն, ո– րոնց կռնակին կ'երկարէր, քիչ մը աւե– լի հեռուն ու քիչ մը աւելի գունատ կա – պոյտով, աւելի ուրիշ լեռնաշղթայ մը՝ որուն ետին, քիչ մը աւելի հեռուն ու քիչ մը աւելի անորոշ, մշուշապատ կա – տարներով աւելի ուրիշ լեռնաշղթաներ :

Ու յուզումէս չունչս կը կտրէր :

Հիմա կ'երեւակայեմ թէ, եթէ ծուն – կերս ամուր ու մկաններս ուժեղ ըլլային, սիրտս տոկուն ու չունչս երկար ըլլար , ու եթէ պատահէր որ Անափուրան(26,593 ոտք) կամ Էվէրէսթը (29,002 ոտք) կա – րենայի մագլցիլ ,կատարը հասնելէս վերջ ալ վար չէի իջներ· կը մնայի հոն՝ ան – սահման խաղաղութեան ու ձիւներու ան– բիծ մաքրութեան մէջ...

Իսկ եթէ մագլցածս Արարատն ըլլար, հետիններս կը ղրկէի ետ՝ ու մինակս կ'երթայի Արտաւազդը փնտռելու ...

Այո, բարեկամս իրաւունք ունի լեռնե– րը անմար կարօտով սիրելու ...

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻՀՐԴԱՏ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆՑ (1)

Արեւելահայ Թատրոնի հարուստ տա – րեգրութեան հետ անքակտելիօրէն կապ– ուած է Միհրդատ Ամերիկեանցի անու – նը, որ հանդիսացած է ճչմարիտ ջահա – կիրներէն մէկը այդ թատրոնին, իր սկզբնական օրերէն ի վեր:

1860ական թուականներուն Թիֆլիսի հայ բեմը հանրութեան մատչելի դար – ձնելու եւ թատրոնական գործը ամուր հիմերու վրայ դնելով զայն հետզհետէ զարգացնելու գործին առընչութեամբ կարեւոր դեր են կատարած նոյն քաղա – քաքի Ներսիսեան վարժարանի աշակերտ– ները, որոնց կարդին առաջնակարգ դիրք է գրաւած այդ ուղղութեամբ՝ Միհրդատ Ամերիկեանցը :

Միհրդատը զաւակն էր Ցովհաննէս Աղա Ամերիկեանցի, որ 1820 թուականին Տաճկահայաստանէն գաղթելով հաս – տատուած էր Թիֆլիս: Գրեթէ անուս ու անգրագէտ մարդ, Ցովհաննէս Աղա ծա– նօթ էր միայն Սաղմոսի ութ կանոնե – րուն, եւ սակայն Թիֆլիսի այդ թուա – կաններու Առաջնորդ Ներսէս Արքեպիս – կոպոս մտանուր համակրանքով մը կապուելով այդ պարզունակ մարդուն հետ, իր հեռատեսութեան չնորհիւ կը տեսնէ անոր մէջ մաքուր ու հայրենասէր ոգի մը, եւ այդ իսկ պատճառով ալ կը կոչէ զայն պատասխանատու պաշտօնե – րու: Այդ պաշտօններէն Ներսիսեան վար– ժարանի վերակացուութեան չրջանին է որ Ցովհաննէս Ամերիկեանց իր ջանասէր ու մաքուր գործունէութեան չնորհիւ կը դրաւէ հասարակութեան յարգանքն ու համակրանքը եւ այդ թուականէն է որ իր Ցովհաննէս անունին քով կը կցուի աղա պատուաբեր ածականը :

Այսպիսի պարզ ծագումով եւ սակայն մեծ հոգիով ու հայրենասիրական լայն չունչով տոգորուած մարդու մը զաւակն էր Միհրդատ Ամերիկեանցը, Ներսիսեան վարժարանի նախկին աշակերտ Կաղ Ցով– հաննէսը ...

Որովհետեւ, Միհրդատ Ամերիկեանց ի ծնէ կաղ էր եւ իր աւազանի անունով , հօրը նման, կը կոչուէր Ցովհաննէս , քիչ վերջ, պետի բացատրենք թէ ի՞նչ պայմաններու տակ Ցովհաննէսը փոխ – ուեցաւ Միհրդատի: Մինչ այդ, խօսքը տանք Արեւելահայ յայտնի վիպասան Պերճ Պռոշեանցին ,որ հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ փոքրիկ Ցովհաննէսի պա– տանեկութիւնը, 1895ին Թիֆլիս լոյս տեսնող «Թատրոն» գրական եւ թատերա– կան հանդէսին մէջ.—

« Հօր նման բնական խելքի տէր եւ ըն– դունակ Ցովհաննէսը պէտք է դպրոցի սաների յառաջադիմներից լինէր հարկաւ, բայց այդպէս չէր, նա յառաջադիմ էր չարութեան եւ խաղերի մէջ: Օր չէր անցնել, որ Ամերիկեանցի քիմին ու պը – ռունգը չարնոտուէր, մի օր չկար, որ ուսուցիչներից ու վարչութիւնից յան – դիմանութիւն չլսեր: Դասեր պատրաս – տելու մէջ նա ծոյլ ու դանդաղկոտ էր , բայց խաղեր հնարելու, խաղերի մէջ առաջին տեղը բռնելու գործում գերա – զանցում էր բոլոր ընկերներին : Երբեք նրա հագին նոր չոր, նրա ոտքերին նոր կօշիկ չէիր տեսնել, միշտ պատառ – տուն, միշտ աղտոտ, կօշիկի կրունկը միշտ ծռուած ...»:

Իր զաւկին այս միակ բացասական կող– մըն էր որ ցաւ կը պատճառէր մաքրա – սիրտ ու անխարդախ հօրը, այս պակա – սութիւնն էր որ պատանին ետ կը ձգէր իր ընկերներէն, որովհետեւ, այլապէս անիկա ոչինչով պակաս պիտի մնար ուս– ման ու դաստիարակութեան մէջ, հասնե– լով իր ընկերներուն, եւ երբեմն ալ գլե – լով ու անցնելով զանոնք :

Այդպէս ալ կ'ըլլայ: Այդ չրջանին մայ– րենի լեզուի ուսումն առաջին տեղը կը գրաւէր դպրոցական ծրագիրներուն մէջ, ուր Ցովհաննէսը իր աչքառու յաջող– թիւններով կը գերազանցէ իր դասընկեր– ները ու աչքի կը զարնէ :

Տակաւին դպրոցական չրջանին իսկ , « Կաղ Դեւ »ին (այդպէս կը կոչէին զին– քը իր ընկերներն ու դաստիարակները) հրապարակախօսական տաղանդն ու չը – նորհքը մեծ ազմուկ կը հանեն, քանի որ իր աչակերտական մատաղատի օրերէն իսկ սկսած էր խմբագրել ու հրապարակ նետել ձեռագիր թերթ մը, որ մեծ սիրով ու գնահատանքով կը կարդացուէր իր ընթերցողներուն կողմէ :

« Կաղ Դեւ»ին բեմական տաղանդը նոյնպէս կը յայտնաբերուի դպրոցի չորս պատերուն մէջ: Հոն տրուած մէկ երկու մանկական ներկայացումները այցելուներ ուչադրութիւնը կը գրաւեն, մանա – ւանդ որ այդ ներկայացումներու ընթաց– քին երեւան կուգայ միշտ այդ ծոյլ ու անկարդ, անխնամ ու թափթփած նկատ – ուած Ամերիկեանցը, իբրեւ բեմական անվիճելի ուժ :

Եւ այդ օրէն Ամերիկեանց հոգեւին կը լծուի թատրոնի գործին ու իր բովանդակ էութիւնը կը կլանուի այդ սրբազան հու– րով :

Ուսուցիչները կը միջնորդեն հոգաբար– ձութեան մօտ, որպէսզի այս վերջինները նիւթական փոքր յատկացում մը ընելով, թոյլ տան որ յաճախակի ներկայացում – ներ կազմակերպուին:

Գործը կը յանձնուի ուսուցիչ Աբամե – լիքեանցին, որ իր հետ առնելով մեծ գա– սարանի աչակերտներէն մէկ քանին, կը ձեռնարկէ հաստ եւ փայլուն թուղթերէ թատերական հագուստներ պատրաստելու գործին: Եւ ուսուցիչը այդ գործին մէջ իրեն իրրեւ գլխաւոր աջակից կ'ունենայ Ամերիկեանցը :

Տենդոտ աչխատանքներ կը տարուին մեծ չուքով բեմադրելու համար «Միհր – դատ» ողբերգութիւնը, որ տեղի կ'ունե– նայ Ներսիսեան վարժարանի մեծ գահ – լիճին մէջ :

Այդ ողբերգութեան մէջ Միհրդատի պատասխանատու դերը կը յանձնուի Ա. – մերիկեանցին: Փորձերը յաջող կ'ընթա – նան ,եւ պատանի Ամերիկեանցը այդ փորձերու ընթացքին կը ներկայանայ իրրեւ ճչմարիտ բեմական յայտնութիւն մը :

Եւ ներկայացման օրը, հանդիսական – ները կը չլանան, խանդավառութիւնը կը հասնի իր գագաթնակէտին, օրուան հե – րոսը կը դառնայ երիտասարդ Ամերի – կեանցը, եւ ի պատիւ իր այդ յաղթանա– կին, մխիթարեանութեամբ կ'որոշուի այնու– հետեւ երիտասարդին իր հօր հետ ունե – ցած համանուն կոչումը վերցնել եւ զայն կոչել Միհրդատ :

Այդ օրէն սկսեալ ամենուրեք Ցովհան –

---

(1) 1895ին Թիֆլիս հրատարակուող «Թատրոն» հանդէսին մէջ Պերճ Պռոշ – եանց Ամերիկեացի մասին խօսելով , ա– ւելոր աւելուն կը գրէ առանց «ե»ի՝ «Ամ – րիկեանց»: Միւս կողմէ, նոյն հանդէսի նոյն երեսին մէջ, խմբագրութեան կողմէ հրատարակուած դերասանի նկարին տակ դրուած է իր անունը՝ «Ամերիկեանց » : Ատենին, ողբացեալ դերասանապետ Ցով· հաննէս Զարիփեանի հետ իմ ունեցած խօսակցութեանց ընթացքին, վարպետը նոյնպէս կը հնչէր՝ «Ամերիկեանց»:Անուա– նի այս երկուութեան մէջ, ես նախընտ – րեցի գրել՝ «Ամերիկեանց»: Ա.Գ.

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՑՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Կայսրուհի կողակիցը իր նաժիչանե – րուն ընկերակցութեամբ կը բնակէր այլ տաղաւարի մը մէջ, իսկ եէ Հօ Նօ Լա ի – րեն համար ընտրեց ուրիշ գողտրիկ տա– ղաւար մը, բոլորովին հեռու խուզարկու աչքերէ, ճիշդ լճակի մը եզերքը : Եւ այնպէս տարաձայնութիւն մը հանեց թէ՝ ինք այդ տաղաւարին մէջ ամբող – ջութեամբ պիտի նուիրուէր գեղարուես – տի, գրելով բանաստեղծութիւններ եւ երբեմն ալ նկարելով :

Եւ խորամանկ հարճը, հրամայեց ներ– քինապետին որ ոչ ոք զար զինքը խան – գարել իր գեղեցիկ արուեստներու զբա – ղումներուն մէջ :

Եւ սակայն, հաղիւ թէ միայնակ, եէ Հօ Նօ Լա կը բանար իր պատուհանը որ նայէր լճին, եւ հոն, լճին հեզասահ ջու – րերուն վրայ գտնուող մակոյկին մէջ ի – րեն կը սպասէր սիրատարփ Եոնկ Լուն , ամբողջ էութիւնը տենչանքով բռնկած ..

Ու թեթեւ ոստումով մը, Եոնկ Լու կը մտնէր սենեակէն ներս, ուր՝ հեչտա – լի ծոցը բացած իրեն կը սպասէր իր ըղ – ձանքներուն ,իր տենչերուն միակ առար– կան՝ գեղանի հարճը ...

Այնուհետեւ, օրերով, երկու սիրա – հարները վայելեցին հեչտանքի զգլխիչ դիչերները ...

Երանութեան այս պահերը չուտով ան– հետացան :

Ըմբոստ պետերու չարժումները կեղ – րոնի իչխանութեան դէմ կարծես թէ բա– ւական եղած չըլլային, այժմ ուրիշ դըժ– բախտութիւն մը կուգար հարուածել Չի– նաստանը :

Անգլեւ – Ֆրանսական արշաւախումբ մը, 1860 Օգոստոսին, բաղկացած 170 անգլիական եւ 90 ֆրանսական ռազմա – նաւերէ , ցամաքահանում մը կը կատա – րէ Փեչիլիի չինական եզերքները :

Պատգամաբերները կուգան գուժելու թէ 12000 անգլ· եւ 8000 ֆրանսական զինուորներ Փա Լի Քաօն պաչտպանող չի– նական ուժերը չարդուփչուր ընելէ ետք, կը յառաջանային մայրաքաղաք փեքինի վրայ :

Թուլամորթ , վատասերած կայսրը՝ Հիէն – Ֆունկ չի խորհիր նոյնիսկ մայ – րաքաղաքը պաչտպանելու միջոցներու ձեռնարկել : Մէկ բան կը մտածէ մի – այն— փախուստ տալ :

Եւ երեւոյթները փրկելու մտօք, կը յայտարարէ թէ ըստ կայսերական աւան– դական սովորութեան մը, կը փափաքի երթալ Ժեհոլի չրջակաները վազեր որ– սալու :

Եէ Հօ Նօ Լա կը փորձէ արգելք հան – դիսանալ այս ահաւոր որոշման :

— Ինչ, կը բացագանչէ գեղանի հար – ճը, դուք, ականատես ներկայացուցիչը այս փառապանծ կայսրութեան , ժառան– գորդը մաչուրիական Չէն դերդաստանին, դուք պիտի փախչիք հասարակ Չինացիի մը պէս, փոխանակ պայքարելու ցմահ : Ամօ՛թ, մեզ···

Եւ սակայն, Հիէն – Ֆունկ անդրդուելի կը մնայ իր որոչման մէջ եւ կ'արձակէ մեկնումի հրամանը :

Եէ Հօ Նօ Լա առանց ժամանակ կորսըն– ցնելու կը մեկնի փեքին, կը տեսնէ կա – ռավարութեան պետ՝ իչխան Քուանկը եւ կը խնդրէ թախանձագին որ այս վերջինը կայսերական ամօթալի փախուստին ար – գելք հանդիսանայ, որեւէ ձեւով :

— Շատ ուչ է, կը պատասխանէ իչխա– նը, արդէն ինծի տեղեկացուցին թէ՝ կայ– սերական թափօրը սկսած է հեռանալ ա– մառնային պալատէն, իր հետ տանելով տրամադրելի վերջին զինուորական ուժե– րը: Ես պիտի մնամ փեքին, բանակցելու համար ներքուժողներուն հետ: Եւ սա – կայն, դուք, կը պաղատիմ որ դուք իս – կոյն վերադառնաք դէպի կայսերական թափօրը, հոն կարենալ հսկելու համար ձեր որդւոյն վրայ որ մեր գահուն չարու– նակութեան վերջին յոյսն է :

Գեղանի հարճը սրտաբեկ, կը բռնէ վե– րադարձի ճամբան եւ կը հասնի կայսե – րական ամառնային պալատը, ուր կը տի– րէր ահաւոր խառնաչփոթութիւն մը ...

(8 Շար·)

նէս Ամերիկեանցը, «Կաղ Դեւ»ը, այլեւս կը կոչուի Միհրդատ Ամերիկեանց :

×

« Միհրդատ » ողբերգութեան ներկայացումէն ետք, որոշ ժամանակով մը եւ դժբախտ պատահարի մը բերումով կանգ կ'առնէ Ամերիկեանցի թատերական գործունէութիւնը :

Մէկ քանի գիմնազիստներ , Միքայէլ Պատկանեանցի առաջնորդութեամբ կը սկսին եթէ ոչ բոլորովին ընտանեկան , դէթ մասնաւոր ներկայացումներ տալ թէ Ներսիսեան դպրոցի սրահին եւ թէ յաճախ ալ Շերմազիաններու բակին մէջ :

Այդ շրջանին, Միհրդատ Ամերիկեանցը նոր էր աւարտած Ներսիսեան դպրոցը:

Գիմնազիստներու կազմակերպութիւնը արհամարհական դիրք կը բռնէ Ներսիսեան վարժարանի թատերական գործը վարողներու հանդէպ, ջանալով միշտ հեռու պահել զանոնք իրենց ձեռնարկութիւններէն:

Խօսքը տանք դարձեալ Պերճ Պռօշեանցին, որ հետեւեալ կերպով կը ներկայացընէ գիմնազիստներու խեռ կեցուածքը.

— « ... Բայց կարմրօձիք պաշտօնազգեստով զարդարուած գիմնազիստների ինքնասիրութիւնը վնասուած կը լինէր Հայոց ուսումնարանի հնադարեան երկայն չուխաները հագած փթած սաների հետ ընկերակցութիւն անելով. ուստի եւ թոյլ չէին տալիս վերջիններին միանալ իրանց հետ. ամենամեծ շնորհը, որ կարող էին անել, յուշարարութիւնն էր, որ երբեմն յանձնում էին Ներսիսեաններին: Պատճառը պարզ էր, իրանց ի՞նչ գործն էր վարժ ընթերցանութիւնը, որ ամբողջ պիեսը թելադրէին դերասաններին ...»:

Այս տխուր դէպքին, կը յաջորդէ սակայն բարեբաստիկ դիպուած մը :

1863ին, Թիֆլիսի քաղաքական թատրոնին մէջ կը ներկայացուի «Արշակ Բ.» ողբերգութիւնը, որ հրապարակային մեծ նշանակութիւն մը կ'ընծայէ Միհրդատ Ամերիկեանցի անձին :

Հոս ալ սակայն, կը պատահի աննշան դէպք մը:

« Արշակ Բ.»ի կազմակերպիչը կ'ըլլայ Պերճ Պռօշեանցը , որուն Աեւելահայ Թատրոնի ծագման ու զարգացման մասին կատարած շինարար գործը ծանօթ է ամենուեք : Պերճ Պռօշեանց երբ կը կատարէ դերաբաշխութիւնը, Արշակի դերը կուտայ Վաղարշակ Շահխաթունեանցի (հայրը՝ ողբացեալ Աշօ Շահխաթունիի), Դրաստամատի նոյնքան կարեւոր դերը կը վերցնէ ինքը, իսկ Միհրդատ Ամերիկեանցին կը յանձնէ երրորդական դեր մը: Եւ սակայն առաջին ներկայացումէ մը ետք, Պռօշեանց կ'անդրադառնայ որ սըխալուած է իր դերաբաշխութեան մէջ : Բայց թողունք նոյն ինքն Պռօշեանցին որ նկարագրէ այդ անցքը .—

« ... Երկրորդ օրն անձամբ դիմեցի Ամերիկեանցին եւ հազար աղաչանքով եւ պաղատանքով խնդրեցի նրան յանձն առնել Դրաստամատի դժուար կատարելի դերը, որ եւ կատարեց նա փառաւորապէս: Արշակ երկրորդով առ միշտ որոշուեց երեք հոգու դերասանական դերազանց ընդունակութիւնը. Վաղարշակ Շահխաթունեանց՝ իբրեւ սրտագրաւ ողբերգու , Ստեփանոս Մատինեանց՝ իբրեւ փորը բռնելու չափ զուարճացնող կատակերգակ եւ Միհրդատ Ամերիկեանցը՝ իբրեւ երկու սեռերի մէջ եւս շնորհքի տէր: Իրաւ է, «Արշակ Բ.»ի մէջ Ամերիկեանցը ողբերգական դեր միայն կատարեց, բայց փորձերի ժամանակ եւ հեգնական կէտերում արտայայտուեց, որ միաժամանակ եւ ողբերգակ դերասան էր եւ՝ կատակերգակ...»: (Պերճ Պռօշեանց, «Թատրոն» հանդէս գրական եւ թատերական , Թիֆլիս 1895):

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(Շար.)

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԱՑ Ա. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ամերիկահայոց Թեմի Եկեղեցականաց Ա. Համագումարը տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի Ս. Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ ներքնասրահին մէջ, Դեկտեմբեր 2, 3, 4, Չորեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Ուրբաթ օրերու ընթացքին:Եռօրեայ համագումար մը, որ կուտար առիթ հոգեւոր ցնծութեան եւ կազդուրման : Միացեալ Նահանգներու հեռաւոր թէ մօտաւոր բոլոր քաղաքներէն, Հոգշ. եւ Արժ. հայրեր փութացեր էին Նիւ Եորք :

Դեկտեմբեր 2ի առաւօտը անջնջելի պատկեր մը դրոշմեց իւրաքանչիւրի սըրտին խորը: Տարիներու ընթացքին անուններով միայն զիրար ճանչցող եկեղեցականներ, կ'ողջագուրուէին եղբայրաբար :

Ստորեւ կուտանք լիակատար անուանացանկը ներկայ եկեղեցականներուն .—

1.— Գերշ. Տ. Խորէն Ս. Արք. Բարոյեան, Նախագահ Համագումարի եւ Հայրապետական պատուիրակ , 2.— Գերշ. Տ. Հրանդ Ս. Եպիսկ. Խաչատուրեան, Ամերիկահայոց Առաջնորդական Տեղապահ, 3.— Հոգշ. Տ. Օշական Աբղ. Մինասեան, հովիւ Ուայթընզվիլի, 4.— Արսէն Ա. քհնյ. Սիմէօնեանց, Հանգստեան կոչուած, 5.— Նշան Ա. քհնյ. Փափազեան, Հանգստեան կոչուած, 6.— Եղիշէ Ա. քհնյ. Մխիթարեան Ֆրէզնոյի , 7.— Սուրէն Ա. քհնյ. Բաբախեան, Տիթրոյթի, 8.— Մովսէս Ա. քհնյ. Շըրիգեան, Ուստրի , 9.— Պետրոս Ա. քհնյ. Գասարճեան, Շիքակոյի, 10.— Խաչատուր Ա. քհնյ. Կիրակոսեան, Նիւ Պրիթընի, 11.— Ղեւոնդ Ա. քհնյ. Խոսրովեան, Փրավիտէնսի, 12.— Եղիշէ Ա. քհնյ. Գասպարեան, Հանգստեան կոչուած, 13.— Արսէն քհնյ. Ցակոբեան , Ֆիլատելֆիոյ, 14.— Բաբկէն քհնյ. Գասպարեան, Ֆրէզնոյի, 15.— Գուրգէն քհնյ. Գուտուլեան, Լոս Անճելըսի , 16.—Տիգրան քհնյ. Խոյեան, Ուոշինկթընի , 17.— Ասողիկ քհնյ. Գլըճեան, Նիւ Եորքի, 18.— Վահրիճ քհնյ. Շիրինեան, Սան Ֆրանչիսկոյի, 19.— Գուրգէն քհնյ. Եարալեան, Նիւ Ճըրզիի, 20.— Մուշեղ քհնյ. Տ. Գալուստեան, Ռէյսինի, 21.— Կորիւն քհնյ. Շըրիքեան, Կրանիթ Սիթիի, 22.— Գրիգոր քհնյ. Հայրապետեան , Պոսթընի :

Համագումարին կը նախագահէր Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս Բարոյեան, կ'ատենապետէր Գերշ. Տ. Հրանդ Եպիսկ. Խաչատուրեան, Ա. ատենադպիր Տ.Վահրիճ քհնյ. Շիրինեան , Բ. ատենադպիր Տ. Գուրգէն քհնյ. Եարալեան :

Կազմուեցան երեք յանձնախումբեր .

1.—Հարցեր դասաւորող յանձնախումբ:

2.— Ճանապարհածախքեր դասաւորող յանձնախումբ :

3.— Շնորհակալութեան գիր պատրաստող յանձնախումբ :

Թղթակից՝ Գրիգոր քհնյ. Հայրապետեան (նախապէս Քէօրիքեան):

Տեղի ունեցան հինգ նիստեր: Առաւօտեան աղօթքներէն ետք, Պօղոս Առաքեալի թուղթերէն ընտրովի հատուածներ յոտընկայս ունկնդրուեցան: Սրբազան առաքեալին սա խօսքերը երկնառաք պատգամի մը տպաւորութիւնը գործեցին ներկաներուն վրայ.

«Այլ դու զուարթ կաց յամենայնի , ճգնեաց, զգործս Աւետարանչի գործեա, զպաշտօնդ քո կատարեալ կալ :

Զի ես այսուհետեւ նուիրեալ եմ, եւ ժամանակ դարձի իմոյ հասեալ կայ : Զբարւոք պատերազմ պատերազմեցայ, զընթացսն կատարեցի, զհաւատսն պահեցի: Այսուհետեւ կայ մնայ ինձ արդարութեան պսակսն ,զոր հատուսցէ ինձ Տէր յաւուր յայնմիկ արդարն Դատաւոր, ոչ միայն ինձ, այլ եւ ամենեցուն որ սիրեցին զյայտնութիւն ՆՈՐԱ»:

Բ. ՏԻՄ. Դ. 5–9

Ժողովականները միաձայնութեամբ որոշեցին առաջին օրն իսկ հաւատարմական հեռագիր մը յղել Վեհափառ Հայրապետին: Ստորեւ կուտանք հեռագրին պատճէնը :

Ն. Ս. Օծութիւն
Վեհափառ Տ. Տ. Զարեհ Ա.
Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ,
Անթիլիաս – Լիբանան

Ամերիկահայոց Կիլիկիոյ Թեմի Եկեղեցականաց Համագումարս, ներկայութեամբ քսան երկու եկեղեցականներու , գումարուած Նիւ Եորքի Ս. Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ ներքնասրահին մէջ , նախագահութեամբ բարձրաշնորհ Տ.Խորէն Արքեպիսկոպոսի եւ Ատենապետութեամբ Տէր Հրանտ Եպիսկոպոսի , ձերդ Լեհափառութեան կը յայտնէ իր հաւատարմական ջերմ զգացումները եւ ձեզի կը մաղթէ երկար եւ երջանիկ գահակալութիւն: Աստուած անսասան պահէ Հայոց եկեղեցին եւ Կիլիկիոյ Ս. Աթոռը :

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԱՑ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Խոր հրճուանքով ունկնդրուեցաւ Վեհափառ Հայրապետին նամակը յատկապէս ուղղուած եկեղեցականաց Համագումարին, որմէ մասեր կուտանք ստորեւ :

« Ամերիկահայ Մեր Թեմի Արժանաշընորհ Քահանայ Հարց :

Սիրոյ ողջոյն եւ օրհնութիւն բոլորիդ, որ հաւաքուած էք ի Նիւ Եորք, ընդ նախագահութեամբ Մեր Բարձրաշնորհ պատուիրակ Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոսի , եւ կազմած համագումար, զբաղելու համար ձեր խնամքին յանձնուած պատուական հայ ժողովրդեան կարիքներով կամ ձեր ծուխերը յուզող այժմէական խնդիրներով :

Յաջողութիւն ձեզի, եւ օրհնութիւն Համագումարիդ :

Թէեւ գիտակից էք այն բարձր պարտականութեան, զոր ձեռնադրութեան ժամանակ գիտակցաբար յանձն առիք , սակայն յարմար կը նկատենք, պատեհութիւնը, ձեզի անգամ մը եւս, եւ հայրաբար յիշեցնելու մի քանի հիմնական առաքինութիւններ, որոնցմով անպայման օժտուած պէտք է ըլլան քահանաները :

Նախ, հայ քահանան պէտք է ըլլայ հաւատացեալ, ու հաւատքի տարածիչ, եւ իր ամբողջ գործունէութիւնը պէտք է ձգտի մէկ գլխաւոր նպատակի, որ է հոգիներու փրկութիւնը: Երբեք մտահան պէտք չէ ընէք, թէ ձեր խնամքին յանձնուած հօտին հոգեւոր կեանքին կապակցութեամբ ահաւոր պատասխանատուութեան մը տակ պիտի գտնուիք Գերագոյն եւ անաչառ Դատաւորին առջեւ: Ի մտի ունեցէք, միշտ, առաքեալին պատուէրը ձեզի ուղղուած, եւ «Զգոյշ կացէք անձանց եւ ամենայն հօտիդ, յորում եդ զձեզ Հոգին Սուրբ Տեսուչ՝ հովուել զժողովուրդ Տեառն ,զոր ապրեցոյց արեամբ իւրով» (Գործք. Ի. 28):

Հոգիներու փրկութեան ձեր սուրբ գործին հետ, որպէս ՀԱՅ քահանայ, նոյնքան սուրբ պարտականութիւն մը ունիք , ձեր հօտին հանդէպ : Հայ լեզուն եւ հայ արժէքներու պահպանութիւնը որպէս թանկագին աւանդ ձեզի յանձնուած են : Զանոնք առողջ եւ ծաղկեալ պահեցէք ու պաշտպանեցէք ժամանակի եւ մանաւանդ օտար միջավայրի աւերիչ ազդեցութեանց դէմ : Այս շատ կարեւոր հարցի կապակցութեամբ, մեզի անծանօթ չեն դժուարութիւնները: Սակայն Հայը ե՞րբ դիւրին կենցաղ ունեցած է, կամ առանց զոհողութեանց ու դժուարութեանց պահած է իր ազգային լեզուն ու նկարագիրը : Կը հաւատանք, թէ ձեր ապրած երկրին մէջ, ուր կը վայելէք լայն ազատութիւն, ըստ ամենայնի, կարող էք պահել Հայոց ոսկեղնիկ լեզուն, զայն զարգացնել եւ պարծանքով փոխանցել յաջորդ սերունդներուն, ու այսպէս՝ յաջորդաբար :

×

Եւ ի վերայ այսր ամենայնի, ձեր հանապազօրեայ աղօթքներուն մէջ զմեզ եւ մեր միաբանութիւնն եւս յիշեցէք, որպէսզի Տէրը մեզի պարգեւէ կարողութիւն եւ ուժ, ի կատար կարենալ ածելու համար այն ծանր պարտականութիւնը , զոր Ազգը դրաւ մեր ուսերուն վրայ, ի պայծառութիւն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ ի փառս Ամենակալին, որոյ շնորհք եւ խաղաղութիւն եղիցին ընդ ձեզ ընդ ամենեսեանսդ, Ամէն:

Սիրոյ ողջունիւ եւ օրհնութեամբ.
Աղօթարար՝ ԶԱՐԵՀ Ա.
Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (118)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Գ.

Մինակ մաման քանի մը անգամ եկած էր աչքէ անցընելու նորեկներուն կայքը, ու շատ ողորմելի գտնելով զայն, պատուիրած էր Խաչոյի եւ խոհարարուհիին որ անկողնոցէն երկու անկողին հանեն՝ Կիւլիւկ հանըմին ու Սոֆիին համար : Հոգածութեան այս ցոյցին առջեւ , լուացարարուհիին աչուըները լեցուած էին : Աղջիկը շնորհակալութեան բառեր մըրմընջեց : Պառաւ խոհարարուհին, զոր այս անակնկալ ասպնջականութիւնը սրտմըտեցուցած էր, ցած ձայնով դժգոհանքի բառեր կը մռլտար .

— Ասո՞նք որ սատանային ծակէն ելան, կ'ըսէր, խոժոռ նայուածք մը նետելով նորեկներուն :

Իսկ Խաչոյի դէմքին վրայ ներքին գոհունակութեան մը ճառագայթը կար, որուն հոգեբանական բացատրութիւնը գուցէ ինք ալ չկարենար տալ. մինակ , Սոֆիին աչուըներուն անուշ ու թովիչ սեւեռումները բարերար ազդեցութիւն մը կ'ընէին իր երիտասարդի թարմ ու կոյս զգայնոտութեանը վրայ ...

Ցորեկուան մօտ, տոքթորը վերջապէս բարեհաճեցաւ սենեակէն իջնալ: Ցաղթանակի ցոլացումը կար դէմքին վրայ :

— Բարի եկաք, բարի եկաք, ըսաւ մայր ու աղջկան ձեռքը բռնելով, շատ գոհ եմ որ մամայիս առաջարկը չմերժեցիք ...

Երիտասարդին տիրապետող ներկայութեանը, Սոֆի բոլոր մարմնովը կը դողար. եւ բառ մը չէր գտնար իրենց եղած այդ ընդունելութեանը համար սըրտերնուն զգացումը արտայայտելու :

— Օրիորդին համար ամէն տեսակէտով օգտակար պիտի ըլլայ այս փոխադրութիւնը, շարունակեց երիտասարդը, պիշ պիշ աղջկանը նայելով, վասն զի միայն մամայիս պէս ազնուական կնոջ մը հետ պիտի ապրի, այլեւ յանձն կ'առնեմ իր դաստիարակութեամբը զբաղելու .

— Շատ ազնիւ էք, մրմնջեց Սոֆի, ու իր տժգոյն դէմքը պահ մը կը շիկնէր:

— Աստուած սիրտիդ կէօրէ տայ, տոքթոր, հառաչեց Կիւլիւկ հանըմ, որ սակայն մեծ բան մը չէր հասկցած երիտասարդին խօսքերէն:

Երկու սենեակները աչքէ անցընելով , տոքթոր Մարկոսեան առաջարկեց մօրը որ Սոֆիին սենեակը համեստօրէն կահաւորուի : Մաման հաւանեցաւ: Տարրերը պատրաստ էին: Ամիրային տունը կարասիներով կը յորդէր: Ամբողջ սենեակներ կային ճոխօրէն կահաւորուած, որոնց դուռը կը բացուէր փոշիները վանելու համար միայն, ամիսը մէկ երկու հեղ : Մէկ քանի թիկնաթոռ , երկու գորգ , հայելի մը, քոնսոլ մը իսկոյն փոխադրուեցան գետնայարկի այդ սենեակը: Տիկին Մարկոսեան , բարեացակամութեան տագնապէ մը բռնուած, ամէն մէկ կարասիին տեղաւորուելուն՝ մաղթանք մը կ'ունենար աղջկան հասցէին.

— Բարով վայլես աղջիկս ...

— Շնորհակալ եմ, Տիկին:

Տոքթորը փափաք յայտնեց մօրը որ Սոֆի միշտ մասնակցէր իրենց ճաշերուն: Այս առաջարկը սիրայօժար ընդունուեցաւ: Լուացարարուհին խոհանոցը պիտի ճաշէր, խոհարարուհիին եւ Խաչոյին հետ: Ցորեկուան ճաշին վրայ հասաւ Թադէոս աղան :

— Տեսա՞ք մի ինչ աղէկ խերով բան եղաւ, յայտարարեց ան բոլորշի ու յաղթական նայուածքով մը դէպի նորեկները ... Ամիրայի տուն ըսածդ կտոր մը խալապալխլը կ'ըլլայ ... հէ՞ :

Սեղանին վրայ, Մերկերեան, քանի մը գաւաթ մը կլլելէն ետքը սկսաւ տան ներքին նոր կարգադրութիւնները տնօրինել:

— Դուն, աղջիկս, կ'ըսէրՍոֆիին դարձած, դուն հանըմին բէշէն չես զատուիր. նայէ քի ինքզինքդ հազ ընել տաս ... հէմ տոքթորէն ալ դաս առ. շատ բան կը սորվիս անկէ, հէ՞, տոքթոր, ի՞նչ ըսիր :

— Ինչո՞ւ չէ, փութաց պատասխանել Մարկոսեան, պարապ ժամանակներս կրնամ օրիորդին օգտակար ըլլալ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ԸՆԿ. ԲԱԼԱՑԵԱՆԻ ՑՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բժիշկ Արտաշէս Բալայեան (Նիւ Եորք) կը խնդրէ մեզմէ յայտարարել թէ իր ողբացեալ եղբօր՝ Գերասիմ Բալայեանի յուղարկաւորութեան, դամբարանի, տապանաքարի եւ այլ ծախքերը վճարուած են իր կողմէ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանճ (հին ֆրանճով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250) : Դիմել *Ծառաջի* հասցէով :

ՀԱՅԱԾԷՍ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին, կէս օրէ առաջ, հայկական հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ քարոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ձայնասփիւռէն :

Միջին ալիք՝ 196 մ. :

Կարճ ալիք՝ 19·84, 25·67, 31·10:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը փոխան ծաղկեպսակի չնորհակալու-թեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.

— Ողբացեալ Տիկին Աննա Գաբրիէլեանի մահուան առիթով Տ. Խոսրով քհնյ. Ա-ատուրեանէ եւ Պ. Տ. Տէրոյեանէ 10ա-կան Ն. Ֆ. : Եւ Ողբացեալ Տիկին Հռիփ-սիմէ Տէր Սիմոնեանի մահուան առիթով Սալնոյ Զորի Հայր. Միութենէն 10Ն.Ֆ. :

× Երեւանէն Մանուչակ Համբարձումի Աւագեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրը Թե-ւոս Թեւոսեան (կնոջ անունը Մարգրիտ), որ կը կարծուի Մարսէյլ գտնուիլ եւ նա-մակ ունի : Ստանալ եկեղեցիէն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տիկին Ռոզ Հանըմեան, իր ամուսնոյն՝ Արտաւազդ Հանըմեանի յիշատակին քսան Ն. Ֆ. կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին :

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 14 Փետրուար ժամը 17էն 24, տեղի կ'ունենայ մեծ պատրաստութեամբ, Սիթէ Իւնիվէրսիթէրի Հայուհ. Տան պա-րահանդէսը՝ Վարդիվանեան Նուագա-խումբի առաջնորդութեամբ :

Հասոյթը պիտի յատկացուի Հայկ. Ուսանողական Տան դրադարանի, ինչպէս նաեւ սալերու ճոխացման :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
(ՅՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)

ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ձեռնարկուներ fորսաժի համար, որ յանձն առնեն նաեւ կտրել : Դիմել՝

FRANCINE
38, RUE D'ABOUKIR· PARIS
1er étage gauche

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վի-էնի Անի Կոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

Այս կիրակի կէսօրէ եւք, ժամը 15·30-ին Տէսիճի Կոմիտէն : կը հրաւիրուին Փոն տը Շէրիւիի ընկերները :

Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կոմիտէին ներկա-յացուցիչը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոն.— Հ. Ց.Դ. «Սիամանթօ» խում-բի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի հա-մերգը (ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափ-րիկեանի) : Ապրիլ 17ին

×

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ
Գեղարուեստական ցերեկոյթը
ՄԱՐՏ 27ԻՆ

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տա-րեկան պարահանդէսը Մարտ 13ին, կի-րակի ժամը 16էն մինչեւ 24, Ամպասա-տէօրի չքեղ սրահին մէջ :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրո-պական ամէնէն ընտիր ապրանքնե-րը՝ յարմար դիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլ-մա», յունական «թուրչի», «պի-պէօ», տերեւ, թահին հելվա, «վա-նիլյ», չոքոլա, «նուազէթ», «լո-զում», «սաղըզ», պիստակ, Շերբէթ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըր-մա», առաջնակարգ սուրճ, (fարա-վան եւ մոգա), համեմներ «մահ-լէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճեր-մակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լա-ֆերտա, բաֆլաւա, fատայիֆ, տե-ֆերտա, բաֆլաւա, fատայիֆ, տե-րեւ եւայլն :

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՓ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհա-ցում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն : Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :

ՄԷԿ ԱՆԴԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ ՄԻԱՑՆ՝

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՑՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Ց. Դ. ՀՕԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ *Ընտիր թուղթով .— 13 էջ*

Շքեղ նկարներ, ղրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՑՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը :

Գինն 500 ֆրանճ

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e
Կը ծախուի նաեւ Ցառաջի մօտ :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԴԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ-դերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

29ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած չրջանին երէցներուն, սկաուտներուն եւ գայլիկներուն կողմէ :

կիրակի, Մարտ 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին,

SALLE DE LA CHIMIE, 28 bis Rue St. Dominique
Paris 7e, Métro Invalides

Ներկայացումներ սկաուտներուն կողմէ, երգեր եւ պարեր, հայկական պարեր, կենդանի պատկերներ եւ խաղեր գայլիկներէն : Ֆրանսերէն կը ներկայացուի՝

« ԹՌՉՈՂ ՀՈՎԱՆՈՑԸ »

կատակերգութիւն, խմբագետուհիներուն կողմէ :

Մասնաւոր պատրաստութեամբ եւ բեմադրութեամբ, Նախկին Հայ Արիները կը ներկայացնեն, հայերէն, Շէյքսփիրի հանրածանօթ կատակերգութիւնը :

ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՋԱՏՈՒԿԸ
(La Mégère Apprivoisée)

Սիրայօժար մասնակցութեամբ եւ օժանդակութեամբ

Շաւիլի երիտասարդաց թատերախումբին :

Պիւֆէ, ցուցադրութիւն *Մուտք* 3 Ն· Ֆ· (300) եւ 5 Ն· Ֆ· (500)

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱՒ ՄԸ·

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale

MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Orchestre Symphonique Chouteau

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն .—

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ դրատունը, 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65
Ցառաջի խմբագրութեան,
ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry Place des Fêtes
Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ :
ՄԱՐՍԷՅԼ, Թանճօ Ղազարեան, La Banque ROSA, 31, La Canebière
Տիգրան Ղազարեան, *Պօմոն*,
Օր· ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP *Հեռաձայն՝* 42–82–40
ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան Թաղ, 39, Rue Dunoir
ՏԷՄԻՆ, Սարգիս Առաքելեան, 12, Rue Nansen

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6e) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ· Արք· Օրմանեան, *Պէյրութ* 1959, *Ա· Հատ·*	24	Ն·Ֆ·
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ· Գէորգեան, 1960, *թղթ·* 14, *Լրկզմ*	16,50	Ն·Ֆ·
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե· Զարեճց, *Պէյրութ* 1959	6	Ն·Ֆ·
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն· Ադրալեան, *Պէյրութ*, *կզմ·*	18	Ն·Ֆ·
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ· Ա· Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն·Ֆ·
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ· Մեհեան, *Փարիզ*, 1959, ...	6	Ն·Ֆ·
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ· եպս· Պալաճեան, *Բ· Հատ· Փարիզ*, 1959	15	Ն·Ֆ·
ՆՈՅՆԻՆ *Ա· Հատորը*, *Վիեննա*, 1922, *պատկերազարդ եւ կազմեալ*	15	Ն·Ֆ·
ՀԱՅԿ· ԺՈՂ· ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա· Նագիճեան, Գահիրէ, 1959 . . .	3	Ն·Ֆ·
ՊՐԻՄԱԿ, երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ· Ա· Համբարձումեան	5	Ն·Ֆ·
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր· Փաստրմաճեան, *Պէյրութ*, 2 *Հատոր* ·	20	Ն·Ֆ·
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959	10	Ն·Ֆ·
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

JEUDI 4 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8714 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4515

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՇԱՀԵՑԱ՞Ն ԹԷ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑԻՆ

Ցիւրիխի եւ Լոնտոնի մէջ վերջնական համաձայնութեանց յանգելէ մէկ տարի վերջ ալ տակաւին լուծուած չէ Կիպրոսի խնդիրը :

Որոշուած էր ամսոյս 19ին անկախ Հանրապետութիւն հռչակել կղզին : Նոյն օրը Անգլիացիները պարտաւոր պիտի ըլլային Կիպրոսի կառավարութեան փոխանցել իշխանութիւնը, իրենց վերապահելով միայն կարգ մը ռազմագիտական խարիսխներ :

Այս վերջիններուն տարածութիւնն ու անգլիական իշխանութեանց այդ շրջաններուն մէջ վայելելիք առանձնաշնորհները ճշդելու համար վերջերս տեղի ունեցող բանակցութիւնները ձախողութեան մատնուեցան եւ բանագնացները իրենց երկիրները վերադարձան :

Բանակցութեանց կը մասնակցէին Անգլիոյ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ արտաքին նախարարները, Կիպրոսի Հանրապետութեան ընտրեալ նախագահ Մակարիոս Արք. եւ կղզիի Թուրքերուն ներկայացուցիչը Տոքթ. Քիւչիւք :

Անգլիացիները կը պահանջէին, որ իրենց ռազմախարիսխները զետեղուին հարիւր քառակուսի մղոն տարածութեան վրայ, մինչ Մակարիոս յանձնառու կ'ըլլար միայն 36 քառ. մղոն շնորհելու :

Կողմերը անդրդուելի մնացին իրենց տեսակէտներուն վրայ եւ բաժնուեցան առանց եզրակացութեան մը յանգելու : Կ'ըսուի թէ Անգլիոյ արտաքին նախարարը տասը օր պայմանաժամ տուած է Մակարիոս Արք.ի՝ ընդունելու համար իր առաջարկները, որոնք վերջնական են : Իսկ կղզիին յոյն եւ Թուրք ներկայացուցիչները համաձայն չեն որեւէ զիջումի :

Բանակցութեանց խզումին բնական հետեւանքն եղաւ ա'յն, որ մէկ ամիսով յետաձգուեցաւ Կիպրոսի Հանրապետութեան Հռչակումը : Ըստ անգլիական սահմանադրութեան, խորհրդարանը նախապէս պէտք է վաւերացնէ Կիպրոսի անկախութիւնը, ինչ որ ժամանակի կը կարօտի :

Եթէ կարելի չըլլայ համաձայնութեան եզր մը գտնել, վախ կայ որ Անգլիացիներուն դէմ ահաբեկչական շարժումները վերսկսին կղզիին մէջ :

Անգլիոյ հանրային կարծիքը վրդովուած է այս հաւանականութեան առջեւ եւ կարգ մը թերթեր կը պահանջեն, որ Մեծն Բրիտանիա հրաժարի Կիպրոսի երկու խարիսխներուն վրայվեհապետական իրաւունքներ պահանջելէ եւ գոհանայ միայն «վարձակալական պայմանագրութեամբ» մը :

Յոյն հայրենասէրները, որոնք ամբողջ հինգ տարի կռուեցան անգլ. իշխանութեանց դէմ՝ կղզին Յունաստանի կցելու (Էնոսիս) համար, շահեցա՞ն ի վերջոյ թէ կորսնցուցին :

Ահաբեկչական շարժումներու ընդհանուր վարիչ Զօրավար Կրիվաս, որ «ազգային հերոս» հռչակուեցաւ, Լոնտոնի համաձայնագրէն վերջ բոլորովին դժգոհ՝ հեռացաւ Կիպրոսէն եւ անցաւ Յունաստան, ուր կը մնայ :

Զուրն ինկաւ Էնոսիսը : Ո'չ միայն կըղզին չկցուեցաւ Յունաստանի, այլ Թուրքերը որ 1878էն ի վեր հրաժարած էին Կիպրոսի վրայ ամէն իրաւունքէ եւ զայն յանձնած Անգլիոյ, այժմ կը վերադառնան այնտեղ՝ զօրագունդով մը : Թուրքիոյ արտաքին նախարարը իր ձայնը կ'ունենայ կղզիին ճակատագիրը վճռելու կոչուած ժողովներու մէջ : Թուրք փոքրամասնութիւնը նախարարներ եւ երեսփոխաններ պիտի ունենայ Կիպրոսի Հանրապետութեան մէջ :

Յոյները շահեցա՞ն թէ կորսնցուցին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԷԿ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՏԱՑԱՒ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԷՆ

79Ի ԴԷՄ 449 ՁԱՅՆՈՎ

ՊԻԱՃԻ, ԼԱԿԱՅԱՐՏ ԵՒ ՔԱՈՒԱ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Ինչպէս կը նախատեսուէր կառավարութիւնը Երեքշաբթի օր Ազգ. Ժողովէն, մէկ տարուան համար բացառիկ իրաւասութիւններ ուզեց համաձայն Սահմանադրութեան 38րդ յօդուածին : Ազգ. Ժողովէն ետք, ծերակոյտը պիտի վաւերացընէ այս առաջարկը :

Ըստ այդ յօդուածին՝ « Իր ծրագրին գործադրութեան համար կառավարութիւնը կրնայ, խորհրդարանէն արտօնութիւն ուզել, հրամանագրով ճշդելու համար ինչ որ ընդհանրապէս օրէնքի մարզին մէջ կը գտնուի, եւ այս՝ սահմանափակ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին :

Հրամանագրերը կը տրուին Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ, Պետական Խորհուրդին կարծիքը ստանալէ ետք : Ի զօրու կ'ըլլան իրենց հրատարակութենէն անմիջապէս ետք, բայց եթէ օրէնքին ծրագրին վաւերացումը չէ ներկայացուած Խորհրդարանին, կը բեկանուի » :

Երեքշաբթի իրիկուն, Ազգ. Ժողովին առջեւ, նիստին բացման առաջին առթիւ խօսք առաւ վարչապետ՝ Տըպրէ ներկայացնելով կառավարութեան ծրագիրը .—

Ստորեւ ճառին գլխաւոր մասերը .—

« Անցեալ շաբաթ, Ալժէի մէջ Ֆրանսացիներ ապստամբեցան կառավարութեան դէմ եւ որովհետեւ ծայրայեղութեան դիմեցին, վախցանք որ քաղաքացիական պատերազմ մը կը պայթի :

« Երկրին դատական մարմինները քննելու վրայ են ըմբոստութեան շարժառիթը եւ յանցաւորները : Պէտք է վերջ տալ անորոշ այս կացութեան : Պէտք է կառավարութիւնը իր ձեռքին մէջ ունենայ անհրաժեշտ իրաւասութիւնները, դէմ դնելու համար ամէն ձեւի եւ գոյնի « ըմբոստութեանց » :

« Մէկ բան անվիճելի է. Ֆրանսայի որդեգրած քաղաքականութիւնը Ալժերիոյ առընչութեամբ միակ տրամաբանական ձեւն է, ամէն Ֆրանսացի պէտք է համոզուի : Դժուարութիւնները շատ են : Մտաբերեցէք՝ հինգ տարի անընդհատ պատերազմի թատերաբեմ դարձած է Ալժերիան, ստեղծելով դիւրազգած քաղաքացիներու հոծ թիւ մը :

× Առաջին առթիւ խաղաղեցումը պիտի շարունակուի : Բանակին գլխաւոր նըպատակակէտն է : Ֆրանսայի անունով զինադուլի առաջարկ մը ներկայացուեցաւ, պայմանները ճշդուեցան, սակայն անպատասխան մնացինք : Արդ՝ պիտի շարունակենք մեր գործը : Երբ խաղաղութիւնը վերահաստատուի, Ալժերիոյ ժողովուրդը իրաւունք պիտի ունենայ արտայայտուելու, որոշելու իր ապագան :

« Որպէսզի գլուխ հանենք մեր մտադրութիւնները, պէտք է որ մարդ մը ունենանք, անցեալ շաբաթ տեսանք այդ մարդը, բովանդակ երկիրը տը Կոլին կողքին կեցաւ : Պետին պէտք է օժանդակեն քաղաքական մարմիններ, սակայն այդ մարմինները պէտք է ունենան՝ հնարաւոր միջոցներ :

× Արտակարգ իրաւասութիւն կ'ուզենք նախ խաղաղեցնելու համար Ալժերիան, ապա կարգ ու կանոնը վերահաստատելու համար : Ասկէ աւելին չենք ուզեր : Եթէ բարենորոգումներ պիտի կատարուին, եթէ օրէնքներ պիտի վերամշակուին, այդ պարագաներուն ձեր կարծիքը պիտի առնուի ու որոշումը պիտի տրուի ձեր կողմէ :

« Ուրիշ կարեւոր կէտ մը : Հանրապետական սկզբունքներուն եւ ազատութիւններուն պիտի չդպինք : Արդէն փաստ է որ «արտակարգ իրաւասութիւններու » շրջանին խորհրդարանը պիտի հաւաքուի, գործէ, ինչպէս կը նախատեսէ Սահմանադրութիւնը եւ ինչպէս փորձը ցոյց տուած է, Խորհրդարանը երբ կը գործէ, գոյութիւն կ'ունենան նաեւ քննադատութիւններ : Իսկ ազատ արտայայտութիւնը տարրական իրաւունք մըն է, միեւնոյն ատեն ապահովութիւն մըն է : Մեր պահանջած արտակարգ իրաւասութիւնները սահմանափակ հարցերու համար է միայն :

« Ազատութենէն դուրս Ֆրանսա մը չի կրնար գոյութիւն ունենալ : Գիտենք այս : Ազատութիւնը իրաւունք մըն է » :

Հաւանական կը թուի որ արտակարգ իրաւասութեանց շրջանին, առաջին առթիւ կառավարութիւնը փոփոխութիւններ կատարէ դահլիճէն եւ բանակէն ներս :

Վարչապետին ճառէն ետք «անկախները» կը քաշուին խորհրդակցելու : Երկու տրամադրութիւն կը նկատուի իրենց մօտ : Մեծամասնութիւն մը որ դէմ է Վարչապետին շնորհելու արտակարգ իրաւասութիւններ եւ փոքրամասնութիւն մը որ որոշ պատճառներով համակարծիք է :

Քրիստոնեայ – Դեմոկրատ, նախկին Վարչապետ՝ Պիտօ խօսք առնելով կը ձաղկէ կառավարութեան ծրագիրը . — « Կ'ուզեմ գիտնալ — հարց կը դնէ ընդդիմադիր երեսփոխանը, թէ վարչապետը ի՞նչ կը մտածէ 1958 Մայիսին ըրած իր յայտարարութեանը մասին : Տըպրէն չէր որ կ'ըսէր — երբ Ալժերիոյ մասին կը խօսինք մեր մտքին մէջ կուգան տեղւոյն Ֆրանսացի ժողովուրդը : Ժամանակը չէ՞ միթէ պատժելու Մայիս 13ին կազմակերպիչները» (հեգնական) :

Յիշելէ ետք թէ 1934ին խորհրդարանը որոշեց «էջը դարձնել» այսինքն մոռնալ հինը եւ սկսիլ նորը, Պիտօ դառնալով վարչապետին կը յայտարարէ . — «Մտաբերեցէք, փորձեցէք հասկնալ որ ձեր ճառին վրայ հիմնուելով մարդիկ Ալժերիոյ մէջ տեսակէտ ճշդեցին եւ ութ օր առաջ ալ դիրք բռնեցին » :

Խօսք առած են նաեւ՝ Թերնուար (Միութիւն նոր հանրապետութեան համար), Քատարի (Ալժերիոյ երեսփոխան), Պրոքաս (Ժողովրդավար համաձայնութիւն) : Վիճաբանութեանց ընթացքին Վարչապետը հարկ տեսած է մի քանի անգամ միջամտելու :

Վերջապէս առաւօտեան ժամը 1.30ին կառավարութեան առաջարկը քուէարկուած է 79ի դէմ 449 ձայնով :

Դէմ քուէարկած են համայնավար տասը երեսփոխանները, որոնք կ'առարկեն թէ նման օրէնքի մը վաւերացումը կը նշանակէ պարզապէս «անհատի մը իրաւասութեանց յաւելումը» Դէմ քուէարկած են նաեւ Ժ. Պիտօ եւ ծայրայեղ աջեր :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երեքշաբթի օր Օռլիի օդակայանին մէջ ձերբակալուեցան երեսփոխաններ՝ Պիաճի եւ Քառուա :

Միւս կողմէ ըստ «Իւմանիթէ»ի հրատարակած լուրերուն կացութիւնը «մտահոգիչ» է Ալժէի մէջ, ուր ապստամբները ազատ կը պտըտին եւ ուր Տըմառքէ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին կը յայտարարէ թէ Օրթիզ գաղտնի տեղ մը գացած է :

Միջազգային մամուլի կարծիքով ամէն բան չէ լուծուած եւ Հռոմի Իլ Փայէզէն կը գրէ թէ տը Կոլ այսօր կը գտնուի 20 ամսուան իր վարած հակասական քաղաքականութեանց հետեւանքներուն առջեւ եւ եթէ այս առիթէն չօգտուի, ամէն

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՈՔԻ գահակալը՝ Մոհամմէտ Ե. կը շարունակէ իր շրջապտոյտը արաբական երկիրներուն մէջ : Եգիպտոսէն ետք, հասած է Յորդանան ուր հիւրը եղած է տեղւոյն երիտասարդ գահակալին : Այժմ կը գտնուի Պաղտատ : Ամմանի մէջ երկու երկիրներու գահակալները զեկոյցով մը յայտարարած են թէ Պաղեստինը արաբական հող է, Մաւրետանիան մաս կը կազմէ Մարոքի եւ Ալժերիան պէտք է ինքնավար դառնայ :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ եւ Սուրիոյ միջեւ կացութիւնը վերստին վատթարացած է : Արդարեւ քանի մը օրերէ ի վեր զինական բախումները անպակաս են երկու երկիրներուն միջեւ : Իսրայէլեան բանբերը կը յայտարարէ թէ Թէլ – Աքշերի շրջանը ուր տեղի ունեցած են բախումները Իսրայէլի մաս կը կազմէ : Սուրիա հակառակը կը պնդէ : Երկու կողմերն ալ ըսպաննուածներ եւ վիրաւորներ ունեցած են :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Խաղաղականի ուղղութեամբ արձակած է բազմայարկ միջերկրային նոր հրթիռ մը : Ինչպէս գրած էինք, առաջին հրթիռը արձակուեցաւ Յունուար 20ին :

ՓԱՆՔՈՎԻ կառավարութիւնը յուշագիր մը ղրկած է Արեւմուտքի «Երեքներուն» : Յայտարարելէ վերջ թէ Ատընաուրի ճառը Պերլինի առընչութեամբ «գրգռութիւն» մըն է եւ կը վտանգէ արեւմուտքի եւ արեւելքի փոխյարաբերութիւնները ծանօթագրութիւնը կ'աւելցնէ : « Արեւմտեան Պերլինը մաս չի կազմեր Արեւմտեան Գերմանիոյ» : Պատասխանելով ընդհանրապէս Փանքովի կառավարութեան եւ առհասարակ Խրուշչեւի յայտարարութիւններուն Պերլինի մասին, Ատընաուրը յայտարարած է թէ «Խրուշչեւ կ'ուզէ ունենալ Պերլինը որպէսզի գերման ժողովուրդը կորսնցնէ իր հաւատքը արեւմտեան դաշնակիցներուն վրայ» : Այս առթիւ Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը շեշտած է թէ տը Կոլ զօրավիգ պիտի կանգնի Գերմանիոյ դատին :

ՊՐԻՒՍԷԼԻ մէջ բացուած է եւրոպական հաւաքականութեան խորհուրդի (հասարակաց շուկայ եւ եւրատոմ) նոր նստաշրջանը : Հաւանական կը թուի որ Յունաստան եւ ապա Թուրքիա մաս կազմեն եւրոպական խորհուրդին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ, Փետրուար 2ին, բացուած է արեւելեան երկիրներու (խորհրդային) երկրագործական համագումարը : Օրակարգի գլխաւոր հարցերն են. — երկրագործական խնդիրները եւ համայնացման գործը առաջ տանելու միջոցները :

ՔԱԹԱՆԿԱՅԻ մէջ (Պելժ. Քոնկօ) երկու հակառակորդ ցեղեր «պատերազմած» են : Հինգ մեռեալ եւ 15 վիրաւորուածներ կան :

ՔԵՐԱԼԱ (Հնդկաստան) Նահանգային ընտրութիւններուն Նեհրուի «խորհրդարանի» կուսակցութիւնը շահած է 126 աթոռներէն 75ը : Ընկերվարականները եւ մահմետական լիկը իրենց միջեւ կը բաժնեն վաթսուն աթոռներ, իսկ համայնավարները՝ 15 : Նախապէս նահանգը ամբողջութեամբ կը գտնուէր համայնավարներուն հակակշռին տակ :

ԳԱՀԻՐԷԻ «Ալ Ահրամ» թերթը կը հաղորդէ թէ եգիպտական զինեալ ուժեր մեկնելու վրայ են՝ Պաղեստին, դէմ դնելու համար իսրայէլեան հաւանական յարձակումի մը : Սուրիոյ Իսրայէլեան սահմանագլուխին վրայ ստեղծուած վերջին ցաւալի դէպքերը ըստ երեւոյթին ծանր միջադէպքերու առիթ պիտի տան : ՄԱԿի շրջանակները մտահոգուած են :

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ

ԹԻՒ Ι ԳԱՂՏՆԻ ԶԷՆՔԸ

Սպիտակ Տան իր դահլիճին մէջ կանգնած, Այզընհաուըր սկսաւ կարդալ ճանապարհորդական ուղեցոյցը, զոր Նիքիթա Խրուշչեւ, դէպի Միացեալ Նահանգները ծրագրուած իր այցելութեան առթիւ, կը ներկայացնէր Այքին, երբ ապշահարեցաւ յանկարծ, ու բոլորովին սրտնեղ, ճակտին քրտինքները սրբելով, դարձաւ իր աշխատակիցներուն եւ ըսաւ.

— Զարհուրելի՛ է, զարհուրելի՛, ամէն բան գիտեն մարդիկը :

Պարոն Խրուշչեւ կը փափաքի այցելել մեր օրինակելի ու տիպար ագարակները, որոնց մասին ոչ խօսուած է, ոչ ալ լըսուած՝ նոյնիսկ Ամերիկայի մէջ, մեր գործարանները, որոնք յատկորոշուած քանի մը մասնագէտներու միայն ծանօթ են, մեր կառուցանելի շինութիւնները, որոնց անունը հազիւ երեւցած է մեր մամուլին մէջ:

Խորհրդ. Միութեան գործերուն մասնագէտ մը կ՚ըսէ. — Բոլոր մարզերուն մէջ ալ նոյնն է պատկերը : Ռուսական հրատարակութիւնները շատ աւելի խնամուած եւ մասնագիտացած լուրջ աշխատասիրութիւններ ու տեսութիւններ կը նուիրեն Միացեալ Նահանգներու մասին քան մեր հրատարակութիւնները :

Ճարտարարուեստի մարզին մէջ ներքին անհամաձայնութիւն մը, գաւառային գործադուլները, աշակերտի մը համալսարանէ մը արտաքսուիլը կամ ձայնասփիւռի խօսնակներէն մէկուն հեռացուիլը անմիջապէս արձագանգ կը գտնեն խորհրդային թերթերուն մէջ, ու առաջին էջերուն վրայ խոշոր վերտառութիւններով լոյս կը տեսնեն՝ խմբագրութեան կողմէ պատշաճ մեկնաբանութիւններով :

Հոն ուր մենք կը պայքարինք մութին մէջ, Ռուսերը ամէն ինչ կը տեսնեն ու գիտեն: Բայց ի՞նչպէս կ՚ընեն :

1959 Օգոստոսին հազիւ յօժարեցան թեթեւօրէն վերցնել երկաթեայ վարագոյրին մէկ ծայրը : Օտարականներ մասամբ կարողացան այցելել Խորհրդ. Միութեան թիւ մէկ գաղտնի զէնքերուն դարբնոցները, ինչպէս կ՚անուանէ ու կը գրէ « Քոսթէլլասիոն»ի մէկ յօդուածագիրը: Մոսկուայի մէջ աւարտելու վրայ է եօթը յարկանի հսկայ շէնք մը, զբօսաշրջիկներ մասնաւոր արտօնութեամբ կարողացան այցելել այդ շէնքին երկու յարկերը միայն, (մնացեալ հինգ յարկերը արգիլուած են այցելուներուն) : Հիմնարկութեան պատասխանատու վարիչը առանց վերապահութեան բացատրեց թէ ի՛նչ բանի կը ծառայէ այս հաստատութիւնը : 2000 մասնագէտներ արդէն տեղաւորուած են այս շէնքին մէջ, մօտ ատենէն 6500ի պիտի բարձրանայ ասոնց թիւը :

Խորհրդ. Միութեան մէջ այս լուրերը քաղող հաստատութեան համար անսահման վարկ բացուած է: Ըստ իրենց՝ աշխարհի առաջին կեդրոնն է, որ կը կոչուի «Տեղեկութիւններ կորզող Տուն» :

Այս հաստատութեան պաշտօնեաները կը կարդան, կ՚արձանագրեն, մանրակըրկիտ կը քննեն, կ՚ամփոփեն, վերլուծման կ՚ենթարկեն, կը դասաւորեն տիեզերքի վրայ լոյս տեսած այլազան լեզուներով ամէն հրատարակութիւն, եւ գիտական, քաղաքական, մասնագիտական, երաժշտական, գեղարուեստական լուրերը կը յանձնեն փնտռտուք կատարող վերին մարմնոյ ուշադրութեան :

1932ին Անգլիացի մեծ աստղագէտ մը, Քամրիճ, թղթատելով Լուվէնի համալսարանի տարեգրքերէն մին, որ գետին ինկեր էր, պատահմամբ գտաւ եւ լոյս աշխարհ բերաւ արդի ամէնէն սարսափելի առարկաներէն՝ հիւլէի տեսութեան նախնական եւ սկզբնական գաղտնիքը :

Երբ, 1952ին, ամերիկեան «Վէսթէրն Էլէքթրիք» ընկերութիւնը իր նոր շէնքը կը փոխադրուէր, դիւաններուն մէջ գտնուեցաւ 1910ին հեռահաղորդութեան արուեստական շինութեան մասին պատրաստուած գաղտնի տեղեկագիր մը, որ մասնագէտի մը կողմէ կատարելագործուած, բայց դժբախտաբար դիւաններուն մէջ մնացած եւ մոռացութեան մատնուած էր: Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ընթացքին, այս գործիքին գաղտնիքը գտնելու համար ամերիկեան կառավարութեան կողմէ կատարուած բոլոր փորձերն ու փնտռտուքները ի դերեւ ելած էին եւ անյաջողութեան մատնուած :

1951ին Խորհրդ. Միութեան վարիչ մարմինը գաղտնի շրջաբերականներով կը հրահանգէր բոլոր համալսարաններուն եւ գիտական հաստատութիւններուն որ արձանագրեն օտար լեզու գիտցող բոլոր ուսանողները, մասնագէտները եւ փրոֆէսէօրները: 1952ին ուրիշ գաղտնի շրջաբերականով մը կը հրահանգուի բոլոր լեզուագէտներուն որ կարդան աշխարհի մէջ լոյս տեսած օրաթերթերը, պարբերաթերթերը, ամսաթերթերը, մասնագիտական, քաղաքական, քարոզչական տեսութիւնները, մէկ խօսքով բոլոր օտար հրատարակութիւնները:

1954ին Խորհրդ. Միութեան ամբողջ տարածութեան վրայ հարիւր յիսուն հազար պաշտօնեաներ, այլազան լեզուներով հրատարակութիւնները կարդալով, վերլուծման կ՚ենթարկեն տարեկան անձ գլուխ երկու հազար յօդուած: Գործը հոս չի վերջանար, պէտք է բիւրեղացնեն, մանուածապատ ու կնճռոտ լուրերը մարսելի դարձնեն :

Ֆրանսայի, Ամերիկայի, Եւրոպայի, Ափրիկէի կամ Արեւելքի գիտնականները ռուսերէն կը սորվին պարզապէս կարենալ կարդալու համար: Իսկ Ռուսերը կը կարդան ամէն բան, կ՚ուսումնասիրեն, կ՚ամփոփեն բոլոր մասնագիտութիւնները առանձին առանձին բաժանումներու վերածած եւ դասաւորած կը տեղաւորեն մասնաւոր դարակներու մէջ :

Այս հիմնարկութիւնը չորս հազար էջնոց հսկայ ամսաթերթ մը կը հրատարակէ, ընթերցող հասարակութեան եւ մասնագէտներուն մտաւոր սնունդ մատակարարելու համար :

1959ին, Խորհրդ. Միութեան պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, անձ մը հսկայական գումարներով վարձատրուեցաւ եւ շքանշաններով փառաւորուեցաւ, գիտական վերջին մեթոտներով իր կատարելագործած թարգմանական մեքենային համար, — այս գիւտին ալ հեղինակը... Ֆրանսացի մըն էր :

1900 թուականներէն ի վեր կատարուած պրպտումներուն, տեսութիւններուն եւ գտնուած գիւտերուն իբրեւ արդիւնք, լոյս աշխարհ եկաւ այս հրաշք մեքենան որ գրական կամ գիտական հատուած մը կը թարգմանէ հինգ վայրկեանէն: Նոյն հիմնարկութեան արգիլուած հինգ յարկաբաժիններուն մէջ գիշեր եւ ցերեկ անընդհատ կը թարգմանուին — առայժմ միայն Ֆրանսերէն եւ անգլերէն — այն կարեւոր նիւթերը, որոնք անհրաժեշտ կը նկատուին: Մօտ ատենէն պիտի ձեռնարկեն գերմաներէն, չինարէն եւ յառաջիկային այլ լեզուներու թարգմանութեանց գործին :

Քանի մը տարիէն ռուսերէնի պիտի թարգմանուին դարուս սկիզբէն ի վեր գիտական գետնի վրայ կատարուած բոլոր տեսութիւնները եւ գիւտերը, եւ 4000 էջնոց ամսագրին շնորհիւ՝ ընթերցողները պիտի տեղեկանան թէ ինչ կ՚անցնի կը դառնայ գիտական մարզին մէջ :

Ամերիկացի թղթակից մը, այցելած ըլլալով այս «Տեղեկութիւն կորզող Տուն»ը, կ՚եզրակացնէ — Խորհրդ. Միութեան ամէն մէկ մասնագէտ իր ետին ունի՝ աշխարհի չորս ծագերուն ցրուած կէս միլիոն օգնականներ, որոնք պրպտում կը կատարեն անընդհատ եւ շարունակաբար :

Թ. Ն. ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏՑԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻՀՐԴԱՏ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆՑ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կը հասնի շրջան մը, ուր այլեւս Թիֆլիսի թատերական խաղացանկին մէջ ցանցառ կը դառնան ողբերգութիւնները :

Գաբրիէլ Սունդուկեանց հրապարակ կը հանէ իր ժողովրդական տիպարները, որոնց մէջ Ամերիկեանցը յաջողապէս կը փայլի եւ իր սեփականութիւնը կը դարձընէ մասնաւորապէս բացասական եւ յաճախ ալ կատակերգական տիպարները :

Ժողովուրդէն արհամարհուած վաշխառու, ժլատ, մօցիքուլ (միջնորդ), մատնիչ, խարդախ, խաբեբայ եւ նման տիպարները բեմին վրայ Ամերիկեանց կը հասցնէր արուեստի կատարեալ բարձրութեան մը:

Իսկ կատակերգական տիպարներու ըստեղծագործութեան ժամանակ, Միհրդատ Ամերիկեանց մասնաւոր ճիգ ու ջանք թափելու կարիք չէ ունեցած: Անոր բնութենէն ստացած արտաքինը մեծապէս օգնած է իրեն: Հաստ շրթունքներ, ծաղկոտ երես, խոժոռ եւ տգեղ դէմք մը՝ անճոռնի ծամածռութիւններով, կազմած են աղն ու պղպեղը իր կատակերգական սեռին :

Արեւելահայ Թատրոնին մէջ երկու հոգի բացառապէս կոթողային ստեղծագործութիւններ են յայտնաբերած Գաբրիէլ Սունդուկեանցի տիպարներու ներկայացման ընթացքին — Գէորգ Չմշկեան եւ Միհրդատ Ամերիկեանց, երկու ընկերներ, որոնք իրենց բովանդակ կեանքին ընթացքին, հակառակ յաճախակի փոթորիկներու, հակառակ իրենց մէջէն անցած բազմաթիւ «սեւ կատու»ներու, մինչեւ իրենց մահը մնացած են սրտակից ընկերներ, շաղկապուած բեմի «տախտակներուն» առթած յոյզերով ու յոյսերով, տենչերով ու ըղձանքներով:

Գաբրիէլ Սունդուկեանցի գործերու ներկայացման ընթացքին, երկու ընկերներուն միջեւ բախումները յաճախակի են եղած, եւ սակայն միշտ ալ ամպերը շուտով են փարատած իրենց սրտակից ընկերութեան երկնակամարէն :

Դարձեալ Պոօշեանց կը գրէ այս առթիւ. —

« — Տօ՛, փուչ կենդանի... բացագանչում էր Չմշկեանը, է՛հ ...

« — Վայ, ես քո հոգուն մեռնեմ, Գէորգ ջան, պատասխանում էր Ամերիկեանցը եւ նորից դարձան կաթն ու կորեակ...»: (Թաթրոն, Թիֆլիս 1895):

Եւ սակայն, Թիֆլիսի «Արաքս» հանդէսին մէջ, նոյնինքն Գէորգ Չմշկեան իր «Թատրոնական Յուշերով», հետեւեալ կերպով կը նկարէ Ամերիկեանցի դէմքը.

— « ... Եթէ Ամերիկեանցը մի ուրիշ առաւել լուսաւոր ազգի սերունդից լինէր, բարձր եւրոպական կրթութիւնով, գուցէ նա դերասանութիւնից առաւել մեծ գործունէութեան ապագայ կ՚ունենար: Դերասանութիւնը նրա համար բացի այն, որ գաղափարի նուիրման մի պարապմունք էր, եւ գործիք էր ապրուստի միջոց եւ ժողովրդականութիւն ունենալու համար, եւ եթէ այս վերջին նրա երկու ձգտումներէն պատահում էին խոչընդոտներ, նա ամէն տեսակ ներելի եւ աններելի միջոցների դիմելով՝ աշխատում էր հեռացնել նրանց, եւ վայ նրան, ով որ նրա պէս խելքով չէր պատերազմում նրա դէմ, այլ պարզ եւ առանց հեռատեսութեան էր համարձակւում ընդդիմադրել նրա այդ ձգտումներին: Այդպէս օրինակ մեր բոլոր համերաշխ գործունէութեան ժամանակ, նա նայում էր ինձ վրայ, իբրեւ մի անհրաժեշտ գործիքի վրայ, որին եւ ծառայեցնել էր տալիս իւր անձնական շահերին »:

Այնուհետեւ Չմշկեան կը քննադատէ նաեւ Ամերիկեանցի բացասական ուրիշ մէկ կողմը, զայն անուանելով նոյնիսկ նիւթական հաշիւներու մէջ անմաքուր եւ այդ առթիւ իբրեւ փաստ կը բերէ ներկայացման մը ընթացքին անոր հաւաքած վեց հարիւր մանէթի վերաբերմամբ «ուղիղ հաշիւ» ներեկայացուցած չըլլալը :

Արդարեւ, տարօրինակ ու ցաւալի երեւոյթ է սրտակից ընկերոջ մը հանդէպ յետ-մահու կատարուած այս ամբաստանութիւնը, որուն դրդապատճառը դըժուար է մեզի համար հաստատել :

Բարեբախտաբար, Պերճ Պոօշեանց տարբեր կարծիք ունի այս մասին :

« ... Մեր երկարամեայ ծանօթութեան շրջանում, կը գրէ Պերճ Պոօշեանց, ինձ չի պատահել Ամերիկեանցին տեսնել հաշուետուութեան մէջ անճիշդ : Այո, նա իւր շռայլութեամբ երբեմն մի օրուան մէջ վատնում էր իւր ստացած ամբողջ վարձատրութիւնը, որ ժամանակ առ ժամանակ մի քանի տասնաւոր ռուբլիների էր հասնում, բայց նա խոստովանում էր այդ եւ խոստանում յաջորդ ներկայացման իր իրաւունքից զեղչել..»:

Չմշկեանի կարծիքը, սակայն, հիմք ունի անպայման, վասնզի արդար ըլլալու համար պէտք է յայտնենք, թէ արեւելահայ թատրոնի բազմատաղանդ դերասանը, ամբողջ Կովկասի մէջ հռչակ հանած Միհրդատ Ամերիկեանցը, իր յոռի բնաւորութեամբ յաճախ ցաւցուցած է իր անմիջական բեմի ընկերները, իր զանազան փառասիրական ելոյթներով, ախտ մը՝ որով վարակուած էր դժբախտաբար :

Իր փառահեղ ձգտումներուն հետեւանքով է որ Ամերիկեանց իր կեանքին մէջ գործած է մեծագոյն սխալ մը. — Առանց որեւէ ընկերոջ, առանց որեւէ աշխատակիցի խորհուրդին դիմելու, միայնակ թատերական շրջապտոյտի մըն է ձեռնարկած դէպի Կ. Պոլիս, որուն արդիւնքը եղած է եղերական :

Խօսելով Միհրդատ Ամերիկեանցի այդ անխորհուրդ քայլին մասին, Պերճ Պոօշեան կ՚աւաղէ. —

« ... Ինչպէս տեսանք՝ Պոլսում բախտը Ամերիկեանցին դառն է ժպտացել, նա ստիպուած է եղել օրերով քաղցած մնալ ու կիսամերկ շրջել : Այդ ժամանակ անողոք թոքախտը գիրկը բացել է նրան՝ իւր մահաշունչ ողջոյնն է տուել ու Բիւզանդիոնի փողոցներում անօգնական գահավիժել»:

×

Բացի դերասանական իր անվիճելի տաղանդէն, Միհրդատ Ամերիկեանց ունեցած է նաեւ բեղուն գործունէութիւն մը Թիֆլիսի հրապարակագրական կեանքին մէջ :

Երբ եօթանասունական թուականներու առաջին քառորդին կը ծնի «Մշակ» թերթը, ուրիշ շատերու կարգին Միհրդատ Ամերիկեանց կը հանդիսանայ Գր. Արծրունիի աջ բազուկը :

Թէ թերթին վարչական գործերուն եւ թէ խմբագրական կազմին մէջ, Միհրդատ Ամերիկեանց անստգիւտ ծառայութիւն է մատուցած «Մշակ»ի տարածման ու բարգաւաճման առընչութեամբ :

Իր գրած բոլոր յօդուածներն ու տոմսերը մեծ հաճոյքով ու հետաքրքրութեամբ կարդացուած են Թիֆլիսի հասարակութեան կողմէ: «Զաքուճ» կեղծանունով միշտ ալ պայքար է մղած «Մշակ»ի եւ անոր պատասխանատու խմբագիր Գր. Արծրունիի հակառակորդներուն դէմ, եթէ նոյնիսկ այդ հակառակորդները եղած ըլլային իր նախկին բարեկամները :

Եւ սակայն, այդ թերթին հանդէպ ունեցած իր ուղիղ կեցուածքը, յետագային « քոռ ապերախտութեամբ» է վարձատրուած Գր. Արծրունիի կողմէ :

Արդարեւ, երբ Միհրդատ Ամերիկեանց, Պոլսոյ իր աղետալի շրջապտոյտէն ծիւրած ու հիւծած կը վերադառնայ Թիֆլիս, հոն թէեւ իր նախկին բեմական ընկերները, Պերճ Պոօշեանց, Գէորգ Չմշկեան, Գաբրիէլ Սունդուկեանց եւ տակաւին շատ շատեր նիւթական թէ բարոյական աջակցութիւն կ՚ընծայեն, եւ սակայն, աւա՛ղ, շատ ուշ էր:

Ախտկ իր խոր արմատները ձգած էր հէգ դերասանին մարմնոյն ամէն կողմը:

Դալուկ դէմքը, մարած աչքերը, եւ մանաւանդ սպառիչ չարաշուք հազը, զինքը դարձուցած էին կիսամարդ մը:

Իր այդ վիճակին մէջ, կ՚ունենայ նաեւ բնակարանի տագնապ : Կը դիմէ Գր. Արծրունիին եւ կը կը խնդրէ որ այս վերջինը, յանուն իրենց ունեցած բարեկամութեան եւ անցեալի կապին, իրեն տրամադրէ իր ունեցած բազմաթիւ բնակարաններուն մէջ սենեակ մը :

Եւ սակայն բիրտ ու գրեթէ կոպիտ մերժումի մը կը հանդիպի :

Ուրիշ միջոց մնացած չըլլալով, դարձեալ իր բեմի ընկերները կը կազմակերպեն ներկայացում մը եւ այդ ներկայացումէն գոյացած աննշան մնացորդներով կը փոխադրուի հիւանդանոց :

Իր հիւանդութեան վրայ մեծապէս կ՚ազդէ «Մշակ»ի խմբագրին լակոնական մերժումը :

Եւ չարաղէտ օր մը, բարձին տակ պահուած ատրճանակին մէկ դնդակը վերջ կը դնէ բազմաչարչար ու փոթորկայոյզ կեանքին Միհրդատ Ամերիկեանցին, որ իր անվիճելի բեմական տաղանդով եւ իր ստեղծած կոթողային տիպարներով պիտի մնայ իբր լուսաւոր գիծ մը մեր թատերական պատմութեան մատեանին մէջ :

Սակաւաթին մերձաւոր ընկերակիցներ եւ մէկ քանի նպաստող ազգայիններ կ՚ըլլան գրեթէ անտէր մնացած մեռեալին ընկերացողները՝ դէպի Խոջեվանքի գերեզմանատունը :

Ոչ ցոյց եւ ոչ ճոռոմաբան դամբանականներ կ՚արտասանուին :

« Ինձ տեսէք, ձեզ լացէք» եղած է տարաբախտ դերասանին վերջին խօսքը, եւ այդ խօսքը իր ընկերներէն մին իբր ա-

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԱՑ Ա. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Վեհափառ հօր նամակը ներկաներուն վրայ թողուց այն տպաւորութիւնը, ինչ տպաւորութիւն որ պիտի թողուր Շնորհալի եւ Իմաստուն հօր մը նամակը իր հարազատ ըղւոյն վրայ :

Երեք դասախօսութիւններ տրուեցան : Ա. դասախօսն էր Գերշ. Տէր Խորէն Արքեպիսկոպոս: Նիւթ՝ Էջմիածին եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւն: Սրբազան հայրը պատմականը ըրաւ երկու Աթոռներու ծագման ինչպէս նաեւ անոնց, դարերու ընթացքին ունեցած փոխյարաբերութեանց : Շեշտեց մասնաւորաբար թէ Կիլիկիոյ Աթոռը ճշմարիտ ու հարազատ յաջորդութիւնն է Էջմիածնայ Աթոռին : Թէ՝ ժամանակի արդար պահանջն էր որ Կիլիկիա փոխադրուած Էջմիածնայ Ս. Աթոռը մնար Կիլիկիոյ մէջ, տէր կանգնելու համար իր ժողովուրդին: Թէ՝ դարերու ընթացքին Կիլիկիոյ Աթոռը ճանչցուած էր Էջմիածնէն ու եղբայրական յարաբերութիւններ մշակուած իրարու միջեւ: Սրբազան Հօր վերջին խօսքերը հետեւեալները եղան.— « Մենք դէմ չենք Էջմիածնայ Մայր Աթոռին, անոր համար պիտի պահենք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, ու մեր քաղաքականութիւնն է չզբաղիլ քաղաքականութեամբ»:

Բ. դասախօսն էր Հոգշ. Օշական աբեղայ Մինասեան, նիւթ ունենալով «Յարանուանութիւններ Ամերիկայի մէջ»ը : Հոգշ. հայր սուրբը խնամուած դասախօսութիւն մը տուաւ: Յստակ պատկերացումով մը ներկայացուց անմիջականօրէն մեր շրջապատին մէջ գտնուող յարանուանութեանց ծագումն ու վարդապետութիւնը: Համաձայն դասախօս հայր սուրբին երկու հարիւրէ աւելի յարանուանութիւններ կան Ամերիկայի մէջ, զանոնք բաժնեց 18 խումբերու եւ այդ խումբերէն կարեւորները ներկայացուց : Ապա այս բոլորէն ետք խօսեցաւ Հայց. եկեղեցւոյ դերին շուրջ Ամերիկայի մէջ :

Գ. դասախօսն էր Գերշ. Հրանդ եպիսկոպոս: Նիւթն էր «Հովիւ եւ ժողովուրդ»:

Դասախօս Սրբազան հայրը լաւապէս ներկայացուց հովիւի մը գլխաւոր պարտականութիւնները և պարտաւորութիւնները, որոնցմով կարելի պիտի ըլլար միայն, բարւոք յարաբերութիւն ստեղծել հովիւի եւ ժողովուրդի միջեւ, ինչպէս նաեւ արդիւնաւոր գործունէութիւն մը հովուական կեանքէ ներս :

Սրբազան Հօր թելադրութիւնն էր ներկաներուն՝ առաջնորդուիլ Աւետարանին ներշնչած բարձր գաղափարականով :

Ուրախութեամբ կարդացուեցաւ Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ Պ. Եղիշէ Մելիքեանի հեռագիրը, որով յաջողութիւն կը մաղթէր Համագումարին:

Երկու երեկոներ ժամերգութիւն կատարուեցաւ Ս. Լուսաւորիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, մասնակցութեամբ Սրբազան հայրերու եւ քսան հովիւներու: Ժամերգութեանց քարոզեցին Արժ. հայրեր, Տէր Եղիշէ Ա. քհնյ. Մխիթարեան եւ Տէր Գրիգոր քհնյ. Հայրապետեան: Հաւատացեալներ երկիւղածութեամբ կը հետեւէին արարողութեանց եւ Հայց. եկեղեցւոյ հոգեզմայլ շարականներ, աղօթքներ դիւրութեամբ կը հաղորդուէին աղօթող հոգիներուն հետ :

Կանխաւ տրուած որոշման մը համաձայն, ժողովականներ, հարցեր դասաւորող յանձնախումբին ներկայացուցեր էին իրենց հարցերը, եւ յանձնախումբը ըստ յարմարութեան եւ կարգի, սեղան կը բերէր զանոնք: Հարցեր վէճի նիւթ կը դառնային, թեր ու դէմ կարծիքներ առաւել եւս կը լուսաւորէին զանոնք, ու հաճելի, շինիչ մթնոլորտի մը մէջ բոլորի սեփականութիւնը կը դառնային :

Համագումարի ընթացքին մասնաւոր ուշադրութեան արժանացան այն բոլոր հարցերն ու օրակարգերը որոնք կը շահագրգռեն Հայց. եկեղեցին, ինչպէս նաեւ եկեղեցական կեանքը բարւոքող բնոյթ կը կրեն, որոնցմէ գլխաւորները կը թուենք ստորեւ :

1.— Ծիսական եւ խորհրդակատարման միօրինակութիւն ստեղծել մեր թեմի բոլոր եկեղեցիներուն մէջ: Այս ուղղութեամբ նօթեր առնուեցան եւ ճշդումներ կատարուեցան :

2.— Խօսուեցաւ հովիւներու եւ ծխական խորհուրդներու փոխյարաբերութեանց մասին եւ թելադրութիւններ կատարուեցան :

3.— Կրօնական դաստիարակութեան հարցը նկատել եկեղեցւոյ աւագ պարտականութիւնը, ու մասնաւորաբար որոնել կերպեր նոր սերունդին մօտենալու համար :

4.— Մեր ժողովուրդէն դուրս, այլոց ներկայացնել արժանաւորագոյն կերպով Հայց. Եկեղեցւոյ պատմութիւնը, դիրքը, վարդապետութիւնը, քրիստոնէական եկեղեցիներու ընտանիքին մէջ :

5.—Եկեղեցիները նիւթապէս աւելի զօրաւոր դարձնել :

6.— Զարկ տալ Կիրակնօրեայ վարժարաններու:

7.— Սերտ գործակցութիւն Առաջնորդարանի հետ :

Դեկտեմբեր չորսի Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան կողմէ մեծ ճաշկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ Գերշ. Խորէն Արքեպիսկոպոսի, Նիւ Եորքի շքեղ սրահներէն մէկուն մէջ, որուն հրաւիրուած էին համագումարին մասնակցող բոլոր եկեղեցական հայրեր եւ շրջանին Ազգ. մարմիններ, կազմակերպութիւններ :

Ողջերթի ուղերձներ խօսուեցան անխոնջ եւ բազմարդիւն Սրբազանին, ինչպէս նաեւ կրկին վերադարձի մաղթանքներ: Եղան մեներգներ ու խմբերգ: Կեդրոնական Վարչութիւնը Սրբազան Հօր կը նուիրէր « Քրայզլէր» ինքնաշարժ մը 1960ի տարուան :

Սրբազան հայրը յուզումով պատասխանեց իրեն ուղղուած ուղերձներուն շեշտելով սա խօսքերը . «Կ'արժէ ծառայել հայ ժողովուրդին ...»: Ապա խօսքը ուղղելով ներկայ հոգեւորականներուն աւելցուց. «Հաւատքով նետեցէք հայ հոգիներէ ներս աւետարանին սերմերը որոնք մէկի տեղ հարիւր պիտի պտղաբերին » :

Սրբազան հայրը քանի մը օրէն պիտի մեկնէր Պէյրութ , այն խոր վստահութեամբ թէ սկսուած գործը պիտի շարունակուէր :

×

Դեկտեմբեր չորսի Ուրբաթ օրը, Համագումարի վերջին օրն էր: Որքան քաղցը ու տաքուկ յուշեր անջնջելիօրէն տեղ էին գրաւած ժողովականներու սրտերուն մէջ: Գեղեցիկ էր պատկերը մանաւանդ թուով փոքր, սակայն իրենց առաջնորդութեամբ հզօր խումբ մը հայ հոգեւորականներու, բոլորուած Ս. Լուսաւորիչ մայր եկեղեցւոյ սրբազան կամարներու ներքեւ , իբրեւ մէկ եւ նոյն ընտանիքի անդամներ, որոնք շուտով պիտի վերադառնային իրենց շրջանները, շարունակելու հովուական սուրբ պաշտօնը :

Շնորհակալութեան յանձնախումբը մասնաւոր յիշատակութեամբ մը շնորհակալութիւն յայտնեց ամէն անոնց որոնք դիւրացուցած էին համագումարին աշխատանքները ու նպաստած անոր յաջողութեան : Շնորհակալութեան արդար բաժին մը Նիւ Եորքի եկեղեցասէր Տիկնանց Միութեան որ ստանձնած էր կէսօրուան ճաշ պատրաստելու հոգը, ինչպէս նաեւ երկու պատուական ազգայիններուն, մին Լոս Անճելըսէն իսկ միւսը Ֆիլատելֆիայէն, որոնք իրենց անձնական ծախքերով բոլոր ժողովականները ճաշի հրաւիրած էին:

Վերջին խօսքը նախագահ Սրբազան հօրն էր :Ան իր ուրախութիւնը յայտնեց արդիւնաշատ համագումարի մը նախագահած ըլլալուն համար: Թելադրեց ներկաներուն թեւ ու թիկունք կանգնել Ամերիկահայոց երիտասարդ եւ խանդավառ , առաջնորդական տեղապահ, Գերշ. Տէր Հրանդ Եպիսկոպոսին: Անգամ մը եւս շեշտեց կարեւորութիւնը հաւատքով կատարուած աշխատանքին : Ապա խօսքի իր վրձինով գծեց սա գեղեցիկ պատկերը : «Ինչպէս ծաղիկներու բաժակները կը լեցուին առաւօտեան կենդանարար ցօղովն ու արեւուն ճառագայթներովը , այդպէս եւ բանանք մեր հոգիները որպէս զի անոնք լեցուին Աստուածային շնորհներով » :

Մինչ Հայր Մերը վերջին անգամ ըլլալով քաղցրալուր մեղեդիի մը պէս կ'եղանակէր մեր ականջներուն, կը զգայինք մեր հոգիներուն առ Աստուած բացուիլն ու անոնց լեցուիլը Աստուածային շնորհներով, ինչպէս նաեւ անոր իմանալի ներկայութեամբ :

ԳՐԻԳՈՐ ՔՀՆՅ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ ամսաթերթ , ԺԳ. տարի, թիւ 1, Յունուար 1960, հրատարակութիւն Վենետիկի Մխիթարեան վարժարանի :

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ , Հայագիտական ուսումնաթերթ , թիւ 9 – 11 , Սեպտեմբեր – Նոյեմբեր , 1959 : Հրատարակութիւն Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան : Մխիթարիսթընկասը 4, Վիէննա (Աւստրիա):

ԴԱՐ Ա. տարի թիւ 8, 9 , 10 , 11 , 12, կիսամսեայ հանդէս: Պոլիս :

ԱԿՕՍ ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի Պէյրութի Նշան Փալանճեան ճեմարանի , թիւ 8, 9, Օգոստոս – Սեպտեմբեր 1959:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Կրթ. Հոգաբարձութեան՝ ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան՝ կազմակերպած ընտանեկան պարահանդէսը տեղի ունեցաւ Յունուար 23ին, Ռիւ Վօլթէր, պատուոյ նախագահութեամբ քաղաքապետ Պ. Պլէօզի :

Բոլոր միութիւններու համերաշխ ու բարոյական աջակցութեամբ, առաջին անգամ ըլլալով, զուտ հայկական հաճելի մթնոլորտի մէջ տեղի ունեցաւ այս պարահանդէսը որ անմոռանալի պիտի մնայ Ալֆորվիլի հայութեան համար :

Խօսնակ Պ .Գ. Գէորգեան իր պերճախօսութեամբ հանդիսականները ջերմ ոգեւորութեամբ համակեց :

Պէրնար Տէտէճեան եւ Տիճամիք ճազը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Ռ. Զուլճեանի, իրենց նուագախումբերով հայկական եւ եւրոպական պարերը կ'ոգեւորէին :

Իսկ Սօսի Ֆոլքլորիկ պարախումբը Տիկին Յ. Քիւթնէրեանի ղեկավարութեամբ, երկարատեւ ծափերու արժանացան :

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերողները — երգով , պարով, արտասանութեամբ — արժանացան ներկաներու գնահատանքներուն :

Կրթ. հոգաբարձութեան կողմէ՝ Ֆրանսերէն՝ ներկաներուն շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ եւ կոչ եղաւ ներկաներուն որ իրենց զաւակները հայկական դպրոց ղրկեն :

Երախտագիական ջերմ բառերով հոգաբարձութիւնը շնորհակալութիւն յայտնեց քաղաքապետ Պ. Պլէօզի որ հաճոյքով ընդունած էր հայերէն դասընթացքի պատուոյ նախագահութիւնը :

Իր կարգին Պ. Պլէօզ ի մէջ այլոց ըսաւ.— «Սիրելի բարեկամներ, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս ինծի հանդէպ ձեր ցոյց տուած երախտագիտութեան համար շնորհակալութիւններս յայտնելէ վերջ , քաղաքապետի հանգամանքով, երբեք պիտի չմոռնամ այն յաջողութիւնները որ ձեր տղաքը միշտ Ա. շարքերու վրայ գտնուելով կը ստանան արժէքաւոր մրցանակներ ու քաղաքապետութեան նիւթական ու բարոյական աջակցութիւնը » :

Շանփանեի շիշ մը աճուրդի դրուեցաւ եւ Պ. Հմայեակ Քէօսէեանի վերջին նուիրատուութեամբ (200 Ն. Ֆ.) կոկիկ գումար մը գոյացաւ: Տէտէճեան նուագախումբին կողմէ հարիւր Ն. Ֆ., Տէր Պարգեւ քահանայի կողմէ 50Ն.Ֆ., նուիրուեցան դպրոցին :

Քանի մը գեղեցիկ մեներգներով (Օր. Սմսարեան, Օր. Մարուքեան) և պարերով (Օր. Մ. Հանչէրեան, Օր. Գ. Գայսէրլեան) , վերջ գտաւ այս յաջող ձեռնարկը : Կ. Տ.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ւանդ կը բերէ իր դագաղին վրայ :

Միհրդատ Ամերիկեանցի այդ կտակը իր հրաժեշտի կատարեալ ողջոյնը կ'ըլլայ ,որ իր աւանդապահ ընկերոջ կողմէ, գերեզմանի խորէն, կապարի նման ծանրը, կը հնչէ իր յուղարկաւորներու ականջին:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (119)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Գ.

— Որքան ազնիւ էք, կը մրմնջէր խեղճ աղջիկը, շուարած շփոթած ինքզինքը յանկարծ փոխադրուած տեսնելով աշխարհ մը, որ իրեն բոլորովին անծանօթ էր մինչեւ այն ատեն եւ որուն հանդարտ փարթամութիւնը, հնամենի պերճութիւնը եւ ազնուաթուրմ մթնոլորտը իր կուսական հոգին զմայլանքով եւ տեսակ մը գոռոզութեամբ ալ կը լեցնէին: Այդ սեղանը, իր սպիտակ ժանեկազարդ ծածկոցովը, իր հոյակերտ պտղանօթովը, ճենապակիէ փալփլուն պնակներովը եւ արծաթեղէն սպասներովը հիացում եւ պատկառանք կ'ազդէր աղջկանը, որուն աչուըներուն առջեւն էր տակաւին իրենց ողբալի խցիկին մէջ ամէն անգամ ափափոյ պատրաստուած փայտէ խարխուլ ցածլիկ սեղանը որուն շուրջը գետնատարած կը նստէին ինք ու մայրը, եւ որուն սպասները այնքան հին էին որքան վար տեսակէ :

Այդ պերճափառ ու հացալից սեղանին առջեւ Սոֆի իր շարժումներուն կանոնաւորութիւնը կը կորսնցնէր, անոնց ամէն մէկուն մէջ տգեղութիւն մը եւ անպատշաճութիւն մը վախնալով, եւ ճիգեր ընելով որպէս զի տէփլասէ մը չնկատուի հոգ : Հացին շերտը պատառելու կամ պատառաքաղը պնակէն բերնին տանելու ձեւին մէջ կ'ուզէր այնպիսի նրբութիւն մը դնել որ հիւրամեծար ու ազնուական սեղանակիցներուն զգացնել չտար իր խոնարհ ծագումը, իբր թէ անծանօթ բան մը եղած ըլլար իր լուացարարուհիի մը աղջիկ ըլլալը:

Իր երկչոտ, բռնազբօսիկ եւ դանդաղ կեցուածքը չվրիպեցաւ երիտասարդին ուշադրութենէն, որ մերթ անոր կը դառնար եւ շեշտով մը որուն մէջ ջերմ հոգածութիւն մը կը թրթռար .

— Զուտէ՞ք, օրիորդ , ինչո՞ւ չէք ուտեր :

— Ոհ, շնորհակալ եմ, կ'ուտեմ կոր , կը պատասխանէր Սոֆի յուզումէն պատառին խոշորնալը զգալով բերնին մէջ :

— Կեր, աղջիկս, կեր, կը կրկնէր անդիէն տիկին Մարկոսեան՝ ուժ տալով տղուն հրաւէրին :

— Աղջիկս, աստեղը ալ քու տունիդ պէս է , վրայ կը բերէր անխուսափելի գանձապահը , ժօռատ լինդերը ծծելէն շառաչաձայն :

Այս յորդորները եւ քաջալերները աւելի կը սաստկացնէին աղջկան տագնապը, որ չէր գիտեր ինչպէս իր երախտագիտութիւնը յայտնէր այդքան ջերմ հոգածութեան , որ ամէն կողմէ իր վրայ կը տեղար՝ չէր գիտեր ինչու սակայն :

Ճաշը լմննալէն ետքը, հանքմը , կարծես անմիջապէս հասկցնելու համար դերը զոր Սոֆի այդ տան մէջ պիտի ունենար, մայրական շեշտով մը ըսաւ .

— Աղջիկս, ինծի եկու քի լրագիր մը կարդաս :

Վերը , սրահին մէջ ուր ընտանիքը կը ժողվուէր ընդհանրապէս , լայնանիստ թաւշապատ բազմոցներու վրայ ընկողմանեցան տիկին Մարկոսեան, Տոքթորը, Մերկերեան, իսկ Սոֆի աթոռով մը տեղաւորուեցաւ ձուաձեւ սեղանի մը առջեւ `ծածկուած մետաքսաթել հազուագիւտ գորգով մը. որուն վրայ խառնի-խուռն դրուած էին լրագիրներ, հանդէսներ, պռոցիւրներ: Մանկամարդ աղջիկը ատոնք կը պրպտէր, ընտրելու համար տիկինին ճաշակին յարմար բան մը, բայց կը վարանէր :

— Ի՞նչ կ'ուզէք որ կարդամ, տիկին :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ինչ կրնայ նորէն խնդրոյ առարկայ դառնալ :

× Ինչպէս նախապէս գրած էինք ըմբոստ պետերէն՝ Օրթիզ յաջողած է փախչիլ: Անպաշտօն լուրերու համաձայն առաւօտեան թերթերը կը հաղորդեն թէ ըմբոստ պետը Ալժերիայէն մեկնած է դէպի անծանօթ վայր մը, ուր նպատակ ունի շարունակելու կռիւը :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Իռէն Ֆարշեան Նոյեմբերի ընթացքին մասնակցած է «Օ Ռօյօմ տը լա Միւզիք»ի տարեկան մրցումին ստանալով ասպէտի տիտղոսը :

Այս ուրբաթ Ֆրանս. Բ.էն ժամը ժամը 18·20ին կարելի պիտի ըլլայ ունկնդրել երիտասարդ դաշնակահարուհին :

Պ. Արամ Զաքըրեան, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Մինասեան, Այրի Տիկին Պարոյր Էլմասեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Էլմասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արթին Մուրատեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Վարդուկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Աբրահամեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Նըշանեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Առաքելեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արթին Մինասեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Քէպապճեան, ինչպէս նաեւ Թիրիթեան, Փափազեան, Կարապետեան եւ Լանկլէ ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, զաւկին, քրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՄ ՉԱՔԸՐԵԱՆի
(Ծնեալ Աստղիկ Էլմասեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Յունուար 30ին, 52 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր՝ Հինգշաբթի ժամը 10·30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Ժանթիյիի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանին մէջ :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շաւիլի Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերները եւ Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Միսաք Սարգիսեանի, իր եղբօր Վահրամ Սարգիսեանի ցաւալի մահուան առթիւ որ տեղի ունեցած է Պոլսոյ մէջ : Այս տխուր առթիւ ընկեր Միսաք Սարգիսեան քսան Ն.Ֆ. կը նուիրէ Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին :

×

Շաւիլի Եկեղեցական Ընկերակցութեան վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Միսաք Սարգիսեանի իր եղբօր ցաւալի մահուան առթիւ :

×

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ վարչութեան գանձապահուհի Օր. Մարի Պաղտասարեանի եւ ընկ. Պերճուհի Պաղտասարեանի, ինչպէս նաեւ ընտանիքի բոլոր պարագաներուն, Ալժերիոյ ճակատին վրայ ինկած տարաբախտ Միշէլ Պաղտասարեանի կսկծալի մահուան առթիւ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Զեռնարկուներ Քորսաժի համար, որ յանձն առնեն նաեւ կտրել: Դիմել՝

FRANCINE
38, RUE D'ABOUKIR. PARIS
1er étage gauche

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ
Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով :

ՀԱՅԱԾԷՍ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, կէս օրէ առաջ, հայկական հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ քարոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ձայնասփիւռէն:

Միջին ալիք՝ 196 մ. :
Կարճ ալիք՝ 19·84, 25·67, 31·10:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Պ. Արթօ Հապէշեանի ամուսնութեան առթիւ, կնքահայրը՝ Պ. Ազարիկ Անտոնեան 50 Ն. Ֆ. կը նուիրէ Ալֆորվիլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղեց. Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, փոխան ծաղկեպսակի Յարութիւն Գալայճեանի մահուան առթիւ: Պ. Մանուկ Մարտիկեան տասը Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ, Տէր եւ Տիկին Մերկէր Սուքիասեան հինգ Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ, հինգ Ն. Ֆ. Արծիւ խումբին, 5 Ն. Ֆ. Կապոյտ Խաչին :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տեքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մարսէյլի «Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին: Հանդէս եւ պարահանդէսով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի): Ապրիլ 17ին

×

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ
Գեղարուեստական ցերեկոյթը
ԱՊՐԻԼ 3ԻՆ

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տարեկան պարահանդէսը Մարտ 13ին, Կիրակի ժամը 16էն մինչեւ 24, Ամպասատէօրի շքեղ սրահին մէջ :

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վիէնի Անի կոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 15·30ին Տէսինի կոմիտէն: Կը հրաւիրուին Փոն տը Շէրիւիի ընկերները :

Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կոմիտէին ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն խմբական ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի ընկերները այս Երկուշաբթի, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան փոքր սրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

—ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ—

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ ետք, ժամը 4ին, Տիկին Աղնիւ Գազազեանի բնակարանը, 6 Բիւ Սէն Սիւլբիս, Փարիզ (6), մէթրօ Օտէօն : Օրակարգ՝ պարահանդէսի հաշուետուութիւն, դըպրոցական եւ ընթացիկ հարցեր: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-72

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ., ուսանողներու համար 3 Ն. Ֆ. :

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6e) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ. Արք. Օրմանեան, Պէյրութը 1959, Ա. Հատ.	24	Ն.Ֆ.
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. Գէորգեան, 1960, թղթ. 14, լթկզմ	16,50	Ն.Ֆ.
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե. Չարենց, Պէյրութ 1959	6	Ն.Ֆ.
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն. Աղբալեան, Պէյրութ, կզմ.	18	Ն.Ֆ.
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ. Ա. Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն.Ֆ.
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ. Մեհեան, Փարիզ, 1959,	6	Ն.Ֆ.
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ. Եպս. Պալաքեան, Բ. հատ. Փարիզ, 1959	15	Ն.Ֆ.
ՆՈՅՆԻՆ Ա. հատորը, վիեննա, 1922, պատկերազարդ եւ կազմեալ	15	Ն.Ֆ.
ՀԱՅԿ. ԺՈՂ. ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա. Նազինեան, Գահիրէ, 1959	3	Ն.Ֆ.
ՊՐԻՍՄԱԿ, Երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ. Ա. Համբարձումեան	5	Ն.Ֆ.
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր. Փաստրմանեան, Պէյրութ, 2 հատոր	20	Ն.Ֆ.
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959	10	Ն.Ֆ.
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ ՄԻԱՅՆ՝

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ Ընտիր թուղթով — 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը :

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ :

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 5 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

VENDREDI 5 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8715 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4516

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Երկու տարի առաջ, 1958 Փետրուար 1ին հիմը կը դրուէր Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան: Եգիպտոս եւ Սուրիա կը միացնէին իրենց ճակատագիրը՝ նախագահ Ապտիւլ Կամալ Նասրի մականին տակ :

Ասիկա կը նկատուէր առաջին քայլը դէպի իրականացումը Համարաբական Դաշնակցութեան, որուն գաղափարը հրապարակ դրուեցաւ երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ, Արաբական Լիկայի ստեղծումով :

Այն ատեն միայն Եմէնի վեհապետն է, որ Գահիրէ երթալով որոշ համաձայնութեան եկաւ Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան նախագահին հետ՝ քաղաքական խնդիրներու մէջ մէկ ճակատ կազմելու մասին, առանց հրաժարելու իր անկախութենէն :

Սէուտի Արաբիոյ թագաւոր Իպնը Սուուտի եղբայրը Էմիր Ֆէյսալ՝ ձեռք առնելով երկրին արտաքին քաղաքականութեան պատասխանատուութիւնը՝ նոյնպէս սերտ կապեր հաստատեց նախագահ Նասրի հետ :

Այդ օրերուն Մերձաւոր Արեւելքի զանազան երկիրներուն մէջ զօրաւոր հոսանքներ կային ի նպաստ համարաբական դաշնակցութեան : Գնդապետ Նասրի նկարները ի պատուի էին ամէն կողմ, մանաւանդ Յորդանանի, Լիբանանի եւ Իրաքի մէջ: Համակրութիւնը համարաբական շարժման ղեկավարին հանդէպ պաշտամունքի աստիճանին հասած էր մասնաւորաբար երիտասարդութեան եւ ուսանողութեան մօտ :

Ելեկտրականացած էր մթնոլորտը : Բորբոքած էին կիրքերը: Յոյցեր ամէն կողմ :

Յայտնի են հետեւանքները ազգայնական այս շարժումին :

Ամէնէն առաջ ցնցում առաջ եկաւ Լիբանանի մէջ, իբրեւ դրացի եւ բախտակից Սուրիոյ, որ մտած էր Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ :

Այս վերջինին համակիր տարրերու եւ անկախութեան կողմնակիցներուն միջեւ բուռն բախումներ սկսան 1958 Մայիս 8-ին եւ տեւեցին մինչեւ Հոկտեմբեր :

Պղտիկ խլրտումներ ծագեցան նաեւ Յորդանանի մէջ՝ երկու հակամարտ հոսանքներու միջեւ :

Բայց ամէնէն աւելի Իրաքի մէջ է, որ խոր յեղաշրջում առաջ պիտի բերէր նոր շարժումը :

1958 Յուլիս 14ին խումբ մը երիտասարդ զինուորականներ տապալելով հաշեմական թագաւորութիւնը նոր վարչաձեւ մը կուտային երկրին :

Պատմական այս դէպքը իր անմիջական անրդադարձումն ունեցաւ Լիբանանի եւ Յորդանանի մէջ, որոնց օրուան իշխանութիւնները Ամերիկայի եւ Անգլիոյ պաշտպանութեան դիմեցին՝ ծանրակշիռ դէպքերու եւ ներքին խռովութեանց առաջքն առնելու համար: Միացեալ Նահանգներու միջերկրականեան նաւատորմը վճռական դեր մը խաղաց : Գոյավիճակը պահպանուեցաւ Լիբանանի եւ Յորդանանի մէջ :

Կիրքերը հանդարտած են այժմ : Խաղաղութիւն կը տիրէ մերձարեւելեան երկիրներու մէջ: Իրաքի մէջ է միայն, որ կացութիւնը անստոյգ է դեռ :

Ու մինչ կը կարծուէր թէ ամէն ինչ լաւ ընթացքի մէջ է, վերջին օրերուն խլրտումներ ծայր տուած են Իսրայէլի և Սուրիոյ սահմանին վրայ, Տիբերիոյ պատմական լիճի շրջանին մէջ:

Տեղական հանգամանք ներկայացնող դէպք մը սկսած է մտահոգութիւն պատճառել սահմանին երկու կողմը: Զիղերը լարուած են: Զինուորական շարժումներ կը նշմարուին Սինայի անապատին մէջ՝ Իսրայէլի եւ Եգիպտոսի սահմանին վրայ: Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւնը զինեալ ուժերու ընդհանուր հրամանատար մարեշալ Ապտէլ Հաքիմ Ամէր հրաման տուած է սուրիական առաջին բանակին՝ որ անմիջապէս շարժման անցնի, եթէ Իսրայէլացիք նոր յարձակում մը փորձեն : Նոյն սպառնալիքը կ՝ուղղեն այս վերջինները Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան դէմ :

Արաբական երկիրները վճռած են միացեալ ճակատով դիմադրել Իսրայէլի կողմէ գալիք յարձակումի մը:

Մերձաւոր Արեւելքի ջուրերը սկսած են կրկին պղտորիլ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԾԵՐԱԿՈՅՏԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ "ԲԱՑԱՌԻԿ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ"

39Ի ԴԷՄ 226 ՁԱՅՆՈՎ

Ինչպէս գրած էինք Ազգ. ժողովէն ետք, ծերակոյտը իր կարգին պէտք է վաւերացնէր՝ կառավարութեան պահանջած մէկ տարուան «բացառիկ իրաւասութիւնները»:

Այդպէս ալ եղաւ: Արդարեւ երկար վիճաբանութիւններէ վերջ ծերակոյտը 39ի դէմ 226 ձայնով վաւերացուց օրինագիծը: Եթէ կառավարութիւնը ստացաւ իր պահանջածը, միւս կողմէն թէ Պուրպոնի պալատին եւ թէ Լիւքսէմպուրի մէջ ստիպուեցաւ մեկին եւ յստակ ճշդել իր նպատակները: Զորս կէտեր արժանի են ուշադրութեան :

Ա) Հրամանագրերը պիտի կրեն Զօրավարին ստորագրութիւնը :

Բ) Գործի գլուխ գտնուող կառավարութիւնն է որ կրնայ այդ հրամանագրերը հաստատել :

Գ) Սահմանադրութիւնը պիտի պահպանուի :

Դ) Բացառիկ իրաւասութիւնները կը բեկանուին եթէ երբեք խորհրդարանը լուծուի :

Ասկէ զատ նախարարապետը վերստին շեշտեց եւ յայտարարեց թէ արտակարգ իրաւասութիւնները պիտի գործադրուին միայն եւ բացառաբար Ալժերիոյ հարցին հետ ուղղակի կամ անուղղակի կապ ունեցող պարագաներուն :

Դէմ քուէարկած են համայնավար 14 ծերակուտականներ, երեք ընկերվարականներ, եօթը ձախ ժողովրդավարներ, 13 անկախներ եւ երկու գիւղացիներ :

Զեռնպահ մնացած են 11 անկախներ, երկու Մ. Հ. Համար, երեք ընկերվարականներ և երկու ձախ-ժողովրդավարներ:

Ծերակոյտի նիստին խօսք առած են՝ Մարնիլասի (անկախ), Տիւպուա (անկախ), Տեֆէռ (ընկերվարական), Է. Ֆօր (ձախ – ժողովր.), Պելուսիս (Ալժերիոյ մահմետական), Ժ. Տիւքլօ (համայնավար) եւ ուրիշներ :

Երկու «անկախ» ծերակուտականները— Մարսիլասի եւ Տիւպուա — խիստ բառերով դէմ արտայայտուած են կառավարութեան առաջարկին: Առաջինը հարցուցած է — «Ինչո՞ւ կ՝ուղէք ունենալ արտակարգ իրաւասութիւններ երբ օրէնքներուն մէջ այնքան տրամադրութիւններ կան որոնք կ՝ապահովեն ձեր պահանջած կարգ ու կանոնի հաստատումը: Երկրորդը՝ Տիւպուա յայտարարելէ ետք թէ վարչապետը «180 աստիճան արագութեամբ կը սլանայ ծիրի մը վրայ»: Կաւելցնէ .— «Ոչ մէկ պատճառ որ վաղը չձերբակալէք կառավարութեան օրինապահ ընդդիմադիրները » :

Համայնավար ծերակուտականը՝ Տիւքլօ իր կարգին դէմ արտայայտուած է կառավարութեան առաջարկին:

Մինչ Փարիզի մէջ Ազգ. Ժողովը եւ ծերակոյտը կը վաւերացնէին վարչապետին առաջարկը, անդին Ալժէի մէջ բնականոն եւ սակայն միշտ դիւրազգած եւ մտահոգիչ կացութիւնը կը շարունակուի: Ապստամբներու առաջին խումբը, բաղկացած 120 կամաւորներէ մեկնած է դէպի Թեպեսա: Օրթիզ միշտ պահուրտած կը մնայ եւ ոչ մէկ լուր կայ իր մասին: Պաղուքայի խնդրով բանտարկուածներ որոնք ըմբոստներուն ձեռքով ազատ արձակուած էին՝ փախած են եւ որեւէ տեղեկութիւն չկայ անոնց մասին :

Կառավարութիւնը իր կարգին միջոցներ ձեռք կ՝առնէ եւ կարեւոր պաշտօններէ «կը հեռացնէ » մարդիկ որոնք «վըստահելի չեն» այս կամ այն պատճառաւ : Ալժէի ապահովութեան պետը՝ Գնդ. Կոտար հեռացուած է իր պաշտօնէն: Ալէն տը Սէրինեի, «էքօ տ՝Ալժէի» տնօրէնը հսկողութեան տակ առնուած է: Միւս կողմէն զինուորական իշխանութեան մէկ բանբերը պատասխանելով հարցումի մը, յայտարարած է «Զինուորականներու դէմ ձեռք առնուած պատժական միջոցները ներքին հարցեր են եւ գաղտնի պիտի մընան »:

Ըստ կարգ մը զրոյցներու, առաջին առթիւ Զօր. տը Կոլ կարգ մը փոփոխութիւններ պիտի ընէ դահլիճին մէջ: Այնպէս կը կարծուի թէ Տաքառի նախկին մարզպանը՝ Մեսմեռ պիտի փոխարինէ պատերազմական ներկայ նախարարը՝ Կիյոմա որ իր կարգին պիտի վերադառնայ գիտական հետազօտութեանց ասպարէզին : Կ՝ենթադրուի նաեւ թէ Սուսթել ինքնաբերաբար պիտի քաշուի եւ Ժաքինօ, անդրծովեան նախարարութիւնը պիտի ստանձնէ : Տեղեկատուութեանց ներկայ նախարարը՝ Ֆրէ պիտի ստանձնէ Սահարայի եւ հիւլէական ռումբի նախարարութիւնը, իր պաշտօնը յանձնելով Թեռնուառի: Կ՝ըսուի նաեւ թէ Ալժերիոյ պատուիրակը Տրլուվրիէ պիտի անդամակցի կառավարութեան եւ իր տեղը Ալժէ պիտի երթայ շինարարութեան նախարարը Սիւտրօ :

Տեղական մամուլը այս լուրերը կը հրատարակէ որոշ վերապահութեամբ թէեւ կը շեշտէ թէ կրնան անհիմն չըլլալ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԵՒ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐԻ ՄԻՋԵՒ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ. — Խ. Միութիւնը պէտք է ճանչնայ գերման ժողովուրդի ինքնորոշման իրաւունքը :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ.— Կ՝ընդունինք :

Պոն հրապարակեց վարչապետ Ատընաուրի Խրուշչեւին զրկած նամակին (14 Յունուար) պարունակութիւնը որ ձեւով մը պատասխանն էր Հոկտեմբեր 15ի Խրուշչեւի նամակին:

Ատընաուրը իր նամակին մէջ կ՝ընդգծէ թէ երկու երկիրներու յարաբերութիւնները մինչեւ այսօր կը մնան իրենց լարուած վիճակին մէջ, որովհետեւ Խ. Միութեան կառավարութիւնը եւ խորհրդային մամուլը «ամբաստանութեանց » եւ « անուանարկութեանց » քաղաքականութիւն մը որդեգրած են՝ Գերմանիոյ հանդէպ :

« Եթէ Խ. Միութիւնը իրապէս կ՝ուզէ վերջ տալ միջազգային ներկայ լարուած կացութեան — կը գրէ Ատընաուրը — անհրաժեշտ է որ ոչ մէկ զանազանութիւն դնէ ժողովուրդներուն միջեւ » :

« Չէք կրնար ակնկալել, որ գերման ժողովուրդը հաւատք ընծայէ ձեզի, երբ օրն ի բուն, խիստ բառերով կը վարկաբեկէք իր կառավարութիւնը, իր քաղաքական դէմքերը, զինուորականները եւ երկրին տնտեսութիւնը » :

Վարչապետը կ՝աւելցնէ թէ ինք «չատեր ընկերվարութիւնը » այլ համակարծիք է Խրուշչեւին որ զինաթափութեան հարցը կարգադրուի, անյապաղ եւ փոխհասկացողութեամբ : Ատընաուրը դիտել կուտայ թէ Արեւմտեան Գերմանիոյ զինուորական ուժը բաղդատմամբ Խ. Միութեան եւ իր արբանեակներուն, անհամեմատ «աննշան է»:

« Գերմանիոյ բաժանումը — կ՝աւելցնէ Ատընաուրը — եւ Պերլինի արուեստական կղզիացումը հարցեր են որոնք կըրնան շատ շուտով կարգադրուիլ եթէ երբեք Խ. Միութիւնը ընդունի ինքնորոշման սկզբունքը » : Այս առթիւ վարչապետը կը յիշեցնէ Խրուշչեւին թէ ինք եւս համակարծիք եղած է ինքնորոշման սկզբունքին: (Կ՝անդրադառնայ համայնավար կուսակցութեան 21րդ համագումարին մէջ արտասանած ճառին):

«Անմիջապէս որ ստանանք ձեր համաձայնութիւնը, հաշտութեան դաշնագրի մը ստորագրման ուղին հարթուած պիտի ըլլայ : Համոզուած ենք որ բարեկամական լեզու պիտի կարողանանք գտնել մեր դրացի պետութիւններուն հետ (Լեհաստան եւ Չեխոսլովաքիա):

Յունուար 27 թուակիր նամակով մը՝ Խրուշչեւ պատասխանած է՝ Ատընաուրին: Ստորեւ նամակին հիմնական մտքերը :

1.— Ապազինում: Կը նկատենք իբրեւ ամէնէն կարեւոր հարցը, պէտք է անյապաղ լուծուի երկուստեք համաձայնութեամբ մը: Կ՝առաջարկենք ամբողջական ապազինում մը, ապահովուած՝ միջազգային մարմնի մը կողմէ: Իմաստ չունի մասնակի հսկողութիւնը քանի որ ներկայ պայմաններուն մէջ դուռ պիտի բանայ լրտեսութեանց: Այս առթիւ Խրուշչեւ դիտել կուտայ թէ Խ. Միութեան վերջին առաջարկը ապազինման հարցին շուրջ ընդունուած է ՄԱԿին կողմէ :

2. Հաշտութեան դաշնագիր.— Երբ կ՝առաջարկենք հաշտութեան դաշնագիր մը ստորագրել ձեզի հետ կը նշանակէ թէ ի յառաջագունէ կ՝ընդունինք գերման ժողովուրդի ինքնորոշման իրաւունքը : Եւ որովհետեւ 2 Գերմանիաներ գոյութիւն ունին ներկայիս, ուստի տրամաբանական է որ դաշնագիրը ստորագրենք երկու Գերմանիաներուն հետ, առանձին-առանձին նման դաշնագիր մը պիտի դիւրացնէ մերձեցումը երկու Գերմանիաներուն :

3. Վերամիացում. — Եթէ Արեւմտեան Գերմանիան մերժէ յարաբերիլ Արեւելեան Գերմանիոյ հետ, այդ պարագային, չեմ գիտեր թէ ինչ ձեւով կարելի պիտի ըլլայ մէջտեղ բերել Գերմանիոյ վերամիացումը :

4. Սահմաններ. — Պատերազմի վերջաւորութեան վերջնականապէս ճշդուեցան սահմանագծերը եւ միջդաշնակցային համաձայնագրերով վաւերացուեցան, արդ՝ անկարելի է վերստին վերաքննել :

5. Պերլին.— Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաքը պէտք է վերածուի «ազատ գօտի»ի: Առկախել՝ պիտի նշանակէ յետաձգել հաշտութեան դաշնագրի ստորագրումը :

Նամակին շարունակութեան մէջ, Խրուշչեւ կը յայտարարէ .— « Դուք կ՝ատէք համայնավարութիւնը, այդ պատճառաւ հակա – ժողովրդավարական եւ Հիթլերը յիշեցնող տրակոնական օրէնքներ մշակած էք» — « Համայնավար կուսակցութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակած էք: Մարդիկ ձեր երկրին մէջ կը հալածուին անհատական իրենց տեսակէտներուն համար »

Վերջապէս Խրուշչեւ դիտել կուտայ թէ եթէ երբեք Պոն մերժէ ընդունիլ Խ. Միութեան առաջարկները, ապա ինք հարկադրաբար անջատ դաշնագիր մը պիտի ստորագրէ Արեւելեան Գերմանիոյ հետ ու Պերլինի հարցը աւելի եւս պիտի բարդանայ :

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Վերջերս բաւական լայն տեղ տրուեցաւ մեր մամուլին մէջ՝ ուսումնասիրական նիւթերու եւ տեսակէտներու շուրջ։ Ուսումնասիրական գրականութիւնը մեր ազգային կեանքի կարեւոր պայմաններէն մէկն է։ Ան կը ներկայացնէ ազգի մը մտաւոր զարգացման աստիճանը, անոր ընդունակութիւնները, ձգտումները, ինչպէս նաեւ՝ անոր ներքին կեանքի ընթացքը։ Ուսումնասիրական գրականութիւնը կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։ Ան կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։ Ան կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։

Ուսումնասիրական գրականութիւնը կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։ Ան կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։ Ան կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։

Ուսումնասիրական գրականութիւնը կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։ Ան կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։ Ան կը ներկայացնէ ազգի մը ոգեկան կեանքի ամենէն կարեւոր կողմերը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԳԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Դարեր շարունակ հայկական դորգերը իրենց գունագեղ ու նրբաճաշակ նկարներով հիացմունք են առաջացրել ոչ միայն Հայաստանում, այլ եւ Արեւելքի ու Արեւմուտքի ժողովուրդների մօտ։

Հին պատմիչները վկայում են մեր դորգերի մեծ հռչակի մասին։ 10րդ դարի արաբ աշխարհագիր՝ Իբն Հաուքալ յիշատակում է. «Ինչ վերաբերում է առ հասարակ հայկական գործուածքներին, ապա ... դրանց նմանը չկայ աշխարհի մի ծայրից մինչը ...»։ Նոյնը հաստատում է 13րդ դարի հռչակաւոր ճանապարհորդ Մարկօ Պոլօն, որը խօսելով Գոնիա, Կեսարիա եւ Սեբաստիա քաղաքների մասին, գրում է. «Այստեղ ապրում են Հայեր եւ Յոյներ եւ այստեղ գործում են աշխարհի ամենանուրբ ու գեղեցիկ դորգերը»։

Գորգագործութիւնը մեր ժողովուրդի ամենասիրած զբաղմունքներից է, ուստի բնական է, որ Հայաստանում տնայնագործութիւն, վէպ կամ թատրոն չէ, իրը թէ այդ ըլլար միայն գրականութեան ամբողջ «պարունակը»։ Բայց հայ գրականութիւնը միայն Նարեկացի չունի, այլ ունի նաեւ Ալանիա Շիրակացի։

Այսօր գիտական գրականութեան նուիրուած պարբերականներ ունինք, Բազմավէպ, Հանդէս Ամսօրեայ, Սիոն, Հասկ, որոնք ապրած են տասնեակ տարիներով, նոյնիսկ դար մը եւ աւելի ծանօթացած հայ լեզուին, պատմութեան ու մշակոյթին։

Մեր գրականութեան ինքնակոչ պահակները միջոցներ կը փնտռեն յօդուտ եւ ի շահ իրենց գնահատանքին արժանացած գրական սեռերուն, բայց չեն իսկ յիշեր, որ պէտք է միջոցներ գտնել նաեւ մեր պատմագիտական ու բանասիրական գրականութիւնն ալ զարգացնելու։ Զի բաւեր ուսուցիչ պատրաստել եւ հայերէն սորվեցնել, եթէ կարդալիք բան չտրուի անոնց։ Վերջապէս, Նարեկացին կամ Սայաթ-Նովան կը կարօտին գիտական գրականութեան նպաստին՝ լոյս աշխարհ գալու, ճանչցուելու եւ ծանօթացուելու համար։

Պէտք է գիտական, մնայուն, արժէքաւոր գրականութիւն մը ապրի եւ ուռճանայ, դէթ այնքան, որքան վէպ մը, վիպակ մը, արձակ կամ յանդուգն բանաստեղծութիւնը։ Նոյնքան կարեւոր է ուշնենալ Հայոց պատմութեան լուրջ ու մեծարժէք ձեռնարկ մը, որքան մրցանակի արժանի գեղարուեստական երկ մը։

Ճանչնանք ու գնահատենք մեր անցեալը, եւ չդոհանանք միայն ժողովրդական վէպերով։

Ց. ՔԻՒՐՏԵԱՆ

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՑՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Այստեղ կատարուածը, ուրիշ բան չէր, եթէ ոչ անկանոն ու անկարգ բազմութեան մը զաղթը ...

Ամէն ոք կ'աշխատէր իր հետ տանիլ իր ունեցած թանկագին իրեղէնները, մինչ կայսեր երկու զարմիկները՝ Զայ Հուէն եւ Թուան Հուա իշխանները կը զբաղէին կայսերական ձոյլ ոսկիներու պահեստը զետեղել կառքերու մէջ։

Եէ Հօ Նօ Լա այս խառնիճաղանճին մէջ ամէն կողմ փնտռեց իր զաւակը եւ վերջապէս յաջողեցաւ զայն գտնել այն կառքին մէջ, ուր հաստատուած էին նոյնինքն կայսրուհի – կողակիցը եւ իր նորածին աղջնակը։

Կայսրուհի – կողակցին սրտագին շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք, եէ Հօ Նօ Լա ամբողջ ճամբան հետիոտն ըրաւ, այն յոյսով որ ճամբու ընթացքին պիտի կրնար իրեն հաւատարիմ մարդոց, կամ իր ծառաներէն ոմանց հանդիպելով, փոխադրութեան մասնաւոր միջոց մը ստեղծել իր եւ իր զահաժառանգ զաւակին համար։

Այսպէս, բաւական ճամբայ կտրելէ ետք, դեռատի հարճը յանկարծ քիչ հեռուն նշմարեց իր սիրականը՝ մանչուրիական պահակազօրքի հրամանատար Եոնկ Լուն, որ իր ձիաւորներով կը հսկէր «զաղթ»ի կանոնաւորութեան։

— Ինչ՞ գործ ունիք դուք հոս, աղա – զակեց եէ Հօ Նօ Լա, ձեր տեղը փեքինի պարիսպներուն մօտ է ...

— Ես վեհափառ կայսեր հրամանին հնազանդելով է որ հոս կը գտնուիմ պատասխանեց Եոնկ Լուս։ Մեր տէրը կը փափաքի որ պահակախումբը հսկէ արքունիքին տեղափոխութեան ... Զեզ փնտռեցի ամէն կողմ եւ սակայն չգտայ, չարունակեց երիտասարդ զինուորական – նը, եւ հիմա որ ձեզ գտայ, այլեւս պիտի ղբաղիմ ձեր, ինչպէս եւ կայսերական ընտանեկան կեանքին ապահովութեամբ։

Այս միջոցին, յանկարծ զօրաւոր լոյս մը պատեց ամբողջ երկինքը, չառաջոյն լոյս մը որ ուրիշ բան չէր եթէ ոչ հրդեհի մը բոցը։

— Ա՜հ, վայրենիները, աղաղակեց եէ Հօ Նօ Լա, կրակի տուին կայսերական ամարանոցը ...

Ճիշդ էր։ Անգլոֆրանսական ուժերը, երբ Փեքինի հաստատուն եւ բարձրաբերձ պատերուն առջեւ, չուրջանակի գնացքով մը կը հասնին քաղաքին հիւսիսային կողմը գտնուող ամառնային պալատը, որ աշխարհի հրաշալիքներէն մին էր, հոն հասնելով, կրակի կուտան այդ հրաշալիքը, գործութեան զուգընթաց ստեղծուէին խոշոր արհեստանոցներ։

Արդէն 1925 թուականին Երեւանում, հայրենադարձ նկարիչ – զորգագործ Դ. Ղարանֆիլեանի ղեկավարութեամբ հիմնուեց առաջին զորգագործական արհեստանոցը։ Մէկ տարի անց կազմակերպուեց Հայաստանի արհեստագործական Համագործակչականը որի ղեկավարութեամբ ցանցառրիւ աշխատող զորգագործերը միաւորուեցին արտէլներում։

Ծանր էր զորգագործի աշխատանքը անցեալում։ Նախքան գործելը նա տարիներով հաւաքում էր աշխարհի բուրդը, լուանում, գզում ու մանում, ներկում թելերը։

Այժմ պատկերը հիմնովին փոխուել է։ 1929 թուականից Երեւանի մանգործարանը բրդեայ ու բամբակեայ պատրաստի թելեր է մատակարարում Հայաստանի բոլոր զորգագործական արտէլներին։ Բրդի լուացումն ու թելերի մանելը նոյնպէս կատարում են մեքենանները։ Գործարանն ունի ներկատուն, որտեղ աշխատում են հմուտ նկարիչ – գունագէտներ, ճարտարագէտ – քիմիագէտներ եւ վարպետներ։

Վերջին տասը տարում մի շարք քաղաքներում եւ խոշոր գիւղերում (Երեւան, Լենինական, Կիրովական, Մարտունի, Բասարգեչար, Շահնազար, Ամասիա) կառուցուել են գորգագործական արհեստանոցների ընդարձակ ու լուսաւոր շէնքեր։ Գորգագործների համար պատրաստուած են թեթեւ փայտեայ հոներ (դազգահ) նրանց աշխատանքը հեշտացնող մի շարք յարմարանքներով։

Այդ միջոցառումների շնորհիւ տարէց տարի աւելանում է գորգերի արտադրութիւնը։ Այժմ Հայաստանը իր արտադրած գորգերի քանակով Միութեան մէջ գրաւում է առաջնակարգ տեղերից մէկը։ Եթէ Հայաստանում 1930 թուականին արտադրուել է հինգ հազար եւ 1940 թ. – ականին 16,1 հազար քառակուսի մեթր գորգ, ապա այս տարի կը թողարկուի 59 հազար քառակուսի մեթր խաւով գորգ եւ նոյնքան կարպետ, իսկ եօթնամեակի վերջում միայն խաւով գորգերի արտադրութիւնը կը հասցուի 75 հազար քառակուսի մեթրի։

Հայաստանում մեծ աշխատանք է տարուում հայկական հին գորգերի նկարները վերականգնելու եւ նորերի ստեղծման ուղղութեամբ։ Այդ նպատակով Երեւանում, դեռ եւս 1932 թուականից, աշխատում է գորգագործական փորձնական արհեստանոց մը։

Անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ հայկական հին, աշխարհահռչակ գորգերը մեծ մասամբ անհետ կորել են կամ յափշտակուելով օտար նուաճողներից՝ համարուել նրանց ստեղծագործութիւնը։ Արտասահմանեան թանգարաններում պահպանուել են գրեթէ քանակութեամբ հայկական, այսպէս կոչուած «վիշապագորգեր», բայց դրանք հիմնականում ունեն միատիպ նկարներ, որոնք, անշուշտ չեն կարող բաւարարել նոր հայկական գորգագործութեանը։ Բարեբախտաբար, մեզ է հասել հայկական գորգանկարների անբաւ հարստութիւն, որոնք պահպանուել են մանրանկարներում, քարի ու փայտի փորագրութիւնների, արձաթագործական, կաւագործական իրերի, ձեռագործների վրայ են։ Հայաստանի գորգանկարիչներն ու մասնագէտներին այդ ամէնից ջոկում են մեր գորգանկարին մօտ ու հարազատ տարրերը։ Զբաւարարուելով եղածով, փորձնական արհեստանոցը ամէն տարի արշաւախումբեր է ուղարկում հանրապետութեան զանազան, յատկապէս գորգագործական շրջանները՝ հին գորգերի նմոյշներ նկարելու եւ զարգանկարներ հաւաքելու համար։

Հայկական հին գորգանկարները վերականգնելու գործում մեծ օգնութիւն են ցոյց տալիս նաեւ սփիւռքի մեր հայրենակիցները, որոնք աշխարհի բոլոր ծայրերից Մայր Հայրենիք են ուղարկում իրենց հանդիպած հին հայկական գորգերի նկարներ։ Հէնց անցեալ տարի Պելճիքայում բնակուող Հայերի միջոցաւ ստացուեցին Լոնտոնի թանգարանում պահուող «վիշապագորգերի» եւ այլ հայկական գորգերի լուսանկարները, որոնցից մի քանիսը մեծ հետաքրքրութիւն են ներկայացնում եւ պատրաստուում են լայն արտադրութեան համար։

Բոլոր այս աղբիւրների մանրակրկիտ ուսումնասիրութեամբ, աստիճանաբար վերականգնուում են հին գորգերը եւ ստեղծուում են հայկական նոր գորգանկարներ։ Այս բնագաւառում չնորհակալ աշխատանք են կատարում արուեստի վաստակաւոր գործիչ նկարիչ՝ Հ. Քէշիշեանը, նկարիչներ՝ Հ. Թաբակեանը, Ռ. Մարգարեանը, փորձառուած գորգագործներ՝ Զ. Աբրամչեանը, Ե. Ցարութիւնեանը, Ա. Բարսեղեանը եւ ուրիշներ։

Փորձական գորգերի պատրաստի նմոյշներ ներկայացուում են Հայաստանի Արհեստագործական Համագործակցականի գեղարուեստական խորհրդի հաստատմանը։ Գեղարուեստական խորհրդի անդամներ են անուանի նկարիչներն ու ճարտարապետները, գորգագործական արհեստանոցների եւ առեւտրական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչները։ Խորհրդի աշխատանքներին երկար տարիներ մասնակցում էր ժողովրդական նկարիչ Ց. Կոջոյեանը, իսկ այժմ գործնական օգնութիւն են ցոյց տալիս մեծ համբաւ վարպետ՝ Մ. Սարեանը, ուսանեկի ճարտարապետ՝ Ռ. Խորայէլեանը, Հ. Սիմոնեանը, Ռ. Շահվէրտեանը եւ ուրիշներ։

Գեղարուեստական խորհրդի հաւանութիւնն ստանալուց յետոյ, նորաստեղծ նմոյշը յանձնւում է լայն արտադրութեան։ Ահա այս ճանապարհով ստեղծուած հայկական գորգերն էին, որ քանիցս արժանացել են բարձր գնահատականի։ 1937 թուականին Փարիզի միջազգային ցուցահանդէսում մեր գորգերը չահեցին

նաստեղծութիւն, վէպ կամ թատրոն չէ, իրը թէ այդ ըլլար միայն գրականութեան ամբողջ «պարունակը»։ Բայց հայ գրականութիւնը միայն Նարեկացի չունի, այլ ունի նաեւ Անանիա Շիրակացի։

Այսօր գիտական գրականութեան նուիրուած պարբերականներ ունինք, Բազմավէպ, Հանդէս Ամսօրեայ, Սիոն, Հասկ, որոնք ապրած են տասնեակ տարիներով, նոյնիսկ դար մը եւ աւելի ծանօթացած հայ լեզուին, պատմութեան ու մշակոյթին։

Մեր գրականութեան ինքնակոչ պահակները միջոցներ կը փնտռեն յօդուտ եւ ի շահ իրենց գնահատանքին արժանացած գրական սեռերուն, բայց չեն իսկ յիշեր, որ պէտք է միջոցներ գտնել նաեւ մեր պատմագիտական ու բանասիրական գրականութիւնն ալ զարգացնելու։ Զի բաւեր ուսուցիչ պատրաստել եւ հայերէն սորվեցնել, եթէ կարդալիք բան չտրուի անոնց։ Վերջապէս, Նարեկացին կամ Սայաթ-Նովան կը կարօտին գիտական գրականութեան նպաստին՝ լոյս աշխարհ գալու, ճանչցուելու եւ ծանօթացուելու համար։

Պէտք է գիտական, մնայուն, արժէքաւոր գրականութիւն մը ապրի եւ ուռճանայ, դէթ այնքան, որքան վէպ մը, վիպակ մը, արձակ կամ յանդուգն բանաստեղծութիւնը։ Նոյնքան կարեւոր է ուշնենալ Հայոց պատմութեան լուրջ ու մեծարժէք ձեռնարկ մը, որքան մրցանակի արժանի գեղարուեստական երկ մը։

Ճանչնանք ու գնահատենք մեր անցեալը, եւ չդոհանանք միայն ժողովրդական վէպերով։

Ց. ՔԻՒՐՏԵԱՆ

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՑՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Այստեղ կատարուածը, ուրիշ բան չէր, եթէ ոչ անկանոն ու անկարգ բազմութեան մը զաղթը ...

Ամէն ոք կ'աշխատէր իր հետ տանիլ իր ունեցած թանկագին իրեղէնները, մինչ կայսեր երկու զարմիկները՝ Զայ Հուէն եւ Թուան Հուա իշխանները կը զբաղէին կայսերական ձոյլ ոսկիներու պահեստը զետեղել կառքերու մէջ։

Եէ Հօ Նօ Լա այս խառնիճաղանճին մէջ ամէն կողմ փնտռեց իր զաւակը եւ վերջապէս յաջողեցաւ զայն գտնել այն կառքին մէջ, ուր հաստատուած էին նոյնինքն կայսրուհի – կողակիցը եւ իր նորածին աղջնակը։

Կայսրուհի – կողակցին սրտագին շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք, եէ Հօ Նօ Լա ամբողջ ճամբան հետիոտն ըրաւ, այն յոյսով որ ճամբու ընթացքին պիտի կրնար իրեն հաւատարիմ մարդոց, կամ իր ծառաներէն ոմանց հանդիպելով, փոխադրութեան մասնաւոր միջոց մը ստեղծել իր եւ իր զահաժառանգ զաւակին համար։

Այսպէս, բաւական ճամբայ կտրելէ ետք, դեռատի հարճը յանկարծ քիչ հեռուն նշմարեց իր սիրականը՝ մանչուրիական պահակազօրքի հրամանատար Եոնկ Լուն, որ իր ձիաւորներով կը հսկէր «զաղթ»ի կանոնաւորութեան։

— Ինչ՞ գործ ունիք դուք հոս, աղա – զակեց եէ Հօ Նօ Լա, ձեր տեղը փեքինի պարիսպներուն մօտ է ...

— Ես վեհափառ կայսեր հրամանին հնազանդելով է որ հոս կը գտնուիմ պատասխանեց Եոնկ Լուս։ Մեր տէրը կը փափաքի որ պահակախումբը հսկէ արքունիքին տեղափոխութեան ... Զեզ փնտռեցի ամէն կողմ եւ սակայն չգտայ, չարունակեց երիտասարդ զինուորական – նը, եւ հիմա որ ձեզ գտայ, այլեւս պիտի ղբաղիմ ձեր, ինչպէս եւ կայսերական ընտանեկան կեանքին ապահովութեամբ։

Այս միջոցին, յանկարծ զօրաւոր լոյս մը պատեց ամբողջ երկինքը, չառաջոյն լոյս մը որ ուրիշ բան չէր եթէ ոչ հրդեհի մը բոցը։

— Ա՜հ, վայրենիները, աղաղակեց եէ Հօ Նօ Լա, կրակի տուին կայսերական ամարանոցը ...

Ճիշդ էր։ Անգլոֆրանսական ուժերը, երբ Փեքինի հաստատուն եւ բարձրաբերձ պատերուն առջեւ, չուրջանակի գնացքով մը կը հասնին քաղաքին հիւսիսային կողմը գտնուող ամառնային պալատը, որ աշխարհի հրաշալիքներէն մին էր, հոն հասնելով, կրակի կուտան այդ հրաշալիքը, կողոպտելով այնտեղ գտնուող անհամար հարստութիւնները։

«Սպիտակ բարբարոս»ներու այս քանդիչ արարքը, սակայն, չքմեղանք մը ունէր։ Արդարեւ, նմանօրինակ արշաւանքի մը ընթացքին, երկու տարի առաջ, Զի – նացիները ոտնակոխ ընելով մարդկային բոլոր իրաւունքները, տեղն ու տեղը բանտարկած ու խոշտանգած էին 25 Անգլիացիներ եւ 11 Ֆրանսացիներ, որոնք իրը բանադնաց ուղարկուած էին իրենց մօտ։ Զբաւականալով միայն բանտարկութեան պատիժով, Զինացիները այս բանադնացներէն 25ը մահացուցած էին խժդժաւորէն։

Գահավէժ այս դէպքերու ընթացքին, միայն մէկ հոգի իր պաղարիւնութիւնը չէր կորսնցուցած։ Աւելի խնամակալ իշխան Քուանկն էր, որ քաջաբար մնալով փեքինի մէջ, ձեռնարկած էր հաշտութեան բանակցութեանց։ Եւ այդ բանակցութիւնները իշխանը կարողացած էր յաջողութեամբ վարել, այնպէս որ Անգլեւ Ֆրանսացիները նիւթական փոխարինութիւն մը ստանալով եւ ապահովելով չինական քանի մը նաւահանգիստներու հետ վաճառականական գործառնութեանց խոստումը, հեռացած էին։

Չինաստան եւ իր կայսերական դերդաստանը ազատուած էին։

Այս բոլոր յուզումները, վերջին փախուստը, իրենց վատ ազդեցութիւնը գործեցին սակայն կայսեր արդէն ազատուած առողջութեան վրայ։

Իր վերջին օրերը հասած էին եւ արդէն կ'ապրէր հոգեվարքի պահերը։ Իր զարմիկները՝ իշխան Զայ Հուէն եւ Թուան Հուա, ընկերակցութեամբ իրենց կաթնեղբայր Սու Շուէնի, կը յայտնեն մահամերձ կայսեր թէ՝ իր սիրական հարճը եէ Հօ Նօ Լան կը դաւաճանէ իրեն ..

Եւ սակայն, գեղանի հարճին գաղտնի ոստիկանութեան ապաստարկութիւնը կատարեալ էր։

Եէ Հօ Նօ Լա չուտով կը տեղեկանայ իր եւ իր կողմնակիցներուն դէմ սարքուած այս վերջին դաւին եւ իսկոյն կը ձեռնարկէ զգուշական միջոցներու։

Իր առաջին մտածումը կ'ըլլայ ձեռք ձգել «Գերագոյն Իշխանութեան» կնիքը, որուն ղրոշմը անհրաժեշտ էր որեւէ հրովարտակի տալու համար իր օրինական ուժը։ Եւ կը յաջողի այնպիսի ձեւով մը անյայտացնել եւ պահել այդ կնիքը, որ կայսեր զարմիկները, հակառակ իրենց անխոնջ ջանքերուն, չեն յաջողիր գտնել գայն։

Երկրորդ մտածումը կ'ըլլայ իսկոյն հեռացնել իր սիրականը՝ Եոնկ Լուն, գեհենլէն, եւ խորհուրդ կուտայ անոր խոյս տալ իր հաւատարիմ պահակազօրքին հետ։

(9 Շար.)

ՆԿԱՐԱՅԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ՍՈԼՈՎԵՑԻ

Գ.

ՄԱՐԴԸ ԲԱՑՈՒՄ

— Ճշմարիտ ասում ես քո փոխարեն ուրիշ մեկը կդժոխանա, ես ոչ մի բան չեմ ասում, պատասխանում է Սոլովեցին։ — Մի՞թե նեղացրի քեզ, ինչ-որ բան ասելով։ — Ոչ, ոչ, ընդհակառակն, ես շատ ուրախ եմ, որ դուք ինձ հետ այդպես անկեղծ եք խոսում։ Ես ինքս էլ ուզում էի ձեզ ասել, որ ես ինքս ինձ համար ոչ մի ուրախություն չեմ ստեղծել, ինչպես նաև ուրիշների համար։ Ես ինքս ինձ համար ստեղծել եմ մի դժոխք, որի մեջ ես ապրում եմ, ինչպես տեսնում եք, ամբողջ տասը տարի

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն մասնակից կ'ըլլայ Այրի Տիկին Աւագ Պաղտասարեանի եւ իր ազ– ջիկներուն, Օրիորդներ Մարիի եւ Սիւ– զանի վիշտերուն, իրենց սիրեցեալ զաւկին եւ եղբօր՝ Միշէլ Պաղտասարեանի կո– րուստին առթիւ: (Զոհ զացած Ալժերիոյ ճակատին վրայ):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժերմի թաղ. խորհուրդը խորին չնորհակալութեամբ ստացած է, ողբ. Յարութիւն Ժարկոչեանի մահուան առ– թիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նը– ւէրները:

Տօքթոր Բաքըճեան, Մանուկ Գաս– պարեան, Հայկ Զուզուրեան, Այրի Տի– կին Նարին Մակարեան, Յակոբ Մելէմէ– ճեան, Սուրէն Մինասեան, Պառ. Ան– թուան, Տիգրան Մուշեղեան, Մինաս Պօղոսեան, Հազարական Ֆր., իսկ Մկր– տիչ Աւետիսեան, Թորիկ Նիկողոսեան, Հայկ Վարժապետեան, Յարութիւն Փա– նոսեան, Կարապետ Եսայեան 500ական ֆրանք, ի նպաստ եկեղեցւոյս:

Տօքթոր Բաքըճեան, Յակոբ Մելէմէ– ճեան, Վարպետեան եղբարք, Ռուբէն Ա– սարլըքեան հազարական Ֆր., Պ. Ժան Պառ Թիւնէլ երկու հազար Ֆր. իսկ Աբրահամ Մանկասարեան 500 ական Ֆր. ի նպաստ Թաղիս դպրոցին:

(Գումարները հնի ֆրանքով):

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Ողբ. Յակոբ Ալանեանի վիլըմոմպլի բարեկամները իր մահուան առթիւ կը նը– իրեն քսան նոր ֆրանք, Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կա– յանին:

Նոր Տարուան առթիւ Հայ Կարմիր Խա– չի բարենպաստակ ձեռնարկներուն ի նը– պաստ կը նուիրեն.— Տօքթ. Եուսուֆ– եան քսան Ն. Ֆ., Պ. Պ. Սիմոնեան 20 Ն. Ֆ., Մուշմուլեան, Մարտիրոսեան, Կիմիւչեան տասնական Ն. Ֆ., Լեւոն Փանոսեան հինգ Ն. Ֆ.:

Հայ Կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսին առթիւ Ֆէսանվիլիէի օ– դափոխութեան կայանին կը նուիրեն.— Ոմն 200 Ն. Ֆ., Պ. Կարպիս Հարիւր Ն. Ֆ., Իչքալացեան ընտանիք քսան Ն. Ֆ., Պ. Յակոբեան (Վիլ Ժիւիֆ) 20 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ա. Աւագեան, Պ. Ա. Ամէմեան, Տէր եւ Տիկին Տէր Յովհան– նէսեան քսանական Ն. Ֆ., Պ. Պէկլար– եան 15 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Քիթիկ– եան 15 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ալէքթ– ճեան, Տօքթ. Բաշայեան, Պ. Սիրունեան տասնական Ն. Ֆ.:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ձեռնարկուներ ֆոթասժի համար, որ յանձն առնեն նաեւ կարել: Դիմել՝

FRANCINE
38, RUE D'ABOUKIR. PARIS
1er étage gauche

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱՒ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանկով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով:

Գումարները ղրկել մանտա – fարտով միայն:

Ի ՊԱՏԻՒ ՓԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ
ԽՈՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Օժանդակ մարմինը կազմակերպած է ըն– դունելութիւն մը այս Շաբաթ ժամը 17– ին, 11 Սfուատ Ալպռնի (Մէթրօ Փասի), ի պատիւ ամերիկահայ քանդակագործ՝ ԽՈՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆի, որ այս առ– թիւ չարժանկարով պիտի ներկայացնէ իր գործերը:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը՝ Պ. Ե. Համեանի մահուան տխուր առիթով, փոխան ծաղկեպսակի՝ չնորհակալու– թեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Անտոն– եանէ երեսուն Ն. Ֆ., ի նպաստ իր ղպ– րոցին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պանեէօ – Քաչանի Կապոյտ Խաչը չը– նորհակալութեամբ ստացած է տասը Ն. Ֆ. Այրի Տիկին Հերմինէ Յարութիւնեա– նէ, փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Հռոմ Տէր Սիմոնեանի մահուան առթիւ:

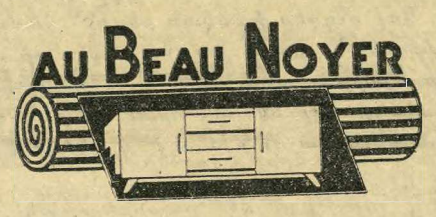

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Tél. 06-03 et 60-38

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժա– մը 21էն մինչեւ լոյս: (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նա– խաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մար– սէյլի «Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին: Հանդէս եւ պարահանդէսով:

—ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ—

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ ետք, ժամը 4ին, Տիկին Ազնիւ Գազազեանի բնակարանը, 6 Րիւ Սէն Սիւլբիս, փա– րիզ (6), մէթրօ Օտէօն: Օրակարգ՝ պարահանդէսի հաչուետուութիւն, դրպ– րոցական եւ ընթացիկ հարցեր: Կը խնդ– րուի ճշդապահ ըլլալ:

ԿԱՐՄԻՐ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԵՐՈՒՆ

Տիկին Սիրարփի Սանթուրճեան, իր ողբացեալ ամուսնոյն, Զօհրապ Սան– թուրճեանի մահուան 7րդ տարելիցին եւ իր մօր Տիկին Կիւլիկ Հալէպլեանի մահ– ուան 15րդ տարելիցին առթիւ, յիսուն Ն. Ֆ. կապոյտ Խաչի եւ յիսուն Ն. Ֆ. Կար– միր Խաչի կը նուիրէ: (Ստանալ «Յա– ռաջ»էն):

ՀԱՅԱԾԷՍ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին, կէս օրէ առաջ, հայկական հանդիսաւոր Ս. Պա– տարագ եւ քարոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ձայնասփիւռէն:

Միջին պիճ՝ 196 մ.:
Կարճ պիճ՝ 19·84, 25·67, 31·10:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վի– էննի Անի կոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

Այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 15·30– ին Տէսինի կոմիտէն: կը հրաւիրուին Փոն տը Շէրիւէի ընկերները:

Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կոմիտէին ներկա– յացուցիչը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն Համբարեան Ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստա– փոր» խումբի ընկերները այս Երկուշաբ– թի, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան փոքր սրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայու– թիւն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

25 հոգինոց հաստատութեան մը մէջ աշխատելու համար (ներքին գործեր, տան մաքրութիւն եւ լուացք), կ'ուզուի մի– ջին տարիքի աշխոյժ կին մը: Բնակա– րան, անունդ եւ վարձատրութիւն:

Անձամբ դիմել «Յառաջ»ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Զավէն Թաղոսի Պօղոսեան կամ Եզոր– եան, մայրիկի անունը Աննա, ծնած է 1917ին, Դամարլայի շրջան, դիւղ Յուն– կա, տեղեկացնել «Յառաջ»ին:

×

Մարկարեան Վիքթորիա Բագրատի փնտռում է Հօրեղբայրը Յակոբ Սարգիսի Մարզարեանը, որ1931ին Ռոստովից մեկ– նել է արտասահման: Մօտաւորապէս 75 տարեկան: Փնտռողը կը բնակի Երեւան քաղաքում Մոսկովեան Պրոյեզդ տուն, թիւ մէկ բնակարան, Նեռնովա Վիք– թորեայ:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6e) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ. Արք. Օրմանեան, Պէյրութ 1959, Ա. Հատ.	24	Ն.Ֆ.
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. Գէորգեան, 1960, քղք. 14, լրկզմ	16,50	Ն.Ֆ.
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե. Զարեհց, Պէյրութ 1959	6	Ն.Ֆ.
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն. Աղբալեան, Պէյրութ, կզմ.	18	Ն.Ֆ.
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ. Ա. Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն.Ֆ.
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ. Մեհեան, Փարիզ, 1959, ...	6	Ն.Ֆ.
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ. Եպս. Պալաճեան, Բ. հատ. Փարիզ, 1959	15	Ն.Ֆ.
ՆՈՅՆԻՆ Ա. հատորը, Վիեննա, 1922, պատկերազարդ եւ կազմեալ	15	Ն.Ֆ.
ՀԱՅԿ. ԺՈՂ. ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա. Նազինեան, Գահիրէ, 1959 . . .	3	Ն.Ֆ.
ՊՐԻՍՄԱԿ, երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ. Ա. Համբարձումեան	5	Ն.Ֆ.
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր. Փաստրմաճեան, Պէյրութ, 2 հատոր	20	Ն.Ֆ.
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959	10	Ն.Ֆ.
L'ARMÉNIE. PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԴԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	միջնէ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	միջնէ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒԻՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ– դերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ ՄԻԱՑՆ՝

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՒԹԻՒ *Ընտիր թուղթով — 13 էջ*

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն:

ԳԵՂԱՋՈՒՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը:

Գինն 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e
կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաֆարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայինն, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սնունդանիւթին արժէքը:

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ — SAMEDI 6 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8716 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4517

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՓՈԹՈՐԻԿԷՆ ՎԵՐՋ

1934 Փետրուար 6ը պատմական թուա – կան մըն է Ֆրանսայի տարեգրութեանց մէջ :

Այդ օրը Թունդ ազակողմեան, յետա – դիմական, ֆաշական տարրեր՝ համախմ – բուած զնդապետ տը Լաուոքի « կրակէ խաչ» կազմակերպութեան շուրջ, զան – գուածային յարձակում մը փորձեցին Քոնքորտի հրապարակէն՝ գրաւելու հա – մար Փալէ Պուրպոնը, ուր կառեւոր նիստ կը գումարէր երեսփոխանական ժողովը :

Ցուցարարները կը յաւակնէին տապա – լել կառավարութիւնը եւ տէր դառնալ իշխանութեան :

Եղերական ժամեր ապրեցաւ Փարիզի ժողովուրդը : Ցոյցը ծանրակշիռ համե – մատութիւններ ստացաւ : Հակաֆաշական կազմակերպութիւններ փոխադարձու – թեան դիմեցին : Երկուստեք արիւն հո – սեցաւ : Իվերջոյ կարգը վերահաստատ – ուեցաւ եւ օրուան իշխանութիւնը տարաւ յաղթանակը :

Ֆրանսայի ձախակողմեան կազմակեր – պութիւնները ամէն տարի կ'ոգեկոչեն այս պատմական թուականը՝ անարդու – թեան սիւնին դամելով ֆաշականութիւնն ու յետաշրջականութիւնը եւ պանծացնե – լով ժողովրդավարական – ազատական սկզբունքները :

Այս տարի Փետրուար 6ի տարեդարձը — այսինքն ժողովրդավարութեան յաղ – թանակը յետաշրջականութեան վրայ— աւելի մեծ համակրանքով կ'ոգեկոչուի անոր համար, որ 1934էն 26 տարի ետք, 1960 Փետրուար մէկին վերջակէտ դրը – ուեցաւ ուրիշ վտանգաւոր եւ աւելի լայ – նածաւալ չարժումի մը, որ օրինաւոր իշ – խանութեան դէմ ըմբոստութեան հան – դամանք ունէր եւ որ պահ մը լուրջ մը – տավախութիւններ առաջ բերաւ Ֆրան – սայի եւ արտաքին աշխարհի մէջ :

Այժմ որ վերջ դտաւ փոթորիկը, կա – ռավարութիւնը՝ զօրացած Ազգային ժո – ղովի եւ Ծերակոյտի չախչախիչ մեծա – մասնութեան քուէարկած «բացառիկ ի – րաւասութիւններ»ով, լծուած է խաղա – ղութիւնը ամրապնդելու եւ բնականոն վիճակ ստեղծելու աշխատանքին :

Հանրապետութեան նախագահին նոր յաղթանակը աստիճան մը եւս բարձրա – ցուց իր արդէն իսկ անվիճելի հեղինա – կութիւնն ու հմայքը յաչս բոլորին — մայր հայրենիքէն ներս եւ դուրս :

Անոնք որ Միջերկրականի հարաւային ափերուն վրայ սին յոյսեր էին սնուցած եւ կը կարծէին թէ ամբոխավարութեամբ պիտի կրնային հրապուրել հայրենասէր, միամիտ տարրերը, հասկցան որ կարելի չէ անպատիժ կերպով չահագործել ժո – ղովուրդի, մանաւանդ երիտասարդու – թեան ազգայնական զգացումները :

Զօրավար տը Կոլ սեպտեմբեր 16ի իր ճառով ինքնորոշման իրաւունք կուտար Ալժերիոյ բնակչութեան : Իր այս յստակ յայտարարութիւնը խոր արձագանգ գը – տած էր ամէնուրեք, մանաւանդ դաշնա – կից երկիրներու մէջ, որոնց գլխաւոր փափաքն է օր առաջ լուծուած տեսնել Ալժերիոյ ցաւոտ հարցը :

Յունուար 29ի նոր ճառով Հանրապե – տութեան նախագահը անգամ մը եւս չեշտեց թէ հաստատ եւ անդրդուելի կը մնայ իր որոշման մէջ : Ոչ մէկ զիջում այս կէտին վրայ Գործադրութեան հա – մար կարելի երաշխաւորութիւններն ու ապահովութիւնները ձեռք պիտի առնուին քաղաքային եւ զինուորական իշխանու – թեանց կողմէ, անմիջապէս որ Թոյլատու պայմաններ ստեղծուին :

Փոթորիկէն վերջ հնչած է չինարար աշ – խատանքի ժամը կառավարութեան հա – մար :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒՍԹԵԼ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՅ

ՆՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԷԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

•

Հինգշաբթի երեկոյ, վարչապետը պաշ – տօնապէս հաստատեց դահլիճի հաւանա – կան փոփոխութիւն մը, թէեւ խուսափե – ցաւ մանրամասնութիւններ տալէ եւ ա – նուններ յիշատակելէ

Տեղական մամուլը կը շարունակէ են – թադրութիւններ ընել, թէեւ բոլոր այդ ենթադրութիւններն ալ անհիմ չեն կրնար նկատուիլ :

Հաւանական է որ ներկայ պատերազ – մական նախարարը կիյամա փոխարինուի Տաքարի նախկին մարզպան՝ Մեսմեռի կամ Ֆրանսական երկաթուղիի ընկերու – թեան, առաջին քարտուղար՝ Անթոնինի կողմէ :

Սուսթելի հեռանալը աւելի քան ստոյգ է : Այս նախարարին «հրաժարեցումը» չատ զարմանալի կը թուի երբ նկատի առ – նուի թէ քանի տարուան «կոլիստ» մըն է, գլխաւոր հիմնադիրը «Միութեան Նոր Հանրապետութեան համար» կուսակցու – թեան եւ դահլիճին կարեւոր դէմքը վար – չապետէն ետք : Սուսթել լուրջ տարա – կարծութիւններ ունի սակայն որ Կոլի հետ (ապստամբութեան օրերուն ճնշում բանեցուցած է զօրավարին վրայ որ այս վերջինը լեզու դտնէ, ապստամբ պետե – րուն հետ) եւ մանաւանդ չուզեր վա – ւերացնել երեսփոխան Քաուանի ձերբա – կալութիւնը :

Տըլուվրիէ պիտի մնայ իր պաշտօնին դլուխը, հակառակ նախապէս տրուած լուրերուն :

Փոփոխութեան այս եռուզեռին մէջ կա – ռավարութիւնը կը շարունակէ պատժա – կան միջոցներ ձեռք առնել Յունուար 24ի դէպքին ուղղակի կամ անուղղակի կապ ունեցող պատասխանատուներուն հանդէպ : Փարիզի երիցադոյն դատաւորը Մանիյէն, թղթակիցներուն յայտարարեց թէ արդէն պատրաստ է «պետութեան դէմ դաւադիրներու» ցանկը եւ մօտ օրէն ձերբակալութիւնները պիտի սկսին :

Ալժէի մէջ 12 անձեր հսկողութեան տակ առնուեցան, որոնց մէջ են, «Էքզո տ'Ալժէի » տնօրէնը Ա. տը Սերինեի · Լըֆեվրը, Քարաքինի եւ Սքամպլի, (հիմնադիրները էս Օ էս Ալժերիի) եւ ու – րիշներ :

Պաշտօնական հրամանագրով մը լուծ – ուած յայտարարուած են, վեց կազմա – կերպութիւններ · — «Ագգայնականներու շարժման համաձայնութեան կոմիտէ », « Մայիս 13ի ժողովրդական շարժում » , « Արհեստակցական Միութիւն մը հաս – տատող Շարժում » եւ երեք ուրիշ կազ – մակերպութիւններ :

Բանակին մէջ եւս մեծ ու փոքր փո – փոխութիւններ կը կատարուին : կ'ըս – ուի նաեւ թէ պատժական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին կարդ մը պատաս – խանատու զինուորականներու դէմ, ի – րենց պարտականութիւններուն մէջ թե – րացած ըլլալու ամբաստանութեամբ, :

Ալժէի մէջ կացութիւնը միչտ անորոչ է : Գրաքննութիւնը կը շարունակուի եւ թերթերը որոչ լուրեր չեն հրատարակեր : Այսպէս՝ տը Կոլի յայտարարութիւնները ուղղուած երեսփոխաններուն «ալժերիա – կան պետութեան» մը մասին գրաքննուե – ցան ինչպէս նաեւ գնդ. Կոտառի պաշտօ – նազրկումը :

Ձերբակալութիւններ, խուզարկութիւն – ներ կը շարունակուին Փարիզի եւ բո – վանդակ Ֆրանսայի մէջ :

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

—o—

ԾԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆ ԿԵՆՆԸՏԻ.— երկ – րորդական ուժ մը պիտի դառնանք :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԵՐ· — Աշ – խարհի ամէնէն զօրաւոր պետութիւնն եմ :

Նոյեմբերին տեղի պիտի ունենայ Մ· Նահանգներու նախագահին ընտրութիւ – նը : Այս առթիւ երկրին երկու գլխաւոր կուսակցութիւնները՝ հանրապետական եւ դեմոկրատ , սկսած են իրար խածծել եւ իւրաքանչիւրը կ'աշխատի չողչողուն ծրագիրներ ներկայացնել հան – րութեան :

Դեմոկրատներուն յարձակման թիրա – խը առաւելաբար ուղղուած է Այզընհա – ուըրի ընտրած սպառազինման քաղաքա – կանութեան դէմ, այն քննադատութեամբ թէ հանրապետականները անհրաժեշտ ու – շադրութեամբ չեն հետաքրքրուիր «ազ – գային պաշտպանութեան » խնդրով, որ ընդհանրապէս ազատ աշխարհի եւ մաս – նաւորաբար Մ· Նահանգներուն համար հրատապ եւ խիստ կարեւոր հարց մըն է :

Բովանդակ ազատ աշխարհի եւ մարդ – կութեան ապագան կախում ունի Ամերի – կայի զինուորական ուժէն : Ճիշդ է թէ Մ· Միութիւնը չատոնց նախայարձակ եղած կ'ըլլար՝ եթէ երբեք չըլլար Մ· Նահանգ – ներու զարհուրելի ուժը : Արդարեւ Մ· Միութեան 1957ին արձակած թիւ մէկ Սպուտնիկը , անոր յաջորդող երկու արուեստական մոլորակները եւ դեռ վեր – ջերս Մաղաղականի մէջ յաջողութեամբ արձակուած բազմայարկ միջերկրային հրթիռը դուռ բացին մտատանջութեանց :

Դեմոկրատներու կարծիքով , առաւե – լադոյնը երեք տարիէն Մ· Միութիւնը իր տրամադրութեան ներքեւ պիտի ունենայ մեծ քանակութեամբ միջերկրային հրթիռներ : Անոնք իրենց այս յայտարարու – թիւնը կը հիմնաւորեն Պաշտպանութեան Նախարար՝ Մ· Կ'յթռի վերջին ղեկոյցին ցոյց տուած տուեալներուն վրայ : Արդա – րեւ՝ Պաշտպանութեան Նախարարը Ծե – րակոյտին ներկայացուցած ղեկոյցին մէջ ի մէջ այլոց հետեւեալը կ'ըսէր .— «Նը – կատի ունենալով որ մեր պաշտպանողա – կան ուժը (խօսքը հրթիռներու եւ օդա – նաւերու մասին է) ցրուած է հարիւրեակ մը անպատսպար կայաններու մէջ, Մ· Միութիւնը երեք հարիւր հրթիռներով կրնայ կէս ժամուան մէջ քանդել մեր բո – լոր արձակարանները » :

Անդրադառնալով զեկոյցին բովանդա – կութեան, ամերիկացի յայտնի լրագրող Ց· Ոլսոփ, իր կարդին դիտել կուտայ · — « Եթէ երբեք Ամերիկան հնարաւորու – թիւն չունենայ փոխադարձութեան դի – մելու, արագ ու վճռական ձեւով, ապա պատերազմը անխուսափելի կերպով պի – տի վերջանայ ի վնաս մեզի» :

Իրերու այս կացութեան մէջ, դեմոկ – րատները կը մեղադրեն Հանրապետական կառավարութիւնը թէ անհրաժեշտ թա – փով առաջ չէ տարած Ամերիկայի սպա – ռազինումի դործը :

« Եթէ երբեք, կը շարունակէ Ոլսոփ , Աքլաս արտադրող մեր դործարանները , որոնց արտադրութեան կարողութիւնը կը հասնի 150 միջերկրային հրթիռներու (տարուան տասը ամիսները միայն բանե – լու պայմանաւ) անհրաժեշտ պիտանի ունենային , ապա այսօր 1500էն աւելի աթլասներ պիտի ունենայինք մեր տրա – մադրութեան տակ » :

Հանրապետականներու կարծիքով մը – տահոդութեան որեւէ պատճառ չկայ : Դեռ վերջերս, նախագահ Այզընհաուըր պատասխանելով դեմոկրատներուն կը յայտարարէր .— « Պէտք եղած բոլոր մի – ջոցները ձեռք առած ենք: Սխալ է են –

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԵՐ նամակ մը ղրկած է տը Կոլին , որ սովորական թղթակցու – թեան մը սահմանը անցած է : Մ· Նա – հանգներու նախագահը պատրաստակա – մութիւն կը յայտնէ Ֆրանսայի հետ բաժ – նելու հիւլէական գաղտնիքները :

ԺԱՔՈՒ, զուիցերիացի նշանաւոր փաս – տաբանը եօթը տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ : Այս պատիժը չատ անտրամաբան է եւ հանրային կարծիքը ցարդ չէ ըմբռնած անոր իմաստը : Ար – դարեւ ծաքուի կա՛մ յանցաւոր է կա՛մ անմեղ, ուրեմն պատիժը կամ քիչ է կամ չատ է : Դատարանը չկրցաւ հաստատել ծաքուի մեղաւոր ըլլալը իսկ մեթր Ֆլո – րիոյի փայլուն եւ տրամաբանական պաշտպանողականը չբաւեց հաստատելու ծաքուի անմեղութիւնը :

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ Հաւանա հասած է եւ յայտարարած թէ իր ճամբորդու – թեան նպատակն է աւելի լաւ ճանչնալ Քուպացիները : Փափաք յայտնած է նա – եւ որ Ֆիտէլ Գաստրօ Խորհրդ· Միու – թիւն այցելէ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԵՐԸ անդրա – դառնալով Ամերիկայի հիւլէական ուժին եւ հրթիռներու քանակին, յայտարարած է թէ «գոհ» է արձանագրուած յաջողու – թիւններէն եւ որ «մտահոդութեու» որեւէ պատճառ չի տեսնար : Այս առթիւ Այզ ը – սած է թէ հարկ չկայ որ Ամերիկայի օ – դանաւային ուժը քանեւէորս ժամ ան – ընդհատ պատրաստ դտնուի հաւանական յարձակումի մը դէմ : «Իրրեւ զինուորա – կան — աւելցուցած է նախագահը — կ'ենթադրեմ թէ այնքան ձեռնհասութիւն ունիմ կշռելու մեր եւ թշնամի ուժերու տարբերութիւնը եւ դիտնալու թէ ինչ միջոցներով կրնանք աղդու հակահար – ուած մը տալ մեր դէմ նախայարձակ ե – ղողին » :

Պատասխանելով թղթակիցներուն՝ նա – խագահը հաստատած է թէ նպատակ ունի պահանջելու Քոնկրէսէն որ հիւլէական դաղտնիքներ փոխանցուին դաշնակիցնե – րուն : Մաք Մահոնի օրէնքով արդիլուած է նման փոխանցում մը օտար պետու – թեանց :

ՄԱՐՈՒԻ թագաւորը, Մոհամմէտ Ե· Պաղտատէն Պէյրութ հասած է : Օդակա – յան դինքը ընդունելու դացած են նախա – դահ Շեհապ եւ վարչապետ Քարամէ : Պաղտատի ձայնասփիւռը արձագանդ կ'ըլլայ միացեալ յայտարարութեան մը որուն ամէնէն ուշագրաւ կէտը կը վերա – բերի Արաբական լիկային : Ըստ այդ յայ – տարարութեան երկու երկիրները կը պա – հանջեն որ լիկայի սահմանադրութիւնը վերամշակուի այնպիսի ձեւով եւ ոգիով որ մասնակից բոլոր արաբ երկիրները «համահաւասար » իրաւունքներ ունենան եւ մէկը միւսին ներքին դործերուն չխառնուի : Կը թուի թէ քարը ուղղուած է Միացեալ Արաբ Հանրապետութեան :

ՊՐԻՍԷԼԻ մէջ, չուրջ տասը օրէ ի վեր բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան սեւե – րու եւ ճերմակներու միջեւ : Պէլժ կա – ռավարութիւնը ընդունած է Յունիս 30ը որպէս Քոնկոյի անկախութեան հռչակ – ման թուական : Արդէն իսկ, «կլոր սե – ղանին» չուրջ հաւաքուած ներկայացու – ցիչները համաձայնած են ընտրական կա – նոններուն չուրջ : Ապագայ խորհրդա – րանի երեսփոխանները պիտի ընտրուին դաղտնի քուէարկութեամբ եւ հազար բը – նակիչի մէկ երեսփոխան համեմատու – թեամբ : Երկրին իւրաքանչիւր վեց չըր – ջանները 12ական ներկայացուցիչներ պի – տի ունենան Ծերակոյտին մէջ : Ասոնցմէ եւ ամէն մէկ երկվեցեակին մէկ երրորդը պիտի նչանակուի դեղերուն կողմէ : Քսանեւհինդ տարեկան ամէն ափրիկեցի իրաւունք պիտի ունենայ քուէարկելու : Կիները կրնան ընտրուիլ սակայն ընտրե – լու իրաւունքէն զրկուած կը մնան :

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

(ԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԾԻՔ)

Ինչպես ծանոթ է մեր ընթերցողներին, Պետերբուրգի Նատուրալիստների ընկերությունը ընտրել էր հայ գիտնական Ալեքսանդր Թումանովին իր պատվավոր անդամ։ Ընտրության մասին ծանուցագիրը ստանալուց հետո Թումանովը հեռագրով շնորհակալություն էր հայտնել ընկերության նախագահ Ռ. Ֆորտունատովին։ Ահա այդ հեռագրի բովանդակությունը։

«Ընդունեցեք իմ խորին շնորհակալությունը ինձ ցուցաբերած պատվի համար։ Ես միշտ ուրախ եմ եղել ծառայելու գիտության շահերին, և ինձ համար մեծ հաճույք կլինի շարունակել իմ աշխատանքները ձեր ընկերության մեջ։ Ալեքսանդր Թումանով»։

Ընկերության նախագահ Ռ. Ֆորտունատովը Թումանովին ուղարկած պատասխան հեռագրում ասում է, որ ընկերությունը ուրախ է, որ Թումանովը ընդունել է իր առաջարկությունը։ Ընկերության նիստում Ռ. Ֆորտունատովը կարդացել է Թումանովի նամակը, որի մեջ նա հայտնում է, որ ինքը ցանկանում է ուսումնասիրել հայ ժողովրդի ծագումը, նրա լեզուն, պատմությունը և ազգագրությունը։ Նամակում Թումանովը հայտնում է, որ ինքը ցանկանում է ուսումնասիրել հայ ժողովրդի ծագումը, նրա լեզուն, պատմությունը և ազգագրությունը։ Նամակում Թումանովը հայտնում է, որ ինքը ցանկանում է ուսումնասիրել հայ ժողովրդի ծագումը, նրա լեզուն, պատմությունը և ազգագրությունը։

×

Ռուսական գրականության պատմության ամենանշանավոր դեմքերից մեկը Ալեքսանդր Պուշկինն է։ Նրա ստեղծագործությունները ոչ միայն հարստացրին ռուսական գրականությունը, այլև մեծ ազդեցություն ունեցան ռուս հասարակական մտքի զարգացման վրա։ Պուշկինի ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։

Պուշկինի ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։

×

Ռուսական գրականության պատմության ամենանշանավոր դեմքերից մեկը Ալեքսանդր Պուշկինն է։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։

Պուշկինի ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։ Նրա ստեղծագործությունները ռուս ժողովրդի սեփականությունն են դարձել։

×

ԱԿՎՇՆՈ ԴԱՅՑԱՎՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱԽՃՈՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ

Թ.

Եր իրր ինքնիր իր ինքնին, ինչպէս ամէն անգամ, երբ Գէորգ Ալթունեան կը սկսէր պատմել, ինքնիրեն ժպտեցաւ եւ ապա ծխամորճը լեցուց տարօրինակ մտախոհութեամբ մը, ինչպէս եթէ ինքնիրեն հարցնէր, թէ ուրկէ՞ սկսի եւ ինչպէ՞ս սկսի։ Ապա, ծխամորճը ծխելով, ինքնիրեն ըսաւ.

— Ես, Գէորգ Ալթունեան, ծնած եմ Ամասիա, 1870 թուականին։ Հայրս, Ստեփան Ալթունեան, ունէր ոսկերչական արհեստանոց մը, որ ժառանգած էր իր հօրմէն։ Ես ալ, ինչպէս եղբայրներս, պիտի սորվէի հօրս արհեստը, եթէ ոչ թէ մանկութեան ամէնէն ուժգին կիրքերէն մէկը, որ ինծի տիրապետած էր, ինծի չթողուր ուրիշ բան մը ընել, եթէ ոչ նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը տեսնէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը լսէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը զգայի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը մտածէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կ՚երազէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կ՚ապրէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը շնչէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը մեռնէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը ծնէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը ծնանէի, ուզած էի նկարել։ Ամէն ինչ, որ կը ծնանէին

թաղրել թէ հիւլէական զէնքերու գործածութեան եւ արտադրութեան մէջ ետ մը նացած ենք»: Իր կարգին պաշտպանու թեան Նախարարը՝ Թ. Կէյթս, անդրադառնալով հիւլէական հատանական պատերազմի մը, չէշտած է թէ Ամերիկան իր տրամադրութեան ներքեւ ունի անհրաժեշտ քանակութեամբ հրթիռներ, օդանաւեր եւ հիւլէական զէնքեր: «Այս զէնքերով — աւելցուցած է Նախարարը— ի վիճակի ենք քարուքանդ ընելու թշնամին, որքան ալ ուժեղ ըլլայ ան»:

Ցամենայն դէպս մէկ բան յստակ է: Դեմոկրատ թէ հանրապետական կը զգան վտանգը, որ պիտի ստեղծուի՝ եթէ երբեք պատերազմը, եթէ երբեք նախայարձակ ըլլայ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Սէն Լու՝ Տէր եւ Տիկին Պօղոս Մանոյեան, Տէր եւ Տիկին Մովսէս Առաքելեան, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Ա-ճէմեան եւ համայն ազգականներ ու բարեկամներ, խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, հեռագրով, ծաղկեպսակներով եւ նուիրատուութեամբ իրենց մասնակցութիւնը բերին իրենց սիրեցեալ մօր, հօրաքրոջ, եւ հօրեղբօր կնոջ, Այրի Տիկին Պատասխան Աճէմեանի կսկծալի մահուան առթիւ: Փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Պօղոս Մանոյեան 10ական Ն. Ֆ. կը նուիրեն Յառաջի բարգաւաճման եւ «Հայ-Բոյժ»ին, Տէր եւ Տիկին Մովսէս Առաքելեան 25ական Ն. Ֆ. «Յառաջ»ի բարգաւաճման, «Հայ-Բոյժ»ին, Մշակոյթի Տան Շ. Մխսքեան եւ Բալայեան սրահներուն (Մտանալ «Յառաջ»էն):

Թաղիս Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ, Պ. Անդրանիկ Անդրէասեան տասը Ֆ. Ն., Տէր եւ Տիկին Ասատուր Յովհաննէսեան հինգ Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Արշակ Նոյեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Մանկասարեան հինգական Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Մակարեան տասը Ն. Ֆ., եկեղեցւոյ եւ տասը Ն. Ֆ. Կապոյտ Խաչին տեղական մասնաճիւղին:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն գիներով:

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի:

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի:

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE

MARSEILLE

Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով:

Գումարները ղրկել մանտա – fարտով միայն:

ՀԱՅԱԾԷՍ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին, կէս օրէ առաջ, հայկական հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ քարոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ձայնասփիւռէն:

Միջին պիէֆ՝ 196 մ.:

Կարճ պիէֆ՝ 19·84, 25·67, 31·10:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

25 հոգինոց հաստատութեան մը մէջ աշխատելու համար (ներքին գործեր, տան մաքրութիւն եւ լուացք), կ'ուզուի մի – ջին տարիքի աշխոյժ կին մը: Բնակարան, սնունդ եւ վարձատրութիւն:

Անձամբ դիմել «Յառաջ»ին:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՋ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՍՏԻՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով:

ՊԱՀԱՍՏԻՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրչի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիլլ», չոքոլա, «նուաղէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45o), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (fարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաfերտա, բաfլաւա, fատայիֆ, տեfերտա, բաfլաւա, fատայիֆ, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՁ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՍՏԻՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասնաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն երբաճաշակ – ներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԻՒՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

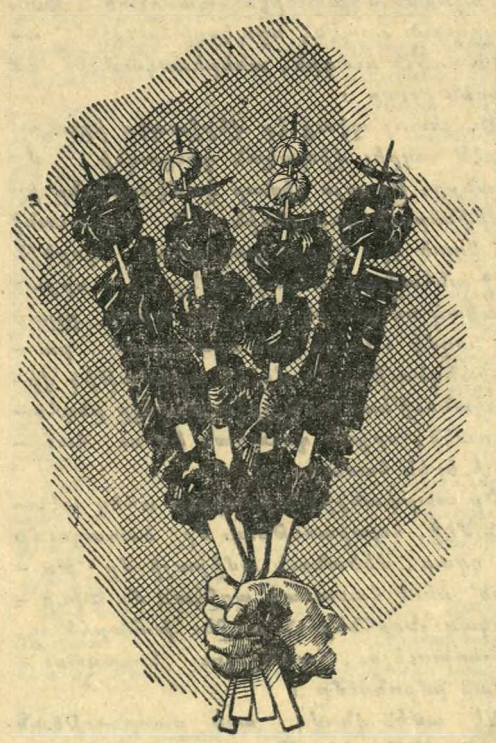

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս: (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մարսէյլի «Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին: Հանդէս եւ պարահանդէսով:

–ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ–

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ ետք, ժամը 4ին, Տիկին Աղնիւ Գազազեանի բնակարանը, 6 Բիւ Սէն Սիւլբիս, Փարիզ (6), մէթրօ Օտէօն: Օրակարգ՝ պարահանդէսի հաշուետուութիւն, դրսի – րոցական եւ ընթացիկ հարցեր: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ

Գեղարուեստական ցերեկոյթը
ԱՊՐԻԼ 3ԻՆ

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Եւրոպայի Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ վիճէնի Ազի կոմիտէն այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

Այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 15·30ին Տէսինի կոմիտէն: Կը հրաւիրուին փոն տը Շէրիւէի ընկերները:

Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կոմիտէին ներկայացուցիչը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն խմբական ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի ընկերները այս Երկուշաբթի, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան փոքր սրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	մինչեւ	1/4	սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	մինչեւ	1/8	սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	»	»	»
«ՓՈՒՆԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	»	»	»
«ԾԱՒՈՒ Է»	20 Ն· Ֆր·	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծանօթով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

PARIS - IX
32, RUE DE TRÉVISE
TÉL. : PRO. 86-60

ԹՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6·) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ· Արք· Օրմանեան, *Պէյրութ* 1959, *Ա· Հատ·*	24	Ն·Ֆ·
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ· Գէորգեան, 1960, *Թղթ·* 14, *Լրկզմ*	16,50	Ն·Ֆ·
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե· Զարեճց, *Պէյրութ* 1959	6	Ն·Ֆ·
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն· Ադրալեան, *Պէյրութ, Կզմ·*	18	Ն·Ֆ·
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ· Ա· Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն·Ֆ·
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒԼԻՈՎ, Կ· Մեհեան, *Փարիզ*, 1959, ...	6	Ն·Ֆ·
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ· Եպս· Պալաճեան, *Բ· Հատ· Փարիզ*, 1959	15	Ն·Ֆ·
ՆՈՅՆԻՆ *Ա· Հատորը*, *Վիեննա*, 1922, *պատկերազարդ եւ կազմեալ*	15	Ն·Ֆ·
ՀԱՅԿ· ԺՈՂ· ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա· Նազինեան, *Գահիրէ*, 1959 . . .	3	Ն·Ֆ·
ՊՐԻՍՄԱԿ, երաժշտասէրի մը օթագիրը, Գ· Ա· Համբարձումեան	5	Ն·Ֆ·
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԻՒՆ, Հր· Փաստրմաճեան, *Պէյրութ*, 2 *Հատոր* ·	20	Ն·Ֆ·
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, *Գահիրէ*, 1959	10	Ն·Ֆ·
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 7 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

DIMANCHE 7 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8717 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4518

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ"

1928 Մայիս 23էն 24 լուսնալիք գիշերը յանկարծամահ կ'ըլլար Թէոդիկ, «Ամէնուն Տարեցոյցը»ի ծանօթ հեղինակը, որ կը բնակէր Յառաջի այն ատենուան խմբագրատան կից անշուք սենեակի մը մէջ (208պիս, Ռիւ Լաֆայէթ) : 1929ի հատորին 248 էջերը տպուած էին արդէն: Բարեկամները շարունակեցին տպագրութիւնը եւ Տարեցոյցը՝ 528 մանրատառ էջերով՝ լոյս տեսաւ ժամանակին «Մասիս» տպարանէն:

Ասիկա եղաւ վերջինը :

Ամէնուն Տարեցոյցը շտեմարան մըն էր պիտանի գիտելեաց: Թէոդիկ յամառ աշխատող եւ անխոնջ պրպտող՝ գիտէր հետաքրքրական նիւթեր հրամցնել իր հաւատարիմ ընթերցողներուն, ջանալով տարուէ տարի կատարելագործուած հատոր մը լոյս ընծայել: 1907էն մինչեւ իր մահը հրատարակեց 19 հատորներ :

Սուգի ենթարկուեցան գրասէրները, որոնք տարիներով կը սպասէին անոր, որ պիտի գար գրաւելու Թէոդիկի պարապ ձգած աթոռը :

Քանի մը կարճատեւ փորձեր կատարուեցան զանազան երկիրներու մէջ: Մ. Մ. Պարսամեան եղբայրները 1931 – 35 հինգ տարի Փարիզի մէջ հրատարակեցինԿեանք եւ Արուեստ տարեգիրքը, զոր ետքէն ամսաթերթի վերածեցին (1936–40):

Պոսթընի մէջ ընկեր Ս. Վրացեան 1943 — 48 հրատարակեց Հայրենիք տարեգիրք տօնացոյցը: Իսկ Պէյրութի մէջ ողբացեալ Գասպար Իփէքեան լոյս ընծայեց Համազգայինի օրացոյց տարեցոյցը, երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ :

Այս փորձերը մնացին առանց վաղորդայնի Անոնց հեղինակները յաւակնութիւնը չունեցան շարունակելու Թէոդիկի գործը:

Հարկ եղաւ սպասել մինչեւ 1953, երբ թերթիս աշխատակից Կարօ Գէորգեան Յունաստանէն մինչեւ Պուլկարիա, անկէ մինչեւ Գերմանիա, Փարիզ ու Գահիրէ փոթորկալից կեանքէ մը ետք, ի վերջոյ գնաց հաստատուիլ Պէյրութ, որ դարձած է մեր օրերու հայկական մշակոյթի նոր վառարան մը:

1954ին լոյս տեսաւ իր «Ամէնուն Տարեգիրքը»ին առաջին հատորը :

Գտնուած էր վերջապէս Թէոդիկի գործը շարունակող մտաւորական մը:

Կարօ Գէորգեան ծանօթ դէմք մըն էր լրագրութեան մէջ, սկսեալ Պոլսոյ Ճակատամարտէն, ուր կ'առնէր իր առաջին քայլերը: Տարիներով Սելանիկի մէջ հրատարակեց Հորիզոնը: Պահ մըն ալ մաս կազմեց Յառաջի եւ Յուսաբերի խմբագրական մնայուն մարմնին :

Շարունակելով հանդերձ Թէոդիկի աւանդութիւնը, Ամէնուն Տարեգիրքըին հեղինակը կը ջանայ աւելի կենդանի եւ օրուան կեանքին հետեւող հատոր մը լոյս ընծայել: Ու կը յաջողի: Լրագրողի ջիղը զօրաւոր է իր մէջ: Մարդ կը հիանայ իր անհուն եռանդին վրայ: Ամէն տարի կը ճամբորդէ՝ նիւթական մեծ զոհողութիւններու գնով՝ տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու համար զանազան երկիրներու մէջ հաստատուած հայկական գաղութները: Վաւերական նիւթեր եւ նը կարներ կը հաւաքէ, ճշգրիտ գոյներով պատկերացնելու համար Սփիւռքի Հայութեան կեանքը, անոր եկեղեցական, ազգային, քաղաքական, կրթական, մշակութային, բարեսիրական, երիտասարդական, մարզական, հայրենակցական եւ այլ բոլոր կազմակերպութիւնները :

Լիբանանի, Սուրիոյ, Իրաքի, Եգիպտոսի, Իրանի եւ Ֆրանսայի հայկական գաղութները մանրամասնօրէն նկարագրած էր նախորդ հատորներուն մէջ: Այս տարուան հատորին մէջ (եօթներորդ տարի) շուրջ 200 էջ յատկացուած է յունահայ գաղութին, որուն կեանքին լաւատեղեակ է՝ երկար տարիներ ապրած ըլլալով Ելլադայի մէջ:

Ապագային հայկական սփիւռքի պատմութիւնը գրող հեղինակը անսպառ նիւթ պիտի գտնէ Կարօ Գէորգեանի տարեգրքերուն մէջ:

Այս տարուան հատորը իր 650 էջերուն մէջ մեզի կուտայ այլազան նիւթեր, մէկը միւսէն հետաքրքրական :

Ամէն քաջալերանքի արժանի է հեղինակը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ՍՈՒՍԹԵԼ ԿԸ ԲԱՑԱՏՐԷ ԻՐ «ՀԵՌԱՑՈՒՄԸ»

Կառավարութեան կարգ մը նախարարներու փոփոխութիւնը պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ. —

Մեսմէռ բանակներու նախարար նշանակուեցաւ Կիյոմայի տեղ: Թեռնուառ կը ստանձնէ տեղեկատուութեանց նախարարութիւնը, որուն նախկին նախարարը՝ Ֆրէ, Կիյոմայի հետ, կը նշանակուի պատուիրակ – նախարար վարչապետին մօտ :

Դահլիճէն կը քաշուին նաեւ Սուսթել (Սահարա եւ Անդրծովեան Ֆրանսա) եւ Քոռնիւ – Ժանթել (Թղթատար) : Յատկանշական է որ երկու նախարարները կը պատկանին, տը Կոլի մեծամասնութիւնը ապահովող՝ «Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար» կուսակցութեան :

Սուսթելի պաշտօնը կը բաժնուի երկու հոգիի միջեւ՝ Կիյոմա (հիւլէական ուժ) եւ Լըքուռ (Սահարա եւ Անդրծովեան հողամասեր): Թղթատարական նախարարութեան գլուխը կը նշանակուի Պօքանովսքի:

Կ'արժէ յիշատակել որ Սուսթել ուժգնօրէն կը բողոքէ իր հեռացման առթիւ, որուն միակ պատճառն է ըստ իրեն՝ «իր կապը Ֆրանսական Ալժերիոյ համար» : Հրատարակած պաշտօնական բողոքագրին մէջ, Սուսթել կը շեշտէ.— « 19 տարի, եօթը ամիս եւ տասնըութ օր ետք, այն օրէն երբ ներկայ պատասխանեցի տը Կոլի կոչին, տարի մը, ութ ամիս եւ 23 օր ետք՝ Մայիս 13էն, հեռացուած եմ կառավարութենէն ծափահարութիւններովը անոնց՝ որոնք երբեք չներեցին ինծի այն մասնակցութիւնը զոր ըստանձնեցի նոր վարչաձեւին հաստատումին մէջ:

« Ոչ ոք կրնայ հաւակնութիւնն ունենալ որ գէշ կատարած եմ պարտականութիւններս, Սահարայի անդրծովեան հողամասերու եւ հիւլէական մարզի մէջ ձեռք բերուած արդիւնքները իրենք իսկ կը խօսին:

« Ուրեմն հեռացումս ուրիշ պատճառ չունի քան այն կապը զոր կը պահեմ ի գին ամէն բանի Ֆրանսական Ալժերիոյ դատին համար :

« Այս կէտին շուրջ, ոչինչ եւ ոչ ոք կրնայ խախտել համոզումս: Միայն խղճիս կը հնազանդիմ :

« Եւ ոչ մէկ բան արժէք կ'ունենայ Ալժերիոյ մէջ, ցորչափ համայնավարները եւ նահանջական ոգի ունեցողները, որոնք մեղսակից են Ալժ. Ազատ. Ճակատին եւ որոնց անպատիժ մնալը՝ դէպի յուսահատութիւն մղեց ահաբեկչութեան դըժբախտ զոհերը, իսկ անոնց արձագանգները բարոյալքեց բանակը, իրենց վրայ կը զգան հանրապետական օրէնքին խիստ պարտադրանքները :

« Յետոյ, վտանգաւոր կը նկատեմ վրէժխնդրութեան եւ զսպումի որևէ քաղաքականութիւն որ կը գործադրուի Ֆրանսացիներու վրայ, նոյնիսկ մոլորած. մինչ անդին սոսկալի ոճիրներ ընող ահաբեկիչներ կը խնայուին:

« Վերջապէս կը յիշեցնեմ որ Ֆրանսան մէկ թշնամի ունի Ալժերիոյ մէջ. — Այդ թշնամին ֆելլական է, անոր դէմ է որ պէտք է պետութեան բոլոր ուժերը ի գործ դրուին, եթէ կ'ուզուի որ ալժերիացի բնակչութիւնը, ազատագրուած ահաբեկչութենէն, կարենայ, երբ օրը հասնի, ազատօրէն իր որոշումը տալ Ֆրանսայի ի նպաստ »:

Վերափոխուած կառավարութիւնը լրման կազմով ներկայ կ'ըլլայ ուրբաթ օրուան Նախարարաց Խորհուրդի նիստին : Վարչապետ՝ Տըպրէ ներկայացուցած է Ալժերիոյ ներկայ կացութիւնը: Յաջորդաբար խօսք առած են, ներքին եւ արդարադատութեան նախարարները որոնք մանրամասնութիւններ տուած են «բացառիկ իրաւասութեանց » կիռարկման ձեւին շուրջ: Նախարարական Խորհուրդը վաւերացուցած է այն բոլոր վերամշակուած օրինագիծերը որոնք կը վերաբերին ներքին ապահովութեան եւ պատժական օրէնքներուն :

Արդարադատութեան, ներքին գործոց եւ բանակի նախարարները Ալժերիա մեկնած են, տեղւոյն վրայ քննելու կացութիւնը եւ ձեռք առնելու անհրաժեշտ նըկատուած միջոցներ :

Ալժերիոյ մէջ կացութիւնը միշտ հանդարտ է, թէեւ տեղւոյն ժողովուրդը «չի հասկնար թէ ինչո՞ւ խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնուին» մարդոց դէմ որոնց միակ յանցանքը Ֆրանսացի մնալու իրենց բաղձանքն էր:

Ֆրանսայի մէջ ծայրայեղ նկատուած կազմակերպութիւններու եւ անձերու հանդէպ խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնուին: Երէկ, նոր ձերբակալութիւններ տեղի ունեցած են:

Մաքրագործումները կը շարունակուին նաեւ Ալժէի մէջ: «Վերջին ժամ» թերթը որ կը պատկանի «Էքօ տ'Ալժէի» խումբին, իբրեւ խորագիր դրած էր. — «Ալժէ՝ դատաւորներու ժամուն» :

Օրթիզի սրճարանը փակ կը մնայ համաձայն իրեն տրուած հրահանգին: Կարգ մը փոքր փողոցներու մուտքը միշտ արգիլուած կը մնայ եւ զինուորներ կը հըսկեն կարգապահութեան :

Լակայարտ, Պիաճի եւ Մուրատ Քաուահ քաղաքական բանտարկեալներ նըկատուած չեն եւ այդ պատճառով ոչ այցելու, ոչ թերթ, ոչ թղթակցութիւն կը ստանան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱ հրապարակեց անցեալ տարուան մարդահամարին մանրամասնութիւնները: Վիճակացոյցէն յայտնի կ'ըլլայ թէ Խորհրդ. Միութեան բնակչութեան ընդհ. թիւն է՝ 208·826·650 միլիոն, որոնցմէ 94,050,303 այրեր եւ 114·776·342 կիներ են: Վիճակացոյցին մէջ առաջին անգամ ըլլալով կը յիշատակուի Հրեաներուն թիւը (2·268·000): Նկատողութեան արժանի կէտ մը. Խաղախ հանրապետութեան մէջ ռուս տարրը հարիւրին 43 համեմատութեամբ է, մինչ տեղացիները հարիւրին 29ը կը կազմեն միայն: Բոլոր հանրապետութիւններուն մէջ Ռուսերը կը կազմեն «զգալի փոքրամասնութիւն» մը:

ԻՏԱԼԻՈՅ բնակչութեան թիւը 50 միլիոնը անցած է :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ մէջ ապահովութեան մարմինները երեւան հանած են, համայնավարներուն հաշւոյն աշխատող «լրտեսական կարեւոր ցանց մը» ոստիկանութենէն ներս: Տասներկու ոստիկաններ ձերբակալուած են :

ՀՌՈՄԻ մէջ վերջ գտաւ Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան համագումարը : Այս առթիւ հրապարակուած է զեկոյց մը ուր ի մէջ այլոց կը թելադրուի արեւմտեան պետութիւններուն «գործակցութեան դաշտ ստեղծել ի խնդիր աշխարհի խաղաղութեան ամրապնդման եւ համաշխարհային ապազինութեան » : Թոլիաթթի 913ի վրայ 908 ձայնով ընդհ. քարտուղար վերընտրուեցաւ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ գիտնականներ յաջողած են ռատարով յարաբերիլ արեւին հետ: Յոլարձակուած զօրաւոր կարճ ալիքներ «դպած» են արեգակի «երեսին» եւ 17 վայրկեան ետք լսուած են անոնց հպումին արձագանգները: Արեգակին հեռաւորութիւնն է, 93·000·000 մղոն: Ծովային նախարարութիւնը որ կը յայտնէ այս նոր գիւտը կ'աւելցնէ թէ յաջողած են նաեւ, պատրաստել ռատարի գործիք մը, որ կրնայ տեսնել հրթիռներ եւ ճշդել ռմբակոծող օդանաւերու թռիչքը, 2600 մղոն հեռաւորութեան վրայ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ձայնասփիւռը արձագանգ եղաւ ժողովրդային ցոյցի մը, որ տեղի ունեցած է Պաղտատի մէջ, Քասըմի եւ իր խմբաւորած կառավարութեան դէմ : Յուցարարները «Անկցի համայնավարութիւնը» պոռացած են: 100 հոգի ձերբակալուած են :

ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ հնադարեան քաղաքի մը աւերակները երեւան ելան հարաւային Ֆրանսայի մէջ. Մարսէյլէն ոչ շատ հեռու Օպանեի մօտերը :

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ Ուխտի երկիրներուն ժողովը վերջացաւ պաշտօնական զեկոյցի մը հրատարակումով : Միացեալ Նահանգները մերժեցին այս զեկոյցին կարգ մը առաջարկները, ինչպէս՝ ոչ – յարձակողական դաշինքի մը ստորագրութիւնը Ատլանտեան եւ Վարշաւայի Ուխտերու անդամ պետութեանց միջեւ : Լոնտոնի կառավարութիւնը անընդունելի կը գտնէ զեկոյցին մէջ առաջարկուած օրակարգը վերին ժողովին համար, իսկ Պոնի պաշտօնական շրջանակները անդամ մը եւս կ'արձանագրեն դաշնակցային Գերմանիոյ դէմ եղած յարձակումները:

«ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ պատերազմական կազի պահեստը բաւարար է աշխարհի բոլոր մայրերը, կիները եւ երախաները սպաննելու համար » յայտարարած է դեմոկրատ ներկայացուցիչ՝ Պայրըն Ճոնսուն. քիմիական պատերազմի շուրջ վիճաբանական ժողովի մը մէջ:

ՊԻԶԵՐԹԻ համար հաւանական կը թըւի համաձայնութիւն մը Թունուզի եւ Ֆրանսայի միջեւ: Պուրկիպա պիտի ընդունի վարձել Ֆրանսայի Միջերկրականի կարեւոր կայանը :

×

Ես ձեզ բերում եմ լեռների շունչը,
Սրբութիւնները լեռնահովերի,
Ես ձեզ բերում եմ հոգուս տրտունջը,
Անզուսպ մռունջը վշտիս ծովերի,
Ձեզ շշնջում եմ՝ սիրեցէք անյագ,
Ինչպէս լեռների հովիւն հովւուհուն,
Ա՛խ, ոչ թէ ինչպէս մեղուն խեղկատակ,
Որ ծաղկէ ծաղիկ է միշտ թռչկոտում,—
Գրկէ – գիրկ մի՛ք տա սէրը, որ մնաք
Լեռներիս նման բարձր ու իմաստուն,
Լեռներիս նման վսեմ ու վճիտ,
Լեռներիս նման, ա՛խ դու էլ, իմ սիրտ..

×

Դու ի՞նձ ես սիրում թէ իմ երգերը,
Գաղտնի գերիդ է, մանուկ, սիրտս խեղճ,
Հէնց որ գոցում եմ ես իմ աչքերը՝
Աչքերդ են բացւում իմ աչքերի մէջ, —
Աւա՛ղ, իրա՞ւ է, որ կոյր է սէրը:
Դու գարուն,
Ես ձիւն,
Դու սկիզբ,
Ես վերջ, —
Մանուկ, էլ ո՞ւր եմ քեզ տենչում անվերջ,
. . . . . .
Թէ՞ գտայ կորած գարունս քո մէջ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԱՍԵԱՆԻ

—o—

Բ.

Անաստեան, որակելու համար իր աշխատութեան առարկան, իբրեւ դիտական տարազ՝ կը նախընտրէ գործածել «մատենագիտութիւն» բառը: Եւ այս առթիւ, իբրեւ բացատրութիւն ու վկայութիւն, կը գրէ ·

— Մատենագիտութիւն *բառը նշանակում է «մատեանների դիտութիւն» եւ կազմուած է մատենագէտ բառից, որը ե· դարից է գալիս: Հայկազեան բառարանների բացատրութեամբ՝ մատենագէտ նշանակում է «դիտակ եւ հմուտ մատենից», կամ՝ «դիտակ մատենից եւ դպրութեանց»· եւ իրօք այդ նշանակութեամբ էլ գործածուած է Աստուածաշնչի հայերէն թարգմանութեան մէջ »* (Եզեկ· Իէ· 9)։

Վկայութիւնը սխալ է ընտրուած : Եզեկիէլի գիրքին մէջ «մատենադէտ» բառը գործածուած չէ այդ նշանակութեամբ, ոչ ալ ... ուրիշ իմաստով՝ ըստ բնագրին, նոյնիսկ ըստ նախադասութեան պահանջին:

Այլ կալուածի մը մէջ, փարաւոմիա կը կոչուի սխալը, զոր կը կատարէ մարդ՝ երբ հաց կ'անուանէ քարը կամ սոխ կ'անուանէ տանձը: Այս տեղ սխալը կը ծագի տարբեր պատճառէ մը: Ի՞նչ է պատճառը, որ Աստուածաշունչ Մատեանի հայ թարգմանիչը «մատենագէտ» բառն է դրեր հոն՝ ուր բնագիրը կը դնէ ... քաղաքի մը անունը :

Թէ Աստուածաշունչ Մատեանի առաջին հայերէն թարգմանութիւնը կը հետեւի աստղերէն օրինակին, (յետոյ վերաքննուած է եւ «բարեփոխուած» ըստ յունական օրինակին), տեսակէտ մըն է որ կը գոհացնէ զիս :Վէմի նիւթ պիտի չդարձնեմ, այլեւս, թէ ո՞ր օրինակն է նուազ խեթթարուածը, «աստղը» կամ«ճշդիւրը» լեզուական տեսակէտով, երբայակա՞նը, աստրակա՞նը թէ յունականը, — իրար կ'արժեն բոլորն ալ: Զիս կը հետաքրքրէ այն իրողութիւնը միայն թէ Աստուածաշունչ Մատեանը հայերէնի թարգմանուած չէ մէկ անգամէն եւ ամբողջովին : Ու կը թուի թէ սքանչելի հայագէտի մը վիճակուած էր « ի հայ լեզու փոխել » Եզեկիէլի գիրքը՝ հետեւելով յունարէն օրինակին, մրցումի հանելով յունարէն եւ հայերէն լեզուներու բառամթերքի ճոխութիւնը :

Այստեղ քննութեանց առարկայ է Եզեկիէլի գիրքին այն գլուխը(*), ուր «Բուզեայ որդին» կը մարգարէանայ Տիւրոսի կործանումը·—

Միջերկրական ծովին այս գոհարը , զոր հայերէն թարգմանութիւնը կ'անուանէ Ծուր, մարգարէն կը նմանցնէ չքեղ նաւի մը, որու առագաստներն անգամ չինուած էին եգիպտական բեհեզէ, ամպհովանիները՝ կապուտակ ու ծիրանեգոյն կերպասէ, թիակները՝ Բասանի կաղնի – ներէն, կայմը՝ Լիբանանի եղեւնափայտէն, նստարանները՝ տօսափէ, փղոսկրով դրուագեալ: Պերճ նկարագրութիւն մը, պերճաբարբառ հայերէնով մը տըրուած :

Այս գոհար քաղաքին ճոխութիւնը նկարագրելով՝ Եզեկիէլ մի առ մի կը յիշատակէ բոլոր այն ժողովուրդները, որոնք առուտուր ընելու կուգային մինչեւ Միջերկրականի արեւելեան ափազանը , եւ Ծուր: Այդ ժողովուրդներու կարգին՝ նաեւ ... Հայերը, ինչպէս կ'ըսեն մեկնիչները· « Եւ ի տանէ Թորգոմայ ձիովք եւ հեծելովք եւ ջորւովք լցին զվաճառս քո»: Նաեւ Գեբաղացիք, առաջնակարգ ճարտարապետներ , որոնց չինարարական տաղանդին վկայութիւն կուտան արդի պեղումները: Ճիւնիէէն վեր, լերան ու ծովին կազմած մահիկներէն անդին ,— ի՜նչ հոյատեսիլ պատկեր՝ զոր անգամ մը տեսնողը ա՛լ չի մոռնար սքանչացումի եւ յափշտակութեան պահը,— հին քաղաք մըն է Գեբաղացւոց հայրենիքը, այժմ աւերակ , որուն կռնակին ի վեր կը բարձրանայ լեռը, Աղոնիսի հէքեաթներուն աշխարհը :

Այդ քաղաքը կը կոչուէր Գեբալ , — սեմական երէգրեան (քրիլիքէո) բառ մը (կը գրուի գիմէլ, բէթ, լամեդ տառերով), արաբական ձեւով՝ ճեպալ (կը գրուի ճիմ, պէ, լամ տառերով), կամ ճիպէյլ, ինչպէս ծանօթ է մեր որբերուն՝ իրենց որբանոցային կեանքին մէջ :

Գեբալ, հայերէն տառադարձուած ձեւով՝ Գեբաղ, ըստ իր արմատական նշանակութեան՝ նաւահանգիստ, բայ մըն է որ ունի ոլորել իմաստը, ինչպէս չուանը: Արդարեւ, սկզբնաբար կը նշանակէր պարան : Սովորութեան մը պատճառով, հողային սահմանները գծելու համար՝ միշտ պարան գործածելով, ի վերջոյ բառը ստացաւ սահման, եզր, նոյնիսկ կատար ի մաստները, որովհետեւ լեռները, իրենց չղթայով, կը գծէին հորիզոնը՝ մէկ կատարէն միւսը:

Գեբալ , այսպէս, ստացաւ իր վերջնական բառարանային նշանակութիւնը , լեռ :

Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ չատ է գործածուած Գեբաղ անունը , յաճախ իբրեւ անձնանուն (Ա· Մնաց· Ա· 22 եւ այլուր, ուր երբեմն «ի մեզ գրի Գեբէլ», նոյնիսկ կամաան): Իրբեւ աշխարհագրական անուն՝ ծանօթ են այլ Գեբաղներ , առաւել կամ նուազ չափով հռչակաւոր , բայց ամէնէն հռչակաւորն է այն որ, հելլենական տիրապետութեան շրջանին եւ հելլենական մատենագրութեան մէջ , կոչուած է նաեւ Բիբլոս : '

Ուրեմն սեմական Գեբաղ քաղաքը եւ հելլենական Բիբլոս քաղաքը նոյն քաղաքներն են, առանց առարկութեան(**):

Գեբաղ բառին ստուգաբանութիւնը տըւինք արդէն: Գալով Բիբլոս անուան , պէտք է գիտնալ թէ ոչ մէկ կապ ունի բիբլոս բառին հետ, յունարէն՝ մատեան կամ գիրք նշանակութեամբ, (Բիբլոս անուան բացատրութիւնը՝ քիչ ետքը):

Հայերէն Աստուածաշունչ Մատեանին թարգմանիչը, մեր սքանչելի հայագէտը, օտար լեզուի մէջ տակաւ թերեւս , Բիբլոս քաղաքին անունը կրող Բիբլացիքը թարգմաններ է ... « մատենագէտք»:

« Եւ ծերքն մատենագէտք (փոխանակ Բիբլոսի) եւ իմաստունք նորա որ էին ի քեզ, նոքա զօրացուցանէին զխորհուրդս քո...» (Եզեկ· Իէ· 9)։

Ճիշդ է թէ չատ խեթթարուած է եզերկիէլի գիրքը, ըլլայ յունարէնը, ըլլայ եբրայերէնը կամ ասորերէնը: Բայց անընդունելի է մատենագէտք թարգմանել Բիբլացիքը: Այս վերջին ձեւով թարգմանուած վկայութիւն մը կը գտնենք այլ տեղ (Գ· Թագ· Ե· 18)։

Պատկերազարդելու համար մեր այս սրբագրութիւնը, կ'աւելցնենք պատմական – դիցաբանական հետեւեալ ծանօթութիւնները· —

Հելլենոսական սուրբ քաղաք մըն էր Գեբաղը, ճիպէյլը կամ Բիբլոսը :

Հելլէնները դիցաբանական աւանդութեան մը կը կապեն իր հիմնարկէքը :

Բիբլիս կը կոչուէր գեղանի աղջիկ մը, կօնոս՝ իր եղբայրը: Եղո՛ւկ, քոյր եւ եղբայր սիրահարեցան իրարու՝ մեղաւոր սէրով մը: Օր մըն ալ, եղբայրը, խղճահար եւ ամօթահար, փախաւ ելաւ լեռները, իսկ քոյրը, յուսահատ եւ խենթեցած, փնտռելու դնաց եռեւէն եւ այն պահուն՝ երբ անդունդ կը նետուէր ժայռէ մը վար, աստուածներուն գթութեամբ՝ կերպարանափոխուեցաւ ու դարձաւ առուակ մը, որու ջուրը չի սպառիր երբեք, ինչպէս չսպառեցան երբեւիցէ դժբախտ աղջկան արցունքները: Ի յիշատակ այս աղջկան՝ ժողովուրդը Բիբլոս կոչեց փիւնիկեան քաղաքը, որու հարաւէն կ'անցնէր ծանօթ գետակը (այժմ Նահր Ֆետար) : Այդ գետը կը կոչուի նաեւ Ադոնիս, որու պատմութեան կապուած է դիցաբանական այլ սիրուն հէքեաթ մը :—

Հրաշագեղ աղջիկ մըն էր Զմիւռնան , այնքան գեղեցիկ՝ որ մայրը պարծենցաւ թէ աստուածուհիներուն մէջ անգամ չկար նմանը : Կատղեցաւ դիցուհին Ափրոդիտէ, որ աղջկան սիրտին մէջ վառեց մեղաւոր սիրոյ մը կրակը՝ այն ձեւով որ ծանօթ է Ղուվտի աղջիկներուն (Ծննդ· ԺԹ· 31 – 36): Տասներկու դիչեր՝ սիրահարները, առանց իրարու ինքնութիւն ճանչնալու, ըմպեցին սիրոյ դինին: Բայց երբ արթնցաւ հայրը եւ իմացաւ դրածոյ մեղքը, սուր ի ձեռին՝ հալածեց աղջիկը: Աստուածները մեղքցան եւ պաշտպանեցին Զմիւռնան՝ զայն կերպարանափոխելով դմուռսի ծառի: Տասը ամիս եռքը, ծառին կեղեւները բացուեցան եւ ծառին ընդերքէն դուրս խոյացաւ պատանի մը, աննման՝ գեղեցկութեամբ , որ կոչուեցաւ Ադոնիս, Թարգմանի՝ Տէր: Ափրոդիտէ եւ Պերսեփոնէ դիցուհիները սիրահարեցան պատանիին ու կռիւ ըրին իրարու հետ : Աստուածհայրն Արամազդ հրաման ըրաւ որ տղան չորս ամիս ապրի Ափրոդիտէի հետ, չորս ամիս՝ Պերսեփոնէի հետ, տարւոյն մնացեալ մասն ալ՝ տղան ինչպէս կամենայ: Այս անգամ նախանձեցաւ Արտեմիս դիցուհին, որ վրէժխնդրօրէն վարազ մը հանեց Ադոնիսի դիմաց՝ երբ որսի ելած էր ան: Վարազը վիրաւորեց Ադոնիսը, որ մեռաւ, — իր արիւնն է որ կը հոսի , կ'ըսեն տեղացիները, երբ , ձիւնհալքին , Ադոնիս գետը, կարմիր հողէն (կ'ըսեն՝ երկաթ կը պարունակէ) գունաւորուած , արիւնի գոյն առած , կ'իջնէ ղէպի ծով : (Ուրիշ հէքեաթ մը, զոր հրատարակած եմ այլուր , կ'աւանդէ թէ Ափրոդիտէ , իմանալով Ադոնիսի վիրաւորուիլը, կը վազէ հերթակ ու բոկոտն, կ'ուզէ օգնութեան հասնիլ, երբ փուշը կը խայթէ զարշապարը, կը հոսի արիւնը եւ սիրոյ դիցուհիին արիւնով՝ կը կարմրին վարդերը, որոնք ճերմակ էին սկզբնաբար) :

Ի վերջոյ, Փիւնիկեան այս քաղաքը , Բիբլոս, որ, կը կրկնեմ, ոչ մէկ կապ ունի քիբլ բառին հետ (= Աստուածաշունչ Մատեան կամ պարզապէս մատեան), ոչ ալ ... մատենագիտութեան հետ, զարձած էր հռչակաւոր սուրբ քաղաք մը, ուր ուխտագնացութեան կ'երթայ ժողովուրդը՝ գարնան եղանակին, ձիւնհալքին, ու ծիսական արարողութիւններ ու իրախճանքներ կը կատարէր գետին եզերքը :

Այստեղ ծնած է Փիլոն Բիբլացին: Վերջապէս Եգիպտացիք «աստուածներու երկիր» կ'անուանէին Բիբլոսը կամ Գեբաղը, աւելի ճոխ, աւելի փարթամ, աւելի հռչակաւոր քան Տիւրոսը:

Վերադառնալով մեր նիւթին ,— Աստուածաշունչ Մատեանի հայ թարգմանիչը, կարդալով «Բիբլացի ծերերը», յունարէն բացատրութիւնը, թարգմանած է «մատենագէտ ծերերը », — եւ Ց· Անաստեան եւս այս «մատենագէտ» բառն է որ վկայութեան կը կանչէ՝ ըսելու համար թէ «մատենագէտ նշանակում է դիտակ եւ հմուտ մատենից», թէ այս իմաստով ալ գործածուած է ե· դարուն մէջ: Ըսինք թէ Գեբաղը կամ Բիբլոսը ներկայացնողները ոչ թէ մատենագէտ էին, այլ առաջնակարգ վարպետներ ճարտարապետութեան: Թէ «մատենագէտ» բառը, բնագրին համապատասխան կամ ոչ, գործածուած է ե· դարու հայ լեզուին մէկ մեծ վկայարանին մէջ՝ ճիշդ է: Բայց թէ ի՜նչ կը նշանակէր, ա՛յդ է որ պիտի բացատրեմ յաջորդով :

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Շատ հետաքրքրական դէմք մըն է այս Եզեկիէլը, որ մարգարէանալու համար՝ կը պառկի գետնատարած, 190 օր ձախ կողմին վրայ, եւ 40 օր՝ աջ կողմին վրայ, ու չուանիներով կը կապէ իր մարմինը՝ որպէսզի դիրք չփոխէ աջ կամ ձախ կողմին վրայ պառկելու ժամանակ : Եզեկիէլ ուսումնասիրուած է նաեւ իբրեւ հոգեախտաբանական առարկայ :

(**) Կրնայ պատահիլ որ, օր մը, լեզուաբանութիւնը հաստատէ թէ Բիբլոս կը ծագի փիւնիկեան բառէ մը, կամ խնամութիւն մը տեսնէ Գեբաղ ու Բիբլոս բառերուն միջեւ :

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

—o—

(ԶԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Ներքինապետը չուտով կը գտնէ եէ Իո Նօ Լայի հաւատարիմ սիրահարը, որ ըզբաղած էր իր ղլուխը հաւաքելու իրեն նուիրուած կորիճները, անոնցմէ խումբ մը կազմելով ի հարկին օգնութեան հասնելու համար իր երազներուն եւ իր տենչանքներուն առարկայ էակին :

Եոնկ Լու երբ վերահասու կ'ըլլայ եղելութեան եւ կը համոզուի որ իր սիրած էակը ենթարկուած է ահաւոր փորձանքի մը, իր հետ առնելով կորիճներու ըստուար խումբ մը, խելայեղ արշաւով կը մեկնի ղէպի Քու Փէ Քէուի կիրճը, ուր տեղի պիտի ունենար աւազակային առնարդ յարձակումը՝ երկու կիներու վրայ :

×

Երկու կայսերական այրիները, որոնք նախկին հակառակորդներ էին եւ այժմ դարձած էին սրտակից բարեկամներ , մեւնոյն կառքին մէջ նստած, կը ճամբորդէին ուրախ ու զուարթ :

Վայրկեան մը իսկ չէին կասկածեր այն ահաւոր վտանգին մասին, որ կը սպառնար իրենց երկուքին ալ կեանքին. եւ սակայն եէ Հօ Նօ Լա, բացատրեց իր ընկերուհիին եւ պարզեց այն բոլոր անախորժութիւնները որոնք յառաջ կրնային գալ եթէ երեք դաւադիրները փեքինի մէջ յաջողէին իրենք ղիրենք ընդունիլ տալ իրեւ օրինական խնամակալները կայսերական գահուն: Անպայման, կ'ըսէր խելացի հարցը, երբ անգամ մը անոնք ձեռք ձգէին ղերագոյն իշխանութիւնը , իրենց առաջին գործը պիտի ըլլար մէկդիէն վերցնել հանգուցեալ կայսեր երկու եղբայրները՝ իշխան Քուէնկը եւ իշխան Զուէնը որ ամուսնացած էր, ինչպէս ղիտենք, եէ Հօ Նօ Լայի քրոջ հետ: Այնուհետեւ, անկասկած , նորելուկ խնամակալները պիտի աշխատէին մէկդիէն վերցնել կայսերական ղերդաստանին այն բոլոր միւս անդամները որոնք պիտի ուղէին իրենց ծրագիրներուն իրագործման արգելք հանդիսանալ : Եւ աւելին, հանգուցեալ կայսեր երկու այրիները պիտի արժանանային նոյն ցաւագին բախտին :

Առ այժմ, սակայն, կ'ըսէր հարցը, անմիջական վտանգ չկար եւ կարեւորը այն էր որ կարողանային առանց որեւէ խոչընդոտի հասնիլ Փեքին եւ արժանանալ ժողովրդային դուրգուրանքի եւ յարգանքի, որ ղիրենք պիտի դարձնէր անխոցելի, որեւէ խնամակալութեան առջեւ :

Մինչ այսպէս խօսելով երկու կիները իրենց ճամբան կը շարունակէին, յանկարծ, երբ Քու Փէ Քէուի կիրճին առջեւ հասած էին, երկու այրիները իրենց կառքին դռնակէն տեսան աւազակային դէմքով մարդիկ, որոնք չըլլակայ ժայռերէն դուրս գալով, սկսած էին յարձակիլ իրենց կարաւանին վրայ :

Այն մէկ քանի վայրկեանները զուր դաւադիր խնամակալները յատկացուցած էին երկու կիներուն պաշտպանութեան , յարձակման առաջին իսկ պահուն քաջաբար դիմադրելէ ետք, հետզհետէ ինկան դիտապաստ, յարձակող աւազակներուն դերազանց թիւին պատճառով :

Սոսկումէն կայծակնահար, եէ Հօ Նօ Լա եւ իր ընկերակիցը ականատես եղան իրենց պահակներուն սպանութեան եւ դողհար տեսան որ աւազակները հիմա կը յառաջանային դէպի իրենց կառքը :

Երկուքն ալ արդէն համոզում գոյացուցած էին որ իրենց վերջին ժամը հասած էր եւ կը սպասէին մահուան, երբ յանկարծ, ահեղազոռ փոթորիկի մը նման , ձիաւորներու խումբ մը քառասմբակ արշաւով մը հասնելով դէպքին վայրը , յարձակեցաւ աւազակներուն վրայ եւ անխնայ ջարդ մը տալով այս վերջիններուն , տէրը դարձաւ կացութեան :

Եւ երբ հրապարակը բոլորովին մաքրուած էր մարդասպան աւազակներէն, ձիաւորներուն պետը մօտեցաւ կառքին յարգանօք բարեւելու համար երկու իշխանուհիները որոնց կեանքը փրկած էր : Եէ Հօ Նօ Լա սրտագեղ յուզումով մը ճանչցաւ իր սիրական Եոնկ Լուն :

Ու համակուած ուրախութեան, երախտագիտութեան եւ սիրոյ զգացումներով, գեղանի հարճը նետուեցաւ իր ազատարարին թեւերուն մէջ :

Մէկ քանի օր ետք, պատգամաբեր մը հասաւ դանդաղօրէն յառաջացող կայսերական մեհեկաւոքի թափօրին եւ երեք կարծեցեալ խնամակալները ստացան նամակ մը եէ Հօ Նօ Լայէն, որով երկար տասարդ հարճը կը յայտնէ թէ, առանց դոյզն խոչընդոտի ու արկածի , ինքը եւ կայսեր կողակիցը հասած էին մայրաքաղաք : Իր նամակին մէջ հարճը որեւէ ակնարկութիւն չէր ըներ այն յարձակման մասին որուն ենթարկուած էին ինքը եւ կայսրուհին Քու Փէ Քէուի կիրճին առջեւ, եւ ուրկէ ազատած էին զիրենք հրաշքով : Դարձեալ իր նամակին մէջ , եէ Հօ Նօ Լա երեք դաւադիրներուն կը մաղթէր խաղաղ ճամբորդութիւն մը եւ կը խնդրէր անոնցմէ որ անյապաղ իրեն ուղարկէին իր զաւակը, Նոր կայսր, Զունկ Զէն, որուն անչափահասութիւնը թոյլ չէր տար որ հետեւէր յոգնեցուցիչ ու դանդաղ ճամբորդութեան :

(11 Շար·)

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐ

Հ. ՂԱԶԱՐ ՎՐԴ. ՍՐԱՊԻՈՆԵԱՆ

Մխիթարեան Մայրավանքն ու աշխարհական Մխիթարեաններու հանուր ընտանիքը սուգի մէջ է դարձեալ :

Հինգ ամսուան ընթացքին, երրորդ անգամն է որ մահն իր չար շուքը կը սփռէ լուսահաւատ Ս. Ղազարի կղզեակին վրայ: Հ. Տիմոթէոս, Հ. Մկրտիչ եւ Յունուար 29ին՝ Հ. Ղազար:

Անիմանալի է մահուան կամքը եւ ըստէպ անակնկալ անոր ժամը :

Իցի՛ւ թէ հոգէառ կոյր հրեշտակն ալ, իր ճանապարհը խարխափելով փնտռող՝ երկրի կոյրերու հեռուէն տեսանելի սպիտակ գաւազանն ունենար ի ձեռին, որպէսզի մարդոց սէրն ու գիտութիւնը, նախատեղեակ, փորձէին կասեցնել մահուան քայլը՝ կեանքի ճամբուն :

Հ. Ղազար վրդ. Սրապիոնեան ծնած էր Արտանուշ՝ 1887ին: Իր իսկ հպարտ խօսքով, «արտն անուշ» Հայաստանի հողի զաւակ էր եւ Վենետիկ եկած 1901ին:

Ոչ ոք իր կրունկին կպած հայրենի հողով, հայրենիքը տարաշխարհ կը տանի իրեն հետ: Քիչեր հայրենի ոգին մասունք ըրած իրենց հետ կը տանին ուր որ ալ երթան եւ անաղարտ կը պահեն ու կը պահպանեն՝ ամբողջ կեանքի մը տեւողութեան : Այս քիչերէն էր Արտանուշցի Մխիթարեան վարդապետը :

Հազիւ տասնըհինգամեայ, թանկագին բախտն ունեցած էր «Հայոց Նահապետ»՝ ալեւոր Հ. Ալիշանի դողդոջուն ձեռքէն ստանալու վանական սքեմը: Անմոռաց պահած էր անոր յիշատակը եւ յուզումով կը պատմէր միշտ՝ իր կեանքին այդ կրկնակ նուիրական օրուան հոգեկան ապրումը :

Ուխտած էր 1908ին, քահանայ ձեռնադրուած 1911ին եւ վարդապետական աստիճան ստացած 1933ին :

Երկար ատեն եղած է գործունեայ եւ արդիւնաւոր մատակարար վանքի կալուածներուն :

Գթած ու համբերատար, տասնեակ տարիներով հիւանդապահն էր վանքի մեծերուն եւ փոքրերուն: Մահամերձը հանդերձեալ կեանքին պատրաստող աղօթքը շրթներուն, քանի՛ միաբաններու աչքերն է փակած իր ձեռքերով :

Երկիւղած, բարեպաշտ եւ աղօթասէր վանական, սիրուած էր ամէնքէն՝ մենաստանէն ներս եւ դուրս: Իր մարդասէր առաքելական վաստակին ասպարէզն եղած է նաեւ Ս. Ղազարի դէմ յանդիման Լիտօ կղզին, ուր շատ փնտռուած ու յարգուած էր իբր խոստովանահայր եւ խորհրդատու՝ իտալացի ժողովուրդին եւ Հաւատաւոր Կուսաններու Հաստատութեանց մօտ :

Լուրջ հետեւող եւ ընթերցող հայ մամուլին, շատ կը հետաքրքրուէր մանաւանդ երիտասարդ վարդապետներու գրական աշխատանքներով: Կը գուրգուրար անոնց վրայ ու միշտ կը հրաւիրէր, կը քաջալերէր որ իրենց նուիրումով եւ գործով վառ պահեն Մեծն Մխիթարի աւանդ՝ Մխիթարեան մոմի եւ գրչի լոյսը:

Մեռնող անտառը վերածնող ծիլերուն եւ դեռ դալար ծառերուն գիրկը վերապրող հնամեայ կաղնին՝ վկան է անհետացած բարձրաբերձ անտառին կորովին: Այդ վկան էր մեռնող վարդապետը : Մայրավանքին նորահաս սերունդին համար, կենդանի պատկերն էր Մխիթարեան պարթեւ դէմքերուն, եղբայրասէր բարքերուն եւ դարաւոր աւանդութեանց:

Հ. Ղազար վրդ. Սրապիոնեան կ՚երթայ յաւելուլ փառաւոր դասը ննջեցեալ Մխիթարեաններուն, որոնց վաստակը ազգանուէր է եւ յիշատակը միշտ դալար:

Կ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ

(1829 – 1866)

Ծննդեան 130ամեակն է հայ վերածընունդի այս մեծ ռահվիրային, որ, Խաչատուր Աբովեանի նման, իր յանդուգն ու լուսաւոր գաղափարներուն համար՝ հալածուելով ժամանակակից յետադիմական կղերականներու եւ իրենք զիրենք « ազգասէր» անուանող շահագործող դասակարգերու կողմէ, 1866ին Կամիշին աքսորավայրին մէջ ցմրուր քամեց դառնութեան բաժակը, «մինակ, անօգնական ու կարօտ ոեւէ հայ դէմքի իսկ»:

Ծնած է, 1829ին, Նոր Նախիջեւան ուր ստացած է իր ուսումը, յետոյ Պետերբուրգի համալսարանէն վկայուելով իբրեւ Հայոց լեզուի մասնագէտ, Ստեփանոս Նազարեանի միջոցով կը նշանակուի Լազարեան ճեմարանի հայերէնի ուսուցիչ :

Համատարած խաւարի մէջ խորասոյզ իր ժողովուրդին ազատագրման եւ անոր փրկութեան ջերմապէս հաւատացող՝ անձնուիրութեամբ դիմագրաւեց իր հակառակորդներուն բոլոր հալածանքները :

Երիտասարդ Նալբանդեան նախապէս կը մասնակցի Նոր Նախիջեւանի հանրային կեանքին, սակայն, արդարութեան եւ ժողովուրդի շահերուն, պաշտպանութեան մէջ իր յայտնաբերած արտակարգ եռանդին ու հրայրքին հետեւանքով թշնամիներ կը շահի, որոնց պարագլուխներն էին նորընտիր կաթողիկոս Ներսէս Աշտարակեցին, Խալիբեանն ու «Մասեաց Աղաւնի » պարբերաթերթին խմբագիր Գաբրիէլ Այվազովսկին :

Ներսէս Աշտարակեցիի կողմէ փոխարքայ Վարանցովին յղուած մէկ գաղտնագրի հիման վրայ՝ ցարական ոստիկանութեան հետապնդումներէն խուսափելու համար, 1853ին, ժամանակաւոր կերպով կ՚ապաստանի Մոսկուա: Դժբախտաբար հալածանքը հոն ալ զինքը կը գտնէ, կը ձերբակալուի ու կը բանտարկուի: Նազարեանի միջամտութեամբ ազատուելով, ուսուցչական պաշտօնի կողքին կ՚աշխատակցի նաեւ «Հիւսիսափայլ»ին Էմմանուէլ ծածկանունին տակ :

1860ին Եւրոպայի ճանապարհով կը մեկնի Հնդկաստան, Նոր Նախիջեւանի համար ձգուած կտակի մը գործը կարգադրելու նպատակով եւ կը յաջողի : Այս առիթով կ՚այցելէ Թուրքիա, եւրոպական քանի մը երկիրներ՝ Ֆրանսա, Անգլիա եւ Իտալիա, ուր մտերիմ կապեր կը հաստատէ Եւրոպայի եւ ռուս նշանաւոր դէմքերու հետ, եւ այս վերջիններէն առանձնապէս Չերնըշեւսկիի, Հերցինի եւ Օգարիովի հետ, որոնց գաղափարական ազդեցութիւնը կրելով աւելի զարկ կուտայ իր յեղափոխական գործունէութեան :

Միքայէլ Նալբանդեան ըլլալով հայ աշխատաւոր դասակարգի ընկերային ու քաղաքական ձգտումներուն խիզախ արտայայտիչը, ջախջախիչ քննադատութեան ենթարկեց մեծ պետութիւններու քաղաքականութիւնը փոքր ազգերու տիրապետութեան մասին: « Պաշտպանել Հայի առաթուր կոխուած իրաւունքը՝ ահա մեր կեանքի բուն խորհուրդը եւ նպատակը: Եւ այս նպատակին հասնելու համար չէ պիտոյ ընկրկինք ոչ բանտի եւ ոչ աքսորի առաջ, ոչ միայն բանիւ եւ գրչով, այլեւ զէնքով եւ արիւնով, եթէ մի օր արժանի լինենք զէնք առնուլ մեր ձեռքը եւ մինչեւ այժմ քարոզած ազատութիւնը նուիրել եւ սրբել մեր արիւնով»:

Ցիրաւի, Միքայէլ Նալբանդեան հայ ժողովուրդի ազատագրման գործը կապեց ցարիզմի դէմ ռուս ժողովուրդի մղած յեղափոխական պայքարին հետ եւ այդ նպատակով, Պոլիս եղած ատեն, խրախուսած է նաեւ Արեւմտահայոց ազատագրական պայքարը Թրքական բռնակալութեան դէմ :

Միքայէլ Նալբանդեան իր գրական գործունէութիւնը կը սկսի բանաստեղծութեամբ, սակայն ըլլալով խստապահանջ, իր քերթուածները համարեց գրական փորձեր եւ այդ պատճառով երբեք տպագրութեան չյանձնեց զանոնք: Փորձած է գրեթէ գրական բոլոր սեռերը, մասնաւոր տաղանդ յայտնաբերած է իբրեւ կորովի հրապարակագիր, գրագէտ խորհող ու քննադատ մեծապէս սատարելով աշխարհաբարի վերջնական յաղթանակին :

Իր կարեւոր գործերն են «Ցիսուսեանք» ուսումնասիրութիւնը, «Ղազար Փարպեցու Թուղթ»ին թարգմանութիւնը, «Մխիթար Սեբաստացի եւ Մխիթարեանք» (անաւարտ), «Ցիշատակարանը», «Մեռելահարցուկ » վէպը, որ ամբողջական հանգոյց մը չի կազմեր, «Սօս եւ Վարդիթեր»ի մասին «Կրիտիկա », քննադատական եւ փիլիսոփայական ուսումնասիրութիւններ, յօդուածներ, նամակներ եւ բանաստեղծութիւններ, որոնց մէջ«մանկութեան Օրեր»ը եւ համամարդկային բնոյթ ունեցող «Ազատութիւն» քերթուածը յարատեւ պիտի խօսին հայ սիրտերուն :Իր գրական ժառանգութեան գլուխ գործոցը կը կազմէ՝ « Երկրագործութիւնը որպէս ուղիղ ճանապարհ», տպուած Փարիզ 1862ին, որ սակայն իր բարենորոգչական տեսութեան պատճառով արգիլուեցաւ լոյս տեսնել Ռուսաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ :

Միքայէլ Նալբանդեան թէեւ մեռաւ վաղահաս եւ ժամանակ չունեցաւ վերամշակելու իր գրական բազմակողմանի ու հարուստ ստեղծագործութիւնը, այսուհանդերձ նոր եւ կենսունակ ճամբայ մը բացաւ հայ գրականութեան պատմութեան մէջ :

Թ. ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՓԱԿ ՇՈՒԿԱՅ ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ

Գեղեցիկ է Երեւանում Կոմիտասի անունը կրող փողոցը, լայն գետի նման նիջնում է քաղաքի հիւսիս – արեւելեան թաղամասից եւ միանում Բարեկամութեան փողոցին : Տակաւին նոր է այդ հոյակապ մայրուղին ու կարծես բուրում է թարմութեամբ: Նրա աջ ու ձախ կողմերում վարդագոյն ծիծաղը իրանց դէմքին ժպտում են բազմայարկ շէնքերը, որոնք, վեհ ու պատկառելի տեսք ունեն, եւ հրաշքի արագութեամբ են ծնուել : Նորեկների այդ շարքին օրերս աւելացաւ եւս մի գեղադէմ նորածին եւ շահագործման յանձնուեց 26 կոմիսարների շրջանի փակ շուկան: Դա մի նոր, թանկագին նուէր է մայրաքաղաքի աշխատաւորներին:

Մեծ ու լուսաւոր այդ կառոյցը դեռ հեռուից իր վրայ է գրաւում անցորդների ուշադրութիւնը :

Բազալտէ լայն աստիճանները տանում են շուկայի ընդարձակ վաճառասրահը, որը բռնում է երեք հազար քառակուսի մեթր տարածութիւն: Գեղեցիկ ու ճաշակով ձեւաւորուած այս սրահին երկու կողմերում տեղաւորուած են առեւտրական կազմակերպութիւններին պատկանող մթերային ու արդիւնաբերական ապրանքների խանութները, կոլտնտեսութիւնների ու սովխոզների առեւտրական կրպակները: Նրանց դիմաց, սրահի երկայնքով, զուգահեռ շարքերով ձգւում են առեւտրական շարքերը՝ ձիւնասպիտակ յախճասալերով պատրաստուած վաճառասեղանները: Հէնց այստեղ առաջին յարկում է գտնւում նաեւ մսի վաճառքի բաժինը՝ իր բոլոր յարմարութիւններով:

Այցելուների վրայ հաճելի տպաւորութիւն է թողնում նաեւ շուկայի երկրորդ յարկը, որ յատկացուած է կաթի եւ բանջարեղէնների բաժիններին: Այստեղ են գտնւում շուկայի սրճարանը, ճաշարանը եւ թէյարանը: Դրանք բոլորն էլ ունեն հիանալի յարմարութիւններ ու փայլում են անբիծ մաքրութեամբ :

Փակ նոր շուկան ունի նաեւ օժանդակ լաւ յարմարութիւններ՝ սառնարանային սարքաւորումներով օժտուած պահեստի շէնքեր, մթերքների ստուգման քննարաններ եւայլն:

Այժմ ամէն օր տարբեր վայրերից՝ Էջմիածնի, Շահումեանի, Հոկտեմբերեանի, Կոտայքի, Արտաշատի, Ախտայի, Կրասնոսելսկի եւ այլ շրջաններից, ինչպէս նաեւ Վրաստանից եւ Ադրբէյջանից այստեղ են գալիս կոլտնտեսականները եւ քաղաքացիներին վաճառում հարիւր հազարաւոր ռուբլու թարմ մթերքներ, մրգեր, բանջարեղէն : Շուկայում արդիւնաբերական բազմատեսակ մթերքներ ու ապրանքներ են վաճառքի հանում նաեւ առեւտրական կազմակերպութիւնները :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (122)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Գ.

Սկսաւ ալ գրեթէ դուրս չելլալ իր սենեակէն: Շաբաթը մէկ կամ երկու հեղ միայն, իր յաւերժական սեւերովը փաթթուած, Սոֆիի թեւին կրթնելով՝ եկեղեցի կ՚երթար : Եւ ամէն անգամ որ այդ տարօրինակ զոյգը երեւար հոն, իրարանցում մը առաջ կուգար. փսփսուք մը կը սկսէր ականջէ ականջ, հեռուէ հեռու նայուածքներ փոխանակուելով:

— Քա նա, ամիրային աղջիկն է ...

— Կիւլիւկին աղջկանը թեւը մտած . վո՞ւրկէ վուր իրար կտան ասոնք :

— Վույ Ասված համբերութիւն տայ, աղջիկ, ատ սընըրլըին տերտը չքաշուիր:

— Չի քաշուիր ամա, եաղլը տեղ ինկան մար ու աղջիկ ... ինչ ալ ըլլայ, ամիրայի աղջիկ է , վաղը մէկալնօր շընորհքով ճէհէզ, թրախումա ալ կուտայ՝ բապութալը մարդու մը հետ կը կարգէ : Մենք մեզի մտմտանք , քուրս :

— Բէք ալ շնորհքով աղուոր աղջիկ է , հիչ չամաշրջիի աղջիկ է չես ըսեր ...

Սոֆի, որ ամիրային տունը ընդունուելէն ի վեր, նայուածքին, քալուածքին եւ շարժուածքին մէջ վեհութիւն մը առեր էր, եւ իր երբեմնի դպրոցական ընկերուհիներուն ալ առաջուան մտերմութիւնը ցոյց չէր տար, կը զգար թէ ամէն դուրս ելլալուն տիկինին հետ՝ հանրային անյագ հետաքրքրութեան եւ ասուլիսին առարկայ կը դառնար, ինչ որ չափէն աւելի կը զգուէր իր սնամիտ եւ փառասէր աղջկան զգացումները :

Նոր ու շքեղ պարեգօտներուն մէջ, զորս հանըմը, տոքթորին թելադրութեամբը, շինած էր իրեն եւ որոնք այլապէս դուրս կը ցայտեցնէին եւ կ՚արժեցնէին մանկամարդ աղջկան հազուագիւտ գեղեցկութիւնը, Սոֆի վարժ ու բնական կեցուածք մը ունէր, իբր թէ պզտիկութենէ այդ պերճանքը տանելու սովորած ըլլար, այնքան անբռնազբօս, ազատ ու համարձակ էին իր շարժումները :

Կիւլիւկ հանըմ, որուն վիճակը, այդ փոխադրութեամբ, ոեւէ բարոյական փոփոխութիւն չէր կրած, ու նորէն, առաջուան պէս, ծառայելու, տատելու հանգամանքին մէջ կը գտնուէր, սա պզտիկ տարբերութեամբ որ ալ ապրուստի դժնդակ հոգովը չէր տառապեր, Կիւլիւկ հանըմ, որուն էութիւնը համօրէն յափշտակում մըն էր իր աղջկանը էութեամբը, եւ որուն մտածումը անոր երջանկութիւնն էր միայն, վերացումի, շլացումի կեանք մը կ՚ապրէր յորմեհետէ ինք ամիրային խոհանոցը մտած էր, իսկ աղջիկը անոր ճոխազարդ սենեակները, որոնց մէջ կը շրջէր ոչ թէ իբրեւ ծառայ մը, այլ գրեթէ իբրեւ տիրուհի, որուն առջեւ կը խոնարհէր ապարանքին սպասորեալը եւ որուն, այդ հանգամանքներուն մէջ, հնազանդիլը՝ նոյն իսկ իրեն համար. իր մայրութեանը համար նուաստացում մը նկատելէ շատ հեռու, հպարտութիւն մը, փառք մը կը նկատէր հէք կինը:

— Հապա ախճիկս ասոր լայըխ էր, կը պարծենար միամտօրէն քանի մը ցանցառ բարեկամուհիներու, որոնք երբեմն պարտէզին կողմի դռնէն ամիրային խոհանոցը կը մտնէին կամացուկ մը եւ երկիւղածօրէն , Կիւլիւկ հանըմին հետ տեսակցելու համար :

— Քա վերը ընտո՞ր տեղ է, կը հարցընէին այցելուհիները ցած ձայնով, ամիրային հեռաւոր խորհուրդէն ազդուած :

— Մի հարցուներ, քուրուկ, կը պատասխանէր լուցարարուհին խորհրդապահօրէն, էս պիլէ սայղըյով կ՚ելլամ . խըյախ պան է, սարայ, սարայ ...

— Վույ օտկդ պագնեմ, մ՚ըսեր ...

— Ախճիկս կը վայլեցունէ կոր, կ՚աւելցունէր Կիւլիւկ հանըմ, ամպարագիծ փորը երկու ձեռքերովը գրկած , լխկած ու ծամածուռ դէմքին վրայ գոհունակութեան ճառագայթումով մը. ամա, քուրուկս տուն ըսէ, լայըխ չէ՞ր , հէ :

— Լայըխ էր, քուրուկ , լայըխ էր :

— Արեւուն կոտրտիմ :

— Խերը տեսնաս ...

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Ն. Հէլվաճեան, Այրի Տիկին Մաքրուհի Փափազեանի (Մոնփելիէ) մահուան քառասունքին առթիւ քսան Ն. Ֆ. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ սրահին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

×

Այրի Տիկին Քէնտիրեան յիսուն Ն. Ֆ. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան, իր ամուսնոյն Ոսկան Քէնտիրեանի յիշատակին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէրի Տիկ. Վարժարանի Ծնողքներու Միութիւնը ստացած է Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութենէն 800 տոլարի նուիրատուութիւն մը:

Այս գումարը կը ներկայացնէ Ծնողական Միութեան նախաձեռնութեամբ գնուած նոր գրասեղաններուն, մահճակալներուն եւ անկողիններու ամբողջ ծախքին կէսը, միւս կէսը 800 տոլար եւս ապահոված է Հ. Բ. Ը. Միութեան նախագահը՝ Պ. Ալէք Մանուկեան:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Արամ Զաքրեանի, Տէր եւ Տիկին Պարոյր Մինասեանի, Այրի Տիկին Էլմասեանի, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Էլմասեանի, Տէր եւ Տիկին Յ. Մուրատեանի, իրենց կնոջ, մօր, աղջական, քրոջ, եւ ազգականին ընկերուհի Աստղիկ Զաքրեանի (ծնեալ Էլմասեան) դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւնը քսան Ն. Ֆ. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանին: (Ստանալ «Յառաջ»էն): Տէր եւ Տիկին Բենիամին Մուրատեան քսան Ն. Ֆ. կը նուիրեն, Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին:

Պ. Յ. Տէր Յովհաննէսեան տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ Ժանթիյիի հայկական դպրոցին: Պ. Սարգիս Էֆխանեան տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ Մշակոյթի տան: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Հայկանոյշ Կոսոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լանկլէ Կոսոյեան, Պ. Ն. Զաքարեան եւ զաւակները խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութեամբ, հեռագրով եւ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ Լեւոն Կոսոյեանի կսկծալի մահուան առթիւ (58 տարեկան, Մշոյ Առախ գիւղէն):

Փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Զաքարեան կը նուիրեն՝ 40 Ն. Ֆ. Փարիզի զոյգ ծերանոցներուն, 20 Ն. Ֆ. Սէն Ռաֆայէլի ծերանոցին: (Ստանալ Մարսէյլի Աղքատախնամի նախագահէն՝ Պ. Փափազեանէ):

ՆՈՒԷՐ

Վիլմոմպլէն Պ. Ալանեանի մահուան առթիւ, իր բարեկամները քսանական Ն. Ֆ. կը նուիրեն Դպրոցասէրին եւ Կապոյտ Խաչին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ

Գեղարուեստական ցերեկոյթը
ԱՊՐԻԼ ՅԻՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

25 հոգինոց հաստատութեան մը մէջ աշխատելու համար (ներքին գործեր, տան մաքրութիւն եւ լուացք), կ'ուզուի միջին տարիքի աշխոյժ կին մը: Բնակարան, սնունդ եւ վարձատրութիւն:

Անձամբ դիմել «Յառաջ»ին:

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով:

Գումարները ղրկել մանտա – քարտով միայն:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսին առթիւ Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն. — Պ. Էգնայեան քսան Ն. Ֆ., Տոքթ. Քիթապճեան, Պ. Պ. Հրաչեան, Ե. Սարաֆեան, Պահթիարեան, Տէր եւ Տիկին Սարաֆեան (Պէլվիլ), Միլօշեան ընտանիք (Մօրսան), Պ. Պ. Պահարեան, Օ. Սէֆէրեան, Լիտան Հաստատութիւն, Պ. Աթապէկեան տասնական Ն. Ֆ.:

×

Պ. Արամ Գասապեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն 35 Ն. Ֆ. Պուա Քոլոմպէն՝ Տիկիններ՝ Մ. Առաքելեան, Մ. Եաղուպեան, Հ. Գարաօղլանեան, Հ. Վէզիրեան, Դ. Ֆընտրքեան եւ Օր. Ն. Սարաֆեան:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Բաֆֆի» խումբի ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Բէժանի վերնայարկը.— մեթրօ Քատէ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն խմբական ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի ընկերները այս Երկուշաբթի, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան փոքր սրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս: (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մարսէյլի «Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին: Հանդէս եւ պարահանդէսով:

Կ + Պ + Ո + Ն + Ի

Պ + Կ + Ո + Ի + Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,

— Bongoût —

Հելվա եւ լոխում ուտելով:

Société des Conserves

BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6·) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ. Արք. Օրմանեան, Պէյրութ 1959, Ա. Հատ. 24 Ն.Ֆ.
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. Գէորգեան, 1960, թղթ. 14, լթկզմ 16,50 Ն.Ֆ.
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե. Չարենց, Պէյրութ 1959 . . . . . 6 Ն.Ֆ.
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն. Աղբալեան, Պէյրութ, կզմ. 18 Ն.Ֆ.
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ. Ա. Բաբալեան, Գահիրէ, 1959 . . . . . 2 Ն.Ֆ.
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ. Մեհեան, Փարիզ, 1959, ... 6 Ն.Ֆ.
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ. Եպս. Պալաքեան, Բ. հատ. Փարիզ, 1959 15 Ն.Ֆ.
ՆՈՅՆԻՆ Ա. հատորը, վիեննա, 1922, պատկերազարդ եւ կազմեալ 15 Ն.Ֆ.
ՀԱՅԿ. ԺՈՂ. ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա. Նազինեան, Գահիրէ, 1959 . . . 3 Ն.Ֆ.
ՊՐԻՍՄԱԿ, Երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ. Ա. Համբարձումեան 5 Ն.Ֆ.
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր. Փաստրմանեան, Պէյրութ, 2 հատոր . 20 Ն.Ֆ.
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959 . . . . . 10 Ն.Ֆ.
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959 . . . . . 2 N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

MORY et CIE

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք: Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ. Միութիւն:

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue de St.-Quentin, Paris 10·

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

ou Téléphone : NOR. 40-72 et 50-83

ԾՐԱՐՆԵՐ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
SICOMEX

Հաստատութեան ապրանքներով նուէր–ծրարներու առաքումը արտօնուած է՝ Մոսկուայի Ինթուրիսթի եւ Ֆրանսայի Դրամափոխութեան գրասենեակներու մասնաւոր համաձայնութեամբ:

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Մէջն ըլլալով բոլոր ծախքերը, ստացողին համար ամէնէն օգտակար եւ գործածական ապրանքներով լեցուն՝ մեր ծրարին գինն է 350 Ն.Ֆ. (35·000 ֆր):

ԱՅՐԵՐՈՒ. ծրար թիւ 108		ԿԻՆԵՐՈՒ. ծրար թիւ 109	
3	մեթր զգեստցու կերպաս զուտ բուրդ	1	կտոր բուրդ կերպաս վերարկուի համար
2,50	մեթր սնդուս աստառ, մեծ լայնք	1	կտոր զուտ բուրդ կերպաս շրջազգեստի համար
1	զոյգ կօշիկ, պոքս–քափ, կրկին ներբան	2	մեթր սնդուս աստառ մեծ լայնք
1	Վարտիք, տաք թաւշակով	1	բուրդէ բաճկոնակ
1	բաճկոնակ, տաք թաւշակով	1	ներքնազգեստ, էնթերլոք
1	վերնասուի կամ բուրդէ բաճկոնակ	1	վարտիք էնթերլոք
1	շապիկ, փոփլին	1	շալ, փիրենեան բուրդով 2 մ.×0,55 մ. զանազան գոյներ
3	զոյգ գուլպայ, շատ դիմացկուն		
1	փողկապ		

Ծրար ստացողին կողմէ ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ:
ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ. 2 – 4 շաբաթէն:

Մեր խանութներուն մէջ պիտի գտնէք նաեւ շատ մը ուրիշ ապրանքներ.— Ճերմակեղէն, բուրդէ կերպասներ եւ հիւսուածներ, զգեստներ, վերարկու, ծածկոց, ձեռնոց, գուլպայ, վզնոց, այր մարդու եւ կանացի գիշերանոց, եւայլն...

ՄԵԶՄԷ գնուած ապրանքներու ԱՌԱՔՈՒՄԻՆ ծախքը, մինչեւ 20 քիլօ կշռող ծրարին համար, ՄԻԱՅՆ 25 Ն.Ֆ. (2500 ֆր):

SICOMEX

Téléphone : OPE. 67-77 — 20, Rue Royale, 20 PARIS 8· — Métros : Madeleine et Concorde

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՄԵՐ ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ:

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

MARDI 9 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8718 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4519

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԱԽՕՐԷԻՆ

ԵՐԵՔ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԸ ԱԼԺԷԻ ՄԷՋ

ՄԵՍՄԵՌ. — Բանակին վիճակը
ՄԻՇԵԼԷ: — Օրէնսգիտական քննութիւն
ՇԱԹԸՆԷ. — Վարչական քննութիւն

Վերակազմուած կառավարութեան երեք նախարարներ՝ Մեսմեռ (բանակի), Միշելէ (Արդարութեան), եւ Շաթընէ (ներքին) ինչպէս նաեւ Ալժերիոյ հարցերու նախարար՝ Մորիս, ներքին ապահովութեան ուժերու պատասխանատու՝ Վերտիէ եւ ուրիշներ շաբաթ օրուընէ ի վեր Ալժերիա կը գտնուին: Թէեւ որեւէ պաշտօնական յայտարարութիւնով մը չէ ճշդուած իրենց առաքելութեան նպատակը, սակայն իւրաքանչիւր նախարարի հանգամանքը ու Ալժէի մէջ իրենց խօսակցութիւնները եւ շփումները՝ բանակի, արդարադատութեան եւ պետական անձերուն եւ մարմիններուն հետ, կասկած չեն թողուր որ մեկնած են «կարգ ու կանոնը վերահաստատելու» մտադրութեամբ :

Օդակայան ընդունուելէ անմիջապէս ետք, իւրաքանչիւր նախարար տեսակցած է իր պաշտօնին հետ կապ ունեցող համապատասխան անձնաւորութեանց հետ :

Միշիլէ հանգամանօրէն քննած է ձեռք առնուած պատժական միջոցները և անոնց գործադրութեանց եղանակը: Շաթընէ իր կարգին խօսակցութիւններ ունեցած է՝ Ժաքոմէի, Շաբիլի, Ռէյի եւ Մուլէնի հետ, (բոլորն ալ պետական պատասխանատու անձնաւորութիւններ), վերջապէս բանակի նախարարը Մեսմեռ, երկար տեսակցութիւն ունեցած է Զօր. Շալի, Քրեփէնի, Կամպիէի եւ սպայակոյտի անդամ պատասխանատու եւ բարձրաստիճան սպաներու հետ :

Յարդ երեք նախարարներն ալ խիստ գաղտնապահ գտնուած են, առ հասարակ կը խուսափին յայտարարութիւններէ : Մէկ բան յստակ է սակայն: Հիմա որ կառավարութիւնը բացառիկ իրաւասութիւններ ստացած է խորհրդարանէն, պիտի ձգտի վերակազմել Ալժէի զինուորական եւ քաղաքական մարմինները այնպիսի ձեւով մը որ ապագային նոր Յունուար 24ի նման միջադէպեր չպատահին :

Հաւանական կը թուի որ պատժական միջոցներ ձեռք առնուին բոլոր անոնց դէմ — քաղաքական թէ զինուորական — որոնք ուղղակի կամ անուղղակի ձեւով մաս կազմած են Յունուար 24ի ծանօթ դէպքերուն :

Ամրապնդեն կապը զինուորական եւ քաղաքական մարմիններուն միջեւ :

— Կազմակերպեն ներքին ապահովութեան, ոստիկանութեան եւ «երկրային» զօրամասերը եւ մարմինները :

— Կ'ըսուի նաեւ թէ ձեռք պիտի առնուին զինուորական ազդու միջոցներ Ֆելլականներուն դէմ եւ դատական աւելի գործնական քայլեր՝ ահաբեկիչներուն հանդէպ :

× Նահանգապետը յայտարարեց թէ Փետրուար ութէն սկսեալ վերստին կ'արտօնուին հանրային հաւաքոյթները:

Յունուար 25էն ասդին արգիլուած էին: Սուսթելի քաշուելէն ետք շփոթ վիճակ մը ստեղծուած է նաեւ «Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար» կուսակցութեան շարքերէն ներս կը սպասուի որ նորութիւններ լսուին այս շաբթուան ընթացքին :

× Համաձայն կարգ մը լուրերու Օրթիզ Պելժիա կը գտնուի : Ներքին նախարարութիւնը կը շարունակէ խիստ միջոցներ գործադրել: Շաբաթ օր Ալժէի մէջ գրաւուած են — « Փարի – Ժուր » «Էքսփրէս», «Ֆրանս – Օպսերվաթէօր», «Թէմուանեաժ Քրեթիէն», «Ռիվառօլ », « Քառըֆուր» :

× Ընկերվարական պարագլուխը՝ Կի Մոլէ անգամ մը եւս յայտարարեց թէ տը Կոլի ալժերիական քաղաքականութիւնը ընդհանուր գիծերուն մէջ, կը համապատասխանէ ընկերվարական կուսակցութեան տեսակէտին :

ԿՌՈՆՔԻ-ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԸ ԵՒ ՄԱՐՔՍԻՍՄԸ ԿԸ ՄԻԱՑՆԵՆ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԵՒՄՈՒՔԻ ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ԻՏԱԼԻՈՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

★

Հակառակ կարդինալ Օթթավիանիի յայտարարութեանց եւ ընդհանուր ձեւով վատիկանեան շրջանակներու կարծիքին, նախագահ Կրոնքի Մոսկուա հասաւ, տեսնուելու համար Խրուշչեւի հետ : Կրոնքիի կ'ընկերանան իր ընտանիքը եւ արտաքին նախարար՝ Փելլա :

Այս այցելութիւնը, ամէն պարագայի մէջ, ոչ մէկ ձեւով կրնայ քաղաքական հետեւանքներ ունենալ: Արդարեւ ըստ իտալական սահմանադրութեան երկրին վարչապետն է (Սէնեի որ Հռոմ մնացած է) որ իրաւասութիւն ունի խօսելու եւ որոշումներ տալու յանուն իր կառավարութեան: Կրոնքի այդ իրաւունքը չունի: Ժամանումին իսկ, խօսելով Մոսկուայի ձայնասփիւռին համար, Կրոնքի յայտարարեց.— « 50 տարիէ ի վեր առաջին անգամն է որ իտալականպետութեան ղեկավար մը Մոսկուա կ'այցելէ :Նոյն իրիկունը պաշտօնական մեծ ճաշ մը կը տրուէր Վորոշիլովի կողմէ: Կրկին խօսք առնելով այս առթիւ, նախագահ Կրոնքի շեշտեց. — Արդի կեանքի պայմաններու մէջ, բոլոր երկիրները դրացի են եւ բոլոր խնդիրները հասարակաց : Մարքսիսմը եւ Բիւզանդիոնը կը միացնեն Խորհրդ. Միութիւնը Արեւմուտքի: Հասարակաց քաղաքակրթութիւն մը կայ որուն հիման վրայ հասարակաց միտք մը կրնայ զարգանալ »:

Կիրակի օր նախագահը, ներկայ եղաւ Սէն Լուի տէ Ֆրանսէ եկեղեցիին պատարագին: Լիթուանացի հայր մը ընդունեցաւ նախագահը եւ խորան առաջնորդելով արտասանեց պետական դէմքերու նուիրուած աղօթքը՝ Տոմինէ Սալվա Փոինչիփէմ: Պատարագէն ետք, նախագահ Կրոնքի Խրուշչեւի տաչան մեկնեցաւ նոր խօսակցութիւններ ունենալու համար: Իրիկունը Խորհրդ. կառավարական դէմքերու հետ, ներկայ եղաւ Պալշօյ թատրոնի ներկայացման :

ՄԻԿՈՅԵԱՆ ԵՒ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ՔՈՒՊԱՅԻ ՄԷՋ

Ա. Միկոյեան Հաւանա կը գտնուի, ուր եկած է Խ. Միութեան ցուցահանդէսին բացումը կատարելու : Բացման օրը անծանօթները կրակած են Միկոյեանի եւ իր շրջապատին վրայ, երբ այս վերջինը Գեղարուեստից պալատի մուտքին առաջ կը գտնուէր: Ոստիկանութիւնը անմիջապէս ձեռնարկած է խուզարկութեանց եւ ըրած ձերբակալութիւններ: Եթէ չեն գտնուած ահաբեկիչները, կ'ենթադրուի սակայն, որ հակահամայնավար աջակողմեան տարրերն են որոնք ուզած են արգելք հանդիսանալ Քուպա – Խ. Միութեան մերձեցումի մը: Ներկայիս Միկոյեանի շրջապտոյտները խիստ գաղտնի կը պահուին եւ փոխ – վարչապետին կ'ընկերա –

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

Օրը Օրին

«ՍՈ՛ԻՍ, ՍՈ՛ԻՍ, ՍՈ՛ԻՍ »

Ժամանակին, մե՛ծ — շա՛տ մեծ— փոթորիկ մը պարթեր է եղեր Վոսփորի ափերուն վրայ երբ Դաշնակցութիւնը պահանջեր է եղեր որ եկեղեցիները իրենց դուռները երեսի վրայ բանան ատենախօսներու առջեւ, բնականաբար, խորանին վարագոյրը գոցելէ ետք :

Դաշնակցութիւնը կ'ըսէ եղեր — լսողաց եմ — թէ Առաքելական Եկեղեցիին սրբութենէն ու նուիրականութենէն ցորենի հատիկի մը չափ ալ բան չի պակսիր, եթէ աշխարհականը, եկեղեցիին դասը կեցած, խօսի ազգին ցաւերուն մասին: Երբ վեղարաւորը կը խօսի իր ուզածին պէս, աշխարհակա՞նը ինչու պիտի զըրկուի եղեր այդ տարրական իրաւունքէն :

Եւ սակայն, տրամաբանութեան այս ձեւին դէմ են եղեր ազգին *շէրիաթճիները* — կղերականներն ու··· *մանիֆաթուրաճիները*, *սարաֆները* կամ *խույումճիները* ···

Այս վերջին խումբին պատկանողները կը հանդուրժեն եղեր որ եպիսկոպոսը քարոզէ այսպէս ·

— Ինծի նայեցէք, աստեղը սուրբ տեղ է, *էյլէնճէի* տեղ չէ··· *Քազինօ շանթան* չէ··· Անանկ *քի* սա ձեր *սուրաթներուն* քսուած *պոյաները* եւ *մասխարայութիւնները* վար առէք *տէ* անանկ աս Սուրբ Սեղանին դիմացը եկէք նստէք : Բաց, *տէքոլթէ* հագուստներով ալ եկեղեցի չմտնէք, աստեղը *թէաթրօ* չէ, ո՛չ ալ *պալօ*: Ասօր աս *խըտար* կ'ըսեմ, գալող կիրակի բերանս կ'աւրեմ հա՛, գիտցած ըլլաք··· Միւսիւ Կարպիս, սա *պասթոնդ* եւ *ղազէթաներդ* ուրիշ անգամ հետդ չբերես: *Պըյըխներդ* ալ ատանկ *ալաֆը – բանկա* կտրելու պէտք չունիս ··· Դուն ալ, Էլպիս հանըմ, ատանկ «Քալէ – երթանք » *չափխա* մի՛ դներ եւ *Ֆըստըխ* մի ուտեր ···: Եւ Տէր Յիսուս եղիցի ընդ ձեզ եւ ընդ ամենեսեանդ, Ամէն ···

Այո՛, ազգին *շէրիաթճիները* եկեղեցիին դուռները, երեսի վրայ կը բանան եղեր այս տեսակ քարոզներու համար, բայց այդ դուռները կը գոցեն եղեր, երբ Դաշնակցական մը ուզէ եղեր երկու սրտցաւ խօսք ընել ի նպաստ ազգին:

Եւ ահա, փոթորիկը պայթեր է :

Այս փոթորիկը անուն մըն ալ ունի եղեր — « Բացի Գոցի Խնդիր »:

Շէրիաթճիները միաբերա՛ն կը նուան եղեր, այդ օրերուն ·

— Աս Դաշնակները չկա՞ն *մի*, մեր Սուրբ Եկեղեցիին սրբութիւնը երկու փարայի պիտի ընեն ··· Մարդոց միտքը գէշ է··· Եկեղեցին պիտի քանդեն եւ ազգը *ճամի* պիտի ղրկեն ··· Անպիտաններ, կրօ՞նքը ինչ է, Աստուա՞ծը ինչ է, չեն գիտեր··· Ձեռքերնուն գայ, Աւետարանն ալ ոտքի տակ պիտի առնեն, Խաչն ալ, Միւռոնն ալ, Մասն ալ··· Անաստուած անօրէննե՛ր··· Ուրտեղէ՛ն ալ բուսան ···

×

Յիսուն տարի անցեր է: Ու տակաւին այս երկրագունդին վրայ են այս *շէրիաթճիները* — վեղարաւոր թէ անվեղար — ու իրենց աչքերով կը տեսնեն այն պատերազմը, որ հռչակուած է Աստուծոյ դէմ, Յիսուսի դէմ, Կրօնքին դէմ, Աւետարանին դէմ, Խաչին դէմ, Միւռոնին դէմ՝ Հայաստանի մէջ: Ամեհի՛ պատերազմ :

Բայց ձայն ձուն չեն հաներ :

Կը մօտենաս իրենց ու կը փափսաս :

— Եղբայր պատուական, հազարներով եկեղեցի քանդեցին այդ Կարմիրները ··· Անկրօնութիւն կը քարոզեն ··· Նայէ՛, երկու օր առաջ, ըսեր են որ Յիսուս անունով մարդ չէր ծնած···Ծնունդը կապիտալիստներուն հնարած զէնքն է եղեր ··· Չբողոքէ՞ք ··· Լեզունիդ մո՞ւկը կերեր է ··· Դո՛ւք մա՞րդ էք թէ կատու ··

Ու կը ստանաս ջախջախի՛չ պատասխանը:

— Ձեր խելքը ատանկ բարակ բաներու չի հասնիր···Սո՛ւս կեցէք ··· Երեք միլիոն Հայ ունինք հոնտեղուանքը ··· Սո՛ւս··· Կաթողիկոս մը տուեր են *իշթէ*, *տահա՞* ինչ կ'ուզէինք··· Ատ ալ չտայի՞ն *նէ*, ինչ պիտի ընէինք··· Սո՛ւս, սո՛ւս, սո՛ւս ···

Որչա՛փ վար ինկեր են Հայոց Եկեղեցիին ու Կրօնքին այս նապաստակաբարոյ պաշտպանները :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԹԵՄԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԿԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Փետրուար 14ին Գահիրէի մէջ տեղի կ'ունանան Թեմական մասնակի ընտրութիւններ: Ազգային ճակատի թեկնածուներու ցանկն է. —

1. Գարագաշեան Լեւոն *գործարանատէր*, 2. Էվէրէկլեան Տիգրան *վաճառական*, 3. Խաթանասեան Երուանդ *բժիշկ*, 4. Խաչատուրեան Թորոս *գործարանատէր*, 5. Կոկանեան Կայծ *Ապահովագրական գործակալ*, 6. Մանուկեան Վահէ *գործարանատէր*, 7. Մարաշեան Մարտիրոս *վաճառական*, 8. Մէօթէմէտեան Արմենակ *հողատէր եւ ազգ. բարերար*, 9. Մըսըրլեան Պերճ *առեւտրական*, 10. Յովհաննէսեան Լեւոն *վաճառական*, 11. Սագայեան Զարեհ *կալուածատէր եւ ազգ. բարերար*, 12. Տըմլաքեան Շէֆիք *վաճառական*:

Ազգային ճակատի ուղեղիծն է .—

«Մեր ժողովուրդին գոյութեան կռուանները եղած են Հայոց Եկեղեցին եւ Մշակոյթը, այսինքն՝ Հայ վարժարանը :

Մանաւանդ Արտահայաստանի մէջ, մեր հոգեկան հայրենիքը պարփակուած է Եկեղեցիի եւ վարժարանի սահմաններուն մէջ :

Ասոնց շուրջ հաւաքուած ու համախմբուած է պանդուխտ Հայութիւնը եւ մեծցուցած ու դաստիարակած է իր նորահաս սերունդները:

Այսօր, Սփիւռքի մէջ, ուրիշ ընելիք չունի մեր ժողովուրդը, այլ միայն հաւաքուիլ Եկեղեցիին ու Դպրոցին՝ շուրջ եւ լծուիլ տենդագին աշխատանքի՝ պատրաստելու համար վաղուան Հայերը, անոնք որ պիտի բռնեն մեկնողներուն տեղը :

Ազգային ճակատը պիտի լծուի միայն ու միայն այս կենսական աշխատանքին :

Ազգային ճակատի թեկնածուները պիտի ջանան գլուխ հանել եւ իրականացնել եկեղեցիի մը շինութեան ծրագիրը Հելիոպոլսոյ մէջ :

Այս ճակատին գործունէութեան առանցքը պիտի կազմեն ազգային վարժարանները :

Մեր թեկնածուները հետամուտ պիտի ըլլան հաստատելու երկրորդական վարժարան մը հայագիտական եւ, եթէ հնարաւոր է, նաեւ առեւտրական բաժիններով: Պիտի զօրացուին օտար լեզուները: Մեր գաղութի զոյգ վարժարանները պիտի օժտուին կարող նոր ուժերով :

Որեւէ ճիգ պիտի չխնայուի մեր նոր սերունդները դաստիարակելու համար հայկական ոգիով եւ անոնց մէջ մշակելու մեր նահապետական ամուր բարոյականը »:

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

—o—

Առաջին Հայերը, որոնք ապաստան փնտռած են Ռումանական երկիրներու մէջ, եկած են իշխանապետութիւններու կազմութենէն առաջ: Մոլտովայի եւ Մունթենիայի մէջ Հայոց կը հանդիպինք դաժան բախտի բերումով իրենց հայրե – նիքէն արտաքսուելէ ետք: Գագիկ Բ. 1045ին իր երկիրը կը զիջէ Քոնսթանթին Մոնոմախոս կայսեր: Իսկ 1064 Թուականին, Սելճուք Թուրքերը կը տիրանան Բագրատունիներու մայրաքաղաք Անիին: Հայ կաթողիկոսները կը տեղաւորուին Տաւրոս լեռներուն մէջ, իսկ փախստա – կան հայ ազնուականութիւնը Կիլիկիոյ մէջ կը հիմնէ Կիլիկեան Հայաստանի Թագաւորութիւնը: Հայերու մէկ մասը կ'ապաստանի Ղրիմ եւ անկէ Լեհաստան եւ Մոլտավիա:

Արտեալի մէջ Հայերը յիշուած են ա – ւելի կանուխ, կեզա դուքսի շրջանին (972 – 995), ապա Սուրբ Ստեփանի (997–1038):

Դաժան բախտին բերմամբ տեղահան եղած Հայերը Ռումանիոյ մէջ, ինչպէս այլ տեղեր, կը մասնակցին ընկերային, տնտեսական եւ մշակութային կեանքին, խաղաղօրէն ապրելով ռումէն ժողովուր– դին հետ: Հայերու գաղթը այս երկիրը տեղի կ'ունենայ դեռ եւս ԺԳ. դարէն, աւելի վերջ ԺԴ. դարու ընթացքին եւ մանաւանդ Թուրքերու կողմէ Քաֆֆայի դրաւումէն ետքը, 1475ին:

ԺԴ. դարուն կը հանդիպինք կրօնական առաջին կառուցումներուն, անշուշտ ըս – կիզբները փայտէ, Եաշի, Սուչաւայի, Պոթոշանի, Զեթաթիա – Ալպըի մէջ: Մոլտովայի մէջ Հայերը հաստատուեցան եօթը քաղաքներու մէջ՝ Սուչավա, Հո – թին, Պոթոշան, Տորոհոյ, Վասլուի, Կա– ցաց, Եաշ, ինչպէս մեզի ցոյց կուտայ Կոյլալ: Սակայն պատմական փաստա – թուղթեր ցոյց կուտան, թէ անոնք հաս– տատուեցան նաեւ Սիրեթի, Ռոմանի, Վասլուի մէջ եւ այլ տեղեր: Հայերը ի– րենց գործունէութեամբ կը նպաստեն քաղաքներու տնտեսական կեանքի ծաղկ– ման: 1401ին իշխան Ալեքսանտր Բարին Հայերը կը հրաւիրէ Մոլտովա: 1475ին, Մեծն Սթեֆան իշխանը Հայերուն կու – տայ առանձնաշնորհումներ՝ ազատու – թիւն արհեստներու կազմակերպութեան մէջ, ազատութիւն կրօնքի: Հայերէն ո – մանք կը հասնին բարձր պաշտօններու, ինչպէս շոլթուղներ (քաղաքներու վա – լիչ), թարգմաններ, մեծ կալուածատէ – րեր, դիւանագէտներ, ուրիշներ կ'ըլլան իշխան, ինչպէս Իոն Վոտը Ա.Հարկուն (1572 – 1574), կարապետ,, եղբայրը՝ Ի– ոան Փոթքսալ անուամբ յայտնի (իշխան 1577ին): Աւելի ուշ կը հանդիպինք բա – նաստեղծներու եւ գրողներու:

Հարաւէն եկող Հայերը Թրանսիլվա – նիոյ կարգ մը հին քաղաքներուն մէջ կը հաստատուին դեռ եւս Ժ. դարուն, ապա նոր գաղթելով՝ 1551ին, 1670–71 եւ մաս– նաւորապէս 1680ին կը հաստատուին Կիր– լա (Արմենոպոլիս – Հայաքաղաք), Տուպ– բովէն, Կուրկիու, Տեվա, Ապրուտ, Թուրըս, Քլուժ, Օրատիա, Սիպիու, Պրաշով քաղաքներուն մէջ: Անոնք Մոլ – տովայէն կ'ապաստանին այս տեղերը քա– ղաքական հալածանքներու հետեւանքով, (ինչպէս՝ Փեթրու Վոտըի որդի Սթե – ֆանի առեն), Մոլտովայի հողին վրայ տեղի ունեցած Թուրք – լեհական կոր – ծանարար պատերազմներու կամ Միհայ Հընգուրի գլխաւորութեամբ Տուքա Վո – տըի դէմ ռումէն ժողովուրդին ըմբոս – տութեան հետեւանքով, որուն մասնակ – ցեցան նաեւ Հայերը: Շատ անգամ Հա – յերը ռումէն ժողովուրդի կողքին են կա– րիքներու եւ դժբախտութեան մէջ եւ կը զոհուին ազատութեան եւ աւելի լաւ կեանքի համար անոր մղած պայքարին մէջ, ապացուցանելով, թէ լաւ հայրենա– սէրներ են իրենք:

Ապահովաբար, եկեղեցիներու կողքին գործող հայ դպրոցներն ալ գոյութիւն ունեցան, սկսած ԺԷ. դարէն եւ անկէ ալ առաջ: Սակայն անոնք ունէին կէս – աշ – խարհական նկարագիր եւ միայն աշա – կերտներու փոքր թիւ մը կրնար հոն յա– ճախել, առանձնապէս անոնք, որոնք պատրաստուած էին կրօնական ասպարէ– զին համար: Այդ ժամանակ, Սուչավայի Զամքա վանքին մէջ կը գործէր աստուա– ծաբանական դպրոց մը, դրուած ուղղա– կի Ռումանական երկիրներու արեւել – եան – հայկական եպիսկոպոսութեան վարչութեան ներքեւ:

Անթիմ Իվիրեանուլ, որ կարեւոր նը – պաստ մը բերած է ռումանական մշակոյ– թի զարգացման համար, կ'ընդլայնէ այս դպրոցներուն կրթական շրջանակը:

Արտեալի մէջ հիմնուած առաջին հան– րային վարժարաններուն մասին ճշդրիտ տուեալներ ունինք ԺԸ դարէն: Այսպիսի առաջին դպրոց մը կը գործէր Իլիղաբե– թոպոլի մէջ (Իպաչֆալըու – Տումբրը – վէն) եւ բացուած էր 1730ին: Նմանօրի – նակ վարժարան մը իր դռները կը բանար Օրատիայի մէջ 1749ին, իսկ Ֆրումոա – սայի մէջ՝ (Զուք) 1797ին:

Գուբրէչի մէջ առաջին հայկական դպրո– րոցը կը հիմնուի 1800ին, ան կը գործէ հայ լուսաւորչական եկեղեցիի կողքին, հիմնուած 1781ին, որ մինչեւ 1910 գո – յութիւն ունէր այժմու հայկական եկե – ղեցիին դոնուած տեղը:

Բանդէնի, իր ճամբորդութեան ատեն, Եաշի մէջ կը նշէ հայկական դպրոց մը՝ վասիլէ Լուփուլի ժամանակ, ԺԹ. դա – րուն: Դարձեալ ԺԹ. դարուն, հայկական դպրոց մը կը բացուի 1803ին, Սուրբ Աստուածածինի եկեղեցիին քով: Նոյն տարուան մէջ եկեղեցին կը վերանորոգ – ուի եւ հաւանաբար այս առիթիւ կը սահ – մանուին նաեւ ապագայ վարժարանին դասարանները: 1845ին, դպրոցը ունէր 5 դասարան եւ կը ղեկավարուէր ուսուցիչ Սերտար Սերաֆիմ Պապիկի կողմէ:

Սուչավայի Ս. Ծաչ եկեղեցին, հիմ – նուած 1521ին Ծաչիկ Հանդոյեանի կող – մէ, ունեցաւ դպրոց մը՝ կառուցուած 1823ին: Տարի մը վերջ ան կը գործէր չորս դասարաններով: Նման դպրոց մը կը բացուէր Ռոմանի մէջ, 1941ին, Սկոփ– չայի եւ իր կնոջ՝ Մուրալայի կողմէ 1609ին վերանորոգուած եկեղեցիի շրջա– նակին մէջ, ուր գոյութիւն ունէր դրե – նական հին աւանդութիւն մը: Այստեղ կը գտնուի հայերէն ձեռագիր աւետարան մը, մեր երկրին մէջ ամէնահինը, գրուած 1265ին Կիլիկիոյ Հեթում Թագաւորի ժա– մանակ, Կիրակոս սարկաւագի կողմէ:

Պոթոշանի մէջ գոյութիւն ունէր, դեռ եւս 1844ին, դպրոց մը, ուր կը յաճա – խէին հայ եւ ռումէն երախաներ: Պոթո – շանի հայկական դպրոցին 1839 Թուակա– նը առոյգ չէ:

Երկու դպրոցներուն մէջ, մէկը մանչե– րու, դեռ եւս ԺԹ. դարու սկիզբին, իր պաշտպանին՝ Ղեւոնդի անունով կրող, եւ ուրիշ մը աղջկանց, բացուած 1860ին Ֆոքշանէն Հոփփսիմէ պաշտպանին անու– նով, կը պատրաստուէին ուսուցիչներ եւ ուսուցչուհիներ:

1858ին, Կալացի եկեղեցիին կողքին գո– յութիւն ունէր հայկական տպարան մը: Այս շրջանին, Կէօրկէ Ասաքի կը միջա – մտէ, որպէսզի Միհայ Վոտըի 1841ին տուած հրովարտակով, հայկական վար– ժարանները առնուին Կրթական նախարա– րութեան հովանաւորութեան ներքեւ:

Տոպրոճայի շրջանը գոյութիւն ունէին երեք վարժարաններ՝ Քոնսթանցայի, Թուլչայի եւ Պապատաղի մէջ: 1896 տարուան հայկական ջարդերուն հետե – ւանքով, հայ գաղթականներու նոր ալիք մը կը խուժէ Թուլչայի քաղաքները, ուր գոյութիւն ունէին հայկական հին դաղութներ: Քոնսթանցայի չորս դասա– րանով նախակրթարանը հիմնուած էր 1898ին: Թուլչայի դպրոցը գործեց 1885– ին կառուցուած եկեղեցիի շրջանակին մէջ: Պապատաղի Գայուն – Պապա լերան կողերուն, որոշ ժամանակ մը գործեց դպրոց մը կրօնական դեկավարութեամբը տեղւոյն եկեղեցիին՝ կառուցուած ԺԹ. դարու վերջաւորութեան, Վարագայ Ս. Ծաչ հին եկեղեցիին տեղը:

Ապահովաբար գոյութիւն ունեցած են ուրիշ դպրոցներ ալ այն վայրերուն մէջ, ուր հայկական գաղութները բաւական զօրաւոր էին պահելու համար զանոնք:

Թէեւ այս դպրոցները կը գործէին եւ – կեղեցիներու կողքին, սակայն, անոնց մատակարարման ծախքերը կը հոգաց – ուէին բոլոր հայ աղջյիւններու կողմէ, որոնք կը վճարէին նաեւ աշխարհական հաստատութիւններուն ամսաթոշակները:

Իրենց ժամանակին համար այս դպրո – րոցները ունեցան կարեւոր դեր մը՝ զար– գացնելով մշակոյթը հայ ազգարնակչու – թեան լայն զանգուածներուն մէջ:

Անցեալին մէջ հայկական դպրոցները պահելու համար մեծ ջանքեր կը պա – հանջուէր ընդդէմ ժամանակի դաժան պայմաններուն եւ իշխանութեան անհաս– կացողութեան: Այսօր Ռումանիոյ ազ – գային փոքրամասնութիւնները, նաեւ Հայերը, կը վայելեն լայն իրաւունքներ եւ ազատութիւն, ինչպէս լիակատար կա– րելիութիւններ ունին ուսանելու մայրե – նի լեզուով եւ զարգացնելու իրենց մշա – կոյթը:

Մ. ԱՆՏՐԻԵՇԵԱՆՈՒ

ԺԸՆԵԻԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՋԱՅԱՒ

—o—

Ժաքուի հռչակաւոր դատին երրորդ շաբաթը վերջացաւ վճիռով մը՝ որ ինչ– պէս կը նախատեսուէր անոպաստ է ան – բաստանեալին: Փետրուար մէկէն ի վեր յաջորդաբար լսուեցաւ նախ ամբաստան– եալը ինք, որուն պաշտպանողականը եւ հերքումները միշտ հակասական նկատ – ուեցան ընդհ. դատախազին եւ նախա – դահին կողմէ: Ցաճախ լսուեցան սրահին ուշադիր լռութեան մէջ՝ «Ժաքու սուտ կը խօսի» բացագանչութիւնները: Նա – խաքննութեան ընթացքին Ժաքուի պա – տասխանները նոյնքան անորոշ էին վե – րարկուին, կոմակին, դաշոյնին ատրճա– նակին, հեծելանիւին, ոճիրին դիւերուան իր ժամանակակից գործածութեան, մա– ղերը ներկած ըլլալուն մասին:

Այս բոլորը մնացին կասկածելի: Մաս– նագէտներու բացարձակ հաստատումները արիւնի հետքերուն եւ դաշոյնին գործա –

ծութեան, նոյնպէս անընդունելի նկատ – ուած էին պաշտպան կողմին համար: Գլխաւոր վաստաբանին Պ. Ֆլորիոյի կանչած մասնագէտներուն եզրակացու – թիւնները եւս բացարձակ չէին: Հիմնա – կանը կը մնար ոճիրին պատճառը: «Ին – չո՞ւ պիտի սպաննէի. Շարլ Զիւմպախը, նախանձը չէր կրնար ըլլալ պատճառը, այլեւս չէի նախանձեր Անտրէ Զիւմպա – խէն» կ'եզրակացնէր ամբաստանեալը: Բայց իր ձայնը եւ խօսելակերպը չոր է – ին եւ չյուզեցին ոչ ոք:

Ամբաստանող կողմին փաստաբանին Պ. Մէթրին համար տարակոյս չկար, վրս – տահ էր Ժաքուի յանձնապարտութեան. Ժաքուի՝ այդ փայլուն եւ հանրածանօթ իրաւագէտին, որուն մօտէն ծանօթ է ե – րիտասարդ փաստաբանը եւ սակայն այ– սօր եկած է բազմաթիւ ապացոյցներով հաստատել թէ ան է ոճրագործը: Ճիշդ է, չէ խոստովանած, բայց Լանտրիւն ալ չէր խոստովանած:

Պ. Քորնիւի (ընդհ. դատախազ) ամ – բաստանագրին կը սպասեն բոլորը անձ – կութեամբ: Սրահը ունկնդիրներու բազ – մութեամբ լեցուած է: Քորնիւ բարեկա – մըն է Ժաքուի: Եօթանասուն տարեկան է, փիզիքով կը նմանցնեն Ղերասան Հա– րի Պորի: Խիստ ու անաչառ, ինքն էր որ 1932ին բանտ նետել տուած է նախաքննիչ առեանի նախադահին Պ. Մորիոյի չաս մօտ մէկ ազգականը, որ պետական դրա– մատան մը անանկութեան մէջ դեր ունե– ցած էր: Վստահ էին որ իր բարեկամու – թեան մէջ ալ անողոք է եւ իր խղճի ձայ– նին միայն կ'անսայ: Քորնիւ կը սկսի ինքնարդարացումով մը — Ժաքուի տու– նը զացած եմ քանի մը անգամ, միշտ որ– պէս ընդհ. դատախազ: Եւ սակայն եթէ կարենայի մէջտեղէն վերցնել այս դործը կ'ընէի, բայց չկրցայ տեղը մէկը գտնել: Պարտականութիւնս է անհրաժեշտ ճշդու– թեամբ ներկայացնել ամբաստանութիւ – նը: Առանց անցկութեան, առանց յու– զումի: Անոնք որոնք կարծեցին թէ դա– տի ընթացքին ձայնս կը դողար, անոնք չեն ճանչնար զիս: Այո, յուզուած էի, այսօր ալ յուզուած եմ բայց այդ յուզու– մը մոռցնել չի տար ինծի իմ պարտա – կանութիւնս, ես համոզուած եմ որ Ժա– քու ընդունակ է այս ոճիրին: Նախա – քննութեան ընթացքին կը սիրէի յուսալ թէ կարելի պիտի ըլլար Ժաքուի ամե – ղութիւնը հաստատել, «Ժաքուի, Զուբ – ցերիոյ այս կարեւոր անձնաւորու – թեան՝ որուն յանցապարտութիւնը ոչ ո– քի համար փափաքելի էր: Հոտ հանելու համար պէտք եղած է չատ մը չիտթե – ցուցիչ մանրամասնութեանց որոնց ամ – բողջութիւնը տարած է մեզ չհաւատալ այդ անմեղութեան: Օր. Պոտի (սիրու – հին) առաջին յայտարարութիւնը թէ « Ժաքու կը նախանձէր Անտրէ Զիւմպա– խէ», ստիպած է հարցաքննիչ դատաւորը որ ինքն ալ իր պարտականութեան դի – տակցի եւ կասկածելի նկատէ Անտրէ Ժա– քուն:

Ամբաստանեալը գլուխը կը չարժէ եւ

Թուլչայի եւ Պապատաղի մէջ: 1896 տարուան հայկական ջարդերուն հետե – ւանքով, հայ գաղթականներու նոր ալիք մը կը խուժէ Թուլչայի քաղաքները, ուր գոյութիւն ունէին հայկական հին դաղութներ: Քոնսթանցայի չորս դասա– րանով նախակրթարանը հիմնուած էր 1898ին: Թուլչայի դպրոցը գործեց 1885– ին կառուցուած եկեղեցիի շրջանակին մէջ: Պապատաղի Գայուն – Պապա լերան կողերուն, որոշ ժամանակ մը գործեց դպրոց մը կրօնական դեկավարութեամբը տեղւոյն եկեղեցիին՝ կառուցուած ԺԹ. դարու վերջաւորութեան, Վարագայ Ս. Ծաչ հին եկեղեցիին տեղը:

Ապահովաբար գոյութիւն ունեցած են ուրիշ դպրոցներ ալ այն վայրերուն մէջ, ուր հայկական գաղութները բաւական զօրաւոր էին պահելու համար զանոնք:

Թէեւ այս դպրոցները կը գործէին եւ – կեղեցիներու կողքին, սակայն, անոնց մատակարարման ծախքերը կը հոգաց – ուէին բոլոր հայ աղջյիւններու կողմէ, որոնք կը վճարէին նաեւ աշխարհական հաստատութիւններուն ամսաթոշակները:

Իրենց ժամանակին համար այս դպրո – րոցները ունեցան կարեւոր դեր մը՝ զար– գացնելով մշակոյթը հայ ազգարնակչու – թեան լայն զանգուածներուն մէջ:

Անցեալին մէջ հայկական դպրոցները պահելու համար մեծ ջանքեր կը պա – հանջուէր ընդդէմ ժամանակի դաժան պայմաններուն եւ իշխանութեան անհաս– կացողութեան: Այսօր Ռումանիոյ ազ – գային փոքրամասնութիւնները, նաեւ Հայերը, կը վայելեն լայն իրաւունքներ եւ ազատութիւն, ինչպէս լիակատար կա– րելիութիւններ ունին ուսանելու մայրե – նի լեզուով եւ զարգացնելու իրենց մշա – կոյթը:

Մ. ԱՆՏՐԻԵՇԵԱՆՈՒ

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՑՍՐՈՒՀԻՆ

(ՁԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Երեք դաւադիրները խոկոյն հասկցան որ բացարձակ իշխանութեան հասնելու համար իրենց դործ դրած մեքենայու – թիւնները ձախող արդիւնքի մըն էին յանգած եւ սակայն, յանդուդն որոշու – մով մը, վճռեցին մինչեւ ծայրը երթալ: Եւ որպէսզի երիտասարդը հարճին մօտ կասկածներու ծնունդ չտար իրենց ձեռ – նարկը, առանց ժամանակ կորսնցնելու, ձիաւորներու խիստ հսկողութեան մը ներքեւ նոր երկնից Որդին ճամբեցին փեքին:

Միւս կողմէ, երկու այրիները անմի – ջապէս որ Փեքին հասան, պաշտպանու – թեանը տակ Եոնկ Լուի ձիաւորներուն, իսկոյն խորհրդակցելով իշխան Քուոնկի հետ, խմբագրեցին հրովարտակ մը, ըստ որուն նոր կայսեր անչափահասութեան շրջանին խնամակալ կը կարգուէին՝ Եհ Հօ Նօ Լան, կողակից կայսրուհին եւ իշ– խան Քուոնկը:

Վերջապէս երբ հանդուցեալ կայսեր դագաղը եւ անոր ընկերացող թափօրը հասաւ Փեքինի Մեծ Դրան առջեւ, մեծ հանդիսաւորութեամբ ընդունուեցաւ փոք– րիկ կայսր Զունկ Զէի երկու այրինե – րուն եւ նոյնինքն իշխան Քուոնկի կողմէ:

Երեք դաւադիրները յոխորտագին ամ– բարտաւանութեամբ մը, հրամայեցին երկու այրիներուն եւ իշխան Քուոնկի որպէսզի ըստ իշխանապետական դասա – ւորութեան, իրենցմէ ետք կարգ բռնէին թափօրին մէջ:

Սակայն, Եհ Հօ Նօ Լա, կորուկ ու բարկացայտ, դոչեց.

— Ո՞վ է որ կը յանդգնի հրամայել հոս ...

— Ո՞վ կը հրամայէ՛... պատասխանե– ցին երեք բռնադրաւողները, անշուշտ որ մենք, մենք, որ հանդուցեալ կայսեր կողմէ նշանակուած ենք զահուն խնամա– կալ, ինչ որ կը հաստատէ այս հրովար – տակը, ստորագրուած իր վեհափառ ձեռ– քով ...

Եհ Հօ Նօ Լա առաւ հրովարտակը եւ վայրկեան մը զայն դննելէ ետք, դոչեց..

— Օ՛ խաբէութիւն, օ՛ բռնադրաւում, օ՛ դաւաճանութիւն... այս հրովարտակը կեղծ է, քանի որ չի կրեր վերին իշխա – նութիւնը ներկայացնող կնիքը ...

Եւ անմիջապէս առնելով իշխան Քուոն– կի ձեռքը զոնուող իրենց նոր պատրաս – տած հրովարտակը ու զայն ներկայացնե– լով երեք դաւադիրներուն, չարունակեց.

— Այս հրովարտակը կնքուած է վերին իշխանութեան կնիքով, ինչ որ կրնան հաստատել բոլոր հոս ներկայ եղողները: Այս հրովարտակը միայն կրնայ ի զօրու ըլլալ: Եւ այս հրովարտակը խնամակա– լութիւնը յանձնած է ինծի, կողակից – կայսրուհիին եւ իշխան Քուոնկի, որ իր վերջին խելացի կարգադրութիւններով հանդիսացաւ երկնային կայսրութեան ա– զատարարը: Եթէ կան այստեղ անձեր ո– րոնք իրաւունք ունին հրամաններ արձա – կելու, ատիկա անպայման դուք չէք կըր– նար ըլլալ, թշուառականներ ...

Եւ իր մէկ նշանին վրայ, զօրավար Եոնկ Լու յառաջանալով դէպի երեք դա – ւադիրները, բարեւեց զանոնք յարգան – քով, եւ ապա ըսաւ անոնց.

— Ցանուն օրէնքին, կը ձերբակալեմ ձեզ: Հետեւեցէք ինծի, մի փորձէք ընդ– դիմանալ, հակառակ պարագային ձեզ տեղն ու տեղը կը սպաննեմ:

Այս յայտարարութեան վրայ, թշուա – ռականները բոլորովին չմորեցան: Սկը– սան իրենց չորս դին դիտել, օդնութեան ու փրկութեան միջոց մը գտնելու հա – մար:

Եւ սակայն սարսափով տեսան որ իրենց չուրջը կային այնպիսի մարդիկ որոնց տրամադրութիւնները համակրական չէին իրենց նկատմամբ:

Միայն մէկ քանի ձիաւորներ, լսելով իրենց պետին Եոնկ Լուի յայտարարու – թիւնը. կը տատամսէին, խորհելով թէ ի՞նչպէս կարելի էր ձեռք բարձրացնել ողբացեալ կայսեր զարմիկներուն վրայ, որոնց անձը նուիրական կը նկատուէր:

(12 Շար.)

կը ճշդէ — «Անտրէ չէ, Փիէռ Ժաքու»:

Պ. Քորնիւի ջախջախիչ ամբաստանագրէն վերջ կը սպասուէր թէ ինչ պատիժ պիտի պահանջէ երդուեալներէն, քանի որ մահապատիժ չկայ Զուիցերիոյ մէջ, Քորնիւ չճշդեց այդ պատիժին սահմանը:

Ժաքուի փաստաբաններէն Պ. Նիքոլէի պաշտպանողականը ճարտար կերպով դասաւորուած կը ներկայացնէ ամբաստանեալը իր առաքինութիւններով ու թերութիւններով: Տաղանդաւոր այս երիտասարդ իրաւագէտը որուն ճառը շատ տըպաւորիչ էր, կ'եզրափակէր — կը կարծեմ որ Ժաքու անմեղ է ամբողջ ուժովս կը հաւատամ ատոր: Առանց վկայի կարելի չեմ գտներ դատապարտութիւն մը, կարելի չեմ նկատեր որ մէկը դատապարտուի հոգեբանական անկատար նկատումներով:

Անպարտ արձակեցէք Փիէռ Ժաքուն: Բարեկամիս կեանքը ձեզի կը վստահիմ, զայն ձեզի կը յանձնեմ, որովհետեւ վըստահութիւն ունիմ այս քաղաքին երդուեալներուն վրայ:

«Կեցցէ'» կը բացագանչեն աջէն ու ձախէն այս զօրեղ պաշտպանողականէն վերջ: Ժամը 11·20 է (Երեքշաբթի) եւ կարգը Պ. Ֆլորիոյին է: «Կ'ըսեն, ի՞նչու երեք փաստաբան, ինչո՞ւ երեք շաբաթ տեւող դատավարութիւն մը: Այս գործը այնքանխորհրդաւոր է որ ոչմէկը, ոչ միւսը աւելորդ չէին: Նոյնիսկ ըսուեցաւ որ եթէ ամբաստանեալը պարզ գործաւոր մը ըլլար, այսքան իրարանցում տեղի չէր ունենար Բայց դատական սխալ մը միշտ պարկեշտ մարդիկը կը յուզէ»:

Պ. Ֆլորիօ կը պատմէ դատական կարգ մը սխալներ, որոնք տարիներ վերջը կարելի եղած է ստուգել: Եւ կը շարունակէ, բայց ձգենք այս բոլորը: Փաստաբանի հանգամանքս, նկատի մի առնէք: Պատիւը ըրէք զիս նկատելու 13րդ երդուեալը, որպէս զի ձեզի հետ միասին քննենք սա թղթածրարը հասկնալու համար»:

Կը ջրէ մէկիկ մէիկ բոլոր ամբաստանութիւնները, սկսելով Օր. Լինտայի առաջին յայտարարութիւններէն, երբ հեռաձայնով ըսած է նախաքննիչին թէ զինքը տեսնել կ'ուզէ եւ թէ Ժաքու ճիշդ է որ կը նախանձէր Անտրէ Զիւմպախէն:

1.— Լիարդի բջիջներ եւ մարդկային արեան հետքերը գտնուած են ամբաստանեալին դաշոյնին, վերարկուին, հեծելանիւին վրայ:

Պ.— Այդ արեան հետքերը կրնան Ժաքուինը ըլլալ:

2.— Ոճիրին զէնքը կրնայ ըլլալ:

Պ.— Կրնայ նմանիլ, առանց նոյնը ըլլալու:

3.— Ատրճանակը որով սպաննուած է Զիւմպախ, կը նմանի Ժաքուի ունեցածին:

Պ.— Կրնայ նմանիլ, ինչպէս դաշոյնը:

4.— Հեծելանիւը (ոճրագործին) Ժաքուինն է, իր բոլոր կոտրած – թափած պակասութիւններով:

Պ.— Գալով այս հեծելանիւի խնդրոյն, չեմ կրնար հաւատալ որ Պ. Ժաքուի նըման հանրածանօթ անձ մը կրնայ երկու անգամ վիլան տանող ճամբէն անցիլ, առաց ճանչցուելու վտանգին, եւ յետոյ խորհած է՞ք որ Ժաքուին տարիքով եւ Ֆիզիքական վիճակով մէկը պիտի կարենար այդ կարճ ժամանակի մէջ գրասենեակէն տուն երթալ զէնքը առնել, վերարկուն փոխել. վերադառնար գրասենեակ հեծելանիւով մինչեւ Փլան – Քաթրը երթալ, սպաննէր այդքան վայրագ կերպով, հետապնդէր Տիկին Զիւմպախը եւ այդ կոյր ու կաղ հեծելանիւով վերադառնար տուն, հանգիստ եւ անտարբեր:

5.— Պ. Ժաքու իր ժամանակի գործածութեան ոճիրին գիշերը չկրցաւ ճշդել:

Պ.—Պ.Ժաքու ունի պատասխան մը այդ մասին, բայց ան մէկու մը ճշդումն է, որ չէ փնտռած անպատճառ հատ մը գտնել:

6.— Անստորագիր նամակները Ժաքուի կողմէ գրուած գոյութիւն ունէին տակաւին եւ կը գտնուէին ճիշդ ոճիրը գործուած սենեակին բէջ:

Պ.— Եթէ այդ նամակները տան մէջ փնտռելու գնաց, շատ հաւանական է որ Զիւմպախներու համաձայնութեամբ էր, հակառակ պարագային ի՞նչէն գիտէր որ անոնք ո՞ր սենեակին մէջ եւ որ դարանին մէջ պահուած են:

7.— Պ.Ժաքու կրնար սպանեալին զաւկին Անտրէի հանդէպ զգացում մը ունենալ, չէ՞ որ ան կը նկատէր Օր. Լինտայի հետ իր կապին խզման պատճառը:

Պ.— Վերջապէս, եթէ Անտրէ Զիւմպախի դէմ ոխ ունէր պիտի չընտրէր այն վայրը, ուր յաջողելու համար թերեւս պէտք ըլլար երեք հոգի սպաննել:

Պ. Ֆլորիօ ուժեղ տրամաբանութեամբ մը երբ կը ջրէր այս փաստերը մէկիկ մէկիկ, չէր մոռնար նաեւ աւելցնել թէ «Պ. Ժաքու երկու անգամ հեռաձայնած է Ա. Զիւմպախի աշխատանքին վայրը ըստուգելու համար թէ հո՞ն է եւ հաստատելէ ետքը անոր բացակայութիւնը տունէն, հոն գացած է վստահ որ միայն մայրը եւ հայրը պիտի գտնէ: Տարօրինակ չէք գտներ որ Ժաքու որոշէ սպաննել Անտրէ այն տունին մէջ, իսկ ուր ան կը բնակի իր ծնողքին հետ»:

Այսպէս ութ (առտուան 11էն մինչեւ երեկոյեան 7) ժամ անընդհատ Պ. Ֆլորիօ իր ծանօթ տաղանդին ուժով ուզեց խախտել մի անգամ ընդ միշտ դատին հիմերը: Իր պատմական պաշտպանողականը մեծ տպաւորութիւն գործեց: Լրագրողներ կը հետեւցնէին այդ ճառէն վերջ, «Եթէ Պ.Ֆլորիօ չկրցաւ հաստատել Ժաքուի անմեղութիւնը, գոնէ կրցաւ ամբաստանութիւնը խախտել իր հիմերէն»: Եւ եթէ վճիռը այդ գիշերը տրուած ըլլար հաւանաբար անպարտ արձակուէր Ժաքու:

Բայց երդուեալներուն արտայայտութենէն կարելի չէր որոշ բան մը հետեւցնել անոնց դէմքերը հետզհետէ փակուեցան կարծես եւ երբ պաշտպան փաստաբաններուն կ'ուղղուէր իրենց նայուածքը, կը նմանէին գիւղացիներուն, որոնց կով մը ծախել կը փորձեն:

Վճիռը յետաձգուեցաւ հինգշաբթի օրուան (Փետրուար 5ին), որովհետեւ վերջին խօսք մըն ալ ունին ընդհ. դատախազը եւ ամբաստանող կողմին փաստաբանը Պ. Մէթրը: Անոնց առարկութիւններուն կրնան պատասխանել պաշտպան փաստաբանները եւս, ըստ զուիցերիական օրէնքին:

Պ. Մէթրը դիտել տուաւ «Պ. Ֆլորիօ մեզի կ'ըսէ թէ անտառ գոյութիւն չունի միայն ծառեր կան: Բայց ոչ մէկ դատական խնդրոյ մէջ այսքան փաստեր գոյութիւն ունեցած են ամբաստանեալի մը դէմ»:

Կարգը ընդհ. դատախազինն է: Ան ալ իր գէշ օրերու դէմքը ունի: «Չեմ սիրեր միջանկեալ խօսքերը: Այս դատը պէտք եղածին չափ երկարեցաւ եւ աւելցնելիք բան չկայ: Բայց չեմ հանդուրժեր կարգ մը ակնարկութեանց: Հոս ըսուեցաւ որ եթէ քաղաքականութիւն խառնուած չըլլար գործին, Ժաքու այդ քաղաքական մեծ դէմքը հոս չէր ըլլար այսօր: Սխալ է ասիկա»:

Պ. Քորնիւ կը փորձէ քննադատել Պ. Ֆլորիոյի պաշտպանողականը, եւ ճշդել նախաքննութեան վերագրուած կարգ մը թերիներ: Եւ կը շնորհաւորէ նախաքննիչ դատաւորը Պ. Մորիոնը:

Հոս միջադէպ մը կը ծագի պաշտպան կողմին եւ ընդհ. դատախազին միջեւ, մասնաւորաբար Պ. Ֆլորիոյի կողմէ, որ բարկութեամբ կը նկատէ թէ զինքը նախատած են եւ իր աշխատանքը ոչ – ուղղամիտ նկատած: Բայց չի կորսնցներ իր պաշտպանողականին թելը եւ նոյն կորովով կը շարունակէ դարձեալ ջուրը ձգել բոլոր փաստերը: Իր վերջին աղաղակը կ'ըլլայ: «Չեմ վախնար որ դատական մեծ սխալ մը գործուի այստեղ, որովհետեւ վստահ եմ որ անպարտ պիտի արձակուի Փիէռ Ժաքուն»:

Ժաքու կը փակէ դատը հետեւեալ խօսքերով.— Ոչինչ ունիմ աւելցնելիք, անմեղ եմ, զիս զաւակներուս մօտ զրկեցէք»:

Այս անգամ ամբողջապէս քայքայուած եւ խորապէս յուզուած ձայնով մը, որ սրտէն կուգար: Իսկ երդուեալները կը դատապարտեն զինքը եօթը տարի արգելափակման:

ԿԻՒՄԻՒՇԸ

Կիւմիւշը մեր թաղին շունն էր, որ ունէր որոշ սահման մը: Օրուան մէջ, չես գիտեր քանի անգամ շրջան ընելով կու գար ու կը պառկէր գիւղին ծայրը՝ տունի մը անկիւնը:

Գոյնը սեւ ու ճերմակ, կարծես մէկը ամէն օր զինքը խնամած ու մաքրած ըլլար, տէր չունէր, սակայն, կը պատկանէր ամբողջ թաղին, եւ ամէն տուն իր անհատական շունը կը նկատէր Կիւմիւշը, այսպէս կոչուած իր ճերմակ գոյնին համար, առաւօտ կամ երեկոյ ճաշի միջոցին գիտէր թէ ուր պէտք էր երթար փորը կշտացնելու համար:

Գիշերները գիւղին ինքնակոչ հսկիչն էր, հսկողութիւնը կը տարածէր թաղին սահմաններէն ալ անդին, պատրաստ ամէն տեսակ անակնկալի: Անծանօթներ կը զգուշանային՝ երբ լսէին ձայնը ու վախն ի վախ կը մօտենային գիւղին:

Կիւմիւշի հաջոցի ձայնէն կարելի էր հասկնալ թէ որու հետ գործ ունէր: Օրինակ, երբ, ձմեռը, գայլերը գիւղին մօտենային, ձայնը աւելի աղմկարար կը դառնար: Անծանօթի վրայ՝ տարբեր, վտանգի կամ կասկածելի պարագաներու մէջ՝ տարբեր ձայնով կը հաջէր: Եւ այսպէս ամառ թէ ձմեռ կը հսկէր գիւղին վրայ:

Կիւմիւշը չափաւոր հասակ ունէր: Գէր, կը նմանէր մեր երկրին լողքարերուն: Գէր էր նաեւ վիզը, այնպէս որ վիզին հաստութիւնը շատ քիչ տարբերութիւն ունէր մարմինէն: Որքան գէր՝ այնքան ալ ճկուն ու արագաշարժ:

Անգամ մը դրացի գիւղէն Թուրք մը առեւտուրի համար մեր գիւղն էր եկած, հետը բերած էր նաեւ իր շունը, որ Կիւմիւշէն երկու անգամ աւելի բարձր եւ խոշոր կազմ ունէր: Թուրքը հպարտ էր իր շունով, շարունակ կռնակը շոյելով՝ անոր քաջութեան մասին զանազան պատմութիւններ կ'ընէր շուրջը հաւաքուած քանի մը պատանիներու: Չես գիտեր ինչ գաղափարէ տարուած առաջարկեց. — Եթէ շուն մը ունիք որ չափուիլ կ'ուզէ, Տողանիս հետ, պատրաստ եմ ...

Պատանիները կանչեցին.— Կիւմի՛ւշ, Կիւմիւշ, եւ ակնթարթի մը մէջ անհետացած Կիւմիւշը փնտռելու գացին:

Թուրքը իր առեւտրական սակարկութիւնը դեռ չէր վերջացուցած, պատանիները Կիւմիւշը գտնելով բերած էին.— պինդ բռնած՝ անմիջական բախումէ արգիլելու համար:

Թուրքը քմծիծաղով մը նայեցաւ մեր շունին վրայ եւ աւելցուց:

Ա՞յս է Կիւմիւշը ...

Կենդանիները զգացած էին անխուսափելի կռիւի մը պարագան: Շարունակ պոչ կը շարժէին եւ կը սպասէին սպառնական կեցուածքով: — Պատրա՞ստ էք. — Հարցուց Թուրքը պատանիներուն:

Հաստատական պատասխանին վրայ՝ շուները ազատ ձգուեցան: Երկու կողմէն յարձակեցան իրարու վրայ, պահ մը չհասկցուեցաւ թէ ո՞ր մէկն է յաղթող կամ յաղթուողը, թաւալգլոր, անընդհատ իրարու վրայ կը դառնային ահռելի հոնդիւններով: Պատանիները կը պոռային.— Կիւմիւշ, քեզ տեսնեմ, Կիւմիւշ, Կիւմիւշ, կոկորդէն, կոկորդէն:

Իսկապէս Կիւմիւշը փակած էր Տողանի կոկորդին եւ այնպէս ամուր մը խածած, որ Տողան ազատում չունէր: Հետզհետէ յոգնեցաւ, ուժասպառ, դիմադրութեան կարողութենէ բոլորովին զուրկ: Թուրքը ապարդիւն ջանքեր կ'ընէր, Տողանը Կիւմիւշի երախէն ազատելու համար: Մինչ պատանիները կը շարունակէին պոռալ. Կիւմիւշ, այդպէս, խեղդէ, սատկեցուր: Եւ Կիւմիւշը ուժ կ'առնէր պատանիներու քաջալերական պոռչտուքներէն: Երբ դիմադրութեան կարողութենէ բոլորովին զրկուած տեսան, դժուարութեամբ զատեցին իրարմէ: Տողանին վիզը եւ գլուխը կը լողային արիւնի մէջ:

Թուրքը գնումները կրցա՞ւ կատարել, չենք յիշեր: Վիրաւոր շունը առնելով գլխիկոր վերադարձաւ իր գիւղը:

Պատերազմի տարին էր, հայաբնակ գիւղին մէկ շաբաթ հրաման տրուեցաւ պարպելու համար գիւղը, դէպի աքսոր: Ամէն ոք պէտք էր ձգէր իր ծննդավայրը: Կիւմիւշը նախազգացումէ տարուած կը պտըտէր դռնէ դուռ, պոչը ականջները կախ կը մերժէր որեւէ ուտելիք: Այլեւս ոչ ոքի վրայ կը հաջէր, մէկին ձեռքը կը լզէր, կարեկցաբար քսուելով մէկուն, կ'երթար ուրիշի մը քով, եւ այսպէս շարունակ ման կուգար անընդհատ:

Աքսորին երկու օր մնացած Կիւմիւշը բոլորովին անհետացաւ. ո՞ւր գնաց, ի՞նչ եղաւ, ոչ ոք գիտցաւ ուր երթալը ...

Մ. ՏԷՐ – ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (123)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Գ.

Ասանկ բաթեթիկ տեսարաններ այնուհետեւ յաճախադէպ եղան ամիրայական խոհանոցին մէջ: Կիւլիւկ հանըմ, խոնարհսիրտ ու բարի կին, ամենեւին չփորձուեցաւ հպարտութան հով մը առնել աստիճանի այն բարձրացումէն զոր ունեցած էր՝ Հ... գիւղի հասարակութեան լուացարաններէն այդ խոհանոցը փոխադրուելով յանկարծ:

Այս մասին աւելի առաքինի երեւցաւ քան իր աղջիկը, որ իր շուրջը պտըտող ամիրայածին էակներուն հաւասարելու փորձառութիւնը ունեցաւ: Մինակ պառաւ խոհարարուհին էր որ պահ մը մթին ամպ մը տարածեց իր համեստ երջանկութեանը վրայ. իր գետնին վրայ այդ մեծազանգուած նորամուտին ներկայութիւնը ոտնձգութիւն մը նկատելով՝ պառաւը գրեթէ ամէն օր կը մռլտար ու կը տռտռար, ամենաչնչին բաներէ բարկանալով եւ պոռալով լուահարարուհիին երեսն ի վեր:

Կիւլիւկ հանըմ ի սկզբան որքան որ ուզեց համբերել, ի վերջոյ սակայն այդ խստաբարոյ եւ խոժոռ պառաւը այնքան անհանդուրժելի վարմունք մը սկսաւ ունենալ իրեն հանդէպ, որ դառնացած, սրտմտած, գնաց լալով հառաչելով իրողութիւնը պատմեց իր աղջկանը:

Սոֆի ալ, իր կարգին, տոքթորին հաղորդեց այդ գործը, ու այս վերջինն ալ օր մը իր ներկայութեանը կանչեց ցնդած խոհարարուհին եւ խիստ շեշտերով սպառնաց որ եթէ իր այդ ընթացքը շարունակէր Կիւլիւկ հանըմին հանդէպ, իսկոյն պիտի ճամբուէր: Պառաւը, սարսափահար, կապկպուեցաւ, դողդղաց, լացաւ, երդում պատառ ընելով որ սխալ եւ սուտ էր իր մասին ըսուածը. եւ տրքալով ու հառաչելով ելաւ գնաց իր սենեակը: Այդ օրուընէ սակայն խաղաղութիւն տիրապետեց խոհանոցին մէջ, եւ պառաւը ալ սկսաւ քաղցրութեամբ վարուիլ Կիւլիւկ հանըմին հետ:

Գալով Խաչոյի, ինչպէս ըսինք, ան երջանիկ էր, ոչ միայն որովհետեւ օրիորդին երեւումէն ի վեր հանըմին խստութիւններէն ազատած էր՝ անոր հետ ուղղակի յարաբերութենէ գրեթէ մեծ մասամբ դադրելով, այլ որովհետեւ նոր ստեղծուած այդ նազելահասակ եւ քընքուշ տիրուհին՝ իր ձայնին նուաղկոտ եւ թրթռուն շեշտերովը իր գաւառացիի անխաթար, անապակ հոգին կը խռովէր, անուշ զգայնոտութեան մը մատնելով զինքը եւ յարգանքով խառն հիացումի մը մղելով իր եոկչոտ ու կոյս սիրտը:

Ալ այնուհետեւ, իր մենութեան թաղծոտ րոպէներուն, գաւառացի պարմանին չյիշեց իր հայրենի գիւղին կարմրայտ, խպնոտ եւ կոնճ աղջիկները, որոնց շատ հեղ կը հանդիպէր, վերջալոյսին աղբիւրին շուրջը. ատոնց հեռաւոր սիլուէդները քիչ քիչ հալեցան լմնցան լուսաւոր դիւթութեանը առջեւ իր մանկամարդ տիրուհիին, որ իր սրտին, մտքին ու հոգիին մէջ պարապ տեղ մը չէր ձգեր:

Բարթող աղան իսկ, Կատարինէին եւ Մագթաղինէին հայրը — որոնց կը շարունակէր դեռ իր հայրութիւնը ընել, անոր համար որ տակաւին յարմար թեկնածուներ չէին ներկայացած այդ երկու շնորհալի կոյսերուն ձեռքը խնդրող, այն շատ զօրաւոր եւ ցաւալի պատճառաւ որ այդ հոյակապ զոյգը աղջիկնութեան թարմութիւնները կոխել անցնելէ յետոյ, չափահասութեան սահմաններն ալ անցնելով՝ հանդիսաւորապէս ոտք դրած էր պառաւութեան նախադուռին վրայ՝ իր պատուական ծնողքին հառաչանքներուն եւ ողբերուն մէջտեղ, — Բարթող աղան իսկ տեսակ մը գոհունակութիւն զգաց Սոֆիին անակնկալ երեւումէն ամիրայական տան մէջ, վասն զի՝ տիկին Մարկոսեան յարմար դատեց որ իր նողկատեսիլ գործակատարը այնուհետեւ կալուածներու հաշիւը ուղղակի մանկամարդ աղջկան տար եւ դրամն ալ անոր յանձնէր:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

նայ ապահովութեան ուժերու կարեւոր ջոկատ մը: Խօսք առնելով Հաւանայի մէջ Խ. Միութեան փոխ – վարչապետ քաջալերական խօսքեր ըսած է Ֆ. Գասթրոյին եւ ապա աւելցուցած .— « Անոնք որ կը սպառնան մեր դէմ, պէտք է մէկ բան մտաբերեն: Եթէ յաջողեցանք դէպի լուսին մեծ ճշգրտութեամբ արձակել գերհրթիռ մը, ապա շատ դիւրին պիտի ըլլայ որ նման ճշգրտութեամբ հրթիռներ արձակենք աշխարհի որեւէ մէկ մասին վրայ», խօսքի շարունակութեանը մէջ՝ Միկոյեան ըսած է «Մեր ժողովուրդը ձեր կողքին է, մեզ օժանդակ ունենալով ձերկառավարութիւնը հրաշքներ կրնայ գործել » :

Ուոշինկթընի պաշտօնական շրջանակները դիտել կուտան որ Միկոյեանի ճամբորդութիւնը կը հետամտի երեք հիմնական նպատակներ : Ընձեռել զինուորական եւ տնտեսական օժանդակութիւն, զարգացնել առեւտրական կապը երկու երկիրներուն միջեւ եւ վերջապէս դիւանագիտական բնականոն յարաբերութիւններ հաստատել երկու երկիրներուն միջեւ :

Ֆրանսական ձայն – պատկերասփիւռը կիրակի իրիկուն , կը հաղորդէր թէ անուանի երաժիշտ Արամ Խաչատուրեան Հաւանայի մէջ ղեկավարած է նուագախումբը ի պատիւ Միկոյեանի տրուած համերգի մը:

Ծանօթ է որ Արամ Խաչատուրեան Հաւանա մեկնեցաւ անցեալ շաբաթ , երկու օր Փարիզ անցընելէ յետոյ, ուր պիտի վերադառնայ Մարտ 27ին:

Այսօր, Քուպայի մէջ խորհրդային քաղաքականութիւնը կը ներկայացնէ՝ Անաստաս Միկոյեան , իսկ արուեստը՝ Արամ Խաչատուրեան :

———o———

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սէն նահանգի քաղաքապետարանը կը յիշեցնէ հանրութեան որ «կասկածելի ուռերու» քննութեան համար, մասնագիտական քննարան մը հաստատուած է հանրային առողջապահութեան բուժարանի կեդրոնը.—2 Ռիւ Ֆիկիէ, Փարիզ (4):

Կասկածելի ուռերու քննութիւնը ամէնէն վստահ գիտական միջոցներէն մէկն է՝ կանխաւ հետաճշդելու համար խլիրդը (քանսէր):

Քննարանը բաց է Երեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը՝ ժամը 16·30էն սկսեալ: Քննութիւնները բոլորովին ձրի են Սէն նահանգի բնակիչներուն համար:

Քննութեան ենթարկուելու փափաքողները կրնան հեռաձայնով ժամադրուիլ (ԱՐՇԻԻ 55·53):

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը: Կը խօսի ,մոգական լապտերով իր գործերը կը ներկայացնէ քանդակագործ Պ. ԽՈՐԷՆ ՏԷՐ – ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ , Ամերիկայէն: Կը հրաւիրուի արուեստասէր հասարակութիւնը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ

Գեղարուեստական ցերեկոյթը
ԱՊՐԻԼ ՅԻՆ

PENSION
DE
FAMILLE
AVEC CONFORT
M. O. AVAKIANTZ
52, Grand'rue
Montcerf (S. et M.)
Tél. 57
POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS
Téléphoner SUF. 82-59
aux heures de repas

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ Գառնիկ Պէօյիւքեանի մահուան առթիւ, Սուրէն Շահլամեան 30 Ն. Ֆ. կը նուիրէ, փոխան ծաղկեպսակի Աղքատախնամին: (Ստանալ Յառաջէն):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՈՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչիմարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Սահակ Գաբրիէլեանի եւ իր զաւակներուն, Զաւէնի , Տէր եւ Տիկ. Գառնիկ Տերոյեանի եւ իր բոլոր պարագաներուն ողբացեալ Տիկին Աննա Գաբրիէլեանի մահուան առթիւ :

×

Պ. Սահակ Գաբրիէլեան իր կնոջ մահուան առթիւ, Կ. Խաչի միջոցով քսան Ն. Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին եւ քսան Ն. Ֆ. Շաւարշ Միսաքեան սրահին : (Ստանալ «Յառաջ»էն):

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէրոյեան կը նուիրեն քսան Ն. Ֆ. «Յառաջ»ին , քսան Ն. Ֆ. Կապոյտ Խաչին, Տէր եւ Տիկին Պարսան Յակոբեան տասը Ն. Ֆ. « Յառաջ»ին, տասը Ն. Ֆ. Կապ. Խաչին :

Մասնաճիւղս շնորհակալութեամբ ըստացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Տէր եւ Տիկ. Անդրանիկ Տէր Գէորգեանէ քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Կարապետ Թութէլեանէ 20 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Սմբատ Խանոյեանէ քսան Ն. Ֆ. : Տէր եւ Տիկին Արամ Խանոյեան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Թորոս Շամշոյեան 15 Ն. Ֆ., Տիկին Մարիամ Ռէիզեան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկ. Գարեգին Քէնտիրեան տասը Ն. Ֆ. , Պ. Գրիգոր Թութէլեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Կարապետեան տասը Ն. Ֆրանք :

×

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փօլատեանի իրենց սիրեցեալ հօր մահուան առթիւ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

25 հոգինոց հաստատութեան մը մէջ աշխատելու համար (ներքին գործեր ,տան մաքրութիւն եւ լուացք), կ'ուզուի միջին տարիքի աշխոյժ կին մը: Բնակարան, սնունդ եւ վարձատրութիւն :

Անձամբ դիմել «Յառաջ»ին :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ , «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ» ,ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի , հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով :

Գումարները ղրկել մանտա – քարտով միայն :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Բաֆֆի» խումբի ընկերները այս Ուրբաթ , ժամը 21ին, Բէժանի վերնայարկը .— մեթրօ Քատէ : Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն խմբական ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի ընկերները այս Երկուշաբթի, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան փոքր սրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ.
"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"
MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale
MICROSILLON 33 TOURS
Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ
Orchestre Symphonique Chouteau
ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն . —

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ դրատունը , 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65
Յառաջի խմագրութեան,
ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry Place des Fêtes
Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ :
ՄԱՐՍԷՅԼ, Ժանօ Ղազարեան , La Banque ROSA, 31, La Canebière
Տիգրան Ղազարեան, Պօմոն ,
Օր. ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP Հեռաձայն՝ 42–82–40
ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան Ժան, 39, Rue Dunoir
ՏԷՍԻՆ, Սարգիս Առաքելեան , 12, Rue Nansen

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6·) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ. Արք. Օրմանեան, Պէյրութը 1959, Ա. Հատ.	24	Ն.Ֆ.
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. Գէորգեան, 1960, թղթ. 14, լթկզմ	16,50	Ն.Ֆ.
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե. Չարենց, Պէյրութ 1959	6	Ն.Ֆ.
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն. Աղբալեան, Պէյրութ, կզմ.	18	Ն.Ֆ.
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ. Ա. Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն.Ֆ.
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ. Մեհեան, Փարիզ, 1959, ...	6	Ն.Ֆ.
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ. Եպս. Պալաքեան, Բ. հատ. Փարիզ, 1959	15	Ն.Ֆ.
ՆՈՅՆԻՆ Ա. հատորը, վիեննա, 1922, պատկերազարդ եւ կազմեալ	15	Ն.Ֆ.
ՀԱՅԿ. ԺՈՂ. ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա. Նազինեան, Գահիրէ, 1959 . . .	3	Ն.Ֆ.
ՊՐԻՍՄԱԿ, Երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ. Ա. Համբարձումեան	5	Ն.Ֆ.
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր. Փաստրմանեան, Պէյրութ, 2 հատոր .	20	Ն.Ֆ.
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եզիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959	10	Ն.Ֆ.
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 10 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

MERCREDI 10 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8719 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4520

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

1920 Փետրուար 10էն 11 լուսնալիք գիշերը Ֆրանսական զինուորները կը պարպէին Մարաշը եւ կը քաշուէին դէպի Ատանա, խորհրդաւոր պայմաններու մէջ:

Համաշխարհային առաջին պատերազմը կը վերջանար օսմանեան կայսրութեան ջախջախիչ պարտութեամբ :

Մառեշալ Ալէնպիի բանակները — որոնց մաս կը կազմէր Հայկական Լեգէոնը՝ Ֆրանսական դրօշի տակ — Պաղեստինէն, Սուրիայէն ու Լիբանանէն վերջ կը գրաւէին նաեւ Կիլիկիան, մինչեւ լեռնային շրջանները:

Ըստ Սայքս – Փիքօ գաղտնի համաձայնութեան, — որ Թուրքիան կը բաժնէր դաշնակիցներուն միջեւ — Կիլիկիան կ'իյնար Ֆրանսայի ազդեցութեան գօտիին մէջ :

Երկու կառավարութիւնները համաձայնեցան, որ Անգլիացիք իրենց ձեռքին մէջ պահեն զինուորական վերին հրամանատարութիւնը, իսկ Ֆրանսացիները ստանձնեն վարչական գործերը : Կիլիկիոյ կառավարիչ նշանակուեցաւ գնդապետ (ետքէն զօրավար) Պրէմոն (1919 – 20): Իսկ երբ 1919 Դեկտ. 12ին Ատանա հասաւ զօրավար Տիւֆիւէօ՝ Ֆրանսացիներուն անցաւ նաեւ զինուորական հրամանատարութիւնը :

1919 Հոկտեմբեր 30ին անգլիական զինուորները Մարաշէն քաշուելով իրենց տեղը տուին Ֆրանսական ուժերուն — որոնց մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմէին Հայկական Լեգէոնի զինուորները :

Չար բերաններ կը պատմէին թէ Անգլիացիք մեկնելէ առաջ կարեւոր քանակութեամբ զէնք ու ռազմամթերք յանձնած էին Թուրքերուն, որոնք «Միիլի» շարժում անունին տակ սկսած էին կազմակերպուիլ՝ Մուսթաֆա Քեմալի գործակալներուն ձեռքով

Ֆրանսացիներուն Մարաշ մուտքը մեծ խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ Հայերուն կողմէ, որոնցմէ շատեր նոր էին վերադարձած Սուրիոյ եւ Միջագետքի աքսորավայրերէն եւ նուիրուած իրենց քանդուած բոյները վերաշինելու աշխատանքին :

Ֆրանսական իշխանութիւնները 1918ի վերջերէն սկսեալ նիւթական ու բարոյական մեծ զոհողութիւններ ըրին՝ «հայկական օջախ» դարձնելու համար Կիլիկիան: Ամէն կողմէ հայ գաղթականներ դացին շէնցնել Ատանան: Կիլիկիոյ թըրքախօս այդ ոստանը 1919ին դարձած էր իսկական Հայաստան: Փողոցներուն եւ հանրային վայրերու մէջ հայ լեզուն ու երգը միայն կը լսուէին :

Ժորժ Փիքօ՝ «Սուրիա – Լիբանանի եւ Հայկական Կիլիկիոյ » մարզպանը Փարիզ վերադառնալէ առաջ Սեբաստիա երթալով տեսնուէր էր Մ. Քեմալի հետ : Թուրքերը շփացած էին: Կը պահանջէին որ Ֆրանսացիները պարպեն Մարաշը, Այնթապն ու Ուրֆան :

1919 Օգոստոսին եւ հոկտեմբերին քեմալական «չէթէ»ներ տեսնուեր էին Ամանոսի կողմերը (Շէյխ Մուրատ) : Կիլիկիոյ դաշտային եւ լեռնային շրջաններուն միջեւ երթեւեկը վտանգուած էր:

Կացութիւնը կը ծանրանար հետզհետէ:

Դեկտեմբեր 27ին հարիւր հեծեալ Թուրք զինուորներ Մարաշ մտնելով կը գրաւեն միջնաբերդը եւ Ֆրանսական եռագոյնին տեղ կը բարձրացնեն Թրքական դրօշը: Կառավարութիւնը երկու ամիս շարունակ զէնք ու ռազմանիւթ կը բաժնէր քաղաքի եւ շրջակայքի Թուրքերուն, օր – ցերեկով, Ֆրանսական զինուորական իշխանութեանց աչքին առջեւ :

Հարիւրապետ Անտրէ ի զուր օգնական ուժ կը պահանջէ Ատանայէն

1920 Յունուար 21ին՝ հայկական Ծը-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

Վերակազմուած կառավարութեան երեք նախարարները՝ Մեսմեռ (բանակի), Միշլէ (արդարութեան) եւ Շաթընէ (ներքին), որոնք քննական այցելութիւն տալու համար Ալժէ մեկնած էին Շաբաթ օր, առանձին – առանձին Փարիզ վերադարձան. ներքին նախարարը՝ Կիրակի գիշեր, իսկ բանակի նախարարը Մեսմեռ՝ երկուշաբթի երեկոյ :

Կը թուի թէ իւրաքանչիւր նախարար պիտի զոհանայ իր տպաւորութիւնները եւ այս առթիւ իր առաջարկները ներկայացնելու կառավարութեան եւ Հանրապետութեան Նախագահին : Շաթընէ արդէն իսկ տեսակցած է վարչապետին հետ եւ ներկայ գտնուած նահանգապետներու ժողովին : Կը սպասուի որ չորեքշաբթի օր գումարուելիք նախարարաց խորհուրդին կարեւոր որոշումներ տրուին Ալժերիոյ նկատմամբ :

Այսուհանդերձ հիմակուընէ կարելի է որոշ եզրակացութիւններ հանել եւ մանաւանդ իրենց ընդհանուր գծերուն մէջ նշել կառավարութեան ձեռք առնելիք որոշումները:

Առաջին առթիւ պիտի վերակազմուին եւ այս անգամ զինուորական մարմիններու անմիջական ղեկավարութեան տակ պիտի դրուին, «երկրային ջոկատները » որոնք առաւելաբար կազմուած են Ալժերիոյ բնակիչներէն եւ ստեղծուած էին պաշտպանողական հիմունքներով : Այս առընչութեամբ շահեկան է գնդ. Պուտիերի յայտարարութիւնը . — « երկրային ջոկատները— յայտարարած է գնդապետը — վերակազմութեան մէջ են . ամէն ջոկատ շարժման մէջ պիտի դրուի զինուորական իշխանութեանց յատուկ որոշումներով միայն ». իր կարգին բանակի սպայակոյտին բանբերը մերժած է յայտնել նոր հրամանատարին անունը եւ չէ ուզած ըսել թէ ինչ պատիժ պիտի սահմանուի նախկին հրամանատար Սափէփն – Լինիյէրին :

Ինչ կը վերաբերի բանակին, ըստ կարգ մը զրոյցներու,, 7 (շատեր ութ կ'ըսեն) բարձրաստիճան սպաներ Մայր երկիր պիտի փոխադրուին: Անոնց մէջ են գնդ. Արկու, Պրուազա, Պիզար, եւ Կարտէս : Կազմակերպչական բնոյթ կրող այլ կարգի կարգադրութիւններ եւս տեղի պիտի ունենան :

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

նունդի երրորդ օրը՝ Թուրքերը յանկարծակի յարձակումի կը սկսին քաղաքին ամէն կողմերէն: Դաւաճան գնդակներու զոհ կ'երթան Ֆրանսացի զինուորներ եւ Հայեր :

Ինքնապաշտպանութիւնը կը կազմակերպուի արագօրէն :

Անհաւասար կռիւը կը սկսի :

Թուրքերը նախապատրաստական գաղտնի աշխատանքներ էին տարած եւ լաւ սպառազինուած :

Զէնքի պակասը զգալի էր Հայերուն մօտ :

Մարաշի Ֆրանչիսկեան վանքի մեծաւոր Հայր Մաթէրն Միւրէ, որ դրքոյկով մը հրատարակած է իր ականատեսի վրկայութիւնները, ցաւով դիտել կուտայ այս պարագան: Եթէ զէնք բաժնուած ըլլար տեղացի Հայերուն, հայկական հերոսամարտ մը եւս պիտի արձանագրուէր Մարաշի մէջ :

Հակառակ բոլոր աննպաստ պայմաններուն, մեր հայրենակիցները քաջաբար կռուեցան եւ փրկեցին Հայուն պատիւը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՆԳԼԻԱ

ԵՒ ԻՐ ԱՓՐԻԿԵԱՆ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ.— «Ափրիկէի վրայ նոր հով կը փչէ »

Լման երեսունեւմէկ օր, Անգլիոյ վարչապետը Մաքմիլըն, պտըտեցաւ անգլիական գաղթապետութեան մաս կազմող, ափրիկեան ինը երկիրներ: Անգլիոյ պահպանողական վարչապետը կ'ուզէր «ականատես եւ ականչալուր ըլլալ Ափրիկէի ցամաքամասին վրայ տիրող ներկայ ժամանակներու նոր տրամադրութիւններուն», ճշդելու համար «Թորի» կառավարութեան ընտրելիք քաղաքականութիւնը գաղթային երկիրներուն նկատմամբ :

Մաքմիլընի ճամբորդութիւնը, անշուշտ ոչինչ փոխեց տիրող ներկայ կացութենէն, Փրեթորիայի մէջ , սակայն , Հարաւային Ափրիկէի խորհրդարանին արտասանած իր ճառէն յայտնի եղաւ որ Անգլիոյ վարչապետը լաւապէս ըմբռնած էր «ազգայնական տարրին » եւ «ազգայնական տրամադրութիւններուն » արժէքն ու կշիռը , ու կը թուի թէ «ծեր Ալպիոնի» վարչապետը պիտի աշխատի ճկուն քաղաքականութեամբ մը անհաշտ երկու ճակատները — տեղացի սեւերը եւ եկուոր ճերմակներն ու ասիացիները — իրար հետ «հաշտեցնել », աւելի ճիշդ ըստեղծել այնպիսի գոյավիճակ մը,ուր երկու կողմերն ալ համագործակցական ոգիով սատարեն Ափրիկէի ցամաքամասի բարգաւաճումին :

Արդարեւ՝ Փրեթորիայի մէջ արտասանած իր ճառին մէջ, յիշեցնելէ ետք թէ Ափրիկէի վրայ «Նոր հով մը կը փչէ» — իմա՝ ազատութեան հովը — Անգլիոյ վարչապետը, քաղաքական մարդու ճկուն այլ մեկին խօսքերով հասկցուց թէ նը-կատի պէտք է առնել տիրող նոր տրամադրութիւնները: «Ներկայիս — յայտարարած է Մաքմիլըն — Արեւմուտքին համար կենսական նշանակութիւն ունի Ափրիկէի ժողովուրդներուն ընտրելիք տրամադրութիւնները արեւելքի եւ արեւմուտքի նկատմամբ», այլ խօսքով պէտք է աշխատիլ սիրաշահիլ Ափրիկեցին ի նըպաստ արեւմուտքին :

Սիրաշահելու մէկ կերպ կայ: Ճանչնալ անոր մարդկային եւ ազգային իրաւունքները եւ սերտ համագործակցութիւն մը ստեղծել անոր եւ ճերմակներուն միջեւ :

Ռստեզիայի եւ Նիասալանտի մէջ՝ ուր 280·000 ճերմակներ կողք կողքի կ'ապրին 7 միլիոն սեւերու հետ, կ'ուզեն ամէն գընով պահել իրենց վերապահուած տնտեսական , հասարակական եւ քաղաքական առանձնաշնորհումները :

Նոյնիմաստ տրամադրութիւններ կան Քենիայի 65·000 ճերմակներուն մօտ, որոնք 165·000 Ասիացիներուն եւ 35·500 Արաբներուն հետ փոքրամասնութիւն մը կը կազմեն վեց միլիոն սեւամորթ Ափրիկեցիներու կողքին :

Ղանայի եւ Նիկերիոյ մէջ , ճերմակները փոքր եւ աննշան թիւ մը կը ներկայացնեն :

Ի՞նչ ձեւով պիտի լուծուի «Գորգեան այս հանգոյցը » :

Լոնտոնի մէջ ուր ներկայիս բանակցութիւններ տեղի ունենալու վրայ են մէկ կողմէ Քենիայի սեւերուն եւ ճերմակներուն եւ միւս կողմէ Անգլիոյ միջեւ , գաղթապետութեան ներկայ նախարարը Մաքլէօտ, կ'աշխատի սահմանադրութիւն մը մշակել որ անխուսափելի կերպով երկիրը դէպի անկախութեան պիտի տանի :

Մաքմիլընի ճառը եւ Մաքլէօտի կարգադրութիւնները ենթադրել կուտան որ Անգլիա ինքնորոշման դրութեան վրայ հաստատուած քաղաքականութիւն մը պիտի ընտրէ :

Սակայն, Անգլիոյ գաղթային երկիրներուն մէջ եւս ծայրայեղ Անգլիացիներ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ շատ խիստ ճառ մը խօսած է առջի իրիկուն իտալական դեսպանատան մէջ, ուր Կրոնքի ճաշ մը տուած էր ի պատիւ խորհրդային ղեկավարներուն : Խրուշչեւ ըսաւ թէ Գերմանիան բաժնուած պիտի մնայ որովհետեւ ինչ որ « փոփոխութիւն կրած է պատերազմով , չի կրնար փոփոխութիւն կրել առանց պատերազմի » Խորհրդային վարչապետը շարունակեց . — « Ուզեցինք հաշտութեան դաշնագիր մը ստորագրել երկու Գերմանիաներուն հետ : Ատընաուրը մերժեց : Բայց անոր չի մնար հրահանգ տալ»: Այս յայտարարութեանց զուգընթաց Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարարը դիտել կուտար թէ խորհրդային Միութիւնը աւելի խստացուցած է իր դիրքը եւ Քեմփ Տէյվիտի ոգին չի տիրեր այլեւս :

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մէջ վեց քահանաներ եւ երկու կաթողիկէ վանական երկուքէն եօթը տարի բանտարկութեան դատապարտուած են վարչաձեւին դէմ քարոզչութիւն ըրած ըլլալու յանցանքով :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԻԾԵՆԴԻԻ մայրը մեռաւ առջի օր, բայց Հունգարիոյ առաջնորդը չկրցաւ յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուիլ: Ծանօթ է որ Փեշտայի 1956ի դէպքերէն ի վեր կարդինալը Ամերիկեան դեսպանատուն ապաստանած է եւ դուրս չի կրնար ելլել :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ յանկարծամահ եղած է Իկոռ Քուռչաթով, 57 տարեկանին: Հիւլէական ուժի մեծ մասնագէտ մըն էր:

ՀՌՈՄԻ մէջ մեռած է իտալացի ծանօթ թատերագիր՝ Առեկառտօ Մոսքինօ : Հեղինակն էր «Քրիստոսի Յարութեան» որ առաջին անգամ Պուէնոս Այրէսի մէջ ներկայացուեցաւ :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ նախագահը, Պուրկիպա ձայնասփիւռէն յայտարարած է.— «Ողջմտութիւն պիտի չըլլայ մեր կողմէն եթէ երբեք Պիզերթի զինուորական խարիսխի պարպումին համար կռուի մտնենք , այս պահուս »: Նախագահը իր այս տեսակէտը հիմնաւորած է մատնանշելով երկու պատճառներ Ա.— «Մեր պահանջին, Ֆրանսա յուշագրով մը պատասխանեց . որուն մէջ կան թէ դրական եւ թէ բացասական տեսակէտներ , կ'արժէ որ վիճինք այս կէտերուն շուրջ: Բ.— «Ներկայիս Ֆրանսա եւ տը Կոլ մեծ ճիգ ի գործ կը դնեն Ալժերիոյ հարցը կարգադրելու եւ ծայրայեղներու ըմբոստութիւնը ճղմելու համար. վերջապէս բովանդակ մարդկութիւնը յանձին տը Կոլի գտած է պետական խոհեմ դէմք մը »: Յիշենք որ 1959, Փետրուար 18ին, Պուրկիպա յանձնառու կ'ըլլար վարձու տալ Պիզերթի զինուորական խարիսխը «փոխան Ալժերիոյ հարցի կարգադրութեան, մինչեւ Յունիս 17»:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ աշխարհի ուշադրութիւնը վերստին Գահիրէի վրայ կեդրոնացած է : Երէկ սկսան Արաբական Լիկայի խորհուրդին աշխատանքները : Օրակարգի հարցերն են: Արաբական աշխարհի միութիւնը, Ալժերիա կամաւորներ ղրկելու պարագան, Իսրայէլի դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներ, Պաղեստինի ազատագրումը եւ պաղեստինեան բանակի մը կազմութիւնը, եւայլն: Իրաք եւ Թունուզ մերժած են մասնակցիլ :

կան, որոնք ամէն գնով պահել կ'ուզեն իրենց վերապահուած տնտեսական, հասարակական եւ քաղաքական առանձնաշնորհումները :

Մէկ բան յստակ է: Երկար ատեն քաղաքական աշխարհի ուշադրութիւնը պիտի կեդրոնանայ սեւ ցամաքամասին վրայ, եւ այս, կամայ թէ ակամայ :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՎԱՐՔԵՐ

(ԶՐՈՒՅՑՆԵՐ ԿԵՆՔԻՑ)

—o—

ԱՅԺԵՐԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

,,ԽՍԻՐԱՆ ՈՍԿԻ ՄԱՆԻ ՎԱ ԱՐՑԱՒ,, (1)

—o—

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Ես Հ. Ս. Ղազարեանի հետ ծանօթացայ 1918 թուին, երբ նա Ալեքսանդրապոլի Ազգային Ինքնապաշտպանական Կեդրոնական Կոմիտէի անդամ էր։ Ես այդ ժամանակ Ալեքսանդրապոլի Ազգային Ինքնապաշտպանական Կեդրոնական Կոմիտէի նախագահն էի։ Ղազարեանը ինձ ներկայացրեց իբրեւ Ալաշկերտի Ազգային Ինքնապաշտպանական Կեդրոնական Կոմիտէի ներկայացուցիչ։ Ալաշկերտի Կոմիտէն ինձ ներկայացրեց իբրեւ Ալեքսանդրապոլի Կոմիտէի ներկայացուցիչ։ Ղազարեանը Ալաշկերտի Կոմիտէի անունից ինձ յանձնարարեց Ալեքսանդրապոլի Կոմիտէի միջոցով ստանալ Ալաշկերտի համար 1000 հրացան եւ 100 հազար փամփուշտ։ Ես Ղազարեանին ասացի, որ Ալեքսանդրապոլի Կոմիտէն ոչ մի զէնք չունի եւ ոչ մի զէնք չի կարող տալ։ Ղազարեանը ինձ ասաց, որ Ալաշկերտի Կոմիտէն ունի 1000 հրացան եւ 100 հազար փամփուշտ, որոնք ինքը կարող է ինձ յանձնել։ Ես Ղազարեանին ասացի, որ Ալեքսանդրապոլի Կոմիտէն

ՆԿԱՐՆ ՈՂՅԱՅՈՒՆ

ՎԱՅԿԵՂ ՂԱՌՈՒ

ՊՈԼՈՎՈՅ

Գ.

Սիրտը հեռու էր մնում այդ ամենից, նա իր տեղն էր գտել ուրիշ տեղ, ուր ինքն էլ չգիտեր, բայց ուր ինչ-որ ներքին ձայն էր տանում նրան։

Ամեն անգամ, երբ նա հեռանում էր տնից, մայրը ասում էր.

— Ես գնում եմ, որ ինձ տեսնեն, ես գնում եմ, որ ինձ լսեն, ես գնում եմ, որ ինձ ճանաչեն։

Եվ նա ուզում էր, որ իրեն ճանաչեն, որ իրեն լսեն, որ իրեն տեսնեն։ Նա ուզում էր, որ ամբողջ աշխարհը ճանաչի նրան, որ ամբողջ աշխարհը լսի նրան, որ ամբողջ աշխարհը տեսնի նրան։

Տեղական մամուլին ենթադրութիւններու կարգին «Ֆիկառօ»ն հաւանական կը նկատէ որ պատժական օրինագծի, 63, 64 եւ 65 յօդուածները վերամշակուին: Ըստ այդ օրինագծի յօդուածներուն ոստիկանութիւնը իրաւունք չունի, հարցաքննութեան պատրուակին տակ, ոեւէ անձ 24 ժամէն աւելի պահ դնելու իր մօտ: Ցարդ անհրաժեշտ էր ստանալ դատական մարմիններու հաւանութիւնը: Առ այժմ կարելի չէ ըսել թէ վերափոխումը ինչ չափով պիտի ըլլայ:

Ալժէէն հասած հաւաստի լուրերուն համաձայն դատական մարմինները երկու քննութիւններ բացած են: Առաջինը՝ (դաւադրութիւն) Օրթիզի եւ ուրիշներու դէմ եւ երկրորդը՝ (ներքին ապահովութիւնը վտանգող) 24ի հրացանաձգութեան պատասխանատուներուն դէմ:

Գնդ. Կոտար որ ատենէ մը ի վեր «պաշտօնանկ» եղած էր, փոխարինուած է՝ Ժ. Օպէրին կողմէ:

«Էքօ տ'Ալժէ»ի տնօրէնը, Ա. տը Սէրինեի որ «հսկողութեան տակ» առնուած էր, Պարպըրուսի բանտը փոխադրուած է: Կ'ամբաստանուի «պետութեան դէմ դաւած» ըլլալու յանցանքով:

———o———

ՑՈՒՐՏԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՑ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (Փետր. 6 – 7) կը տեղեկանանք թէ սաստիկ ցուրտ կը տիրէ քաղաքին մէջ: 19 տարիէ ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով ջերմաչափը իջած է զերոյէն վար 10ի: 28 խանութներ որոնք չէին մաքրած իրենց մայթերուն ձիւնը տուգանքի դատապարտուեցան: Անատոլուի մէջ, վեց օր է կը ձիւնէ եւ Սաքարիայի մէջ, ձիւնը բարձրացած է մէկ մեթրի: Գոնիայի մէջ ջերմաչափը հետզհետէ կ'իյնայ: Հինգ հոգի մեռած են սառելով:

Էրզրումի ճեպընթացը չէ կրցած Սարըգամըշէն անդին անցնիլ:

Պոլսոյ քաղաքապետութիւնը ձիւնոտ օրերու շարունակուիլը տեսնելով, առատ քանակութեամբ ալիւր բաշխած է փուռերուն: Կարգ մը փուռեր ստիպուած եղած են օթեկ հաց ծախելու:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին Սալ Փլէյէլի մէջ (252 Ֆօպուռ Սէնթ Օնօռէ) Շարպօնաժ տը Ֆրանսի հովանաւորութեան տակ առաջին ունկնդրութեամբ պիտի տրուի Էօժէն Պօզայի «Հանքին Երգը»: Կը մասնակցի Օր. Լիտիա Կարին, (ալթօ):

Մուտքը՝ հրաւիրատոմսով, ստանալ 18 Բիւ Ֆրանսուա Ա.: Տոմսերը կը թուագրուին ժամը 20էն սկսեալ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղը Հ. Հանճեանի մահուան տխուր առիթով փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գէորգ Նիկողոսեանէ 15 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Օննիկ Թուֆանեանէ 10 Ն. Ֆ.:

×

Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է քոան Ն. Ֆ. փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Օր. Եդուարդուհի Փաստրմաճեանի մահուան առթիւ:

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Բաֆֆի» խումբի ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Բէժանի վերնայարկը.— մեթրօ Քատէ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բացականները նկատի պիտի առնուին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, 101, Ավընիւ տը Սաքսի սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով:

Գումարները ղրկել մանտա – քարտով միայն:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը: Կը խօսի, մոդական լապտերով իր գործերը կը ներկայացնէ քանդակագործ Պ. ԽՈՐԷՆ ՏԷՐ – ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ, Ամերիկայէն: Կը հրաւիրուի արուեստասէր հասարակութիւնը:

Ի ՆՊԱՍՏ
ԻՍԻԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Այս Կիրակի ժամը 15ին, Իսիի Սալ տէ Ֆէթի մէջ տեղի կ'ունենայ շարժանկարի եւ ժողովրդական երգերու ցերեկոյթ մը: Բարձր հովանաւորութեամբ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Եւ Փարիզի Կրօն. Ընկերակցութեան:

Շարժանկար.— Ուրուականները լեռներից կը հեռանան:

Գեղարուեստական բաժին սիրուած արուեստագէտներու մասնակցութեամբ:

Մուտք 3 Ն. Ֆ.:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

25 հոգինոց հաստատութեան մը մէջ աշխատելու համար (ներքին գործեր, տան մաքրութիւն եւ լուացք), կ'ուզուի միջին տարիքի աշխոյժ կին մը: Բնակարան, սնունդ եւ վարձատրութիւն:

Անձամբ դիմել «Յառաջ»ին:

29ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած շրջանին երէցներուն, սկաուտներուն եւ գայլիկներուն կողմէ:

Կիրակի, Մարտ 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին,

SALLE DE LA CHIMIE, 28 bis Rue St. Dominique
Paris 7·, Métro Invalides

Ներկայացումներ սկաուտներուն կողմէ, երգեր եւ պարեր, հայկական պարեր, կենդանի պատկերներ եւ խաղեր գայլիկներէն: Ֆրանսերէն կը ներկայացուի՝

« ԹՌՉՈՂ ՀՈՎԱՆՈՑԸ »

Կատակերգութիւն, խմբապետուհիներուն կողմէ:

Մասնաւոր պատրաստութեամբ եւ բեմադրութեամբ, Նախկին Հայ Արիները կը ներկայացնեն, հայերէն, Շէյքսփիրի հանրածանօթ կատակերգութիւնը:

ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՋԱՏՈՒԿԸ
(La Mégère Apprivoisée)

Սիրայօժար մասնակցութեամբ եւ օժանդակութեամբ

Շաւիլի Երիտասարդաց թատերախումբին:

Պիւֆէ, ցուցադրութիւն — Մուտք 3 Ն. Ֆ. (300) եւ 5 Ն. Ֆ. (500)

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE V Ի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր — ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները — Tel. TRO. 03-18 — C.C.P. Paris 8019-72

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ., ուսանողներու համար 3 Ն. Ֆ.:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6·) — C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ. Արք. Օրմանեան, Պէյրութը 1959, Ա. Հատ.	24	Ն.Ֆ.
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. Գէորգեան, 1960, թղթ. 14, լթկզմ	16,50	Ն.Ֆ.
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե. Չարենց, Պէյրութ 1959	6	Ն.Ֆ.
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն. Աղբալեան, Պէյրութ, կզմ.	18	Ն.Ֆ.
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ. Ա. Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն.Ֆ.
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ. Մեհեան, Փարիզ, 1959,	6	Ն.Ֆ.
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ. Եպս. Պալաքեան, Բ. հատ. Փարիզ, 1959	15	Ն.Ֆ.
ՆՈՅՆԻՆ Ա. հատորը, վիեննա, 1922, պատկերազարդ եւ կազմեալ	15	Ն.Ֆ.
ՀԱՅԿ. ԺՈՂ. ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա. Նազինեան, Գահիրէ, 1959	3	Ն.Ֆ.
ՊՐԻՍՄԱԿ, Երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ. Ա. Համբարձումեան	5	Ն.Ֆ.
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր. Փաստրմաճեան, Պէյրութ, 2 հատոր	20	Ն.Ֆ.
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959	10	Ն.Ֆ.
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԳՐԻՉ

Sté le BOSPHORE ի
ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 11 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

JEUDI 11 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8720 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4521

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

Բ.

Իսկապէս բախտաւոր աստղի տակ են ծնած Թուրքերը :

Բազմաթիւ են փաստերը՝ 1918էն մինչեւ այսօր :

Երէկի թշնամիները մէկ օրէն միւսը բարեկամ դարձած՝ իրարու հետ մրցումի ելան եւ ողջնցուցին դիակ դարձած Թուրքիան :

Անդրադառնալով Մարաշի ողբերգութեան քառասնամեակին, յիշենք որ կռիւներու 18րդ օրը գնդապետ Նորմանի զօրագունդը վերջապէս կը հասնի թնդանօթներով :

Թուրքերը կ'որոշեն անձնատուր ըլլալ՝ սպառած ըլլալով իրենց ամբողջ ռազմանիւթը : Մարաշի Ֆրանս. պահակախումբի հրամանատար զօրավար Քէրէթի մօտ կը ղրկեն «Միլլի»ներու պետ Տոքթ. Մուսթաֆան՝ իբրեւ բանագնաց՝ անձնատուութեան պայմանները ճշդելու համար :

Սակայն զարմա՛նք : Նոյն գիշերն իսկ զօրավար Ֆէրէթ կը հրամայէ պարպել քաղաքը եւ քաշուիլ, առանց լուր տալու Հայերուն, որոնք բոլորովին անպաշտպան կը մնային :

Գնդապետ Նորմանի զօրագունդը եւս կը բռնէր նահանջի ճամբան՝ առանց գնդակ մը արձակելու :

Փետրուարի 11ի առտուն Հայերը սարսափահար իրազեկ կ'ըլլան գիշերուան աղէտին Շուրջ երկու հազար հոգի, մէջն ըլլալով կիներ եւ երախաներ, կը փորձեն քաղաքէն հեռանալ՝ ստոյգ ջարդէ ազատուելու յոյսով :

Սակայն Ֆրանսական բանակը հեռացած էր արդէն : Թուրք հրոսակներ ճամբան կը յարձակին անպաշտպան կարաւաններուն վրայ, կը կողոպտեն ու կը ջարդեն :

Բնութիւնն ալ կատղեր էր այդ օրը : Վերապրողները Իսլահիյէ չհասած՝ Փետրուար 12ի իրիկունը անօրինակ ձիւնամրրիկ մը ծայր կուտայ : Բազմաթիւ կիներ ու երախաներ ճամբան կը սառին : Զինուորներն ալ մեծ կորուստներ կը կրեն :

Սակաւաթիւ վերապրողներ միայն կը հասնին Ատանա, աննկարագրելի պայմաններու մէջ :

Հարիւրապետ Անտրէ, պելժիացի Հ. Մաթէրն Միւրէ, Փօլ տիւ Վէու եւ ուրիշ օտար ականատեսներ նկարագրած են այս եղերերգութիւնը, որուն արձագանգ եղած են նաեւ զօրավար Պրէմոն, Միշէլ Փայեարէս եւ այլ հեղինակներ : Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ ուրիշ հայ լեգէոնականներ եւս հրատարակած են իրենց տեսածները :

Ոչ ոք կրցած է ցարդ բացատրել թէ ո՞վ տուած էր Մարաշը պարպելու որոշումը՝ ճիշդ այն օրը, երբ Թուրքերը իրենց վերջին փամփուշտները հատցնելէ ետք՝ վճռեր էին անձնատուր ըլլալ : Փարիզէ՞ն էր տրուած հրամանը, Պէյրութէ՞ն թէ Ատանայէն :

Քեմալականները իրենց այս դիւրին եւ անակնկալ յաղթանակէն գինովցած եւ օտար օժանդակութիւններով զօրացած՝ նոր սխրագործութիւններ կը կատարեն Կիլիկիոյ զանազան շրջաններուն մէջ : Ուրֆայի ճամբուն վրայ դաւադրօրէն կը կոտորեն Ֆրանսացի զինուորները : Կը դրաւեն Սիսը : Կը յարձակին Այնթապի վրայ : Կը պաշարեն Հաճընը : Կիլիկիան այս քաղաքները հերոսական էջեր կ'աւելցնեն Հայոց ազատագրական պատմութեան վրայ :

Աղէտը կատարեալ կ'ըլլայ, երբ Ֆրանքլէն – Պույեոն՝ յանուն Ֆրանսայի՝ Անգարայի մէջ Մուսթաֆա Քեմալի հետ կնքեց ծանօթ համաձայնագիրը, որուն հետեւանքով հարիւր հազարաւոր Հայեր պարպեցին Կիլիկիան՝ կրկին ձեռք առնելով գաղթականի ցուպը :

Պարպուած է Կիլիկիան : Սակայն երէկի տարագիր Կիլիկեցիները հիւրընկալ երկիրներու քաղաքացի դարձած՝ քառասուն տարիէ ի վեր կը շէնցնեն իրենց նոր հայրենիքը : Նոր Մարաշ, Նոր Ատանա, Նոր Սիս, Նոր Հաճըն եւայլ արուարձաններ կը յաւերժացնեն յիշատակը Կիլիկիոյ պատմական քաղաքներուն :

Իսկ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը իր հոգեւոր հովանաւորութեան տակ կը պահէ զանոնք :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ԱՐԱԲ – ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սուէզի դէպքէն ի վեր (1956), յարաբերական հանդարտութիւն մը կը տիրէր արաբ եւ իսրայէլեան սահմանագլուխին վրայ : Թէեւ երեւութապէս հանդարտ, երկու կողմերն ալ սակայն, տենդոտ պատրաստութիւններ կը տեսնէին, ապագայ զինուորական բախումի մը պարագային յաղթական դուրս գալու մտադրութեամբ : Պատերազմը վերջ չէ գըտած, այլ, ընդհանրապէս ՄԱԿի եւ յատկապէս Միացեալ Նահանգներուն զօրաւոր ճնշումին տակ, երկու կողմերն ալ, յանձնառու եղած են իրենց «պատեանին» մէջ քաշուելու :

Դեռ վերջերս, արեւմտեան լաւատեղեակ շրջանակները կը հաղորդէին թէ Արաբ Մ. Հանրապետութիւնը զինուելու վրայ է, Խ. Միութեան կողմէ հայթայթուած արդիական զէնքերով (Միկ հալածիչներ, ընդծովեաներ եւայլն) : Իր կարգին՝ Իսրայէլ արեւմտեան երկիրներէն կը գնէ՝ օդանաւեր, ընդծովեաներ, հրասայլեր եւ այլ զինուորական կազմածներ :

Պէտք չէ զարմանալ, ուրեմն, երբ իրերու այս վիճակին մէջ, պարբերաբար բախումներ տեղի կ'ունենան եւ Միջին Արեւելքի արդէն ջղագրգիռ մթնոլորտը վերըստին վտանգաւոր դառնալու աստիճան կ'ալեկոծի :

Երեք հիմնական խնդիրներ պէտք է վերջնապէս լուծուին :

Ա.— Արաբ գաղթականներու պարագան.— (Շուրջ մէկ միլիոն, անտէր ցրուած են դրացի երկիրներ) :

Բ.— Սուէզի պաշարումը (Պլոքիւս) : (1909 Մայիս 21ին, Եգիպտոս մերժեց թոյլ տալ Դանիական ինկը թօֆթ նաւուն որ անցնի Սուէզի ջրանցքէն) :

Գ.— Յորդանան գետին օգտագործումը

Ոռոգելու համար Նեկեւի անջրդի հողերը, Իսրայէլի համար կենսական նշանակութիւն կը ներկայացնէ Յորդանան գետը, որու ջուրերու պաշարով ծրագրած են Նեկեւի անապատը «ծաղկանոցի» մը վերածել : Արաբ երկիրները որոշած են, ամէն գնով, արգելք հանդիսանալ այս ծրագրին իրագործման :

Անդրադառնալով իրերու այս վիճակին,, «Նիւ Եորք Հերըլտ» կը գրէ . — « Սուրիոյ սահմանագլուխին վրայ տեղի ունեցող վերջին դէպքերը, ինչպէս նաեւ Սուէզի ջրանցքին պաշարումը ախտանիշեր են, պատերազմական վիճակի մը, զոր Արաբները, ի գին ամէն բանի կ'ուզեն շարունակել : Ամոքել ախտերը առանց երբեք բուժելու հիւանդութիւնը համարժէք է հիւանդի մը սխալ դեղ տալուն : Քաջալերական չեն ՄԱԿի ձեռք առած կէս – կատար միջոցները, որոնք մինչեւ այժմ ոչ մէկ դրական արդիւնք ցոյց տըւին» : Իբրեւ եզրակացութիւն, ամերիկեան թերթը կ'առաջարկէ .— «Ամէն գնով յաջողցնել խաղաղութիւնը Իսրայէլի եւ Արաբներուն միջեւ » :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԻԿԱՆ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼ

Ինչպէս գրած էինք Գահիրէի մէջ, ութ արաբ երկիրներու (Մարոք, Լիբանան, Յորդանան, Արաբ, Մ. Հանր. Սէուտական Արաբիա, Լիպիա, Եմէն եւ Սուտան) մասնակցութեամբ՝ Արաբական Լիկայի խորհուրդը սկսաւ իր աշխատանքները : Օրակարգի գլխաւոր հարցերն են : Պաղեստին, Յորդանան գետը եւ Ալժերիա : Իրաք եւ Թունուզ մերժած են մասնակցիլ, առարկելով թէ ժողովը Գահիրէի մէջ գումարուած է : Անդրադառնալով լիկայի ժողովին Փարիզի «Լը Մոնտ» թերթի Երուսաղէմի թղթակիցը, հետեւեալը կը գրէ . — «Իսրայէլ ուշի – ուշով կը հետեւի լիկայի ժողովներուն ուր շատ հաւանական է որ սպառնալիքներով եւ պոռոտախօսութիւններով լեցուն որոշումներ տրուին : Օրակարգի հարցերէն երկուքը ուղղակի կապ ունին Իսրայէլի հետ : Յորդանան գետը եւ Պաղեստինի ապագան : Յամենայն դէպս, ինչ որ ալ ըլլան որոշումները, Իսրայէլ մտադիր է նախաձեռնութիւնը ինք ստանձնելու : Նախարարաց Խորհուրդի վերջին նիստին կարեւոր որոշումներ տրուեցան, որոնք կը մնան գաղտնի : Ըստ լաւատեղեակ շրջանակներու Իսրայէլ կարեւոր քանակութեամբ արդիական զէնքեր պիտի գնէ : Իր կարգին իսրայէլեան Հաարէց թերթը հարց կուտայ թէ սուրիական Թօֆիք

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

Ք. ԿՈՒՇՆԱՐԵԱՆ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Յունուար 25ին Լենինգրատի մէջ յանկարծամահ եղաւ հայ երաժշտագիտութեան տաղանդաւոր եւ մեծագոյն ներկայացուցիչը, Փրոֆ. Քրիստափոր Կուշնարեան :

Փրոֆ. Քրիստափոր Ստեփան Կուշնարեան ծնած է 1890 Յունիս 5ին Սիմֆերոպոլ (Խրիմ) : 1916ին կ'աւարտէ Պետերբուրգի համալսարանին բնական գիտութեանց բաժանումը, իսկ 1925ին՝ նոյն քաղաքին Երաժշտանոցին ստեղծագործական բաժանումը : :

Այնուհետեւ երաժշտական մանկավարժութեան փայլուն գործունէութիւն մը Լենինգրատի, Թիֆլիզի, Տաշքենդի եւ Երեւանի երաժշտանոցներուն մէջ, իբրեւ դասախօս երաժշտական – տեսական առարկաներու (հարմոնի, փոլիֆոնի, անալիզ) եւ քոմփոզիսիոնի : Մանկավարժական իր երկար փորձառութեան վրայ հիմնուելով՝ ստեղծեց բազմաձայնութեան ինքնուրոյն դասընթացք, որ ընդունուած է ամբողջ Խորհրդ. Միութեան երաժշտանոցներուն մէջ, սերունդներ պատրաստելով այսպէս : Իր աշակերտներէն շատեր այսօր դարձած են հռչակաւոր երաժիշտներ :

Կոմփոզիթէօր Կուշնարեանի գրչին կը պատկանին երգեհոնի համար գրուած սոնաթներ, փասակալիաներ ու ֆիւկեր, որոնք տարածուած են Խորհրդ. Միութեան մէջ եւ արտասահման : Նաեւ թաւջութակի սոնաթներ, խմբերգներ հայկական եւ ռուսական ժողովրդական երգերու թեմաներով : Վերջապէս երաժշտութիւն՝ տրամաթիք ներկայացումներու համար :

Մասնաւոր գնահատութեան արժանի է Փրոֆ. Կուշնարեանի գիտական վաստակը : 1944ին, իբրեւ վարիչ Հայաստանի գիտութեանց ակադեմիայի երաժշտութեան բաժնին, ապա արուեստներու պատմութեան եւ տեսաբանութեան, Կարեւոր դեր մը կատարեց մասնագէտներու պատրաստութեան ասպարէզին մէջ : Կատարեց նաեւ գիտահետազօտական աշխատանքներ, որոնց իբրեւ արդիւնք տուաւ « Հայկական Մոնոդիկ երաժշտութեան պատմութեան եւ տեսութեան հարցերը » խորագրուած ծաւալուն հատորը : Այս մեծարժէք աշխատութեան մէջ՝ առաջին անգամ ըլլալով տրուած է հայ ժողովրդական երաժշտութեան պատմութիւնը, սկիզբէն (հնագոյն շրջաններէն) մինչեւ մեր օրերը : Այնտեղ տրուած են նաեւ հայ ժողովրդական երաժշտութեան զարգացման օրէնքները, Դաշնաւորման կանոնները, Անդրկովկասի եւ Մերձ. Արեւելքի ժողովուրդներուն երաժշտական մշակոյթի փոխազդեցութիւնները : Հարցերը գիտական խորութեամբ ու ծաւալով ուսումնասիրելու տեսակէտով, այս աշխատութիւնը եզական է ոչ միայն հայ երաժշտութեան, այլ եւ Խորհրդ. Միութեան երաժշտագիտութեան կալուածին մէջ :

Իբրեւ գնահատութիւն իր բարձր արժէքին, փրոֆ. Կուշնարեան ստացած է «վաստակաւոր գործիչի » կոչում ոչ միայն Հայաստանի, այլ եւ Ուզբեկստանի հանրապետութեանց կողմէ : Ստացած է նոյնպէս բազմաթիւ շքանշաններ :

Խոր հմտութեան տէր, երաժշտագէտ Կուշնարեան ճանչցուած էր իբրեւ մեծ հեղինակութիւն ամբողջ Խորհրդ. Միութեան մէջ : Այդ արժանիքին հետ, կը մարմնացնէր նաեւ մարդկային բարձր առաքինութիւնները, վերին աստիճանի սրտցաւ եւ հոգատար ուսուցիչ, բարեկամ եւ խորհրդատու երիտասարդութեան, անկաշառ հայրենասէր, արձանացում բարութեան եւ ազնուութեան, — ահա այս տողերով կ'ողբան իր յիշատակը Հայաստանի մշակոյթի նախարարութիւնը, Հայաստանի արուեստի Ինստիտուտը, Հայաստանի երաժիշտներու Միութեան վարչութիւնը, Երեւանի «Կոմիտաս» անունը կրող պետական երաժշտանոցը : «Սով. Հայաստանի» մէջ (29 Յունուար) հրատարակուած այս մահագրութիւնը կը վերջանայ հետեւեալ տողերով .— «Իր կերպարը յաւէտ անմոռաց պիտի մնայ հայ ժողովուրդին յիշողութեան մէջ»

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ընդհանուր նոր դատախազ նշանակուեցաւ Շմելք : Իր պաշտօնին գլուխը անցնելուն առթիւ, Շմելք ճառ մը խօսեցաւ յայտարարելով . — « Առանց կիրքի, առանց տկարութեան պատասխանատուները պիտի պատժուին, իսկ անոնք որոնք անգիտակցաբար գործիք դարձան, ներում պիտի ստանան» : Ձերբակալութիւնները եւ խուզարկութիւնները կը շարունակուին : «Էքօ տ'Ալժէ»ի տնօրէնը՝ Ալէն տը Սերինեի բողոքի նամակ մը ղրկած է «Լը Մոնտ»ին ուր կը յայտնէ թէ անտրամաբանական է իր ձերբակալութիւնը : Պաշտօնի փոփոխութիւններ կատարուած են նաեւ բանակին մէջ (Ֆոր եւ Միրամպօ) : Ձերբակալուած է՝ Սափէն – Լինիյէռ երկրային ջոկատներու նախկին հրամանատարը : 60 հոգի ձերբակալուած են եւ 20 խուզարկութիւններ կատարուած են Ալժէի մէջ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԿՐՈՆՔԻԻ այցելութենէն օգտուելով, Խրուշչեւ կը շարունակէ խիստ լեզու մը գործածել արեւմուտքի հանդէպ : Շեշտած է ի միջի այլոց թէ «գաղափարները սալամի չեն եւ աշխարհի ամէնէն լաւ բանը մաքարոնին չէ : Խորհրդային վարչապետը եզրակացուցած է . — Մեր դրօշակը կը ծածանի լուսնին վրայ, ասիկա չապացուցանե՞ր թէ ընկերվարականութիւնը կը գերազանցէ դրամատիրութիւնը : Այս յայտարարութիւնները գէշ տպաւորութիւն ձգած են Իտալիոյ մէջ :

ՅՈՒՇԵՐ ԿՑԿՏՈՒՐ, ԿԱՐԴԱ ՀՈՎԻՆ ՏՈՒՐ

Պոլսոյ Պահեստի Սպայից վարժարանի շրջանը աւարտած թեկնածու սպաներուն քուէ քաշել կուտան, իւրաքանչիւրին երթալիք ռազմաճակատը որոշելու համար: Ինծի կը վիճակի Տարտանէլ (Չանաք Քալէ – Արը Պրունի) ռազմահատուածը:

Անափառթաներու կատաղի ճակատամարտերը դեռ նոր վերջացած են Համաձայնական զինուորներուն անփառունակ ու ջախջախիչ պարտութեամբ, զարմանք պատճառելով մինչեւ իսկ Թուրք զինուորին: Ճակատին երկու կողմը յարաբերական հանդարտութիւն կը տիրէ: Կիսաստուերին մէջ զինուոր մը, նեղ ու դարձ-դարձիկ արահետներէ զիս կ'առաջնորդէ խրամներուն մէջ փորուած ու հաստ կոճղերով պատսպարուած նկուղ մը, — մեր հարիւրապետը հրամանատարին կայքն է: Կրակի մկրտութիւնս պիտի կատարեմ այստեղ: Հարիւրապետը քաղաքավարութեամբ կ'ընդունի զիս ու սովորական հարց ու փորձերէն վերջ՝ կը բացատրէ ճակատին կացութիւնը, անոր քննութիւնը ձգելով յաջորդ օրուան:

... Թշնամիին թնդանօթաձգութիւնը սաստկացաւ. մօտալուտ սուինամարտի մը ազդանշա՞նն է արդեօք: Եռուզեռ խրամներուն մէջ: Շուրջս զինուորները — շատերը իրենց շալվարներով եւ լայն գօտիներով — Ալլա՛հ – ալլա՛հ գոչելով համազ կ'ընեն: (Հակառակ հրամանատարութեան տուած խիստ հրամաններուն, բազմաթիւ խուզարկութիւններուն եւ գրաւումներուն, այդ շալվարներն ու գօտիները, կարծես. հրաշքով, միշտ մէջտեղ կ'ելլէին: Այդ շալվարները մինչեւ Կալեցիա եւ Կարպաթեան լեռները տարին իրենց հետ: Ու, տարօրինակ բան. հայերէն խօսակցութիւն:

— Հիւսէյին օնպաշի, տոպրակդ կախէ: Նետիմ չավուշ, փալասքադ (փամփշտակալ) առ, եւն.: Պոռազանճի (փողահար) Օհաննէս չավուշ եւ քանի մը ուրիշ պատուական հայ տղաներ, որ բանակին մէջ մնացեր են տակաւին, կը գուշակեն զարմանքս ու կը բացատրեն թէ՝ մեր կիսազօրաբաժինը կը բաղկանայ Ուրֆացի Թուրքերէ, որոնք բաւական լաւ գիտեն հայերէն լեզուն:

Իմ անփորձ ու դեղեւկոտ քայլերուս գլխաւոր զօրավիգն ու խրախոյսը հանդիսացան այս սքանչելի Հայորդիները: Անոնք կռուի ամենատաք միջոցին իսկ, չես գիտեր ուրկից, փրփրեմ կը գտնէին չոր մածունով օծուած՝ երանութեամբ կը դնէինք մեր պապակած շրթներուն: Այդ օրերուն մանաւանդ, երբ խմելու ջուրն անգամ պերճանք կը համարուէր:

Սակայն իմ ներկայութիւնս եւ հրամայելու ձեւս վիրաւորիչ ու անհաճոյ կը թուին աստիճանաւոր զինուորներուն: Ինչ, իրենք 15 – 20 տարուան պաշ – չավուշ, չավուշ, օնպաշի, կռիւներու մէջ սուտ կամ իրաւ համբաւի տիրացած՝ դպրոցական թփլիկ կեավուրի մը հրամաններո՞ւն ենթարկուին: Խեթիւ կը նային ինծի եւ հրահանգներուս կ'անսան ակամայ: Ոխն ու ատելութիւնը բոյն կը դնեն երկուստեք: Զարմանալի է որ դպրոցական նոր սպաներուն հանդէպ այս անզիջող հոգեվիճակը կը տիրէ նոյն իսկ եւրոպական բանակներու զինուորներուն մէջ, դեռ մինչեւ այսօր: Նետիմ չավուշի համար մանաւանդ, իմ կակուղ ոսկորներս կը թուին դիւրաբեկ ըլլալ իր կարծրացած մարմնոյն համար ...

Կալիցիա, Չեքիլանի բլուր: Ռուսերը գրաւած են մեր դիմացի երկաթուղիին կիսակործան կայարանը ու կը սպառնան յարձակիլ մեր վրայ: Գիշերանց պէտք է հետազօտիչ կամաւորներու ջոկատ մը ղրկել, կայարանը օդը հանելու եւ հոն բոյն դրած Ռուսերը մաքրելու համար: Գործողութիւնը ես պիտի կազմակերպեմ: Նետիմի եւ մէկ տասնապետի առաջնորդութեամբ ջոկատը՝ ռումբերով զինուած եւ փորի վրայ սողալով պիտի մեկնի կայարան, ուր պիտի սպասեն մեր պայմանական ազդանշանին: Հրամանը կը հաղորդեմ իրեն: Նետիմ կ'ապշի, կը զայրանայ, յետոյ կը պաղատի: Հրաման է, խուսափում չկայ: Հինգ վայրկեան վերջ պայթիւն մը եւ գոռում գոչում մը ազիխարշ կը սաւառնի խաւարին մէջ: Նետիմ սողացած ատեն ռումբը պայթած էր եւ կտոր կտոր եղած՝ իր իսկ ռումբով: Կատաղի հրացանաձգութիւն մը սկսաւ թշնամի դիրքերէն: Արշաւանքը ձախողած էր, բայց «բարեկամս» ալ եօթներորդ երկինք չուած էր:

Արը Պրունի ճակատ: Իբրեւ հետեւանք անքնութեան, աղտեղութեան ու անբաւարար սնունդին՝ բանակին մէջ ծայր տուած էր տիզանթերիի (փորհարութիւն) համաճարակ մը: Ես ալ վարակուեցայ:

Թուրք զինուորին սնունդը կը բաղկանար գլխաւորաբար անխուսափելի ալաման չորպասը է, չոր ու որդնոտած բակլայէ եւ լուբիայէ: Քիչ անգամ միս կը տրուէր իրենց: Հետեւանք՝ սքոռպիթը (լնտահարութիւն) եւ հաւկուրութիւն: Քիչ չէր թիւը զինուորներուն որոնք հաւկուրութիւն պատրուակելով կ'ուզէին խուսափիլ գիշերային արշաւանքներէն: Սկիզբները չէինք հաւատար անոնց, սակայն երբ բժիշկները ստուգեցին անոր իրականութիւնը, սկսանք զանոնք գործածել իբրեւ լրաբեր, սպասաւոր, խոհարար: Ես ալ մօտս առի հաւկուր փոքրիկ զինուոր մը որպէս սպասաւոր, որ միաժամանակ լաւ խոհարար դուրս եկաւ: Գիշերները ընդոստ կ'արթննար ու անհանգիստ շարժումներով կը սկսէր լալ, սակայն սրտանց կապուած էր ինծի. թերեւս մանաւանդ անոր համար, որ կ'օգտուէր իմ կերակուրներէն:

Ճակատի վերին հրամանատարութիւնը (Մուսթաֆա Քեմալ պէյ, յետագային Աթաթիւրք), շրջաբերականով մը, ուղղուած սպաներուն, կը հրահանգէր եւրոպական եւ այլ լեզու գիտցողներուն՝ դիմել հրամանատարութեան, բանակատեղիին մէջ իբրեւ թարգման ծառայելու համար: Չեմ ուզեր փախցնել պատեհութիւնը եւ գրաւոր կը դիմեմ հարիւրապետիս, որ երկար ձգձգումներէ վերջ՝ կը յօժարի վաւերացնել զայն: Հիւանդութիւնս կը ծանրանայ ու ես հիւծած, քայքայուած վիճակ մը ունիմ: Պարենաւորման յատուկ կառքով մը կը փոխադրուիմ կրակի գիծէն հեռու Աքպաշի սէյար (շրջուն) հիւանդանոցը. — Ծառի ճիւղերով եւ տերեւներով հիւսուած ընդարձակ կայք մը: Կատարեալ ցուցադրութիւն թշուառութեան, յուսահատութեան, աղտեղութեան եւ մասամբ նորին: Անդամահատուած վիրաւորներուն աղեխարշ ճիչերը կը բզկտեն հիւանդներուն արդէն իսկ անջիղ սրտերը: Անոնցմէ շատերը բնական պէտքի ատեն իսկ կը փչէին իրենց շունչերը: Օրական հարիւրաւոր մարդ կը մեռնէր այստեղ:

Ջուր հայթայթելու խնդիրն ալ մղձաւանջ էր դարձած: Ամբողջ շրջանի միակ աղբիւրը կը գտնուէր Աքպաշի ճամբուն վրայ. երկու խոշոր ծորակներով աղբիւր մը: Քանի մը հարիւր հազար զինուորին աչքերը յառած էին այդ արձանաձեւ կառոյցքին՝ ուրկէ հոսող հեղուկը անգիտակցաբար եւ անխտրաբար կեանք պիտի պարգեւէր բոլորին: Ջուրի փոխադրութիւնը կը կատարուէր առտու եւ իրկուն, որոշեալ ժամերուն: Ջորիներու եւ էշերու կարաւանը պարապ տիկերով բարձուած՝ աղմկալից եւ պատկերալից հայհոյանքներով եւ կռիւներով ջուրով լեցուելէ ետք, հազիւ կը սկսէր շարժիլ, երբ անգլիական չորս օդանաւեր (միշտ նոյն չորսը), յանկարծ կը ցցուէին անոնց գլխուն վերեւ, վար թափելով սրածայր երկար գամերու կարկուտ մը: Ու ահա այնքան չարչարանքով ու կռիւներով ճարուած հեղուկն պայթած տիկերէն դուրս կը ժայթքէր, Ֆ՛շթ, Ֆ՛շթ, Ֆ՛շթ:

Առտու մը հիւանդանոցին մէջ քովս եկաւ պարթեւահասակ բժիշկ մը: Հիւանդապահները յարգանքով մէկ կողմ քաշուեցան: Զիս քննելէ վերջ հայերէն լեզուով ըսաւ թէ կ'ուզէ զիս Պոլիս հիւանդանոց ղրկել, այնտեղ բուժումս շարունակուելու համար: Հիւանդանցին բժշկապետն էր, հազարապետ Տոքթ. Կարապետ (կարծեմ Հազարապետեան): Բայց ես չեմ ուզեր մեկնիլ այստեղէն. կ'առարկեմ թէ խնդրագիր տուած եմ բանակատեղին, թարգմանի պաշտօն մը ըստանձնելու համար: Ազնիւ բժշկապետը կը զարմանայ այս մերժումիս համար, ու կը ստիպէ մեկնիլ ամէն գնով, «այստեղ կը մեռնիս» կ'ըսէ:

Թոյլ տուէք այստեղ, իբրեւ արդարութեան պարտք, հրապարակով յայտնել թէ հայ եւ յոյն բժիշկները անձնուրաց խընամքն ու հոգածութիւնը ցոյց կուտային հանդէպ հայ զինուորներուն:

Կիւլ Նեհալ «Կարմիր Մահիկ»ի նաւը կը սուրայ դէպի Պոլիս, լեցուն վիրաւոր եւ հիւանդ զինուորներով: Նաւուն մէջ անկիւն մը ծուարած եմ, խօսելու իսկ անկարող: Իրարանցում մը: Սպաներէն մէկը զիս կը մատնանշէ. — Սա անկիւնի էֆէնտին կը խօսի ատոնց լեզուն: Գրեթէ բռնի կը վերցնեն զիս պառկած տեղէս ու կը տեղաւորեն երկու անգլիացի զինուորներու մօտ: Եօթը գերիներ են, երկուքը Անգլիացի, հինգը Ֆրանսացի: Իրենց վերապահ ու խուսափոխականվիճակէն ձերբազատելու համար անմիջապէս կը յայտնեմ ինքնութիւնս. — Հայ եմ, կ'ըսեմ, եւ քրիստոնեայ: Անգլիացիները կ'ոգեւորուին, կը սկսին բացուիլ: Բայց մէկը շատ տկար է, չափազնաց գունատ, քայքայուած առողջութեամբ: Կը պատմեն իրենց Ոդիսականը:

Թուրքերը գրաւած են ինչ որ իրենց վրայ ունէին, — հագուստ, կօշիկ, նամակներ, դրամ: Ցոյց կուտան իրենց Թուրք զինուորի պատառատուն համազգեստն ու կօշիկները, զորս իրենց տուեր է Աքպաշի մէջ հայ բժիշկ մը եւ հաճոյքով կ'իմանամ, որ այդ մարդասէր բժիշկը իմ հայրենակից Տոքթ. Սոմունճեանն է եղեր:

Թուրք սպաները գերի զինուորներէն գրաւած գեղեցիկ առարկաները մի առ մի ցոյց կուտան: — Այս գօտին ձերն է, այս ջրամանը ձերն է. ասա ձերն է, ... ձերն է...: Անգլիացի գրեթէ կիսամեռ զինուորը դեղեւելով կը կանգնի շրջանակին մէջ, եւ իր կիսախուփ աչքերը խրոխտօրէն բացած՝ ձեռքը բռնած պատառատուն թրքական կօշիկը ցոյց տալով անդենական ձայնով մը կը գոչէ. — Էնտ տհիս իզ եուրս (ասա ալ ձերն է): Ու զգայազերկ կ'իյնայ տախտակամածին վրայ: Նուաղած էր:

ՇԱՐԱՑ

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

"ԽԱՐԲԵՐԴ ԵՒ ԱՆՈՐ ՈՍԿԵՂԷՆ ԴԱՇՏԸ" (1)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Առաջին իսկ տողերով աւելի յստակ չէր կրնար պատկերացնել գերման թրքանը-պաստ եւ Հայութեան համար աննպաստ քաղաքականութիւնը, հետեւեալ պարբերութիւնով. —

« Պիզմարքի աշակերտները Հայուն հանդէպ աւելի անգութ գտնուեցան: 1895 — 1896ի կոտորածներէն քիչ ետք Պոլիս ապրող, լաւատեղեակ Գերման անձնաւորութիւն մը գրած է — «Ճակատագրական էր որ Թուրքիա եկող Գերմանացիներու մեծամասնութիւնը նաեւ անպաշտօն մարդիկ, կը ցուցադրէին ինքզինքնին որպէս եռանդուն բարեկամներ Իսլամի եւ մորթող Թուրքերու եւ կը գերազանցէին Թուրքերը իրենց ունեցած թշնամական ոգիով հանդէպ Հայերու: Ես լաւ գիտեմ որ Գերման պետական մարդիկ հայասիրութիւնը որպէս ապուշ զգայութիւն կը նշանակէին, մարդասպանին հետ բարե-

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

★

Զինքը անմիջական շրջապատով հաւատարիմները կ'ըլլան իր սիրականը՝ Եոնկ Լուն, որուն հետ կը շարունակէ վայելել հեշտանքի օրեր, եւ իր ներքինապետը՝ Նկան Թայը, որուն հանդէպ մասնաւոր համակրանք մը ունի: Այս վերջինը, արդարեւ, հետզհետէ զօրաւոր ազդեցութիւն կը գործէ կայսրուհիին վրայ եւ վարագոյրին ետեւէն գրեթէ մղիչ ուժը եւ խորհրդատուն կը դառնայ անոր բոլոր ձեռնարկներուն:

Իշխան Քուոնկ, սակայն, հետզհետէ կը սկսի ընդվզիլ ներքինապետին յոխորտալից կեցուածքէն եւ դիմելով միւս կայսրուհիին՝ Ցէօ Նկանի, որ մեկուսացած եւ բոլոր քաղաքական գործերէն քաշուած կ'ապրէր Արեւելեան Պալատին մէջ, կը համոզէ զայն որ միասին ստորագրեն հրամանագիր մը ուղղուած Շանթունկի նահանգին կառավարիչին, ներքինապետին այդ նահանգը կատարելիք շուտափոյթ մէկ այցելութեան առընչութեամբ:

Հեզահամբոյր ու բարի կայսրուհին Ցէ Նկան նախ կը մերժէ մասնակից ըլլալ այդ կարգի մեքենայութեան մը, եւ սակայն, քանի ականջալուր կ'ըլլայ իշխան Քուոնկի բացատրութիւններուն, այնքան կը համոզուի եւ հուսկ ապա կը ստորագրէ:

×

Կայսերական ջրանցքին հեզասահ ջուրերուն վրայէն, հարուստ ու ճոխ կերպով կահաւորուած առագաստանաւ մը, յուշիկ կը յառաջանայ դէպի Շանթունկի նահանգը:

Ներքինապետը, շրջապատուած երիտասարդ մանկլաւիկներով եւ յոյժ գեղանի պարուհիներով, յուլօրէն ընկողմանած է առագաստանաւին կեդրոնը կանգնած մահիճի մը վրայ, որուն չորս բոլորը զետեղուած են թանկագին բարձեր, նրբաճաշակ գորգեր եւ հազուագիւտ կերպասներ:

Երբ առագաստանաւը կը մօտենայ Շանթունկ նահանգի մայրաքաղաքին, յանկարծ, հանդիպակաց քարափին վրայ հաւաքուած կառավարական զինուորները կը հրամայեն նաւավարներուն որ կանգ առնեն եւ այլեւս չյառաջանան:

Ներքինապետը յանկարծակիի եկած եւ սրտնեղած, քարափին վրայ շարուած զինուորներու զօրավարին ուղղելով իր խօսքը, պոռաց.

— Կայսերական դրօշակը կը ծածանի այս առագաստանաւին վրայ: Ի՞նչ իրաւունքով կը յանդգնիք մեր վեհափառ կայսրուհիին՝ Ցէօ Նիւի պատգամաբերին ճամբորդութեան արգելք հանդիսանալ:

Ներքինապետ Նկան Թէ Հայի կողմէ այսպէս խստօրէն հարցապնդուած զօրավարը չպատասխանեց եւ անձայն լուռ յառաջանալով մօտեցաւ առագաստանաւին սանդուխներուն եւ սկսաւ յուլօրէն բարձրանալ դէպի նաւը, որ արդէն անշարժացած վիճակի մը մէջ էր:

Երբ զօրավարը ներկայացաւ Նկան Թէ Հայի, այս վերջինը իսկոյն հանեց իր ծոցէն հրովարտակ մը եւ զայն ներկայացնելով զօրավարին, ըսաւ.

— Ահաւասիկ իմ առաքելութեանս հրովարտակը, ստորագրուած խնամակալ-կայսրուհիին կողմէ

Զօրավարը, առանց նոյնիսկ այդ հրովարտակին վրայ աչք մը նետելու հաճութիւնն ունենալու սառն ու անտարբեր պատասխանեց. ես գործ չունիմ ձեր հրովարտակին հետ: Ինծի հրամայուած է ձեզ առաջնորդել այս նահանգին կառավարիչ նորին վսեմութիւն Թինկ Փաօ Չէնի մօտ: Կը խնդրեմ, ուրեմն, որ հաճիք հետեւիլ ինծի: Այսքան միայն կրնամ ըսել ձեզի:

Նկան Թէ Հայ մասամբ ապահովուած, դուրս եկաւ առագաստանաւէն եւ բարձրացաւ իրեն համար բերուած եւ շքեղօրէն կահաւորուած պատգարակի մը մէջ, որ կը սպասէր քանի մը քայլ անդին: Ներքինապետը կը խորհէր թէ՝ այդ նահանգին հզօր կառավարիչը այնպայմանցանկութիւններ ունեցած շուտափոյթ կերպով իր յարգանքները մատուցանելու Ցէօ Նիւ կայսրուհիին սիրելի ու հաւատարիմ պաշտօնատարին:

Արդարեւ, երբ Նկան Թէ Հայ հասաւ կառավարիչին պալատը, տեսաւ այս վերջինը որ պալատին դարպասին վրայ իրեն կը սպասէր, զգեցած պաշտօնական ընդունելութեանց օրերու իր ամենաշքեղ հանդերձանքը եւ շրջապատուած իր ըսպաներու շքախումբով:

Սովորական ողջոյնի արարաղութիւններէն ետք, կառավարիչը Նկան Թէ Հայը առաջնորդեց պատուոյ դահլիճը, նստեցուց զայն բազկաթոռի մը վրայ եւ պատուիրեց որ իսկոյն թէյ մատուակին:

Երկու մարդիկը քանի մը խօսք փոխանակեցին, ապա Թինկ Փաօ Չէն (որ երկար ատենէ ի վեր վստահելի մէկ բարեկամն ու գործակիցն էր իշխան Քուոնկի) դարակէն դուրս քաշեց կայսերական հրովարտակ մը՝ ստորագրուած խնամակալութեան երկու անդամներէն՝ իշխան Քուոնկէ եւ կայսրուհի Ցէօ Նկան է, զայն կարդաց ներքինապետին:

Առաջին բառերէն իսկ, Նկան Թէ Հայ գունատեցաւ:

(14 Շար.)

կամութիւնը՝ ընդհակառակն կը գովա – բանէին որպէս քաղաքական իմաստու – թիւն (տես էջ 50 – 51, Փ. Ռօբպախ, Ար – մէնիէն)։ Այդ կարծեցեալ քաղաքական իմաստութիւնն էր որ չարժեց Պոլսոյ Գերմանական դեսպանատունը մեծ կուտա – րածի առեն ամուր փակելու իր դռները, զայն բախող արիւնլուայ հայ փախստա – կաններուն առջեւ»։ Ճիշդ այդ օրերուն էր, որ ինչպէս արդէն ծանօթ է, Տօքթ. Լեփսիուս Պոլիս կուգար, եւ յուսահատ կը վերադառնար Գերմանիա, հրատարա – կելու համար «Հայ ժողովուրդին երթը դէպի մահ» անունով հատորը, մէկ մէկ օրինակ ղրկելով բոլոր թերթերուն, և – բեսիոխաններուն եւ եկեղեցականներուն։

Այս ընդհանուր քաղաքականութեան եւ գործելակերպին հետեւեցան նաեւ Պոլ – սէն հեռու գտնուող կեդրոններու մէջ գործող Գերմանները, ինչպէս միսիոնար Ե. Էման՝ Խարբերդի մէջ։

Ի՞նչ ամբաստանութիւններ եղած էին այս անձին դէմ .— 1.— Ան մերժած է ընդունիլ իր չէնքերէն ներս ապաստանիլ փորձող Հայերը, նոյնիսկ իր որբերէն չատերը։

2.— Շատ մը տեղեր, գիւղեր այցե – լած, խօսած է եւ քարոզած որ Հայերը իրենց զէնքերը յանձնեն։

3.— Ամէնէն ծանրակշիռը այն է, թէ Ե. Էման Հայոց տարագրութիւնը կազ – մակերպող Թուրքերու ժողովներուն մաս – նակցելով, խորհրդատու եղած է։

Փրոֆ. Գ. Մ. Խայիկեան կը ջանայ հերքել այս ամբաստանութիւնները, մէջ բերելով Ե. Էմանի Պոլսոյ Գերման դես – պան Վանկընհայմի ղրկած նամակն ու հեռագիրները, որոնք որեւէ արդիւնք մը չեն տար, եւ Խարբերդի Հայութիւնն ալ կ'աքսորուի։

Վերջացնելէ առաջ քանի մը դիտողու – թիւններ ունինք, առանց մանրամասնու – թիւններու մէջ մտնելու։

Հատորը նուազ ատուար պիտի ըլլար, եթէ ամէն մէկ գրողէ գրական էջ մը չարտատպուէր։ Եթէ առնուած էջերը Խարբերդի նուիրուած ըլլային, հասկնա – լի էր։ Ներկայ ձեւին մէջ գրական ժող – ովածուի մը երեւոյթը առած է։

Բազմաթիւ գրողներ, որոնք Խարբերդ – ցի չեն, պէտք չէր առնել այս հատորին մէջ Ռուբէն Որբերեան Մալաթիացի է։ Եթէ Մալաթիան Խարբերդի նահանգին կը պատկանի, Ակն ալ նմանապէս, բայց այս վերջին գաւառէն ոեւէ գրողի մը յիշա – տակութիւնը չկայ։

Պատկ Ծ. Վ. Տէր Խորէնեան, Խար – բերդի վերջին առաջնորդը, Խարբերդցի չէ։ Երուանդ Սրմաքէշխանլեան (Երու – խան) Պոլսոյ Խասգիւղ Թաղին մէջ ծնած է, իրքեւ վերջին տեսուչը Մէզիրէի կեդ – րոնական վարժարանին, Խարբերդի սե – փականութիւնը չէ։ Այդ պարագային ին – չո՞ւ մոռնալ ուրիշ տեսուչներ, ինչպէս Տուրտունեան (Տրապիզոնցի), Դ. Խաչ – կոնց (Պոլսեցի – Արաբկիրցի)։ Վարդան Քհնյ. Արսլանեան ծնած է Ճգնայ Բինկ – եան գիւղը, բայց իր կենսագրութիւնը կը

ՄՏԱՀՈԳԻՋ ԵՐԵՒՈՑԹ ՄԸ

ԱՆԳՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Օրուան ամենակարեւոր հարցերէն մէ – կըն է անգրագիտութիւնը, որ կը տիրէ աշխարհի բազմաթիւ մասերուն մէջ։

Մակը, ինչպէս ծանօթ է, 12 տարիէ ի վեր ունի ուսումը տարածելու աշխատող յատուկ կազմակերպութիւն մը, որ կը կոչուի «ԻՒՆԵՍԿՕ»։ Հակառակ յոյժ գովելի գործունէութեան եւ ծախսուած մեծամեծ գումարներուն, տակաւին աշ – խարհի վրայ կ'ապրին չուրջ մէկ միլիառ չափահաս անգրագէտներ եւ 250 միլիոն անգրագէտ մանուկներ։

Նման կացութեան մը մտահոգիչ նկա – րագիրը կուգայ անկէ, որ կարդալ գիտ – նալը քաղաքակրթութեան կարեւոր ազ –

գտնենք այս հատորին մէջ։ Նոյն ձեւով պէտք է տրուէր նաեւ Գ. Եպիսկ. Արս – լանեանի կենսագրութիւնը։ Պատ. Վար – դան Պ. Ամիրխանեան, Եփրատ Գօլէճը աւարտած է, ինչպէս չատերը, բայց Խարբերդցի չէ։ Նշան Պէկեան ծնած է Գարահիսար, Փրոֆ. Մկրտիչ Որբերեան՝ Մալաթիա։ Խորէն Մ. Աղբրէսեան Տիգ – րանակերտցի է, իսկ Հայկ Ա. Ադամեան՝ Զէյթունցի։

Հատորին մէջ փնտռեցի մեծին ու պզտ – տիկին ծանօթ ու սիրելի աշազուրկ Պատ – ուելին յիշատակութիւնը։ Դժբախտա – բար չգտայ։ Սերունդներ եկեր անցեր են, եւ Մէզիրէի եկեղեցիին դասը կանդնած տեսեր են այս հրաշք պատուելին, որ Ս. Գիրքը, Աւետարանները, չարականները բոլորը գոցկ'արտասանէր ու կ'երգէր, երբ քահանաներէն առաջ եկեղեցին, իր տէ – ղան էր։

Պզտիկ դիտողութիւն մըն ալ հեղինա – կին՝ Պ. Վահէ Հայկին։ Զինքը կը ճանչ – նանք իրբեւ հեղինակը «Հայրենի Ծխան»ի – ներու հինգ հատորներուն, «Հազար հինգ հարիւրամեակ Վարդանանց պատերազ – մին» անգլերէնն եւ հայերէնն եւ ուրիշ գործերուն։ Հրատարակելի ունի տակա – ւին բազմաթիւ գործեր։ Այս բոլորին յի – շատակութիւնը կը գտնենք հատորին վերջը։ Լաւ։ Ինչո՞ւ սակայն անդամ մըն ալ յիշատակութիւնը ճիշդ առաջին էջին վրայ, հեղինակի անունին տակը։ Անհա – խրնթաց չէ՞ք գտներ նման երեւոյթ մը։ Որեւէ տիտղոս կ'ընկերանայ հեղինակի մը անուան, բայց իր բոլոր գործերուն չի – շատակութիւնը, ֆրանսերէնով ու անգ – լերէնով, նորութիւն մընէ, զոր չեմ կր – նար որեւէ բառով որակել։ Սակայն շնոր – հաւորելի է հատորին մեկենասը։ Ու – րեմն տակաւին կան մարդիկ որ ամիրա – ներուն գեղեցիկ աւանդութիւնը կը չա – րունակեն։ Մխիթարական է իրաւ որ։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

դակ մըն է, որմէ ըրկուած կը մնայ մարդկութեան գրեթէ կէսը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԻՒՆԵՍԿՕՅԻ ՄԱՍԻՆ

Մակի այն մասնաճիւղը, որ կը պայ – քարի անգրագիտութեան դէմ, ստեղ – ծուեցաւ 1946 Նոյեմբերին, երբ քսան պետութիւններու ներկայացուցիչներ հա – մաձայնեցան անոր նպատակներուն չուրջ։

Ցեւտագային սոյն կազմակերպութեան անդամներուն թիւը արագարար բարձրա – ցաւ, հասնելու համար 75ի։ Այս բոլոր պետութիւնները տնտեսական օժանդա – կութիւն կ'ընձեռեն, իրենց կարողութեան համաձայն, որպէսզի ԻՒՆԵՍԿՕՆ իր բա – րերար ազդեցութիւնը տարածէ աշխարհի յետամնաց շրջաններուն մէջ։

ԻՒՆԵՍԿՕ ունի յատուկ չքեղ պալատ մը, Նիւ Եորքի մէջ։ Անոր մէջ կը պահ – տօնավաբեն չուրջ 900 հոգի, զանազան Ազգերէ։ Պալատնի յարկաբաժիններուն մէջ ցուցադրուած են այլազան Ազգերու մշակոյթին վերաբերեալ գրութիւններ ու առարկաներ։

ԱՆԳՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՁԱՆԱԶԱՆ ՅԱՄԱՓԱՄԱՍԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

Թերեւս զարմանք ազդէ ոմանց, նման մեծդի հաստատութեան մը գոյութիւնը եւ անոր անբաւարարութիւնը հսկայ գոր – ծին դիմաց։

Ստուգիւ, չատ մարդիկ հպարտ են ա – տոմի այս դարով, եւ իրազեկ չեն որ մարդկութեան 45 – 55 առ հարիւրը տա – կաւին կարդալ անգամ չի գիտեր։

Պէտք է ըսել որ անգրագիտութիւնը բոլորովին տարբեր համեմատութիւններ ունի այլազան ցամաքամասերու եւ եր – կիրներու մէջ։

Ափրիկէի մէջ, ընդհանուր բնակչու – թեան 75 – 85 առ հարիւրը անգրագէտ է։

Ասիոյ մէջ, Խորհրդ. Միութիւնը մէկ – դի դնելով, անգրագիտութիւնը կը պատէ բնակչութեան 65 – 75 առ հարիւրը։

Հարաւային Ամերիկայի մէջ, անգրա – գէտները կը կազմեն բնակչութեան չուրջ 40 – 50 առ հարիւրը։

Հիւսիսային Ամերիկայի եւ Ովկիանիոյ մէջ, բնակչութեան հազիւ 10 – 15 առ հարիւրը անգրագէտ է։ Եւրոպայի մէջ, միայն 5 – 10 առ հարիւրը։

ԱՅԼԱԶԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐ

Մեր նիւթին առընչութեամբ կարելի է աշխարհը բաժնել զանազան շրջաններու։ Կան երկիրներ, որոնք երկար աւելէ ի վեր կը ճանչնան ուսումի առաւելութիւն – ները, եւ կան ուրիշներ, որոնց բնակ – չութեան մեծ մասը տակաւին գիր չի ճանչնար։

Այս վերջին կարգին կը պատկանին առ հասարակ «գունաւոր» կոչուած ազգերը, որոնց բնակած տարածութիւնը աշխարհի կէսէն աւելին կը գրաւէ։

Սակայն այս երկիրներուն մէջ անգրա – գիտութիւնը միօրինակ կերպով չի տի – րեր։ այսպէս, քաղաքներու մէջ ուսեալ մարդոց թիւը չատ աւելի է։ առ հասա – րակ կիները աւելի մեծ համեմատու – թեամբ գուրկ են ուսումէ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

Աշխարհիս ամէնէն անգրագէտ ժողո – վուրդները կը բնակին Մոսամպիքա, անգլիական Սոմալիա եւ բորդուգալեան կինէ, ժողովուրդին 99 առ հարիւրը կարդալ չի գիտեր։

Եւրոպայի մէջ քան մը միլիոն անգրա – գէտ մարդիկ կան։ ատոնց մեծ մասը կը բնակի հարաւային երկիրներուն մէջ։

Սպանիոյ մէջ, 1900ին, ժողովուրդին 58 առ հարիւրը, անգրագէտ էր 1950ին, այդ համեմատութիւնը իջած էր 17 առ հարիւրի։

Ֆրանսայի մէջ, 14 տարեկանէն վեր եր – ղուներուն միայն 3,6 առ հարիւրը ան – գրագէտ է։ Այս համեմատութիւնը քիչ մը աւելի բարձր է Միացեալ Նահանգներուն համեմատութենէն։

Յունաստանի մէջ, ժողովուրդին 26 առ հարիւրը անգրագէտ է, մինչ Իտալիոյ մէջ, համեմատութիւնը 14,4 առ հարիւր էր 1951ին։ Դարուս սկիզբը, Իտալացի – ներուն չիսուն առ հարիւրը կարդալ չէր գիտեր։

1951ին, Հնդկաստանի մէջ կային 174 միլիոն անգրագէտներ, ինչ որ կը ներ – կայացնէր ամբողջ բնակչութեան ութ – տուն առ հարիւրը։

Անգրագիտութեան մեծագոյն զոհերը փոքրիկներ են, որոնցմէ 250 միլիոնը, սպասնիքներու եւ արբանեակներու այս դարուն մէջ, զուրկ են դպրոց յաճախե – լու կարելիութենէն։

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Պէտք է սակայն ուրախութեամբ դի – տել՝ որ ԻՒՆԵՍԿՕՅԻ աշխատանքը չատ մեծ արդիւնքներ յառաջացուցած է եւ կարելի է ըսել որ մօտալուտ է անգրա – գիտութեան վերջնական պարտութեան ժամը։

Այլազան գերարդիական միջոցներ կը գործածուին ուսումը տարածելու հա – մար՝ ձայնասփիւռ, հեռատեսիլ եւ սի – նեմա։

ԻՒՆԵՍԿՕՅԻ մեծ աշակիցներն են կա – թոլիկէ առաքելութիւնները, որոնք մի – լիոնաւոր անգրագէտներու կը ջամբեն ուսում եւ բարոյական դաստիարակու – թիւն։ Պարծանք մըն է մեզի համար, որ անոնց գերագոյն ղեկավարն է կարդ. Ա – ղաճանեան։

Քաղեց՝ ՎԱՐԴԱՆ Վ. ԹԵՔԵԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (125)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈՌՈՐՈՒՄԸ

Գ.

Հետեւապէս, իր չրջանա – կին մէջ բուռն հետաքրքրութիւն մը կար զինքը վերջապէս տեսնելու այդ երեւա – կայական հուրիին հետ, որուն չնորհնե – րուն գրուատիքը կ'ընէր անհուն չաղ – փաղիանքով, ալքոլի չոգիներուն մէջ մտամոլոր, կիրքէն բռնկած։

— Պիտի տեսնէք, կը բացագանչէր, բազուկները օդին մէջ չարժելէն դէպի այն ուղղութեամբ ուր հաւանօրէն կ'ապ – րէր այդ փառաւորուած զեղեցկութիւնը։

— Սակայն ե՞րբ պիտի տեսնենք։

— Պիտի տեսնէք, պիտի տեսնէք, կը պոռար ան նորէն։

Եւ իրր թէ ուզելով մաքրագործուիլ այն ապականութենէն որուն մէջ կ'ապրէր ինք ու իր ընկերներն ալ, զաղափարական սիրոյ ծառացումով, այպանանքներ կ'արձակէր անոնց երեսին, սպառնական չեչտով մը։

— Լղճուկ բոզ մը չկարծէք, ծօ, կ'ա – զդակէր. մաքուր հրեչտակ մըն է ան, անբիծ տատրակ մը, որուն դպչելու իսկ արժանի չէք, որուն անունը բերանննիդ իսկ չէք կրնար առնել ... ես արժանի եմ անոր, ես...՝ Թուհ, սա բոզերը ...

Եւ կը թքնէր, թքնէր, զզուանքի, նող – կանքի ծամածռումներով, զայրացնելով իր բարեկամները, որոնք փոխարինուիլ կ'ուզէին՝ այդ փառաբանուած հուրիին դոյութիւնը կասկածի ենթարկելով։

— Նայինք կ'ոյ ատ տատրակը։

— Հը հը, կը մռլտար կեղծ տոքթորը, դլխի խորհրդաւոր ճօճումներով, պիտի տեսնէք, պիտի տեսնէք։

Երկարաչունչ կերպով, այդ ախտաւոր չրջանակին մէջ իր հովուերգած էակին հետ յաղթական մուտք մը ընելու գործը կը պատրաստէր հիմա, ջախջախելու հա – մար իր ընկերները, որոնք ալ սկսած էին հատատ չընծայել իր պոռոտախօսութիւն – ներուն, չատ լսած ըլլալով ատանկ պատ – մութիւններ, առասպելական ու անկարե – լի։ Իր կարդացած վէպերուն տպաւո – րութեանը տակ, ամիրային Թոռը իր գո – հացումը կը ստանար նմանօրինակ սիրային արկածներու հերոսը նկատելով պահ մը ինքզինքը՝ համոզուած ու անկեղծ չէչ – տերով բորբոքուելով, յուզուելով, պատմելով զանոնք իր բարեկամներուն, որոնք յաջողած ըլլալով դիպուածաւ կամ մանաւանդ պատուել ատոնց ու – նայնութիւնը, կը յամառէին չհաւատալ հիմա այս նոր սիրերգութեան։

Բայց երիտասարդը՝ անոնց այս յամա – ռութենէն աւելի գոհ կը մնար, այդ ան – պատուիչ թերահաւատութիւնը յաղթա – կանօրէն եւ վերջնականապէս ջախջախե – լու անայլայլ ապահովութեամբ լեցուած։

Եւ մօտաւոր ապագայի մը՝ իր սկսելիք նոր եւ յուզումնալից կեանքին բերմամբը բացառիկ ծախսերու հարկաւորութիւնը նախատեսելով, տոքթորը միտքը դրաւ չգոհանալ ամսական հինգ ոսկի թոշա – կով զոր մայրը սահմանած էր իրեն։ Ներկայ կամ ապագայ դրութեան մէջ ի – րեն առնուազն ամիսը տասնըհինգ ոսկի պէտք էր՝ իր պատրաստած ծրագիրը դորդածրելու համար համեստօրէն։ Հա – մեստօրէն, այո, որովհետեւ իր երազած սիրային հերոսները այդ կեանքը ապրե – լու համար ափով նետած էին ոսկին, մինչդեռ ինք հաչուելով պիտի ծախսէր, ինք, Մարկոս ամիրային Թոռը, որ ափ – սոս, պիտի կրնար այդ մեծ կենցաղա – սէրներու կեանքը ապրիլ հիմա, եթէ ա – ղէտ մը ամէն բան յեղաշրջած ըլլար ժա – մանակին։

Շատ դժուար չեղաւ իրեն համոզելու մայրը որ այնուհետեւ կալուածներուն գործերը բոլորովին իրեն յանձնուէին, եւ ինք ուզածին պէս տնօրինէր ամէն բան, ճամբայ տալով Բարթող աղային, որուն վրայ արդէն մեծ կասկածներ կը ծանրանային։

Ամիրային աղջիկը, որուն միտքը հետ – զհետէ կազմախօսական ընդարմացման մը կ'ենթարկուէր եւ հոլո խաղալիք մը կը դառնար զինքը չրջապատողներուն ձեռքը, ան որ յամառ ու աննուաճ տի – րապետող մը եղած էր առենօք, ոեւէ ընդդիմութիւն ցոյց չտուաւ։

— Ամէն բան ուզածիդ պէս ըրէ, դա – ւակս, ըսաւ ան՝ Մարկոսեան զերդաստա – նին ճակատագիրը այդ չիմարին ձեռքը դնելով։

Եղերական եւ հետաքրքրաչարժ եղաւ այն տեսարանը, ուր մեր չիլ մսագործը — կատարինէին եւ ագթաղինէին հայրի – կը — առաջիկայ առթիւ ապարանք դա – լուն՝ տոքթորին խուցը առաջնորդուե – ցաւ, լսելու համար այն նոր կարգադրու – թիւնը, որուն համեմատ իր գործակա – տարի երկարամեայ պաշտօնէն վար կ'իյ – նար Բարթող աղա։

— Բարթող աղա, ըսաւ, նոյնիսկ քիչ մը սպառնական չեչտով մը, անոր պատ – ուած ռնդեղջիւրի կիրադէմքը դիտելէն, սա մեր ախարէթներուն խոնթրաթները, թուղթերը, բանկիքները, ինչ որ վեր – ջապէս կայ չուտ մը գնա բեր ինծի, պէտք է, չուտ ...

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

դիւղին վրայ Իսրայէլի պատժական ար – շաւանքը նոր քաղաքականութեան ցայ – տուն օրինակը չէ, արդեօ՞ք: Արտաքին քաղաքականութեան մարզէն ներս, Պէն Կուրիոն մտադրած է քարոզչական եւ լուսաբանական «արշաւ» մը ձեռնարկել, բացատրելու համար թէ ինչո՞ւ կը պին – ուին:

ՆԱՄԻ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յօսելով քննատական ձայնասփիւռի թղթակիցին՝ Գնդ. Նասը յայտարարած է թէ հաւանական կը դտնէ որ Իսրայէլ մօտ ատենէն նախայարձակ ըլլայ, ու այս առ – թիւ աւելցուցած է թէ իրենք պատրաստ են զէմ դնելու: Իր յայտարարութեանը ընթացքին՝ գնդապետը ի մէջ այլոց ըսած է.— «Իսրայէլ իր ծրագիրները իրա – գործել պիտի փորձէ, ի հաշիւ արաբ աշխարհին: Վերջին հաշուով Իսրայէլ նոր պատերազմի մը պիտի ձեռնարկէ գը – լուխ հանելու իր հին երազը՝ կազմու – թիւնը Նեղոսէն մինչեւ Եփրատ տարած – ուող պետութեան մը: Անդրադառնալով Պաղեստինի արաբ գաղթականներուն՝ նա – խագահը անգամ մը եւս պահանջած է որ Իսրայէլ ենթարկուի ՄԱԿի որոչումնե – րուն:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն եւ իր ենթակոմիտէները ու խումբերը, ինչ – պէս նաեւ կապոյտ Պաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնները ցաւակցութիւններ կը յայտնեն Պ. Կ. Փո – լատեանին եւ իր ընտանեկան բոլոր պա – րագաներուն, իրենց հօր եւ ազգականին՝ Յ. Փոլատեանի կսկծալի մահուան առ – թիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ (Բ. Ցանկ)

Փարիզի Ազգատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւ – եալ նուէրները.—

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Սարաֆեան 10 Ն. Ֆ., Պ. Արզումանեան Ս. քան Ն. Ֆ., Տիկին Օհանեան տասը Ն. Ֆ., Պ. Ան – տոնեան, Ողբ. Տիկին Լուիզ Անտոնեանի մահուան առթիւ 40 Ն. Ֆ., Պ. Պէչիրեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ստեփան Տամլամեան, փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Վարուժան Մէլիքեանի մահուան առթիւ քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Զ. Մուրաֆ – եան ողբ. Վ. Մելիքեանի մահուան առ – թիւ քսան Ն. Ֆ., Պ. Արամ Տարօնեան, ողբ. Կիւլիւկ Փափազեանի մահուան առ – թիւ տասը Ն. Ֆ., Պ. Տարումեան Սա – հակ տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Խաչ – մանեան յիսուն Ն. Ֆ., Պ. Զաւէն Կիւլ – եան տասը Ն. Ֆ., Տիկին Իսքէնտէր 30 Ն. Ֆ., Տիկին Եէրիմեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Կղմէս Տարաքճեան յիսուն Ն. Ֆ., Տիկին Յովհաննէսեան, Անտիլիի ծերանոցին երեսուն Ն. Ֆ., Ողբ. Օննիկ Պէզազեանի (Գլէօպ տէ Տիմանթիր)ի բարեկամներուն կողմէ 66 Ն. Ֆ., Պ. Պ. Քալֆեան եղբայրներ քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Այանեան (Սէնթ Էթիէն) երկու ծերանոցներուն հարիւր Ն. Ֆ., Պ. Յ. Պաղտասարեան տասը Ն. Ֆ., Պ. Աչոտ Պէտիքեան հինգ Ն. Ֆ., Այրի Տիկին Ղա – զարեան, իր քեռայրին՝ ողբ. Ղազարեա – նի յիշատակին քառասուն Ն. Ֆ., Տոքթ. Խայիկեան (Մարսէյլէն) տասը Ն. Ֆ: (Շար.)

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը:

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յա – ճախորդներուն:

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լաֆայէթի անկիւ – նը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հե – ռու:

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղա – գործ – վաճառող, ամէն օր իր հայ – րենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՒԱՏՈՆ

Concerts Chouteau

Յայտագիր.—

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ՝

Ջութակի fոնչերթօն եւ Գայաննէ:

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ՝ դաշնակի քոնչերթօ (Ա. ունկնդրութիւն) եւ հայկ. ժողովրդական երգեր:

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ (ԴԱՇՆԱԿ)
GÉRARD JARRY (Violon)

եւ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ ղեկավարութիւն՝

RENÉ-PIERRE CHOUTEAU

Մարտ 7, երկուշաբթի ժամը 21ին, Սալ Կավօ:

Տոմսերու գին 2·50էն 10 Ն. Ֆ.:

Դիմել սրահը եւ Տիւրանին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Պաչի Վիէնի վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները իր դպրոցներուն համար:

Պ. Ց. Հայթայեան ընտանիքէն՝ տասը Ն. Ֆ., Պ. Ց. Գալայճեան ընտանիքէն տասը Ն. Ֆ., Պ. Գ. Պաչատուրեան ըն – տանիքին ապաքինման առթիւ տասը Ն. Ֆ.:

Ի ՆՊԱՍՏ
ԻՍԻԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԻՆՈՒՔԵԱՆ

Այս կիրակի ժամը 15ին, Իսիի Սալ տէ Ֆէքի մէջ տեղի կ'ունենայ չարժանկարի եւ ժողովրդական երգերու ցերեկոյթ մը:

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Եւ Փարիզի կրօն. Ընկերակցութեան:

Շարժանկար.— Ուրուագիծները լեռ – ներից կը հեռանան:

Գեղարուեստական բաժին սիրուած ար – ուեստագէտներու մասնակցութեամբ:

Մուտք 3 Ն. Ֆ.:

ԿՈՒԶՈՒԻ

25 հոգինոց հաստատութեան մը մէջ աշխատելու համար (ներքին գործեր, տան մաքրութիւն եւ լուացք), կ'ուզուի մի – ջին տարիքի աշխոյժ կին մը: Բնակա – րան, սնունդ եւ վարձատրութիւն:

Անձամբ դիմել «Յառաջ»ին:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրո – պական ամէնէն ընտիր ապրանքնե – րը՝ յարմար գիներով:

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլ – մա», յունական «թուրչի», «սպի – պէտ», տերեւ, թահին հելվա, «վա – նիլլ», չոքոլա, «նուազէթ», «լո – կում», «սաղըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի. չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըր – մա», առաջնակարգ սուրճ, (fարա – վան եւ մոգա), համեմներ «մահ – լէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուկկարական, ճեր – մակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լա – ֆեթտա, քաֆլաւա, fատայիֆ, տե – բեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասվաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհա – ցում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՁԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ
Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել *Յառաջի* հասցէով:

Գումարները ղրկել մանտա – fարտով միայն:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ԿՈՒԶՈՒԻ

Կարող շօֆէօր – լիվրէօր մը: Բնակա – րանը ապահովուած: Դիմել՝

MAISON AVEDIS
№ 8, NOISEAU - S. et O.

ԾԱԽՈՒ Է

Սիւրժըքէօզ մը Իւնիոն Ափեսիալ, սե – ղանով եւ մօքէօրով, կատարեալ վիճակի մէջ Գին՝ 900 Ն. Ֆ.: Դիմել *թերթիս վարչութեան:*

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ժողովի կը հր – աւիրէ փարիզի «Րաֆֆի» խումբի ըն – կերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Ր – ժանի վերնայարկը.— մեթրօ Քատէ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկա – յութիւն:

ԱԼՖՈՐՎիԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր – աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայա – ցուցիչը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմի – տէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրա – ւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կո – միտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, 101, Ավընիւ տը Սաֆսի սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

PARIS - IX
32, RUE DE TRÉVISE
TÉL. : PRO. 86-60

ԹՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՑԱՆՁՆՈՒՄ
ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՁԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՁԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒԻՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6e) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ. Արբ. Օրմանեան, *Պէյրութ* 1959, Ա. Հատ.	24	Ն.Ֆ.
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. Դէորգեան, 1960, Թղթ. 14, լրկզմ	16,50	Ն.Ֆ.
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե. Զարենց, *Պէյրութ* 1959	6	Ն.Ֆ.
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն. Ադրալեան, *Պէյրութ*, կզմ.	18	Ն.Ֆ.
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ. Ա. Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն.Ֆ.
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ. Մեհեան, *Փարիզ*, 1959, ...	6	Ն.Ֆ.
ՀԱՅ ԴՈՂԴՈՒԹԱՆ, Գ. եպս. Գալաճեան, Բ. Հատ. *Փարիզ*, 1959	15	Ն.Ֆ.
ՆՈՅՆԻՆ Ա. Հատորը, *Վիեննա*, 1922, պատկերազարդ եւ կազմեալ	15	Ն.Ֆ.
ՀԱՅԿ. ԺՈՂ. ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա. Նազինեան, Գահիրէ, 1959 . . .	3	Ն.Ֆ.
ՊՐԻՍՄԱԿ, երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ. Ա. Համբարձումեան	5	Ն.Ֆ.
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր. Փաստրմաճեան, *Պէյրութ*, 2 Հատոր	20	Ն.Ֆ.
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959	10	Ն.Ֆ.
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՅԱՐԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

VENDREDI 12 FEVRIER 1960

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8721 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4522

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԱՊԱԳԱՆ

Երկուշաբթի օրուընէ ի վեր Գահիրէի մէջ տեղի կ'ունենայ Արաբական Լիկայի Խորհուրդին արտակարգ ժողովը: Կը մասնակցին անդամ տասը պետութիւն – ներէն ութ միայն, — Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը, Լիբանան, Յորդանան, Սէուտի Արաբիա, Եմէն, Սուտան, Լիբիա եւ Մարոք:

Կը բացակային Իրաք եւ Թունուզ, ինչպէս վերջին անգամ:

Այս երկու երկիրները վէճ ունին Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան հետ: Զանոնք հաշտեցնելու ձեռնարկները ցարդ չյաջողեցան: Յամենայն դէպս, Գահիրէի ժողովը հեռագիր ուղղեց Իրաքի եւ Թունուզի արտաքին նախարարներուն՝ հրաւիրելով զանոնք մասնակցելու իրենց աշխատանքներուն:

Պատգամաւորներուն մէջ են Մարոքի վարչապետը, Լիբանանի եւ Յորդանանի արտաքին նախարարները, Սէուտի Արաբիոյ կրթական նախարարը եւ ուրիշ կարեւոր դէմքեր:

Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն են՝ արաբեւիսրայէլեան յարաբերութիւնները, — մասնաւորաբար Յորդանան գետի ուղղութիւնը փոխելու ծրագիրը, Պաղեստինեան անկախ պետութեան մը ըստեղծումը եւ Ալժերիոյ ընձեռուելիք օժանդակութիւնը:

Կը թուի թէ ամէնէն այժմէական հարցն էՊաղեստինի ճակատագրին ճշդումը:

Հարեւան երկիրները տարբեր ծրագիրներ ունին այս մասին:

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն վերջ Անգլիա հրաժարեցաւ Պաղեստինի վրայ հոգատարութենէ: Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը 1947 Նոյեմբերին որոշեց Արաբներու եւ Հրեաներու միջեւ բաժնել Սուրբ երկիրը: Ու երբ 1948 Մայիս 15ին բրիտանական զօրքերը հեռացան Պաղեստինէն, Իսրայէլ հռչակեց իր անկախութիւնը եւ գրաւեց իրեն յատկացուած հողամասերը:

Պաղեստինի արաբական բաժնին տէր կանգնեցաւ Էմիր Ապտուլլահ, որ իր երկրին սահմանները տարածեց յայնկոյս Յորդանանի՝ մինչեւ Երուսաղէմ (հին քաղաքը) եւ աւելի անդին: Պատմական գետի երկու ափերու հողամասերուն միացումով անդրյորդանան մէկ օրէն միւսը դարձաւ Յորդանան:

1948ի արաբեւիսրայէլեան պատերազմին ատեն եգիպտական բանակը գրաւեց Պաղեստինի արեւմտեան մասը, կեդրոն ունենալով Կազան, Միջերկրականի վրայ:

Հարիւր հազարաւոր Պաղեստինցի արաբ գաղթականներ տուն – տեղ լքած՝ 1948էն ի վեր ապաստանած են հարեւան հիւրընկալ երկիրները, ուր եւ կը մնան ցարդ: Տասներկու տարիէ ի վեր ՄԱԿը չկրցաւ լուծել այս դժբախտ հարցը:

Այժմ հարց է ծագած թէ ինչ պիտի ըլլայ Պաղեստինի ապագան:

Կ'ըսուի թէ Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան կառավարութիւնը մտադիր է անկախ պետութեան վերածել Պաղեստինը: Այս ծրագրին համակիր կը թուի Երուսաղէմի նշանաւոր միւֆթին՝ Ճէմալ Հիւսէյնի, որ վերջերս կրկին սկսած է քաղաքական դեր խաղալ:

Յորդանանի թագաւորը Հիւսէյն նման հաւանականութեան մը առաջքն առնելու համար վերջերս սկսած է յորդանանեան քաղաքացիութիւն տալ Պաղեստինի գաղթականներուն:

Զուզելով ձեռքէ հանել Պաղեստինի արեւելեան հողամասերը, թագաւորը աջակիցներ կը փնտռէ արաբական աշխարհին մէջ: Սէուտի Արաբիոյ թագաւորին հետ իր տեսակցութիւնը կը ձգտի այդ նպատակին:

Մտահոգութեան մատնուած է Իսրայէլ: Կը վախնայ որ իր սահմաններուն վրայ կազմուելիք արաբական նոր պետութիւնը մաս կազմէ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան:

Մտահոգ է նաեւ Իրաք:

Բոլորին աչքերը ուղղուած են այժմ դէպի Գահիրէ, սպասելով լոյսին որ պիտի ծագի փարաւոններու երկրէն:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ԼՈՒԾԵԼ՝ ԵՐԿՐԱՅԻՆ ՋՈԿԱՏՆԵՐԸ

★

ՎԵՐԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ՝ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԶԻՆ. ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԸ, ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

★

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

●

Ինչպէս կը սպասուէր, Նախարարաց Խորհուրդը, Զորեքշաբթի օրուան նիստին, կարեւոր որոշումներ տուաւ: Իրենց քննական ճամբորդութենէն վերադարձած, երեք նախարարներն ալ (արդարութեան, բանակի եւ ներքին) զեկուցած են Ալժերիոյ շուրջ ու այս առթիւ, ներկայացուցած ծրագիրներ:

Ներքին նախարարութիւն. — Հիմնական կարգադրութիւններ պիտի ըլլան ապահովութեան մարմիններէն (ոստիկանութիւն) ներս: Արդէն իսկ նշանակուած է ոստիկանութեան նոր պետը, որ անմիջական կերպով կապուած ու ենթակայ պիտի ըլլայ Կառավարութեան Պատուիրակին: Մայր երկրէն կարեւոր թիւով ոստիկաններ տեղափոխուած են, Ալժերիա: Պիտի վերակազմակերպուին եւ զօրացուին՝ նահանգային վարչութիւնները:

Բանակի նախարարութիւն. — Պատժական միջոցներ ձեռք առնուած են կարգ մը բարձրաստիճան սպաներու նկատմամբ. այսպէս մայր երկիր պիտի փոխադրուին՝ Զօրավարներ Ֆօր, Էրիպիիւս եւ Միրամպօ: Նոյնիմաստ կարգադրութիւններ եղած են, քսան զանազան աստիճանի ըսպաներու նկատմամբ: Երկրային ջոկատները պիտի լուծուին, ենթակաները պիտի ծառայեն բանակին կամ ոստիկանութեան մէջ: Նոյնպէս կը լուծուին «հոգեբանական» մարմինները, որոնք գոյութիւն ունէին բանակէն ներս: Բանակինմէջ 5րդ Գրասենեակը կը ջնջուի: Զինուորական դատարանները պիտի վերակազմուին նոր հիմունքներով:

Արդարութեան նախարարութիւն. — Արդէն ձեռք առնուած են օրինական քայլեր, պատժելու համար պատասխանատուները: Կարգ մը փոփոխութիւններ պիտի կատարուին արդարութեան եւ դատական մարմիններէն ներս:

Այս որոշումներով կառավարութիւնը կ'ուզէ ամրապնդել իր հեղինակութիւնը Ալժերիոյ մէջ: Յունուար 24ի դէպքերը ցոյց տուին թէ երկրային ջոկատները կրնան վտանգաւոր դառնալ, քանի որ ոչ քաղաքային, ոչ ալ զինուորական իշխանութեանց հրամանին կ'ենթարկուին: Ասոնց ընդհանուր թիւն էր 110·000 որոնց 15·000ը՝ միայն Ալժէի մէջ:

Կարեւոր է նաեւ 5րդ գրասենեակի ջնջումը բանակին մէջ: Ասոր դերն էր «հոգեբանական» գործունէութիւն մը ունենալ:

Ստեղծուած էր Հնդկաչինի պատերազմի ժամանակ: Իր գլխաւոր աշխատանքն է դէմ դնել կործանիչ պատերազմին:

ԿԻՊՐՈՍ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՈՒՄԸ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵՒՍ ԿԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԻ

Ամսուան մը խօսակցութիւնները եւ բանակցութիւնները, մէկ կողմէ Անգլիոյ եւ միւս կողմէն Կիպրոսի յոյն եւ թուրք ներկայացուցիչներուն միջեւ, վերջացաւ կատարեալ անհամաձայնութեամբ մը: Անգլիական մամուլին կարծիքով միայն Մաքմիլըն պիտի կարողանայ իր վերադարձին կարգադրել խնդիրը եւ լուծում մը գտնել այս անել կացութեան:

Անգլիական կառավարութիւնը, որ համաձայնած է փոխանձել վեհապետական իր իրաւունքները կղզիի բնակիչներուն, այսուհանդերձ կ'ուզէ իր ձեռքին մէջ պահել զինուորական երկու կարեւոր կայաններ, որոնց տարածութիւնը պիտի ըլլայ 310 քառակուսի քիլոմեթր: Յոյն եւ թուրք ներկայացուցիչները (Մակարիոս Արք. եւ Քիւչիք) կը մերժեն ու փոխարէնը կ'առաջարկեն Անգլիացիներուն տրամադրութեան տակ դնել 93 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն մը: Իրողութեան մէջ միայն Յոյներն են որ անզիջող տրամադրութիւն ցոյց կուտան: Փոքրամասնութիւն կազմող թուրք տարրը եւ Անգարայի կառավարութիւնը, երեւութապէս միայն Յոյներուն համակարծիք են, մինչ իրողութեան մէջ ոչ մէկ անպատեհութիւն կը տեսնեն:

Պատճառներ կան ենթադրելու որ կղզիի յոյն տարրին ներկայացուցիչ՝ Մակարիոս Արք. անձնապէս տրամադիր է Անգլիացիներուն շնորհելու իրենց պահանջածը: Աւելին, եթէ իրեն մնայ, հաւանաբար, աշխատի որ Կիպրոս անգլիական հասարակապետութեան մաս կազմէ:

Սակայն Արքեպիսկոպոսը հարկադրաբար նկատի պէտք է առնէ կղզիին ազգայնական եւ համայնավար տարրերուն տրամադրութիւնները: Արդարև ծայրայեղները, որոնց պարագլուխն է ծանօթ հերոս՝ Կրիվաս կը պահանջէ անգլիական զօրքերու պարպումը:

Իրերու այս կացութեան մէջ, կը վախցուի որ տարիներու կորովի պայքարին արդիւնքը — անկախութեան ճանաչումը — ոտքի տակ երթայ: Արդարեւ՝ Փետր. 19էն Մարտ 19ի փոխադրուեցաւ անկախութեան հռչակման թուականը, ու հաւաստի վերջին լուրերուն համաձայն, յետաձգուած է մինչեւ «ցնոր տնօրինութիւն»:

Անտարակոյս երկու կողմերն ալ դժգոհ են այս կացութենէն: Անգլիա կը վախնայ որ վերստին ծայր տան ըմբոստութիւնները եւ հարկ ըլլայ «պատերազմական դրութեան» մէջ պահել կղզիի 15·000 նոց պահակազօրքը: Կռիւները նոր աղէտներու դուռ պիտի բանայ կղզեցիներուն:

Պատճառներ կան ենթադրելու որ երկու կողմերն ալ վերջին հաշուով զիջումներ պիտի ընեն եւ կարելի պիտի ըլլայ խաղաղութիւնը եւ անդորրութիւնը վերահաստատել Միջերկրականի պատմական այս կղզիին մէջ:

Բաւական յաջողութեամբ կրցած էր ըմբոստներ գտնել մահմետական բնակչութեան մէջ եւ շփոթութիւն ստեղծել Ալժերիոյ Ազատ Ճակատէն ներս:

Տեղեկութեանց նախարարը՝ Թերնուառ մեկնելով նախարարաց խորհուրդի նիստը յայտարարեց թէ տրուած որոշումներուն ամէնէն կարեւորները ներքին նախարարութեան կը վերաբերին: Իրականին մէջ ոստիկանութիւնը ամբողջովին կը վերակազմուի: Եւ ուրիշ բան չի նշանակեր եթէ ոչ կառավարութեան ուղղակի հակա-

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌԱՊԱԹԻ վերաքննիչ ատեանը որոշեց արգիլել համայնավար կուսակցութիւնը Մարոքի մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ որոշեց որ իր թոռները Ուինտսորէն զատ կրեն նաեւ Մաունթպաթըն մականունը: Իշխան Ֆիլիփի այս նոր յաղթանակը բաւական դժգոհութիւն պատճառած է թագուհիին ընտանիքին:

ԱՏՐՊԷՅՋԱՆԻ առաջին փոխ – վարչապետը՝ Մամիտոֆ պաշտօնանկ եղած է ըստ «Պաքուի Աշխատաւորը» թերթին:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՍԹԵՓԻՆՍՔ, Զաղրէպի արքեպիսկոպոս եւ Եուկոսլաւիոյ առաջնորդ, վախճանեցաւ առջի օր 62 տարեկանին: Կարդինալը «լռութեան եկեղեցիին»խորհրդանիշներէն մէկն էր: Արդարեւ այդ անունը կը կրէ կաթողիկէ եկեղեցին երկաթէ վարագոյրէն անդին: Զերբակալուած էր 1946ին Թիթոյի ոստիկաններուն կողմէ որովհետեւ մերժած էր «համայնավարանալ»: Դատավարութիւնը 15 օր տեւեց եւ ամբաստանեալէ աւելի ամբաստանող դարձաւ. — «Եթէ նիւթապաշտութեան քարոզչութիւնը ազատ է, ապա թոյլ տուէք որ ես ալ մեր վարդապետութեան քարոզչութիւնն ընեմ»: Դատապարտուեցաւ 15 տարուան տաժանակիր աշխատանքի, եւ զրկուեցաւ իր քաղաքական եւ քաղաքացիական իրաւունքներէն, պաշտօնավարած ըլլալով խռուաթ երբեմնի անկախ պետութեան օրով (Անթէ Փավելիչի ատեն): Թիթօ ուզեց արձակել բանտէն պայմանաւ որ հեռանայ երկրէն: Ինք եւ Վատիկանը մերժեցին: Կարդինալի աստիճանի արժանացաւ1952ին: Երկար տարիներէ ի վեր կը տառապէր լէօսէմիէ եւ սրտի վերջին ծանր տագնապ մը վերջնական լռութեան մատնեց «լռութեան եկեղեցւոյ» ամէնէն տառապած դէմքերէն մէկը:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ բացուեցաւ արաբական պետութեան կրթական կարիքներու ժողովը: Կը մասնակցին Իւնեսքոյի անդամ երկիրները: Մարոք, Լիբիա եւ Սէուտական Արաբիա պատուիրակ չեն զրկած:

ԻՏԱԼԱՆ ԼԷ ՕՌԷ պարբերաթերթը կը գրէ թէ ՄարկաՊուտց անունով կին մը կը պնդէ որ ինք՝ դքսուհի Օլկան է, այսինքն Ցարին անդրանիկ աղջիկը, իսկ Աննա Անտերսընը չի կրնար Անասթազիան ըլլալ որովհետեւ ան իր աչքերուն առջեւ ըսպաննուած է:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ խորհրդարանին առաջ խօսելով, նախագահ՝ Օ. Կրոթվոլ յայտարարած է թէ վեհաժողովէն առաջ ոչ մէկ որոշում պիտի տրուի Պերլինի կապակցութեամբ: «Արեւելեան պլօքը — աւելցուցած է նախագահը — կ'ուզէ հաշտութեան դաշնագիրներ կնքել երկու Գերմանիաներուն հետ, առանձին, նոյնպէս կ'ուզէ արմատախիլ ընել արեւմուտքին կողմէ Պերլինի գրաւումը»: Իր ճառի շարունակութեանը մէջ՝ Կրոթվոլ յայտարարած է. — «Կը մտածենք թէ վեհաժողովը պիտի համաձայնի Պերլինը «ազատ գօտի եւ ապազինեալ քաղաք»ի մը վերածելու»:

Իր կարգին՝ Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը Ատընաուրը խօսք առնելով խորհրդարանին մէջ մեկին եւ յստակ յայտարարած է թէ «որեւէ փոփոխութիւն պիտի չթողունք որ մտցուի Պերլինի ներկայ գոյավիճակին մէջ, որքան ատեն որ գերմանական հարցը չէ կարգադրուած»: Անդրադառնալով Խրուշչեւի վերջին ելոյթին, Ատընաւորը ըսած է. — «Մեր ուզածը ինքնորոշման տարրական իրաւունքն է, Գերման ժողովուրդը ինք պէտք է ընտրէ իր ապագան: Պերլինը Ռուսիոյ չի պատկանիր, Պերլինը գրաւուած է չորս պետութիւններէ: Ներելի չէ որ ոեւէ մէկը, որեւէ ժամանակ ու որեւէ մէկ տեղ որոշէ չճանչնալ պերլինաբնակի մը իրաւունքները»:

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ

ՀՆԱԳՈՅՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ

ԽՄԲ.— Այս շահեկան յօդուածաշարքին սկզբնական մասերը հրատարակուած են Յառաջի մէջ, Յունուար 13ին, 16ին եւ 19ին: Այս թիւով կուտանք վերջին մասը.—

Նման բարձրաքանդակ մը կը գտնենք պրոնզէ տախտակի մը շերտին վրայ, որու ի՛նչ բանի համար գործածուած ըլլալը չենք գիտեր: Սակայն կը թուի թէ կը ներկայացնէ ուրարտական պանթէոնը:

Աստուածութիւնները կը յաջորդեն մէկը միւսին, երկու հորիզոնական դաշտերու վրայ, իրարմէ բաժնուած՝ արաբազարդերէ եւ շրջանակներու մէջ փակուած վարդազարդերէ բաղկացած զարդարանքով մը: Միեւնոյն զարդարանքները կը տեսնենք պրոնզէ տախտակի վերի եւ վարի եզերքներուն վրայ: Երկու դաշտերուն մէջ, զարդարանքներու միջեւ, կը տեսնենք զանազան աստուածութիւններ: Աստուած մը ցուլի վրայ հեծած, իսկ անոր քով աստուածութիւն մը ծունկի եկած եւ ձեռքին բռնած արեւի թեւաւոր գունդը: Բացարձակ նմանութեամբ արեւի թեւաւոր գունդեր կը գտնենք հիթիթական բարձրաքանդակներու վրայ, որոնք գտնուած են Զինճիրլիի (Ը. դար) եւ Սաքչէ – Կէօզիւի մէջ, մինչդեռ Պողազ – Քէօյի մօտ Եազըլը – Քայայի բարձրաքանդակը կը ներկայացնէ բոլորովին տարբեր թեւաւոր գունդ մը. բայց ասիկա կը պատկանի ԺԳ. դարուն (Ք. Ա.): Թեւաւոր գունդը ներկայացուած է, նոյնպէս, Աքիմէնեան Պարսկաստանի բարձրաքանդակներուն վրայ, ինչպէս օրինակ Պեհիսթունի ժայռին վրայ, ինչ որ կը հաստատէ արեւի աստուածին խորհրդանիշին լայնօրէն տարածումը Առաջաւոր Ասիոյ մէջ, ԺԳ. եւ Զ. դարերուն միջեւ (Ք. Ա.): Բայց մէջտեղ կուգայ նաեւ նոր իրողութիւն մը,— նման բան մը կը տեսնենք Մշխեթի (Վրաստան) եկեղեցիին հարաւային մուտքին վրայ, երկու հրեշտակներ գունդ մը բռնած են, որուն կեդրոնը կը տեսնենք խաչ մը, իսկ հրեշտակներու երկու թեւերուն գունդին վրայ միանալու ձեւը այն տպաւորութիւնը կը թողու, թէ բարձրաքանդակին հեղինակը ուզած է ընդօրինակել ուրարտական նմոյշ մը:

Գալով պրոնզէ տախտակին վարի մասին վրայ գտնուած դաշտի նկարագրութեան, անոր վրայ կը տեսնենք ուրիշ աստուածութիւն մը ծունկի եկած եւ իր ձեռքին բռնած արեւի թեւաւոր գունդը: Անոր կը յաջորդէ աստուածութիւն մը ոտքի կեցած առիւծի մը վրայ, կը կարծուի թէ ըլլայ Խալդի աստուածը: Կրկին յիշենք որ Պերլինի պետական թանգարանին մէջ գտնուած արձանիկներուն մէջ կայ պրոնզէ աստուածուհիի մը կերպարը, ոտքի կեցած առիւծի մը վրայ եւ կուրծք տալով երախայի մը: Հիթիթական արձանիկը գործ է ԺԸ. դարու (Ք. Ա.): Պրոնզէ տախտակին վրայ, Խալդի աստուածէն ետք կուգայ արտառոց կենդանի մը՝ ներկայացուած թեւաւոր, արծիւի գլուխով եւ ոտքերով կեցած արմաւենեակի մը վրայ: Նշենք որ արմաւենեակներու վրայ ոտքի կեցած կերպարներ կը տեսնենք նաեւ հայկական բարձրաքանդակներու վրայ, Թալինի եկեղեցիին մէջ կամ Առլըեամանի եւ Ագարակի կոթողներուն (սթէլ) վրայ:

Կ՚ուզեմ այստեղ տալ նաեւ թեւաւոր ոգիներ եւ արեւի թեւաւոր գունդ մը պատկերացնող նմոյշ մը: Խօսքը Կարմիր Բլուրի մէջ գտնուած ճարպաքարէ (սթէաթիթ) կլոր տուփի մը մասին է, որու կափարիչին վրայ կը տեսնենք պատկերացումներ արծուագլուխ թեւաւոր ոգիներու, կեցած «կենաց ծառին» դէմ, որու վերեւը կայ արեւի թեւաւոր գունդ մը: 1956ին գտնուած այս տուփին վրայի կերպարները փորագրուած են ճարպաքարէ կափարիչին վրայ: Կան նաեւ շատ մեծ թիւով պրոնզէ բաժակներ: Միայն 1949ին գտնուեցան 97 բաժակներ:

Հետեւաբար, ուրարտական արուեստին մէջ կը տեսնենք կենդանիներու խիստ զարգացած պատկերացում մը, մանաւանդ առիւծներու, ցուլերու (Թէյշեբա աստուածին խորհրդանշանը), ձիերու, ինչպէս նաեւ ուրարտական Պանթէոնէն զանազան աստուածութիւններու կամ ոգիներու: Թեւաւոր ոգիները այնքան յաճախակի են Ուրարտացիներու մօտ, որ զանոնք կը գտնենք նաեւ Կարմիր Բլուրի մէջ երեւան հանուած կնիքներուն վրայ: Ինչպէս կը հաստատէ Բ. Առաքելեան իր Հայկական պատկերաքանդակները Դ.— Ը. դարերում աշխատութեան մէջ (տպ. Երեւան, 1949), Հայոց մէջ ալ նշանակելի է ներկայացումը կենդանիներու՝ ցուլերու, առիւծներու, թռչուններու եւն., որոնց մէջ արծիւներ, ըլլայ եկեղեցիներու պատերուն, ըլլայ կոթողներու վրայ, Զուարթնոցի, Ծփնիի, Ծոփքի, Բոլնիսիի (Վրաստան), Պտկնիի մէջ եւայլն: Դիտելի է որ Զուարթնոցի եկեղեցիին պատին վրայի արծիւին բացուած թեւերը կատարելապէս կը նմանին ուրարտական արեւի գունդին թեւերուն: Մանաւանդ հայկական մանրանկարը նշանաւոր է կենդանիներու պատկերներու հարստութեամբ կամ խորհրդանշական ներկայացումներով արտայայտուած արտառոց էակներով,— մարդկային եւ կենդանական բնոյթով էակներու այդ տարօրինակ ընտելուզումները,— կամ բուսական զարդարանքներով՝ ծաղկագրութեան, խաղողի, նուռի մոթիֆներով, զորս կը գտնենք նաեւ ուրարտական բարձրաքանդակին մէջ եւ զորս, անկասկած, հայկական քանդակագործութիւնը ժառանգած է ուրարտական քանդակագործութենէն:

Ժ. Ատրչիկովսկի, իր «Ալթայ – Իրան» աշխատութեան մէջ (էջ 72), կը կարծէ թէ որթատունկը եւ նուռը օսթ – իրանեան ծագում ունին, ներկայացնելով զրադաշտական խորհրդանշաններ: Սակայն կը թուի թէ որթատունկի եւ նուռերու այսքան ճոխ գործածութիւնը Զուարթնոցի եկեղեցիի բարձրաքանդակներուն մէջ կրնայ ունենալ նաեւ ասորական ծագում:

Պիտի խօսիմ, անցողակի, նաեւ ուրարտական արուեստի կաւագործութեան մասին, որ հաւանաբար հայթայթեց նըմոյշը յետագայ հայկական նշանաւոր կաւագործութեան զարգացման համար: Կարմիր բլուրի մէջ ի լոյս հանուեցան մօտ 1036 կարմիր կաւէ փայլեցուած փարչեր: Արդ, հին Հայաստանի մէջ ալ պիտի տեսնենք զարգացումը կարմիր կաւէ այն գեղեցիկ կաւագործութեան՝ գնդաձեւ փարչեր, նեղ եւ երկար վիզով, միակ կանթով, երեւան հանուած Գառնիի եւ Վաղարշապատի պեղումներով: Միակ տարբերութիւնը կարմիր կաւէ այս անօթներուն՝ անոնք նուազ փայլուն են քան Կարմիր Բլուրին մէջ գտնուածները:

Այս կաւագործութիւնը վեր հանուած է Բ. Պիոտրովսկիի յօդուածով (Սովետսկայա արխէոլոգիա, 1959, թիւ 2, էջ 175): Մեծ շահեկանութիւն կը ներկայացընէ «ասկոյ» տիպի անօթը երկրաչափական նկարով, բաց դրուճի մը (ռնկոպ) վրայ, տիպար մը, որ կապակցութիւն ունի Միջերկրականեան եւ փոքր – ասիական կաւագործութեան հետ: Կարմիր Բլուրի պեղումներուն առթիւ, գտնուեցաւ այս նկարուած կաւագործութեան օրինակը, կարճ վիզով փարչ մը, կողմնակի հոսումով, նկարազարդուած երկրաչափական մոթիֆներով՝ շրջանակաւոր զարդարանքներ, շեղակի գծեր եւայլն: Կը կարծեմ թէ նկարազարդուած քիչ օրինակներ գոյութիւն ունին կամ թերեւս միակ օրինակն է որ հանուած է Կարմիր Բլուրի պեղումներէն:

Հելլենական շրջանին, հայկական հարուստ քաղաքները կ՚արտադրէին գեղարուեստական կաւեղէններ, ինչպէս կը տեղեկացնէ Գ. Ղաֆադարեան իր Դուին քաղաքը եւ նրա պեղումները աշխատութեան մէջ (տպ. Երեւան, 1952), եւ Բ. Շելկովնիկով՝ Գեղարուեստական կաւագործութիւնը Դուինի պեղումներէն ուսումնասիրութեան մէջ (ռուսերէն, հրատ. Գիտութեանց Ակադեմիայի, «Տեղեկագիր», տպ. Երեւան, 1940, թիւ 4–5, էջ 181–189): Դժբախտաբար այս յօդուածը, ինչպէս նաեւ Մնացականեանի ուսումնասիրութիւնը չկրցայ ձեռք ձգել: Հայաստան, հելլենական շրջանին, գեղարուեստական կաւեղէններ՝ արձաններ եւ այլ առարկաներ կը ներածէր, սակայն նաեւ Սելեւկիայէն (Տիգրիսի վրայ), ինչպէս կը տեղեկացնէ Ս. Երեմեան իր Քաղաքներու եւ քաղաքային կեանքի զարգացումը հին Հայաստանում ուսումնասիրութեան մէջ (1953):

Ուրարտական արուեստը բնորոշուած է խիստ շեմատիզմով, զոր ան ցոյց կուտայ մարդը ներկայացնելու մէջ թեքնիք անճարակ կատարումով մը, որ մարդուն դէմքը կ՚ընէ խստապահ, այնքան որ չկարենայ ցոլացնել որեւէ հոգեկան արտայայտութիւն: Ի փոխարէն, ան գիտցաւ կեանք տալ քմայանկար էակներու, զորս ստեղծեց, եւ ներկայացնելով կենդանիները՝ անոնց տուաւ շարժում եւ արտայայտութիւն: Այս է Առաջաւոր Ասիոյ արուեստին ուժը, զոր ժառանգեց նաեւ հայկական գեղարուեստը զարդանկարչական ձգտումով մը:

Կը կարծեմ թէ ուրարտական գեղարուեստի ուրիշ երեւոյթներ եւս, շատ քիչ ուսումնասիրուած մինչեւ այսօր, ցոյց պիտի տան անոր կարեւորութիւնը, զայն ժառանգող եւ անոր իրենց առանձնայատկութիւնը հաղորդող Հայերուն համար: Հայկական եւ ուրարտական գեղարուեստներու միջեւ եղած կապերը ա՛լ աւելի յստակ երեւան պիտի գան՝ երբ պեղումները բացայայտեն դեռ եւս անծանօթ նոր տարրեր, որոնք կը միացնեն երկու մշակոյթները: Ա. Մնացականեան իր Հայկական զարդարուեստ աշխատութեան մէջ (տպ. Երեւան, 1955), խիստ ինքնատիպ կերպով փորձեց մեկնաբանել ուրարտական խորհրդանշանին կարգ մը ազդեցութիւնները հայկական մանրանկարչութեան, քանդակագործութեան եւ ճարտարապետութեան մէջ:

Այս առթիւ տեղին է որ ճշդենք թէ վաւերական չեն կրնար ըլլալ Տիլի կամ ըՍտրչիկովսկիի հաստատումները թէ Հայաստանի մէջ քանդակագործութիւնը ներկայացուած է միայն բարձրաքանդակի սեռով: Հայաստանի մէջ քարի, մետաղի եւ փայտի վրայ քանդակագործութիւնը մշակուեցաւ Ա. —Գ. դարերուն (Ք. Ե.), ինչպէս ցոյց կուտայ Բ. Առաքելեան իր յիշեալ աշխատութեան մէջ: Յայտնաբերուած են ու Երեւանի Պատմութեան Թանգարանին մէջ կը գտնուին տուֆ քարէ լաւ աշխատուած գլուխներ, սակայն անոնք բազմաթիւ չեն, որովհետեւ շատերը ոչնչացուած են քրիստոնէութեան շրջանի կրօնական մոլեռանդութեան կամ Արաբներու մոլեռանդութեան հետեւանքով եւ Ը. դարուն Եզիտ խալիֆային կողմէ, որ հրամայեց ոչնչացնել Հայաստանի բոլոր մարդկային կերպարանքով ներկայացումները, եւ վերջապէս կրնայ ըլլալ նաեւ անոր համար որ անոնք տակաւին դուրս չեն հանուած հողէն:

(Վերջ) Կ. ՊԸՆԸՑԵԱՆՈՒ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Հրովարտակը, փաստ բերելով այն օրէնքը՝ որ ըստ ընկալեալ հնագոյն սովորութեան մը կը տրամադրէր թէ՝ որ ձատեալ ներքինիները արքունինքին մէջ պէտք չէին որեւէ ազդեցութիւն ունենալ եւ թէ մահուան պատիժի ենթակայ էին եթէ համարձակէին երբ եւ իցէ դուրս ելլել Արգիլեալ Ոստանի պարիսպներէն, Նկան Թէ Հայը մահուան կը դատապարտէր:

Ներքինապետը ի զուր բողոքեց, ի զուր պոռաց, ի զուր ուզեց փաստել թէ ինք Արգիլեալ Ոստանի պարիսպներէն դուրս էր ելած միայն ու միայն Ցէօ Հի կայսրուհիին հրամանով, այս բոլորը ոչ մէկ ազդեցութիւն գործեցին կառավարիչին վրայ:

Թինկ Փաօ Չէն հրամայեց իր զինուորներուն տանիլ Նկան Թէ Հայը:

Եւ քանի մը վայրկեան ետք արդէն, պալատին բակին մէջ, դահիճին եաթաղանը թռցուց ամենազօր կայսրուհի Ցէօ Հիի սիրեցեալ ներքինիին գլուխը ...:

×

Ցասումի եւ յուսահատութեան աննը կարագրելի նոպայի մը մատնուեցաւ կայսրուհին, երբ իմացաւ թէ այլեւս պիտի չկրնար տեսնել իր շատ սիրելի, հաւատարիմ ու գեղանի ներքինապետը՝ Նկան Թէ Հայը:

Իր բարկութիւնը հասաւ գագաթնակէտին, երբ իմացաւ թէ ի՞նչ միջոցներով եւ որո՞նք յաջողած էին իր սիրեցեալ գործակիցին կեանքին թելը խզել:

Ցէօ Հի առանց վայրկեան մը իսկ տատամսելու, իսկոյն խորհեցաւ այս բարբարոս մահապատիճին վրէժը լուծել: Իր մօտ հրաւիրեց իր սիրականը՝ Եոնկ Լուն եւ կարգ մը հրամաններ տուաւ անոր:

Կէս ժամ ետք, Եոնկ Լու, հաւաքելով իր մանչուրիական պահակախումբը, շրջապատեց իշխան Քուոնկի պալատը, ինչպէս նաեւ Արեւեելան պալատը, ուր կը բնակէր միւս խնամակալ – կայսրուհին՝ Ցէօ Նկան:

Արգիլուած էր ոեւէ մէկուն այդ պալատներէն դուրս ելլել, ինչպէս արգիլուած էր նաեւ մտնել ներս, առանց կայսրուհի Ցէօ Հիի մասնաւոր արտօնութեան:

Երբ այսպէս վստահ եղաւ որ իր հակառակորդները բոլորովին մեկուսացուած էին Արգիլեալ Ոստանէն, Ցէօ Հի դիմեց ուղղակի Արեւելեան պալատը եւ հոն իր դժգոհութիւնը բիրտ կերպով պարզեց կայսրուհի Պէօ Նկանի անոր յայտնելով թէ նենգամիտ կերպով մասնակցած էր դաւադրութեան մը, եւ առանց որ ինք տեղեկութիւն ունենար, իր ստորագրութիւնը յանդգնած էր դնել հրովարտակի մը վրայ, ըստ որուն մահուան էր դատապարտուած իրեն համար շատ սիրելի անձ մը: Եւ մոլեգնած Ցէօ Հի գոռաց.

— Կ՚արգիլեմ ձեզի այսուհետեւ դուրս գալ ձեր պալատէն: Այլեւս ներկայ չէք կրնար ըլլալ Գերագոյն Խորհուրդի նիստերուն: Այլեւս կառավարութեան մաս չէք կազմեր: Միայն հրապարակային գայթակղութեան մը կասկածը արգելք կը հանդիսանայ ինծի որ զձեզ իսկոյն գլխատել տամ, եւ չեմ գիտեր ի՞նչ բան է որ զիս կը զսպէ որպէսզի չթքնեմ ձեր երեսին ու չապտակեմ ձեզ ...

Եւ սակայն, ամբողջովին չկարենալով թումբ դնել իր բարկութեան, Ցէօ Հի ձեռքը վեր բարձրացուց հարուածելու համար հեղահամբոյր ու քնքոյշ Ցէօ Նկանը, որ արդէն ծունկի եկած ներողութիւն կը հայցէր:

Առանց նոյնիսկ խղճահարութեան ակնարկ մը ձգելու իր առջեւ ծունկի եկած կայսրուհիիին վրայ, Ցէօ Հի դուրս ելաւ եւ ուղղակի դիմեց իշխան Քուոնկի պալատը եւ պատրաստուեցաւ նոյն բրտութեամբ եւ նոյն սաստկութեամբ կշտամբել նաեւ այս վերջինը:

Եւ սակայն, իշխանը, ազնուական հրպարտութեամբ մը, ներքինապետին գլխատման բոլոր պատասխանատուութիւնը իր վրայ առնելով յայտարարեց.

— Պատրաստ եմ այս բոլորին հետեւանքները կրելու եւ որեւէ շնորհի չեմ սպասեր ...

Այս յանդգնութեան դիմաց զինաթափ Ցէօ Հի յարեց.

— Պէտք էր որ ձեր գլուխը կտրել տայի, եւ սակայն գահը եւ պետութիւնը չեն կրնար ձեզ նման անձնաւորութենէ մը զրկուիլ: Իմ հոգիիս խորքին մէջ այսուհետեւ ձեզի թշնամի մը պիտի ըլլամ, եւ սակայն իմ կողքիս պիտի մնաք իբրեւ կայսերական գահին խնամակալ: Երկնային Կայսրութիւնը տակաւին պէտք ունի ձեզի ...:

Դուրսը, Ցէօ Հի գտաւ Եոնկ Լուն, որ պատրաստ կը սպասէր իր հրամանին, ձերբակալելու եւ գլխատելու համար իշխան Քուոնկը:

— Երկար խորհեցայ, ըսաւ կայսրուհին եւ եկայ այն եզրակացութեան թէ չեմ կրնար զրկուիլ ծառայութենէն այն պետական մարդուն, որ յանդգնութիւնը ունեցաւ մնալ Փեքինի մէջ, երբ մայրաքաղաքը լեցուած էր «սպիտակ բարբարոս»ներով: Չեմ կրնար բաժնուիլ այն անձէն որ ինծի նեցուկ հանդիսացաւ զըսպելու համար Թայ Փինկի ըմբոստութիւնը եւ պատճառ եղաւ որ անդորրութիւնը վերստին տիրէ Երկնային Կայսրութեան սահմաններուն մէջ: Ըսի իրեն ինչ որ կը մտածէի տարաբախտ Նկան Թէ Հայի մահուան առընչութեամբ իր կատարած բացասական ու վատ դերին մասին: Եւ սակայն, հակառակ այս բոլորին, այդ մարդը պէտք է պահէ իր պաշտօնը եւ իբրեւ կայսեր հօրեղբայրը եւ գահին խնամակալ, դուն եւ քու զինուորներդ իրեն հնազանդութիւն եւ յարգանք կը պարտիք

(15 Շար.)

ԱԿՎԱՅԻ ՊՀՊՋԱԿԸ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

ՊՈԼՈՅԱՆ

9.

Ծ.— Բարի՛ երեկո, տանտիկին, ներողություն, որ այս ժամին ձեզ անհանգստացնում եմ, բայց ես ստիպված եմ եղել գալ ձեզ մոտ, որովհետև ուզում եմ անհապաղ հեռագրել Երևան, մեր գործակալությանը, և ինձ ասացին, որ ձեր մոտ հեռագրական սարք կա։

Ա.— Այո՛, պարո՛ն, կա, բայց ես չգիտեմ, թե ինչպես գործածել։ Ամուսինս գիտեր, բայց նա հիմա Երևանում է։

Ծ.— Ներողություն, տիկին, ես կարող եմ ձեզ ցույց տալ, թե ինչպես պետք է գործածել։ Ես հեռագրատան պաշտոնյա եմ եղել։

Ա.— Ա՜խ, ինչ լավ կլիներ, եթե դուք ինձ օգնեիք, պարո՛ն, ես ձեզ շատ շնորհակալ կլինեի։

Ծ.— Ես պատրաստ եմ ձեզ օգնել, տիկին։ Ես ինձ համար պատիվ կհամարեմ ձեզ ծառայություն մատուցել։

Ա.— Ներեցեք, պարո՛ն, ես ձեզ ինչպե՞ս կոչեմ։

Ծ.— Իմ անունը Ծատուր Ծատուրյան է, տիկին։

Ա.— Ներեցեք, պարո՛ն Ծատուրյան, ես ձեզ ինչպե՞ս կոչեմ։

Ծ.— Ծատուր Ծատուրյան

կշիռը ոստիկանութեան վրայ :

Կարգն ու կանոնը վերահաստատելու համար, Գ. հանգրուանն է, եզրակացուց նախարարը :

× Ալէ տը Սերինեի ձերբակալութիւնը կը շարունակէ զանազան մեկնութեանց առիթ տալ: Ամերիկացիները կը բողոքեն նկատելով որ մամուլի ազատութեան նոր բռնաբարում մըն է :

× Քանար Անշէնէի անցեալ շաբթուան թիւը գրաւուած է Ալժէի մէջ :

Էքսփրէս շաբաթաթերթը մասնաւոր հրատարակութիւն մը սկսած է միայն Ալժերիոյ համար :

ԱՆԱՍՏԱՄ ՄԻԿՈՅԵԱՆ տեսակցութիւն մը ունեցած է գրագէտ Հէրնըսթ Հիմինկուէյի հետ, Հաւանայի մէջ, անոր նուիրելով իր գործերուն մէկ հատորը հրատարակուած Խորհրդ. Միութեան մէջ :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ երկաթուղին 557 միլիոն ճամբորդներ եւ 768 միլիոն թոն ապրանք փոխադրած է, անցեալ տարուան ընթացքին :

ԱՆՏՐԷ ՄԱԼՐՕ մշակութային նախարարը Քոմէտի Ֆրանսէզի «ընթերցման կոմիտէ»ի անդամ նշանակեց փրոֆ. Անրի Մոնտոր :

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 14 Փետրուար ժամը 17էն 24, տեղի կ'ունենայ մեծ պատրաստութեամբ, Սիթէ Իւնիվէրսիթէրի Հայուս. Տան պարահանդէսը՝ Վարդիվանեան նուագախումբի առաջնորդութեամբ :

Հասոյթը պիտի յատկացուի Հայկ. Ուսանողական Տան գրադարանի, ինչպէս նաեւ սալերու ճոխացման :

ՓՈԽԱՆ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԻ

Ստեփան Պալեանի մահուան քառասունքին առթիւ, իր հինգ թոռնիկները՝ Քրիսթինէ եւ Ստեփան Պառաքեան, Մառիլին, Նուպար եւ Ֆիլիփ Պալեան իրենց սիրեցեալ մեծ հայրիկին յիշատակին կը նուիրեն՝ քսան Ն. Ֆ. Մոնմորանսիի հանգստեան տան եւ տասը Ն. Ֆ. Յառաջին :

(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Խաչատուր Արզումանեան, Լուսիկ եւ Վարսենիկ Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Պաղտասար Արզումանեան հոգեհանգիստ կատարել կուտան իրենց եղբօր եւ եղբօրորդւոյն՝

ԱՍԱՏՈՒՐ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, այս Կիրակի առաւօտ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի «Բաֆֆի» խումբի ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Բէժանի վերնայարկը.— մեթրօ Քատէ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, 101, Ավընիւ տը Սաքսի սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. «Քրիստափոր» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Կարեւոր օրակարգ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Նշան Քօռթօշեանէ հինգ Ն. Ֆ., Տիկին Մաքասեանի մահուան առթիւ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի Տեառնընդառաջի տօնը պիտի կատարուի բազմաձայն հանդիսաւոր արարողութեամբ եւ օրուան յատուկ հոգեզմայլ շարականներու երգեցողութեամբ, եղանակագէտ ձայներով :

× Երեւանէն Յակոբ Պօղոսի Ներսէսեան կը փնտռէ իր որդին՝ Աւետիք Յակոբի Ներսէսեանը, որ նամակ ունի հօրմէն : Ստանալ եկեղեցիէն :

AU BEAU NOYER

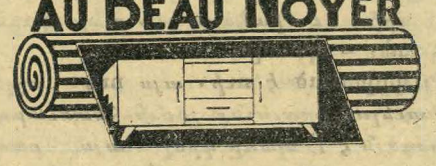

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250) : Դիմել Յառաջի հասցէով :

Գումարները ղրկել մանտա – քարտով միայն :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10), ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ :

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ :

Ի ՆՊԱՍՏ

ԻՍԻԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Այս Կիրակի ժամը 15ին, Իսիի Սալ տէ Ֆէթի մէջ տեղի կ'ունենայ շարժանկարի եւ ժողովրդական երգերու ցերեկոյթ մը :

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Եւ Փարիզի Կրօն. Ընկերակցութեան :

Շարժանկար.— Ուրուականները լեռներից կը հեռանան :

Գեղարուեստական բաժին սիրուած արուեստագէտներու մասնակցութեամբ :

Մուտք 3 Ն. Ֆ. :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

25 հոգինոց հաստատութեան մը մէջ աշխատելու համար (ներքին գործեր, տան մաքրութիւն եւ լուացք), կ'ուզուի միջին տարիքի աշխոյժ կին մը : Բնակարան, սնունդ եւ վարձատրութիւն :

Անձամբ դիմել «Յառաջ»ին :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6e) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ. Արք. Օրմանեան, Պէյրութը 1959, Ա. Հատ.	24	Ն.Ֆ.
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. Գէորգեան, 1960, թղթ. 14, լթկզմ	16,50	Ն.Ֆ.
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե. Չարենց, Պէյրութ 1959	6	Ն.Ֆ.
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն. Աղբալեան, Պէյրութ, կզմ.	18	Ն.Ֆ.
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ. Ա. Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն.Ֆ.
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ. Մեհեան, Փարիզ, 1959,	6	Ն.Ֆ.
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ. Եպս. Պալաքեան, Բ. հատ. Փարիզ, 1959	15	Ն.Ֆ.
ՆՈՅՆԻՆ Ա. հատորը, վիեննա, 1922, պատկերազարդ եւ կազմեալ	15	Ն.Ֆ.
ՀԱՅԿ. ԺՈՂ. ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա. Նազինեան, Գահիրէ, 1959	3	Ն.Ֆ.
ՊՐԻՍՄԱԿ, Երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ. Ա. Համբարձումեան	5	Ն.Ֆ.
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր. Փաստրմաճեան, Պէյրութ, 2 հատոր	20	Ն.Ֆ.
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եզիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959	10	Ն.Ֆ.
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHOREի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ
PARIS - IX
32, RUE DE TRÉVISE
TÉL. : PRO. 86-60

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ
ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց· 22Ն· Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՇԱԲԱԹ 13 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

SAMEDI 13 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8722 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4523

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ԳԵ՛Տ, ՄԻ՛ ՋԱՐՀՈՒՐԻՐ"

Հայաստանեայց եկեղեցին ամէն տարի Ծնունդին պատարագէն վերջ կը կատարէ Զրօրհնէքի արարողութիւնը, ի յիշատակ Յիսուսի մկրտութեան, որ կատարուեցաւ ձեռամբ Յովհաննէս Մկրտիչի՝ Յորդանան գետին մէջ :

Այս առթիւ դպիրները կ՚երգեն «Ո՛վ զարմանալի» զմայլելի տաղը՝ Կոմիտաս վարդապետի սքանչելի դաշնաւորումով :

« Գե՛տ, մի՛ զարհուրիր»ը ամէնէն տը-պաւորիչ մասն է այս տաղին :

Յորդանան գետը երկար ատեն քրիստոնէական աշխարհի պաշտամունքի առարկան հանդիսանալէ վերջ, այժմ ստացած է քաղաքական հանդամանք եւ դարձած կռուախնձոր՝ Իսրայէլի եւ արաբական պետութեանց միջեւ :

Արաբական Լիկայի Քաղաքական Խորհուրդը ներկայիս Գահիրէի իր արտակարգ ժողովի օրակարգին վրայ դրած է նաեւ Յորդանան գետի խնդիրը :

Յորդանան կը բխի արաբական երկիրներէ, Լիբանանի հարաւէն, կ՚անցնի սուրիական սահմանագլուխէն, կը մտնէ Տիբերիոյ (կամ Գալիլիոյ) լիճին մէջ, յետոյ կը շարունակէ իր ճամբան դէպի հարաւ Իսրայէլի եւ Յորդանանի պետութեան հողամասերուն մէջէն՝ ի վերջոյ թափելու համար Մեռեալ ծովուն մէջ :

Իսրայէլացիք երկար տարիներէ ի վեր ծրագրած են Յորդանան գետի ուղղութիւնը փոխել, հնարաւոր դարձնելու համար անջրդի հողերու ոռոգումը :

Այս ծրագրին դէմ կը բողոքեն արաբական պետութիւնները, մասնաւորաբար Յորդանան : Պարզ է, որ եթէ Յորդանան ... գետը ուղղութիւն փոխէ, առանց ջուրի պիտի մնան արաբական գետեզերեայ հողամասերը

Ըստ վիճակագրութեան մը, Յորդանան գետի հովիտին երկայնքն է 250 քիլոմեթր, սակայն մինչեւ Մեռեալ ծով հասնիլը 700 քիլոմեթր ճամբայ կը կտրէ :

Իսրայելացիք ձեռնարկած են փոխելու գետին ընթացքը՝ Հուլա լիճին մօտէն, որ ծովու մակերեսէն 58 մեթր բարձր է : Իրենց ծրագիրն է կառուցանել մեծ ջրամբար մը՝ մէկ կողմէ ելեկտրականութիւն արտադրելու, միւս կողմէ խոպան հողերը ոռոգելու եւ մշակելի դարձնելու նպատակով : Այս նպատակին համար պիտի ծախսեն 140 միլիոն տոլար :

Յորդանանի գետէն առնուելիք 180 միլիոն խորանարդ մեթր ջուրին շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ ոռոգել Պաղեստինի կէսին հաւասար տարածութեամբ հողամասեր :

Լիբանանի կառավարութիւնը իր ձեռքին մէջ ունի զօրաւոր զէնք մը՝ Իսրայէլի այս մեծ ծրագիրը ջուրը ձգելու համար : Վերջերս Պէյրութի թերթերը գրեցին թէ կարելի պիտի ըլլայ փոխել ուղղութիւնը Հասպանի եւ Պանիաս գետերուն, որոնք Լիբանանէն անցնելով կը թափին Յորդանանի մէջ :

Եթէ յաջողի այս ծրագիրը, Յորդանան պիտի զրկուի 247 միլիոն խորանարդ մեթր ջուրէ(ամբողջ տարողութիւնն է 702 միլիոն խորանարդ մեթր) :

Յորդանանի արտաքին նախարարը Նասար Արաբական Լիկայի Գահիրէի ժողովին մէջ յայտնած է թէ Իսրայէլի ծրագիրը ձախողութեան պիտի մատնուի, շնորհիւ յիշեալ երկու գետերու ուղղութեան փոփոխումին : Ասոր համար ծախք կը նախատեսուի 50 հազար տոլար :

Վէճը այս հարցին շուրջ սաստկացած է Իսրայէլի եւ արաբական պետութեանց միջեւ : Կողմերը սպառնական յայտարարութիւններ կ՚ընեն : Մինչեւ անգամ զէնքի դիմելու խօսքեր կ՚ըլլան :

Տեղին է ըսել .

« Գե՛տ, մի՛ զարհուրիր » :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԷՊԻ ԼՈՒՍԻՆ ՀՐԹԻՌ ՄԸ ՂՐԿԵԼԸ ՉԻ ՓԱՍՏԵՐ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՎԱՐՉԱՁԵՒԻՆ ԳԵՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ԱՅՋԸՆՀԱՈՒԸՐ

ՀԵՐԹԸՐ·— Մ· Նահանգները հաւատարիմ կը մնան Քեմփ Տէյվիտի ոգիին :

Միացեալ Նահանգները կորիզային զէնքերը արգելքի տակ առնելու նոր ծրագիր մը ներկայացուցած են Ժընեւի ապազինութեան խորհրդաժողովին, յայտարարեց՝ նախագահ Այզընհաուըր :

« Նոր ծրագրով կ՚առաջարկենք վերջ տալ հիւլէական եւ ջրածին այն բոլոր տեսակի փորձերուն, որոնց ճշգրիտ ստուգումը կարելի է ապահովել» յայտարարած է նախագահը :

Արգելքի ենթակայ պիտի ըլլան դէպի մթնոլորտ, ովկիանոս եւ երկրային տարածութիւններ արձակուած կամ պայթեցուած փորձերը : Նկատի առնելով որ փոքր աստիճանի (քսան քիլոթոն) վրայ կատարուած ստորերկրեայ փորձերը կարելի չէ ստուգել, առ այժմ արգելքի ենթակայ չեն ըլլար :

« Վստահ ենք — աւելցուցած է Այք — որ Խ· Ռուսաստան եւս համաձայն պիտի գտնուի մեր այս ծրարին, որուն առաւելութիւնը իր գործնական ըլլալուն մէջն է : Եթէ ընդունուի, մարդկութեան գլուխէն մեծ մտահոգութիւն մըն է որ պիտի վերնայ » :

Անդրադառնալով Խրուշչեւի վերջին յայտարարութեան, (լուսնին վրայ խորհրդային դրօշն է որ կը ծածանի), նախագահը դիտել տուած է թէ երբ մենատիրական երկիր մը իր բոլոր ճիգը կը կեդրոնացնէ յատուկ ճիւղի մը վրայ, անշուշտ թէ կրնայ բացառիկ յաջողութիւններ արձանագրել : «Հիթլեր եւս — ըսած է նախագահը — կրցաւ ոտնակոխել Լեհաստանն ու արեւմտեան Եւրոպան, որովհետեւ կրցաւ իր ճիգը կեդրոնացնել նուաճողական նպատակներու » : Միացեալ Նահանգները պէտք չէ խսթերիկ ըլլան երբ կը տեսնեն մենատիրական երկիր մը որ նման քաղաքականութիւն մը կ՚ընտրէ : «Ազատ աշխարհը—աւելցուցած է նախագահը — աւելի բարձր քաղաքակրթութիւն մը ունենալու առաւելութիւնը ունի : Պէտք չէ յուսահատիլ » :

Եւ նախագահը եզրակացուց թէ դէպի լուսին հրթիռ մը ղրկելը չի փաստեր համայնավարութեան գերակայութիւնը դրամատիրութեան վրայ :

Նախագահէն օր մը առաջ, արտաքին նախարար Հերթըր, Սպիտակ Տան մամուլի հաւաքոյթին, պարզած էր իր կառավարութեան տեսակէտները՝ քաղաքական բովանդակութիւն ներկայացնող կարգ մը հարցերու շուրջ :

Ապազինում·— Շատ հաւանական է որ ի մօտոյ Միացեալ Նահանգները նոր ծրագիր մը ներկայացնեն Ժընեւի ապազինման ժողովին : Կ՚ենթադրուի թէ Մ· Նահանգները պիտի համաձայնին արգիլելու որոշ տեսակի հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու փորձերը :

Չինաստան·— Սկզբունքով միշտ դէմ են Չինաստանի մասնակցութեան ՄԱԿի եւ ապազինման շուրջ տեղի ունեցող խօսակցութիւններուն, սակայն նկատի առնելով որ Չինաստան կրնայ մերժել զինաթափութեան պայմաններուն շուրջ գոյացած որեւէ մէկ համաձայնութիւն, առարկելով թէ ինք մասնակից չէ եղած խօսակցութեանց, Միացեալ Նահանգները թոյլատու աչքով պիտի դիտեն Չինաստանի ներկայացուցիչներու ներկայութիւնը ապազինութեան շուրջ տեղի ունեցող Ժընեւի աշխատանքներուն մէջ : Այս չի նշանակեր սակայն թէ զայն պիտի ճանչնան տէ փաքթօ ոչ ալ ընդունին իր ներկայութիւնը ՄԱԿէն ներս :

Գերմանիա եւ Պերլին·— Այս հարցերուն շուրջ արեւմուտքը տրամադիր է բանակցելու Խ· Միութեան հետ, պայմանաւ որ այս խօսակցութիւնները տեղի ունենան իրերհասկացողութեան մթնոլորտի մը մէջ եւ առանց սպառնալիքներու շանթաժով : Եթէ երբեք Խ· Միութիւնը միակողմանի կարգադրութիւն մը ընէ, հարցը պիտի կնճռոտի վտանգաւոր դառնալու աստիճան :

Պաշտպանութիւն·— Միջոցներ ձեռք կ՚առնուին որ կորիզային զէնքերուն մէջ եղած տարբերութիւնը գոցուի, ինչ կը վերաբերի միջերկրային հրթիռներուն, գոհացուցիչ յաջողութիւններ արձանագրուած են :

Ճափոն·— Խ· Միութիւնը իրաւունք չունի միջամուխ ըլլալու Ճափոնի եւ Ամերիկայի ներքին գործերուն : Այպանելի է որ Խ· Միութիւնը հակառակ իր խոստումին կը մերժէ Ճափոնի վերադարձնել Հապոմայի եւ Շիքոթանի կղզիները :

ԼՈՒՍԻՆԸ ԵՒ ՍԱԼԱՄԻՆ

Առջի օր գրած էինք թէ Խրուշչեւ Կրոնքիի հետ խօսած ժամանակ, իր սովորական «կէս – կատակ կէս – շիտակ » զրոյցներու կարգին, ըսած էր· — Եթէ դուք սալամի ունիք, մենք ալ լուսինն ունինք» :

Այս առթիւ Լը Մոնտի ծանօթ եւ սրամիտ քրոնիկագիրը Ռոպէր Էսքարփիթ կը գրէ· —

« Նախագահ Կրոնքի պատրաստաբան չէ : Երբ Խրուշչեւ ըսած է, ի միջի այլոց, «դուք սալամի ունիք, բայց մենք լուսինն ունինք», պէտք է պատասխանէր·— «Այն ատեն, կերէք» : Որքան ալ մեծ ըլլայ Խրուշչեւի ախորժակը, հաւանաբար պիտի նահանջէր նման գործի մը առջեւ :

« Այս պատմութեան բարոյականը յիմար բան չէ : Ժողովուրդի մը վերապրումը ապահովելու համար, շերտ մը սալամի ամէն օր աւելի օգտակար է քան մեծ մոլորակ մը, ամէն մէկ սերունդի համար :

« Պիտի ըսէք թէ Խորհրդ· Միութիւնը թէ՛ լուսինն ունի, թէ՛ սալամին : Ճիշդ է այն համեմատութեամբ սակայն որ օրական սալամին ապահովելու համար, հարկ տեսաւ այնքան զօրաւոր դառնալ որ լուսինն ալ ունեցան, յաւելեալ : Բայց հաւանաբար, ընդունին որ ժողովուրդներ կան որոնց համար սալամիի ճամբան նըւազ դժուար շրջաններէ կ՚անցնի :

«Ամէն պարագայի մէջ, քիչեր կը ճանչնամ որոնց կարելի է խոստանալ լուսինը, առանց լռելեայն սալամի խոստանալու » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա· ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ Քուպա ճամբորդութիւնը կը շարունակէ խորհրդաւոր մնալ : Կը կարծուի թէ Գասթրոյի հետ Փինոս կղզին կը գտնուի : Կղզիին այցելութիւնը քանի մը օր պիտի տեւէ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ թեկնածու ներկայացած է Նոպելի խաղաղութեան մրցանակին, կը հաղորդէ իտալական Քօնթինէնթալէ գործակալութիւնը :

ՆՈՐ ՏԵԼՀԻԻ մէջ հարիւր հազար Հնդիկներ ողջունեցին Խրուշչեւը, Հինգ օր մնալէ ետք, խորհրդային վարչապետը պիտի անցնի Պիրմանիա, Ինտոնեզիա եւ Աֆղանիստան :

ՊՐԻՒՍԷԼԻ ժողովրդավար – քրիստոնեայ Լա Սիթէ թերթին համաձայն Ալժերիոյ ապստամբութեան ղեկավար՝ Օրթիզ յայտարարած է թէ Գահիրէ կ՚երթայ տեսնուելու համար Ալժ· Աղատ· Ճակատի (ԷՖ – ԷԼ – ԷՆ) պատասխանատուներուն հետ :

ԿԻ ՄՈԼԷ. — "ԱՆՎԻՃԵԼԻ Է, ՈՒՇ ԿԱՄ ԿԱՆՈՒԽ ԴԷՊԻ ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄ Կ՚ԵՐԹԱՆՔ"

Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար եւ նախկին վարչապետ Կի Մոլէ տեսակցութիւն մը տուած է Փարիզի «Քոմպա» թերթին՝ Ալժերիոյ մասին : Մոլէի կարծիքը շահեկան է եթէ նոյնիսկ ան պաշտօնապէս չի ներկայացներ կուսակցութեան տեսակէտը, ինչպէս կ՚ըսէ Կի Մոլէ :

Հարցում·— Կարգ մը դէտեր կը կարծէին թէ ընկերվարականները կրնան մտնել Տըպրէի վերակազմուած դահլիճին մէջ, ճի՞շդ է ·

Կի Մոլէ·— Կը պատասխանեմ անձնապէս եւ կը յայտնեմ իմ տեսակէտս ոչ թէ այն որ կրնար կուսակցութեան տեսակէտը ըլլալ : Կարելի չէ մտածել, ընկերվարական մասնակցութեան մը մասին ներկայ դահլիճին մէջ : Ինչո՞ւ : Պարզապէս ազգային ժողովի կազմին պատճառով : Ընդդիմադրութիւնը չի կրնար միանալ կառավարութեան եւ միւս կողմէ դժուար է երեւակայել թէ ներկայ մեծամասնութեան անդամները զօրավիգ կանգնին դահլիճի մը որ իր մէջ ունենայ ընկերվարականներ : Երկու բաներէ մէկը կարելի է·— Կամ այն է որ ընկերվարական կուսակցութիւնը բան մը չուզեր, այն ատեն թոյլ տուէք որ ես ձեզի հարց մը տամ՝ ինչո՞ւ մաս կազմէ կառավարութեան, կամ այն է որ իր տեսակէտները արժեցնել կուտայ եւ այդ պարագային կարելի է մտածել որ Ազգ· Ժողովին «Աջը» որդեգրէ զանոնք : Ընտրողները որոշ քաղաքականութիւն մը ուզեցին, իրենց կը մնայ համակերպիլ :

Հարցում·— Ձեր կարծիքով, ի՞նչ ձեւով պէտք է գործադրուին ձեռք առնուած պատժական միջոցները կարգ մը յանցաւոր սպաներու եւ քաղաքական դէմքերու հանդէպ, որոնք պատասխանատուութիւն ունին Ալժերիոյ վերջին դէպքերուն մէջ :

Կի Մոլէ ·— Պէտք է զանոնք գործադրել զատորոշումով : Մեծ սխալ մը պիտի ըլլար Ալժերիոյ բոլոր Եւրոպացիները «ծայրայեղներ» նկատել : Այս վերջիններ փոքրամասնութիւն են, ճիշդ է զօրաւոր, բայց փոքրամասնութիւն մը : Ինչ կը վերաբերի ծայրայեղներուն, քաղաքականօրէն «գրգռուածներ» են, որոնք կ՚ուզեն միապետական կամ Սալազարի նման վարչաձեւ մը հիմնել, կ՚ուզեն ջընջել հանրաքուէն, 1940ի վրէժը կ՚ուզեն լուծել : Այս զատորոշումը պէտք է ըլլայ նաեւ բանակին համար : Ցաւով կը նկատեմ թէ մամուլ մը որ կ՚ուզէ ձախ ըլլալ, ամբողջութեան մէջ կը դատապարտէ բանակը, ինչ որ թէ յիմար է, թէ անարդար : Այս կացութեան մեծ պատասխանատուներէն մէկն է հինգերորդ գրասենեակը :

Հարցում·— Բանակին ողբերգութիւնը անոր մէջ չի՞ կայանար որ անելի մը մէջ կը գտնուի :

Կի Մոլէ· — Բանակին մէկ մասին ողբերգութիւնը անելի մէջ գտնուիլն է, սակայն բանակին մնացեալը պիտի հնազանդի, հետեւի իր պետին : Խումբ մը փառամոլներ կային միայն բանակին հետ խաղալու համար : Ուրեմն պատիժներ պէտք է անոնց դէմ՝ որոնք ուզեցին իրենց քաղաքականութիւնը խաղալ, ասոնք պէտք է պատժուին կամ հեռացուին : Գալով անկեղծներուն, պէտք է տեսնեն ճշմարտութիւնը : Ազգին եւ բանակին միջեւ ամուսնալուծում կարելի չէ :

Հարցում·— Ապստամբութեան ձախողութիւնը կարելի՞ է իբրեւ դրական բան

(Շարունակութիւնը կարդալ ·Դ· էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՈՒՍՏԻ ՎՐԱՑ

(ՀԻՇԱՏԱԿ)

Մեղմ Նիսան ի մէջ էր փոխելու իւրայ հագուստները, երբ Հայոց Թագաւորը Տրդատ ի Հռոմ եկաւ, ի Կեսարէն խնդրելու Հռիփսիմեայ ձեռնադրութիւնը։ Եւ ինչ որ ուրիշ ազգերու մէջ ամենէն դժուարը կ՚երեւայ, Հայոց համար ամենէն դիւրինն էր։ Ասոնք ամենէն առաջ Քրիստոսի Աւետարանը ընդունեցին, ամենէն առաջ Քրիստոսի Եկեղեցին հաստատեցին, ամենէն առաջ Քրիստոսի Խաչին տակ հաւաքուեցան։ Ասոնք ամենէն առաջ Քրիստոսի Խաչին համար արիւն թափեցին, ամենէն առաջ Քրիստոսի Խաչին համար նահատակուեցան։ Ասոնք ամենէն առաջ Քրիստոսի Խաչին համար Հռոմի Կեսարին հետ պատերազմեցան, ամենէն առաջ Քրիստոսի Խաչին համար Հռոմի Կեսարին հետ հաշտութիւն ըրին։ Ասոնք ամենէն առաջ Քրիստոսի Խաչին համար Հռոմի Կեսարէն Քրիստոսի Եկեղեցին հաստատելու համար օգնութիւն խնդրեցին։ Ասոնք ամենէն առաջ Քրիստոսի Խաչին համար Հռոմի Կեսարէն Քրիստոսի Եկեղեցին հաստատելու համար օգնութիւն գտան։ Ասոնք ամենէն առաջ Քրիստոսի Խաչին համար Հռոմի Կեսարէն Քրիստոսի Եկեղեցին հաստատելու համար օգնութիւն գտան, եւ

Իբր ամսականաւոր պաշտօնեայ՝ մասնակցած է նաեւ Գ. Լուսինեանի նշանաւոր Ֆրանսերէնէ – հայերէն բառարանի սրբագրական աշխատանքներուն: Օսմանեան կեղծ Սահմանադրութեան տարիներուն (1908 – 1914) վերադարձած է Պոլիս, իր գործօն մասնակցութիւնը բերելով այդ օրերու գրական – ազգային աշխատանքներուն: 1909ի Կիլիկեան կոտորածէն անմիջապէս ետք կ'այցելէ եղեռնի վայրերը եւ կը հրատարակէ իր տպաւորութիւնները «Աւերակներու մէջ» վերնագիրը կրող գրքոյկով մը:

Զ. Եսայեան 1914ին կը մեկնի Պոլսէն: Ժամանակ մը ետք զինք կը գտնենք Կովկաս, ուր 1917ին կը հրատարակէ «Ժողովուրդի մը հոգեվարքը» վերնագրով ընդարձակ աշխատութիւն մը՝ նուիրուած Միջագետքի տարագիր Հայերուն տառապալից կեանքին: 1918ին՝ Եգիպտոս, Փարիզ, Կիլիկիա եւ այլուր, նուիրուած հայ գաղթականներու տեղաւորման աշխատանքին: 1926ին այցելեց Հայաստան եւ իր վերադարձին գրեց «Պրոմեթէոս Ազատագրուած» հայրենասիրական գործը:

Զ. Եսայեան, 1932ին, իր զաւակներով Փարիզէն կը մեկնի Երեւան եւ կը նշանակուի համալսարանական դասախօս եւրոպական գրականութեան: Ան, հակառակ իրտարիքին, երիտասարդական աւիւնով իր մասնակցութիւնը կը բերէ գրական կեանքին եւ կ'այցելէ գործարաններ եւ գիւղական վայրերը, ուր իր զեկոյցներով կը ստեղծէ խանդավառութիւն: Զ. Եսայեան իբր Հայաստանի գրողներու պատուիրակութեան անդամ կը մասնակցի, խորհրդային գրողներու առաջին համագումարին (1934), ուր իր Ֆրանսերէն լեզուով արտասանած ճառը յառաջ կը բերէ մեծ հետաքրքրութիւն: (ԽՄԲ.— Հոս կը վերջանայ Զ. Եսայեանի կեանքը՝ ըստ «յառաջդիմական» բանաստեղծին, որու բերանը կ'այրի կամ կը ծռի՝ եթէ պատմէ մնացեալը... Թէ ի'նչպէս զոհ գնաց «Ինտուզիաստ» գրագիտուհին իր շատ փառաբանած ռէժիմին):

Զ. Եսայեան գրականութենէն ներս իր մուտքը կատարած է 17 տարեկանին, Պոլսոյ «Ծաղիկ» հանդէսին մէջ: Փարիզի մէջ իր բնակութեան շրջանին աշխատակցած է Մէրքիւր տը Ֆրանս, Իւմանիթէ Նուվէլ եւ ուրիշ հանդէսներու, ուր ծանօթացուցած է հայ գրականութեան վարպետները:

Արձակագիր Զ. Եսայեան ճշմարիտ բանաստեղծ մը եւ նուրբ հոգեբան մըն է: Ան նկարչի մը բազմագոյն երանգապնակով կը նկարագրէ բնութեան պատկերները, մասնաւորապէս իր ծննդավայր Սկիւտարը, անոր դէպի Վոսփոր ու Մարմարա նայող բացառիկ դիրքովը, Ֆրէնկի լեռով ու Չամլըճայովը, տարածուն պարտէզներու աննման գարունովն ու աշունովը եւ չքեղ ու անմոռանալի վերջալոյսերովը: Եսայեան այս ամէնը կուտայ վրձինի մը նրբին հպումներով եւ այնպիսի վարպետութեամբ, որ պատկերին տպաւորիչ վայրկեանները կը մնան ու կ'ապրին խօսուն ու կենդանի:

Զ. Եսայեան վերլուծող հոգեբան մըն է, որ խորապէս ուսումնասիրած է իր կերպարները, անոնք ըլլան աշխատաւոր թուլումպաճի, ամիրա, մտաւորական, առեւտրական կամ արհեստաւոր: Ան ուսումնասիրած է նախ միջավայրը՝ աշխատաւորին խարխուլ տնակներէն մինչեւ ամիրաներու ապարանքները, արհեստանոցներէն մինչեւ դրամատէր դասու սալոնները: Անոնց ներքին կեանքը, առտընին կենցաղը, թշուառութիւնը, շռայլութիւնը, ագահութիւնն ու չարաշահութիւնները իր գրչին համար գաղտնիք չունին: Ահա թէ ինչո՞ւ իր տուած տիպերը ամբողջական են, թէեւ տրուած՝ խտացեալ գծերով:

Զ. Եսայեան բացի հոս հոն ցրուած բազմաթիւ յօդուածներէ, ստորագրած է վէպեր ու պատմուածքներ.— «Սկիւտարի վերջալոյսներ», «Երբ այլեւս չեն սիրեր», «Կեղծ հանճարներ», «Վերջին բաժակը», «Անձկութեան ժամեր», «Բարբա Խաչիկ» եւ ուրիշներ, քաղուած՝ իրական կեանքէ, զոր կ'արժէ Երկերու Բ. հատորով մը տալ հրատարակութեան:

Հայպետհրատի «Երկեր»ուն մէջ ամփոխուած են «Պրոմեթէոս Ազատագրուած» գրքէն հատուած մը: «Հանրի Պարպիւսի մօտ» վերնագրին տակ տրուած է նկարագրութիւնը Ֆրանսացի գրագէտին Խ. Միութիւն եւ Հայաստան այցելութեան: «Երկեր»ու մէջ կան նաեւ իր լաւագոյն վիպակներէն «Շնորհքով Մարդիկ»ը (անոնք որ որոշ գումարէ մը անդին հարստութիւն ունին), ամիրայական ընտանիքի մը երեք սերունդներու կեանքը իր խաբեբայութեան, բամբասանքի, չնական կեղծիքի, կեղծ ազգասիրութեան եւ անկումի յաջորդական պատկերներով: Իսկ «Կրակէ Շապիկ»ին մէջ կը տեսնենք Սկիւտարցի եազմանի արհեստաւորներու ծանր ու թշուառ կեանքը եւ տէրերու ու զիրենք շահագործողներու դէմ իրենց շահերու պաշտպանութեան համար եղած նախնական շարժումները, որոնք դժբախտաբար, շահագրգռուած կողմերու մատնութեամբ, Համիտեան ոստիկանութեան կողմէ կ'արգիլուին:

«Հոգիս Աքսորեալ» պատմուածքը ըՍկիւտարի մէկ հրաշալի նկարագրութիւնն է, փոքրիկ գլուխ գործոց մը, ուր տրուած կան կարգ մը ծանօթ տիպարներ: «Սիլիհտարի պարտէզները» թէեւ ունի ինքնակենսագրական բնոյթ, բայց հոն ներկայ են այդ օրերու ապրող դէմքերէն ոմանք:

«Նահանջող ուժեր» 1914ի պատերազմի շրջանին Կովկասահայութեան խմորումներն են կամաւորական շարժման կապուած:

Զ. Եսայեան ունի գրիչ մը, խնամուած ոճ, քնարական լեզու եւ մէկն է հայ գրականութեան լաւագոյն իրապաշտ գրողներէն:

Վ. ԵՐԵՑԵԱՆ

ՍԱՀԱՐԱՅԻ ՔԱՐԻՒՂԻՆ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁՈՒՄՆԵՐԸ

Ամերիկեան մասնագիտական կարեւոր պարբերաթերթը «Փեթրոլիում Ուիք» իր խմբագրականը կը նուիրէ «քարիւղի համաշխարհային ճարտարարուեստին վրայ Սահարայի քարիւղին շահագործման ունեցած անդրադարձումներուն, որոնք արտադրողական այժմու կարեւորութենէն շատ աւելի հեռու կ'երթան»:

«Սահարայի նաւթը, կը գրէ «Փեթրոլիում Ուիք», ուղղակի եւ անմիջական ազդեցութիւն պիտի ունենայ Միջին Արեւելքի եկամուտին եւ արտադրութեան վրայ, Սուէզի ջրանցքէն երթեւեկին վրայ, Եւրոպայի մէջ քարիւղի առեւտուրին վրայ եւ Ֆրանսայի մէջ միջազգային քարիւղի ընկերութեանց զտումի եւ վաճառման ձեռնարկներուն վրայ: Աւելին, Սահարայի նաւթը կարելի պիտի ըլլայ դէպի Միաց. Նահանգներ եւ Գանատա արտածել»:

Ֆրանսական կառավարութիւնը, կ'աւելցնէ «Փեթրոլիում Ուիք», որոշած է սահարական նաւթը միաժամանակ ծախել Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ: Իր նպատակին հասնելու միջոցները ունի»:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ

Թերթը նախ քննութեան կ'ենթարկէ սահարական նաւթին արտասահմանի մէջ վաճառման հարցը: Կը յիշէ, որ Սահարայի նաւթը թեթեւ է եւ «գրեթէ իտէալ՝ ամերիկեան շուկային համար, որ զտեալ վառելանիւթի մեծ սպառող մըն է»: Կը շեշտէ, որ ընդհակառակն, աւելի կը փնտռուին ծանր նաւթերը: «Եթէ Ֆրանսական բոլոր զտարանները զբաղին սահարական նաւթով, վառելանիւթը Ֆրանսայի ականջներէն դուրս պիտի գայ շուտով», կը գրէ «Փեթրոլիում Ուիք»:

Կարգ մը ընկերութիւններ կ'ուզեն արդէն Միաց. Նահանգներ եւ Գաւատա արտածել իրենց արտադրութիւնը: Այս քարիւղը Վենեզուելայի եւ Միջին Արեւելքի արտադրութեան տեղը պիտի գրաւէ, այդ պարագային Ֆրանսական կառավարութիւնը կը փորձէ Հասարակաց Շուկայի երկիրները եւ մասնաւորաբար Գերմանիան շահագրգռել, որպէսզի գնենՍահարայի քարիւղը:

ՍԱՀԱՐԱՅԻ ՔԱՐԻՒՂԻՆ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄԸ

Սահարայի քարիւղին խոր անդրադարձումները մէկ առ մէկ աչքէ անցընելով, շաբաթաթերթը կը գրէ.

«Ֆրանսայի մէջ զտեալ քարիւղին 90 առ հարիւրը Միջին Արեւելքէն կուգայ: Այդ քարիւղին սահարական քարիւղով փոխարինումը Միջին Արեւելքի երկիրներուն համար կը նշանակէ տարեկան 77 միլիոն տոլարի կորուստ մը՝ 1961էն ըսկըսեալ:

Կորուստ կը նշանակէ նաեւ միջազգային ընկերութեանց համար, որոնք այժմ քարիւղ կը ծախեն Ֆրանսայի, եւ որոնց գլխաւոր պահեստները Միջին Արեւելքի մէջ կը գտնուին:

Պիտի վնասէ նաեւ Ֆրանսական շուկայի վրայ քարիւղի վաճառման եւ զտարաններու մէջ այդ ընկերութեանց ունեցած շահերուն»:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԼԱՍԻՈԹԱՅԻ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Անցեալի փայլուն օրերէն վերջ, գաղութը ներկայիս ազգապահպանման ճակատին վրայ, կ'ապրի յուսահատական պայմաններու մէջ:

Անցեալին ունէինք հայրենակցական միութիւններ, քաղաքական կազմակերպութիւններ, յարանուանական թեմեր, լսարանական միութիւն եւ ի մասնաւորի հայերէնի դասաւանդութեանց երեք դըպրոցներ: Երիտասարդներ ու երիտասարդուհիներ մտած էին մարզական կեանքին մէջ եւ հայ մարզիկները նշանաւոր էին իրենց յաղթութիւններով

Պատանեկան Միութիւնները, Հայրենակցականները, քաղաքական կազմակերպութիւններն եւ յարանուանական համայնքները տարուան չորս եղանակներուն ալ ունէին իրենց հաւաքոյթներն ու հանդէսները: Գանձապահները դրամ ունէին իրենց սնտուկին մէջ՝ պատրաստ նպաստելու որեւէ օգտակար ձեռնարկի:

Դեռ երէկ էր որ մատուռի մը շինութեան հանգանակիչ ձեռնարկին գաղութը առանց խտրութեան մասնակցեցաւ իր կարողութեան չափով: Մեր հայրենակիցները երբեք չեն զլացած իրենց օժանդակութիւնը հանրային ձեռնարկներուն: Այսօր ալ ունին նոյն պատրաստակամութիւնը, միայն թէ կ'ուզեն լսել պատասխանատու մարմիններու հաշուետուութիւնը:

Վերազարթնումի ու գործի լծուելու միակ պայմանն է կազմել նախաձեռնարկ մարմին մը, որ պէտք է մէջտեղ գայ ու գործ տեսնէ բանիւ եւ իմաստութեամբ: Միայն այն ատենն է որ Լա Սիոթայի Հայութիւնը պիտի վերագտնէ իր երբեմնի աշխոյժ եւ ժրաջան գործունէութիւնը, նուիրուելու համար Ազգապահպանման եւ մեր մանուկ սերունդի փրկութեան:

ՍԱՄՈՒԷԼ ԲՐՈՒՏԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ», գրեց Շաւարշ Նարդունի: Տպարան «Յառաջ», Փարիզ 1960:

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, կազմեց Կարօ Գէորգեան, 1960: Ճոխ բովանդակութիւն: Պէյրութ, (Լիբանան):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (127)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Գ.

Հինգ օր գիշեր ցորեկ հսկեցին անոր անկողնին շուրջը, բայց իրենց բոլոր խնամքները ապարդիւն մնացին: Բարթող աղա մեռաւ, աչքը ձեղունին սեւեռած, առանց բառ մը արտասանելու: Իր կեանքին պէս՝ մահն ալ քստմնելի եղաւ: Կըրնայ ըսուիլ որ աչքը բաց գնաց, իր զոյգ մը տատրակներուն արգասաւորումը տեսնելու երջանկութենէն զրկուած:

Իր բոլոր երազները, յոյսերը, դիտաւորութիւնները, որոնց որոճացումովը կը սնանէր գիշեր ցորեկ, սառած էին հիմակ իր աչքին այդ ահռելի սեւեռումին մէջ: Այս յեղակարծ ու կոշտ մահով, անգործադրելի կը մնային ահեղ, քստմնելի, եղեռնական ծրագիրներ, զորս ան ամէն օր կը յօրինէր, իր հետապնդած նպատակին հասնելու համար:

Մարկոսեան գերդաստանին կալուածները մեծ վտանգէ մը կ'ազատէին Բարթող աղային անհետացումովը: Ցանձին այս մարդուն, կատուներու եւ շուներու աշխարհը կը կորսնցնէր իր Ատիլան: Ու թէեւ Կատարինէ եւ Մագթաղինէ օրիորդները գորովոտ եւ պաշտելի հայր մը կը կորսնցունէին Բարթող աղային մահուամբը, միւս կողմէ, սակայն, ընկերութիւնը աղէտէ մը կ'ազատէր:

Աղջիկները իրենց հօրը դիակին վրայ ինկան լալով պոռչտալով: Խրստիկ հանըմ իր ցաւին արտայայտութեանը մէջ աւելի համեստ ու գաղտնապահ եղաւ: Դրացիները հասան: Անոնց ետեւէն տէրտէրը եւ ժամկոչները, որոնք հազիւ կրցան մսավաճառին անհեթեթ ու գարշելի դիակը սգաւորներուն ձեռքէն խլելով ճաղը նետել ու ժամ վազցնել:

Ամբողջ գիւղը զարմացաւ Բարթող աղայի անակնկալ մահը իմանալով, բայց ոչ ոք ցաւեցաւ: Տիկին Մարկոսեան «խեղճ մարդ» մը ըսաւ: Տոքթորը անգութ եւ իմաստալից քմծիծաղ մը ունեցաւ ու լռեց. իրմէ զատ ոչ ոք գիտէր որ Բարթող աղային մահուան պատճառը ինք էր եղած: Ասիկա գատնիք մը մնաց միշտ: Շաբաթ մը ետքը, ինքը տոքթորը անձամբ հանգուցեալին տունը գնաց եւ կալուածական թուղթերը եւ հաշիւները առաւ:

Մէկ շաբաթ պտտեցաւ Բերա, Ղալաթիա, Պոլիս, Վոսփորի քանի մը թաղերը, իրենց տուներն ու խանութները այցելելով, վարձուորներուն հետ տեսնուելու եւ Բարթող աղայի հաշիւները անոնց բերանացի յայտարարութեանցը հետ բաղդատելու համար: Երբ որ ամէն բան աղէկ մը քննեց հասկցաւ, հաստատեց որ ամէն ամիս հանուցեալ մսավաճառը երեք չորս ոսկի կը գրպանէր՝ բացի հարիւրի վրայ իր առած իրաւունքէն. եւ անոր անակնկալ մահուամբն ալ տասը ոսկիի կորուստ մը կար վերջին ամսուան վարձքերուն վրայէն, գումար մը զոր կարելի չէր պահանջել անոր այրիէն:

Երիտասարդը սրտի բաւական կուշտ գոհունակութեամբ մը տեսաւ որ Մարկոսեան գերդաստանը տակաւին 360 ոսկիի մօտ տարեկան եկամուտ մը կը վայելէր, եւ այս կլորիկ գումարը կրնար ամբողջովին ինք տրամադրել ուզածին պէս, նկատելով որ Մարկոսեան գերդաստան ըսելով այլեւս միայն ինք կը հասկցուէր գրեթէ:

Երբ որ այսպէս իր ձեռքին մէջ տեսաւ մեծ ամիրային յաջորդութեան իրաւունքը եւ իշխանական հարստութեան մը բեկորները, Արշակ իր յօրինած ծրագիրներուն գործադրութեանը վրայ մտածեց երկարօրէն, անոնց մանրամասնութիւններուն վրայ կամաւորապէս յամենալով, առաջուց ըմբոշխնելով անոնց ամբողջ քաղցրութիւնը:

Ու ալ ժամանակը եկած նկատեց իր դիւրին որսին վրայ ձեռք դնելու: Նախ եւ առաջ ամբողջովին իր յարաբերութիւնը դադրեցաւ բժշկական վարժարանին հետ, որմէ ալ օգուտ չիկար իրեն, եւ այս մասին ալ համոզեց իր մայրը: Ըսաւ անոր թէ Թուրքիոյ էն մեծ համալսարաններն իսկ այլեւս անկարող էին իրեն ոեւէ բան սորվեցնելու, թէ ինք չէր զիջաներ այդ համալսարանները յաճախել եւ թէ իր ուսումը աւարտելու համար օր մը — ու իր ծրագրին հեռաւոր մէկ մասն էր անիկա — Ֆրանսա պիտի երթար: Մաման՝ շատ բնական եւ բանաւոր գտաւ իր զաւկին այս ընթացքը, մանաւանդ որ իր մայրական արժանապատուութիւնը վերջին ծայր կը գգուրուէր սա պարագայէն թէ իր որդին այնքան հմտութիւն ամբարած ըլլար որ այլեւս համալսարանները նեղ գային իրեն:

Անդիէն վրայ հասաւ անխուսափելի Մերկերեանին համարատուութիւնն ալ:

— Անանկ է, ճանըմ, անանկ է, դըպրոց, դպրոց, վե՞րջը. բժշկութիւն է նէ սորվեցաւ էղաւ կնաց. հիւանդ կը նայի՞ս կոր, ըռէչէդա կը գրե՞ս կոր, լմընցաւ, եզրակացուց մայրը վճռաբար:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

մը նկատել եւ նպաստ Ալժերիոյ խաղաղութեան :

Կի Մոլէ.— Անոնց համար որոնք ձախողութեան հանդիպեցան, միայն կորսուած կռիւ մըն էր, անկեղծները հասկրցան, կարծեմ, բայց փառամոլները չեն հրաժարած իրենց նպատակէն : Այո, այս ձախողութիւնը կրնայ դիւրացնել ելքը հետեւեալ պատճառներով .—

Ա) Ալժերիական լուծումը պէտք է անպայման տը Կոլի միջոցով ըլլայ , շընորհիւ անոր անձնական վարկին եւ հեղինակութեան :

Բ) Այս հեղինակութիւնը խնդրոյ առարկայ եղած էր,— մէկ կողմէն բանակին գործունէութեամբ որուն վերջնական դիրքը ամրապնդեց պետութեան ղեկավարին դիրքը, բայց միւս կողմէ խնդրոյ առարկայ էր նաեւ Ալժ. Ազատ. Ճակատին կողմէ : Այս վերջինը անդրադարձաւ որ տը Կոլի հեղինակութիւնը իրական է , ուրեմն իր խօսքը չի կրնար կասկածի ենթարկուիլ, առնուազն գործադրութեան տեսակէտով :

Գ) Ալժերիոյ մահմետականներու հրսկայ զանգուածը , որ կրկին «սպասողականի» անցած էր, այլեւս չի տարակուսիր անոր կարողութենէն :

Դ) Երկար ատեն, անոնք որ լքումի լուծում մը կ'երազէին , կը կառչէին այն երեւոյթին որ միշտ նոր կառավարութիւն մը կուգայ եւ նոր մեծամասնութիւն մը աւելի զիջումներ կ'ընէ : Հիմա, այլեւս նման հարց չկայ : Ուշ կամ կանուխ դէպ ի ինքնորոշում կ'երթանք :

Հարցում.— Այն կարծիքը ունի՞ք միշտ թէ ինքնորոշման սկզբունքին համար հանրաքուէ մը անհրաժեշտ է, ինչպէս ձեր կուսակցութեան տնօրէն կոմիտէն առաջարկեց Յունուարի վերջը :

Կի Մոլէ.— Կարելի է ըսել թէ հանրաքուէ մը անհրաժեշտ չէ, որովհետեւ ինքնաբերաբար տեղի ունեցաւ, ինչպէս ցոյց կուտայ հանրապետութեան նախագահին ստացած նամակները կամ գործադուլը : Բայց անշուշտ անբաւարար է : Կը պնդեմ թէ այս միջոցին եթէ հանրաքուէ մը կատարուէր ձայներու ութսուն առ հարիւրը, ի նպաստ տը Կոլի ալժերիական քաղաքականութիւն կ'ըլլար : Արդ, այս 80 առ հարիւրը որ գոյութիւն ունի երկրին մէջ, չեն երեւար Խորհրդարանին մէջ եւ հոս է ողբերգութիւնը : Երեսփոխաններ որոնք տը Կոլի անունին կը պարտին իրենց ընտրութիւնը, այլեւս համակարծիք չեն տը Կոլին այս խնդրին շուրջ : Ժողովրդական հանրաքուէ մը պիտի ամրապնդէր տը Կոլի հեղինակութիւնը :

Հարցում.— Կարելի կը համարի՞ք Ֆրանքեւալժերիական ընկերակցութեան մը գոյութիւնը հիմնուած ալժերիական դաշնակցային կառուցուածքի մը վրայ :

Կի Մոլէ.— Անշուշտ եւ արդէն այդ էր ընկերվարական կուսակցութեան ուզածը, երբ Ազգ. ժողովին կը ներկայացնէր առաջին հիմնական – օրէնքը (Լուա – Քատր) :

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Տօզիկեան (Կրընոպլէն) իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, ողբացեալին յիշատակին :

Ի ՆՊԱՍՏ
ԻՍԻԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Այս Կիրակի ժամը 15ին, Իսիի Սալ տէ Ֆէթի մէջ տեղի կ'ունենայ շարժանկարի եւ ժողովրդական երգերու ցերեկոյթ մը:

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Եւ Փարիզի Կրօն. Ընկերակցութեան :

Շարժանկար.— Ուրուականները լեռներից կը հեռանան :

Գեղարուեստական բաժին սիրուած արուեստագէտներու մասնակցութեամբ :

Մուտք 3 Ն. Ֆ. :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10) , ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ:

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ :

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին :

Նախաձեռնութեամբ ՉՈՄի , Սալ Քատէի մէջ :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի կողմէ :

20 Փետրուար, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Պէրիէ – Միյէի շքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, ընտիր նուագախումբ :

Ճոխ պիւֆէ եւ այլազան տեսակի խաղեր :

×

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը , որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17-ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի , Սալ Ռամոյի մէջ:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պատշաճօրէն պիտի տօնուի Վարդանանց ազգային պատմական տօնը, յառաջիկայ Փետրուար 25ին, ժամը 10ին: Յետ պատարագի աշակերտութիւնը պիտի երգէ եւ արտասանէ օրուան պատշաճ կտորներ: Արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր վարժարաններու աշակերտութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ հայ հասարակութիւնը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայաստանի շարժանկարներու ներկայացում, կազմակերպուած Հայ Ուսանողներու Օժանդակ Տիկնանց Միութեան կողմէ : ՓԵՏՐՈՒԱՐ 23ԻՆ

Յաջորդով՝ մանրամասնութիւններ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կարող շօֆէօր – լիվրէօր մը : Բնակարանը ապահովուած : Հեռաձայնել՝

MAISON AVEDIS
No 8, NOISEAU - S. et O.

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրչի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ , «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի , հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ
Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով :

Գումարները ղրկել մանտա – քարտով միայն :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի Տեառնընդառաջի տօնը պիտի կատարուի բազմաձայն հանդիսաւոր արարողութեամբ եւ օրուան յատուկ հոգեզմայլ շարականներու երգեցողութեամբ, եղանակագէտ ձայներով :

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. «Քրիստափոր» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ , ժամը 8·30-ին, Ահարոնեան ակումբը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 14 Փետրուար ժամը 17էն 24 , տեղի կ'ունենայ մեծ պատրաստութեամբ, Սիթէ Իւնիվէրսիթէրի ՀայՈւս. Տան պարահանդէսը՝ Վարդիվանեան նուագախումբի առաջնորդութեամբ :

Հասոյթը պիտի յատկացուի Հայկ. Ուսանողական Տան գրադարանի, ինչպէս նաեւ սալերու ճոխացման :

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE V Ի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-72

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ., ուսանողներու համար 3 Ն. Ֆ. :

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6·) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ. Արք. Օրմանեան, Պէյրութք 1959, Ա. Հատ.	24	Ն.Ֆ.
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. Գէորգեան, 1960, թղթ. 14, լթկզմ	16,50	Ն.Ֆ.
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե. Չարենց, Պէյրութ 1959	6	Ն.Ֆ.
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն. Աղբալեան, Պէյրութ, կզմ.	18	Ն.Ֆ.
ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ. Ա. Բաբալեան, Գահիրէ, 1959	2	Ն.Ֆ.
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ, Կ. Մեհեան, Փարիզ, 1959,	6	Ն.Ֆ.
ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ. Եպս. Պալաքեան, Բ. հատ. Փարիզ, 1959	15	Ն.Ֆ.
ՆՈՅՆԻՆ Ա. հատորը, վիեննա, 1922, պատկերազարդ եւ կազմեալ	15	Ն.Ֆ.
ՀԱՅԿ. ԺՈՂ. ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա. Նազինեան, Գահիրէ, 1959	3	Ն.Ֆ.
ՊՐԻՍՄԱԿ, Երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ. Ա. Համբարձումեան	5	Ն.Ֆ.
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր. Փաստրմանեան, Պէյրութ, 2 հատոր	20	Ն.Ֆ.
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, Գահիրէ, 1959	10	Ն.Ֆ.
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959	2	N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հանելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

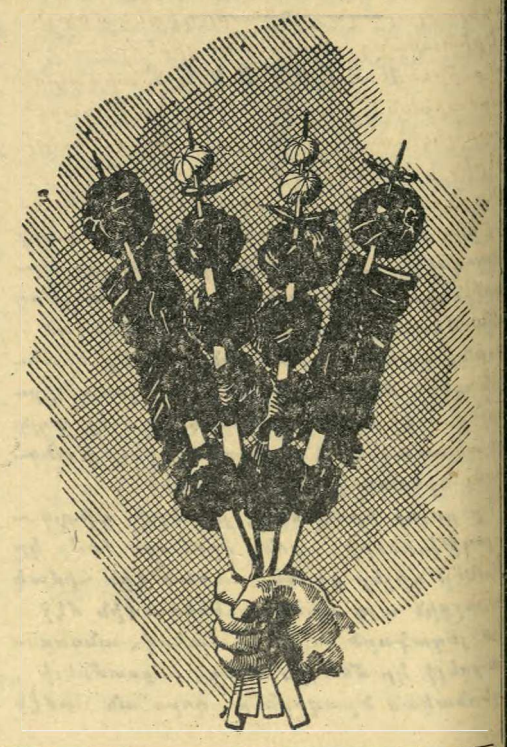

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 14 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

DIMANCHE 14 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8723 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4524

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Նոր սերունդի փրկութեան հարցը օրակարգի վրայ է միշտ արեւմուտքի այն բոլոր երկիրներուն մէջ, ուր Հայութիւնը կ'ապրի ցիրուցան, իբրեւ կաթիլ մը ջուր ովկիանոսին մէջ:

Քանի կ'երկարին տարագրութեան տարիները, քանի՛ սերունդները կը յաջորդեն իրարու, հետեւելով կեանքի բնական հոլովոյթին, ա՛յնքան կը դժուարանայ ազգապահպանումը:

Ու քանի՛ դժուարանայ այս նուիրական գործը, ա՛յնքան պէտք է կրկնապատկենք մեր ճիգերն ու զոհողութիւնները:

Մենք չենք բաժներ յոռետեսութիւնը ա՛յն նահանջականներուն, որոնք «մեռանք – կորանք» կը յանկերգեն օրն ի բուն եւ ձեռնածալ կը նստին, «հառաչելով ու յօրանջելով»:

«Երանելի»ներ են անոնք: Կը նմանին այն «բարձր քաղաքագէտ»ներուն, որոնք գլուխ ծռելով «կատարուած իրողութեան» առջեւ, սրտառո՛ւչ համակերպութեամբ իբրեւ վերջնական նպատակ կ'ընդունին Հայաստանի խորհրդայնացումը, լուծուած կը հռչակեն «Հայկական Դատ»ը եւ փառք կուտան Կրեմլինի մենատէրերուն, — երէկ Սթալինին, այսօր՝ Խրուշչեւին: «Հայաստանասիրութիւն» կը ծախեն ազատ աշխարհի ոստաններուն մէջ, չեն ուզեր խանգարել իրենց հանգիստը, չեն երթար Հայաստան՝ իրենց ալ քրտինքը խառնելու համար երկրի շինարարական աշխատանքներուն:

Այս կարգի մարդիկ նաեւ ընդունակ չեն որեւէ զոհողութեան՝ յանուն սերունդի փրկութեան:

Սփիւռքի ազգային, քաղաքական, եկեղեցական, մշակութային ու բարեսիրական կազմակերպութեանց գլխաւոր նպատակը պէտք է ըլլայ հայապահպանումը:

Հայրենասիրութեան, «Հայաստանասիրութեան» եւ «Էջմիածնասիրութեան» առաջին պայմանն է այս:

Ինչպէս շեշտած ենք միշտ, դաստիարակութիւնը կը սկսի տունէն, ընտանեկան յարկէն: Նորածինը կը սորվի այն լեզուն, զոր կը լսէ իր ծնողքէն: Մայրենի լեզուն: Եթէ մայրը օտար լեզուով խօսի իր երախային հետ, տարակոյս չկայ որ անիկա չի կրնար հայերէն սորվիլ:

Երկրէն եկած մեծ մայրիկներն ու մեծ հայրիկները անծանօթ տեղական լեզուին՝ հայերէն կը խօսին իրենց թոռնիկներուն հետ: Սակայն հետզհետէ կը պակսի անոնց թիւը:

Հիմակուան հայրիկներն ու մայրիկները մեծ մասամբ օտար երկրի մէջ ծնած ըլլալով, հնարաւորութիւն չեն ունեցած հայերէն գրել — կարդալ սորվելու: Լաւագոյն պարագային խօսիլ գիտեն միայն:

Երիտասարդ այրերն ու կիները — որոնք իրենց ուսումն են առած տեղական վարժարաններուն մէջ — կը նախընտրեն օտար լեզուով խօսիլ իրարու հետ, աւելի դիւրին գտնելով զայն: Այսպէս է, որ անոնք Ֆրանսայի մէջ Ֆրանսերէն, Միացեալ Նահանգներուն մէջ անգլերէն, Հարաւային Ամերիկայի մէջ սպաներէն եւ փորթուկերէն կը խօսին:

Բնական է, որ զաւակներն ալ կը հետեւին ծնողքներու օրինակին:

Երիտասարդական կազմակերպութեանց երկսեռ անդամներն ալ օտար լեզուով կը ճռուողեն իրարու հետ: Աւելի «մտերմական» կը գտնեն զայն:

Ի՞նչ ընել՝ որպէսզի չկորսուի մայրենի լեզուն:

Ի՞նչ ընել մանաւանդ՝ որպէսզի ազգային ոգին չմեռնի նոր սերունդին մէջ:

Այս մասին պէտք է լրջօրէն մտածեն մեր բոլոր կազմակերպութիւնները:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ԺՊԻՏԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ"

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ

Խ. Միութեան առաջնորդը պաշտօնական այցի է Հնդկաստան: Ճիշդ երկու ամիս առաջ — գրեթէ օրը օրին — Միացեալ Նահանգներու նախագահը կ'այցելէր Հնդկաստան եւ կ'արժանանար համաժողովրդական բացառիկ պատիւներու: Առաջին անգամը չէ որ Խրուշչեւ Հնդկաստան կ'երթայ. արդարեւ՝ 1955ի վերջաւորութեան ինք եւ նախագահ Բուլգանին առաջին անգամն ըլլալով — եթէ չհաշուենք Եուկոսլաւիան եւ Ժընեւը — դուրս կ'ելլէին իրենց պատեանէն: Այս առաջին շրջագայութիւնը պատմական պիտի մնայ Խ. Միութեան տարերգութեան մէջ, թերեւս պարզ այն պատճառով որ առաջին անգամ ըլլալով Խ. Միութեան պետական երկու մեծ դէմքեր կը հեռանային Մոսկուայէն, «բարեկամեցողութեան» այց մը տալու համար Ասիոյ երկիրներէն մէկուն: Նեհրուի համար ասիկա կրկնակի արժէք ներկայացնող յաղթանակ մըն էր: Նախ, Հնդկաստանի վարչապետը ջերմ ջատագովը եղած էր «համակեցութեան» գաղափարին, ապա, իր երկրին ապահովեց Խ. Միութեան ընձեռած տնտեսական եւ մասնագիտական կարեւոր օժանդակութիւն մը, որուն շնորհիւ կրցաւ իրագործել հնգամեայ երկրորդ ծրագրին մէկ կարեւոր մասը: Արեւմուտքը, իր կարգին, հետեւողութեամբ Խ. Միութեան փութաց տնտեսական իր օժանդակութիւնը եւս ապահովել Հնդկաստանին:

Որեւէ տարակարծութիւն չկայ երկու երկիրներուն միջեւ, ընդհակառակն, Խ. Միութիւն եւ Հնդկաստան շահագրգռուած են եւ ամէն ճիգ ի գործ կը դնեն որ որեւէ «սեւ ամպ» չանցնի իրենց միջեւ:

Խրուշչեւի այցելութեան նպատակը կը միտի վերանորոգել եւ յաչս աշխարհին հաստատել երկու երկիրներուն բարեկամական կապերը, մասնաւորաբար նախագահ Այզընհաուըրի շրջագայութենէն վերջ:

Ցուցական բնոյթ չունի միայն, Խրուշչեւին այցը — ի դէպ հրաւիրուած է Հնդկաստանի կառավարութեան կողմէ: Կը կարծուի թէ Խ. Միութեան վարչապետին ներկայութենէն օգտուելով, Նեհրու պիտի այս վերջնոյն միջնորդութիւնը ուզէ Չին եւ Հնդկական սահմանային տարակարծութիւնները հարթելու համար: Յայտնի է որ Փեքին պահանջքոտ դիրք ընտրած է դրացի իր երկիրներուն նկատմամբ:

Մոսկուա որ ժամանակէ մը ի վեր դժգոհութեան նշաններ ցոյց կուտայ իր կրտսեր եղբօր՝ Չինաստանի հանդէպ, այս վերջնոյն վարած քաղաքականութեան պատճառաւ, հաւանական է որ օգտուի այս առիթէն եւ փորձէ ճնշում բանեցնել Փեքինի վրայ:

Յամենայն դէպս, նախագահ Այզընհաուըրէն ետք, Խրուշչեւին շրջագայութիւնը դէպի Հնդկաստան ցոյց կուտայ այն մեծ շահագրգռութիւնը որ ցոյց կուտան Հնդկաստանի նկատմամբ արեւմուտք եւ արեւելք, հաւասարապէս:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ

Խրուշչեւի եւ Նեհրուի միջեւ խօսակցութիւններ տեղի ունեցած եւ վերջացած են՝ տնտեսական եւ մշակութային համաձայնութեամբ մը:

Այս հիման վրայ, Խ. Միութիւնը 1ուկէս միլիար բուպլիի նոր վարկ մը պիտի բանայ Հնդկաստանին, միեւնոյն ատեն երկու երկիրներուն մշակութային կապը պիտի սերտացուի:

Նոր Տելհիի մամուլը կը հաղորդէ թէ խօսակցութեանց ընթացքին քննութեան առնուած է Չին եւ Հնդկական սահմանային վէճը: Խրուշչեւ առաջարկած է Նեհրուին որ Չու Էն Լայի հետ տեսակցի: Այս վերջինը անյարմար նկատած է: Այս կապակցութեամբ խօսք առնելով Հնդկական խորհրդարանին առջեւ, Նեհրու շեշտած է թէ պէտք չէ թեթեւօրէն նկատի առնել Ասիոյ երկու հսկաներուն միջեւ ապագայ բախումի մը հաւանականութիւնը: «Առ այժմ — ըսած է Հնդկաստանի վարչապետը — մեր եւ Չինացիներուն տեսակէտները բոլորովին տարբեր են»:

Համաձայնագրի ստորագրութեան առթիւ Խ. Միութեան վարչապետը յայտարարած է թէ «որոշ երկիրներ յաջողած են թերաճ երկիրներուն հարստութիւնները կողոպտելով բարձր տնտեսութեան մը հասնիլ: Ժամանակն է որ իրենց կողոպտած աւարին մէկ մասը ետ վերադարձընեն»:

Յաջորդ օրը, խօսք առնելով հարիւր հազար Հնդիկներու առաջ, Խ. Միութեան վարչապետը իրեն յատուկ կէս – շիտակ, կէս – երգիծական պատկերացումով յայտարարած է «Պատերազմի կողմնակիցները, իրենց տան տանիքին վրայ պաղ պատերազմին էշը քաշելու վրայ են, առանց մտածելու թէ այս ձեւով պիտի քանդեն իրենց տունը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂՏԱՏԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, համայնավար կուսակցութիւնը չէ կրցած միացնել իր շարքերը եւ համայնավար երկու կուսակցութիւններ դիմում ըրած են, պաշտօնապէս ճանչցուելու համար: Տաուտ Սայէշի գլխաւորած բաժինը յաջողած է արդէն, մինչ Զազի Խայրիի թեւը որ համայնավար մակդիրին մենաշնորհը կը պահանջէ, իբրեւ միակ «ուղղափառը», ուզած է որ մերժուի Սայիլի դիմումը, նկատի առնելով մանաւանդ որ իր շարքերուն մէջ են կուսակցական գլխաւոր դէմքերը եւ իր թերթը՝ Իթթիհատ էլ Շաապ մեծագոյն տպաքանակն ունի իրաքեան մամուլին մէջ: Բայց առջի օր, ներքին նախարարութիւնը վաւերացուց Սայիլի ծրագիրը հակառակ անոր որ այս վերջինը Մարքսիսմ – Լենինիսմէ կը ճառէ, մինչ «ուղղափառները», «գիտական ընկերվարութեան» մասին կը խօսին միայն: Այս տեսակէտով Զաքի Խայրիի կուսակցութիւնը աւելի չափաւորական կը նկատուի: Այսօր, սակայն Սայիշն է միայն որ կրնայ պաշտօնապէս խօսիլ յանուն Իրաքի համայնավար կուսակցութեան:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ռումբին պայթումին առթիւ Ռեկանի շրջանը արգիլեալ գօտի հռչակուեցաւ Շաբաթ օր: 12 ժամ առաջ ազդարարութիւն տրուեցաւ օդանաւային ընկերութեանց: Եթէ հովերը նպաստաւոր մնային, ռումբը պիտի պայթէր Շաբաթ կամ Կիրակի: Տը Կոլ անձամբ պիտի յայտարարէր լուրը՝ աշխարհին:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ զինուորական շրջանակները կը հաղորդեն թէ հնարած են հրթիռ մը որ ի վիճակի է խորտակելու իրենց երկրամասին վրայ արձակուած հիւլէական հրթիռները:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ բացերը, խորհրդաւոր ճակատամարտ մը կը մղուի մէկ շաբաթէ ի վեր: Արժանթինեան մարտանաւեր եւ օդանաւեր կը հսկեն ազգութիւնը անծանօթ ընդծովեայի մը վրայ, որ Յունուար 31ին տեսնուած է եւ անկէ ի վեր պահուրտած կը մնայ ծովուն խորը: Երկու ուրիշ ընդծովեաներ եւս տեսնուած են: Կը կարծուի թէ Խ. Միութեան կը պատկանին խնդրոյ առարկայ ընծդովեաները:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ԿՌԻՒՆԵՐ ԾԱՅՐ ՏՈՒԱԾ ԵՆ

Առջի օրուան, ընկերակցական խաղաղ ցոյցը խռովութեանց եւ կռիւներու դուռ բացաւ: Նորմանտիի, Եոնի եւ Էնի նահանգներէն, 30էն 35·000 գիւղացիներ հաւաքուած են Ամիէնի մէջ, կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար իրենց տնտեսութեան օր ըստ օրէ քայքայուող կացութեան վրայ:

Արդարեւ՝ գիւղացիները կը դժգոհին իրենց վիճակէն: Մինչ — կ'ըսեն անոնք — ոչ – գիւղացիի մը եկամուտը, անցնող տասնամեակին, 50 առ հարիւր համեմատութեամբ բարձրացած է, գիւղացիինը՝ հազիւ 1/4 տոկոսով: «Կը ներկայացնենք — կ'աւելցնեն գիւղացիները — երկրի գործունեայ տարրին 26·5 առ հարիւրը, սակայն, ազգային եկամուտին միայն 10·5 առ հարիւր մեր ձեռքը կ'անցնի»:

Մասնաւորաբար վատթարացած է կացութիւնը այն օրէն ի վեր երբ Ֆրանսացի գիւղացին ուզած է «մեքենայացնել» իր աշխատանքը: Ներկայիս պարտքերու տակ կքած անել կացութեան մատնուած են: Զարմանալի չէ ուրեմն որ գիւղացին ջղագրգիռ դարձած է:

Ընկերակցական խաղաղ ցոյցը շատ շուտով փոխուած եւ քաղաքական հանգամանք ստացած է: Կառավարութեան եւ վարչապետին դէմ քննադական բացագանչութիւններ լսուած են, «Կեցցէ՛ Ֆրանսական Ալժերիան» եւ «կեցցէ՛ Մասիւ» պոռացողներ ալ գտնուած են:

Գիւղացիներ ձեռքի եկած են ոստիկաններուն հետ. առաջինները քարկոծած են, վերջինները արտասուաբեր ռումբեր արձակած են:

55 հոգի վիրաւորուած են ապահովութեան ուժերէն: Գիւղացիներէն՝ 150 հոգի: Ձերբակալուած են 71 հոգի, որոնց մէջ յայտնի փուժատիստ Տօրժեր որ կ'ամբաստանուի որպէս գրգռիչ եւ «ծայրայեղ»:

× Ալժէի մէջ նախկին երեսփոխան Տէմառքէ ձերբակալուեցաւ վայրաչուներու ենթասպայի համազգեստով:

× Նախկին վարչապետ Ժորժ Պիտօ հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է մեթր Իզսոնիի որ պաշտպան փաստաբանն է Ալէն տը Սերենեի. — Կը խնդրեմ որ յայտնէք Ալէն տը Սերէնեի, այն զզուանքը զոր կը զգամ հանդէպ այն զզուելի արարքին, որուն զոհն է»:

Լակայառտի փաստաբանն ալ հեռագիր մը ստացած է Պիտոյէն. — «Խնդրեմ իմ պաշտօնակիցիս հաղորդեցէք գնահատանքի այն զգացումները զոր իր դիրքը եւ յայտարարութիւնները կը ներշընչեն:

———o———

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ սահմանագլուխին վրայ նոր միջադէպք մը պատահեցաւ: Արաբները սպաննած են մէկ իսրայէլացի զինուոր եւ վիրաւորած երկու: Իսրայէլ բողոքած է:

ԱԻՍՏՐԻՈՅ արտաքին նախարարը Փարիզ կը գտնուի: Վարչապետին հետ իր տեսակցութեան յայտարարած է թէ իրենք «չէզոք» քաղաքականութիւն ընտրած են. աւելցուցած է սակայն, «չէզոք չի նշանակեր չէզոքութիւն»:

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ գումարուող Արաբական Լիկայի խորհրդաժողովը, որուն կը մասնակցին ութ արաբական երկիրներ, անել կացութեան մատնուած է: Արդարեւ՝ Յորդանան կը մերժէ ընթացք տալ Արար Մ. Հանրապետութեան երկու առաջարկներուն: Յորդանան գետին ընթացքը փոխել եւ Պաղեստինեան պետութիւն մը կազմել:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՍԵԱՆԻ

Գ.

Տիւրոս, եբրայերէն՝ Ծուր որ թարգմանի ապառաժ, քաղաք մըն էր կառուցուած «ի սիրտ ծովու», ցամաքէն 600 մեթր հեռու, ջուրերէն դուրս ցցուած ժայռերու վրայ, — ինչպէս նաւ մը որ կը հանգչի իր տարրին մէջ:

Նաւաքաղաքի այս պատկերէն թելադրուելով չէ միայն, այլ եւ այն իրողութենէն՝ որ Տիւրոս կը կազմէր ծովային իշխանապետութեան մը սիրտը, հզօր նաւատորմի մը տէր, եթէ Եզեկիէլ կը յիշէ Բիբլացի «ծերերը», որոնք նաւային շինութեանց ու նորոգութեանց մասնագէտներ էին, ինչպէս եւ վարպետ ճարտարապետներ: Արդարեւ, Բիբլացիները կը յիշուին Աստուածաշունչ Մատեանի մէջ միշտ իբրեւ շինարար, որովհետեւ կը զբաղէին կա՛մ նաւաշինութեամբ՝ ի պէտս Տիւրոսի (Եզեկ. ԻԷ. 9), կա՛մ Երուսաղէմի տաճարին շինութեամբ՝ ի փառս Սողոմոնի (Գ. Թագ. Ե. 18):

Հետեւաբար, ծանօթ նախադասութեան կազմութիւնն իսկ կը պահանջէ «ծեր» բառի՛ն ուղղել իմաստ ցոյց տուող բեւեռը կամ վերծանողին ուշադրութիւնը: Եւ սակայն, սրբագրելով հանդերձ գրաբար թարգմանութիւնը, պէտք է ըսել թէ աշխարհաբար թարգմանութիւնը եւս, «Բիբլացի (Գեբաղի) Ծերերը», կը մընայ անիմաստ, ուստի անհրաժեշտ՝ բացատրութիւնը որ ահաւասիկ:

Ըստ բնագրին՝ «զաքանը Գեբալ (1) վա հաքամեհա» բառաշարքին մէջ, կը կարծեմ թէ Էնթէրփոլասիոն մըն է վերջին բառը: Եթէ եբրայերէն լեզուի յատուկ՝ «զուգահեռ ոճի» օրինակ մը չէ «իմաստունները» բառը այստեղ, ապահովաբար, սկիզբները լուսանցքի վրայ դըրուած՝ ետքէն բնագրէն ներս առնուած, կը ծառայէր «ծերերը» բառին մեկնութեան:

Վասնզի, սեմական ժողովուրդներու մօտ, բազմիմաստ բառ մըն է «ծերը» իբրեւ գոյական, որ կրնայ չփոթութիւն ստեղծել, եթէ գործածուի ածականի ուժով:

Բնագրին այս բառը, «զաքան», արմատական իմաստով կը նշանակէ կզակ (արաբերէնը եւս նոյնը, զէքան, պարսկերէն՝ զէնէխ), բայց փոխանունութեամբ (մեթոնիմի) ստացած է «մօրուք» նշանակութիւնը (2): Արդ, Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ, ուր որ գործածուած է այս բառը, պէտք է միշտ հասկնալ կզակ մը՝ որ ծածկուած է մօրուքով, որոշ տարիքի մը յայտարար նշան (Բ. Թագ. Ժ. 4):

Ուրեմն Բիբլացիները, որոնք մօրուք ունէին իրենց կզակին վրայ՝ «ծեր» կոչուելու իրաւունք ունենալու չափ, դեռ հասած չէին «ի ծայր կենաց»՝ ըստ Գ. Տաթեւացիի ստուգաբանութեան:

Մօրուեղ կզակը ցոյց կուտար չափահասութեան տարիք մը, որ յարգանք կը պարտադրէր (3), իրաւունք կուտար որոշ պաշտօններու, ազատութիւն կը շընորհէր զանազան աշխատանքներու: Այլեւս «ծեր» էր ով որ մօրուսաւոր էր, ընկերային կամ հանրային պատասխանատուութիւններ ստանձնելու ատակ, երիտասարդութենէն դուրս ելած (արհամարհուած տարիք էր երիտասարդութիւնը): Կարելի է ըսել՝ «հանրային կեանքի» տարիք էր որ կը թեւակոխէր «ծերը»:

Կզակին վրայի մօրուքը, ուրեմն, ցուցանիշ մըն էր պատուոյ տարիքի (4), ոչ միշտ շատ յառաջացած, բայց անպայման աւելի աճած քան անոնք որ զոհ կը տարուէին աստուածներուն (Իսահակ), կամ ողջ ողջ կը հիւսուէին կամուրջներու շինութեան մէջ:

Ահաւասիկ այս ծերութեան մասին է խօսքը: Այս ծերութիւնը կը տարբերի «միւս» ծերութենէն, որու կ՛ակնարկէ Սառա (Ծննդ. ԺԸ. 12), կամ Յակոբ (Ծննդ. ԽԸ. 10), կամ Դաւիթ (Գ. Թագ. Ա. 1): Հարկ չեմ տեսներ նկարագրելու այս «միւս» ծերութիւնները, որոշ զգայարանքներու կապուած, որոնց համար Եբրայեցիները կը գործածեն ուրիշ բառեր, միշտ փոխանունութեամբ (սինէքտոք):

1.— Վասան, որ բառացի կը նշանակէ ուժասպառութիւն, զգայարանքներու թմրութիւն, տրամադրութիւն քնանալու, տարիք՝ ֆիզիքական եւ բնախօսական ... չէզոքութեան:

2.— Սեպահ, որ բառացի կը նշանակէ ճերմակութիւն (Սաղ. ՂԲ. 15):

3.— Յեսիսա, որ բառացի կը նշանակէ ճերմակութիւն (Յոբ, ԺԵ. 10,— գործածուած է նաեւ իբրեւ անձնանուն, Ա. Մնաց. Ե. 14):

Այս բառերը կը գտնուին նաեւ արաբերէնի մէջ:

Ի դէպ՝ Յոբ նոյն տեղը գործածած է բացատրութիւն մըն ալ, «Հին աւուրց», կրկնուած եւ այլ տեղ (Դան. Է. 9), անձնանուան ձեւով, զոր ոմանք կը համարին ծերութեան խորհրդապատկեր, — զանց կ՛առնեմ այդ ասացուածքին քննութիւնը:

Ծերութեան խորհրդանշական իրական նկարագրութիւնը, սակայն, կը գտնէք Ժողովողին մէջ.—

«Մինչչեւ խաւարեալ իցէ արեգակն եւ լոյս եւ լուսին եւ աստեղք (տխրութիւնը կը սկսի պատել), դարձցին ամպք զկնի անձրեւաց (հոգերը եւ վիշտերը կը դիզուին), շարժեսցին պահապանք տանն (ձեռքերը կը դողան), թիւրեսցին արք զօրութեան (սրունքները կը կթոտին), դատարկասցին աղօրիք (ակռաները կը թափին), խաւարեսցին որք տեսանեն ընդ պատուհանս (աչքերը չեն տեսներ այլեւս), փակեսցին դրունք ի հրապարակս (շրթները կը գոցուին) ի տկարութենէ ձայնի աղօրւոյն (խօսիլը դժուարանալուն համար), յարիցեն ի ձայն հաւուն (քունը կարճ ըլլալով՝ թռչուններուն հետ արթուն), նկուն լիցին ամենայն դստերք երգոց (որուհետեւ ականջները խուլ), երկիցեն ի բարձանց եւ հայեսցին ի լերինս (բլուր բարձրանալու անկարող՝ աչքերն են որ կը բարձրանան լեռներն ի վեր), ապշութիւն ի ճանապարհին (վախկոտ՝ քալելու ժամանակ), եւ ծաղկեսցի նշին (մազերը կը ճերմկին), թանձրասցի մարախն (ցատկրտող կրունկները ծանրաշարժ կը դառնան), խափանեսցի կապարն (ախորժաթափութիւն (5) ամէն զգայարանքներու), զի գնայ մարդ ի տուն իւր յաւիտենից՝ կոծողք ի հրապարակս (յուղարկաւորութիւն):

«Մինչչեւ կործանեալ իցէ լար արծաթոյն (կեանքի թելին փրթիլը), մանրեալ սափորն յաղբեւրն եւ ընկրկեալ անիւն ի գուբն (մարմինը, զոր կը լքէ հոգին, կ՛իյնայ անդունդն ի վար, գերեզմանին մէջ), եւ դարձցի հողն յերկիր որպէս եւ էրն» (Ժող. ԺԲ. 2–7):

Այսպիսի ծերեր չէին անշուշտ Բիբլացի «ծերերը», կարենալ երթալու համար մինչեւ Տիւրոս ծովաքաղաքը:

Տուինք «ծեր» բառին առումները, պատմութիւնը եւ նկարագրութիւնը: ըՍպառելու համար նիւթը, այժմ դուրս ելլենք եբրայաբանութեան կալուածէն եւ հետեւինք նոյն բառին՝ լեզուէ լեզու:

Հնօրեայ լեզուաբաններ կը պնդեն թէ եբրայերէն «զաքան» բառը, տառայածութեամբ, դարձած է... սէնէքս՝ լատիներէնի մէջ, (մեր Աճառեանն ալ զայն խնամութեան կը բերէ հայերէն... կզակ բառին հետ): Իրողութիւնն այն է միայն, որ ծերութեան տրուած նոյն պատիւը կամ յարգանքը, աւանդաբար, սէնէքս բառէն ստեղծեր է ծերակոյտ եւ ծերակուտական: Նոյն բառը, վերջապէս, իր բաղդատական կամ գերադրական ձեւին մէջ, դարձեր է սենեոր, թարգմանի աւելի ծեր կամ երիցագոյն, որ պատուանուն է այլեւս իտալերէնի մէջ՝ սինեոր, ինչպէս Ֆրանսերէնի մէջ սենիէոր, ասկէ՝ մէօսիէօ, եւ անգլերէնի մէջ՝ սըր:

Ահա տեսէք թէ ո՛ւր է հասեր «ծեր» բառը, որ այսօր կը համապատասխանէ մեր «պարոն» պատուակոչութեան:

Լատիներէն նոյն սէնէքս բառը, դարձեալ, տուած է իբրեւ անձնանուն՝ Սենեկա, (մեր մէջ՝ Ծերօն անձնանունը), իսկ իբրեւ բուսանուն՝ սէնէսոն, որ թարգմանի ալեւորուկ, (պարզ այն պատճառով որ ճերմակ մազեր ունի իր հունտը):

Դեռ աւելի հետաքրքրականը.— Լատիներէն սէնէքս բառին արմատը, սէն կամ սան, որ կուգայ սանսկրիտ լեզուէն, կորսընցնելէ ետք սէ տառը՝ երկար կ՛ապրի պահլաւերէնի մէջ հան ձեւով եւ ի վերջոյ կը մտնէ հայ լեզուին մէջ, դարձած՝ հին (ծեր, երէց): Նոյն արմատական ձեւէն՝ յունարէնն ալ ունի էնոս (հին):

Յունարէնը, դարձեալ, ունի գերոն բառը (ծեր): Այս բառին արմատը եւս կուգայ սանսկրիտեան մայր լեզուէն, գար, ինչպէս մեր «ծեր» բառը, որ կամուրջ կ՛ընտրէ ոչ թէ յունարէնը, այլ պարսկերէնը (զար = ծեր):

Եզրակացութիւն:

Ծերութիւն բառին իմաստին մէջ՝ երանգ մը, որ կը համապատասխանէր գործելու ազատութեան (խելահասութեան տարիք) կամ բարոյական անկախութեան (անձնիշխանութեան տարիք), ազգերու կեանքին մէջ նուիրագործած է երկու աւանդութիւն, — ծերերու (սենաթէօր) ժողով՝ պետական կեանքի մէջ, երէցներու (փրէսպիթէր) ժողով՝ կրօնական կեանքի մէջ:

Այս սրբագրութիւններէն եւ բացատրութիւններէն ետքը, ծանօթ նախադասութիւնը պիտի թարգմանէի.

«Բիբլացի վարպետները (6) ...»:

Դուրս կը նետեմ, ուրեմն, ոչ միայն «մատենագէտ» բառը, այլ եւ «ծեր» բառը:

Այժմ կը մնայ քննել «մատենագէտ» բառին հին եւ նոր առումները:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

---

(1) Գեբաղացիք կամ Բիբլացիք կը յիշատակուին Եօթանասնից (յունարէն) թարգմանութեան մէջ միայն մէկ անգամ, իսկ երկու անգամ՝ հայերէն թարգմանութեան մէջ: Նոյն վկայարանին մէջ կը յիշատակուին եւ այլ Գեբաղներ, տարբեր՝ իրենց ուղղագրութեամբ, տեղագրութեամբ եւ ստուգաբանութեամբ:

(2) Յունարէնի մէջ եւս, նոյն ձեւով, կզակ բառը կը գործածուի մօրուք նշանակութեամբ: Պէտք է ըսել թէ հայերէն Աստուածաշունչ Մատեանի մէջ՝ կզակ եւ ծնօտ բառերը, երբ ակնարկութիւն չկայ մօրուքի, յանախ ոչ կը համապատասխանեն իրարու, ոչ ալ յունարէն կամ եբրայերէն օրինակներուն: Այսպէս, «ոչ խորշոմեցան ծնօտք նորա» (Բ. Օր. ԼԴ. 7) նախադասութեան մէջ՝ ոմանք աչք թարգմանած են (սխալ), ոմանք նայուածք (սխալ) կամ այտ (սխալ) ինչ որ մերոնք թարգմանած են ծնօտ (սխալ):

(3) Թէ ինչո՛ւ նուիրական էր մօրուքը, իսկ մօրուք գերծելը՝ սրբապղծութիւն, — այդ մասին ուրիշ առթիւ: Քանի դեռ դուրս չենք ելած Աստուածաշունչ Մատեանէն՝ հետաքրքրական է թերեւս ընթերցողին համար գիտնալ թէ նախատինքի ծանր արարք մը կը համարուէր կտրել մէկու մը մօրուքը, ինչպէս ըրաւ Ամմոն թագաւորը՝ կտրելով Դաւիթի պատգամաւորներուն մօրուքը, կտրելով նաեւ հագուստներուն երկայնքը, մերկ ձգելով ... գօտիէն վար (Բ. Թագ. Ժ. 14):

(4) Հին ժողովուրդներու մօտ, սովորութիւն էր հագուիլ, մօրուք կամ մազ յարդարել պայմանադրական ձեւով՝ ըստ տարիքի: Այսպէս, մասնաւոր արարողութիւններ կային գօտի կապելու, մօրուք արձակելու, մազ երկարելու, սուր կրելու, պարեգօտ հագնելու, արարողութիւններ՝ որոնք կը հաստատէին թէ ենթական լրացուցած է տարիքին համապատասխան շրջանը: Ըստ նոյն հին կանոնագրութեանց՝ երեսունէն ետքը կը տրուէր քահանայագործութեան կոչում զգալու կամ սքեմ կրելու իրաւունքը:

(5) Ախորժաթափութեան ակնարկութիւնը, այստեղ, կը վերաբերի ոչ թէ սընունդի, այլ ... սերունդի, թէեւ կապարը (թուրքերէն՝ քէպէրէ,, ֆրանսերէն՝ քափր) բուսական համեմ մըն է, որ միայն բերնի՛ ախորժակ կը գրգռէ և ազդեցութիւն չունի միւս ախորժակին վրայ:

(6) Զատոկ Քահն կը թարգմանէ.

«Les Anciens des Ghébal et gens experts».

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԵՐԵԿՈՆԵՐ

Ինծի համար, մեծ հրապոյր մը կայ, երբ յառաջացեալ իրիկուան մէջ, ռատիօն ինծի կը բերէ Պէթհովէնի սեմֆոնիին հետ, հեռաւոր Կրեմլինի հրապարակին վրայ հնչող խոշոր զանգակին իրար խառնուած ձայները:

Տիեզերքին յաւիտենական ձայները ...

Հիմա Եուկոսլաւիոյ ռատիօն է որ ինծի կը բերէ Վիվալտիի երաժշտութիւնը:

Դուրսը մեծ լուսին մը կայ.— Գիւղին, երդիքներուն, ծառերուն, լեռներուն, ծովին վրայ ...

Դրան սեմին առջեւ, ճերմակ խոշոր շունս, Թուպին, կը ցատկրտէ իր ընկերոջը հետ, լուսինին մեծ լոյսին տակ: Պզտիկ կատուս, Լիլին, պատուհանիս առջեւը նստած, պիշ կը նայի լուսինին:

Կենդանիներուն կախարդն է լուսինը ..

Սենեակիս մէջ, մինչ Կրեմլինի մեծ զանգակին ձայնը կը զարնէ Ռուսաստանի ծանր ժամերը, որոնց ներքեւ այնքան ճակատներ կը ճնշուին, եւ այնքան սիրտեր դէպի հեռուի բացերը կ՛երազեն, Եուկոսլաւիոյ խօսնակին թաւ գեղեցիկ ձայնը, հիմա կը ծանուցանէ քաղցրութիւններով լեցուն երաժշտութիւն մը: Անոնցմէ, որ եղած են մոռցնել տալու համար տիեզերքի մարդոց ճնշումը աշխարհին ցաւերուն, եւ անհաւատալի վերջաւորութիւնը ամէն մարդ էակի:

Սենեակիս մէջ, Լիբանանի խոշոր խընձորները անոյշ կը հոտին, սեղանին վրայ, հողէ ամանին մէջ: Մոռնալ... տեսնել միայն լուսինը եւ լսել երաժշտութիւն ...

×

Շատ պարզ է կեանքս այս գիշեր: :

Դուրսը՝ անհուն լռութիւն մը, եւ շատ խոշոր աստղեր, քնացող գիւղին վրայ:

Պատուհանիս առջեւ տնկուած սերկեւիլին ծառը, հոս գալէս ի վեր, մեծցած է, եւ իր երկարած ճիւղերէն մէկը, մեղմութեամբ, կը դպչի ապակիներուս:

Սենեակիս մէջ, թէյամանը սկսաւ սուլել կրակին վրայ: Գորգին վրայ, իր ամբողջ ճերմակութեամբ պառկած է խոշոր շունս, Թուպին, եւ ապահով կը քնանայ: Գոգս ալ հանդարտ կը քնանայ պզտիկ կատուս՝ Լիլին:

Կենդանիներուս այս վստահութիւնը ինծի հանդէպ, մեծ հպարտանք մը կուտայ ինծի: Գիտեն թէ զիրենք կը սիրեմ, եւ թէ չեմ կրնար երբեք չսիրել զիրենք, եւ ոչ ալ խաբել: Ճիշդ հակառակը մարդերուն, որոնք, ինչ որ ալ ընես եւ ինչ որ ալ ըլլաս, միշտ կը կասկածին ու կը փախչին:

Քովիս ցած սեղանին վրայ, ռատիօն ինծի կը բերէ տիեզերքին իրար խառնուած ձայները, որոնց մէջէն կը ջանամ զատել եւ ունկնդրել, ինծի անծանօթ եւ հեռաւոր նոր երաժշտութիւն մը: Անստգիւտ նոր տիեզերք մը հոգիիս համար ...

Բայց, տարօրինակ բան, ինքզինքս ապահով եւ երջանիկ կը զգամ, այս անպաճոյճ բաներուն մէջ:

Երանի տեւէր այս պարզ պահը, կեանքին ցաւցնող ճանապարհին եզրին վրայ:

×

Դուրսն եմ փոթորկոտ իրիկունին մէջ: Շրջապատուած եմ բնութեան տարերքով եւ կենդանիներով: Ճամբուս վրայ կը հանդիպիմ այծերու, կովերու, էշերու:

Մարդ չկայ: Ինչ լաւ է:

Կը քալեմ հովին մէջէն: Յետամնաց կատուներ կը փախչին ոտքերուս տակէն:

Դուրսը մնացած փոքրիկ սեւ այծ մը կը շոյեմ, եւ անոր վիզին անցուած, անձրեւէն թաց, կապոյտ ուլունքները կը դպչին մատներուս:

Հեռուն, լեռներուն գագաթներուն՝ կուտակուած են սեւ ամպեր, եւ կ՛իջնեն, մասնաւոր կշռոյթով մը, գիւղին վրայ:

Հիմա պիտի անձրեւէ: Շանթ մը արդէն փայլեցաւ: Հովը կը սաստկանայ, եւ գրկելով մարմինս, կը նետէ զիս յառաջ, յառաջ ...

Կը հասնիմ ինը նոճիներուն պարտէզը: Անոնք, այս իրիկուն, խենթերու պէս կ՛օրօրուին: Վայուչներ անոնց մէջէն: Հինէն մնացած ցաւերու հառաչներ թերեւս: Խոշոր, սեւ թռչուն մը, ողբացող շոճիներուն մէկուն մէջէն, ինքզինքը ազատելով եւ լայնատարած թեւերը բախելով, կը խոյանայ դէպի ամպերը, եւ կը կորսուի անոնց մէջ:

Շանթը դարձեալ կը փայլատակէ: Այս անգամ, շոճիներուն ետեւի փոքր մատուռին քով թաղուած վանականին սեւցած շիրմաքարին վրայ:

Շանթին լոյսին տակ, կարծես վանականին խոռոչացեալ գանկը կը տեսնեմ, ճերմակ մազերու խուրձի մը ներքեւ: Անոր աչքերը չկան:

Կ՛ուզեմ փախչիլ...

Կ՛երթամ պարտէզին ամէնէն ծայրը: Հոնկէ կ՛երեւայ Միջերկրականը:

Հին Պէյրութ քաղաքը ամփոփուած է իր մէջ, եւ իր վրայէն կ՛անցնին վաղընջական մեծ հովեր ...

Ինը շոճիներու պարտէզին ծայրէն նաեւ կ՛երեւայ վարը ձորին մէջ, Անթիլիասը, եւ ծովին եզերքը՝ հայ վանքը: Կը տեսնեմ շոճիներուն կողքին կանգնած եկեղեցիին յուզիչ խոշոր գմբէթը:

Անոր ետեւն է, որ հիւանդ պառկած է մեր սքանչելի կաթողիկոսը: Այս փոթոր

ՆԿՎԾՆՈՒ ԴՎՑՈՒՎՈՒՈՂ

ՎԱՅՍՎՍՎՈՒՄ ԴՈՒՈՒ

ՄՈՎՍՎՍՎՈՒՄ

Ֆ.

Ը՞ր ոգուն վերևից դեղձանիկը տեսավ՝ ուրախացավ, ոտքերը ծալեց, գլուխը կախեց ու ընկավ ծառի գագաթից ներքև, ուր ինքն էր նստած։ Ընկավ ու ոչ թե գետնին, այլ ուղիղ Ֆրոսիի գրկերը։ Ֆրոսին ամուր գրկեց նրան, համբուրեց ու ասաց.

— Ես գիտեի, որ դու կգաս, ուստի ամեն օր սպասում էի քեզ։ Ասա, ինչո՞ւ ուշացար։

— Ես ճանապարհին մի ուրիշ ծառի վրա նստեցի, որ ինձ համար շատ հետաքրքրական էր։ Այնտեղ ես տեսա մի ագռավ, որ ուզում էր մի ընկույզ կոտրել։ Նա դրեց ընկույզը ճանապարհի վրա, սպասեց, մինչև կառքերը անցան, ապա թռավ ներքև, որ ընկույզը ճզմեն։ Ես ուզում էի նրան ասել, որ ինքը կոտրի ընկույզը, բայց հետո մտածեցի, որ ինձ ոչ մի գործ չկա նրա հետ։ Ես ուզում էի քեզ տեսնել, Ֆրոսի, ուստի ասացի, որ ինձ շտապ է պետք։

— Ո՛չ... ինչպե՞ս։

— Ես ուզում էի խնդրել քեզանից, որ ինձ համար մի բան անես։

— Ի՞նչ է, ասա, ես կանեմ։

— Ես ուզում եմ, որ դու ինձ համար մի ընկույզ կոտրես։

— Ինչպե՞ս, ինչո՞ւ։

— Ես ուզում եմ, որ ինձ համար մի ընկույզ կոտրես

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ բնակչութեան ընդհ. թիւն է՝ 179·300·000: Պաշտօնական մարմինները կը յայտարարեն թէ անցեալ տարուան վրայ շուրջ երեք միլիոնի յաւելում մը կայ: Վերջին յիսուն տարիներուն, բնակչութեան թիւը կրկնապատկուած է: Իգական սեռը կը գերազանցէ արականը՝ 1·800·000ով:

ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ, նոպէլեան մրցանակին արժանացած ռուս մեծ գրագէտը տօնած է իր ծննդեան 70ամեակը: Այս մասին ոչ մէկ խօսք Մոսկուայի ձայնասփիւռէն եւ ոչ մէկ արձագանգ Խ. Միութեան մամուլին մէջ:

ՊԻՎԸՆԻ առողջական վիճակը բարելաւուած է, կը հաղորդեն Լոնտոնի թերթերը: Մինչեւ վերջերս ծանր կը նկատուէր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է Վիէնի Բարեկամական Միութեան ներկայացուցիչ Պ. Բալթօպետրոսեանէ 50 Ն. Ֆ., ի նպաստ եկեղեցւոյ շինութեան:

×

Այրի Տիկին Փայլիկ Ժամկոչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նազար Ժամկոչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Փօլ Անտոնեան եւ զաւակը, բոլոր ազգականները խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ, հեռագրով եւ նուիրատուութեամբ իրենց մասնակցութիւնը բերին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, եղբօր, աներհօր եւ կնքահօր դառնակսկիծ անակընկալ մահուան առթիւ: (51 տարեկանին):

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ.Դ. «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 20ին, Շաբաթ երեկոյեան:

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի): Ապրիլ 17ին

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տարեկան պարահանդէսը Մարտ 13ին, Կիրակի ժամը 16էն մինչեւ 24, Ամպասատէօրի շքեղ սրահին մէջ:

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer - Paris (9e)
C. C. P. Paris 3630 - 66
Tél. : PROvence 64 - 90

Նոր Հրատարակութիւններ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կարօ Գէորգեանի, 1960, Է. տարի, կազմուած, պատկերազարդ 16·50 Ն. Ֆ., Թղթատարի ծախք 2 Ն. Ֆ.:

Le Vert Soleil de la Vie
Victor Gardon (Roman) 6,60
L'Arménie. J. P, Alem 2,00

ՊՐԻՍՄԱԿ, Գ. Համբարձումեան 5 Ն. Ֆ.:

ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գրիգորիս Եպ. Պալաքեան, Բ. հատոր, Փարիզ, 1960, 15 Ն. Ֆ.:

Թղթատարի ծախքը գնողին կը պատկանի:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Փետրուարեան ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Կիրակի, Փետրուար 21ին, ժամը 15ին Օհանջանեան ակումբին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի:

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Խմբերգներ Նոր Սերունդի կողմէ: Մեներգ՝ Օր. Վ. Մուրատեան, Տիկին Ռըստիկեան, Տիկին Սիրարփի Փերսիքեան (Վալանսէն), կենդանի պատկեր՝ Հայր եւ որդի դէմ դիմաց: Շարժանկար՝ Սինէ Ղազօ:

Արտասանութիւններ՝ փոքրիկներ Տէլամնեան, Բարսեղեան եւ ընկ. Յ. Մաթոսեան:

Պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

Հայկական մթնոլորտ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս: (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մարսէյլի «Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին: Հանդէս եւ պարահանդէսով:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ
Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով:

Գումարները ղրկել մանտա – քարտով միայն:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի կողմէ:

20 Փետրուար, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Պէրիէ – Միյէի շքեղ սրահներուն մէջ:

Գեղարուեստական բաժին, ընտիր նուագախումբ:

Ճոխ պիւֆէ եւ այլազան տեսակի խաղեր:

×

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10), ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ:

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝ «ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ»

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ:

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին:

Նախաձեռնութեամբ ՉՈՄի, Սալ Քատէի մէջ:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ
Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-7
Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ., ուսանողներու համար 3 Ն. Ֆ.:

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:
Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք: Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ. Միութիւն:

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue de St.-Quentin, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
ou Téléphone : NOR. 40-72 et 50-83

Կ + Պ + Ո + Ն + Ի

Պ + Կ + Ո + Ի + Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հելվա եւ լոխում ուտելով:

Société des Conserves BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

ԾՐԱՐՆԵՐ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
SICOMEX

Հաստատութեան ապրանքներով նուէր–ծրարներու առաքումը արտօնուած է՝ Մոսկուայի Ինթուրիսթի եւ Ֆրանսայի Դրամափոխութեան գրասենեակներու մասնաւոր համաձայնութեամբ:

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Մէջն ըլլալով բոլոր ծախքերը, ստացողին համար ամէնէն օգտակար եւ գործածական ապրանքներով լեցուն՝ մեր ծրարին գինն է 350 Ն.Ֆ. (35·000 ֆր):

ԱՅՐԵՐՈՒ. ծրար թիւ 108

3 մեթր զգեստցու կերպաս զուտ բուրդ
2,50 մեթր սնդուս աստառ, մեծ լայնք
1 զոյգ կօշիկ, պոքս–ճաֆ, կրկին ներբան
1 վարտիք, տաք թաւշակով
1 բաճկոնակ, տաք թաւշակով
1 վերնասուի կամ բուրդէ բաճկոնակ
1 շապիկ, փոփլին
3 զոյգ գուլպայ, շատ դիմացկուն
1 փողկապ

ԿԻՆԵՐՈՒ. ծրար թիւ 109

1 կտոր բուրդ կերպաս վերարկուի համար
1 կտոր զուտ բուրդ կերպաս շրջազգեստի համար
2 մեթր սնդուս աստառ մեծ լայնք
1 բուրդէ բաճկոնակ
1 ներքնազգեստ, էնթերլոք
1 վարտիք էնթերլոք
1 շալ, փիրենեան բուրդով 2 մ.×0,55 մ. զանազան զոյներ

Ծրար ստացողին կողմէ ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ:
ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ. 2 – 4 շաբաթէն:

Մեր խանութներուն մէջ պիտի գտնէք նաեւ շատ մը ուրիշ ապրանքներ.— Ճերմակեղէն, բուրդէ կերպասներ եւ հիւսուածներ, զգեստներ, վերարկու, ծածկոց, ձեռնոց, գուլպայ, վզնոց, այր մարդու եւ կանացի գիշերանոց, եւայլն...

ՄԵԶՄԷ գնուած ապրանքներու ԱՌԱՔՈՒՄԻՆ ծախքը, մինչեւ 20 քիլօ կշռող ծրարին համար, ՄԻԱՅՆ 25 Ն.Ֆ. (2500 ֆր):

SICOMEX

Téléphone : OPE. 67-77
20, Rue Royale, 20 PARIS 8e
Métros : Madeleine et Concorde

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՄԵՐ ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

MARDI 16 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8724 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4525

ՖՐԱՆՍԱ՝ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ Դ. ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՈՒՌԱ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ Կ'ԸՍԷ ՏԸ ԿՈԼ

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԳՈՀ ՉԷ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻՆ ՊԱՅԹՈՒՄԷՆ

Ինչպէս կը սպասուէր, Շաբաթ առաւօտ ժամը 7ին հիւլէական Ֆրանսական առաջին ռումբը պայթեցաւ Ռեկանի մէջ: Քառորդ ժամ ետքը, հանրապետութեան նախագահութեան դիւանը հետեւեալ զեկոյցը կը հաղորդէր. — Ֆրանսական Հանրապետութեան եւ Հասարակապետութեան նախագահը՝ կը յայտնէ թէ Փետրուար 13ին, ժամը 7ին, նկատի առնելով օդերեւութաբանական շատ նպաստաւոր պայմանները, հրաման տրուեցաւ որ Ռեկանի հարաւ-արեւմուտքը, թանեղրուֆթի սահարական անապատին մէջ, պայթումի տրուի հիւլէական ռումբ մը:

Պայթումը տեղի ունեցաւ զօրութեան եւ ապահովութեան նախատեսուած պայմաններուն մէջ:

«Մեքենան դրուած էր աշտարակի մը վրայ, գործածուած պայթուցիկը՝ փլիւթօնիոմն էր:

«Սահարայի եւ դրացի երկիրներու բնակչութեանց ապահովութիւնը ամբողջովին ապահովուած էր:

Զօրավար տը Կոլ երկրին երախտագիտութիւնը կը յայտնէ այս յաջողութեան սատարողներուն. — Նախարար եւ գիտուն, սպայ եւ ճարտարագէտ, ճարտարարուեստի եւ թեքնիքի վարպետներ: Այսպէս, Ֆրանսան, շնորհիւ միայն իր ազգային ճիգին, կրնայ ապրապնդել իր, հասարակապետութեան եւ Արեւմուտքի պաշտպանողական ուժը:

«Միւս կողմէ, Ֆրանսական Հանրապետութիւնը աւելի ի վիճակի է, զգացնելու իր ճիգը աթոմական ուժերու միջեւ, հիւլէական ապաղինման համաձայնութեանց համար»:

Հանրապետութեան նախագահը շաբաթ առաւօտհետեւեալ հեռագիրը ղրկած է Կիյոմայի՝ որ պատուիրակ-նախարարի պաշտօնն ունի վարչապետին մօտ. — Հուռա՛, Ֆրանսայի համար: Այս առաւօտուընէ ի վեր աւելի զօրաւոր է եւ աւելի հպարտ: Ի սրտէ, շնորհակալութիւն՝ ձեզի եւ բոլոր անոնց որ իրեն (իմա՝ Ֆրանսա) համար գլուխ հանեցին այս փառաւոր յաջողութիւնը»:

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Ընդհանուր ձեւով Ֆրանսական ռումբին պայթիւնը ոչ մէկ անակնկալ պատճառեց: Ֆրանսայի մէջ լուրը գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ բացի ծայրայեղ ձախ շրջանակներէն:

Գիտութեանց Ակադեմիայի անդամ եւ Քօլէժ տը Ֆրանսի դասախօս՝ Լուի Լըփրէնս-Ռենկէ շահեկան յայտարարութիւն մը ըրած է որուն մէջ կը շեշտէ թէ մասնագիտական մարզին մէջ, Ֆրանսացի գիտուններու, ճարտարագէտներու եւ սպաներու աշխատանքը արագ եւ գնահատելի եղած է: Գիտունը կ'աւելցնէ. — «Հիւլէական ընդհանուր պայթումներու մէջ, մերինը օտար երկու հարիւր պայթումներէ ետքը կուգայ եւ նորութեան բացառիկ երեւոյթ մը չի ներկայացներ: Զարդաբացներ նաեւ կարգ մը առաւել կամ նուազ առաքինի վրդովումներ, դրացի երկիրներէ եկած: Հիւլէական ընդհանուր դէպքերու կարգին, Ֆրանսական ռումբը, փոքր կարեւորութիւն ունի: Եթէ աթոմական ակումբին մաս կազմելու համար, պայթիւնը անհրաժեշտ էր, այն ատեն կ'արդարանայ»:

ԺԱԳ ՍՈՒՍԹԵԼ (նախկին նախարար, հեռացուած) իր միակ ճիգերով, Ֆրանսան հասաւ հիւլէական պետութեանց աստիճանին:

ՓՕԼ ՌԵՆՕ (անկախ պարագլուխ, նախկին վարչապետ). — Մեծ դէպք մըն է: Վերին ժողովին մէջ, Ֆրանսան այլեւս Մեծերու կարգին փոքր մը չէ: Հարց է թէ հիմա, Ամերիկացիք պիտի՞ հաղորդեն մեզի հիւլէական այն դաղտնիքները որոնք ծանօթ են հակառակորդին:

ՏԱՆԻԷԼ ՄԱՅԵՐ. — Ֆրանսական մեծութեան մասին, հաւանաբար ներկայ վարիչներէն տարբեր տեսակէտ ունիմ: Չեմ հաւատար որ այս պայթիւնը բան մը կ'աւելցնէ Ֆրանսայի վարկին, գիտական կամ քաղաքական մարզի մէջ: «Միութիւն Նոր Հանրապետութեան Համար» կուսակցութիւնը զեկոյց մը հրատարակած է որուն մէջ կը շեշտէ թէ շնորհիւ Ռեկանի պայթումին Ֆրանսան ամբողջովին մեծ պետութիւն մը դարձած է եւ հպարտ է որ Ֆրանսան այս նպատակին հասած է առանց օտար օժանդակութեան:

Ընկերվարական Ինքնավար կուսակցութիւնը (Տէփրէօ) ուժգնօրէն կը բողոքէ, աւելցնելով թէ Ֆրանսական ռումբ մը չինելու գաղափարը վտանգաւոր եւ աւելորդ է, եւ սուղի կը նստի պետութեան ելեւմուտքին վրայ, առանց ոչ մէկ օգտակարութեան ազգային պաշտպանութեան համար:

Համայնավար կուսակցութեան քաղաքական Բիւրօն յայտարարութիւն մը ըրաւ, որուն մէջ կը շեշտէ թէ Սահարայի պայթիւնը դէմ է Ֆրանսայի եւ խաղաղութեան շահերուն:

Արտասահմանի մէջ միայն դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետն է՝ Տոքթ. Ատընաուրը որ անվերապահօրէն իր հաւանութիւնը տուած է: Անկէ դուրս վերապահութիւն, դժգոհութիւն եւ ընդդիմութիւն կայ ամէն կողմ:

Առաջին դժգոհը Ամերիկան է: Դառն եւ պաղ ընդունելութիւն մը կ'ընէ արտաքին նախարարութիւնը: Ուոշինկթընի քաղաքական շրջանակները կ'աւելցնեն նաեւ թէ այս պայթիւնը չի նշանակեր որ Հիւլէական Ակումբին դռները բացուին Ֆրանսայի առջեւ:

Մոսկուա «ցաւով» կ'արձանագրէ պայթումը. «ցաւալի է որ Ֆրանսական կառավարութիւնը նկատի չառաւ միջազգային հանրային կարծիքը եւ հիւլէական ռումբ մը պայթեցուց Փետրուար 13ին», կ'ըսէ «Թաս» գործակալութիւնը:

Անաստաս Միկոյեան, որ շաբաթ Քուպա կը գտնուէր, այս առթիւ յայտարարած է թէ Ֆրանսական պայթիւնը նոր կացութիւն մը կը ստեղծէ, ինչ կը վերաբերի մեծ պետութեանց հիւլէական փորձերը դադրեցնելու հարցին:

Խորհրդ. Միութիւնը պաշտօնապէս յայտարարած է նաեւ որ եթէ նոր պայթիւններ տեղի ունենան Արեւմուտքի մէջ, Խորհրդ. Միութիւնը չի կրնար անտարբեր մնալ:

Ճափոն իր կարգին, հեռագիր մը զրկելով Փարիզի իր դեսպանին ցաւ կը յայտնէ այս պայթիւնին առթիւ:

Ղանայի մէջ, ինչպէս նախատեսուած էր բողոքը աւելի ուժգին է: Վարչապետ՝ Քվամէ Ն'Քրումա ձայնասփիւռ ճառով մը յայտարարեց թէ Ղանայի Ֆրանսական բոլոր ստացուածքները արգելքի տակ պիտի առնուին, սպասելով որ Ռեկանի փորձին արդիւնքները բնակչութեան վրայ յայտնուին:

Նեհրու կը յայտարարէ թէ դէմ է հիւլէական որեւէ պայթումի:

Պելկրատի կառավարութիւնը մտահոգ է, մտածելով թէ այս պայթումը կրնայ հետեւանքներ ունենալ Եուկոսլաւիոյ մէջ:

Գահիրէ կը յայտարարէ. — Ֆրանսական կառավարութիւնը որ մսագործի պէս վարուեցաւ Ալժերիոյ մէջ, նոյն ձեւով կը վարուի բովանդակ Ափրիկէի դէմ:

Ալ Կումուրիէի կը գրէ նաեւ. — «Ռումբ մը չէ զոր տը Կոլ պայթեցուց, ինքզինքը պայթեցուց: Իր քաղաքականութեամբ տը Կոլ անցեալին մէջ կ'ապրի: Կ'ուզէ Նափոլէոնը ըլլալ, բայց միակ կարելիութիւնը որ իրեն տրուած է, անոր ճակատագիրը ունենալն է: Իր ռումբով, միայն ինքզինքը կրնայ խաբել»:

Կարմիր Չինաստանի համար Ֆրանսան կ'արհամարհէ հանրային կարծիքը:

ՄԱԿը վիրաւորուած կը զգայ ինքզինքը, որովհետեւ ընդհանուր ժողովը բանաձեւ մը քուէարկած էր խնդրելով որ Ֆրանսան հրաժարի այս պայթումի գաղափարէն:

Փրակայի ձայնասփիւռն ալ կ'արձագանքէ. — Բռնաբարում մըն է: Ֆրանսան բռնաբարեց ՄԱԿի բանաձեւը:

Համակրութիւն ցոյց տուող այն հազուագիւտ երկիրներու կարգին, կ'արժէ յիշել Յունաստանը: Անկախ՝ Էթնոս թերթը կը գրէ թէ «Ֆրանսական մեծութիւնը վերահաստատուած է»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԵՐՈՒԻ նախագահը Փրատօ, երկուշաբթի Փարիզ ժամանեց: Օսթերլիցի կայարանը զինքը դիմաւորելու գացած է Զօր. տը Կոլ: Ի պատիւ նախագահին կազմակերպուած են պաշտօնական ընդունելութիւններ: Փրատօ կը մնայ մէկ քանի օր:

ՔՈՒՊԱՅԻ եւ Խ. Միութեան միջեւ ստորագրուեցաւ առեւտրական համաձայնագիր մը, որուն հիման վրայ Խ. Միութիւնը յաջորդ հինգ տարիներուն տարեկան հինգ միլիոն թոն շաքար պիտի գնէ: Իր կարգին Քուպա պիտի ստանայ հարիւր միլիոն տոլարի վարկ մը, վճարելի տասներկու տարուան ընթացքին, 2ուկէս առ հարիւր տոկոսով: Ուոշինկթըն շատ դժգոհ է այս համաձայնագրէն եւ դիտել կուտայ թէ Խ. Միութեան հինգ միլիոն թոն շաքար գնելը Քուպայէն, երբ պէտք չունի, ցոյց կուտայ թէ քարոզչական յատկանշական փաստ մըն է քաղաքական նպատակներու հասնելու առեւտրական փոխանակութեանց պիտակին տակ: Միաժամանակ, պիտի վերահաստատուի երկու երկիրներու դիւանագիտական կապը (դադրած 1952 Ապրիլէն ի վեր): Խ. Միութեան անունով համաձայնագիրը ստորագրած է՝ Ա. Միկոյեան:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ Օսլօ (Նորվեկիա) հասած է եւ ընդունուած արտաքին նախարարութեան կողմէ: Ուսանողական ընկերակցութեան հաւաքոյթին խօսած է ճառ մը որ շատ գէշ տպաւորութիւն ձգած է եւ առիթ տուած որ ուսանողները խնդան եւ բացագանչեն: Խնդուքի առիթ տուած է երբ յայտարարած է թէ «մեր երկրին մէջ ոչ մէկը բանտ կ'առաջնորդուի իր քաղաքական համոզումներուն համար»: Զայրոյթ յառաջ բերած է երբ պատասխանելով Հունգարիոյ դէպքերուն, յայտարարած է՝ «Հունգարիոյ կառավարութեան խնդրանքով էոր Պուտափեշտ մը տանք»:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԼՕՔԷՆ ՆԵՐՍ

ՊԵՐԼԻՆ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ ՎԷՃԻ ԴՈՒՌ ԿԸ ԲԱՆԱՅ

Երկար ժամանակ, քաղաքական աշխարհին ուշադրութիւնը պիտի շարունակէ կեդրոնանալ Պերլինի վրայ: Այս հարցին շուրջ յստակ է Խ. Միութեան դիրքը, արդարեւ Խրուշչեւ բամաթիւ անգամներ պահանջեց որ արեւմուտքը քաշուի Պերլինէն եւ Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաքի արեւմտեան բաժինը վերածուի «ազատ գօտիի»: Մեկնութեանց չի կարօտիր թէ ի՞նչ նպատակներով եւ հեռանկարներով Խ. Միութիւնը կ'ուզէ «հեռացնել»արեւմուտքը՝ Պերլինէն:

Սեպտեմբեր 27ին, քէմփ Տէյվիտի մէջ Խ. Միութեան վարչապետը եւ Ամերիկայի նախագահը սկզբունքով համաձայնեցան մինչեւ յառաջիկայ վեհաժողով առկախ ձգել հարցը: Պատճառներ կան մը տածելու թէ Ուոշինկթըն եւ Լոնտոն այժմէն համաձայն են որոշ զիջումներ ընելու Մոսկուային: Նախապէս Ժընեւի մէջ (անցեալ Մայիսին) արեւմտեան երկու երկիրներն ալ առաջարկներ ներկայացուցին՝ Կրոմիքոյին, որ ի դէպ մերժեց ընդունիլ:

Արեւմտեան Գերմանիոյ կարծիքով որ եւ է զիջում ընել համազօր է Գերման ժողովուրդը յուսալքելու եւ դաւաճանելու:

Ատընաուրը բազմիցս յայտարարեց թէ պէտք է պահպանուի Պերլինի ներկայ գոյավիճակը: — «Եթէ երբեք վերաքննուի Պերլինի գոյավիճակը, ապա պէտք է միաժամանակ քննել երկու Գերմանիաներուն միացումը եւ հաշտութեան դաշնագրի մը ստորագրումը»: Պոն, միաժամանակ իրեն կ'ուզէ վերապահել վեթոյի իրաւունքը:

Այս անզիջող քաղաքականութիւնը, սակայն, որոշ դժգոհութեան ալիք մը ստեղծած է, յատկապէս Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութենէն ներս: Արդարեւ՝ խօսք առնելով Անգլիոյ խորհրդարանին առաջ, Հիլի (աշխատ.) հարցապնդած է արտաքին նախարար՝ Սելվին Լօյտը եւ ուզած է գիտնալ Անգլիական կառավարութեան դիրքը Պերլինի հարցին նկատմամբ:

Նոյն առթիւ աշխատաւորական ներկայացուցիչը խիստ կերպով քննադատած է «Գերմանիոյ հրթիռներու յանձնումը»: Աշխատաւորականները կը պնդեն թէ Ատլանտեան Ուխտին գլխաւոր նպատակը պաշտպանողական է եւ ոչ յարձակողական, այլ խօսքով Եւրոպայի սրտին վրայ կեցած դաշնակից ուժերը պիտի կասեցընեն խորհրդային յառաջխաղացումը: Արդ, ի՞նչ իմաստ ունի Գերմանիան զինելը հիւլէական զէնքերով:

Արտաքին նախարարը դիտել տուած է թէ Գերմանիան վերազինելու համաձայնութիւնը կայացած է 1950ին, այսինքն աշխատաւորականներուն կառավարութեան գլուխ գտնուած ժամանակ:

«Պէտք չէ ամուսնալուծենք Գերմանիան Ատլանտեան Ուխտէն: Եթէ նման բան մը պատահի, անխուսափելի կերպով զինքը պիտի նետենք ազգայնամոլութեան գիրկը» ըսած է՝ Լօյտ:

«Տէյլի Թէլէկրաֆ» որ կը նկատուի անգլիական կառավարութեան պաշտօնական բերանը, դէմ է Գերմանիոյ վերազինումին (խօսքը միայն հիւլէական զէնքերու մասին է): Թերթին կարծիքով պէտք է խուսափիլ եւ չյանձնել Գերմաներուն հիւլէական հրթիռներ եւ ռումբեր:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ

է· ՏԱՐԻ, ՊԷՅՐՈՒԹ 1960

—o—

Կարօ Գէորգեանի «Ամէնուն Տարեգիրքին» է· հատորը, ինչպէս նախորդ վեց տարիները, իր բոլոր բաժիններով տարուան լաւագոյն հրատարակութիւնն է :

Երբ հատորը թերթատել կը սկսինք, անցնող չրջաններու ուրիշ տարեգիրքերու յիշատակները մեզ կը յամախեն : Այլեւս անհրաժեշտութիւն մըն է նման հրատարակութիւն մը : Կար ատեն մը երբ որեւէ տարեգրքի մէջ ժամանակակից դրագէտներուն աշխատակցութիւնը կը փնտռէինք : Հատորը անոնց ժամադրա– վայրն էր : Տարին անգամ մը անոնք քով քովի, իբրեւ թէ քննութեան մը համար ընթերցողներուն կը ներկայանային : Պարագան զրեթէ նոյնն է ներկայ օրե– րուն համար ալ : Ամէն գրող կը փորձէ իր առաւելագոյնը տալ : Թէեւ տարուան մը կեանք ունի հատորը, բայց ճիգը զգալի է ամէն մէկ էջին վրայ : Մանաւանդ ընդ– հանուր ճիգն ու աշխատանքի դրոշմը, որոնցմով Կարօ Գէորգեան այլեւս կը դառնայ անմրցելի՝ տարեգիրքերու գրա– կանութեան մէջ, տարեգիրքերու պատ– մաստութեան արուեստին մէջ :

1960ի հատորն ալ նոյնքան ճոխ է եւ խնամով պատրաստուած, ինչպէս նա– խորդները : Զգալի են նաեւ որոշ զար– գացում, հետեւողականութիւն եւ դա– սաւորումի ճաշակ : Գրական եւ Արուեստի աշխարհները, հայ եւ օտար արուեստա– գէտներու մասնակցութեամբ, ընթեր– ցողներուն հպարտութիւն կը ներշնչեն : Հայաստանի եւ արտասահմանի բոլոր վաստակաւոր դրագէտներուն եւ արուես– տագէտներու ներկայութիւնը հաճոյքով կը դիմաւորուի :

Վեցերորդ մասը ամբողջովին նուիր– ուած է Հայաստանի մշակութային հիմ– նարկութիւններուն, ուր կը գտնենք նա– եւ Երեւանի Պետական Գրադարանը իր չորս միլիոն երեք հարիւր հազար գիր– քերով, ինչպէս նաեւ Հայաստանի բնակ– չութեան 1959ի մարդահամարին արդիւն– քը 1·767·825 հոգի :

Եօթներորդ մասը նուիրուած է Ցունա– հայ գաղութին, հին օրերէն մինչեւ մեր օրերը : Այլեւս աւանդութիւն մը դարձաւ ամէն տարի գաղութ մը ներկայացնելու աշխատանքը : Այսպէս Կարօ Գէորգեան իր տուրքը կուտայ բոլոր բաժիններուն, եւ ընթերցողները հոն կը գտնեն հայ կեան– քը երէկ եւ այսօր, կէս բժշկական, կրօ– նական – եկեղեցական, երդիճանք, մար– զաչխարհ, անցքերը անցեալ տարեչրջա– նին եւ մահագրութիւն : Ամբողջ հատորը ճոխօրէն նկարազարդուած :

Մասնաւոր ուշադրութեան արժանի կը նկատեմ երրորդ բաժինը, որուն խորա– գիրն է ՆՇՄԱՐՆԵՐ : Տարեգիրքին այս բաժինը միայն պիտի բաւէր որ չերմօրէն չնորհաւորէինք հեղինակը, որովհետեւ այս թանկագին նչխարներն են որ կ'ար– դարացնեն նման հրատարակութեան մը գոյութիւնը : Գրական էջերը եւ քերթո– ւածները կրնան կորսնցնել իրենց այժ– մէականութիւնը ժամանակի ընթացքին : Բայց այն մասունքները, զոր հաւաքած, ամփոփած եւ լոյս ընծայած է Կարօ Գէ– որգեան, միշտ պիտի պահեն իրենց նը– շիւրականութիւնը : Այդ էջերուն մէջն են անտիպ ու մոռցուած էջեր, արձակ գրու– թիւններ ու բանաստեղծութիւններ, հին նամակներ եւ նկարներ : Ինչպէս որ հե– ղինակը գուրգուրանքով մեզի կը ներկա– յացնէ այդ էջերը, նոյն գուրգուրանքով ու ոգեկոչումով կը հետեւինք բոլոր այդ դէմքերուն եւ խորհրդածութիւններուն : Այդպիսի էջեր են Անդրանիկի ձեռագիր նամակը եւ նկարը իր թիկնապահներով, Գարեգին Ժաժակի վկայականը, զոր ան ստացած է 1886ին, երբ էջմիածնի Գէ– որգեան ձեմարանը կ'աւարտէր : Մմբա– նկար մը, որուն մէջ կոմիտաս Վարդա– պետ կ'երեւի, երբ Ալեքսանդրիա էր, ինչպէս նաեւ Հայոց Հայրիկին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս օծուելը, Ցովհ· Ա– վազովսկիի մէկ նամակը, ուղղած՝ Ցա– րութիւն Փաչա Տատեանի 1888ին, Լեւոն Խաճանեանի մէկ անտիպ քերթուածը, «Գեղօն Հայոց Բարբառին» խորագրով եւայլն :

Այս բաժինին մէջ են Ստ· Մալխասեան– ցի թիւով ինը նամակները, գրուածվա– րամ Եպիսկ· Մանկունիի եւ Մաղաքեան Արք· Օրմանեանի, քաղուած՝ Նուպար– եան Մատենադարանի՝ Վահրամ Եպիսկ· Մանկունիի դիւանէն :

8 Հոկտեմբեր 1881ին Ս· Պետերբուր– գէն գրուած նամակէն կ'արժէ պարբե– րութիւն մը մէջ բերել, տեսնելու համար որ ութսուն տարի առաջ ուսանողի մը վիճակը աւելի տանելի ու լաւ չէր ինչպէս այսօր :

« ... Ես իմ կողմից էլ վարժապետի վարձք տալ կարող չեմ, վասնզի իմ ամ– սական 48 րուբլին հազիւ հազ ինձ բա– ւական է· ահա մի փոքր հաշիւ, որից պարզ կը տեսնէք, որ ես որչափ էլ կա– մենամ, չեմ կարող շռայլ ապրել : Ամ– սական սեղեակ քսան րուբլի, ճաշ ինը րուբլի, թէյ, չաքար, հաց եւ իւղ եօթը րուբլի, լուացք եւ նաւթ երքուկէս րուբ– լի, գումար 39 րուբլի 50 կոպէկ : Մնում է ութ րուբլի 50 կոպէկ, որով մանր ծախսերս պէտք է հոգամ, այսինքն թուղթ, գրիչ, նամակադրում, ծխախոտ, կօշիկ, կրկնակօշիկ, հագուստ եւայլն : ... Ես կանխիկ խնդրում էի, որպէս զի տարեկան ծախսերս կարողանամ հէնց այժմ հոգալ, վասնզի հագուստս մաշել է եւ ես ամաչում եմ մի պատուաւոր ըն– տանիքի մօտ գնալ : Բայց այս մասը ձեր կամքին, եթէ դուք կասկածում էք, որ

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԲՈՎԷՆ

ՏԱՐՎԻՆ ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԸ

—o—

«Ցառաջ» Դեկտեմբեր 5ի իր թիւով ներկայացուցած էր անգլիացի հռչակա– ւոր գիտուն Տարվինի գլխաւոր գործին (Տեսակներու ծագումը) բնապատմագի– տական տեսութեանց կարեւոր կէտերը, այդ գիրքին հրատարակութեան հարիւ– րամեակին առթիւ :

Աւելորդ չըլլար անգամ մըն ալ անդրա– դառնալ այնքան աղմուկ հանած այդ գիրքով յայտնուած միտքերուն՝ ներկա– յացնելով նաեւ հեղինակին հետազօտա– կան արչաւն ու ատոր առընչութեամբ կենսագրական նօթեր, ինչպէս նաեւ բը– նապատմական նորագոյն ըմբռնումներէ չահեկան մանրամասնութիւններ : Պիտի ջանամ խտացնել նիւթը որքան որ կա– րելի է :

Ո՞վ էր Տարվին : Հակառակ իր ստա– ցած մեծ համբաւին, Զարլիզ Տարվին տակաւ ու անտարբեր աշակերտ մը եղած է իր ղպրոցական կեանքի ընթացքին ու իր ծնողքին մտահոգութեան առարկան հանդիսացած է : Իր նախնական կրթու– թենէն ետքը հօրը կարգադրութեամբ է– տինպուրկի համալսարանը մտած է բը– ժշկութիւն ուսանելու համար : Սակայն հոդ ալ ճախողած է, դասաւանդութիւն– ները զինքը չէին հետաքրքրեր : Նոյն անփառունակ վիճակը նաեւ Քեյմպ– րիճի համալսարանին մէջ : Իր խակ յայ– տարարութեամբ իր ղպրոցական կեանքի ապարդիւն տարիներու ժամանակաշրջան մը հանդիսացած է : Որովհետեւ իր խա– նուածքը տարբեր էր ու իր կոչումը կը հակէր դէպի բնութիւնը : Արդարեւ իր ա– մէնէն մեծ հաճոյքն էր պտըտիլ բնու– թեան ծոցին մէջ :

Էտինպուրկի մէջ ծանօթացած էր Տոքթ· Կրենթի որ չոր երեւոյթով անճ– նաւորութիւն մըն էր : Պտոյտի մը ըն– թացքին Կրենթ դրուատիքը կ'ընէ լա– մարքի բնաչրջական տեսութիւններուն : Տարվին լուռութեամբ ու զարմանքով կ'ունկնդրէ այդ խօսակցութիւնը՝ նախա– պէս ալ կարդացեր էր իր մեծ հօրը կեն– դանագիտութեան գիրքը (զուճոմիա), ո– րուն մէջ եւս բնաչրջական նման մտքեր յիշուած էին եւ սակայն ատոնցմէ ոչ մէկ ազդեցութիւն կրած էր : Այսուհանդերձ, չատ չանցած, վերջապէս իր մէջ կ'ար– թննային բնութեան տարրերուն հանդէպ իր ունեցած սէրն ու անոր գաղտնիքնե– րուն թափանցելու իր խոր հետաքրքրու– թիւնը : Ներկայ եղած էր հեղինակուոր փրոֆէսէօրներու բնապատմական դասա– խոսութիւններուն, որոնք խթան հանդի– սացած էին իր բնատուր յատկութիւննե– րը երեւան հանելու :

Այն չերմօրէն կապուեցաւ Հէնսլոյի, որ իր բուսաբանութեան ուսուցիչն էր : Որովհետեւ ուսուցանելու յատուկ եղա– նակ մը ունէր ան : Իր աշակերտները յա– ճախ կ'առաջնորդէր բնութեան կեդրոն– ները : Այս պարագան արդէն բաւական էր որ Տարվինը կապէր իրեն : Միւս կող– մէ, Տարվինի զարմիկներէն մին, որ

փող ստանալուս պէս իսկոյն կը մսխեմ, վարուեցէք ինչպէս ձեզ հաճելի է : Մի– այն թէ ես այդ սովորութիւնը չունիմ· փողն յիմարաբար մարդ կարող է չոայ– լել, երբ հարբած է· ես բաղդաւորաբար այդ սովորութիւնը չունեմ» :

Միւս նամակներուն մէջ ալ նոյնքան դառնութիւն կայ, երբ մանաւանդ 1882ին ուսանողի իր նպաստը կը դադրեցնեն, ա– ռարկելով թէ Ստ· Մալխասեանց որոշած է օտարուհիի մը հետ ամուսնանալ : Թէ– եւ այդ դաղափարէն եւս կը հրաժարի :

Կարօ Գէորգեան քաջալերութեան ար– ժանի է : Ընթերցողներուն դրական վե– րաբերումէն կախուած է, ինչպէս եօթը տարիներէ ի վեր, որպէսզի ան չարունա– կէ իր սկսած գործը, հետզհետէ աւելի ճոխացնելով, աւելի զարդացնելով :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Ց· Գ·— Երբ 1959 տարուան «Ամէնուն Տարեգիրք»ին մասին կը խօսէինք այս սիւնակներուն մէջ, երկու դիտողութիւն կ'արձանագրէինք, զորս խմբագիրը նկա– տի կ'առնէր : Առաջինը այդ դիտողու– թիւններէն արտասահմանեան գրողնե– րուն անբաւարար մասնակցութեան պա– րագան էր : Անշուշտ դժուար է եթէ ոչ անկարելի, բոլոր որակաւոր գրողներուն մասնակցութիւնը ապահովել : Անցեալին մէջ գրողներուն իմքնայօժար մասնակ– ցութիւնը ապահովուած էր, որովհետեւ այն ատեն բազմաթիւ չէին գրական օր– կանները, եւ գրողները տարեգիրքերը ժամադրավայր կը նկատէին աշխատակ– ցելու : Ներկայիս մեր գրողներուն համար նուազ հրապուրիչ է այդ մասնակի աշ– խատակցութիւնը : Անոնց հոգերը շատ են եւ դառնութեամբ լեցուած են նոյնիսկ գրականութեան եւ արուեստի հանդէպ ընդհանրապէս :

Երկրորդ դիտողութիւնս լիակատար ցանկի մը բացակայութիւնն էր : Կարօ Գէորգեան կը գրէ 1960ի հատորին մէջ· «Մ· Պարսամեան շատ գոհ պիտի ձգէր մեզ, եթէ այս ուղղութեամբ թելադրէր գործնական ձեւ մը, եւ ըսէր թէ իրա– հանչիւր հարիւրաւոր մեծ ու փոքր նիւ– թերէն ո՛ր մէկը պէտք է առնուի ցանկին մէջ եւ ո՛ր մէկը դուրս ձգել » :

Մեր թելադրութիւնը շատ պարզ է : 650 էջերուն վրայ, մէկ պրակ, այսինքն 16 էջ պէտք է յատկացնել ցանկին : Ամէն մէկ բաժինէն մէկ էջ կրճատելով, վստահ եմ, այդ նպատակը լայնօրէն կ'իրագոր– ծուի, առանց որեւէ նիւթ դուրս ձգելու :

Մ· Գ·

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

—o—

(ԶԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ)

Եւ գիշեր մը, չնորհիւ իր մօրը մեղ– սակցութեան, երիտասարդ կայսրը, ան– ճանաչելի դառնալու աստիճան չպար– ուած ու ծպտուած, դուրս ելաւ Արգել– եալ Ոստանի գաղտնի մէկ դուռնէն, ըն– կերակցութեամբ ներքինապետ Լի Լիէն Ինի, նոյնպէս ծպտուած, երկուքն ալ բազմած վարագոյրներով զոցուած կառ– քի մը մէջ :

Կառքը չուտով հասաւ արտաքին քա– ղաքին կեդրոնը, եւ կանգ առաւ չէնքի մը առջեւ որուն ճակատը զրուած էր՝ «Ով– կիանոսի չափ ընդարձակ երջանկութիւն» կամ՝ « Հաճոյք եւ բախտ» : Զորս բոլորը այդ չէնքին կային անհամար դուռներ, որոնց առջեւ կ'երեւէին չպարուած դէմ– քեր ...

Ներքինապետը կայսրը մտցուց այդ դուռներէն մէկէն ներս :

Այնուհետեւ վեհապետը եւ իր ընկերա– կիցը, քանի մը աստիճան սանդուխներէ բարձրանալէ ետք, ինքզինքնին գտան լոյ– սերով ողողուած դահլիճի մը մէջ, ուր ճոխ սեղանի մը չուրջ բոլորուած էին ար– տակարգօրէն զեղեցիկ, ցանկայարոյց եւ երէնց հոլանի կուրծքերը համեղ միրգե– րու զամբիւղի մը նման բաց հրաչալի մանկամարդուհիներ ...

Եւ սկսաւ խրախճանքը :

Թունկ Չէ կայսրը եւ ներքինապետ Լի Լիէն Ին միայն արչալոյսին էր որ վերա– դարձան Արգիլեալ Ոստանը, այցելելէ ետք Արեւմտեան արուարձանին բոլոր հաճոյքի վայրերը :

Հետեւեալ օրը, հաճոյասէր եւ չուայտ կայսրը չարունակեց նոյն գիշերային պը– տոյտները, ամէն անգամ նորանոր անա– ռակութեանց վայրեր որոնելով, ուր բո– լորովին կը մխրճուէր խենչէ ու անբարոյ արարքներու մէջ : Եւ այսպէս, չարունա– կաբար :

Երբ այնուհետեւ կայսրը կը նախագա– հէր առաւօտեան Գերագոյն Խորհուրդի նիստերուն, զինք չրջապատող ժողովա– կանները զարմանքով կը տեսնէին անոր յոգնած դէմքը, իր մարած աչքերը ու այլայլած վիճակը :

Ուրիշ առաւօտ մը, դարձեալ Գերագոյն Խորհուրդի նիստին, կայսերական գահը թափուր մնաց : Ժողովականները բառ մը իսկ չփոխանակեցին եւ նիստը վերջա– ցաւ :

Ժողովատեղին յարակից սրահի մը մէջ, ցէօ Հի կայսրուհին վարագոյրի մը ետեւ պահուըտած, անկարեկիր կը դի– տէր ժողովականներուն մոայլ ու մտահոգ դէմքերը :

Նոյն առաւօտը, ժամը 10ին էր միայն որ ներքինապետը քանի մը ուրիշ ներքի– նիներու օգնութեամբ, յոգնած ու բոլո– րովին գինով վիճակի մէջ եղող կայսրը պալատ բերաւ :

Այս դրութիւնը չէր կրնար չարունա– կել : Չինաստանի վեհապետը բոլորովին անձնատուր իր կիրքերուն, լքած էր գա– հին եւ պետութեան կենսական գործե– րուն ղեկը : Պէտք էր գարման մը գտնել այս աղիտալի կացութեան :

Գերագոյն Խորհուրդի անդամներուն բացարձակ հաւանութեամբ կայսրուհի ցէօ Հիի յանձնուեցաւ գործակալ իշխա– նութիւնը : Նախարարները, բարձր պաշ– տօնատարները եւ սպաները փութացին ի– րենց հաւատարմութիւնը յայտնել կայս– րուհիին եւ սպասել անոր հրամաններուն : Ամէնքը համոզուած էին որ երկրին ու գահին ճակատագիրը կապուած էր խել– ցի ու հնարամիտ կայսրուհի ցէօ Հիի ղեկավարութեան :

Միայն Թունկ Չէ կայսեր կողակիցը, երիտասարդ կայսրուհի Չա Լու Թօն էր որ կ'ընդվզէր այս վերջին որոշման դէմ եւ կը մերժէր հնազանդիլ մայր կայսրու– հիին :

Եւ որովհետեւ քանի մը ամիսներէ ի վեր Չա Լու Թօ յղի էր, օր մը, համար– ձակեցաւ մայր կայսրուհիին ըսել .

— Եթէ յանկարծ պատահի որ իմ օ– գոստափառ ամուսինս մահանայ, մի մոռնաք որ արդանդիս մէջ եղող թագա– ժառանգ երախայրին մայրը ըլլալուս հան– դամանքով, ինծի է որ կը վիճակի խնա– մակալութեան իրաւունքը եւ դուք բոլո– րովին չուքին մէջ կը մնաք ...

Ցէօ Հի չպատասխանեց եւ սակայն իր հայեացքը ստացաւ ահաւոր խստու– թիւն մը :

Իսկ երիտասարդ կայսրուհին այնուհե– տեւ արտակարգ կորովով մը բոլորովին նուիրուեցաւ իր երիտասարդ կայսր ա– մուսինը խնամելու գործին : Յաջողեցաւ զայն պահել իր սենեակին մէջ եւ մոռ– ցընել տալ անոր իր չուայտ կեանքը :

Սակայն գիշեր մը, երբ արդէն Թունկ Չէ բաւականին կազդուրուած եւ իր ու– ժերը վերագտած էր, միջոց մը գտնելով կրցաւ խուսափիլ իր կողակիցին հսկո– ղութենէն եւ փութաց դարձեալ այն ցո– փութեանց վայրերը, ուր ճաշակած էր հեչտանքի զգլխիչ կեանքի մը պտուղ– ները :

Երբ առաւօտեան դէմ վերադարձաւ պալատ, իսկական դիակ մըն էր դարձած :

Ինկաւ անկողին· սաստիկ ջերմ մը պա– տած էր ամբողջ մարմինը, որ լեցուած էր անհամար թարախալից փշտիկներով : Երիտասարդ կայսրը վարակուած էր վե– ներական զարհուրելի ախտով մը :

Ցէօ Հի անմիջապէս տեսաւ որ իր օ– գոստափառ ամուսինը կորսուած էր :

(17 Շար·)

ԱԿՎՇՆՈ ՂՎՑՈՅՎՍՈ

ՎԱՅՍՎԻՁ ՂՈՆՈ ԵՐԻՒՈՅՈՆ

ՊՈԼՈՅՈՆՈՍ

Գ.

Ոչ ոք կրնայ ուրանալ, որ Ակվշնո Ղվցոյվսո ամենէն ազնիւ եւ ամենէն ուժեղ կամքի տէրն է եղած։ Ան ինքզինքը ամբողջովին նուիրած է իր ժողովուրդին ազատագրութեան գործին եւ ամէն բանէ առաջ կ՚ուզէ, որ իր ժողովուրդը ազատ ապրի։ Ան կ՚ուզէ, որ իր ժողովուրդը ինքնիշխան ըլլայ իր հողերուն վրայ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՏՈՒԱՒ

Արեւմտեան Գերմանիան զինելու քաղաքականութիւնը պիտի շարունակուի :

233ի դէմ 322 ձայնով անգլիական խորհրդարանը վաւերացուց կառավարութեան Գերմանիոյ հանդէպ ընտրած քաղաքականութիւնը : Պաշտպանութեան նախարարը, Ուաթքինսըն պատասխանելով ընդդիմադիրներուն ըսած է թէ արդէն իսկ, Արեւմտեան Գերմանիան իր տրամադրութեան տակ ունի երեսուն քլմ·ի վրայ արձակուող հեռավար հրթիռ մը :

« Այժմ —աւելցուցած է նախարարը — չենք կրնար արգիլել Գերմանիոյ զինումը : Նման քայլ մը պիտի վտանգէ Ատլանտեան Ուխտի զինուորական ուժը » :

———o———

ՓԵՔԻՆԻ մէջ մեծ շուքով տօնուած է Զինեւխորհրդային զինակցութեան 10րդ տարեդարձը : Այս առթիւ Մաօ Ցէ Թունկ յայտարարած է «ոչ մէկ ուժ կրնայ քանդել մեր երկու երկիրներուն բարեկամութիւնը » :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Զորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը : Հաւաքոյթը նուիրուած էվ·Զէյթունցեանի յիշատակին : Խօսք պիտի առնեն բամաթիւ մտաւորականներ :

Զայնական ժապաւէնով պիտի տրուի հանգուցեալին մէկ ճառը :

PENSION DE FAMILLE

AVEC CONFORT

M. O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue

Montcerf (S. et M.)

Tél. 57

POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS

Téléphoner SUF. 82-59

aux heures de repas

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46

ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը :

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն :

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լափայէթի անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հեռու :

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ – վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը՝, ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20 :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կարող շօֆէօր – լիվրէօր մը : Բնակարանը ապահովուած : Հեռաձայնել՝

MAISON AVEDIS

No 8, NOISEAU - S. et O.

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Փետրուարեան ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Կիրակի, Փետրուար 21ին, ժամը 15ին Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի :

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին : Խմբերգներ Նոր Սերունդի կողմէ : Մեներգ՝ Օր. Վ. Մուրատեան, Տիկին Ռըստիկեան, Տիկին Սիրարփի Փերսիքեան (Վալանսէն), կենդանի պատկեր՝ Հայր եւ որդի դէմ դիմաց : Շարժանկար՝ Սինէ Ղազօ :

Արտասանութիւններ՝ փոքրիկներ Տէլամնեան, Բարսեղեան եւ ընկ. Յ. Մաթոսեան :

Պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

Հայկական մթնոլորտ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի « Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մարսէյլի « Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին : Հանդէս եւ պարահանդէսով :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի կողմէ :

20 Փետրուար, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Պէրիէ – Միյէի շքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, ընտիր նըւագախումբ :

Ճոխ պիւֆէ եւ այլազան տեսակի խաղեր :

×

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (բարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաբերտա, բաբլաւա, բատայիֆ, տերեւ եւայլն :

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն : Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին :

Նախաձեռնութեամբ ՉՈՄի, Սալ Քատէի մէջ :

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները : Խարբերդ Քօլէժի Սանուց Միութենէն յիսուն տոլար : Բարեսէր ազգային մը, Պ. Ա. Մալաճեանի միջոցաւ, երկու հարիւր Ն. Ֆ. : Պ. Պ. Վ. Աթաբէկեան, Պ. Մինասեան հարիւրական Ն. Ֆ. ողբացեալ Նինա Մինասեանի մահուան տարելիցին առիթով : Տիկին Պ. Պօղոսեան տասը Ն. Ֆ. :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10), ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ :

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
« ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ »Ը

Կը ներկայացուի Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին կողմէ :

Ապրիլ 3ին

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ
Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200), փոստով ղրկուելու պարագային 2·5 (= 250) : Դիմել Յառաջի հասցէով :

Գումարները ղրկել մանտա – քարտով միայն :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer - Paris (9e)

C. C. P. Paris 3630 - 66

Tél. : PROvence 64 - 90

Նոր Հրատարակութիւններ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կարօ Գէորգեանի, 1960, Է. տարի, կազմուած, պատկերազարդ 16·50 Ն. Ֆ., Թղթատարի ծախք 2 Ն. Ֆ. :

Le Vert Soleil de la Vie
Victor Gardon (Roman) 6,60

L'Arménie. J. P, Alem 2,00

ՊՐԻՍՄԱԿ, Գ. Համբարձումեան 5 Ն. Ֆ. :

ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գրիգորիս Եպ. Պալաքեան, Բ. հատոր, Փարիզ, 1960, 15 Ն. Ֆ. :

Թղթատարի ծախքը գնողին կը պատկանի :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Այրի Տիկին Մառի Գասապեան (Անիէռ) կը նուիրէ յիսուն Ն. Ֆ. Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին իր ողբացեալ ամուսնոյն՝ մահուան քառասունքին առթիւ :

Նոր տարուան առթիւ Հայ Կարմիր Խաչի բարենպատակ ձեռնարկներուն ի նըպաստ կը նուիրեն. Պ. Գուստիքեան քսան Ն. Ֆ., Պ. Հաճեան տասը Ն. Ֆ. :

Հայ Կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսին առթիւ Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին կը նուիրեն :

Տոքթ. Զ. Զաքմիշեան տասը Ն. Ֆ., Տոքթ. Գրիսթիան Արթինեան տասը Ն. Ֆ., Պ. Ն. Փափազեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Շաթէն տասը Ն. Ֆ., Պ. Յ. Առաքելեան տասը Ն. Ֆ., Պ. Կարմիրեան հինգ Ն. Ֆ. :

29ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած շրջանին երէցներուն, սկաուտներուն եւ գայլիկներուն կողմէ :

Կիրակի, Մարտ 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին,

SALLE DE LA CHIMIE, 28 bis Rue St. Dominique
Paris 7e, Métro Invalides

Ներկայացումներ սկաուտներուն կողմէ, երգեր եւ պարեր, հայկական պարեր, կենդանի պատկերներ եւ խաղեր գայլիկներէն : Ֆրանսերէն կը ներկայացուի՝

« ԹՌՉՈՂ ՀՈՎԱՆՈՑԸ »

Կատակերգութիւն, խմբապետուհիներուն կողմէ :

Մասնաւոր պատրաստութեամբ եւ բեմադրութեամբ, Նախկին Հայ Արիները կը ներկայացնեն, հայերէն, Շէյքսփիրի հանրածանօթ կատակերգութիւնը :

ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՋԱՏՈՒԿԸ

(La Mégère Apprivoisée)

Սիրայօժար մասնակցութեամբ եւ օժանդակութեամբ

Շաւիլի Երիտասարդաց թատերախումբին :

Պիւֆէ, ցուցադրութիւն — Մուտք 3 Ն. Ֆ. (300) եւ 5 Ն. Ֆ. (500)

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
17
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MERCREDI
17 FEVRIER
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8725 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4526

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԹԱՆԱԿԷՆ ՎԵՐՋ

*

Հիւլէական ռումբը պաղտնիք չունի այլեւս Ֆրանսայի համար :

Շաբաթ առաւօտ Ռէկանի մէջ պայթող ռումբը եկաւ ցոյց տալու արար աշխարհի թէ Ֆրանսացի գիտնականներն ու ճարտարագէտները պարապ չէին նստած : Այժմ որ տարիներու լուրջ պրպտումնե– րու եւ փորձերու արդիւնքը յայտնուեցաւ, միջազգային արիս– պագոսին մէջ այս երկրի քաղաքագէտնե– րուն ձայնը աւելի բարձր պիտի հնչէ :

Ալժէրիոյ խլրտումներու զսպումէն վերջ՝ հիւլէական ռումբի յայտնութիւնը նոր յաղթանակ մը կը կազմէ կառավա– րութեան համար : Հանրապետութեան նախագահը նոր քայլ մը եւս կ'առնէ Ֆր– անսան իր արժանի բարձրութեան վրայ դնելու ճամբուն վրայ :

Իշխանութեան գլուխ գալէն ի վեր գո– րաւոր տը Կոլի գլխաւոր նպատակն է ե– ղած ոչ միայն բարւոք լուծումի մը յան– գիցնել Ալժէրիոյ ցաւոտ խնդիրը, այլեւ Ֆրանսան դարձնել իսկապէս մեծ պետու– թիւն մը, հաւասար երեք Մեծերուն՝ ո– րոնք առանձնաշնորհեալ դիրք մը ունին ներկայիս :

Այդ բացառիկ դիրքը ձեռք բերած էին անոնք, շնորհիւ հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու եւ միջերկրային հրթիռ– ներու, որոնց գաղտնիքը խստիւ կը պա– հէին, թոյլ չտալով որ ուրիշ ազգեր ալ օգտուին պիտութեան նոր նուաճումներէն :

Երկրորդ աշխարհամարտի վերջին տա– րիներուն Գերմանները Վ–1 եւ Վ–2 հրթիռները հնարած էին յուսալով ծունկի բերել Անգլիան : Հիթլեր չարունակ կը խօսէր «գաղտնի զէնք»ի մը մասին ու կը սպառնար ընկճել Թշնամի երկիրները :

Սակայն «գաղտնի զէնք»ը չհնարած՝ Գերմանիա անձնատուր եղաւ 1945 Մա– յիս ուրբին :

Երկու ամիս վերջ, 1945 Յուլիս 16ին Միացեալ Նահանգները իրենց հիւլէական առաջին ռումբը կը պայթեցնէին Ալամո– ֆորտոյի մէջ : Նախագահ Թրումըն ան– միջապէս հրաման կուտար նոր զէնքը գործածելու Ճափոնի դէմ : 1945 Օգոս– տոս վեցին Հիրոշիմա , 9ին Նակազաքի կը ռմբակոծուէին հիւլէական ռումբով : Ճափոն անձնատուր կ'ըլլար իր կարգին : Հիւլէական ռումբը վճռական դեր էր կա– տարած :

Այդ թուականէն սկսեալ ռազմագիտու– թիւնը հիմնական – յեղաշրջում կրեց :

Միացեալ Նահանգները ամբողջ չորս տարի հիւլէական ռումբի մենաշնորհն ունեցան, 1945 Յուլիս 16էն մինչեւ 1949 Յուլիս 14, երբ Խորհրդային Միութիւնը պայթեցուց իր առաջին ռումբը : Կաշտա– ուած գիտնականներ դուրս տուած էին գաղտնիքը :

Այդ թուականէն սկսեալ մրցակցու– թիւնը երկու մեծ պետութեանց միջեւ մեծ համեմատութիւններ ստացաւ :

Անգլիացիք ալ գործի անցան — աջակ– ցութեամբ Ամերիկայի — եւ 1952 Ապրի– լին յաջողեցան հրապարակ հանել իրենց առաջին հիւլէական ռումբը :

1952 Հոկտեմբերին Ամերիկացիք , 1953 Օգոստոսին Ռուսերը պայթեցուցին ի– րենց առաջին ջրածին ռումբերը :

«Հիւլէական ակումբ»ը այժմ պիտի ու– նենայ չորրորդ անդամ մը : Փետրուար 13ի յաջողութենէն վերջ, Ֆրանսա թէկ – նածու է երեք Մեծերու — Մ. Նահանգ– ներու, Ռ. Միութեան եւ Մեծն Բրիտա– նիոյ — ակումբին :

Կը սպասուի , որ ամերիկեան խորհր– դարանը քուէարկէ Մաք – Մահոնի օրէն– քէն չեղումմը՝ ի նպաստ Ֆրանսայի : Այդ պարագային այս երկիրը աւելի լայն

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎԸ

•

ՔԱՍԸՄ ԵԻ ՆԱՍՐ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Տասնըհինգ տարուան իր գոյութեան ընթացքին, առաջին անգամն ըլլալով լուրջ տարակարծութիւններ երեւան եկած են Արաբական լիկայէն ներս : Արդարեւ՝ Գահիրէի մէջ հաւաքուած լիկայի անդամ ութ արար պետութիւններ չեն կրցած համաձայնիլ իրենց համար կենսական նկատուած հարցերու շուրջ : Տարակար– ծութիւնները արդիւնք չեն փոքր մանրա– մասնութիւններու եւ տեսակէտներու տարբերութեան : Պէտք է աւելի խորը երթալ նկատելու համար որ արաբական աշխարհէն ներս երկու, մինչեւ իսկ երեք «մեծեր» կ'աշխատին իրենց ձայնը պեր– կչիռ դարձնել : Եգիպտոս – Իրաք – Ցոր– դանան, երբեակ երկիրներ որոնցմէ իւ– րաքանչիւրը խօսելով հանդերձ արաբա– կան միասնականութեան մասին կ'աշխա– տի ընտրել զուտ ազգային քաղաքական ուղի մը :

Գահիրէի լիկայի խորհրդաժողովին , Գնդ· Նասր առաջարկած է որ Պաղեստի– նի (արաբական բաժնին) հարցը լուծուի ՄԱԿի 1947ին մշակած հիմերուն վրայ : Ցորդանանի երիտասարդ թագաւորը, Հիւսէյին, կտրուկ կը մերժէ եւ որպէս ծրագիր կ'առաջարկէ որ Արաբ պետու– թիւնները ճանչնան Ցորդանանի վեհա– պետութիւնը Պաղեստինի վրայ, այլ խօս– քով կը պահանջէ որ բացառաբար միայն ինք տէր կանգնի Պաղեստինի արաբական բաժնին : Իր այս տեսակէտը պաշտպանե– լու եւ համախոհ մը ունենալու մտադրու– թեամբ մեկնեցաւ Ռիատ (Սէուտական Ա– րարիա) : Կը թուի թէ Իպն էլ Սէուտ, որ յանձին Նասրի կը տեսնէ զօրաւոր թշնա– մի մը, համաձայն գտնուած է Ցորդա– նանի :

Իր կարգին՝ Իրաքի վարիչը, Քասըմ երրորդ ծրագիր մը մէջտեղ դրած է : Ար– դարեւ՝ կը պահանջէ կազմութիւնը Պա– դեստինեան պետութեան մը, որ ընդգրկէ թէ Ցորդանանի (Երուսաղէմ) եւ թէ Ա– րար Միացեալ Հանրապետութեան գրա– ւած շրջանները (Կազա) :

Երրորդ եւ բոլորովին տարբեր ծրագիր մը ներկայացնելով՝ Քասըմ կը միտի «մէկ քարով երկու թռչուն հարուածել », այսինքն ձախողեցնել Նասրի եւ Հիւսէյ– նի ծրագիրները :

Այս բոլորէն մէկ բան յայտնի կ'ըլլայ : Հասարակաց Թշնամիի մը (Իսրայէլ) գո– յութիւնը պատճառ չէ եղած որ Իրաք – քանչիւր արար պետութիւն ընտրէ իր ու– րոյն քաղաքականութիւնը :

«ՊԻՏԻ ՑԱՐՁԿԻՆՔ ԻՍՐԱՑԷԼԻ ՎՐԱՑ ԵԹԷ....»

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Գահիրէի մէջ տեղի ունեցող խօսակցութիւնները , Արաբական լիկայի շրջանակին մէջ, վեր– ջացած են անհամաձայնութեամբ : Տա– րակարծութեան պատճառը կը նկատուի Արար Մ. Հանրապետ. ներկայացուցած՝ Ցորդանան զետի երկու անկողինները ի– րենց բնական ընթացքէն չեղելու ծրագի– րը : Ցորդանան իր չահերուն դէմ նկա– տելով, խստիւ կը հակառակի :

Լիկան գոհացած է զեկոյց մը հրապա– րակելով , ուր կ'ըսուի .— « ԵԹԷ Իսրա– յէլ յամառի գործադրութեան դնել Ցոր –

հնարաւորութիւնները պիտի ունենայ հիւ– լէական ուժը օգտագործելու խաղաղ, չինարարական նպատակներու համար :

Զինարշաւը չէ որ պիտի ամրապնդէ խաղաղութիւնը : Աւելի քան երբեք հրա– մայական է սահմանափակել սպառազի– նութիւնը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իրաքի « ուղղափառ » համայնավարնե– րը որոնք, ինչպէս պրած էինք , վաւե – րացում չստացան որոշած են փոխել ի – րենց անունը : Կուսակցութեան պարա – պլուխը՝ Զապէ Խայրի զոհ չերթալու հա– մար կառավարական այն օրէնքին , որուն համաձայն երկու համայնավար կուսակ – ցութիւն գոյութիւն չեն կրնար ունենալ , կ'ուզէ իր կուսակցութիւնը մկրտել՝ Իք– թիհատ էլ Շաապ (ժողովուրդի միաս – նականութիւն) :

ԺՈՐԺ ՊԻՏՕ բողոքագիր մը ղրկած է ներքին նախարարութեան, որուն մէջ հե– տեւեալ երկու հարցումները կ'ընէ . — « 1) Լուսաւ երեսփոխան՝ Ժորժ Պիտօ կը հարցնէ թղթատարական նախարարին թէ ըստ ո՞ր օրէնքներուն, հրովարտակ – ներուն կամ կարգադրութեանց , «իւ – մանիթէ»ն կրցած է հրատարակել այն երկու հեռագիրներու բնագիրը, որոնք ղրկուած էին երկու Ֆրանսացի բանտար– կուած քաղաքացիներու փաստա ,աննե – րուն : Ի՞նչ մէջոցներ կը մտածէ ձեռք առնել վերջ դնելու համար այս անկանոն արարքներուն, որոնք կը ծանրանան հե – ռագրերու հեղինակը բանտարկելու թե – լադրութեամբ : 2) Պ. Ժորժ Պիտօ հարց կուտայ թէ Պ. Պէն Պելլա հեռագիր ղըր– կա՞ծ է վերջերս եւ անոնք ալ հաղոր – դուա՞ծ են համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթին» : Նախկին վարչապե – տը կ'ակնարկէ այն երկու հեռագրերուն զոր Պիտօ ղրկած է տը Սեւինեի եւ Լակայառի փաստաբաններուն (տես Յառաջ, Փետրուար 14) :

ԶԱՂՐԷՊի Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցած է կարդինալ Սթեփինաքի յու – զարկաւորութիւնը, որուն ներկայ էին800 քահանաներ, 18 եպիսկոպոսներ, եւ ա – ւելի քան երեք հազար հաւատացեալներ : Արարողութեանց պիտի նախագահէր Ս. – ւրստրիոյ առաջնորդը՝ կարդինալ Քօէ – նիկ որ ինքնաշարժի արկած մը ունեցաւ ճամբու ընթացքին եւ հիւանդանոց փո – խադրուեցաւ :

ՆՈՐՎԵԿԻՈՑ թագաւորը , Օլաֆ Ե· տե– սակցած է՝ Ռ·Միութեան փոխ–վարչա – պետ՝ Ա.Միկոյեանին հետ, 1917էն ի վեր առաջին անգամն է որ խորհրդային պե – տական անձնաւորութիւն մը Նորվեկիոյ թագաւորին ընդունելութեան կ'արժա – նանայ :

ԼՈՆՏՈՆ հասած է Անգլիոյ վարչապե – տը, Հ· Մաքմիլըն: Ափրիկէի իր շրջա – պտոյտը տեւած է վեց շաբաթ :

ԸՆԿ· ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ ԱՒՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ցաւով կ'իմանանք որ Յունուար 18էն ի վեր, Հայրենիք օրաթերթի խմբագիրը՝ ընկեր Գուրգէն Մխիթարեան, սրտի թե– թեւ տաղնապի մը պատճառաւ, հիւան– դանոց փոխադրուած է :

Հայրենիքի Փետրուար 9ի թիւը կը գրէ թէ ընկերոջ վիճակը թէեւ աւելի լաւ է, բայց ոչ մէկ այցելութիւն կրնայ ընդու– նել :

Կը յուսանք որ չուտով կ'ապաքինի :

ՆՈՐ ՏԵԼՀԻԷն կը հաղորդէն թէ՝ Նեհ– րու հրաւիրած է Զու – էն – Լայը որ Հնդկաստան այցելէ : Հնդկաստանի վար– չապետը յոյս կը յայտնէ թէ երկու եր – կիրներն ալ պիտի կարենան հարթել Զին եւ Հնդկաստանի սահմանային տարակար– ծութիւնը : Այսուհանդերձ, վարչապետ Նեհրու դիտել կուտայ թէ Զինաստան պէտք է ճանչնայ եւ ընդունի Հնդկաստա– նի վեհապետական իրաւունքները «այժ – մու սահմաններուն վրայ», այլապէս «կարելի չէ» համաձայնութիւն գոյացը – նել : Փեքին կը խուսափի մեկնելէ իր կար– ծիքը :

ԿԱԼԿԱԹԱՑի մէջ, պաղ ընդունելու – թեան արժանացած է՝ Ռ· Միութեան վարչապետը Խրուշչեւ : 1953ին երկու մի– լիոն Հնդիկները զինքը դիմաւորելու ե – կած էին, մինչ այս անգամ հազիւ երե – սուն հազար եղած է անոնց թիւը : Հակա– ռակ այս իրողութեան՝ Խրուշչեւ իր սո– վորութեան համաձայն ձագկած է Արեւ – մուտքը, այս վերջիններուն ընձեռած տնտեսական օժանդակութիւնը անուանե– լով «երկասյրի սուր» :

ՄԱՐՈՔ բողոքագիր մը ներկայացու – ցած է Ֆրանսայի՝ հիւլէական ռումբի փորձին առթիւ : Փարիզի դեսպանը վե – րադարձած է Ռապաթ : Այս առթիւ Մա – րոք չեղեալ կը նկատէ 1956 Մայիս 28ի համաձայնագիրը, ըստ որուն երկու եր – կիրները «հասարակաց» քաղաքականու – թիւն պիտի ընտրէին եւ զործադրէին մի– ջազգային հարցերու նկատմամբ : Այ – սուհանդերձ, «Մաղրէպի քաղաքական շրջանակները դիտել կուտան թէ « երկու երկիրներու դիւանագիտական կապը կը չարունակուի պահպանուիլ » : Փարիզի դեսպանին եւս կանչուիլը չի նշանակեր թէ Մարոք իր յարաբերութիւնները կը խզէ Ֆրանսայի հետ :

ՖՐԱՆՍԱՑի Ազգ· ժողովի նախագահ՝ Շապան – Տելմաս մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց թէ Ե· Հանրա – պետութիւնը ժողովրդավար եւ ներկա – յացուցչական է : Նախագահը անդրադար– ձաւ նաեւ Սուեզի պարագային որ « ցաւալի եւ ծանր խնդիր մըն է» : Շա – պան Տելմաս չարունակեց· — Ամէնէն ցայտուն բաժանումն էերկու մարդոց միջեւ : Անտարակոյս, Սուեզի այն մար– դըն է՝ որ կոլի ընկերներուն մէջ որ ա– մէնէն չատ աչքառած է պատերազմի եւ խաղաղութեան մէջ : Բայց Սուեզի տը– ւած հաղորդագրութիւնը մամուլի հարցը կնճռոտ կը դարձնէ : կարծել կուտայ թէ Սուեզի հաւաստարիմ կը մնայ Ֆրան – սական Ալժէրիոյ եւ տը Կոլ չի մնար : Սխալ է : Այս կացութիւնը «Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար» (Իւ էճ էռ) կուսակցութեան —քաղաքական եւ զգացական խնդիր մը կը ստեղծէ : Ջորս լուծում կայ·— Ա.) Սուեզի նոր հաղոր – դագրութիւն մը կ'ընէ մամուլին ըսելով որ իր առաջին հաղորդագրութիւնը սխալ մեկնուած է : Բ) Սուեզի կը քաչուի քա– ղաքական կեանքէ : Գ) Սուեզի կը քաշ– ուի Իւ էճ էռէն : Դ) Իւ էճ էռը կը վտա – րէ Սուեզի :

ՓԱՔԻՍՏԱՆի նախագահ ընտրուած է՝ Զօր· Այուպ : Շահած է քուէարկողնե – րուն 95·6 առ հարիւր ձայները :

ԻՆՉ Է ՊԱՅՔԱՐԻՆ ԷՈՒԹԻՒՆԸ

Այն պայքարը՝ որ այս բոպէիս, այնքան մոլեգին թափով կը մղուի Արեւմտեան ազատ աշխարհի բոլոր հայաշատգաղութներուն մէջ, մէկ կողմէ միջազգային համայնավարութեան եւ անոր կառքին լծուած ամէն կարգի քօղածածուկներուն եւ հայանուն ուղեկիցներուն, իսկ միւս կողմէ՝ ազատատենչ Հայութեան վերջին եւ ամրակուռ ամրոցը հանդիսացող, հայ ազգութեան, հայրենիքի, հայ մտածողութեան եւ մշակութային ու հոգեկան արժէքներու անկախութեան տենչանքն ու ձգտումը հետապնդող Հ. Յ. Դաշնակցութեան միջեւ, իրականութեան մէջ, շատ լուրջ հանգամանք ունի, եւ իր խորքին ու էութեան մէջ, հաւասարապէս կը շահագրգռէ թէ Հայաստանի եւ թէ ալ սփիւռքի մէջ ապրող հայութեան ճակատագիրը :

Կասկած չկայ որ պայքարող կողմերը, ըլլայ ազատատենչ Հայութեան պայքարի դրօշակը բարձրացնող Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, ըլլայ, միւս կողմէ, միջազգային համայնավարութիւնը իր հայազգի բոլոր քօղածածուկներով եւ ամէն կարգի ուղեկիցներով, հաւասարապէս կ'ըմբռնեն պայքարին հսկայ տարողութիւնը: Այսօր, պայքարող կողմերուն համար գաղտնիք չէ այլեւս, որ այս տիտանական, անհաւասար պայքարը, վըճռական հանգամանք ունի հայ ազգային հաւաքական մտածողութեան տեսակէտով եւ ապագայ հետեւանքներով ու անդրադարձումներով, հաւասարապէս պիտի ազդէ թէ հայրենիքի եւ թէ ալ արտասահմանի մէջ ապրող Հայութեան ճակատագրին ու անոր ապագայ գործունէութեան վրայ :

Շղթայազերծուած այս ամօթալի եւ անբարոյական պայքարի իրական իմաստին, բուն դրդապատճառներուն եւ խորքին կամ էութեան մէջ հետապնդուած թագուն նպատակներու մասին, միջազգային համայնավարութիւնը եւ արտասահմանեան իր հայ ուղեկիցները, — Յառաջդիմական պիտակին տակ թագնուած քօղածածուկները, — հետեւելով բոլշեւիսմի կեղծարար մեթոտներուն, դիտաւորեալ եւ չարամիտ կերպով, սըխալ կարծիք կը տարածեն, ջանալով ըսփիւռքի Հայութեան միամիտ զանգուածները հաւատացնել տալու թէ՝ ազատատենչ Հայութիւնը եւ մասնաւորաբար Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, շղթայազերծուած պայքարի ձեռնոցը ընդունած եւ հակապայքարի ձեռնարկած է՝ տարուելով զուտ կուսակցական նեղմիտ նկատումներէ, թէ պայքարը երկու ճակատներու միջեւ, լոկ ազդեցութեան պայքարէ, թէ Դաշնակցութիւնը այդ պայքարը կը մղէ՝ տարուելով Հայոց միակ ազգային կուսակցութիւնը դառնալու մեծամոլութենէն, թէ Դաշնակցութիւնը նպատակ ունի իր քաղաքական նպատակներուն ծառայեցնելու Հայաստանեայց եկեղեցին, եւ ատոր համար միայն, պաշտպան եւ ախոյեան կը կանգնի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անկախութեան եւ ազատութեան գաղափարին, Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան հակադրելով Անթիլիասի կիլիկեան կաթողիկոսական աթոռը: Թէ Դաշնակցական ղեկավարները՝ այս պարաքային լծուած են միայն ու միայն իրենց կորսնցուցած երբեմնի նախարարական աթոռները վերագրաւելու փառամոլութենէ տարուած, եւայլն, եւայլն: Վերոյիշեալ խմբակցութիւններ, տարին 12 ամիս, իրենցտրամադրութեան տակ գտնուած բոլոր միջոցներով, անընդհատ կը կրկնեն բոլշեւիսմիքարոզչ. մեքենային կողմէ հնարուած եւ իրենց հրամցուած այս եւ նման այլ ցնդաբանութիւնները, իրենց միամիտ հետեւորդներուն հաւատացնել տալու համար թէ Դաշնակցութիւնը հայ ազգային գերագոյն շահերու համար չէ որ կը պայքարի :

Դաշնակցութեան նկատմամբ եղած այս միակողմանի եւ շիլ վերագրումներուն մէջ, ոչինչ կայ զարմանալի եւ տարօրինակ: Բոլշեւիկեան բարքերուն եւ գործունէութեան մեթոտներուն մօտէն տեղեակ անձերուն համար, միանգամայն պարզ եւ յստակ է, որ, այլ կերպ կարելի չէր երեւակայել, միայն միամիտներուն կեր ճարելու սահմանուած, բոլշեւիկեան քարոզչութիւնը : Որովհետեւ, այսօր ամէն մարդ գիտէ թէ՝ սուտը, կեղծիքը, ճշմարտութեան բացայայտ ուրացումը, պատմական անցեալի խեղաթիւրումը, ծանօթ դէմքերու եւ դէպքերու, հանրածանօթ իրողութիւններու եւ թուականներու խարդախումը եւ սխալ ու քմահաճ մեկնութիւնները, այլեւս սովորական երեւոյթներ դարձեր են թէ բոլշեւիկ մամուլին, թէ պետական վարիչներուն, թէ ճառախօսներուն, եւ թէ ալ, մեծ ու պզտիկ բոլոր գրիչներուն համար: Այսօր այս բոլորը, եւ տակաւին, մարդկային բարոյական ըմբռնումներուն հետ խոտոր համեմատող շատ մը ուրիշ բաներ, անոնք կը դաւանին որպէս ամենամաքուր առաքինութիւններ: Բոլշեւիկները, քաղաքական մարզի մէջ, ճարպիկ լարախաղացներ ըլլալով, ի հարկէ, անոնցմէ լաւ բան կարելի չէ սպասել, հետեւաբար, ընդունակ են ամէն տեսակ ըստորին արարքի, մանաւանդ, երբ խնդիրը կապուած է առաւել չափով Դաշնակցութեան հետ :

Անշուշտ կարելի էր տակաւին երկարել նման ցնդաբանութիւններու շարքը, սակայն, կը կարծեմ թէ կարիք չկայ այլեւս, քանի որ սուտը, կեղծիքը, խարդախելը, եւ ճշմարտութեանց վրայէն լռութեամբ անցնիլը, շաղախուած է բոլշեւիսմի էութեան հետ իսկ, չէ՞ որ, բոլշեւիսմի քրմապետը, նոյն ինքն Լենին, իր հետեւորդներուն իբրեւ պատգամ, կը թելադրէր:

« Երբ անհրաժեշտութիւն կայ՝ պէտք է գիտնալ գործադրութեան դնել խորամանկութիւնը, ճարպիկութիւնը, չթոյլատրուած մեթոտները, պէտք է գիտնալ լռութեան մատնել ճշմարտութիւնը » :

(Տե՛ս, Վ. Նաւասարդեանի, «Բոլշեւիսմը եւ Դաշնակցութիւնը », էջ՝ 119):

Տարբեր առիթով մը, նոյն Լենինը՝ իր հետեւորդներուն իբրեւ խրատ ըսած է հետեւեալը :

« Երբ դուն ընդունակ չես ցեխի մէջ փորի վրայ պառկած սողալու՝ դուն յեղափոխական չես այլ դատարկախօսի մէկը»: («Բոլշեւիսմը եւ Դաշնակցութիւնը», Վ. Նաւասարդեան, էջ 192):

Իսկ բոլշեւիսմի վարած քաղաքական կամ կուսակցական ուղղութեան մասին՝ նոյն Լենինը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ :

« Բոլշեւիսմի ամբողջ պատմութիւնը, — Կը գրէր Լենին, — թէ՝ մինչեւ հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը եւ թէ յեղափոխութիւնից յետոյ՝ լի է համաձայնութեամբ յարմարուելու, կոմպրոմիսների դէպքերով այլ կուսակցութիւնների հետ, եւ դրանց թւում նաեւ բուրժուական կուսակցութիւնների հետ» («Բոլշեւիսմը եւ Դաշնակցութիւնը» Վ. Նաւասարդեան, էջ՝ 119):

Բոլշեւիսմը բարոյական ի՞նչ հիմերու վրայ դրուած է, ցոյց կուտայ Լենինի գրչին պատկանող հետեւեալ կարճ հատուածը :

« Ով դէմ է պետական դաւաճանութեան, ով դէմ է Ռուսիոյ քայքայումին ...ան կեղած է քաղքենիական և ոչ պրոլետարական տեսակէտի վրայ: Առանց պետական դաւաճանութիւն գործած ըլլալու, բանուորը չի կրնար ոչ դասակարգային հարուած հասցնել իր կառավարութեան եւ ոչ ալ իրական ձեռք կարկառել մեզի դէմ կռուող օտար երկրի մը իր բանուոր եղբօր »: (Տես «Սոցիալ Դեմոկրատ» 1915 թիւ 43· «Բոլշեւիսմը եւ Դաշնակցութիւնը» Վ. Նաւասարդեան, էջ՝ 76 – 580):

« Բոլշեւիսմը իր իսկական դիմագծով ներկայացնելու համար, բոլորովին աւելորդ պիտի ըլլար ուրիշ, աւելի լայն քաղուածքներ կատարել: Բոլշեւիսմի քրմապետին, Լենինի գրչէն ելած վերոյիշեալ մէջբերումները, ինքնըստինքեան, բաւական են համադրելու, ցայտուն դարձնելու բոլշեւիսմի իրական պատկերը : Աւելի հարազատ պատկեր, անշուշտ, կարելի չէր երեւակայել: Գաղափարական սնանկութեան հարաատ տօնավաճառ : Իսկապէս, բոլշեւիկեան «տակտիկա», եւ ինչո՞ւ չէ, նաեւ անխուսափելի դիալեկտիկա :

Ուրեմն, Լենինի տեսութեան համաձայն, «երբ անհրաժեշտութիւն կայ » բոլշեւիկը պէտք է գիտնայ գործադրութեան դնել խորամանկութիւնը, ճարպիկութիւնը, բարոյապէս չթոյլատրուած մեթոտները, պէտք է գիտնայ լռութեան մատնել ճշմարտութիւնը: Միեւնոյն ատեն, բոլշեւիկը պէտք է ընդունակ ըլլայ, ցեխի մէջ, փորի վրայ պառկած սողալու, ի հարկին, նաեւ դաւաճանելու, ըլլայ հանրային թէ մասնաւոր կեանքի մէջ, միշտ ի խնդիր, բոլշեւիսմի գերագոյն շահերուն :

Ահա թէ ի՞նչ աստիճանի կրնայ հասնիլ բոլշեւիսմի պատեհապաշտութիւնը, պարագաներուն եւ պայմաններուն համաձայն տեսակէտ կամ սկզբունք փոխելու լարախաղացութիւնը: Համաձայն նոյն Լենինի հեղինակաւոր վկայութեան, «բոլշեւիսմի ամբողջ պատմութիւնը, թէ մինչեւ Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը եւ թէ յեղափոխութիւնից յետոյ՝ լի է համաձայնութեան, յարմարուելու, կոմպրոմիսների դէպքերով՝ այլ կուսակցութիւնների հետ, եւ դրանց թւում նաեւ բուրժուական կուսակցութիւնների հետ»: («Բոլշեւիսմը եւ Դաշնակցութիւնը », Վ. Նաւասարդեան, էջ՝ 119):

ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ

(1 Շար.)

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԲՈՎԷՆ

ՏԱՐՎԻՆ ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԸ

« Հրոյ երկրին» մէջ կը գտնեն բնակիչներ, որոնք կը տպաւորեն Տարվինը : Մարդկային ցեղին պատկանող արարածներ են ասոնք, կը խորհրդածէ Տարվին. բայց բոլորովին տարբեր տեսակէ: Բաղդատութեան այս նմոյշները զինքը կ'առաջնորդեն դէպի տեսակներու աստիճանական փոփոխութեան գաղափարը :

Երբ Պիկըլ Ամերիկայի արեւմտեան շրջանը կ'այցելէր, Անտեաններու բարձրաբերձ լեռնաշղթային ի տես Տարվին կը մտաբերէ Չարլս Լայլի երկրաբանութեան նուիրուած մէկ գրքին տեսութիւնները, ուր հեղինակը կը պարզէր երկրագունդին միլիոնաւոր տարիներու ծագում մը ունենալը: Այդ պահուն Տարվին եւս կը մղուի նոյնանման խորհրդածութեանց : Ան կը նշմարէ բնութեան տարբերուն համրընթաց բայց յարատեւ յեղաշրջման մը հետքերը: Անտարակոյս անհամար դարերու կը կարօտէր նման մեծդի լեռներու կազմութիւնը :

Եւ հետզհետէ ան կ'արձանագրէր յիշողութեան արժանի ամէն նիւթ, դէպք ու երեւոյթ: Ահա այստեղ, նախկին ծովափ մը՝ իր աւազով ու խեցիմորթներով: Այնտեղ՝ անտառ մը, ուր հնամենի ծառեր ժամանակի հոլովոյթին հետ վերածուած են գայլախազային (սիլիս) ժայռերու եւ որոնք կենդանի վկաներն են երկրաբանական յախուռն երեւոյթներու այդ ժամանակաշրջաններուն :

Կալափակոս հրաբխային կղզեխումբին մէջ, Տարվին կը նշմարէ բնութեան ահեղ տարբերութիւններ: Լեռներու ստորոտը, անջրդի, տաքէն ճեղքրտած հողեր, աղքատ, խանձած բուսականութեամբ մը : Մինչդեռ բարձունքներուն վրայ՝ հա-

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Իսկոյն գաղտնի պատգամ մը ղրկեց Փեչիլիի նահանգին կառավարիչ եւ իրեն հաւատարիմ զօրավար Լի Հունկ Չանկի, հրահանգելով այս վերջինին որ իր ահագին բանակով շտապեր ու գար Փեքին : Յետոյ իր զաւկին սնարին շուրջ հաւաքեց կայսրութեան ամէնէն ճարտար բըժիշկները, սակայն հակառակ շռայլուած բոլոր խնամքներուն, Թունկ Չէ աւանդեց իր հոգին :

Մինչ երիտասարդ կայսրուհին Հա Լու Թօ իր ամուսնոյն դիակին վրայ կ'արտասուէր, Յէօ Հի հանդարտօրէն իր ողմացեալ զաւկին ոտքերուն կ'անցընէր նոր մուճակներ, որոնք ըստ հինաւուրց աւանդութեան մը պէտք էին՝ դէպի «սըրբազան աղբիւրները » կատարուելիք երկար ճամբորդութեան մը համար ...

Երբ հանգուցեալ կայսեր մահուան առթիւ սովորական լացի ու ողբի շրջանը անցաւ, կայսրութեան մեծամեծները ըսկըսան խորհիլ գահին շարունակութեան մասին, որովհետեւ Վիշապի Գահը պէտք չէր որ բոպէ մը իսկ թափուր մնար :

Բոլորը հաւաքուեցան «Մտքի Մնունդ » պալատին մեծ դահլիճը, ուր ներկայ էին նաեւ գահին տիրանալու փափաք ունեցող բազմաթիւ կայսերական գերդաստանի անդամներ:

Իշխան Յայ Չէ իր Թաօ Քուանկ կայսեր շառաւիղը ըլլալուն հանգամանքով, առաջարկեց իր որդին Փու Լուէնը՝ իբրեւ օրինաւոր ժառանգորդ գահին :

Խնամակալ իշխանը՝ Քուանկ առաջ քշեց իր որդւոյն թեկնածութիւնը, փաստերով որ ինք հանգուցեալ կայսեր հօրեղբայրն էր:

Եւ սակայն, երիտասարդ կայսրուհին յանկարծ ընդմիջելով, մէկ անգամէն հարցը վճռելու փութկոտութեամբ մը, յայտարարեց .

— Միայն մէկ հաւանական յաջորդ կը տեսնեմ, ատիկա ողբացեալ կայսեր զաւակն է զորս ես կը կրեմ արգանդիս մէջ: Քանի մը շաբաթէն այդ երախան աշխարհ պիտի գայ եւ ըստ սովորութեան, ես, մայր կայսրուհին պէտք է որ ստանձնեմ գահին խնամակալութիւնը :

Ժողովին սկիզբէն իսկ, Յէօ Հի գրաւած էր նախագահական աթոռը : Երիտասարդ կայսրուհիին այս յայտարարութեան վրայ, անիկա խօսք առնելով, ըսաւ .

— Սակայն, կրնայ պատահիլ նաեւ որ դուք աղջիկ զաւակ մը ծնիք: Եւ յետոյ, օրէնքը թոյլ չի տար որ գահը վայրկեան մը իսկ թափուր մնայ: Չենք կրնար, ուրեմն, ձեր երախային ծնունդին սպասել:

Երիտասարդը կայսրուհին, որ կը խորհէր թէ ժողովականներուն մէջ բազմաթիւ համակիրներ ունէր, յանդգնեցաւ պատասխանել հետեւեալ կերպով :

— Մենք պիտի կրնանք ձեզի ստիպել որ սպասէք, եթէ պէտք ըլլայ նոյնիսկ բռնի ուժով ...

Ժողովականներուն մէջ սկսան շրջան ընել Յէօ Հիի հակառակ կարծիքներ, որոնք արդիւնքն էին երիտասարդ կայսրուհիին կողմէ արտասանուած կորովի խօսքերուն :

Այդ պահուն, երբ գրեթէ ամէն բան կորսուած կը թուէր ըլլալ մայր կայսրուհի Յէօ Հիի համար, ժողովասրահէն ներս մտաւ մարեշալ Եոնկ Լուն եւ յայտարարեց .

— Զօրավար Լի Հունկ Չանկի բանակը հասաւ Փեքին եւ կը սպասէ կայսրուհի Յէօ Հիի հրահանգներուն :

Ժողովակեանները իսկոյն հասկցան որ վարպետ խաղով մը հնարամիտ Յէօ Հին յաջողած էր այս անգամ եւս զինուորական հսկայ ուժի մը աջակցութիւնը ապահովել իր ծրագիրներուն գործադրութեան համար: Ինքն էր որ հրաւիրած էր զօրավար Լի Հունկ Չանկի բանակը եւ հիմա կրթնած այդ վիթխարի ուժին, իր կամքն էր որ պիտի պարտադրէր ժողովին :

Ու յանկարծ, խօսք առնելով, Յէօ Հի յայտարարեց.

— Որոշեցի, որ իմ զաւկիս Թունկ Չէի յաջորդը ըլլայ իմ քրոջս եւ հանգուցեալ ամուսնոյս եղբօր զաւակը :

Ամէն ոք յայտնեց իր համաձայնունութիւնը, բացի նախկին խնամակալ իշխան Քուոնկէ :

Քանի մը վայրկեան ետք, Յէօ Հիի քրոջ որդին, որ իր մօրաքրոջ պարզ մէկ քմահաճոյքին հետեւանքով եւ Քուանկ Սին անունով կը դառնար նոր Երկնից Որդին, մեծ շուքով առաջնորդուեցաւ հանգուցեալ կայսեր մահուան մահիճին առջեւ, ուր եւ բոլորը հաւատարմութիւն յայտնեցին Երկնային Կայսրութեան նորընտիր վեհապետին :

Եւ առանց ժամանակ կորսնցնելու Յէօ Հի հրամայեց նախկին կայսրուհի Հա Լու Թօի անմիջապէս հեռանալ Փեքինէն եւ կատարել երկար, շատ երկար ճամբորդութիւն մը:

Ու պա, երբ ամէնքը քաշուեցան եւ Յէօ Հի մինակ մնաց իր ներքինապետին հետ, խօսքը ուղղելով այս վերջնոյն, ըսաւ իր հաւատարիմ գործակատարին :

— Այնպէս մը կարգադրէ, որ այլեւս երբեք չկրնայ վերադառնայ ...

(18 Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱԿՎԱՆԻ ՂՎԻՆՅԱՆԸ

ՊՈԼՍԻ ԴԱՀԼՅԱ

Գ.

ԱՅՎՈՅՍՈՒՆ

Դիմադրությունը չէր, որ ցույց էր տալիս Ռոզան, այլ ինքնապաշտպանական մի բնազդ, որ ինքնին ենթադրում էր, որ ինչ-որ բան կա, որից պետք է պաշտպանվել։ Ռոզան ինքն էլ չգիտեր, թե ինչ էր ուզում։ Նրա միտքը ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թե ինչ է կատարվում իր շուրջը։ Նա ուզում էր ինչ-որ բան ասել, ինչ-որ բան անել, բայց չգիտեր, թե ինչ։ Նա ուզում էր ինչ-որ բան ասել, որ ինքն էլ չգիտեր, թե ինչ է։ Նա ուզում էր ինչ-որ բան անել, որ ինքն էլ չգիտեր, թե ինչ է։ Նա ուզում էր ինչ-որ բան ասել, որ ինքն էլ չգիտեր, թե ինչ է։ Նա ուզում էր ինչ-որ բան անել, որ ինքն էլ չգիտեր, թե ինչ է։

Ռոզան ինքն էլ չգիտեր, թե ինչ է ուզում

Այրի Տիկին Ծնունդ Պաղտասարեան, Այրի Տիկին Պերճուհի Պաղտասարեան, Օրիորդներ Մառի եւ Անահիտ Պաղտասարեան, Այրի Տիկին Ովսաննա Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Տոմինիք Տորիա, Տէր եւ Տիկին Յարութ Փափազեան, Պ. Արմենակ Փափազեան, Այրի Տիկին Նազիկ Խիւտավէրտեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կ. Պռուշեան եւ զաւակը, Այրի տիկին Ֆ. Սալլապաշեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Տոլմաճեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Յովհաննէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գ. Յովհաննէսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Նուպար Յովհաննէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նշան Մինասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Չէրչեան, Օր. Էկլանթին Ժամկոչեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց թոռան, զաւկին, եղբօր, եղբօր զաւկին, զարմիկին եւ ազգականին՝

ՄԻՇԷԼ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆի

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 24ին, Ալժերիոյ ճակատը, 24 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Հինգշաբթի ժամը 13·45ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին :

Հաւաքուիլ ժամը 13·30ին, բնակարանը՝ 13 Բիւ Պապէօֆ, Ալֆորվիլ :

Մահագդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ԾԱՆՕԹ.— Շառանթօն Էքօլէն 103 թիւ հանրակառքը, իջնել՝ Քամելիա – Էմիլ Զօլա :

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պատշաճօրէն պիտի տօնուի Վարդանանց ազգային պատմական տօնը, յառաջիկայ Փետրուար 25ին, ժամը 10ին: Յետ պատարագի աշակերտութիւնը պիտի երգէ եւ արտասանէ օրուան պատշաճ կտորներ: Արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր վարժարաններու աշակերտութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ հայ հասարակութիւնը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կրընոպլի Մանուկներու Օրուան առթիւ եղած են հետեւեալ նուէրները. —

Մարտիկներու Միութիւն 40 Ն. Ֆ., Պ. Սթամպուլեան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Աւագեան 18 Ն. Ֆ., Տիկին Մինասեան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ալիքեան 15 Ն. Ֆ., Օր. Սիսլեան 15Ն.Ֆ., Պ. Էսկինեան 11 Ն. Ֆ., Օր. Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Թիւթիւնճեան, Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան, Փոքրիկն Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Գոստիկեան, Տէր եւ Տիկին Ճերմակեան, Տէր եւ Տիկ. Տիպիտապեան, Տէր եւ Տիկին Զատիկեան, Տէր եւ Տիկին Միսքճեան, Տէր եւ Տիկին Մարանճեան, Տէր եւ Տիկին Անտոնեան, Տէր եւ Տիկին Այվազեան, Տէր եւ Տիկին Լիոտիս տասնական Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Կարմիրեան եօթը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գոնտուլաճեան վեց Ն.Ֆ., Տէր եւ Տիկին Արապեան, Տէր եւ Տիկին Խաչատուրեան (Ռընաժ), Տէր եւ Տիկին Միքայէլեան, Տէր եւ Տիկին Աւաւեան, Տէր եւ Տիկին Երանոսեան, Տէր եւ Տիկ. Ուղուրեան, Տիկին Գույումճեան, Ժօժօ հինգական Ն. Ֆ.:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Փետրուարեան ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Կիրակի, Փետրուար 21ին, ժամը 15ին Օհանջանեան ակումբին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի :

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին : Խմբերգներ Նոր Սերունդի կողմէ: Մեներգ՝ Օր. Վ. Մուրատեան, Տիկին Ռըստիկեան, Տիկին Սիրարփի Փերսիքեան (Վալանսէն), կենդանի պատկեր՝ Հայր եւ որդի դէմ դիմաց : Շարժանկար՝ Սինէ Ղազօ :

Արտասանութիւններ՝ փոքրիկներ Տէլամնեան, Բարսեղեան եւ ընկ. Յ. Մաթոսեան :

Պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

Հայկական մթնոլորտ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մարսէյլի «Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին: Հանդէս եւ պարահանդէսով :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի կողմէ :

20 Փետրուար, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Պէրիէ – Միյէի չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, ընտիր նուագախումբ:

Ճոխ պիւֆէ եւ այլազան տեսակի խաղեր :

×

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻՆ

Տէր եւ Տիկին Պօղոս Խայինեան իրենց մեծ մօր՝ Սուլթան Գարագէլլէեանի մահուան քառասունքին առթիւ 40 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը: Հաւաքոյթը նուիրուած էվ. Զէյթունցեանի յիշատակին: Խօսք պիտի առնեն բամաթիւ մտաւորականներ :

Զայնական ժապաւէնով պիտի տրուի հանգուցեալին մէկ ճառը :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ողեկոչուի Ապրիլ 24ին:

Նախաձեռնութեամբ ՉՈՄԻ, Սալ Քատէի մէջ:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան, Նոր Սերունդի Կ. Վարչութեան եւ «Փոթորիկ» խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Շաւիլի «Արղութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Անդամատետրերը միասին բերել :

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ապրիլեան Սերունդի (նախկին Չ. Ո. Մ.) Փարիզի Կեդր. վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ – անդամուհիները այս Երկուշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Ռէժանի սրճարանի վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները վերջնականապէս հրաժարեալ պիտի նկատուին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գինը 2 ֆրանք (հին ֆրանքով՝ 200) փոստով զրկուելու պարագային 2·5 (= 250): Դիմել Յառաջի հասցէով :

Գումարները զրկել մանտա – քարտով միայն :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10) ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժանկարի սրահին մէջ:

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարգ ժապաւէններ :

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 80[illegible]

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ., ուսանողներու համար 3 Ն. Ֆ. :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHOREի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

PARIS - IX

32, RUE DE TRÉVISE

TÉL. : PRO. 86-60

ԻՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՅԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

JEUDI 18 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8726 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4527

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՐԵՐԱՅԻՆ ԸՆԴՎՋՈՒՄ

*

Հայ ազատատենչ ժողովուրդի մարտիրոսադրութեան մեծ պատմագրքին մէջ փայլուն էջ մը կը գրաւէ 1921 Փետրուար 18ի ապստամբութիւնը :

Տարերային ընդվզում, ժողովրդական ընդոծին ըմբոստութիւն ընդդէմ օտար, արիւնարբու եւ անգութ բռնակալի մը : Բռնակալ մը, որ դաշինք կնքած եւ զինակցած հայ ժողովուրդի երդուեալ ու տմարդի դահիճին հետ, խաբեպատիր ու դաւադիր միջոցներով խորտակած էր ա- նոր անկախութիւնը :

Եւ սակայն աշխարհի բոլոր ազգերուն մէջ հայ ազգն է, որ ամէնէն շատ արիւն էր թափած ազատութեան ճանապարհին վրայ, յանուն անկախ հայրենիքի : Հայ բազմաչարչար ազգն է, որ արժանի էր ապրելու ազատ ու անկախ, իր պապերու պատմական երկրին մէջ :

Զոյգ դիակապուտները իրարու միջեւ բաժներ էին մեր հայրենի նուիրական հողերը, սրտառո՛ւչ համաձայնութեամբ :

Աքցանի մէջ առնուած հարաւէն եւ հիւսիսէն, մանաւանդ բարոյալքուած բոլշեւիկեան ստապատիր քարոզութիւններով եւ ցնորական խոստումներով, մանուկ Հայաստանի բանակը չէր կրցած դիմակալել գերակշիռ ուժերու գրոհին :

Մինչ Քեազիմ Քարապէքիրի զօրագունդերը գրաւելէ վերջ Կարսը՝ դիրք բռնած էին Ալեքսանդրապոլի մէջ, խորհրդային Ադրբէջանի սահմաններէն ներս կը սողոսկէին կարմիր բանակի զինուորները :

Հայաստանի կառավարութիւնը կը ստիպուէր տեղի տալ երկու ճակատներէ եկող զինուորական ճնշումներուն առջեւ եւ 1920 Դեկտեմբեր 2ին Խ. Միութեան լիազօր ներկայացուցիչ Լըգրանի հետ կը կնքէր համաձայնութիւն մը, որով «Հայաստանը յայտարարւում է Անկախ Սոցիալիստական Սովետական Հանրապետութիւն » :

« Մինչեւ յեղափոխական կոմիտէի գալը, իշխանութիւնը անցնում է զօրահրամանատարութեան, որի գլուխն է կանգնում ընկեր Դրօն : Նրա կից կոմիսար է նշանակւում ընկեր Սիլին» :

Կողմերու փոխադարձ համաձայնութեամբ է, որ Հայաստան կը դառնար խորհրդային եւ ոչ թէ ժողովրդ. ապըստամբութեամբ, ինչպէս կ՚ուզեն հաւատացնել բոլշեւիկեան վարձու գրիչները :

Դեկտեմբեր 2ի համաձայնութեան 4րդ եւ 5րդ յօդուածներով բոլշեւիկները կը խոստանային պատասխանատուութեան չենթարկել հայկ. բանակի հրամանատարութեան կազմը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Սոց. Յեղափոխ. եւ Սոց. Դեմոկրատ կուսակցութեան անդամները «Հայաստանը խորհրդային յայտարարելուց առաջ կատարած գործերի համար » :

Համաձայնագրի մելանը չչորցած՝ բոլշեւիկները ամէնէն վայրագ միջոցներով սկսան կեղեքել հայ ժողովուրդը, որ արդէն արիւնաքամ էր եղած տարիներ տեւող պատերազմին առաջ բերած աւերներուն, համատարած թշուառութեան ու համաճարակներուն պատճառաւ :

Կը կողոպտէին անխտիր գիւղացին ու քաղաքացին՝ կերակրելու համար կարմիր բանակի անօթի զինուորները : Կը գրաւէին որբերու եւ այրիներու համար Ամերիկեան Նպաստամատոյցի ղրկած ալիւրն ու հագուստեղէնը : Աւարէն մաս մըն ալ կը ղրկէին Ռուսիա, իբրեւ «Խ. Հայաստանի եղբայրական նուէրը Լենինին » :

Կողոպուտն ու բռնութիւնները չէին բաւեր, բանտերը սկսան լեցնել դաշնակցական եւ չէզոք հարիւրաւոր մտաւորականներով, դրժելով իրենց գրաւոր խոստումը : Զիւն -ձմեռ օրով, սառնամանիքներու մէջէն դէպի աքսորավայր քըշեցին Հայկական բանակի քանի մը հարիւր սպաները՝ գլխաւորութեամբ զօր. Նազարբէկեանի :

Բաժակը յորդեցաւ՝ երբ բանտին մէջ սկսան կացիններով սպաննել բանտարկեալները, Համազասպն ու ընկերները :

Փետրուար 18ին Հայաստանի ազատասէր ժողովուրդը պոռթկաց : Մէկ սիրտ մէկ հոգի ոտքի կանգնեցաւ՝ հայրենիքէն դուրս քշելու համար կարմիր բանակը, որ սանձարձակ կը գործէր, առանց խղճահարութեան : Բոլշեւիսմի սկզբունքները կը փորձէր գործադրել մեր մինուճար հայրենակիցներու գլխուն : «Անշուն գիւղ էին գտեր, առանց գաւազանի կը պտըտէին »...:

Հայ ժողովուրդը առաջինն եղաւ, որ ըմբոստութեան դրօշը պարզեց բոլշեւիկեան դաժան բռնակալութեան դէմ : Ամբողջ աշխարհի առջեւ ցոյց տուաւ ազատ եւ անկախ ապրելու իր կամքը :

Կարմիր բանակը՝ ինչպէս մեր օրերուն՝ Եւրոպայի սրտին վրայ, — Փեշթայի մէջ — արեան մէջ խեղդեց հայկական նոր ազատամարտը :

Քառասուն օր միայն տեւեց դիմադրութիւնը :

Բիրտ ուժը անգամ մը եւս տարաւ յաղթանակը :

Սակայն չկրցաւ — եւ պիտի չկրնայ երբեք — մարել հայ ժողովուրդի սրտէն ազատութեան հուրը, որ յաւէտ պիտի մնայ անշէջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ 5 ՄԻԼԻԱՌ ՏՈԼԱՐԻ

ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՎԱՐԿ ՄԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԷՆ

*

Միացեալ Նահանգներու նախագահ՝ Այզընհաուըր, Ամերիկեան ֆոնկրէսէն պահանջեց 4·175·000·000 տոլարի վարկ մը, որ պիտի յատկացուի օտար երկիրներու զինուորական եւ տնտեսական օժանդակութեան :

Միայն զինուորական օժանդակութեան համար պահանջած է երկու միլիառ տոլարի պատկառելի գումար մը : Նախագահը իր պահանջը հիմնաւորած է յայտարարելով . — « Խ. Միութեան բանակի քանակին պակսեցումը, ոչ մէկ ձեւով կը տկարացնէ այս վերջինին յարձակողական ուժը : Արդէն՝ Խրուշչեւ միշտ նոյնը կը կրկնէ » :

Տնտեսական օժանդակութեան համար հետեւեալ գումարները կը պահանջէ :

724 միլիոն տոլար ազգային պաշտպանութեան համար (պիտի յատկացուի Արեւմտեան դաշնակից պետութիւններուն) : 268 միլիոն տոլար «մասնաւոր օժանդակութեան» համար : Այս գումարէն պիտի օգտուին՝ Մարոք, Լիբիա, Թունուզ եւ Միջին Արեւելքի կարգ մը երկիրներ, ինչպէս Յորդանան : Տնտեսական օժանդակութիւն պիտի ստանայ նաեւ՝ Աֆղանիստան, «որպէսզի կարենայ դէմ դնել Խորհրդային թափանցումին » : 172·5 միլիոն տոլար «թեքնիք օժանդակութեան» համար :

Նախագահը, Խորհրդարանին յատուկ ուշադրութիւնը հրաւիրած է Հարաւային Ասիոյ եւ Ափրիկէի թերաճ երկիրներուն օգնելու անհրաժեշտութեան վրայ : « Սահարայի հարաւը տարածուող ու իրենց անկախութիւնը ստացող երկիրներուն տնտեսական կարեւոր օժանդակութիւն մը պիտի ըլլայ «յատկապէս կրթական մարզին մէջ» : Ինչ կը վերաբերի Հարաւային Ասիոյ, Այք ուզած է որ Ամերիկա գլուխ հանէ Հինտուս գետի ջուրերը որոգութեան նպատակներով գործածուելու, Հնդկաստանի եւ Փաքիստանի ծրագիրը :

Միացեալ Նահանգներու նախագահը, ներկայացնելէ ետք իր պահանջները, շեշտած է նիւթական այդ օժանդակութեանց այժմէութիւնը եւ կարեւորութիւնը ի խնդիր «Ազատ աշխարհի պահպանման » :

« Իմ վերջին ճամբորդութիւնս — յայտարարած է Այք — Ասիոյ, Միջին Արեւելքի եւ Եւրոպայի երկիրները, ցոյց տուաւ եւ համոզեց զիս, որ աշխարհի ամէն կողմը, ազատութիւնը եւ ժողովրդավարութիւնը սիրող անհատներ եւ պետութիւններ իրենց աչքերը դէպի մեզ դարձուցած են, ոչ թէ նախանձութեամբ եւ քինախնդրութեամբ, այլ՝ այն յոյսով որ մենք պիտի օգնենք իրենց եւ տէր պիտի կանգնինք ազատ աշխարհին : Եթէ կ՚ուզենք քաղել խաղաղութեան պտուղը, ապա անհրաժեշտ է որ մեր օգնութիւնը չզլանանք » :

ՆՈՐ "ՀԱՐՈՒԱԾՈՂ ՈՒԺԸ,,

ԵՒ ԻՐ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

•

Անվիճելի է որ Ֆրանսական տարեգրութեան մէջ, Սահարայի ռումբին յաջող փորձը, մեծ եւ նշանակալից էջ մը բացաւ : Ֆրանսա, ցարդ, կը նկատուէր «փոքր մեծ» մը : Այսուհետեւ պիտի նկատուի իրաւ մեծ մը : Պետական եւ զինուորական շրջանակները, արդէն իսկ կը խորհին միջոցներ ձեռք առնել գլուխ հանելու՝ հիւլէական զէնքերով օժտուած նոր «հարուածող ուժ» մը : Պետական մարդոց կարծիքով, Միացեալ Նահանգները, նկատի առնելով Խ. Միութեան հիւլէական ուժին կարեւորութիւնը, հետզհետէ պիտի հրաժարին Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութենէն : Իրենց կարծիքով, հիւլէական երրորդ (երկրորդը՝ Անգլիա) ուժի մը ներկայութիւնը պիտի զօրացնէ Արեւմտեան պլոքին վարկը :

1960ին, զինուորական պիւտճէին մէջ, նախատեսուած է կարեւոր գումար մը, որ պիտի յատկացուի շինութեանը ձայնի արագութիւնը գերազանցող յիսուն սրընթաց ռմբաձիգներու, որոնք պիտի կարողանան կորիզային ռումբեր փոխադրել :

Քաղաքական շրջանակները դիտել կուտան թէ կորիզային «հարուածող ուժ » մը ստեղծելով, անուղղակի կերպով, Ֆրանսա պիտի յաջողի տարհամոզել հակառակորդ ճակատը : Ուրիշ խօսքով, Խ. Միութիւնը հարկադրաբար պիտի ստիպուի նկատի առնել Ֆրանսայի հակահարուածելու կարողութիւնը : Տղայական է անշուշտ մտածել թէ միս – մինակը Ֆրանսա դէմ կրնայ դնել Խ. Միութեան, սակայն, ինչպէս դիտել կուտայ Զօր. Կալուա, «ի սպառ կորսուելու պարագային՝ կրնայ առնուազն փոխադարձել » : Մինչեւ համաշխարհային առաջին պատերազմը, գոյութիւն ունէր միայն ճակատի «ռազմավարութիւնը » : Երկրորդ աշխարհամարտին, ասոր վրայ աւելցաւ «միջոցներու »ռազմավարութիւնը (օդանաւեր, ընդծովեաներ, փոխադրութիւն) : Այժմ երբ մէկ վայրկեանէն միւսը հեռավար հրթիռներ եւ կորիզային զէնքեր կրնան երկիրներ քանդել, այլեւս տեղ չէ մնացած ռազմաճակատի, ոչ ալ միջոցներու ռազմավարութեան : Երբ Խրուշչեւ ուռուցիկ բառերով կը յայտարարէր Խ. Միութեան ուժերու կրճատումը, շատ լաւ գիտէր թէ նման քայլ մը ոչ մէկ ձեւով պիտի տկարացնէ իր երկրին՝ «հարուածելու ուժը » :

Իրերու այս վիճակին մէջ, Ֆրանսայի կորիզային զէնքեր ունենալը խաղաղութեան պահպանման կարեւոր ազդակներէն մէկն է : Անտարակոյս Ֆրանսայի ձայնը, միջազգային քաղաքական աշխարհէն ներս, աւելի ազդեցիկ պիտի դառնայ :

Հաւանական է նաեւ որ Միացեալ Նահանգները վերաքննեն իրենց քաղաքականութիւնը կորիզային զէնքերու նկատմամբ :

Ցարդ, Մաք – Մահոնի օրինագծով, այս վերջինները կը մերժէին հիւլէական գաղտնիքներ հաղորդել իրենց դաշնակիցներուն :

Պատճառներէն մեծագոյնը, այն մտավախութիւնն էր թէ իրենց փոխանցած կորիզային գաղտնիքները կրնան փոխանցուիլ Խ. Միութեան :

Ներկայիս այդ մտավախութիւնը հիմք չունի :

Նախ՝ Խ. Միութեան համար գաղտնիք չէ մնացած, ապա Ֆրանսա տէր է այլեւս հիւլէական ռումբի գաղտնիքներուն :

Հաւանաբար նկատի ունենալով այս պարագան, նախագահ Այզընհաուըր դեռ վերջերս պատրաստակամութիւն յայտնեց փոխանցելու իրենց ի պահ դրուած կորիզային կարեւոր գաղտնիքները :

Ցամենայն դէպս, միջազգային ներկայ թոհուբոհին մէջ, Ֆրանսայի կշիռը մեծապէս բարձրացաւ : Յուսալից նոր հեռանկարներ կը բացուին Ֆրանսայի առջեւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ մամուլի ասուլիս մը տուած է Օսլոյի խորհրդային դեսպանատան մէջ, ուր, ինչպէս դիտել կուտայ տեղական մամուլը, հարցումներու պատասխանած է սովորական վարպետութեամբ : Երբ իրեն հարց տրուած է թէ լուր ունի՞ Արժանթինեան ջուրերուն մէջ գտնուող խորհրդաւոր ընդծովեայէն, որ կը կարծուի խորհրդային ըլլալ, փոխ – վարչապետը պատասխանած է .— Անհաւատալի է որ մարդիկ այսքան յիմար ըլլան : Բաւական միջազգային ջուր կայ, ի՞նչու երթալ ծոցի մը մէջ պահուըտիլ : Եթէ միայն ծովի զգեստով դեղեցիկ կիներ դիտելու համար է, աւելի լաւ է իբրեւ զբօսաշրջիկ երթալ » : Անդրադառնալով եօթերու եւ վեցերու (ազատ փոխանակութիւն եւ հասարակաց շուկայ), Միկոյեան ըսած է . — «Ասիկա ցոյց կուտայ որ փոս մը կը փորուի Եւրոպայի մէջ, որ առեւտրական պատերազմի մը երեւոյթն ունի » :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Կալկաթայէն Ռանկուն (Պիրմանիա) հասած է : Օդակայան զինքը դիմաւորելու գացած են՝ նախագահ Իւ – Ուին – Մոնկ եւ պետական դէմքեր : Խ. վարչապետը երկու օր պիտի մնայ Պիրմանիա, հուսկ ապա կը մեկնի Ինտոնեզիա :

ՏՈՔԹ. ՓԵՐԷԶ եւ Պ. Սիւզինի ձերբակալուեցան առջի օր Ալժէի մէջ : Մաս կը կազմէին Ալֆազար գունդին : Այս երկուքը ինչպէս միւս ձերբակալուածները Փարիզ կը փոխադրուին դատուելու համար : Այս փոխադրութիւնը կ՚ըլլայ համաձայն դատական օրինագիրքին 665 թիւ յօդուածին, որ կը նախատեսէ թէ նման փոխադրութիւնները կրնան կատարուիլ երբ պատժական խնդիր մը տեղական ցոյցերու առիթ կրնայ տալ :

ՊԵՐԼԻՆԻ քաղաքապետը՝ Վիլլի Պրանտ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց թէ Խորհրդ. Միութիւնը չի կրնար որոշումներ տալ Պերլինի մասին, որովհետեւ իրաւունք չունի ուրիշին ունեցածով զբաղելու :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԱՌԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

—o—

ՄՄԲ.— Օրուան հետաքրքրութեան առարկան է «հայկական տառատեսակներ» խորհրդաւոր պատմութիւնը : Այս առթիւ՝ « Սովետ. Գրականութիւն » ամսագիրէն (1959 Դեկտ. թիւ 12), կը հաղեցնենք հետեւեալ յօդուածը , շարունակելու համար ... ցուցահանդէսը, զոր ուզեցինք կազմակերպել՝ տալով մամուլի վրայ արտայայտուած բոլոր տեսակէտները :

Բացայայտ է, որ իւրաքանչիւր ժողովուրդի բարձր մշակոյթի արգասիք են տառը եւ գիրը , որոնք բոլոր դարերում մեծ դեր են կատարել ամէն մի ժողովուրդի գիտութեան, գրականութեան , արուեստի զարգացման գործում : Հիմնականում տառի եւ գրի չնորհիւ է, որ մենք կարողանում ենք թափանցել դարերի խորքը :

Տառի գիւտի մասին չատ պատկերաւոր է ասել հին յունական մեծ մտածող Պղատոնը, « Մարդու ամենահրաշալի գործերից մէկը տառի գիւտն է, դա այնպիսի մեծագործութիւն է ,որ տառըգտնողին պէտք է Աստուած համարել կամ աստուածանման մարդ »:

Հայերն էլ պատկանել են հնագոյն այն ժողովուրդների թիւին, որոնք մարդկային մշակոյթի ծաղկման արշալոյսին ըստեղծեցին իրենց տառը, գիրը, յանձին Մեսրոպ Մաշտոցի, որի ստեղծած տառերը աւելի քան 1500 տարի գործածուում են մեր ամէն մէկ գիրքի հետ եւ չատ քիչ փոփոխութիւններով քննութիւն են բռնել դարերի առաջ :

Գաղտնիք չէ, որ հայկական տառերի առեղծումով միայն հնարաւոր դարձաւ հիմք դնել եւ զարկ տալ մեր գիր ու գրականութեան :

Դրա պերճախօս վկաներն են , այսօր Երեւանի պետական մատենադարանի ձեռագիր ու տպագիր այն հազուագիւտ գիրքերը, որոնք մեր ժողովուրդի դարաւոր մշակոյթի լաւագոյն արժէքներն են իրենց մէջ ամփոփում : Ո՞ւմ յայտնի չէ, որ հայկական տառերի չնորհիւ էր , որ հայ մատենագիրները դարերի բնաջնջող արհաւիրքներից եւ օտարերկրեայ նուաճողներից փրկել են ինչ հնարաւոր էր :

Մեսրոպեան տառերը, որոնք հազար ու մի թելերով կապուած են մեր դարաւոր, հարուստ գրականութեան հետ եւ նրա հիմքն են հանդիսանում, մտել են մեր ժողովուրդի կենցաղի մէջ, իրաւունք են նուաճել ապրելու ժողովուրդի լեզուի հետ, որպէս նրա գրաւոր արտայայտիչը : Եւ բնական է, որ այդ տառերը ուրիշ տառատեսակներով փոխելու մասին խօսք անգամ չի կարող լինել : Վերափոխել տառերը նշանակում է տեղիք տալ անտեղի նիւթական խոչոր ծախքերի , դժուարացնել հրատարակչական գործի յետագայ աճումը , եւ որ ամենակարեւորն է՝ սահմանազատել մեր ժողովուրդին իր ըրական հարուստ ժառանգութիւնը յետագայում լայնօրէն հաղորդակցելու հնարաւորութիւններից :

Մեր տառերն ունեն ազգային ուրոյն ձեւ եւ ոճ, կառուցուածքի ներդաշնակութիւն եւ օժտուած են Հայոց լեզուին յատուկ հնչիւնային կանոնները արտայայտող ճկունութեամբ : Ինքնատիպ հասկնալի է թէ ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս անցեալում, այնպէս էլ այժմ, ոչ մի արմատական փոփոխութիւն չի կատարուել եւ չի էլ կարող կատարուել տառատեսակները ձեւափոխելու ուղղութեամբ :

Սակայն պահպանելով հանդերձ Մեսրոպեան տառերի հիմնական ձեւերը, մենք կարող ենք բարեւոխել տառատեսակները եւ չատացնել տառատեսակները : Այս ուղղութեամբ անցեալում կատարուել են որոշ փորձեր : Բայց միայն այժմ է որ մեր ժողովուրդի մշակոյթի անսահմանափակ զարգացման պայմաններում՝ լուրջ աշխատանք է կատարւում այդ ուղղութեամբ :

Խորհրդ. Հայաստանի ղեկավար մարմինները անցեալ տարի (1958) քննութեան առան հայկական տպագրական տառատեսակների յետագայ հարստացման, բազմատեսակ, գեղեցիկ, դիւրըն-թեռնլի տառեր ունենալու խնդիրը եւ այդ նպատակով մօտակայ տարիների համար յատկացրին աւելի քան 14 միլիոն րուբլի դրամ, որոնց մէկ միլիոն րուբլին ար-ըամադրուեց 1958 թուականին, որպէսզի յետագայում աւելի լայնացուեն այդ ուղղութեամբ կատարուող աշխատանքները :

Հայաստանի մշակութային նախարարութիւնը, յատկացուած դրամարն աւելի նպատակայարմար եւ խելացի օգտագործելու ցանկութիւնից ելնելով, 1958 թը - ուականին յայտարարեց մրցանակաբաշխութիւն՝ հայկական տպագրական նոր տառաձեւեր ստեղծելու համար, նպատակ ունենալով այդ գործում ներգրաւելու մտաւորականների աւելի լայն խաւերին եւ թոյլ չտալու որ պետական ու համաժողովրդական այդ գործը սահմանափակուի մի քանի մասնագէտների չըջանակում եւ դառնայ նրանց մենաշնորհը : Այդ միջոցառումը լաւ ընդունուեց ժողովուրդի կողմից, որպէս վաղուց հասունացած մի հարց : Դրա գործնական արդիւնքը եղաւ այն որ չատ կարճ ժամանակամիջոցում ստացուեցին տառատեսակների բաւականին նոր նախագիծեր եւ մի չարք առաջարկութիւններ հայկական տպագրական տառաչինարարութեան հարցերի վերաբերեալ :

Բայց ցաւօք սրտի, ստացուած առաջին մի քանի նախագիծերից ու հարցումներից երեւաց, որ այդ գործին մասնակցող ոչ-ըոչ անձինք նկատի չեն առել մրցանակաբաշխութեան պայմանները՝ հրապարակուած «Սովետ. Հայաստան»ի 1958 թը - ւականի Յուլիսի 13ի համարում եւ Հայաստանի միւս թերթերում, որտեղ ուղղակի ասուած է.

« Ներկայացուած տառատեսակների նախագիծերը պէտք է բաւարարեն հետեւեալ հիմնական պայմանները . —

Ա) Հիմնականում պահպանելով ներկայումս գործածուող հայկական տառատեսակները, աւելի գեղեցկացնել եւ դարձնել դիւրընթեռնլի :

Բ) Ուղղել գործող տառերում եղած թերութիւնները եւ մշակել լրիւ տեսակաչար :

Գ) Նոչորացնել տառի հիմնական մասը՝ պահելով համաչափութիւնը ինչպէս տառատպատկերների գլխի ; այնպէս էլ ներքեւի կողմից :

Դ) Ապահովել խնայողութեան հարցը առանց տառատպատկերները խախտելու :

Չնայած այդ պարզ ու հասկնալի պահանջներին, այնուամենայնիւ հեղինակներից մի մասը չեղուել էր եւ ներկայացրել այնպիսի նախագիծեր, որոնք ոչ մի կապ չունեն Մեսրոպեան տառատպատկերների հետ : Մրցանակաբաշխութեան Յանձնաժողովը, նկատի առնելով այդ , դատաւ նպատակայարմար՝ մամուլով հանդէս գալ եւ լրացուցիչ պարզաբանում տալ, որպէս զի յետագայում մանակցողները նկատի ունենան հրապարակուած պայմանները եւ թոյլ չտան չեղումներ :

Ի պաշտպանութիւն Մեսրոպեան տառատպատկերների, մրցանակաբաշխութեան յանձնախումբի յանձնարարութեամբ, մենք մի յատուկ յօդուած գրեցինք «Երեւան» թերթում 1958 Օգոստոսի 17 համարում,, որտեղ ասուած էր.— «Գործի ընդհանուր չհերից եւ նելով, մենք հարկադրուած ենք մի ան-գամ եւս անդրադառնալ այդ հարցին, այն բանի համար, որ ստեղծուած ոչ ճիշդ, նոյնիսկ վնասակար կարծիքները փարատուեն եւ որոշակի տեսակէտ ստեղծուի, որպէսզի ոչ մի բան չխանգարի այն մեծ գործին, ինչ արդէն սկսուած է, օգնել մրցանակաբաշխութեան մասնակիցներին՝ ճիշդ հասկնալու առաջադրուած պահանջները եւ ապարդիւն փորձեր չկատարեն :

Մէկ անգամ եւս ի լուր բոլորի, յայտնում ենք որ մրցանակաբաշխութեան պահանջներին հակասող առաջարկներն ու փորձերը կը մնան անհետեւանք, քանի որ դրանք վնասում են գործին եւ ոչ մի ընդհանուր բան չունեն հայկական տառերի բարեփոխման խնդիրների հետ :

Հայկական տպագրական տառերի հա-րըստացման եւ բարելաւման նպատակն է՝ հիմնականում պաշտպանել Մեսրոպեան տառատպատկերները եւ միեւնոյն ժամանակ բազմացնել, հարստացնել տառերի տեսակները, որպէսզի ամէն մի գրական սեռ չարուի իւրայատուկ տառատպատկերներով, գեղեցկացնել նրանց արտաքին տեսքը, վերացնել հայկական տառերի չեղութիւնը, մազուկները եւ որոշ տառերի խիստ միանմանութիւնը » :

Այնուհետեւ ասուած է. «Հետեւաբար տպագրական տառերի բազմացման եւ բարեփոխման խնդիրը սերտօրէն կապուած է տառատպատկերների պահպանման հետ » :

ԵՂԻՇԷ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՅՔԱՐԻՆ ԷՈՒԹԻՒՆԸ

●

Ուրեմն՝ բոլշեւիսմը, իր պատմութեան ընթացքին, մինչեւ հոկտեմբերեան յեղափոխութիւն, ինչպէս նաեւ յեղափոխութենէն յետոյ՝ յաճախ գործակցէր, յարմարուեր եւ համաձայնութիւններ կնքեր է նոյնիսկ դրամատիրական կուսակցութիւններու հետ : Ի հարկէ վաղը, երբ անհրաժեշտութիւն զգացուի, բոլշեւիսմը, որ այսօր կը ներկայանայ իբրեւ պաշտպան եւ ախոյեան միջազգային յեղափոխական բանուորութեան չահերուն, ի՞նչ երաշխիք կայ, որ վաղը, պարագա - ներուն եւ պայմաններուն համաձայն , պիտի չփոխէ իր դիրքը, համաձայնէ - լով դրամատիրական եւ կայսերապաշտ , կրօնա - պահպանողական , նոյնիսկ ֆա - շական տարրերու հետ, միչտ առաջ քշե - լով պարագաներու եւ պայմաններու հարկադրանքը, եւ միջազգային յեղափոխութեան ընդհանուր չահերը : Անչուչտ , պարագաներու եւ պայմաններու այս հարկադրանքն էր, եւ, միւս կողմէ , միջազգային բանուորութեան ընդհանուր չահերը, որ մղեցին բոլշեւիսմը, 1939ին բարեկամութեան ձեռք կարկառելու Հիթլերի գլխաւորած նացի Գերմանիոյ եւ բաժակ պարպել Հիթլերի արեւշատութեան համար ... :

Այսօր, Խրուչչեւները, պարագաներու եւ պայմաններու նոյն հարկադրական անհրաժեշտութիւնը եւ յեղափոխութեան դերագոյն չահերը առաջ քշելով, նոյն պատեհապաչտական սկզբունքն է որ կը դործադրեն, երբ իրենք զիրենք կը ներկայացնեն ախոյեան միջազգային խաղաղութեան եւ դրամատիրական ու սոցիալիստական կարգերու համակեցութեան , անչուչտ, որոչ ժամանակ չահելու եւ դիրքերը ամրացնելու միտումով :

Եւ հաւատարիմ բոլշեւիկեան աւետարանի պատուէրներուն, բոլշեւիսմի հետեւորդները, պետական վարիչ դէմքերէն սկսելով մինչեւ յետին չարքայիկը, մոռւլի օրականներէն մինչեւ բեմը, առանց մոռնալու ձայնասփիւռն ու հեռատեսիլը, ինչպէս նաեւ գրողներն ու ճառախօսները իրենց կարգին, ամէն տեղ, հանրային կեանքի մէջ թէ այլուր, ընդունակ են ոչ միայն ցեխի մէջ փորի վրայ պառկած սողալու լարախաղացութեան, այլեւ, երբ անհրաժեշտութիւն կայ, դիտեն ատել, դիտեն դաւել, դիտեն խարդախել, դիտեն դործադրել խորամանկութիւն, ճարպիկութիւն, եւ մարդկային բարոյական ըմբռնումներով չթոյլատրուած մեթոտներ, ճշմարտութիւնը լուութեան դատապարտելու համար՝ թէ բանիւ, եւ թէ՝ մանաւանդ գործով :

Ի դէպ, որոչ դէպքեր, բարոյական այս տեսանկիւնէն դիտելով միայն, այսօր հասկնալի կը դառնայ հայ կեանքի մէջ եղած այն հակասական, տարօրինակ եւ անբնական իրողութիւնը: Երբ դրամատիրական , աղա - փաչայական հակումներով ոամկավարները, դարձեր են քաղաքական ուղեկիցները վարդապետու - թեան մը ,որ ինքզինքը կը դաւանի յայտնապէս թշնամի դրամատիրութեան, եւ ամէն օր, կը ջանայ նոր ճեղք մը բանալ դրամատիրութեան չարքերուն մէջ, երբ, միւս կողմէ, ինքզինքը Սոցիալ Դեմոկրատ - բատ յայտարարող Հնչակեանը, տարին 12 ամիս, ճոռոմաբան ածականներով դովքը կը հիւսէ վարչակարգի մըոր ոչինչ ունի դեմոկրատական, այլ, հիմնուած է ոստիկանական բիրտ ուժի եւ բռնակալութեան վրայ :

Պիտի գայ օր մը, անչուչտ, որ պատմութեան առջեւ, վարագոյրը պիտի բացուի եւ մեր աչքերուն առջեւ պիտի պարզուին այս տարօրինակ եւ անբնական գործակցութեան իրական դրդապատճառները, ողբերգական գաղտնիքը մեր կապարանոց մէջտեղ նետելով եւ հանրութեան սեփականութիւնը դարձնելով :

Երբ այս է բարոյական դիմագիծը կազմակերպութեան մը որ սկզբունք չունի , որ սուտը, կեղծիքը խարդախելը, դաւելը , ճշմարտութեան վրայէն լուութեամբ անցնիլը դարձուցեր է առաքինութիւն, բնական է որ այսպիսի կազմակերպութեան մը խօսքը կը դադրի որեւէ արժէք ներկայացնելէ, եւ կը դառնայ պարզապէս միջոցին մէջ նետուած պարապ աղաղանդ մը, անարժան , որեւէ լուրջ պատասխանի :

Սակայն, միւս կողմէ հանրային կարծիքը լուսաբանելու ցանկութեամբ , անհրաժեշտ կը նկատենք այստեղ ներկայացնել բոլոր այն կարեւոր խնդիրները , որոնք, իրականութեան մէջ, գաղթաչարհը ալեկոծող պայքարներուն առանցքը կը կազմեն, եւ որոնց վրայէն, համաձայն իր սովորութեան, բոլշեւիսմը գիտակցաբար կ'ուզէ լուութեամբ անցնել :

Գաղափարական հակառակութեան, կամ պայքարի առիթ տուող առաջին եւ գլխաւոր պատճառները Դաչնակցութեան եւ բոլշեւիսմի միջեւ, ինչպէս անցեալին, նմանապէս նաեւ այսօր, կը հանդիսանան ազգութեան եւ հայրենիքի հարցերուն տրուած տեսական, գաղափարական բովանդակութիւնը եւ գործնական ըմբռնումներն են : Պայքարը այս երկու հարցերու չուրջ, բոլշեւիսմի եւ Դաչնակցութեան միջեւ, կուգայ չատ հինէն, նախահոկտեմբերեան չրջանէն : Մինչ Դաչնակցութիւնը այս երկու հարցերուն կուտայ մնայուն, յաւիտենական արժէք, բոլշեւիսմը՝ ընդհակառակն, զանոնք կը նկատէ ժամանակաւոր ,անցողակի երեւոյթ մը : Ուրեմն, ազգութեան եւ հայրենիքի հարցերուն մէջ, անոնց տրուած իմաստին ու բովանդակութեան տեսակէտով, Դաշնակցութիւնը եւ բոլշեւիսմը, այս երկու հարցերուն մէջ, գաղափարական տեսակէտով, կեցած էին իրարու հիմնովին հակառակ դիրքերու վրայ : Այսպէս՝ ըստալինեան ուսմունքին համաձայն :

« Ժամանակակից ազգերը արդիւնք են որոչ պատմաչրջանի մը, արդիւնք են դրամատիրութեան ծաղկման, աւտոնոմութեան հաչուեյարդարով եւ դրամատիրութեան զարգացումով միաժամանակ սկիզբ կը դրուի մարդոց համախմբումին ազգութեանց հիմունքով » :(Տես, «Մարքսիզմը եւ Ազգային – գաղութային հարցը» . Ստալին . Մոսկուա . 1938 . էջ 65 . եւ Վ . Նաւասարդեանի «Բոլշեւիսմը եւ Դաչնակցութիւնը» : 1949 , Գահիրէ , էջ՝ 16) :

Այս տեսութիւնը՝ միայն Ստալինի ուղեղէն ծնունդ առած տեսակէտ մը չէր , այլ, իրմէն առաջ, զանոնք քարոզած էր, քիչ մը տարբեր բառերով, բոլշեւիսմի տեսաբանը, նոյնիքն Վլատիմիր Իլիչ Լենինը :

«Ազգ . հարցի, հանդէպ Մարքս եւ Էնկէլս ընդհանրապէս վերաբերած են խօսքէն , քննադատաբար՝ ընդունելով անոր պայմանադրօրէն պատմական նչանակութիւնը, «բանուորական հարց»ի բաղդատումով՝ ազգային հարցի ստորադաս արժէքը ենթակայ չէր ոչ մէկ կասկածի Մարքսի համար» : (Տես , Լենին , «Մարքսիզմի գործեր» հատոր17 . Մոսկուա 1921 , էջ 459 – 460 . եւ Վ– Նաւասարդեանի Բոլշեւիզմը եւ Դաչնակցութիւնը , 1949 , Գահիրէ , էջ՝ 16 – 17) :

1923 թուականին, համամիութեան կուսակցութեան ԺԲ . համագումարին մէջ 417 – 23 Ապրիլ , 1923) , ուր կը քննուէր ազգային հարցը , Ստալին , հարցին գէկուցաբերը , անդրադառնալով քիչ վերը յիչատակուած քաղուածքին , կը յայտարարէր :

*« Հոս չատերը ապաւինեցան Վլատիմիր Իլիչի գրութեանց եւ յօդուածներուն : Ես պիտի չուզէի յիչատակել անունը իմ ուսուցչիս՝ ընկեր Լենինի՝ որովհետեւ անիկա հոս չկայ (Վլատիմիր Իլիչ Լենին, այդ օրերուն հիւանդ էր) այնուամենայնիւ, ես հարկադրուած եմ յիչատակել անվիճելի ճշմարտութեան հանդամանք ունեցող կտոր մը, որ ոչ մէկ թիւրիմացութիւն չի յարուցաներ, որպէսզի ընկերներու միտքին մէջ ոչ մէկ տարակոյս չմնայ , ազգային հարցի տեսակարար կշռի մասին : Ինքնորոշման նուիրուած յօդուածին մէջ, քննարկելով Մարքսի նուածին մէջ, քննարկելով Մարքսի նուածին մէջ, քննարկելով Մարքսի ն

ԱԿՎՃՆՈՒ ԴՎԱՅՈՎՈՒ

ՊՎՍՈՒ ԲԿԱՅՈՒՆ

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Փ.

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ա Ր Ա Ր Ա Ն Ք

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ շրջանի ընկերները :

ԼԻՈՆ.— 26 Փետրուար Ուրբաթ գիշեր :

ՏԷՍԻՆ.— 27 Փետր. Շաբաթ գիշեր :

ՎԻԷՆ.— 28 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— 29 Փետրուար, Երկուշաբթի գիշեր :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— 1 Մարտ, Երեքշաբթի գիշեր :

ՎԱԼԱՆՍ.— 2 Մարտ, Չորեքշաբթի գիշեր :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— 3 Մարտ, Հինգշաբթի գիշեր :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան, Նոր Սերունդի Կ. Վարչութեան եւ «Փոթորիկ» խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21-ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Շաւիլի «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Անդամատետրերը միասին բերել :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարշ Միսաքեան» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. Փարիզի «Ռոստոմ» եւ «Քրիստափոր» խումբերու վարչութիւնները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Մշակոյթի տան փոքր սրահին մէջ :

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի եւ «Յառաջ» խումբի միացեալ ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆ

Concerts Chouteau

Յայտագիր.—

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ՝

Զուրգակի քոնչերթօն եւ Գայանէ :

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ՝ դաշնակի քոնչերթօ (Ա. ունկնդրութիւն) եւ հայկ. ժողովրդական երգեր :

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ (ԴԱՇՆԱԿ)

GÉRARD JARRY (Violon)

եւ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ ղեկավարութիւն՝

RENÉ-PIERRE CHOUTEAU

Մարտ 7, Երկուշաբթի ժամը 21ին, Սալ Կավօ :

Տոմսերու գին 2·50էն 10 Ն. Ֆ. :

Դիմել սրահը եւ Տիւրանին :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Փետրուարեան ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Կիրակի, Փետրուար 21ին, ժամը 15ին Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի :

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին : Խմբերգներ Նոր Սերունդի կողմէ : Մեներգ՝ Օր. Վ. Մուրատեան, Տիկին Ռբստիկեան, Տիկին Սիրարփի Փերսիքեան (Վալանսէն), կենդանի պատկեր՝ Հայր եւ որդի դէմ դիմաց : Շարժանկար՝ Սինէ Ղազօ :

Արտասանութիւններ՝ փոքրիկներ Տէլամճեան, Բարսեղեան եւ ընկ. Յ. Մաթոսեան :

Պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

Հայկական մթնոլորտ :

×

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մարսէյլի «Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին : Հանդէս եւ պարահանդէսով :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի կողմէ :

20 Փետրուար, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Պէրիէ – Միյէի շքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, ընտիր նուագախումբ :

Ճոխ պիւֆէ եւ այլազան տեսակի խաղեր :

×

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17-ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը եւ հոգաբարձութիւնը հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարէ այս Կիրակի օր, Սրբոց Ղեւոնդեանց տօնին առթիւ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ Տ. Գէորգ Արք. Իւթիւճեանի, Տ. Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեանի, Յովհ. քհնյ. Հիւնքեարպէյէնտեանի, Սահակ քհնյ. Իւթիւճեանի, Կոմիտաս քհնյ. Սրպեանի, Բարնաբաս քհնյ. Խընտամեանի, Աբիսողոմ քհնյ. Թորոսեանի, Մեսրոպ քհնյ. Մեսրոպեանի, Վահան քհնյ. Խոյեանի, Բարթող քհնյ. Թագմանեանի, Գարեգին քհնյ. Տէօվլէթեանի, Մկրտիչ քհնյ. Արսլանեանի, Գէորգ քհնյ. Նիզամեանի, Ներսէս քհնյ. Գանճեանի, Գրիգոր քհնյ. Ճէպէճեանի, Յուսիկ քհնյ. Ադամեանի, Գէորգ քհնյ. Դաւիթեանի, Լեւոն քհնյ. Արսլանեանի եւ Վարդան քհնյ. Պաղտատլեանի հոգւոց հանգստեան :

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Դասախօսներ

Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ, Կ. ՄԵՀԵԱՆ, Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ եւ ուրիշներ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդականներուն : Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է :

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին :

Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի, Սալ Քատէի մէջ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Հայկանուշ Բարսեղեանի մահուան եւ Նշան Պաղտատեանի մահուան տարելիցին առթիւ Տէր եւ Տիկին Սերճանեան եւ Տէր եւ Տիկին Արապեան յիսունական Ն. Ֆ. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

Հրաւէր ընդհ. ժողովի եւ կոչ Թեկնածութեան

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ երեքշաբթի, 22 Մարտ ժամը 20·30ին, 32 բիւ տը Թրէվիզ :

Կանոնագրի թիւ հինգ յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան :

Թեկնածութիւնները պարտին Աղքատախնամի գրասենեակը հասնիլ ամէնէն ուշը Մարտ ութին :

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ընթեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրեց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

(ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)

ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ապրիլեան Սերունդի (նախկին Զ. Ո. Մ.) Փարիզի Կեդր. վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ – անդամուհիները այս Երկուշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Ռէժանի սրճարանի վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Բացականները վերջնականապէս հրաժարեալ պիտի նկատուին :

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պատշաճօրէն պիտի տօնուի Վարդանանց ազգային պատմական տօնը, յառաջիկայ Փետրուար 25ին, ժամը 10ին : Յետ պատարագի աշակերտութիւնը պիտի երգէ եւ արտասանէ օրուան պատշաճ կտորներ : Աբարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր վարժարաններու աշակերտութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ հայ հասարակութիւնը :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10), ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ :

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ :

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE V Ի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-72

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ., ուսանողներու համար 3 Ն. Ֆ. :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Շաւիլի Կրօնական Ընկերակցութեան կողմէ

Ինպաստ Եկեղեցւոյ եւ դպրոցին

ՏԵՂԻՈՅՆ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի Մարտ 13, ժամը 15ին

Երգ, արտասանութիւն եւ պար դպրոցի աշակերտներուն կողմէ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆի

Ժողովուրդի խնդրանքին վրայ երկրորդ անգամ կը ներկայացուի

Շէյքսփիրի ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՄԵԳԵՐԱՆ

Բեմադրութիւն՝ ՓԱՆՈՍԻԿ ՓԱՆՈՍԵԱՆի

Ժամը 8էն վերջ եւրոպական պարեր

ՊԻՒՖԷ ՄՈՒՏՔ 3 Ն. ՖՐԱՆՔ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

VENDREDI 19 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8727 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4528

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ

*

Ալժերիոյ վերջին դէպքերը եւ այդ առթիւ քաղաքական զանազան կուսակցութեանց եւ արհեստակցական Միութեանց բռնած վճռական ընթացքը ցոյց տուին թէ Հանրապետութեան Նախագահը կը վայելէ նաեւ ձախակողմեան հոսանքներու անվերապահ համակրանքն ու վըստահութիւնը :

Մասնաւորաբար ընկերվարական կուսակցութիւնն ու իրեն ենթակայ զանազան արհեստակցական կազմակերպութիւնները թեւ ու թիկունք եղան նախագահին՝ երբ ծայրայեղ աջակողմեան, ազգայնամոլ տարրեր ուզեցին ծառանալ օրինաւոր իշխանութեան դէմ եւ արգելք հանդիսանալ Ալժերիոյ ինքնորոշման ծրագրին :

1958 Մայիս 13ի յեղաշրճումէն վերջ ընկերվարականները մտան Զօր. տը Կոլի կառավարութեան մէջ եւ իրենց աջակցութիւնը բերին նոր վարչակարգին, մինչեւ այն օրը, երբ Հինգերորդ Հանրապետութեան Սահմանադրութիւնը կեանքի կոչուեցաւ :

1958ի աշնան ընտրութեանց մէջ ընկերվարական կուսակցութիւնը կէս առ կէս կորսնցուց իր երեսփոխաններու թիւը: Մերժեց մասնակցիլ Միշէլ Տըպրէի կառավարութեան ու դարձաւ ընդդիմադիր՝ Ազգային ժողովին ու ծերակոյտին մէջ :

Ընկերվարականները իբրեւ ընդդիմադիր խստիւ կը քննադատեն, նոյնիսկ «միաձայնութեամբ կը դատապարտեն կառավարութեան տնտեսական, ելմտական եւ ընկերային յիմար ու վտանգաւոր քաղաքականութիւնը» (Փոփիւլէր, 8 Փետրուար): Մասնաւորաբար կը մատնանշեն երկրագործներուն դէմ գործուած անիրաւութիւնը :

Յատկանշական էր 35·000 երկրագործներու ցոյցը Ամիէնի մէջ: Ընկերվարականներուն համար գործունէութեան ընդարձակ դաշտ կայ երկրագործներուն մօտ, որոնցմէ շատեր կազմակերպուած չեն իբրեւ արհեստակցական միութիւն, պաշտպանելու համար իրենց շահերը :

Գալով քաղաքական խնդիրներուն, ընկերվարական կուսակցութիւնը ջերմօրէն պաշտպան կանգնեցաւ կառավարութեան՝ երբ անիկա ինքնորոշման իրաւունք տուաւ գաղթավայրերու բնիկներուն :

Ընկերվարութիւնը ամէն բանէ առաջ հիմնուած է ժողովրդավարական սկզբունքներու վրայ: Կը պաշտպանէ անհատի եւ ազգերու ազատ եւ անկախ ապրելու իրաւունքը : Կ՝իւրացնէ կեղեքուած եւ անիրաւուած ժողովուրդներու դատը :

Մեկնելով այդ սկզբունքէն, կը ջատագովէ Հասարակապետութիւնը եւ կը պահանջէ որ մշակութային եւ տնտեսական կապեր հաստատուին այն բոլոր գաղթավայրերուն հետ, որոնք անկախ պետութիւններ են դարձած :

Նոյն ոգիով կ՝առաջնորդուի նաեւ Ալժերիոյ հարցին մէջ :

Երբ 1956ի սկիզբը իշխանութեան ղեկն անցաւ ընկերվարական կուսակցութեան ձեռքը, վարչապետ Կի Մոլէի առաջին գործն էր եղած կարգադրել Ալժերիոյ խնդիրը, անձամբ, տեղւոյն վրայ, անմիջական զինադուլ առաջարկելով :

Հաւատարիմ այդ քաղաքականութեան, ընկերվարականները առաջին օրէն սկըսեալ կանգնած են Զօրավար տը Կոլի կողքին, զօրավիգ հանդիսանալով անոր ջատագոված ինքնորոշման ծրագրին :

Հակառակ ծայրայեղ ձախակողմեան ներու, մանաւանդ համայնավարներու սուտ ամբաստանութեանց, ընկերվարական կուսակցութիւնը հաստատապէս համոզուած է, որ Հանրապետութեան նախագահը երբեք չի ձգտիր մենատիրութեան եւ անշեղ կը գործէ ժողովրդավարական սկզբունքներով: Կի Մոլէ չի ծածկեր իր գոհունակութիւնը՝ երբ հրապարակաւ գնահատանքի խօսք կ՝ուղղէ զօրավարին, որ շնորհիւ իր վճռակամութեան, յաջողեցաւ վերահաստատել պետութեան հեղինակութիւնը եւ պատժեց պատասխանատուները :

Ընկերվարական երեսփոխանները կառավարութեան ուղած լիազօրութիւնը քուէարկած ատեն նկատի ունէին Զօրավար տը Կոլը: Մանաւանդ անոր ալժերիական քաղաքականութիւնը :

Պարկեշտ ընդդիմադիրի դեր է, որ կը կատարէ ընկերվարական կուսակցութիւնը՝ հանդէպ կառավարութեան :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖԵՐՀԱՏ ԱՊՊԱՍԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

*

ԱԼԺԵՐԻԱՆ ՄԱՅՐ ՀՈՂՆ Է ԵՒՐՈՊԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ, ՀԱՒԱՍԱՐԱՊԷՍ

●

ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ՊԱՐԿԵՇՏ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՎԵՐՋ ՊԻՏԻ ԴՆԷ

« Ալժերիական կառավարութեան » « վարչապետը » Ֆերհատ Ապպաս, ուշագրաւ ճառ մը խօսած է՝ Թունուզի մէջ: Ինչպէս կ՝երեւի առաջին առթիւ, Ապպաս կ՝ուզէ սիրաշահիլ Ալժերաբնակ Եւրոպացիները եւ ապահովել այս վերջիններուն գործակցութիւնը: Կայ նաեւ Զօր. տը Կոլի ինքնորոշման ծրագրին գտած ջերմ ընդունելութիւնը : Արդարեւ՝ Ֆ. Ապպաս իր այս յայտարարութիւններով կը ճգնի ցոյց տալ — միջազգային հանրութեան առջեւ — թէ իրենք, իրենց կարգին, «ազատախոհներ» եւ «խաղաղասէրներ» են: Ահա ճառին հիմնական մտքերը :

— Ալժերաբնակ Եւրոպացիներ, ժամանակը եկած է որ հաշուի առնէք որոշ պարագաներ: Առաջին՝ ոչ մէկ բանակ կրնայ գաղթային հիմերու վրայ ստեղծուած դրութիւն մը տեւականացնել : Երկրորդ՝ Ալժերական պետութեան մը սահմաններուն մէջ է միայն, որ կրնանք բոլորս միասին գործակցիլ եւ ապահովել մեր զաւակներու ապագան :

Ալժերիոյ պատերազմը՝ Արաբներու պատերազմը չէ Եւրոպացիներուն դէմ, ոչ ալ մահմետականներուն պատերազմն է քրիստոնեաներուն դէմ: Ֆրանսացի ժողովուրդին դէմ ալ պատերազմ մը չէ: Պատերազմն է պարտադրուած ժողովուրդի մը որ երկար ատեն ապրեցաւ կեղծիքի մէջ, աղբիւրը՝ իր դժբախտութիւններուն: Խաբուած ժողովուրդի մը պատերազմն է :

Անցեալ դարուն, Ալժերիոյ Եւրոպացիներ, եկա՛ք Ֆրանսայէն, Իտալիայէն, Սպանիայէն, Մալթայէն, տեղաւորուիլ մեր մէջ: Անսահման իրաւունքներ ունեցաք որոնցմէ միշտ զրկուեցանք : Ձեր նախնիքը, ձեր հայրերը, մտածեցին եւ գործեցին իրենց ժամանակի մտայնութեամբ յաղթանակի եւ պարտուածի պէս: Արդ, անցած են այդ օրերը: «Պապային Ալժերիան» մեռած է: Զօրավարը չէ որ քանդեց, այլ Ալժերիացի ժողովուրդն է որ յամառ կռիւով վերջ տուաւ այդ դրութեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ոչ մէկ նաւու թոյլ պիտի տանք որ անցնի Սուէզի ջրանցքէն » յայտարարած է՝ Նասր: Սովորականին պէս յարձակելէ եւ ամբաստանելէ ետք համայնավարներն ու գաղթատիրական քաղաքականութիւն գործադրողները Գնդապետը յայտարարած է՝ «Արաբական Միութիւնը պիտի իրագործուի»: Նասր խօսելով Իրաքի մասին ըսած է որ ժողովուրդը ինք պիտի ազատագրէ իր երկիրը Նուրի Սայիտի բարեկամներէն եւ համայնավարներէն: Նասր աւելցուցած է « եթէ Քասըմ իսկապէս կ՝ուզէ օգնել պաղեստինցի Արաբներուն, թող բանակը դրկէ Իսրայէլի սահմանը: Բայց Քասըմ հասարակաց պաշտպանութեան դաշինքի մը ստորագրութիւնն անգամ կը մերժէ»:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ կարծիքով Միացեալ Նահանգները որեւէ տեսակի զէնք պիտի չյանձնեն Միջին Արեւելեան երկիրներուն, «այդ գործը կը թողունք ուրիշներուն » յայտարարած է ան: Անդրադառնալով Սուէզի ջրանցքին՝ նախագահը հասկցուցած է թէ իրենք կողմնակից են որ բոլոր ազգութեանց նաւերը ազատ ելք եւ մուտք ունենան ջրանցքէն:

— Զոհ մի երթաք ծայրայեղներուն : Ալժերիան բոլորին հայրենի ստացուածքն է: Սերունդէ սերունդ դուք ձեզ Ալժերիացի կ՝անուանէք: Ո՞վ կ՝առարկէ: Սակայն ձերը ըլլալով չի նշանակեր որ մերն ալ չէ: Հասկցէ՛ք ասիկա, եւ ընդունեցէք որ, մեզի համար, Ալժերիան կարելի միակ հայրենիքն է :

— Եթէ Ալժերիացի հայրենասէրներ չեն ուզեր ընդունիլ ձեր քաղաքացիի գերակայութիւնը, այս չի նշանակեր սակայն որ խնդրոյ առարկայ կ՝ընեն ձեր քաղաքացիական իրաւունքները: Ալժերիան բոլոր Ալժերիացիներուն կը պատկանի, ինչ ծագում ալ ունենան : Հողն է որ կը կերտէ մարդը : Այսուհետեւ բոլորս ալ Ափրիկեցիներ ենք, դատապարտուած ենք նոյն տառապանքներուն եւ կը սնանինք նոյն յոյսերով :

— Ալժերիոյ անկախութիւնը անխուսափելի է, Թունուզէն եւ Մարոքէն վերջ մենք եւս պիտի ստանանք :

— Ապագայ Ալժերական հանրապետութեան մէջ, բոլորիս ալ տեղ կայ : Ցեղային կամ կրնօական ոչ մէկ խտրութիւն: Պիտի յարգուին իւրաքանչիւրին արդար իրաւունքները :

Ալժերիան պիտի ապրի: Երեսուն տարի առաջ այս հարցը դրուեցաւ: Թոյլ տուէք որ տամ ձեզի, առանց կիրքի եւ ատելութեան, պատասխանը այն Ալժերացիներուն որոնք կը կռուին ազատ ըլլալու համար. — Ալժերիան պիտի ապրի, որովհետեւ ինք կը կերտէ, այս միջոցին, իր ճակատագիրը :

— Ինքնորոշման իրաւունքի պարկեշտ գործադրութիւնը վերջ պիտի դնէ պատերազմի մը որ քանդելու վրայ է մեր երկիրը, երբ անդին Ափրիկէն եւ ողջ աշխարհը զբաղած են շինարարութեամբ : Մի փորձէք պարտադրել գոյավիճակ մը : Այդ ձեւով չէ որ խաղաղութիւնը կրնայ վերահաստատուիլ: Մենք մեր վրայ պէտք է տանինք յաղթանակը: Մեր փրկութիւնը մեր մէջ է »:

Ապպասի այս յայտարարութիւնը քաղաքական մեծ նշանակութիւն չունի, քանի որ քանի մը օրէն «վարչապետը» նոր ճառ մը պիտի խօսի որ մեծ անդրադարձումներ պիտի ունենայ Ալժերիոյ հարցին վրայ, ինչպէս ըսաւ Թունուզի ձայնասփիւռին խօսնակը :

Զորեքշաբթի օրուան յայտարարութիւնը «սրտագին կոչ» մըն էր, մինչ յաջորդը քաղաքական առաջարկներ պիտի ունենայ :

ՊԵԼԺԻԱԿԱՆ ՔՈՆԿՈՅԻ յառաջիկայ ընտրութիւնները տեղի կ՝ունենան Մայիսի վերջ: Եւրոպացիները քուէարկելու իրաւունք չունին :

ԼՈՆՏՈՆԻ քաղաքական շրջանակները, հաւանական կը գտնեն որ Մաքմիլընի կառավարութիւնը հրաւիրէ Ֆրանսան մասնակցելու Ժընեւի ապազինման ժողովին, թէեւ արտաքին նախարարը, Սելվին Լօյտ, խորհրդարանին առաջ ըսած է . — « Զենք կարծեր որ չորրորդ անդամի մը ներկայութիւնը, Ժընեւի ժողովին, անհրաժեշտութիւն մը նկատուի »:

ՊԱԼԹԵԱՆ երկիրներուն (Լիթուանիա, Լեթոնիա եւ Էսթոնիա) անկախութեան 42րդ տարեդարձին առթիւ, Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարարը, Հերթըր ճառ մը խօսած եւ յայտարարած է թէ Պալթեան երկիրները իրենք պէտք է ընտրեն իրենց կառավարութիւնները եւ պետական վարչաձեւերը : Այս առթիւ արտաքին նախարարը ըսած է «Թէեւ Խ. Միութիւնը ատենին ճանչցած էր խնդրոյ առարկայ երկիրներուն իրաւունքները, եւ պաշտօնապէս հրաժարած էր որեւէ ոտնձգութիւն ընելէ, այսուհանդերձ, ոտքի տակ առնելով իր խոստումը, զինուորական բռնի ուժով նուաճեց յիշեալ երկիրները » :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ տնտեսութեան նախարարը ներկայացուցած է 1960 – 61 տարեշրջանի պիւտճէն: Յաջորդ հնգամեակին երկրին արտածումները 350էն 650 միլիոն տոլարի պիտի բարձրանան: Նոյն ժամանակաշրջանին՝ երկրին բնակչութեան թիւը 400·000ի յաւելում մը պիտի կրէ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ, տնտեսական զարգացման նախագիծ մը կը մշակուի որ գործադրութեան պիտի դրուի յաջորդ 15 – 20 տարիներուն : Այս նոր ծրագրին նպատակն է թեմնիք եւ նիւթական հիմը ստեղծել՝ համայնավար ապագայ ընկերութեան :

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ բնական եւ տրամաբանական գտած է որ Անգլիայէն ետք, Ֆրանսան իր կարգին ունենայ հիւլէական ռումբը: Այս առթիւ, նախագահը շեշտած է թէ իրենց նպատակն ու բաղձանքն է որ զինաթափութեան շուրջ համաձայնութիւն մը գոյացուի :

ԱՆԳԼԻՈՅ օդային նախարարը, Ուարթ, յայտարարած է թէ Եորքշայրի մէջ պիտի շինուի գեր – ռատարի կայան մը, որ հնարաւորութիւն պիտի տայ նշմարելու Խ. Միութենէն արձակուած բոլոր հրթիռները :

ՍՊԱՆԻԱՆ համաձայնութիւն մը կնքեց որուն համաձայն սպանացի անդործներ աշխատելու պիտի երթան արեւմտեան Գերմանիա :

ԻՐԱՔԻ ազգային ուղղութեան նախարարը՝ Իրաք հրաւիրած է Ժան – Փօլ Սարթրը, ինչպէս կը յայտարարէ Պաղտատի ձայնասփիւռը :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՍԹԵՓԻՆԱՔԻ հոգւոյն ի յիշատակ հոգեհանգստեան պատարագ մատուցուած է Ս. Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան 28 կարդինալներու: Պապը յուզիչ դամբանական մը խօսած է :

«ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ Հանրապետութեան համար» կուսակցութեան Կ. Կոմիտէն կը հաղորդէր իր առջի օրուան ժողովէն ետք որ Սուսթել որոշած է քաշուիլ քաղաքական կեանքէ : Այս առթիւ նախկին նախարարը կը ճշդէ թէ Կ. Կոմիտէի զեկոյցը սխալ կը ներկայացնէ իր միտքերը, եւ կ՝ըսէ .—Ա) Հանրային մէկը չեմ այլեւս, Բ) Այն մարդը որ եմ, չի կրնար ինքզինքը ուրանալ: Գ) Հաւատարիմ եմ գաղափարներուս, պիտի ընեմ եւ ըսեմ ինչ որ իմ խիղճս ինծի թելադրէ : Ուրիշ ոչ մէկ յանձնառութիւն կ՝առնեմ : Կ. Կոմիտէն քուէարկած էր գաղտնի բանաձեւ մը: Սուսթելի ճշդումը կրնայ առիթ տալ որ այդ որոշումը գործադրուի եւ ինք «հրաժարեալ նկատուի »:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԱՌԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

(Ք. եւ վերջին մաս)

Ի հարկէ, պահպանելով Մեսրոպեան տառապատկերները, չենք կարող անուշադրութեան մատնել հայկական տպագրական տառերի յետագայ բարելաւման, դեղեցկացման, գործող տառերի մէջ եղած թերութիւնների վերացման խնդիրները: Նախ որ այդ պահանջը թելադրում է հրատարակչական գործի աննախընթաց աճը ու կատարելագործումը: Ուստի բնական է որ տպագրական տառերն էլ պէտք է կատարելագործուեն այդ պահանջներին համապատասխան: Եթէ հաւատելու լինենք 1512 թուին Ցակոբ Մեղապարտի հրատարակած առաջին հայ դիրքի տպագրական տառերը Արամեանի կամ Վենետիկի տպագրական տառերի հետ, կը տեսնենք որ խոշոր տարբերութիւն կայ նրանց մէջ, չնայած որ երկուսում էլ պահպանուած են Մեսրոպեան տառապատկերները: Բայց Արամեանի տպագրական տառերը աւելի գեղեցիկ, դրուիչ, դիւրընթեռնլի, խնայողական են քան թէ Ցակոբ Մեղապարտի օգտագործած տառերը:

Նշուած առաւելութիւնների չնորհիւ Արամեանի եւ Վենետիկեան տպագրական տառերը այսօր էլ ամենուրէք լայն կերպով օգտագործուում են, իսկ Ցակոբ Մեղապարտի օգտագործած տառերը վաղուց ի վեր գործածութիւնից հանուած են:

Միայն այդ փաստը բաւական է հաստատելու համար որ հայկական տպագրական տառերի կատարելագործումն ու տեսակների չատացումը նոյնքան անհրաժեշտ է եւ անխուսափելի երեւոյթ է որքան լեզուի եւ գրականութեան զարգացումը: Քանի որ այդ պահանջը տեխնիկական հարց չէ, այլ հայ ժողովուրդի մշակութային վերելքի առաջնակարգ խնդիրներից մէկն է, եւ հիմնականում այդ հարցի լուծումից է կախուած մեր տպագրական գործի յետագայ զարգացումը եւ այժմեան առաջաւոր ժողովուրդների տպագրական մշակոյթին հասարելու խնդիրը: Մանաւանդ եթէ նկատի ունենանք որ գործածութեան մէջ եղած հայկական տպագրական տառերը չունին իրենց լրիւ տեսակաչարը, այսինքն վեց փունթոյից մինչեւ 48 փունթօ: Եւ դրան աւելացնենք տեխնիկայի նոր դրումը, որը հնարաւորութիւն է տալիս գեղի կերպով բարձրացնելու հրատարակուող գիրքերի, թերթերի տպաքանակը, որը պայմանաւորուած է հայ ընթերցողների պահանջով, ապա այդ բոլորից յետոյ պարզ է դառնում թէ ինչպիսի յեռամնացութիւն գոյութիւն ունի հայկական տպագրական տառատնտեսութեան եւ նրան ներկայացուող պահանջների միջեւ:

Ահա այդ վիճակը նկատի ունենալով էր որ յայտարարուեց տպագրական տառերի բարելաւման առաջարկութիւնների մրցանակաբաշխութիւն, որի հետեւան քով միայն հնարաւոր դարձաւ չատ կարճ ժամանակամիջոցում հասնել գեղի արդիւնքների:

Կարճ ժամանակամիջոցում 24 հեղի նակներից ստացուեց 63 նախագիծ: Ի դէպ, որպէս ուշադրաւ փաստ պէտք է նշել որ մրցանակաբաշխութեանը մաս նակցեցին ոչ միայն Հայաստանից եւ Ֆ. Միութեան տարբեր քաղաքներից, այլեւ աշխարհի համարեա բոլոր ծայրերից, Փարիզից, Նիւ Եորքից, Պուէնոս – Այրէսից, Գահիրէից եւ արտասահմանի մի չարք այլ քաղաքներից: Մի երեւոյթ որը հաստատում է այդ գործի համաժողովրդական լինելու փաստը: Մրցանակաբաշխութեանը մասնակցող հեղինակները տարբեր զբաղմունքի ու մասնագիտու թեան տէր մարդիկ են, որոնց նպատակն է եղել կարելի եղածին չափ օգնել հայկական տպագրական տառատնտեսութեան բարելաւման գործին:

Սակայն մրցանակաբաշխութեանը մասնակցողներից ոչ բոլորին է յաջողուել ճիշդ լուծելու այն այն պահանջները, որոնք առաջադրուած էին մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի կողմից:

Որոշ հեղինակներ տարուելով չափազանցուած նորամուծութեան տեն դով, իրենց նախագիծերում թոյլ էին տուել լուրջ սխալներ: Նրանք փորձել էին արմատականօրէն վերափոխել Մեսրոպեան տառերը եւ ստեղծել նոր տառապատկերներ, այն նմանցնելով ուրիշ ժողովուրդների տառապատկերներին: Իսկ մի խումբ հեղինակներ էլ, ելակէտ ունենալով միմիայն խնայողութեան սկզբունքը, որը միշտ եղել է օժանդակ հարց, բայց ոչ գլխաւորը, մոռացութեան էին տուել հայկական տառապատկերների կայունացման, դիւրընթեռնլիութեան, որոշ տառերի միանմանութիւնը վերացնելու, տառի տեսքը բարելաւելու, տառի յղկուածութեան ու դիմացկունութեան հարցերը:

Հեղինակներից ոմանք էլ ի հաշիւ բարձրը յատկանիշ ունեցող, ինչպէս եւ տողի մէջ չատ տեղ գրաւող տառերի գրաւած դիրքը փոխելով ու որոշ տառերի մանրամասները կրճատելով՝ ցանկացել էին հասնել մեծ խնայողութեան, դրանով իսկ անմանաւելի էին դարձրել այդ փոփոխուած տառերը:

Յանձնաժողովը, նկատի առնելով գործի բարդութիւնը եւ վերոյիշեալ փաստերը, ցուցաբերեց մեծ զգուշութիւն, որ պէսզի զերծ մնայ յետագայ սխալներից, դատաւ նպատակայարմար՝ մինչ այդ հարցերի վերջնական լուծումը, ներկայացուած բոլոր նախագիծերը եւ առաջարկութիւնները յանձնել մասնագիտական գրախօսութեան, ճշդելու համար նրանց պիտանիութիւնը ու կարեւորութիւնը: Այդ գործի մէջ ներգրաւուեցին Հայաստանի ականաւոր գիտնականները ու մասնագէտները, որոնք ծանօթ էին հայկական տպագրական տառաչինարարութեան հարցերի հետ, ինչպէս՝ Փրոֆ. Աչոտ Յովհաննիսեանը, Գուրգէն Սեւակը, Կարօ Ղաֆադարեանը, Մելիք-Մուսեանը (ակնաբոյժ) եւ մի չարք պատմաբաններ, գրաքննադատներ, նկարիչներ, տպագրիչներ, հոգեբաններ, բժիշկներ եւ այլ մասնագէտներ: Միայն այդպիսի բազմակողմանի ստուգման ենթարկուելուց յետոյ յանձնաժողովը քննութեան առաւ ներկայացուած նախագիծերը եւ արժանացրեց մրցանակի մի չարք նախագիծեր:

Առաջին մէկ մրցանակը պարգեւուեց «Եղեռնագիր» ծածկանունով ներկայացուած նախագիծին, որի հեղինակներն են Լ. Սադոյեան եւ Մ. Կափլանեան, նկատի առնելով որ հեղինակները տառերի մասերի յարաբերութիւնը 1 – 1 – 1–ից դարձրել են 1–2–1 և դրանով մեծացրել տառի մարմինը ի հաշիւ եղուստների: Դա զգալի ներդրում է գիրերի դիւրընթեռնլիութեան խնդրում: Տառերը բոլորագիր են, եւ դրանով փոքրատառերի միացման դիծերը չատ ջնջին են եւ դրանց զուգահեռ:

Երկրորդ կարգի մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Դրօշակ» (հեղինակ՝ Վ. Սադոյեան) եւ «Մասիս» (հեղինակ՝ Ա. Բեդրոսով) որպէս մէկ մրցանակ երկու նախագիծերի համար:

Երկրորդ կարգի, երկրորդ մէկ մըրցանակ պարգեւուեց «Հանդէս» եւ «456» նախագիծերին, (հեղինակ՝ Հ. Մնացականեան):

Երրորդ կարգի մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Նորք» նախագիծին, (հեղինակներ՝ Ա. Սամուէլեան եւ Հ. Քացախեան):

Երրորդ կարգի երկրորդ մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Ատող» եւ «Գարուն» նախագիծերին, (հեղինակ՝ Հ. Մնացականեան), որպէս մէկ մրցանակ երկու նախագիծերի համար:

Եւ մէկ երրորդ կարգի մրցանակ մնաց ազատ՝ համապատասխան նախագիծ չլինելուն պատճառով:

Այսպիսով վեց մրցանակից, հինգ մըրցանակ չհատեցին վեց հեղինակների ուղղ նախագիծերը, ինչպէս նշանակուած է վերեւում:

Յանձնաժողովը նշեց նաեւ, որ մրցանակ չհատած բոլոր նախագիծերը ունէին մասնակի թերութիւններ՝ գծագրական, առանձին տառերի միջեւ կան աննշան տարբերութիւններ:

Բացի մրցանակ չհատած նախագիծերից, յանձնաժողովը հաւանութիւն տուեց նաեւ «Հարցում» նախագիծին, որի հեղինակն է եգիպտաբնակ Օննիկ Աւետիսեան – նը եւ յանձնարարեց մշակութային նախարարութեան տպագրութեանց գլխաւոր վարչութեանը, հեղինակին խրախուսելու նպատակով, դնելու նրա նախագիծը, եթէ հեղինակը համաձայնուի ուղղել այն տառերը, որոնց չափերը խիստ կերպով խախտելու պատճառով՝ որոշ տառեր աղաւաղուել են, ինչպէս օրինակ «Ը», «Թ» եւ մի քանի ուրիշ տառեր, մի փորձ որ չի պատճառաբանուած:

Մնացած բոլոր նախագիծերը յանձնաժողովը մերժեց որպէս մրցանակաբաշխութեան առաջադրած պայմաններին չհամապատասխանող, որոնցում Մեսրոպեան տառապատկերները լրիւ կամ կիսովին աղաւաղուած են:

×

Համառօտակի ամփոփելով տպագրական տառերի մրցանակաբաշխութեան արդիւնքները ամէնից առաջ որպէս դրական երեւոյթ՝ պէտք է նշել որ ստեղծուեցին մի քանի աւելի գեղեցիկ տպագրական տառեր, որոնց լապտրաթուարամիկ մշակումը աւարտելուց յետոյ՝ կարող են օգտագործման կը յանձնուին: Իսկ դա մի նոր ներդրում է հայկական տառաչինարարութեան մէջ եւ զգալի թարմութիւն կը մտցնէ դիրքերի արտաքին ձեւաւորման ասպարէզում:

Լուծուեցին նաեւ տառաչինարարութեան վերաբերող մի չարք կարեւոր հարցեր, որոնք կ'օգնեն այդ գործի յետագայ ընդարձակմանը, ինչպէս օրինակ տառաձուլարանի ընդարձակումը, յատուկ գիտահետազօտական լապտրաթուարի կազմակերպումը, որը հնարաւորութիւն կուտայ հայկական տպագրական տառերի հայրերի եւ մայրերի մաքրիչների պատրաստութիւնը Հայաստանում կատարել:

Հայաստանի վերաբաս մարմինները հաստատեցին այն միջոցառումները, որոնցմով նախատեսւում է մօտակայ տարիների տառաչինարարութեան հարցը կարգաւորել:

Համաժողովրդական եւ պետական նշանակութիւն ունեցող մեծ գործի հիմքը դրուած է: Մեր խնդիրն է՝ չսահմանափակուել եղածով, այլ չարունակել այն, քաջ գիտակցելով որ մշակութային խոշոր նշանակութիւն ունեցող այդ գործը ուժերի մեծ լարում է պահանջում:

ԵՂԻՇԷ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Օդանաւը կը թռչի Ատլանտեանի վրայէն: Ճամբորդ մը պատուհանէն կը նայի եւ կը տեսնէ, որ մէկը աւկարգելով վար կը ցատկէ:

Վայրկեան կը ձայնէ.

— Դուք ալ ինծի պէս ըրէք:

— Չեմ կրնար, կը վախնամ, կը պատասխանէ ճամբորդը:

— Դուք գիտէք կ'ըսէ վայրկեան սակայն կ'ուզեմ ձեզի ըսել, թէ ես օդանաւորդն եմ ...

×

Շիքագոյի պանդոկներէն մէկուն իրաւաբանչիւր սենեակին պատին վրայ գրուած էր հետեւեալ գրութիւնը:

— Մի ծխէք անկողնին մէջ, յիշեցէք մեծ հրդեհը »:

Սրամիտ յաճախորդ մը աւելցուցած է հետեւեալը:

« Գետին մի թափէք, յիշեցէք ջրհեղեղը ...»:

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՋԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Ներքինիներու խմբակի մը ընկերակցութեամբ երիտասարդ այրի կայսրուհին՝ Հա Լու Թօ ճամբայ ինկաւ, խնամակալ կայսրուհի Ցէօ Հի հրամանին հպատակելով:

Քանի մը օրուան ճամբորդութենէ ետք, որ ծատեաւ ներքինիներէն մին, որուն անձնուիրութեան եւ հաւատարմութեան վրայ մեծ վստահութիւն ունէր ներքինապետ Լի Լիէն Լին, այրի կայսրուհին թէյի բաժակին մէջ գաղտնօրէն խառնեց մահացու թոյն մը:

Ցէօ Հի չկամեցաւ նոյնիսկ սպասել որ այրի կայսրուհին, որ արդէն յառաջացեալ յղութեան չրջանի մը մէջ էր, աչխարհ բերէր իր երախան: Եթէ ծնելիք երախան աղջիկ մըն էր, այն ժամանակ ի հարկ է ոչ մէկ վտանգ կը սպառնար փոքրիկ կայսեր՝ Քուանկ Սինի տիրապետութեան: Իսկ եթէ, հակառակ պարագային նորածինը մանչ ըլլար, այն ժամանակ կայսերական գահին չարունակութեան համար պիտի ծագէին ահագին դժուարութիւններ: Եւ այդ դժուարութիւնները մղձաւանջ մը պիտի դառնային Ցէօ Հի կայսրուհիին համար:

Արդէն դժգոհութիւններ կային: Ծէսեոու Ատեանին նախագահը անձամբ եկած էր որ յայտարարուեց տպագրական տառերի բարելաւման առաջարկութիւնների մրցանակաբաշխութիւն, որի հետեւան քով միայն հնարաւոր դարձաւ չատ կարճ ժամանակամիջոցում հասնել գեղի արդիւնքների:

Կարճ ժամանակամիջոցում 24 հեղի նակներից ստացուեց 63 նախագիծ: Ի դէպ, որպէս ուշադրաւ փաստ պէտք է նշել որ մրցանակաբաշխութեանը մաս նակցեցին ոչ միայն Հայաստանից եւ Ֆ. Միութեան տարբեր քաղաքներից, այլեւ աշխարհի համարեա բոլոր ծայրերից, Փարիզից, Նիւ Եորքից, Պուէնոս – Այրէսից, Գահիրէից եւ արտասահմանի մի չարք այլ քաղաքներից: Մի երեւոյթ որը հաստատում է այդ գործի համաժողովրդական լինելու փաստը: Մրցանակաբաշխութեանը մասնակցող հեղինակները տարբեր զբաղմունքի ու մասնագիտութեան տէր մարդիկ են, որոնց նպատակն է եղել կարելի եղածին չափ օգնել հայկական տպագրական տառատնտեսութեան բարելաւման գործին:

Սակայն մրցանակաբաշխութեանը մասնակցողներից ոչ բոլորին է յաջողուել ճիշդ լուծելու այն այն պահանջները, որոնք առաջադրուած էին մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի կողմից:

Որոշ հեղինակներ տարուելով չափազանցուած նորամուծութեան տեն դով, իրենց նախագիծերում թոյլ էին տուել լուրջ սխալներ: Նրանք փորձել էին արմատականօրէն վերափոխել Մեսրոպեան տառերը եւ ստեղծել նոր տառապատկերներ, այն նմանցնելով ուրիշ ժողովուրդների տառապատկերներին: Իսկ մի խումբ հեղինակներ էլ, ելակէտ ունենալով միմիայն խնայողութեան սկզբունքը, որը միշտ եղել է օժանդակ հարց, բայց ոչ գլխաւորը, մոռացութեան էին տուել հայկական տառապատկերների կայունացման, դիւրընթեռնլիութեան, որոշ տառերի միանմանութիւնը վերացնելու, տառի տեսքը բարելաւելու, տառի յղկուածութեան ու դիմացկունութեան հարցերը:

Հեղինակներից ոմանք էլ ի հաշիւ բարձրը յատկանիշ ունեցող, ինչպէս եւ տողի մէջ չատ տեղ գրաւող տառերի գրաւած դիրքը փոխելով ու որոշ տառերի մանրամասները կրճատելով՝ ցանկացել էին հասնել մեծ խնայողութեան, դրանով իսկ անմանաւելի էին դարձրել այդ փոփոխուած տառերը:

Յանձնաժողովը, նկատի առնելով գործի բարդութիւնը եւ վերոյիշեալ փաստերը, ցուցաբերեց մեծ զգուշութիւն, որ պէսզի զերծ մնայ յետագայ սխալներից, դատաւ նպատակայարմար՝ մինչ այդ հարցերի վերջնական լուծումը, ներկայացուած բոլոր նախագիծերը եւ առաջարկութիւնները յանձնել մասնագիտական գրախօսութեան, ճշդելու համար նրանց պիտանիութիւնը ու կարեւորութիւնը: Այդ գործի մէջ ներգրաւուեցին Հայաստանի ականաւոր գիտնականները ու մասնագէտները, որոնք ծանօթ էին հայկական տպագրական տառաչինարարութեան հարցերի հետ, ինչպէս՝ Փրոֆ. Աչոտ Յովհաննիսեանը, Գուրգէն Սեւակը, Կարօ Ղաֆադարեանը, Մելիք-Մուսեանը (ակնաբոյժ) եւ մի չարք պատմաբաններ, գրաքննադատներ, նկարիչներ, տպագրիչներ, հոգեբաններ, բժիշկներ եւ այլ մասնագէտներ: Միայն այդպիսի բազմակողմանի ստուգման ենթարկուելուց յետոյ յանձնաժողովը քննութեան առաւ ներկայացուած նախագիծերը եւ արժանացրեց մրցանակի մի չարք նախագիծեր:

Առաջին մէկ մրցանակը պարգեւուեց «Եղեռնագիր» ծածկանունով ներկայացուած նախագիծին, որի հեղինակներն են Լ. Սադոյեան եւ Մ. Կափլանեան, նկատի առնելով որ հեղինակները տառերի մասերի յարաբերութիւնը 1 – 1 – 1–ից դարձրել են 1–2–1 և դրանով մեծացրել տառի մարմինը ի հաշիւ եղուստների: Դա զգալի ներդրում է գիրերի դիւրընթեռնլիութեան խնդրում: Տառերը բոլորագիր են, եւ դրանով փոքրատառերի միացման գիծերը չատ ջնջին են եւ դրանց զուգահեռ:

Երկրորդ կարգի մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Դրօշակ» (հեղինակ՝ Վ. Սադոյեան) եւ «Մասիս» (հեղինակ՝ Ա. Բեդրոսով) որպէս մէկ մրցանակ երկու նախագիծերի համար:

Երկրորդ կարգի, երկրորդ մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Հանդէս» եւ «456» նախագիծերին, (հեղինակ՝ Հ. Մնացականեան):

Երրորդ կարգի մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Նորք» նախագիծին, (հեղինակներ՝ Ա. Սամուէլեան եւ Հ. Քացախեան):

Երրորդ կարգի երկրորդ մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Ատող» եւ «Գարուն» նախագիծերին, (հեղինակ՝ Հ. Մնացականեան), որպէս մէկ մրցանակ երկու նախագիծերի համար:

Եւ մէկ երրորդ կարգի մրցանակ մնաց ազատ՝ համապատասխան նախագիծ չլինելուն պատճառով:

Այսպիսով վեց մրցանակից, հինգ մըրցանակ չհատեցին վեց հեղինակների ուղղ նախագիծերը, ինչպէս նշանակուած է վերեւում:

Յանձնաժողովը նշեց նաեւ, որ մրցանակ չհատած բոլոր նախագիծերը ունէին մասնակի թերութիւններ՝ գծագրական, առանձին տառերի միջեւ կան աննշան տարբերութիւններ:

Բացի մրցանակ չհատած նախագիծերից, յանձնաժողովը հաւանութիւն տուեց նաեւ «Հարցում» նախագիծին, որի հեղինակն է եգիպտաբնակ Օննիկ Աւետիսեան – նը եւ յանձնարարեց մշակութային նախարարութեան տպագրութեանց գլխաւոր վարչութեանը, հեղինակին խրախուսելու նպատակով, դնելու նրա նախագիծը, եթէ հեղինակը համաձայնուի ուղղել այն տառերը, որոնց չափերը խիստ կերպով խախտելու պատճառով՝ որոշ տառեր աղաւաղուել են, ինչպէս օրինակ «Ը», «Թ» եւ մի քանի ուրիշ տառեր, մի փորձ որ չի պատճառաբանուած:

Մնացած բոլոր նախագիծերը յանձնաժողովը մերժեց որպէս մրցանակաբաշխութեան առաջադրած պայմաններին չհամապատասխանող, որոնցում Մեսրոպեան տառապատկերները լրիւ կամ կիսովին աղաւաղուած են:

Ցէօ Հի ուրախ էր որ ինքը կրցաւ ազատիլ այդ ահաւոր պարտականութենէն: Ան կրնար հիմա ապրիլ իր կեանքը ինչպէս կ'ուզէ, առանց մտածելու որ ինքը կայսրուհի է եղած:

Ցէօ Հի ապրեցաւ երկար տարիներ: Ան ապրեցաւ մինչեւ Մին տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Մանճուական տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Մանճուական տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Հան տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Հան տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Սուի տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Սուի տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Թանկ տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Թանկ տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Սունկ տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Սունկ տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Եուան տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Եուան տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Մին տոհմի հաստատումը:

Ցէօ Հի ապրեցաւ 300 տարի:

Ցէօ Հի ապրեցաւ 300 տարի, որովհետեւ ան ներքինիներու խմբակի մը ընկերակցութեամբ երիտասարդ այրի կայսրուհին՝ Հա Լու Թօ ճամբայ ինկաւ, խնամակալ կայսրուհի Ցէօ Հի հրամանին հպատակելով:

Քանի մը օրուան ճամբորդութենէ ետք, որ ծատեաւ ներքինիներէն մին, որուն անձնուիրութեան եւ հաւատարմութեան վրայ մեծ վստահութիւն ունէր ներքինապետ Լի Լիէն Լին, այրի կայսրուհին թէյի բաժակին մէջ գաղտնօրէն խառնեց մահացու թոյն մը:

Ցէօ Հի չկամեցաւ նոյնիսկ սպասել որ այրի կայսրուհին, որ արդէն յառաջացեալ յղութեան չրջանի մը մէջ էր, աչխարհ բերէր իր երախան: Եթէ ծնելիք երախան աղջիկ մըն էր, այն ժամանակ ի հարկ է ոչ մէկ վտանգ կը սպառնար փոքրիկ կայսեր՝ Քուանկ Սինի տիրապետութեան: Իսկ եթէ, հակառակ պարագային նորածինը մանչ ըլլար, այն ժամանակ կայսերական գահին չարունակութեան համար պիտի ծագէին ահագին դժուարութիւններ: Եւ այդ դժուարութիւնները մղձաւանջ մը պիտի դառնային Ցէօ Հի կայսրուհիին համար:

Արդէն դժգոհութիւններ կային: Ծէսեոու Ատեանին նախագահը անձամբ եկած էր որ յայտարարուեց տպագրական տառերի բարելաւման առաջարկութիւնների մրցանակաբաշխութիւն, որի հետեւան քով միայն հնարաւոր դարձաւ չատ կարճ ժամանակամիջոցում հասնել գեղի արդիւնքների:

Կարճ ժամանակամիջոցում 24 հեղի նակներից ստացուեց 63 նախագիծ: Ի դէպ, որպէս ուշադրաւ փաստ պէտք է նշել որ մրցանակաբաշխութեանը մաս նակցեցին ոչ միայն Հայաստանից եւ Ֆ. Միութեան տարբեր քաղաքներից, այլեւ աշխարհի համարեա բոլոր ծայրերից, Փարիզից, Նիւ Եորքից, Պուէնոս – Այրէսից, Գահիրէից եւ արտասահմանի մի չարք այլ քաղաքներից: Մի երեւոյթ որը հաստատում է այդ գործի համաժողովրդական լինելու փաստը: Մրցանակաբաշխութեանը մասնակցող հեղինակները տարբեր զբաղմունքի ու մասնագիտութեան տէր մարդիկ են, որոնց նպատակն է եղել կարելի եղածին չափ օգնել հայկական տպագրական տառատնտեսութեան բարելաւման գործին:

Սակայն մրցանակաբաշխութեանը մասնակցողներից ոչ բոլորին է յաջողուել ճիշդ լուծելու այն այն պահանջները, որոնք առաջադրուած էին մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի կողմից:

Որոշ հեղինակներ տարուելով չափազանցուած նորամուծութեան տեն դով, իրենց նախագիծերում թոյլ էին տուել լուրջ սխալներ: Նրանք փորձել էին արմատականօրէն վերափոխել Մեսրոպեան տառերը եւ ստեղծել նոր տառապատկերներ, այն նմանցնելով ուրիշ ժողովուրդների տառապատկերներին: Իսկ մի խումբ հեղինակներ էլ, ելակէտ ունենալով միմիայն խնայողութեան սկզբունքը, որը միշտ եղել է օժանդակ հարց, բայց ոչ գլխաւորը, մոռացութեան էին տուել հայկական տառապատկերների կայունացման, դիւրընթեռնլիութեան, որոշ տառերի միանմանութիւնը վերացնելու, տառի տեսքը բարելաւելու, տառի յղկուածութեան ու դիմացկունութեան հարցերը:

Հեղինակներից ոմանք էլ ի հաշիւ բարձրը յատկանիշ ունեցող, ինչպէս եւ տողի մէջ չատ տեղ գրաւող տառերի գրաւած դիրքը փոխելով ու որոշ տառերի մանրամասները կրճատելով՝ ցանկացել էին հասնել մեծ խնայողութեան, դրանով իսկ անմանաւելի էին դարձրել այդ փոփոխուած տառերը:

Յանձնաժողովը, նկատի առնելով գործի բարդութիւնը եւ վերոյիշեալ փաստերը, ցուցաբերեց մեծ զգուշութիւն, որ պէսզի զերծ մնայ յետագայ սխալներից, դատաւ նպատակայարմար՝ մինչ այդ հարցերի վերջնական լուծումը, ներկայացուած բոլոր նախագիծերը եւ առաջարկութիւնները յանձնել մասնագիտական գրախօսութեան, ճշդելու համար նրանց պիտանիութիւնը ու կարեւորութիւնը: Այդ գործի մէջ ներգրաւուեցին Հայաստանի ականաւոր գիտնականները ու մասնագէտները, որոնք ծանօթ էին հայկական տպագրական տառաչինարարութեան հարցերի հետ, ինչպէս՝ Փրոֆ. Աչոտ Յովհաննիսեանը, Գուրգէն Սեւակը, Կարօ Ղաֆադարեանը, Մելիք-Մուսեանը (ակնաբոյժ) եւ մի չարք պատմաբաններ, գրաքննադատներ, նկարիչներ, տպագրիչներ, հոգեբաններ, բժիշկներ եւ այլ մասնագէտներ: Միայն այդպիսի բազմակողմանի ստուգման ենթարկուելուց յետոյ յանձնաժողովը քննութեան առաւ ներկայացուած նախագիծերը եւ արժանացրեց մրցանակի մի չարք նախագիծեր:

Առաջին մէկ մրցանակը պարգեւուեց «Եղեռնագիր» ծածկանունով ներկայացուած նախագիծին, որի հեղինակներն են Լ. Սադոյեան եւ Մ. Կափլանեան, նկատի առնելով որ հեղինակները տառերի մասերի յարաբերութիւնը 1 – 1 – 1–ից դարձրել են 1–2–1 և դրանով մեծացրել տառի մարմինը ի հաշիւ եղուստների: Դա զգալի ներդրում է գիրերի դիւրընթեռնլիութեան խնդրում: Տառերը բոլորագիր են, եւ դրանով փոքրատառերի միացման գիծերը չատ ջնջին են եւ դրանց զուգահեռ:

Երկրորդ կարգի մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Դրօշակ» (հեղինակ՝ Վ. Սադոյեան) եւ «Մասիս» (հեղինակ՝ Ա. Բեդրոսով) որպէս մէկ մրցանակ երկու նախագիծերի համար:

Երկրորդ կարգի, երկրորդ մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Հանդէս» եւ «456» նախագիծերին, (հեղինակ՝ Հ. Մնացականեան):

Երրորդ կարգի մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Նորք» նախագիծին, (հեղինակներ՝ Ա. Սամուէլեան եւ Հ. Քացախեան):

Երրորդ կարգի երկրորդ մէկ մրցանակ պարգեւուեց «Ատող» եւ «Գարուն» նախագիծերին, (հեղինակ՝ Հ. Մնացականեան), որպէս մէկ մրցանակ երկու նախագիծերի համար:

Եւ մէկ երրորդ կարգի մրցանակ մնաց ազատ՝ համապատասխան նախագիծ չլինելուն պատճառով:

Այսպիսով վեց մրցանակից, հինգ մըրցանակ չհատեցին վեց հեղինակների ուղղ նախագիծերը, ինչպէս նշանակուած է վերեւում:

Յանձնաժողովը նշեց նաեւ, որ մրցանակ չհատած բոլոր նախագիծերը ունէին մասնակի թերութիւններ՝ գծագրական, առանձին տառերի միջեւ կան աննշան տարբերութիւններ:

Բացի մրցանակ չհատած նախագիծերից, յանձնաժողովը հաւանութիւն տուեց նաեւ «Հարցում» նախագիծին, որի հեղինակն է եգիպտաբնակ Օննիկ Աւետիսեան – նը եւ յանձնարարեց մշակութային նախարարութեան տպագրութեանց գլխաւոր վարչութեանը, հեղինակին խրախուսելու նպատակով, դնելու նրա նախագիծը, եթէ հեղինակը համաձայնուի ուղղել այն տառերը, որոնց չափերը խիստ կերպով խախտելու պատճառով՝ որոշ տառեր աղաւաղուել են, ինչպէս օրինակ «Ը», «Թ» եւ մի քանի ուրիշ տառեր, մի փորձ որ չի պատճառաբանուած:

Մնացած բոլոր նախագիծերը յանձնաժողովը մերժեց որպէս մրցանակաբաշխութեան առաջադրած պայմաններին չհամապատասխանող, որոնցում Մեսրոպեան տառապատկերները լրիւ կամ կիսովին աղաւաղուած են:

Ցէօ Հի ուրախ էր որ ինքը կրցաւ ազատիլ այդ ահաւոր պարտականութենէն: Ան կրնար հիմա ապրիլ իր կեանքը ինչպէս կ'ուզէ, առանց մտածելու որ ինքը կայսրուհի է եղած:

Ցէօ Հի ապրեցաւ երկար տարիներ: Ան ապրեցաւ մինչեւ Մին տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Մանճուական տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Մանճուական տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Հան տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Հան տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Սուի տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Սուի տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Թանկ տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Թանկ տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Սունկ տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Սունկ տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Եուան տոհմի հաստատումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Եուան տոհմի անկումը: Ան ապրեցաւ մինչեւ Մին տոհմի հաստատումը:

Ցէօ Հի ապրեցաւ 300 տարի:

Ցէօ Հի ապրեցաւ 300 տարի, որովհետեւ ան ներքինիներու խմբակի մը ընկերակցութեամբ երիտասարդ այրի կայսրուհին՝ Հա Լու Թօ ճամբայ ինկաւ, խնամակալ կայսրուհի Ցէօ Հի հրամանին հպատակելով:

Քանի մը օրուան ճամբորդութենէ ետք, որ ծատեաւ ներքինիներէն մին, որուն անձնուիրութեան եւ հաւատարմութեան վրայ մեծ վստահութիւն ունէր ներքինապետ Լի Լիէն Լին, այրի կայսրուհին թէյի բաժակին մէջ գաղտնօրէն խառնեց մահացու թոյն մը:

Ցէօ Հի չկամեցաւ նոյնիսկ սպասել որ այրի կայսրուհին, որ արդէն յառաջացեալ յղութեան չրջանի մը մէջ էր, աչխարհ բերէր իր երախան: Եթէ ծնելիք երախան աղջիկ մըն էր, այն ժամանակ ի հարկ է ոչ մէկ վտանգ կը սպառնար փոքրիկ կայսեր՝ Քուանկ Սինի տիրապետութեան: Իսկ եթէ, հակառակ պարագային նորածինը մանչ ըլլար, այն ժամանակ կայսերական գահին չարունակութեան համար պիտի ծագէին ահագին դժուարութիւններ: Եւ այդ դժուարութիւնները մղձաւանջ մը պիտի դառնային Ցէօ Հի կայսրուհիին համար:

Արդէն դժգոհութիւններ կային: Ծէսեոու Ատեանին նախագահը անձամբ եկած էր որ յայտարարուեց տպագրական տառերի բարելաւման առաջարկութիւնների մրցանակաբաշխութիւն, որի հետեւան քով միայն հնարաւոր դարձաւ չատ կարճ ժամանակամիջոցում հասնել գեղի արդիւնքների:

Կարճ ժամանակամիջոցում 24 հեղի նակներից ստացուեց 63 նախագիծ: Ի դէպ, որպէս ուշադրաւ փաստ պէտք է նշել որ մրցանակաբաշխութեանը մաս նակցեցին ոչ միայն Հայաստանից եւ Ֆ. Միութեան տարբեր քաղաքներից, այլեւ աշխարհի համարեա բոլոր ծայրերից, Փարիզից, Նիւ Եորքից, Պուէնոս – Այրէսից, Գահիրէից եւ արտասահմանի մի չարք այլ քաղաքներից: Մի երեւոյթ որը հաստատում է այդ գործի համաժողովրդական լինելու փաստը: Մրցանակաբաշխութեանը մասնակցող հեղինակները տարբեր զբաղմունքի ու մասնագիտութեան տէր մարդիկ են, որոնց նպատակն է եղել կարելի եղածին չափ օգնել հայկական տպագրական տառատնտեսութեան բարելաւման գործին:

Սակայն մրցանակաբաշխութեանը մասնակցողներից ոչ բոլորին է յաջողուել ճիշդ լուծելու այն այն պահանջները, որոնք առաջադրուած էին մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի կողմից:

Որոշ հեղինակներ տարուելով չափազանցուած նորամուծութեան տեն դով, իրենց նախագիծերում թոյլ էին տուել լուրջ սխալներ: Նրանք փորձել էին արմատականօրէն վերափոխել Մեսրոպեան տառերը եւ ստեղծել նոր տառապատկերներ, այն նմանցնելով ուրիշ ժողովուրդների տառապատկերներին: Իսկ մի խումբ հեղինակներ էլ, ելակէտ ունենալով միմիայն խնայողութեան սկզբունքը, որը միշտ եղել է օժանդակ հարց, բայց ոչ գլխաւորը, մոռացութեան էին տուել հայկական տառապատկերների կայունացման, դիւրընթեռնլիութեան, որոշ տառերի միանմանութիւնը վերացնելու, տառի տեսքը բարելաւելու, տառի յղկուածութեան ու դիմացկունութեան հարցերը:

Հեղինակներից ոմանք էլ ի հաշիւ բարձրը յատկանիշ ունեցող, ինչ

ԻՆՉ Է ՊԱՅՔԱՐԻՆ ԷՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ինչպէս տեսնուեցաւ այս տողերու ընթացքին, բոլշեւիսմը՝ յանձինս Լենինի եւ Սթալինի, ազգութեանց ծագումը կապելով դասակարգային որոշ պատմաշրջանի մը, քաղաքական, տնտեսական որոշ պայմաններու, ատով իսկ կը նախասահմանէր ոչ միայն ազգութեանց ծագման սկիզբը, այլեւ անոնց անհետացման ժամանակը, որ ըսել է թէ՝ ազգութեանց ծնունդ տուող դրամատիրական կարգերու խորտակումով եւ բոլշեւիսմի յաղթանակով, միանգամ ընդ միշտ պիտի անհետանային նաեւ ազգերը: Ուրիշ խօսքով՝ պատմական ժամանակաւոր երեւոյթ մը ըլլալով, ազգերը, իբր այդպիսին, ընդմիշտ պիտի անցնէին պատմութեան, երբ պատմութեան անցնէին իրենց ծնունդ տուող պատմական ընթացիկ եւ ժամանակաւոր պայմանները:

« Ազգերու հայր », «Ժողովուրդներու հանճարեղ առաջնորդ », Արեւ Սթալինի ուսմունքը մեկնաբանելով, անոր հայանուն փոքրաւորներէն մէկը՝ Պ. Աբէլեան կը գրէր. —

« Ինչպէս ընկեր Սթալինն է ասում, ապագայում, երբ սոցիալիզմը կը յաղթանակի միջազգային մասշտաբով եւ ոչ թէ միայն մի երկրում. — Մեր սոցիալիզմի անդրանիկ երկրում. — Սոցիալիզմը կումունիզմի կենցաղ, սովորական երեւոյթ դառնալուն զուգընթաց՝ պետութեան, պրոլետարիատի դիկտատուրայի հետ միասին կը սկսին հետզհետէ անհետանալ նոյնպէս ազգութիւնները իրենց լեզուներով, իրենց կուլտուրայով. կը ստեղծուի սոցիալիստական մի ընդհանուր, թէ բովանդակութեամբ եւ թէ ձեւով ընդհանուր կուլտուրա, մի ընդհանուր լեզուով» :

Այս «մի ընդհանուր լեզուն » բնորոշելու առիթով, նոյն տիրացուն, Պ. Աբէլեան կը մեկնաբանէ.

« Ինչպէս ընկեր Սթալինն է ասում, այդ լեզուն, ի հարկէ չի լինի ոչ վելիկոռուսական, ոչ գերմանական, այլ մի նոր լեզու կը լինի»:

(Պ. Աբէլեան. — «Հայաստանի բնակչութիւնը նախախորհրդային եւ խորհրդային շրջաններում ». Երեւան, 1932, էջ 135), Վ. Նաւասարդեան, Բոլշեւիզմը եւ Դաշնակցութիւնը» էջ՝ 20):

Պ. Աբէլեանի այն հաւաստիացումը թէ այս լեզուն ռուսական լեզուէն տարբեր լեզու մը պիտի ըլլայ, ատոր միամիտները միայն կրնան հաւատալ: Այս ընդհանուր լեզուն աստիճանաբար սկսած է գործադրուել արդէն՝ ռուսական որոշ բառերու պարտադիր գործածութեամբ նաեւ մեր հայրենիքին մէջ: Սակայն ձգենք:

Իսկ ազգերու հայրը՝ Սթալին, որ խեղճ ու տկար ազգերուն օրօր կարդալով, միւս կողմէն անոնց գերեզմանը կը փորէր հաստատօրէն՝ կը գրէ. —

« Ձեւով ազգային եւ բովանդակութեամբ սոցիալիստական կուլտուրաների բարգաւաճումը պրոլետարիատի՝ մը երկրում ունեցած դիկտատուրայի պայմաններում՝ այս կուլտուրաները մի ընդհանուր լեզուով սոցիալիստական մի ընդհանուր կուլտուրայի մէջ ի մի ձուլելու համար այն ժամանակ, երբ պրոլետարիատը կը յաղթանակի ամբողջ աշխարհում, եւ սոցիալիզմը կը դառնայ կենցաղ, — հէնց սրանումն է ազգային կուլտուրայի լենինեան հարցադրման դիալեկտիկութիւնը »: (Տես. «Բոլշեւիսմը եւ Դաշնակցութիւնը» էջ՝ 20–21):

Ազգային հարցի մասին, բոլշեւիկեան աղբիւրներէ քաղուած այսքան ընդարձակ վկայութիւններէ յետոյ, այլեւս աւելորդ է նոր քաղուածքներով խճողել այս յօդուածը: Ուրեմն՝ ամփոփենք. Լենինի տեսակէտով՝ « բանուորական հարցի բաղդատումով, ազգային հարցի ստորադաս արժէքը ենթակայ չէր ոչ մէկ կասկածի Մարքսի համար»: Ու ասոր համար ալ, Լենին անվարան կը յայտարարէր. — « Մենք կը վկայենք, որ համաշխարհային ընկերվարութեան շահերը բարձր են մեր ազգային շահերէն, բարձր են պետութեան շահերէն »:

Լենինէն յետոյ, Սթալին իր կարգին կը վկայէր, որ բոլշեւիսմի նպատակն է՝ « Ազգային կուլտուրաները մի ընդհանուր լեզուով սոցիալիստական մի ընդհանուր կուլտուրայի մէջ ի մի ձուլել»:

Ընդհանուր կարաւանէն ետ չի մնալու փութկոտութեամբ, Երեւանի հայանուն համայնավար գրիչներէն Պ. Աբէլեան, սթալինեան ազգային քաղաքականութեան նպատակը մեկնաբանելով՝ կը գրէր. — « Հետզհետէ անհետացնել ազգութիւնները իրենց լեզուներով, իրենց կուլտուրաներով »:

Սակայն, բոլշեւիկեան այս ճոռոմաբանութիւններուն փոխարէն՝ կարեւոր է գիտնալ նաեւ թէ՝ վերջապէս, իբրեւ պատասխան, ի՞նչ կ՝ըսէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ազգային հարցի մասին, որ ինչպէս ըսուեցաւ, տասնամեակներէ ի վեր, հակամարտութեան գլխաւոր պատճառներէն մէկը եղած է երկու հոսանքներուն միջեւ: Հարկ է գիտնալ, վերջապէս, թէ՝ ի՞նչ տեսակէտ կը հետապնդէ եւ տեսական ինչպիսի՞ ձեւակերպում տրուած է ազգային հարցին, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ծրագրին մէջ: Արդ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ծրագիրը, ի միջի այլոց, շատ պարզ եւ յստակ բառերով կը յայտարարէ. —

« Ձգտելով հանդերձ կազմակերպել մէկ, ներդաշնակ, ամբողջական մարդկութիւն մը, այսօրուան կտոր – կտոր, բաժան –բաժան ու հակամարտ աշխարհին տեղ, ընկերվարութեան իրագործումը չի պահանջեր արդի ուրոյն ազգային միութիւններուն ի սպառ ձուլումը, միութիւններ, որոնք իրենց պատմականօրէն ժառանգած բեղմնաւոր մասնայատկութիւններով կարող են միայն ճոխացնել ապագայ ընկերվար մարդկութիւնը»: (Տես. ծրագիր Հ. Յ. Դաշնակցութեան, էջ՝ 16 – 17):

Ուրեմն, ինչպէս վերոյիշեալ մէջբերումներէն կը տեսնուի, այսքան հիմնական է տարբերութիւնը Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ բոլշեւիսմի միջեւ, ազգային հարցի առընչութեամբ: Մինչ բոլշեւիսմի հիմնական նպատակն է «հետզհետէ ազգութիւնները անհետացնել իրենց լեզուներով, իրենց կուլտուրաներով », ընդհակառակն, Դաշնակցութիւնը կ՝ընդունի թէ՝ ազգերը, «իրենց պատմականօրէն ժառանգած բեղնաւոր մասնայատկութիւններով կարող են միայն ճոխացնել ապագայ ընկերվար մարդկութիւնը »:

Արդ՝ ազգային հարցին շուրջ, տասնամեակներէ ի վեր մղուող այս պայքարին մէջ, դէպքերու եւ իրողութիւններու լոյսին տակ, ո՞վ աւելի շատ իրաւունք ունեցաւ յաղթանակ տարած ըլլալու, — անկասկած Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը :

Այս երկու հոսանքներէն, ո՞վ քաշուեցաւ իր գաղափարական դիրքերէն, ո՞վ քօղարկեց իր վարդապետութիւնը, ո՞վ ջանաց խարդախօրէն ներկայացնել իրողութիւնը զանգուածներուն, անտարակոյս բոլշեւիսմը :

Երբ այսպէս է իրողութիւնը, ի՞նչպէս կարելի է հաւատալ որ բոլշեւիսմը՝ գաղափարական պայքարի մէջ, կարենայ Դաշնակցութեան գերեզմանը փորել :

Ի՞նչպէս կ՝ուզէք, որ հայ ժողովուրդի ազգասէր, հայրենաբաղձ, ազատատենչ, եւ ազգային ու մշակութային դարաւոր արժէքներուն նախանձախնդիր զանգուածները, որոնց հոգին տակաւին խաթարուած չէ բոլշեւիսմի թոյնով, մէկ անգամէն քաղաքական անձնասպանութիւն գործեն, հետեւելով բոլշեւիսմին եւ ոչ Դաշնակցութեան : Հազարաւոր տարիներէ ի վեր, Հայութիւնը նման արարք չէ գործած եւ այսօր ալ չի կրնար գործել :

Իսկ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, իբրեւ Հայութեան ազգային, քաղաքական եւ մշակութային արժէքներուն նախանձախնդիր կազմակերպութիւն, այսօր, աւելի քան երբեք, կառչած կը մնայ իր հին ու ծանօթ դաւանանքին, ազգութեան մէջ տեսնելով աշխարհի գերագոյն եւ յաւիտենական արժէքներէն մէկը : Այդ մնայուն, յաւիտենական, անկորնչելի արժէքի պաշտպանութեան ճամբուն վրայ, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, ինչպէս անցեալին, պատրատ է նաեւ այսօր՝ եւ վաղը, զոհաբերելու ամէն բան :

ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ՍԿՄՆԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

— Բարեւ, վարպետ, կարդացի՞ք քերթուածս «Երեւան» թերթում :

— Կարդացի, սիրելիս, Չարենցի շընչով ես գրել, տեղ տեղ էլ հասնում ես ինձ, ապրես, այդպէս էլ շարունակիր...

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՇԱՀԵԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

★

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԿՈԹՈՂՆԵՐ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՊՐԻՒՍԷԼ, (Յառաջ). — Փետրուար 10-ին, երկու յաջորդական, շահեկան դասախօսութիւններ տեղի ունեցան, առաջինը$ ժամը 5·30ին, երկրորդը՝ ժամը 8·30ին :

Ներկայ 1200 ունկնդիրներուն համար կատարեալ յայտնութիւն մը եղաւ, ծանօթ ճարտարագէտ՝ Եդ. Իւթիւճեանի դասախօսութիւնը «հայ արուեստի կոթողներուն» մասին: Լուրջ հետաքրքրութեամբ ունկնդիր հասարակութիւնը լսեց դասախօսութիւնը եւ դիտեց մոգական լապտերով ներկայացուած Հայաստանի պատմական յուշարձաններուն գունաւոր նկարները: Դասախօսը, նախ, ներկայացուց Էջմիածինը, որ իրաւամբ կը նկատուի քրիստոնէական աշխարհի հնագոյն եկեղեցիներէն մին, փաստ մը անշուշտ, որ Հայերս՝ քրիստոնէութիւնը ընդունող եւ պետականացնող առաջին ազգը եղած ենք: 1600 տարիէ ի վեր, հայ ժողովուրդը պաշտամունք կը մատուցանէ Դ.րդ դարուն շինուած Էջմիածնի Մայր Տաճարին մէջ :

Տեղի անձկութեան պատճառաւ չենք կրնար ծանրանալ մանրամասնութեանց վրայ: Կ՝օգտուինք, այս առիթէն, փոխանցելու մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները՝ Պրիւսէլի Հայ Երիտասարդաց Ակումբին, որ գեղեցիկ գաղափարն ունեցաւ նախաձեռնութիւնը ստանձնելու այս ձեռնարկին: Նման օգտակար եւ միեւնոյն ատեն շինիչ դասախօսութիւններ կոչուած են բարձրացնել հայ ժողովուրդին անունը, քանի որ օտարը — որ կը ճանչնայ Հայը միայն իր ջարդերու պատմութեամբը — կը հասկնայ թէ Հայը արժէքաւոր քաղաքակրթութեան մը տէր ժողովուրդ մըն է, պատմութեան հին օրերէն մինչեւ այսօր:

Գործին մղում տալու միտումով՝ Հայ Երիտասարդաց Ակումբը չէր վարանած խնդրելու գործակցութիւնը՝ պելժիական « Աշխարհի հետազօտութիւն » ընկերակցութեան, որուն նպատակն ալ, արդէն, ճանչցնել տալ է հեռաւոր եւ անծանօթ երկիրներու պատմութիւնը եւ մշակոյթը:

Շահեկան այս դասախօսութեան շուրջ, անդրադարձաւ քաղաքիս Գեղարուեստից Թերթը, որ այս առթիւ կարեւոր բաժին մըն ալ նուիրեց հայ արուեստի պատմութեան :

Նոյն դասախօսութիւնը կրկնուեցաւ Լիէժի մէջ եւս : Օգտակար քարոզչութիւն մը ի նպաստ հայ ժողովուրդին :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (132)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Գ.

Օրուան մեծագոյն մասը, մանկամարդ աղջիկը բժիշկին յարկաբաժինն էր, ուսկից անոնք միասին դուրս կ՝ելլային՝ մամային երթալու կամ ճաշի իջնալու համար: Այլեւս, ամէն մարդ, տոքթորին դիմելու, անոր հետ յարաբերութեան մտնալու համար, պարտաւոր եղաւ նախ եւ առաջ Սոֆին տեսնելու եւ անկէց արտօնուելու: Ցանցառ հիւանդները, որ անխելքութիւնը կ՝ունենային դեռ անոր դիմելու, երբեմն կը ստիպուէին ժամերով սպասել նրբանցքին մէջ, երկար բազկաթոռի մը վրայ, մինչեւ որՍոֆի դուրս ելլալով Տոքթորին սենեակէն՝ արտօնէր խեղճ հիւանդը ներս մտնելու :

Կիւլիւկ հանըմ, թէեւ ամիրային ապարանքին ստորին յարկերուն մէջ կ՝անցընէր իր ժամանակին մեծ մասը, վերջ ի վերջոյ նշմարեց կացութիւնը : Նշմարեց իր սիրական աղջկան վրայ առաջ եկած փոփոխութիւնը, ֆիզիքապէս եւ բարոյապէս. տեսաւ, ու սրտի ինչ դառնութեամբ, անտարբերութիւնը, որ յաջորդած էր այն գորովալից գուրգուրանքին, զոր աղջիկը ունէր իր մօրը համար, առաջ, վերի խոնարհ խրճիթին մէջ: Այդ պերճ ու հոյակապ ապարանքը աղետաւոր ազդեցութիւն ունեցած էր աղջկանը վրայ :

Որքան որ ալ ներքին հպարտութիւն մը զգար իր զաւկին այդ բարձրացմանը համար, ու իր մայրական սնափառութիւնը գգուուէր ատկէ, յամառ եւ խորհրդապահ բնազդ մը՝ — հակառակ որ ինքը զայն վանել հեռացնել ուզէր — այդ բարձրացումին ամբողջ ունայնութիւնը ու աղետաւորութիւնը կը փսփսար իր ականջին: Քիչ քիչ այնպէս մը եղաւ որ այդ խեղճ մօր իր աղջկան հետ գլուխ գլխի, մտերմօրէն տեսնուելու առիթները բոլորովին ջնջուեցան : Սոֆի, որ մօրը ննջասենեակին կից ունէր իր խուցը. փոխադրուեցաւ վերի յարկը, տիկինին յարկաբաժինը, ուր երկու սենեակներ, մէկը քնանալու. միւսը արդուզարդի, իրեն յատկացուեցան:

Առտուները տիկինին արթննալուն կը սպասէր, անոր հետ ճաշելու համար. ցորեկին եւ իրիկուան՝ նոյնպէս. մնացած ատենները տոքթորին եւ մամային մէջ կը բաժնէր ինքզինքը: Շատ հեղ, Կիւլիւկ հանըմ սեղանին վրայ միայն կը տեսնէր աղջկանը երեսը, անոր ծառայելու համար պարզ սպասուհիի մը պէս :

Գաղտնի հառաչանքներ կը խեղդէին հէք կնոջ լայնախարիսխ կուրծքը, նայուածքներուն մէջ ցաւով խառն պաղատանքներ կը ցոլային երբ աղջիկը դիպուածով իրեն նայէր: Զաւիկա սիրելու, գգուելու, գրկին մէջ սեղմելու հաճոյքէն, միակ հաճոյքը զոր ունեցած էր, ալ բոլորովին զրկուեցաւ : Բայց իր այն կսկիծը ոչ մէկուն հաղորդեց, անով էրուեցաւ, տոչորուեցաւ :

Աղջիկը մոլորեցնելու միջոցներուն մէջ, երիտասարդը չափ չդրաւ: Իր խուցին մէջ, անոր հետ իր ապրած հեշտալի րոպէներուն, փոքր արաբական աստիճանադարակի մը վրայէն կ՝ելլար, շիշ մը ըմպելիք կ՝առնէր եւ իրարու ետեւէ քանի մը գաւաթ կը խմէր. յետոյ Սոֆիին կ՝երկնցունէր գաւաթ մը, զոր անիկա յօժարափոյթ իր շրթներուն կը տանէր՝ ըմպելիով հեշտաւէտ խմիչքը եւ անոր պարգեւած զուարթութենէն ոգեւորուելով աչուընները ցանկութեան ճառագայթներով լեցուն, այտերը վառ, եւ շրթները ըղձատռիփ կծկումներով բացխփիկ: Անզգալի կերպով, մանկամարդ աղջիկը կը գինովնար, կը տարուէր, կը վերանար. եւ այս տեսակ գինովութեան օր մըն էր որ ան, յափշտակուած, խելակորոյս, երիտասարդին պաղարիւն զգուշաւորութենէն գրգռուած, ինկաւ անոր գիրկը, հեծեծալով, լալով, անձնատուր ըլլալով այդ ապականութեան, որ խմեց, ծծեց մաքուր ու անապակ այդ էութիւնը, անոր երակներուն կոյս արիւնին մէջ դունջը մխրճելով, իր ժահրը, թոյնը ներարկելով անոր:

Ալ անկէց ետքը, Սոֆի այդ տղուն կիրքերուն եւ ահարկու քմահաճոյքներուն գերին եղաւ: Իրենց յարաբերութիւններուն մէջ սանձ չդրին, այդ ապօրէն եւ մեղաւոր կենակցութեան համար քօղարկում եւ զգուշութիւն աւելորդ շարժումներ թուեցան իրենց:

Աղջիկը, իւրացուած, տիրապետուած, թովուած, ամիրային թոռան խենթութեան ոլորտին մէջ դարձաւ՝ խելակորոյս թիթեռնիկի մը յուսահատ թեւածումներովը: Թեւ թեւի, անոնք պտոյտներու ելան, Պոլսոյ էն ազնուապետական զբօսավայրերուն մէջ երեւցան: Աղջկան ըզմայլելի ու չքնաղ շարժուձեւերը, անըստգիւտ դիմագծութիւնը, գեղադիտակ ու արքենի հասակը ամէնուն ուշադրութիւնը, սքանչացումը գրաւեցին :

Արշակի բարեկամները, որոնք սովորական պոռոտախօսութիւններ նկատած էին անոր շողիքոտ նկարագրութիւնները ծանուցուած հուրիի մասին, ափիբերան եղան, երբ առաջին անգամ տեսան այդ հոյակապ աղջիկը անոր թեւը, գլուխ գլխի :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ շրջանի ընկերները :

ԼԻՈՆ.— 26 Փետրուար Ուրբաթ գիշեր :

ՏԷՍԻՆ.— 27 Փետր. Շաբաթ գիշեր :

ՎԻԷՆ.— 28 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— 29 Փետրուար, Երկուշաբթի գիշեր :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— 1 Մարտ, Երեքշաբթի գիշեր :

ՎԱԼԱՆՍ.— 2 Մարտ, Չորեքշաբթի գիշեր :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— 3 Մարտ, Հինգշաբթի գիշեր :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Շաւիլի «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Անդամատետրերը միասին բերել :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարշ Միսաքեան» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. Փարիզի «Ռոստոմ» եւ «Քրիստափոր» խումբերու վարչութիւնները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Մշակոյթի տան փոքր սրահին մէջ :

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի եւ «Յառաջ» խումբի միացեալ ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Սէնթ Մարկոնիթի «Համազասպ» ենթակոմիտէի ընկերները, սովորական հաւաքատեղին : Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10ին :

Սոյն ժողովին կը հրաւիրուի Ակնունի ենթակոմիտէի վարչութիւնը : Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ընկերները :

Պ. Հրանդ Գալֆայեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Ալթունեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Ալթունեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Ալթունեան եւ զաւակը, Պ. Յարութիւն Ալթունեան, Պ. Գրիգոր Ալթունեան, Օր. Երանուհի Ալթունեան, Տէր եւ Տիկին Զարեհ Գալֆայեան, Այրի Տիկին Աննիկ Գալֆայեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Հայկուհի Քէհեայեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Քէհեայեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սահակ Չոպանեան եւ զաւակը, Պ. Աւետիս Քէհեայեան, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Քէհեայեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լուի Քնօտիրա (Պոլիս), Այրի Տիկին Վերժին Հաճընլըեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Աղապապեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Պուտաքեան, Քէհեայեան : Պորանեան, Քէչիչեան, Ճըրճըրեան, Վարդերեան ընտանիքները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրեցեալ կնոջ, քրոջ, հօրաքրոջ, հարսին եւ ազգականին

ՏԻԿԻՆ ԹԵՐԷԶ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆԻ

(Ծնեալ Ալթունեան, Պոլսեցի)

որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 16ին, իր բնակարանին մէջ, 60 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի 19 Փետրուար, Ուրբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, իր բնակարանը, 2, Ալէ Քրիւէր, Փաֆիյեօն սու Պուա : Մարմինը պիտի ամփոփուի Փաֆիյեօն սու Պուայի ընտանեկան դամբարանին մէջ :

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

(Էկլիզ տը Փանթէնէն առնել 147 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Էկլիզ տէ Փաֆիյեօն :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Փետրուարեան ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Կիրակի, Փետրուար 21ին, ժամը 15ին Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի :

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին : Խմբերգներ Նոր Սերունդի կողմէ : Մեներգ՝ Օր. Վ. Մուրատեան, Տիկին Ռըստիկեան, Տիկին Սիրարփի Փերսիքեան (Վալանսէն), կենդանի պատկեր՝ Հայր եւ որդի դէմ դիմաց : Շարժանկար՝ Սինէ Ղազօ :

Արտասանութիւններ՝ փոքրիկներ Տէլամնեան, Բարսեղեան եւ ընկ. Յ. Մաթոսեան :

Պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

Հայկական մթնոլորտ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Մարտ 5ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : (Ալհամպրայի սրահներու մէջ), հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ Մարսէյլի «Շաւարշ Միսաքեան» երիտասարդ խումբին : Հանդէս եւ պարահանդէսով :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի կողմէ :

20 Փետրուար, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Պէրիէ – Միյէի չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, ընտիր նըւագախումբ :

Ճոխ պիւֆէ եւ այլազան տեսակի խաղեր :

×

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ, Սալ Ռամոյի մէջ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը եւ հոգաբարձութիւնը հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարէ այս Կիրակի օր, Սրբոց Ղեւոնդեանց տօնին առթիւ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ Տ. Գէորգ Արք. Իւթիւճեանի, Տ. Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեանի, Յովհ. քհնյ. Հիւնքեարպէյէնտեանի, Սահակ քհնյ. Իւթիւճեանի, Կոմիտաս քհնյ. Սրպեանի, Բարնաբաս քհնյ. Խընտամեանի, Աբիսողոմ քհնյ. Թորոսեանի, Մեսրոպ քհնյ. Մեսրոպեանի, Վահան քհնյ. Խոյեանի, Բարթող քհնյ. Թագըմճեանի, Գարեգին քհնյ. Տէօվլէթեանի, Մկրտիչ քհնյ. Արսլանեանի, Գէորգ քհնյ. Նիզամեանի, Ներսէս քհնյ. Գանճեանի, Գրիգոր քհնյ. Ճէպէճեանի, Յուսիկ քհնյ. Ադամեանի, Գէորգ քհնյ. Դաւիթեանի, Լեւոն քհնյ. Արսլանեանի եւ Վարդան քհնյ. Պաղտատլեանի հոգւոց հանգստեան :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՊԱՒԷՆՆԵՐՈՒ

ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Այս երեքշաբթի ժամը 20·30ին Սինեմա Պաթաքլան, 50 Պուլվար Վոլթէր : (Մէթրօ Օպէրքամֆ) :

Կազմակերպուած Հայ Ուսանողներու Օժանդակ Տիկնանց Միութեան կողմէ :

Կը ներկայացուի՝

ԱՌԱՋԻՆ ՍԻՐՈՅ ԵՐԳԸ

եւ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՕԾՈՒՄԸ

Տոմսերու գին՝ 5 եւ 3 Ն. Ֆ. :

Տոմսերը կարելի է ապահովել եկեղեցւոյ դիւանէն եւ երեկոյթին օրը՝ սրահը :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Բաբգէն Սիւնի խումբը, իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերներ Նազարէթ եւ Վարուժան Սարգիսեանի, իրենց սիրեցեալ հօրեղբօր Սիրական Սարգիսեանի (Պէյրութ) տխուր մահուան առթիւ եւ տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին :

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Դասախօսներ

Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ, Կ. ՄԵՀԵԱՆ, Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ եւ ուրիշներ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն : Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10), ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ :

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐԸ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻԽՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ապրիլեան Սերունդի (նախկին Չ. Ո. Մ.) Փարիզի Կեդր. վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ – անդամուհիները այս Երկուշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Ռէժանի սրճարանի վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Բացականները վերջնականապէս հրաժարեալ պիտի նկատուին :

Պ. Նազար Նազարեան (Լաքօթ Սէնթ Անտրէ), Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Թիւֆէնքճեան (Կրընոպլը), Այրի Տիկին Վարդանոյշ Օնպաշեան (Կրընոպլը), Այրի Տիկին Սրբուհի Պարսամեան (Տէսին), խորին կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, քրոջ, քենիին, քրոջ աղջկան եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ ՆԱԶԱՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ Օնպաշեան)

կսկծալի մահը, որ տեղի ունեցաւ Փետր. 13ին Կրընոպլի մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Փետր. 15ին Կրընոպլը, Սէն Լուի եկեղեցիին մէջ, ուրկէ մարմինը ամփոփուեցաւ իր ընտանեկան դամբարանին մէջ (Կրան Սապլը գերեզմանատունը) :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կ'ուզուի ներքին հսկիչ մը : Դիմել անձամբ վարժարանի տեսչութեան :

26, RUE TROYON SÈVRES S. & O.
TEL. : OBS. 18-28

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական դիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-72

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ., ուսանողներու համար 3 Ն. Ֆ. :

Վերապահուած սեղանները պէտք է գրաւել մինչեւ ժամը 19·30, անկէ ետք ազատ կը նկատուին :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHOREի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 20 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

SAMEDI 20 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8728 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4529

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

*

1956 Փետրուար 20ը կը կազմէ պատմական թուական մը՝ Հայոց ժամանակակից տարեգրութեանց մէջ :

Այդ օրն էր, որ ժողովրդավարական — սամանադրական անբռնաբարելի սկզբունքները յաղթեցին :

Այդ օրն էր, որ մութ ծրագիրներով ճամբայ ելած բարձրաստիճան հոգեւորականներ՝ կռթնած պատեհապաշտ եւ հիւանդագին մտայնութեան տէր փոքրամասնութեան մը վրայ՝ ուզեցին իրենց կամքը պարտադրել : Ու չարաչար պարտուեցան :

Իրենց հետ միաժամանակ պարտուեցաւ նաեւ այն հսկայ ուժը, որ միջազգային համայնավարութիւն կը կոչուի եւ որ բացէ ի բաց պայքար էր բացած փոքրիկ հայ ժողովուրդի մեծ կուսակցութեան, դէմ, որ կը կոչուի Հ. Յ. Դաշնակցութիւն :

Այս արդար յաղթանակով երբեք չպարծենցան անոնք, որ ազգին ազատ քուէներով պատգամաւոր էին ընտրուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան թեմերէն եւ չորս տարի առաջ այս թուականին ազատօրէն արտայայտած իրենց կամքը, օրինաւորապէս կաթողիկոսական աթոռին վրայ բազմեցնելով Վեհ. Զարեհ Ա.ը :

Չպարծենցաւ նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որուն կը վերագրէին՝ հակառակորդները՝ այս յաղթանակը :

Յաղթականը ոչ պատգամաւորներն էին, ոչ ալ Հ.Յ. Դաշնակցութիւնն էր :

Յաղթականը արդարութիւնն էր : Ժողովրդական կամքը : Ազգային Սահմանադրութիւնը : Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի ներքին կանոնադիրը : Հայ ժողովուրդը՝ ինքը, իր հարազատ ու հայրենասէր զաւակներով :

Յաղթականները իրենց համար շահաբեր դրամագլուխի չվերածեցին երբեք այս բացառիկ պատեհութիւնը : Պարզապէս լծուեցան շինարար աշխատանքի, թեւ ու թիկունք հանդիսացան արժանընտիր կաթողիկոսին, օտար, խորթ ազդեցութիւններէ ձերբազատեցին կիլիկեան դարաւոր աթոռը եւ ապահովեցին անոր բացարձակ անկախութիւնը, — քաղաքական եւ տնտեսական անկախութիւն :

Ու յաջողեցան բարգաւաճ վիճակի մէջ դնել զայն՝ իր կաթողիկոսարանով, միաբանութեամբ, դպրեվանքով, մատենադարանով ու տպարանով : Նորանոր թեմեր փութացին մտնել անոր հովանիին տակ, նախանձելի վիճակ մը ստեղծելով :

Ի՞նչ ըրին պարտուածները :

Փոխանակ քրիստոնէավայել ոգիով ընդունելու իրենց ձախողութիւնը, ցուցարարական ձեւով մեկնեցան ժողովասրահէն ու Անթիլիասէն : «Երկփեղկում» սերմանեցին միաբանութեան եւ ժողովուրդին մէջ : Գահիրէ երթալով «Եպիսկոպոսական ժողով» գումարեցին : Ու քուէարկեցին չնաշխարհիկ բանաձեւ մը՝ «թերի եւ անընդունելի» : Ծիծաղելի դարձան՝ «անթերի եւ ընդունելի»ի համար անընդունելի պայմաններ առաջարկելով :

Փորձեր կատարեցին՝ հերձուած առաջ բերելու համար Լիբանանի եւ Սուրիոյ մեր հայաշատ գաղութներուն մէջ : Ուզեցին «անկախ համայնք» եւ հակաթոռ կաթողիկոսութիւն ստեղծել, շարժման մէջ դնելով օտար ուժերը : Արաբական թերթերու մէջ սուտ լուրեր հրատարակել տուին : Մեր ազգային վէճերը օտարներու սեփականութիւն դարձուցին : Իրենց թերթերը գռեհիկ հայհոյութեանց տոպրակ դարձուցին : Մղեցին Բարեգործականը՝ որ դադրեցնէ կտակներով Կիլիկեան Աթոռին բաժին ինկած տարեկան գումարներուն վճարումը : Լիբանանի ու Սուրիոյ պետական իշխանութեանց դուռները մաշեցուցին, զուր յոյսերու եւ երազներու ետեւէն վազելով : Ի վերջոյ իրենց քուրջի կտորներով ստեղծեցին թունաւոր մթնոլորտ մը՝ եղբայր եղբօր դէմ զինելով 1958ի ամառը, Լիբանանի ցաւալի դէպքերու ընթացքին :

Հակառակորդներու բոլոր սադրանքներն ու դաւադրութիւնները՝ ազգային եւ միջազգային կրկնակ ճակատներուն վրայ՝ մնացին ապարդիւն եւ ծառայեցին միայն վարկաբեկելու անոնց հեղինակները :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռը այսօր աւելի քան երբեք ամրապնդած է իրդիրքը :

Անոր կողքին կանգնած են ո՛չ միայն Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Կիպրոսի հայրենասէր եւ օրինապահ Հայերը, այլև Հիւսիսային Ամերիկայի ազգային թեմին, Յունաստանի, Ատրպատականի, Թէհրանի եւ ամբողջ Իրանի Թեմերուն հարիւր հազարաւոր հայրենակիցները :

Ողջունելով Վեհ. Զարեհ Ա.ի ընտրութեան չորրորդ տարեդարձը, կը մաղթենք աւելի մեծ յաջողութիւններ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ դարաւոր Աթոռին :

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻ ՄՈԼԷ-ՏԸ ԿՈԼ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԱՍԻՆ

«Զօրավարը ըսաւ ինծի», խորագրին տակ, Կի Մոլէ հրատարակութեան կուտայ «Տեմոքրասի 60» պարպերաթերթին մէջ, մանրամասնութիւններ Փետրուար 2ին, հանրապետութեան նախագահին հետ խօսակցութեանց շուրջ : Յիշատակելէ ետք Զօրավարին դրական կարծիքը ինքնորոշման սկզբունքին, նախկին վարչապետը, կը գրէ. — «Անջատո՞ւմը : Կը վանէ այդ միտքը, յամառ կերպով եւ կիրքով, կարծես թէ հեռացնել ուզեր, ինչպէս ըրաւ անցեալ Սեպտեմբերին : Կարելի չէ, ոճիր է, չի հաւատար : Չուզեր մինչեւ իսկ մտածել այդ մասին : Սակայն բան մը մոռցած չըլլալու բծախնդրութեամբ կը յայտարարէ թէ ծայրայեղ պարագային Ֆրանսան իրաւունք չունի երեսի վրայ ձգելու Ալժերիոյ իր զաւակները :

Ֆրանսացո՞ւմը : Զօրավարին տեսակէտը յար եւ նման են մեր մտքերուն : Եթէ ճիշդ է որ բոլորն ալ կ՝ուզեն ամբողջական եւ լրիւ միացում մը, եթէ հնարաւոր ըլլար ու Ալժերիացիները բաղձային իրագործել ընկերային, տնտեսական եւ քաղաքական միացում մը, անշուշտ հաշուի առնելով ցեղային եւ կրօնական տարբերութիւնները ու այս առթիւ ըսէինք թէ Զօրավարը համակարծիք չէ, ապա սուտ խօսած պիտի ըլլայինք : Իրողութիւնը այն է որ մեզի պէս ան ալ չի հաւատար ... հարց է գիտնալ թէ Ալժերացիները իրենց ազատ կամքով պիտի ուզե՞ն : Զօրավարը կը կասկածի, սակայն գործնական մարդու նախաձեռնութեամբ եւ ամէն հաւանականութիւն նկատի ունենալով, կ՝առաջարկէ որ Ֆրանսան մեծ զոհողութիւններ յանձն առնէ, դպրոցական, թեքնիք եւ ընկերային մարզերուն մէջ : Տարբերութիւնը օր ըստ օրէ նուազելու վրայ է, անոնց որոնց միջեւ կ՝ուզենք հաստատել հաւասարութիւն մը :

Երրորդ հաւանականութիւն մըն ալ կայ : Ալժերական կառավարութիւն մը ղեկավարուած Ալժերացիներուն կողմէ : Այս անգամ Զօրավարը տարբեր լեզու մը կը գործածէ : Կ՝ըսէ Ալժերական պետութիւն : Այս պարագային երկու հարցեր կը ծագին : Կապը Ֆրանսայի հետ եւ փոքրամասնութեանց ցեղային իրաւունքին յարգուիլը : Զօրավարը կ՝ենթադրէ թէ այդ երկրորդ պարագան զոհացում տալու տեսակէտէն ամէնէն դժուարն է : Որով պէտք է պատրաստ ըլլալ :

Միակ տրամաբանական ձեւը դաշնակցային դրութիւնն է ուր ապահովուած կ՝ըլլան փոքրամասնութեանց — Քապիլ, Արաբ, Շաուա, Մոզապիտ, Հրեայ, Ֆրանսացի — իրաւունքները ...

Երբ այս միտքը կը յայտնէր, հանրապետութեան նախագահը մանրամասնութիւներու մէջ չէր մտած, թէեւ, այժմ կը խօսի գաւառական եւ տեղական ընտրութիւններուն շուրջ : Երբ իրեն ըսի թէ պէտք չէ աճապարել, այլապէս վիճելի արդիւնքի մը կը հասնինք, զօրավարը հաւաստեց թէ ինք կողմնակից է ժողովրդական ազատ արտայայտութեան : Յոյս ունի թէ մահմետական բնակչութիւնը պիտի արտայայտուի հաւատքով ու այս անգամ յուսախաբ պիտի չըլլայ :

Այս տեսակցութիւնը ցոյց կուտայ թէ տը Կոլի ըսածները միշտ կը մնան Սեպտեմբեր 16ի յայտարարութեան ընդհանուր գիծերուն հաւատարիմ :

Յատկանշական է անշուշտ թէ տը Կոլ չի հաւատար «Ֆրանսականացման» կարելիութեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ պատասխանելով Ֆրանսացի թղթակիցներու կարգ մը հարցումներուն հետեւեալ մտքերը արտայայտած է. «Ալժերացի ազգայնականներուն համար Ալժերաբնակ Եւրոպացիները տեղացիներ են, մինչ մեզի համար Թունուզի Եւրոպացիները օտարներ են : Իմ կարծիքով Ֆ. Ապպաս եւ իր գլխաւորած կառավարութիւնը պէտք է քայլ մը առաջ երթան եւ ընդունին բանակցիլ տը Կոլին հետ, քանի որ այս վերջինը Ֆրանսացի ժողովուրդի 99 առ 100ին վստահութիւնը եւ համակրանքը կը վայելէ» :

ՄԱՏՐԻՏԻ կեդրոնին մէջ երկու ռումբեր պայթեցան : Չպայթած ռումբեր գտնուած են երկրի զանազան շրջաններուն մէջ : Կը կարծուի թէ ասոնք գործն են համայնավար տարբերուն որոնք կ՝աշխատին տապալել Ֆրանքոն եւ վերջ տալ իր հաստատած վարչաձեւին :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ երկրագործական երկու շրջաններու մէջ, Քլերմոնֆերան եւ Շարթրը, խաղաղ ցոյցեր կազմակերպուած են, տեղւոյն գիւղացիներուն կողմէ, բողոքելու համար կառավարութեան ընտրած գիւղատնտեսական «քաղաքականութեան» դէմ : Շարթրի համախմբումին երկրագործներուն վրդովմունքին եւ մը տահոգութիւններուն թարգմանը եղած է Փիրէն. «Մեր տնտեսութիւնը արդիականացնելու մեր բոլոր ճիգերը ապարդիւն անցան : Պարտքերու տակ կքած ենք : Օգտուողը ուրիշներ եղան» յայտարարած է ան : Ու այս առթիւ ներկայացուցած է երկրագործներու պահանջները : Ա.— Գիներու ճշդում, ընկերային ապահովութիւն եւ մշակում երկրագործական օրէնսդրութեան մը : Խաղաղ ցոյցերուն մասնակցած են 20·000 երկրագործներ :

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր վերջին նիստին որոշած է արագացնել «տեղափոխութիւնը» մայր երկրի եւ Ալժերիոյ քաղաքային եւ զինուորական պաշտօնէութեանց : Հրամանագրով մը ութ նոր նահանգապետներ պիտի նշանակուին, եւ ոչ ընտրուին, ինչպէս ընկալեալ սովորութիւնն էր, ասոնցմէ մէկը, առաջին անգամն ըլլալով մահմետական մը պիտի ըլլայ : Միւս կողմէ կառավարութիւնը որոշած է «Պատուոյ Լեգէոն» շնորհել «բոլոր անոնց որոնք գլուխ հանեցին Ֆրանսական հիւլէական ռումբը» :

ԽՐՈՒՉՉԵՒԻ ԱՅՑԸ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՍԻԱ

★

ՊԱՂ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱՒ ՊԻՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Խ. Միութեան վարչապետը Խրուշչեւ Հարաւային Ասիոյ երկիրները այցելելով «ժպիտի քաղաքականութիւն» մըն է որ կը փորձէ վարել, մասնաւորաբար Այզընհաուրի Հնդկաստան այցելութենէն եւ հոն գտած համաժողովրդական ջերմ ընդունելութենէն ետք :

Թէեւ Հնդկաստան եւ Պիրմանիա իրեն վերապահեցին «սիրալիր» ընդունելութիւն մը, սակայն, այս վերջինը չարժանացաւ ժողովրդական այն անվերապահ տրամադրութիւններուն, որոնց արժանացած էր ինք 1955ին :

Ճիշդ է թէ Չինաստան իր վարած «ծաւալապաշտ» քաղաքականութեամբ ստեղծեց վատ տրամադրութիւններ : Արդարեւ՝ Թիպէտի գրաւումը, Տալէյ-Լամայի փախուստը, Թիպէտի մէջ ի գործ դրուած Ստալինեան շրջանը յիշեցնող բիրտ միջոցները ու վերջապէս Հնդկաստանի եւ ապա Պիրմանիոյ սահմաններուն վրայ այս վերջինին գործ դրած ոտնձգութիւնները ոչ միայն վատ տպաւորութիւններ ստեղծեցին Հարաւային Ասիոյ այս ժողովուրդներուն մէջ, այլեւ հարկադրեցին որ չէզոքութեան եւ խաղաղ կենակցութեան կողմնակիցները ըմբռնեն խորհրդային աշխարհի «խաղաղութիւն» բառին լրիւ եւ իսկական արժէքը :

Սխալ է սակայն, մտածել թէ միայն Չինաստանի ընտրած եւ ի գործ դրած քաղաքականութեան անմիջական արդիւնքին զոհ գացած է Խ. Միութիւնը :

Մեծ աղմուկ հանեց եւ Պիրմանիոյ ժողովուրդին վրայ դէշ տպաւորութիւն թողուց, Խ. Միութեան դեսպանատան ազդեցիկ անդամներէն՝ Ալեքսանտր Ե. Քազնաձեւեվի փախուստը դեսպանատունէն, այս առթիւ երեւան ելաւ գաղտնի սպասարկութեան մը գոյութիւնը, որուն նպատակն է «տարածել միջազգային համայնավարութիւնը» :

Այս եւ ուրիշ մէկ քանի դէպքեր պատճառ դարձան որ ժողովրդական լայն խաւերուն մէջ ստեղծուին հակախորհրդային տրամադրութիւններ : Անշուշտ այս տրամադրութիւններուն էր որ կ՝անդրադառնար՝ նախագահ Այզընհաուրը, երբ կը յայտարարէր. «Իմ վերջին ճամբորդութիւնս, ցոյց տուաւ եւ համոզեց զիս, որ աշխարհի ամէն կողմ, ազատութիւնը եւ ժողովրդավարութիւնը սիրող անհատներ եւ պետութիւններ իրենց աչքերը դէպի մեզ դարձուցած են» :

Հակառակն ըլլալով, Խրուշչեւ ժողովրդական ջերմ ընդունելութեան կ՝արժանանայ Ինտոնէզիոյ մէջ, ուր տարիներէ ի վեր, երկրին մենատէրը, Սուքառնօ, նմանողութեամբ խորհրդային աշխարհին «ղեկավարուած ժողովրդավարութիւն» կը քարոզէ եւ կը վարէ :

×

ՃԱՔԱՐԹԱ հասած եւ ջերմ ընդունելութեան արժանացած է՝ Խ. Միութեան վարչապետը : Օդակայան զինքը դիմաւորելու գացած են Ինտոնեզիայի նախագահը Սուքարնօ, պետական եւ զինուորական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ եւ հազարի մօտ բազմութիւն մը : Տեղւոյն համայնավար կուսակցութիւնը ջանք չէ խնայած եւ աշխատած է որ Խրուշչեւ «բացառիկ» ընդունելութեան մը արժանանայ : Նախագահին բարի գալուստի մաղթանքներէն վերջ խօսք առած եւ վերստին յայտարարած է «Խ. Միութիւնը ինչպէս եւ դուք խաղաղութեան կը ձգտինք : Երկուքս ալ դէմ ենք կորիզային զէնքերու գործածութեան : Երկուքս ալ զինաթափութեան կողմնակիցներ ենք եւ վերջապէս երկուքս ալ կը պայքարինք գաղթապետութիւններուն դէմ» :

ՍԵԻ ՏԱՐԻՆ ԾԻԾԵՌՆԱԿՆԵՐԸ ԵՏ ՉԵԿԱՆ

Հայ լեզուի մէջ կան բառեր, որոնք իրենց սովորական իմաստէն զատ ուրիշ՝ ոգեկան իմաստ մըն ալ ունին: Օրինակի համար, երբ Արարատ կամ Մասիս կ'ըսենք, մեր մտքի աչքերուն առջեւ կը պատկերանայ ոչ միայն ձիւնաբարձ գագաթով լեռ մը, այլեւ ցեղին յարատեւելու կամքը, յաւիտենականութիւնը խորհրդանշող սրբութիւն մը: Արաքսի պարագային՝ գետ մը, որ մայր է, որ օտար հողեր ոռոգել ստիպուած ըլլալուն համար «ողբ» ունի եւ որու ափերուն վրայ օր մը «քայլամոլոր» թափառիլը ամէն հայ տղու երազն է:

Այսպիսի խորհուրդ ունի եւ կռունկ բառը: Երկայն կտուցով ու երկայն ոտքերով այդ թռչունը, որ իր թեւերուն վրայ այրող կարօտի ու բարեւի ինչ բեռներ ստիպուած է եղեր կրել՝ դարերու չափ երկար տարիներով պանդխտութեան ցաւը ճանչցած մեր ցեղի զաւակներուն համար ... Մասամբ այսպէս է նաեւ արագիլը, որուն ընտանեկան պատուի նախանձախնդրութիւնն ու հաւատարմութիւնը ուղիղ կը համեմատին մեր ժողովուրդի ապրելակերպին ու ըմբռնումներուն հետ: Ամէն գրող, գաւառացի գրող, իր սրտին մէջ տաք անկիւն մը ունի արագիլին համար: Որովհետեւ, սեւ օր մը, երբ հայրենիքին մէկ մեծ մասը աւերակ դարձաւ եւ մարդ ու արագիլ փախան միասին,

Գարնան արագիլը ետ եկաւ կրկին
Եւ մինչեւ այսօր, մէկ ոտքի վրայ,
Սպասում է իր տիրոջը նախկին,
Որ բոյնը շինի տանիքին վրայ:

(Գ. ԷՄԻՆ)

Ու հիմա՝ ծիծեռնակը:

Եթէ Դոդոխեան գրած իսկ չըլլար իր «Ծիծեռնակ»ը, կը հաւատամ, թէ այդ թռչունը կռունկին ու արագիլին հետ երրորդութիւն մը պիտի կազմէր: Այսուհանդերձ կ'ընդունիմ նաեւ, թէ Դոդոխեանի երգի վերածուած այդ բանաստեղծութիւնը, որ մեր բոլորին կարօտներն ու սէրերը կը կաղապարէր, օգնեց որ այդ թռչունն ալ ժողովրդականանայ միւսներուն պէս ու միւսներուն չափ:

×

Երբ տարիքս մանկութեան ու պատանեկութեան սահմաններուն վրայ տեղ մը կը թեւածէր, ամառը, ամէն Կիրակի, ընկերոջ մը հետ, այգիներու ճամբուն վրայ «Ծիծեռնակ»ը կ'երգէի:

Պոլսոյ կառավարութիւնը Տատեան անուն հայ մը աքսորած էր Գարահիսար: Հայոց ազգապատկան Հին Թաշխանին բերանը ունէր պզտիկ խանութ մը, ուր Ֆէս ու կտաւեղէն կը ծախէր: Ամուսնացած էր ուսուցչուհիի մը հետ եւ Բաբգէն անուն մանչ մը ունէր: Բաբգէն իմ դասընկերս էր, իսկ իր հայրը՝ հօրս բարեկամը:

Ամէն Կիրակի, լաւ ճաշէ մը ետք հայրըս ու Տատեանը, մեզ եւ մէկ – մէկ եաթուխ շիշէ ալ օղի առած, օրուան հարցերուն մասին խօսելով կ'երթային քաղաքէն 40 – 45 րոպէ հեռու Խալիլ էֆէնտիին Հաւուզը, ուր կանաչներուն վրայ կը բանային մէզէներուն ծրարը եւ շիշերը կը պառկեցնէին սարէն հոսող պաղ ջուրին մէջ: Մինչ անոնք կը ճնկէին ու մատերնին լզելով մէզէ կ'ուտէին, մենք, Բաբգէնն ու ես, բոպիկցած կը մտնէինք առուի ջուրերուն մէջ, դաղձ կը ժոցվէինք ու խաղալով կ'անցընէինք օրը:

Երբ բարտիներու շուքերը երկարէին դաշտերուն վրայ, տուն դառնալու ժամանակը հասած կ'ըլլար: Օղին ու մէզէները հատած կ'ըլլային ու ընթացիկ բոլոր քաղաքական հարցերը լուծուած: Այն ատեն՝ Բաբգէնն ու ես, առաջ ինկած, երջանկօրէն «Ծիծեռնակ»ը երգելով կը հասնէինք տուն: Չեմ կարծեր, որ ոեւէ մէկը «Անդ շինիր քո բոյնը» երգած ըլլայ այնքան գորովով ու յուզումով, որքան ես... Ինծի կը թուէր, թէ Դոդոխեան, հակառակ իր պաղատանքին, չէր յաջողած համոզել քմահաճ թռչունը, որ իր բոյնը շինէ բանաստեղծին հօրը կտուրին տակ, մինչ մենք, մեր ընտանիքը, բախտաւոր էինք, որ թռչունները, առանց մեր խնդրանքին ու համոզելու ճիգերուն, եկեր ու բոյն էին դրեր ոչ թէ մեր կտուրին տակ, այլ տունին մէջ ...

Պատմեմ, թէ երբ եւ ինչ պարագաներու մէջ տեղի ունեցաւ այդ յիշատակելի դէպքը:

Ծննդավայրիս՝ Շապին Գարահիսարի մէջ մենք ունէինք երկու տուն: Այդ երկութիւնը անուանական էր: Նոյն տան վերնայարկը կը ճանչցուէր Վերի Տուն, ձմրան տուն անունով, իսկ վարի յարկը եւ իր քովի յաւելուածը Վարի Տուն կամ ամրան տուն կը կոչուէր: Աշնան, երբ օդերըցրտէին ու աղօնը ամբար մտած ըլլար, երբ խոր ձորէն վար փչող հովերուն մէջ ձմրան հոտ ըլլար, լեռներու կատարին ձիւն նստելէ առաջ Վարի Տունը կը լքէինք ու կը փոխադրուէինք վեր, որ ոչ միայն համեմատաբար աւելի լաւ պաշտպանուած ու տաք էր, այլեւ մեզ բոլորս իր շուրջը պարփակելու եւ տաքցնելու չափ խոշոր թոնիր մը ունէր:

Հազար ինը հարիւր տասնըմէկի՞ թէ տասներկուքի գարնան, լաւ չեմ յիշեր, — վրայէն մօտ կէս դար է անցեր, — երբ ձիւները հալեր էին ու թոնիրի տաքութեան ալ պէտք չէր զգացուեր, մայրս փոխադրուեր էր Վարի Տունը եւ կը պատրաստուէր թոնիրը վառելու, երբ բաց դռնէն ներս սլացաւ ծիծեռնակ մը: Թեւերը արագ – արագ շարժելով տան շրջանն ըրաւ, չորս կողմը քննեց, ծւծըւաց, լեզուին տուաւ, թերեւս ալ մօրս բան մը ըսաւ, դիտողութիւն մը ըրաւ ու թռաւ դուրս:

Մայրս, ծռած, թոնրիին մէջ փայտերը շարելով էր զբաղած, երբ այս անգամ անոնք նորէն ներս մտան: Այո, անոնք ըսի ու այդ «անոնք»ը քերականական սըխալ չէ, որովհետեւ այս անգամ ներս եկողները երկուք էին, հարս ու փեսայ: Ներս մտան, թռան հոս ու հոն, առաստաղին հասնող փայտերու դէզին վրայ թառած՝ բերան մը երկուք վիճեցան ու սլացան դուրս: Մայրս մարխը վառեց ու թոնիրին մէջ շարուած փայտերը բռնկցնելու համար դրաւ անոնց տակ: Մայրիի խէժին բուրումով ծանր ծուխը բարձրացաւ ու լեցուց տունը. մայրս խաչերկաթը դրաւ թոնիրին եւ կերակուրի պըտուկները շարեց բացուածքներուն մէջ:

Ծիծեռնակները նորէն ներս մտան, արագ շրջան ըրին, ծւծւացին եւ շուքի պէս արագ ու անձայն թռան հեռացան: Պահ մը ետք, երբ նորէն ներս մտան, կըտուցներով լեցուն կաւախառն ցեխ բերած էին հետերնին. զայն հերթով փակցուցին տանիքի գերաններէն մէկուն կողին ու ելան դուրս:

Բոյն կը շինէին ...

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱՇԽԱՐՀ ՆԵՊՂ ՊԻՏԻ ԳԱՅ

ԽՄԲ.— Իւնեսքոյի առաջին ընդհանուր տնօրէն եւ անգլիացի մեծ կենսաբան՝ Ճուլիըն Հըքսլի հետեւեալ հետաքրքրական ուսումնասիրութիւնը կատարած է վերջերս, մարդկային բնակչութեան անհաշիւ աճումին այժմէական խնդրին վերաբերեալ:

Ցաճախ կ'ըսուի թէ հիւլէական ուժին դիւտն ու օգտագործումը նոր դարաշրջանի մը սեմին կ'առաջնորդէ մարդկութիւնը: Բայց՝ ըստ իմ համոզումիս, գլխաւոր հարցը որ այսօր կը մտահոգէ մարդը, մարդկային կենսաբանութեան խնդիր մըն է.— Մեր մոլորակին բնակչութեան թիւը: Կեանքի միջին տեւողութիւնը հազիւ երեսուն տարի էր հռովմէական քաղաքակրթութեան ամէնէն փայլուն շրջանին: Այսօր, արեւմտեան յառաջադէմ երկիրներուն մէջ 70 տարուան բարձրացած է՝ շնորհիւ բժշկութեան զարգացումին եւ հանրային առողջապահութեան ընդհանրացումին: Մանկական մահացութիւնը ամէն տեղ կը նըւազի, այնպէս որ աշխարհի բնակչութեան տեւական յաւելումը սկսած է մը տահոգիչ դառնալ:

Քաղաքակրթութեան սկիզբը, ըսենք հինգ հազար տարի առաջ, երկրագունդի բնակչութիւնը քսան միլիոնէն աւելի չէր: Այսօր այդ թիւը գրեթէ ամէն տարի կը կրկնապատկուի: Բաղադրեալ տոկոսի դրուած գումարի մը բազմապատկութեան հաւասար համեմատութեամբ, անցեալ դարու կէսին այդ թիւը հասած էր մէկ միլիառի եւ 1920ի մօտերը երկու միլիառի: Աւելի մտահոգիչ է այն իրողութիւնը որ աճումի տոկոսն ալ կանոնաւոր կերպով կ'աւելնայ: Նոյնիսկ եթէ ենթադրենք թէ աճումի արդի տոկոսը անփոփոխ մնայ, յիսուն տարիէն երկրի բնակչութեան թիւը կրկնապատիկ պիտի ըլլայ:

Արհեստագիտութեամբ բարձր մակարդակի տէր եւ բնակչութեամբ շատ խիտ երկիրներուն մէջ, ինչպէս Մեծն Բրիտանիա, սննդեղէնի արտադրութեան, բնակարաններու, ճամբաներու եւ օդակայաններու շինութեան համար, երկրին ծաւալուն օգտագործումը այժմէն իսկ լուրջ ուսումնասիրութեան առարկայ է: Աւելորդ չէ յիշել թէ 1900էն 1950՝ Լոնտոնի տարածութիւնը ճիշդ կրկինը եղած է:

Մինչեւ այսօր մարդկային պատմութիւնը առ հասարակ անընդհատ կերպով ընթացած է յառաջդիմութեան ճամբուն վրայ: Մարդիկ հետզհետէ աւելի բազմաթիւ, ի վիճակի եղած են միշտ աւելի եւս գոհացնելու իրենց ամէն կարգի պահանջները. եւ ամէն մարզի մէջ մարդկութեան ընտրանին հասած է շարունակաբար կատարելագործուող մակարդակի մը:

Ըստ իս, իբր յեղաշրջական, նախատեսելի է որ մարդկային արարածներու արդի քանակի կրկնապատկումը՝ պատճառ դառնայ այժմու նպաստաւոր ընթացքին անկումին: Երկրագունդին բնակչութիւնը աւելի գէշ կերակրուած, իր ֆիզիքական բարւոքումին մէջ սեղմումներու ենթարկուած, իր ակնկալութեանց եւ բարգաւաճումին նուազումին ընդ առաջ պիտի երթայ:

Ծայրագոյն յոռետեսութեամբ մը, կարելի է ըսել թէ եթէ մարդիկ անսանձ աճին ու բազմանան, երկրագունդի խլիրդը պիտի հանդիսանան (խլիրդն ալ, ի վերջոյ, ախտաբանական ուռ մըն է որուն բաղադրիչ բջիջներուն անչափ բազմածնութիւնը խոյս կուտայ որեւէ հսկողութենէ):

Մեր մոլորակը կազմակերպուած ամբողջութիւն մըն է, որուն զանազան տարրերը իրարու կապուած են սերտօրէն:

Մինչեւ վերջերս, ջուրը, հողը, հանքային հարստութիւնները, օդը, բոյսերը, կենդանիները, մանրէները եւ մարդը միացած էին յարակից գծով մը եւ հաւասարակշիռ կապով: Բայց այսօր մարդկային արարածին առանց հակակշռի բազմացումը այնպիսի վիճակ մը ստեղծած է որ կարելի է, իրաւամբ, խլրդային որակել: Օրինակ՝ Չինաստանի եւ Միջին Արեւելքի ընդարձակ տարածութիւնները որ անտառներով ծածկուած էին անցեալին, մերկացած են իրենց ծառաստաններէն. տեղւոյն կլիման փոխուած է եւ բուսական հողը որուն գոյութիւնը հիմնական է սննդեղէնի արտադրութեան համար, տեղ տեղ մասամբ եւ տեղեր ալ ամբողջովին քայքայուած է:

Անցեալ դարուն, մարդը սկսաւ ապրիլ բնական հարստութեանց իր դրամագլուխով. — Ածուխ, քարիւղ եւ այլ կարգի հանքային արտադրութիւններ:

Քանի մը սերունդի ընթացքին կը սպառէ ինչ որ դիզելու համար՝ պէտք եղած է տասնեակ միլիոնաւոր տարիներ: Բնական պաշարներու անհատական սպառումը անընդհատ կ'աճի, երբեմն աներեւակայելի համեմատութեամբ: Մ. Նահանգներու մետաղի եւ հանքային վառելանիւթերու սպառումը՝ 1918էն ի վեր աւելի մեծ է եղած քան մարդկութեան ընդհանուր սպառումը, պատմութեան սկիզբէն մինչեւ այսօր:

Ուրիշ ոչ մէկ կենդանի սեռի մօտ տեսնուած է նոյնընթաց չափազանցութիւն բազմացումի եւ սպառումի նման շռայլութիւն: Որքան ատեն որ շարունակուի երկրի բնական հարստութեանց եւ մարդկային բնակչութեան քանակի միջեւ անհաւասարակշռութիւնը, տարակոյս չկայ որ մարդկային ցեղի որակը պակսի:

Մէկ դարու ընթացքին կրնայ պատահիլ այդ, եթէ միջոց մը չգտնուի կասեցնելու համար յետադէմ բնաշրջումին կատարումը:

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Վարպետորդի պարմանուհին այնպէս ճարտարօրէն կը խաղար իր դերը, որ Եոնկ Լու հակառակ այն ամուր կապին որ ունէր կայսրուհի Ցէօ Հիի հետ, տակաւ կը սկսէր հետաքրքրուիլ թարմատի ու գեղանի նաժիշտով եւ ներքնապէս կը խորհէր թէ հազուագիւտ բախտ մըն էր սիրուել հազիւ քսան տարին թեւակոխած այդպիսի չքնազեակէ մը ...

Եւ մեծազօր մարեշալը քանի կը դիտէր պարմանուհին այնքան աւելի գեղեցիկ ու ու ցանկայարոյց կը գտնէր զայն:

Օր մը, դեռատի նաժիշտը այնպէս մը կարգադրեց որ մինակ գտնուէր ինք Եոնկ Լուի հետ:

Ու յանկարծական գլխու պտոյտ մը պատրուակելով, պարմանուհին ինկաւ պատերազմիկ Եոնկ Լուի հաստաբեստ բազուկներուն մէջ եւ կախուեցաւ անոր պարանոցէն:

Ցետոյ, իբրեւ թէ կիսով զգայազերկ ըլլար, շրթունքները մօտեցուց Եոնկ Լուի շրթներուն ...

Ինչպէ՞ս կրնար տոկալ այնքան զգլխիչ հեշտանքի մը ...

Վայրկեան մը իսկ չտատամսեցաւ, գրկեց երիտասարդ ու գեղանի նաժիշտը, գրեթէ թռցուց զայն սենեակին խորը գտնուող լայն բազմոցին վրայ, որ պատըսպարուած էր տեսարգելի մը ետեւ:

Ու հոն, ինչ որ Ցէօ Նկան կը յուսար, կատարուեցաւ:

Արեւմտեան պալատին մէջ կար ծերունի մտաւորական մը, որ կը զբաղէր նոյնպէս փոքր կայսեր դաստիարակութեամբ: Կը կոչուէր Վէնկ Թունկ Հօ եւ խստակրօն սովորութեանց տէր անձի մը համբաւը կը վայելէր:

Այդ օրը, ճիշդ այն պահուն երբ Եոնկ Լու սիրատենչ տարփանքով մը գիրկընդխառնուած էր երիտասարդ նաժիշտին հետ, յանկարծ ծերունի մտաւորականը մտաւ այն սրահէն ներս, ուր տեղի կ'ունենար երկու սիրահարներու հանդիպումը:

Վէնկ Թունկ Հօ մօտեցաւ տեսարգելին, որուն ետեւ բազմոցին վրայ էին Եոնկ Լուն եւ նաժիշտը:

Եւ, ով գայթակղութիւն, ծերունին ականատես եղաւ տեսարանի մը, որուն իր խստական մարդու աչքերը չէին կրնար հանդուրժել ...

Սկսաւ բարկութեան աղաղակներ բարձրացնել, վազեցին ու եկան պալատին բոլոր պաշտօնեաները եւ ծառաները ու հանդիսատես եղան օգոստափար կայսրուհի Ցէօ Հիի հաւատարիմ ու անձնուէր մարեշալին՝ Եոնկ Լուի գայթակղալից արարքին...

Նախկին կայսրուհիին՝ Ցէօ Նկանի լարած դաւը հասած էր իր նպատակին ...

Հետեւեալ օրը, Եոնկ Լու ներկայացաւ խնամակալ կայսրուհիին, նետուեցաւ անոր ոտքերուն առջեւ, խոստովանեցաւ ամէն ինչ եւ իր պաշտպանութեան համար, ըսաւ.

— Ձեզի չեմ դաւաճանած, ինչ որ ինձմէ կը պահանջէք լիովին կուտամ: Սակայն, ինչ որ ինձմէ չէք պահանջեր եւ որուն պէտք ալ չունիք, կը պատկանի ինծի:

Ու յետոյ, միշտ խոնարհած կայսրուհիին առջեւ, Եոնկ Լու սպասեց անոր վըճիռին:

Ցէօ Հի տժգունած էր, գունատ ու մըռայլ: Արցունքները առատօրէն կը հոսէին անոր աչքերէն:

— Այսուհետեւ որո՞ւ վրայ վստահութիւն պիտի ունենամ, ըսաւ կայսրուհին արտասուախառն հեծկլտանքի մը մէջ: Քանի որ զիս խաբեցիք, դուք, միակ անձը զորս սիրած եմ ու կը սիրեմ, շարունակեց Ցէօ Հի բեկուած ձայնով մը, դուք որ ինծի վշտի ու ցաւի ովկիանոսի մը խորը գլորեցիք, դուք որ ...

(20 Շար.)

Այս հաւանականութիւնը, մարդկութեան վերաբերեալ նոր հարցեր կը ստեղծէ: Եթէ ընդունինք թէ յեղաշրջումի կատարումը պէտք է շարունկական ըլլայ, այդ պարագային, ի՞նչ պայմաններու պէտք է ենթարկուի երկրի մակերեսը եւ ի՞նչ չափով այդ պայմանները գոհացուցիչ կերպով կ՚օգտագործուին ներկայիս: Մարկային բնակութեան տեսակէտով, երկրէն օգտուելու լաւագոյն ձեւը ի՞նչ կրնայ ըլլալ: Ի՞նչ պէտք է ըլլայ մարդուն նպատակը, իբր երկրի վրայ տիրապետող կազմակերպուած կենդանի արարած:

Ընդհանրապէս պատասխանը այն է որ պարտաւոր է իր հնարաւորութիւններուն առաւելագոյնը իրականացնել:

Սկզբունքը թէ լաւ է ու բարի միայն այն ամէն ինչ որ կարելիութիւնը կուտայ միշտ աւելի մեծ թիւով մարդիկ ապրեցնելու, օրինակ ծովային ծագումով սընունդի նոր աղբիւրներու շահագործում մը, արուեստական միջոցներով նոր սընընդեղէններու պատրաստութիւնը, — սկզբունք մըն է որ իր վերջոյ զուրկ է լուրջ հիմերէ:

Երկրագունդի բնակչութեան քանակին ու խիտութեան վերաբերեալ գոյութիւն ունի պարտադիր սահման մը. սահման մը որմէ վար կարելի չէ գիտութիւններն ու արուեստները աւելի զարգացնել, ճարտարապետութիւնը նոր ու գեղեցիկ ճամբու մը վրայ դնել եւ փոխադրութեան միջոցները բարւոքել: Իսկ եթէ այդ սահմանէն վեր անցնի, այդ պարագային մարդիկ աւելի դժուար եւ նուազ հաճելի կեանքի մը պիտի դատապարտուին, եկող սերուդները թերասուն պիտի ըլլան եւ զանազան փորձանքներու ընդառաջ երթալով, դէպի կանխահաս մահ պիտի առաջնորդուին:

Ուրեմն բացայայտ անհրաժեշտութիւն մըն է փնտռել եւ ուսումնասիրել բանաւոր ծրագիր մը, որուն հիմնական նպատակն ըլլայ մոլորակի հարստութեանց լաւագոյն շահագործումը: Եւ ամէն բանէ առաջ պէտք է բնակչութեանց համաշխարհային քաղաքականութիւն մը յղանալ որ կարելիութիւնը տայ շրջելու արդի աղետաբեր ընթացքը:

Յոյսի նշոյլ մը կը ծագի հորիզոնին վրայ: Երկու մեծ երկիրներ, Հնդկաստան եւ Ճափոն այժմ ընտրած են ծընունդները կանոնաւորող պաշտօնական քաղաքականութիւն մը: Իսկ քանի մը ոչ անկախ երկիրներու մէջ պաշտօնական կարգադրութիւններ եղած են ծնունդներու կամաւոր չափաւորումին նպաստելու համար: Բարեբախտաբար Կաթողիկէ եկեղեցին դէմ չէ, որոշ սահմաններու մէջ, ծնունդները չափաւորելու գաղափարին: Հռոմի մէջ միացեալ ազգերու մէկ համագումարին, Վատիկանի բանբերը, յայտարարած է թէ երկրի բնակչութեան անհաշիւ աճումը կրնայ մեծ թշուառութեան մատնել մարդկութիւնը եւ յանձնարարած է բոլոր լուսաւորեալ կաթողիկէներուն որ բնակչութեան խնդրին վրայ լրջօրէն խորհրդածեն: Լաւագոյն ձեւը պիտի ըլլար, անշուշտ, որ ծնունդները չափաւորելու քաղաքականութիւնը ՄԱԿի լայն մեծամասնութեան աջակցութիւնը վայելէր: Եթէ ասիկա կարելի չըլլայ, մաղթելի է որ գոնէ ազգերու փոքր խումբ մը, տեսակ մը հակապատկեր Ատլանտեան Ուխտին, հրապարակաւ յայտարարէ եւ գործադրէ այնպիսի քաղաքականութիւն մը, որուն բուն նպատակն ըլլայ բնակչութեանց պաշտպանութեան հարցէն առաջ՝ անոնց բազմացումին խնդիրը լուծել:

Եւ երբ մարդկային ցեղի քանակին վրայ ազդելու որոշ միջոցներու տիրանանք, կարելիութիւն մը ստեղծած պիտի ըլլանք նաեւ անոր որակը բարւոքելու եւ փափաքելի քաջածնութիւնը ապահովելու:

Եւ մեզի յաջորդող սերունդները հազարամեակներ ամբողջ պիտի կարենան նետուիլ այնպիսի ձեռնարկներու մէջ, որոնց կատարումը որեւէ արգելքի պիտի չհանդիպի. որովհետեւ առողջական եւ կորովի, իմացականութեան եւ կենսուրախ կեանք մը ապահովելու մարզին մէջ նոր նուաճումներու կարելիութիւնները, տեսականօրէն, անսահման են: Մարդուն գոյութեան վերջին նպատակը ի՞նչ պէտք է ըլլայ: Մարդուն կ՚իյնայ ընտրել: Աշխարհի բարիքներու վայե՞լքը: Փրկութիւնը ապագա՞յ կեանքի մը մէջ: Ազգային հզօրութի՞ւնը: Անհատէն վեր բարոյական օրէնքի մը հպատակութի՞ւնը: Իրազեկութի՞ւնը: Հարստութի՞ւնը: Անձնապէս միջոցը չեմ տեսներ խուսափելու այն եզրակացութենէն՝ թէ մարդուն գերագոյն նպատակը այլ չի կրնար ըլլալ, եթէ ոչ իր ուղղութեան մէջ հաստատել յեղաշրջումի մը ընթացքը, որ մէկ միլիառ տարիէ ի վեր մարդկութիւնը կը տանի դէպի միշտ աւելի բեղուն կեանք: Եւ հիմա մարդն է որ իր գործով պիտի կարենայ այդ բարեշրջումը ապահովել:

Հարցին լուծումը ստիպողական է, եւ պէտք է շուտով գտնուի: Երկրագունդի վրայ ապրող երկուքուկէս միլիառ արարածներ, արդէն գէշ կ՚օգտուին մեր մոլորակէն: Եթէ դարմանը չգտնենք մեր թոռները, որոնց թիւը ապահովաբար 5 միլիառի պիտի հասնի, աւելի գէշ պիտի գործեն: Եւ եթէ ոչինչ ընենք արգիլելու համար որ այդ թիւը տասը միլիառի հասնի կամ աւելի, մեր թոռներուն թոռները (մէկուկէս դարէ առաջ), գալիք սերունդները արդար պատճառներ պիտի ունենան անարգելու մեր յիշատակը:

Այր ու կին իրարու հետ քանի մը օրէ ի վեր քէն ըրած էին: Երբ շատ պէտք ունենային՝ իրարու հետ երկտողներով կը խօսակցէին: Օր մը, ամուսինը գրեց. «վաղը առտու ժամը 7ին արթնցուր զիս»:

Սակայն յաջորդ առտու, ժամը 8ի ատեները երբ արթնցաւ, բարձին քով հետեւեալ երկտողը գտաւ. «Արթնցիր, ժամը 7 է»:

ԴԵՐԱՍԱՆ ՎԱՐԴ ՊԱՏՐԻԿ ԵՒ ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ ԱՊՏԱԿԸ

Անցեալ տարի Հարաւային Ամերիկայի մէջ մեռաւ հայ թատրոնի համեստ մշակ մը՝ դերասան Վարդ Պատրիկ:

Հանգուցեալը բնիկ Վասպուրականցի էր, ծնած Վան, 1898ին: Իր ծննդավայրին մէջ նախնական ուսումը ստանալէ ետք, ինքնաշխատութեամբ հաւաքած էր համեստ պաշար մը որով աւելի ուշ պիտի կրնար քիչ թէ շատ կարծիք ունենալ թատերական ասպարէզին անհրաժեշտ եղող գիտելիքներու մասին:

Վարդ Պատրիկ կանուխէն նետուած է բեմ եւ իր Վասպուրականէն Կովկաս անցքը իրեն առիթ է տուած մօտէն ծանօթանալու եւ շփումներ ունենալու Արեւելահայթատրոնի մեծագոյն դէմքերուն հետ:

Երկար շրջան մը, Վարդ Պատրիկ մաս կազմած է Փարիզահայ թատրոնին եւ յաճախ ձեռնարկած է նոյնպէս անհատական ներկայացումներ:

Ըսենք թէ Վարդ Պատրիկ համեստ ուժ մըն է եղած, օժտուած սակայն կազմակերպելու արտակարգ ընդունակութեամբ: Դժուարին գործերու մէջ նետուող, յանդուգն, նոյնիսկ իր արկածախնդրական խառնուածքով, Վարդ Պատրիկ յաճախ «յօնք չինելու տեղ աչք է հանած ...»:

Այդ կարգի դէպք մը պիտի պատմեմ այսօր, որ իր ողբերգական հանգամանքին քով ունի զաւեշտական երես մը, ինչպէս պիտի տեսնեն ընթերցողները:

1925ին էր, եթէ չեմ սխալիր, երեք ընկերներ, դերասան Լեւոն Յարութ (մեռած անցեալ տարի Երեւանի մէջ), Միշա Ազնաւորեան եւ տողերս ստորագրողը որոշեցինք առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ ներկայացնել ժողովրդական զուարթ օփէրէթը՝ «Արշին Մալ Ալան»:

Մեր նպատակն էր (այդպէս յայտարարած էինք) քիչ մը զուարթութիւն բաշխել Փարիզի Հայութեան, սակայն, ինչ մեղքս պահեմ, կ՚ուզէինք ամէն բանէ առաջ թատերական հասութաբեր գործ մը ընել:

Վարձեցինք Քոնսէրվաթուարի թատերասրահը եւ նորութիւն մը հրապարակ նետած ըլլալու համար, հրաժարեցանք այդ օփերէթին ընկերացող աւանդական թառէն ու դափէն եւ Լեւոն Յարութի միջնորդութեամբ դիմեցինքՕտէոն թատրոնի երաժշտախումբին ղեկավար Անտրէ Քատուի եւ առաջարկեցինք որ «Արշին Մալ Ալան»ի նուագախումբի վերածումը պատրաստէր:

Գրեթէ ամէն օր, ես եւ Միշան կ՚երթայինք երաժշտագէտին տունը, կ՚երգէինք օփէրէթին եղանակները եւ Անտրէ Քատու կը ձայնագրէր զանոնք:

Փորձերը կը յառաջանային յաջողութեամբ եւ արդէն ժողովուրդին մէջ սկըսած էր հետաքրքրութիւն մը ծայր տալ:

Մեր ներկայացումէն մէկ քանի օր առաջ, չեմ յիշեր որ մէկ Միութիւնը հանդէս մը սարքած էր՝ նուիրուած մեծանուն աշուղ Սայաթ Նովային եւ այդ հանդէսը տեղի պիտի ունենար Ժէօկրաֆիի սրահին մէջ:

Այդ օրը, նոյն այդ սրահին մէջ ներկայ էր Փարիզահայ մտաւորականութեան ընտրանին: Հոն էին՝ Շիրվանզադէ, Արշակ Չօպանեան, Վահան Թէքէեան, Զապէլ Եսայեան, նկարիչ Փուշման եւ տակաւին ուրիշներ, որոնց անունները այսօր կը վրիպին յիշողութենէս:

Օգտուելով այդ պատեհութենէն, ուզեցինք անգամ մը եւս մեր ներկայացման ռէքլամը ընել եւ բեմէն յայտարարել:

Այդ գործը ստանձնեց այդ շրջանին Փարիզ գտնուող եւ մեր ներկայացման ալ մասնակցող Վարդ Պատրիկը:

— Ես կը յայտարարեմ, ըսաւ ան: Եւ կը տեսնէք թէ ի՛նչ գեղեցիկ դարձուածք կը գտնեմ, պատշաճ ռէքլամը ընելու համար:

Ու բեմ ելլելով, սկսաւ.

— Սիրելի հայրենակիցներ, հայ ժողովուրդը բազմաչարչար ժողովուրդ մըն է, ան երկար դարեր շարունակ լացած է: Քիչ մը ծիծաղ սփռելու համար մեր ժողովուրդին մենք որոշած ենք ներկայացնել ժողովրդական ծանօթ օփէրէթը՝ «Արշին Մալ Ալանը»:

Ժողովուրդը խանդավառուած սկսաւ ծափահարել:

Խանդավառուեցաւ նոյնպէս Վարդ Պատրիկ եւ շարունակեց իր ճառը.

— Այո, քիչ մը ծիծաղ սփռելու համար, որոշեցինք այլեւս հրաժարիլ լալկան տռամներ ներկայացնելէ: Հերիք է որքան մեր թշուառ ժողովուրդը լացուցինք Չար Ոգիներով, Նամուսներով եւ այս տեսակի քնացուցիչ ու թմրեցուցիչ գործերով: Այո, մի մոռնաք, մենք պիտի ներկայացնենք հռչակաւոր ժողովրդական օփէրէթը «Արշին Մալ Ալան»...:

Վարդ Պատրիկ հազիւ խօսքը աւարտած, երբ «յաղթական» ու հպարտ վար կ՚իջնէր բեմէն, յանկարծ տեղէն վեր ցատկեց Շիրվանզադէն եւ սրահին մէջէն անցնելով բարձրացաւ բեմ ու ռուսերէն, թուրքերէն եւ հայերէն հայհոյանքներու տարափի մը ընդմէջէն, երկու շառաչուն ապտակ իջեցուց Վարդ Պատրիկի երեսին:

Իրաբանցում ...

Եւ սակայն, ժողովուրդը, բացի ներկայ մտաւորականներէն, շատ լաւ չկրցաւ հասկնալ թէ ի՞նչ էր այդ ապտակներուն պատճառը ....

Թեր ու դէմ կարծիքներ յայտնուեցան, որոնց մէջ ամէնէն յատկանշականը այն էր թէ՝ պնդողներ եղան որ Շիրվանզադէն տարիներ առաջ Թիֆլիզի «Զաշկա Զայ» (բաժակ մը թէյ) հիւրանոցին մէջ, արեւմտահայէ մը ստացած իր ապտակին վրէժն էր որ ուզած էր լուծել ...

Իսկ Վարդ Պատրիկ՝ «յօնք չինելու տեղ, աչք էր հանած ...»:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (133)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Գ.

— Վրանիս իլիմոն քամեց, կ՚ըսէր անոնցմէ մէկը անկեղծօրէն խոստովանելով իրենց ջախջախումը:

—Ծօ ո՞ւրկէ գտեր է, ո՞ւրկէ, կը հարցնէին միաբերան այդ կենցաղասէր երիտասարդները որոնց համար ատանկ էակի մը նուաճումը Վաթերլօ մը շահելու չափ կարեւորութիւն ունէր:

— Պռավօ, կեցցես, Արշակ, կը բացագանչէին ասդիէն անդիէն, երիտասարդին յաղթանակը պանծացնելով:

Արշակ, որ կը զգար շուրջը յարուցուած իրարանցումը, անտարբեր կը մընար, դիտմամբ հեռու կենալով իր մըտերիմներէն, զանոնք բոլորովին կատղեցնելու համար:

Կեանքը, որուն վարագոյրը մէկէնէմէկ այդպէս բացուեր էր իր առջեւ, նորօրինակ էր ու ցնորեցուցիչ՝ Կիւլիւկ հանըմին աղջկանը համար:

Ամօթխածութեան, համեստութեան, բարութեան շնորհը, որով իր կոյս աղջիկի ճակատը լուսապսակուած էր, քիչ քիչ անհետացաւ՝ երբ ամիրային թոռան ապականարար մատուլները դպան անոր:

Իր առջեւ իր հէք մօրը նշանակալից ու աղեկէզ հառաչները, անոր յանդիմանանքով ու աղաչանքով լեցուած նայուածքները ոչ ազդեցին իր վրայ, ոչ իր գութը շարժեցին:

Ու երբ օր մը, հազուադէպ առիթէ մը օգտուելով, Կիւլիւկ հանըմ, աղջկանը հետ առանձին մնացած, սա հարցումը ուղղեց անոր՝ անբացատրելի շեշտով մը.

— Սոֆի, ի՞նչ է աս եղածը, հալխը ի՞նչ կ՚ըսէ... աղջիկը, ամբարտաւան ու զայրացկոտ ծառացումով մօրը նայեցաւ քովընտի ու արհամարհական, ու հազիւ թէ բառ մը նետեց.

— Ցնդած:

Մաման ալ, իր թմրութեան եւ յափշտակութեան խորունկէն, կրցաւ պահ մը գլուխը վեր առնել՝ իր զաւկին ըսելու համար:

— Արշակ, զաւակս, ի՞նչ է աս Սոֆիին հետ ...

Երիտասարդը կամաց մը մօրը ականջին մօտեցաւ ու քստմնելի ժպիտով մը փսփսաց.

— Մի վախնար, մամա, կը զուարճանամ կոր ...

— Թադէոս աղան «սա տղուդ եուլարը քաշէ կտոր մը», ըսաւ ինծի անցած օր:

— Բայց Թադէոս աղան չի՞ մտածեր կոր որ աւելի աղէկ է Սոֆիի մը հետ ժամանակ անցունել քան թէ ... բոզերու հետ... հէ՞, մամա ...

Մաման դարձաւ զաւկին աչուըներուն մէջ նայեցաւ, ու հասկցաւ.

— Աղէկ, զաւակս, աղէկ, մինակ քիչ մը խոհեմութեամբ վարուէ:

Հ... գիւղին մէջ, Արշակի ու Սոֆիի այս սանձարձակ, անվերապահ ու մերկապարանոց կենակցութիւնը բողոքներու եւ յարձակումներու փոթորիկ մը պայթեցուց նորէն:

Երկար ատեն, անոնց խօսակցութեան գլխաւոր նիւթը եղաւ ընտանեկան հաւաքումներու: Այս առթիւ, բարոյականի պերճախօս քարոզիչներ երեւան ելան: Մասնաւորապէս անոնցմէ որոնց բարոյականը արդէն շատ կասկածելի ու շատ խախուտ հիմ մը ունէր: Մեծ մասամբ, մանաւանդ աղջիկներն ու կիները, նախանձէ շարժելով է որ գետնէ գետին կը զարնէին Սոֆին: Անոր վարած փառաւոր կեանքը, անոր ակնախտիզ արդուզարդը, անոր գեղեցկութիւնը նախանձի նոպաներու կը մատնէին զանոնք:

—Քա, հետը էյլէնմիշ կ՚ըլլայ կոր. վաղը մէկալնօր կը տեսնաք, էրէսի վրայ պիտի ձգէ ...

— Չէ, չէ, կ՚առնէ, կ՚առնէ, ան ինչ վարպետ աղջիկ է քի... տղան ճանկը անցուցեր է կը խախցունէ կոր ...

— Ըլլալիք բան չէ, ամիրային աղջիկը չի ձգեր որ զաւակը ատ չամարշրջիին աղջիկը առնէ... դուն կիտե՞ս ինչ ճատը է ան ...

— Հա, հա, էյլէնմիշ կ՚ըլլայ կոր հետը ...

Երբեմն, Արշակ եւ Սոֆի քանի մը օր բացակայ կ՚ըլլային տունէն: Բերա, օթէլի մը մէջ կ՚անցընէին ժամանակնին, կառքի պտոյտներ ընելով մինչեւ Շիշլի, մեծ գարեջրատուններու մէջ կանգ առնելով, գիշերները թատրոնները պտըտելով, Քրիսթալ, Քոնթքորտիա եւայլն:

Առաջները քանի մը անգամ, տիկին Մարկոսեան այս բացակայութեանց համար բուռն կերպով յանդիմանեց տղան, որ, իր սովորութեանը համեմատ, գորովանօք մամային ճիտը պլլուելով ներում խնդրեց, յետոյ նորէն նոյն ընթացքը կրկնելու համար: Նմանօրինակ քանի մը տեսարաններու կրկնութենէն ետքը, մամային համար սովորական թուեցան այլ եւս այդ բացակայութիւններն ալ: Ու ալ չբողոքեց: Մնաց որ, տարիքին հետ, մտաւորական ու ջղային թմրութիւն մը ամէն կամք, ամէն կորով, ամէն խոյանք կը փճացնէր այդ կնոջ մէջ, որ այլեւս ինքիր վրայ ամփոփուած կ՚ապրէր:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ· Յ· Դ· ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ· Կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ չրջանի ընկերները :

ԼԻՈՆ·— 26 Փետրուար Ուրբաթ գիչեր :

ՏԷՍԻՆ·— 27 Փետր· Շաբաթ գիչեր :

ՎԻԼՆ·— 28 Փետր·Կիրակի կէսօրէ վերջ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ·— 29 Փետրուար, Երկուշաբթի գիչեր :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ·— 1 Մարտ, Երեքչաբթի գիչեր :

ՎԱԼԱՆՍ·— 2 Մարտ, Չորեքչաբթի գիչեր :

ԿՐԵՆՈԳԼԸ·— 3 Մարտ, Հինգչաբթի գիչեր :

ՄԱՐՍԷՅԼ·— 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը :

ՇԱՒԻԼ·— Հ· Յ· Դ· Շաւիլի «Արդուժեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԿՐԵՆՈԳԼԸ·— Հ· Յ· Դ· Եօթնեղբայր-եանի ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, զպրոցի սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Անդամատուրերը միասին բերել :

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Յ· Դ· «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարչ Միսաքեան» խումբի ընդհ· ընկերական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Ահարոնեան սրահը: Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ Հ· Յ· Դ· Փարիզի «Ռոստոմ» եւ «Քրիստափոր» խումբերու վարչութիւնները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Մշակոյթի տան փոքր սրահին մէջ:

ՊՈՄՈՆ·— Հ· Յ· Դ· «Զաւարեան» ենթակոմիտէի եւ «Ցառաջ» խումբի միացեալ ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Սէնթ Մարկոնի «Համազասպ» ենթակոմիտէի ընկերները, սովորական հաւաքատեղին : Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին :

Սոյն ժողովին կը հրաւիրուի Ակնունի ենթակոմիտէի վարչութիւնը: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ· կոմիտէի ընկերները :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կ'ուզուի ներքին հսկիչ մը: Դիմել անձամբ վարժարանի տեսչութեան :

26, RUE TROYON SÈVRES S. & O.
TEL. : OBS. 18-28

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ « ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ »Ը

Կը ներկայացուի Առնուվիլի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդին կողմէ :

Ապրիլ 3ին

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝

ՄԱՅԻՍ 8ԻՆ (Անկէն)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Փետրուարեան ապստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի Կիրակի, Փետրուար 21ին, ժամը 15ին Օհանջանեան սրահին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Ազի Կոմիտէի :

Կը նախագահէ Ընկ· Հ· ՋԱՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին : Խմբերգները Նոր Սերունդի կողմէ: Մեներգ՝ Օր· Վ· Մուրատեան, Տիկին Ռըստիկեան, Տիկին Սիրարփի Փերսիֆեան (Վալանսէն), կեանքի պատկեր՝ Հայր եւ որդի դէմ դիմաց : Շարժանկար՝ Սիմէ Ղազօ :

Արտասանութիւնները՝ փոքրիկները Տէ-լամճեան, Բարսեղեան եւ ընկ· Յ· Մաթոսեան :

Պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

Հայկական մթնոլորտ :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Միամանթօ խումբի կողմէ :

20 Փետրուար, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Պէրիէ – Միյէի չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, ընտիր նուագախումբ:

Ճոխ պիւֆէ եւ այլազան տեսակի խաղեր :

×

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17-ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՅ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ:

Տէր Մկրտիչ քհնյ· Նիկողոսեան, Տիկին Ծաղիկ Երէցեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Տէօվլէթեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգմագրերի ընկերները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, ազգականին, բարեկամին եւ ընկերոջ՝

ՎԱՐԱԶԴԱՏ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ

կսկծալի եւ յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 12ին :

Ծուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս երկուշաբթի, ժամը 10·15ին, Ենսթիթիւ Մետիքօլեկալի դիմաց՝ Սէնթ Անթուան եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէոնի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ զրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէրսիմի կրօն· Ընկերակցութիւնը, կը ծանուցանէ թէ, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին Ս· պատարագ պիտի մատուցուի տեղւոյս Ս· Աստուածնայ եկեղեցւոյ մէջ:

Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի հանգուցեալ Նահապետ Պետրոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· «Նոր Սերունդ»ի կեդր· վարչութեան կողմէ

Դասախօսները

Հ· ՍԱՄՈՒԷԼ, Կ· ՄԵՀԵԱՆ, Ա· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ եւ ուրիշներ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ· Յ· Դ· Նոր Սերնդականներուն :Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգչաբթի (Մարտ 10), ժամը 20·30ին, Պոմոնի Թլորէյալ չարժասրահին մէջ:

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻՒ ՀԱՄԱՐԸ »

Ինչպէս նաեւ զեղարուեստական կարճ ժապաւէնները :

ՆՈՐԵՐՈՒ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ռոպէր Ասատուրեան, յաջողութեամբ աւարտած է Մարսէյլի բժշկական համալսարանը եւ առաջին հանդիսած՝ Թիւրոն Հիւանդանոցին էնթերնայի մրցումին :

Այս ուրախ առթիւ Տիկին Գեղանոյշ Քոպալեան տասը Ն· Ֆ· կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման :

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Պուլվար Օտտօ)·— Տէր եւ Տիկին Ա· Արզումանեան եւ ընտանիքը կը շնորհաւորեն Օր· Մառի Ալիքսանեանը որ յաջողութեամբ ընդունուած է Ֆրանսական ձայնասփիւռի մրցումին եւ այս առթիւ իրենց խնդակցութիւնը կը յայտնեն Օրիորդին ընտանիքին, յաջողութիւն մաղթելով իր ասպարէզին մէջ :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Տէր եւ Տիկին Մելքոն Աւետիս կը նուիրեն յիսուն Ն· Ֆ, ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին, իրենց մօր՝ Այրէ Տիկին Կիւկեանի (Ծննալ Երամեան, Արաբկիր-ցի, (96 տարեկան) մահուան քառասունքին առթիւ :

Նոր Տարուան առթիւ Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին կը նուիրեն Պ Լեւոն Համբրիկեան (Ժուան լէ Բէն) քսան Ն· Ֆ·, Պ· Զարեհ Սագայեան (Րօնի սու Պուա հինգ Ն·Ֆ·:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ապրիլեան Սերունդի (նախկին Զ· Ո· Մ·) Փարիզի կեդր· վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ – անդամուհիները այս Երկուշաբթի գիչեր ժամը 21ին, Ռէժանի սրճարանի վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Բացակաները կը վերջնականապէս հրաժարեալ պիտի նկատուին :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աչխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն դիներով :

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի դործողութիւնները ձրի, Կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի :

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵԼԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի:

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE
Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՐ, ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE V ի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՁ ՆՈՒՊԱՐԻ

ժամը 17էն մինչեւ կէս գիչեր — ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական դիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-72

Մուտք՝ 5 Ն· Ֆ·, ուսանողներու համար 3 Ն· Ֆ· :

Վերապահուած սեղանները պէտք է գրաւել մինչեւ ժամը 19·30, անկէ ետք ազատ կը նկատուին :

29ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած չրջանին երէցներուն, սկաուտներուն եւ զայլիկներուն կողմէ :

Կիրակի, Մարտ 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին,

SALLE DE LA CHIMIE, 28 bis Rue St. Dominique
Paris 7·, Métro Invalides

Ներկայացումներ սկաուտներուն կողմէ, երգեր եւ պարեր, հայկական պարեր, կենդանի պատկերներ եւ խաղեր գայլիկն երէն : Ֆրանսերէն կը ներկայացուի՝

« ԹՌՉՈՂ ՀՈՎԱՆՈՑԸ »

կատակերգութիւն, խմբապետուհիներուն կողմէ :

Մասնաւոր պատրաստութեամբ եւ բեմ ադրութեամբ, Նախկին Հայ Արիները կը ներկայացնեն, հայերէն, Շէյքսփիրի հանրածանօթ կատակերգութիւնը :

ԸՆՏԱՆԵՑԱՒ ՋԱՏՈՒԿԸ
(La Mégère Apprivoisée)

Սիրայօժար մասնակցութեամբ եւ օժանդակութեամբ

Շաւիլի Երիտասարդաց թատերախումբին :

Պիւֆէ, յուցադրութիւն *Մուտք* 3 Ն· Ֆ· (300) եւ 5 Ն· Ֆ· (500)

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «չալիք», «քարսքի»

Bar Américain

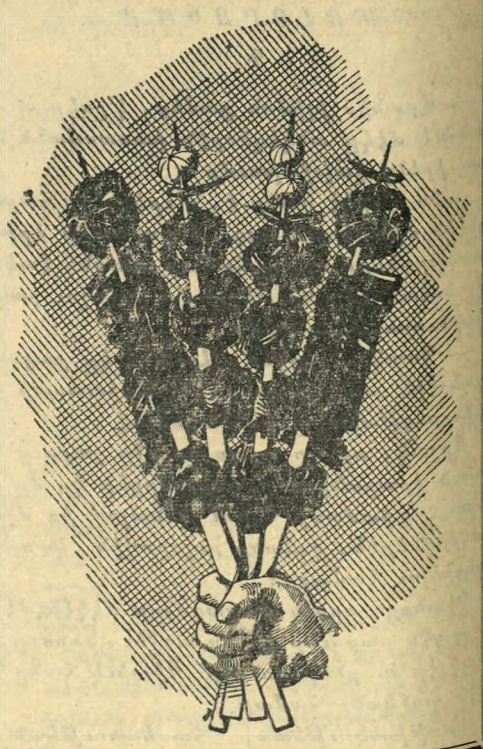

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
21
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
DIMANCHE
21 FEVRIER
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8729 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4530

ՕՐՈՒԱՆ ՀՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ՛ ԳՈՐԾ

*

« Սերունդի փրկութեան » մասին խօսելով, անցեալ Կիրակի կը հարցնէինք.

— Ի՞նչ ընել մանաւանդ՝ որպէսզի ազդային ոգին չմեռնի նոր սերունդին մէջ :

(Յառաջ, 14 Փետրուար) :

Պատասխանը չուշացաւ :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութիւնը քանի մը օրէ ի վեր կը ծանուցանէ Յառաջի միջոցաւ՝ թէ կազմած կերպած է « Հայագիտական լսարանաշկան դասախօսութիւններու շարք » մը : Տեսակ մը դասընթացք, որուն պիտի հետեւին Նոր Սերունդի փարիզեան շրջանի մանաճիւղերուն անդամները :

Մեծ գոհունակութեամբ եւ գնահատանքով կ'ողջունենք Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութեան այս գովելի ձեռնարկը եւ կը մաղթենք կատարեալ յաջողութիւն :

Ըսինք թէ մենք չենք բաժներ յոռետեսութիւնը նահանջականներուն, որոնք ամէն ինչ մութ գոյներով կը պատկերացնեն եւ ձեռնածալ կը նստին : Հազար աղբիւրէ ջուր կը բերեն, արդարացնելու համար իրենց անհոգութիւնն ու անգործութիւնը :

Նոր սերունդը կարելի է փրկել եւ հզօրեւին կապել Հայութեան՝ եթէ հին սերունդը լուրջ աշխատանք տանի զայն դաստիարակելու համար :

Խօսելով Ֆրանսայի մասին, հակառակ բոլոր անոպաստ պայմաններուն, կը տեսնենք, որ ազգային գաղափարը վառ կը մնայ ոչ միայն նոր, այլեւ նորագոյն սերունդին մէջ :

Ձիշդ է որ հայերէնի ուսուցումը հետզհետէ դժուարութեանց կը բախի եւ մայրենի լեզուն սորվողներու թիւը օրէ օր կը պակսի, սակայն Հայոց պատմութեան, հայկական մշակոյթի, հայ գրականութեան եւ արուեստի մասին հետաքրքրութիւնը մեծ է Ֆրանսական վարժարան յաճախող մեր աղջիկներուն եւ երիտասարդներուն մօտ :

Չկարենալով հայերէնն կարդալ, անոնք Ֆրանսերէն լեզուով հրատարակուած գրքեր կը փնտռեն այդ նիւթերուն մասին : Ու մեծապէս կը գոհանան՝ երբ կարելի չեղաւ գոհացում տալ իրենց փափաքին :

Հրապարակի վրայ չատ քիչ գրքեր կան տրամադրելի Հայոց պատմութեան եւ գրականութեան մասին : Հին հրատարակութիւնները սպառած են եւ դժուար է ճարել :

Անհրաժեշտ է նոր գրքեր լոյս ընծայել : Ո՞ր օրուան կը սպասեն մեր համալսարանաբան երիտասարդները :

Անոնք ամէն ասպարէզի մէջ յաջողութիւններ կ'արձանագրեն եւ պատուաւոր դիրքեր կը գրաւեն :

Ամէն հնարաւորութիւն ունին ուսումնասիրելու, առնուազն, Հայոց պատմութիւնը, որուն մասին օտար լեզուներով աղբիւրներ չեն պակսիր :

Ահա՛ գործունէութեան նոր եւ օգտակար ասպարէզ մը մեր երիտասարդ մտաւորականներուն համար :

Անդրադառնալով Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութեան ձեռնարկին, համոզքով կ'արձանագրենք, որ նպատակ առնուած են հայկական մշակոյթի բոլոր ճիւղերը : Դասախօսները ծրագրուած ձեւով պիտի խօսին Հայոց գրականութեան, մասնաւորապէս ԺԹ. դարու գրքագնքին մասին : Միւս նիւթերն են.— Հայաստանեայց եկեղեցին, Հայոց պատմութիւն — մասնաւորապէս ժամանակիցներ շրջանը, Հայ քաղաքական մտքի զարգացումը, Հայ ազատագրական շարժումը, Հայկական Դատը, հայ արուեստը, — երաժշտութիւն եւ բանահիւսութիւն, եւայլն :

Կանոնաւորաբար հետեւելով լսարանական դասախօսութեանց, Նոր Սերնդա-կանները առիթ պիտի ունենան աւելի լաւ ճանչնալու ազգը որուն կը պատկանին եւ աւելի սիրելու զայն, մանաւանդ հպարտանալու իրենց հայկական ծագումով :

Ծանօթանալով մեր դարաւոր քաղաքակրթութեան անկորնչելի գանձերուն եւ թանկագին արժէքներուն, իրենց վրայէն ընդմիշտ պիտի թօթափեն ստորադասութեան զգացումը, որ կրնայ աւերներ գործել :

Ուրեմն դէպի՛ գործ, երիտասարդ ընկերներ եւ ընկերուհիներ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՀՈԳԵՐՈՎ

●

Կ. ՏԵՖԷՌ.— « Քաղաքական սխալ մը պիտի ըլլար եթէ Ֆ. Ապպասին չպատասխանեինք »

Անդրադառնալով՝ Ֆ. Ապպասի վերջին յայտարարութեան, Մարսէյլի քաղաքապետ եւ ընկերվարական յայտնի պարագլուխ՝ կասթոն Տեֆէռ «Փրովանսալ»ի մէջ, խմբագրականով մը, հետեւեալ մտքերը կը յայտնէ :

Ձղղելէ ետք թէ Ֆրանսացիները յուսախաբ եղան որ էֆ էլ էնի պարագլուխը լուռ անցաւ բոլորին սրտին խօսող «խաղաղութեան վերահաստատման» միջոցներուն վրայէն, կը գրէ . —

« Բայց , «Ալժերական Կառավարութեան » պարագլուխին յայտարարութեան մէջ կէտեր կան որ գոհացուցիչ են , մեր պարտականութիւնն է նկատի առնել իր բոլոր դրական տեսակէտները :

« Նշանակելի նորութիւն է, թէ առաջին անգամ ըլլալով, Ալժ. Ազատ. Ճա-կատը կ'ընդունի որ Ալժերիան միայն մահմետականներուն չի պատկանիր եւ ուրեմն անոնք պէտք է ղեկավարեն երկիրը , այլ՝ բոլորին հայրենական ժառանգութիւնն է :

« Ոչ մէկ ժամանակ էֆ էլ էնը նման յայտարարութիւն ըրած էր : Ոչ մէկ ատեն ընդունած էր ան, թէ ալժերաբնակ Ֆրանսացիները կրնան իբր հայրենիք նկատել զայն : Աւիկա հիմը կը կազմէ երկու համայնքներու ներդաշնակ գոյակցութեան մը :

« Քաղաքական մեծ սխալ մը պիտի ըլլար անտեսումը կամ մերժումը այս նոր դիրքորոշումին, պարզ այն առարկութեամբ թէ իր բոլոր ըսածներուն ալ համաձայն չենք :

« Ֆերհաթ Ապպաս չներկայացուց իր յայտարարութիւնը որպէս անբաժանելի ամբողջութիւն մը : Ան չըսաւ թէ անկախ Ալժերիոյ մէջ միա՛յն ալժերաբնակ Ֆրանսացիները կրնան իրենք զիրենք տան մէջ դնել եւ այդ պարագային միայն պիտի յարգուին այս վերջիններուն օրինական իրաւունքները :

« Արդ՝ ինչո՞ւ չօգտուինք առիթէն ու մեր կարգին հակառակորդներ մէջտեղ չդնենք :

« Ինչո՞ւ հիմք առնելով իր տեսակէտները մենք մեր կարգին չհասկցնենք թէ՝ արտաքին առեւտուրի , քաղաքականութեան, ազգային պաշտպանութեան եւ արդարադատութեան կապերով Ալժերիան պէտք է Ֆրանսային կապուած մնայ :

« Երկկ վիճելի, այսօր մեծամասնութեան հաւանութիւնը վայելող տեսակէտն է թէ ոչինչ կարելի է ընել, Ֆրանսայի համար, ցորչափ չարունակուի Ալժերիոյ պատերազմը : Արդ՝ կառավարութիւնը իրաւունք չունի անտեսելու Ֆ. Ապպասի յայտարարութիւնը, պարզ անոր համար որ համակարծիք չէ իր բոլոր մտքերուն : Ընդհակառակն, կառավարութիւնը պարտականութիւն պէտք է նկատէ լրջօրէն մօտենալու եւ քննելու այս վերջինին տեսակէտները, անոնց մէջէն վերցնելու այն ինչ որ նպատակայարմար եւ չինարար է : Պէտք է մշակուի խաղաղութեան ծրագիր մը : Նման ծանր հարցի մը առջեւ, թոյլատրելի չէ որեւէ անփութութիւն » :

× Ալժերիոյ թերթերը լայն տեղ տրած էին կի Մոլէի «յայտնութիւններուն» գոր հրատարակած էր Դեմոքրասի 60 :

× Մարոքի վարչապետը յայտարարութիւն մը ըրաւ, Սիկիլիոյ ճամբորդութեան ընթացքին, որուն մէջ չեչտեց թէ ալժերական ոչ մէկ լուծում կարելի է գտնել առանց Ազատագրական Ճակատի ոգիին եւ միկներու համաձայնութեան :

Մինչ Իպրահիմ այս ճառը կ'արտասանէր. «ալժերական կառավարութեան եւ րնք նախարարներ» Ռապաթ կը հանդիպէին «խորհրդակցութեան» համար :

× Իսթիքլալ կուսակցութիւնը ցոյց մը կազմակերպած է բողոքելու համար Ֆրանսական ոստիկանին դէմ. «մարոքեան Սահարայի » մէջ եւ պահանջելու որ օտար բանակները պարպեն մարոքեան հողամասերը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Էլիզապէթ Բ. թագուհին ուրբաթ օր ժամը 16·30ին իր երրորդ զաւակը աշխարհ բերաւ՝ մանչ մը : Օրերէ ի վեր սպասուած երախան մեծ ուրախութիւն պատճառեց Անգլիոյ ժողովուրդին, մանաւանդ ուրբաթ օր ծնելով : Բրիտանացիք ժողովրդական երգ մը ունին որ կը հաստատէ թէ ուրբաթ ծնող երախան «սիրալիր եւ ազնիւ» կ'ըլլայ, այդ պատճառով, խանդավառ կը պոռային «ից է ֆրայտէյ պօյ» (ուրբաթ օրուան մանչ է) : Զօր. տը Կոլ չնորհաւորական հեռագիր մը ղրկեց անմիջապէս : Ըստ աւանդութեան իշխանին անունը պիտի յայտնուի մեայն մկրտութեան օրը :

Նահագահ Աճզըն Հաուէր, այս եր – կուշաբթի պիտի մեկնի Լատին Ամերիկա եւ այցելէ՝ Չորս Երկիրներ եւ հինգ մայրաքաղաքներ, (Պրազիլիա երկու մայրաքաղաք ունի) : Իպատիւ իրեն սարքուած են տասը պաշտօնական ընդունելութիւններ, պիտի արտասանէ վեց ճառ եւ քաղաքական բովանդակութեամբ խօսակցութիւններ տեղի պիտի ունենան : Մոնթե-վիտոյէն եւ Պուէնոս Այրէսէն հասած կարգ մը լուրերու համաձայն, տեղւոյն համայնավարները «կարգադրութիւններ » կ'ընեն «ցոյցեր եւ խռովութիւններ ըստեղծելու համար» :

Իտալիոյ արտաքին նախարարը՝ ձի – ուզեփփէ Փելլա արտաքին յանձնախում – բին առջեւ հաչուեկշիռը ըրաւ նախագահ Կրոնիքիի ճամբորդութեան : Այս առթիւ խօսք առնելով՝ Նէննի յայտարարեց թէ Կրոնքիի ճամբորդութիւնը՝ «օգտակար » եղաւ , ընդունելով հանդերձ թէ Խրուշչեւի կծու յարձակումները իտալական դեսպանատան մէջ «ցաւալի» էին : Ճանուն Տեմո – Քրիսթիանիներուն, Մանժինի համամիտ ըլլալով հանդերձ իտալական պատուիրակութեան բռնած դիրքին Մոսկուայի մէջ, յայտարարեց թէ այս սիրալիրութիւնը կրնայ սակայն «անարդական» նկատուիլ հանդէպ եկեղեցւոյ եւ կաթոլիկներուն ճիշդ այն պահուն երբ կրօնական հալածանքները կը չարունակուին համայնավար երկիրներու մէջ : Սառակաթ ալ կ'ընդունի թէ ճամբորդութիւնը օգտակար եղած է :

Աշխար Հաւզակ Փրատոյի թանգարանին մէջ, գտնուած է թաչկինակի մը մէջ ծալուած ռումբ մը :

× Մեծ Բրիտանիոյ Ազգային Ազատագրական Ճակատը հրատարակած է իր առաջին թիւը : Ան կը պատկանի Ազգային Ազատագրական Ճակատներու Համաշխարհային Միութեան, եւայլն :

ՍՊԱՌԱԶԻՆՈ՞ՒՄ ԹԷ ԱՊԱԶԻՆՈՒՄ

★

ԺԸՆԵՒԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԱՐԴԻԻՆՔԻ ՄԸ ՊԻՏԻ ՀԱՍՆԻ

Ժընեւէն հասած վերջին լուրերը մտածել կուտան թէ Արեւելք եւ Արեւմուտք պիտի կարենան, ի վերջոյ, համաձայնիլ զինաթափութեան այժմէական եւ կարեւոր հարցին չուրջ : Լաւատես ըլլալու պատճառները բազմաթիւ են : Վերջին հաչուով երկու ճակատներն ալ կը գիտակցին թէ ինչ ահաւոր աղէտի մը պիտի մատնուի ընդհանրապէս մարդկութիւնը եւ յատկապէս պատերազմող կողմերէն իւրաքանչիւրը, եթէ յիմար հաչիւով մը կողմերէն մէկը ձեռնարկէ երրորդ համաչխարհային պատերազմի մը : Զէնքերը որոնք գործածութեան պիտի դրուին այնքան ահարկու ու սարսռազդեցիկ են որ իւրաքանչիւրը գիտէ եւ կ'ըմբռնէ թէ «յաղթական» ելլելու պարագային իսկ , «կմախք» մը դարձած պիտի ըլլայ : Ներկայիս , ինչպէս գիտել կուտայ «Ռոմպա» «կը բաւէ որ ջղագրգիռ մէկը կոճակ մը կոխէ ու ահա հրթիռները պիտի թափին ահարկու թափով մը, հակազդեցութիւնը նոյնքան արագ և վճռական պիտի ըլլայ» : Արդ՝ եթէ այս է չոր իրողութիւնը , ի՞նչ իմաստ ունի չարունակել «զինարշաւը» երբ մանաւանդ միլիառներու կը կառոտին իւրաքանչիւր ռումբի մը կամ հեռաւար հրթիռի մը չինութիւնը :

Միացեալ Նահանգներու նախագահը բազմիցս յայտարարեց թէ իրենք կողմնակից են «կորիզային զէնքերը արգելքի տակ առնելու » ու այս առթիւ ներկայացուց չահեկան ծրագիր մը, ըստ որուն արգելքի տակ պիտի առնուին «դէպի անջրպետ , ովկիանոս եւ երկրային տարածութիւններ » արձակուած կամ պայթեցուած ռումբերը, որոնց ստուգումը հնարաւոր է : Անդրադառնալով այս ծրագրին, արտաքին նախարար՝ Հերթըր դեռ վերջերս կը յայտարարէր «պէտք է ձեւ մը գտնել արգիլելու համար կորիզային զէնքերու պատրաստութիւնը » ու այս առթիւ ներկայացուց չահեկան ծրագիր մըն ալ, այն է՝ մշակել միջազգային օրինագիծ մը որ արգելքի տակ դնէ թէ կորիզային զէնքերու պատրաստութիւնը եւ թէ ասոնց գործածութիւնը : Այս օրինագիծի անսխալ գործադրութեան պէտք է հսկէ միջազգային ատեան մը : Վերջապէս ամէն պետութիւն պէտք է կրճատէ իր զինական ուժը. այս իմաստով անհրաժեշտ է «կատարեալ ապահովութիւն եւ վստահութիւն ներշնչող» միջոցներ գտնել :

Ա. Միութիւնը, թելադրուած պետական իրայատուկ նկատումներէ — ճարտարարուեստի եւ գիւղատնտեսութեան մէջ Արեւմուտքին հաւասարելու համար պէտք ունի լարելու նիւթական եւ մարդկային բովանդակ իր հարստութիւնները եւ միջոցները — իր կարգին, կը թուի թէ կ'ուզէ ամէն գնով վերջ տալ անիմաստ եւ սպառիչ զինարշաւին :

Հրատապ եւ մխիթարական փափուկ հարց մըն է սպառազինութիւնը , որուն ամէն կերպ պէտք է լուծում մը գտնել եւ վերջ մը դնել, մարդկութեան ապագային բարօրութեան ի խնդիր :

ՀԱՄԱՋԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ ԿՐ ՆԿԱՏՈՒԻ

Ժընեւի ապաքինման ժողովին՝ 174րդ դեկոյցը կը սկսի սովորութիւն դարձած բառերով, «խօսակցութիւնները կը չարունակուին եւ քննութեան կ'առնուին ներկայացուած ծրագիրները» : Ինդրոյ առարկայ ծրագիրները՝ ամերիկեան եւ խորհրդային են : Կը կարծուի , սակայն, թէ գոնէ այս անգամ երկու կողմերն ալ

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՍԵԱՆԻ

★

Դ.

Գրեցի թէ «մատենագէտ» բառը գործ չունի Եզեկիէլի գիրքին մէջ: Սակայն այս Էնթրիւն, Ե. դարուն, ունէ՞ր այն իմաստը, զոր կուտայ Անասեան՝ սկիզբն իր մատենագիտութեան:

Նման ստուգումներու համար սովորութիւն է քալել բաղդատական ուղիով, — առնել հայերէն վկայութիւն մը եւ որոնել, այլ լեզուներու մէջ, նշանակութիւնը՝ համապատասխան գործածութեան մը և համապատասխան ժամանակին մէջ(*):

Դժբախտաբար Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ գործածուած չէ «մատենագէտ» բառը, փնտռելու համար համապատասխանը եբրայերէն, յունարէն եւ լատիներէն լեզուով:

«Մատենագէտ» բառը երեւան կուգայ աւելի ետքը՝ Միջին Դարուն, Նարեկացիի «ողբերու մատեան»ին մէջ (Իգ. 3), իմաստի այլազանութեամբ մը՝ «դիւանադպիր» (Քասիմ), «քարտուղար» (Թորգոմ պատրիարք), «ատենադպիր» (Գարեգին (**) պատրիարք), — բոլոր այս աշխարհաբար վերածումներուն աղբիւրը՝ Հ. Գաբրիէլ Աւետիքեան, որ իբրեւ «լուծում»՝ կուտայ «դպիր ատենի» կամ «պաշտօնեայ դատաւորական դիւանի» բառերը, (Հայկազեան բառարանը եւս, որու խմբագիրներէն մէկն ալ ինք, կուտայ «գիտակ մատենից եւ դպրութեանց, գրագէտ, ատենադպիր, դպրապետ» բառերը):

Պէտք է արձանագրել այստեղ թէ «մատենագէտ» բառին տրուած այս նշանակութեանց առաջին ուղեցոյցն է Նալեան պատրիարք, որ, «մուրհակ» բառին թելադրութեան տակ, «նարեկլուծութեան» կը կոչէ «դպիր» բառը, իբրեւ համապատասխան «մատենագէտ» բառին: Յետոյ, յառաջանալով քիչ մը աւելի, կը բացատրէ թէ քրիստոնեաները ունէին «մկրտութեան գիրք» մը, որու մէջ «առաքելական աւանդութեամբ եւ վկայութեամբ Սրբոյն Դիոնեսիոսի՝ անուանք մկրտեցելոց եւ կնքահարց ի գիր առեալք լինէին, եւ մկրտեցեալն ընդ իւր կրէր թէ ի նշան մկրտեցեալ գոլոյն, եւ թէ առ ի ստուգութիւն ամաց իւրոց թէ քանամեայ իցէ»:

Այսքան խեղճ բացատրութիւններէ ետք՝ կարելի է այլեւս պնդել թէ «մատենագէտ» բառը, յաւելածոյ կամ դրածոյ բառ՝ որ թարգմանչական կամ գրչագրական սխալով մը փոխարիներ է Բիբլացիները, չի կրնար ոսկեդարեան վկայութիւն դառնալ՝ հայրանալու համար մատենագիտութեան, — այս վերջինը Վենետիկեան բառ է (Հ. Մանուէլ Ջախջախեան):

Հայ դպրութիւնը, իբրև հնագոյն բառ, կը գործածէ ուրիշ բառ մը՝ նոյն ընտանիքէն, «մատենագիր», ասկէ՝ «մատենագրութիւն», — երկու բառերն ալ չափուած ու ձեւուած են յունարէնի վրայ: Փորձելու համար բաղդատական նոյն մեթոտը՝ կը դիմեմ դարձեալ Աստուածաշունչ Մատեանին, ուր, դժբախտաբար չկայ նման բառ: Ճիշդ է թէ Եզրի գիրքին հայերէն թարգմանութեան մէջ գործածուած է երկու անգամ, բայց այնքան յօշոտուած է այս գիրքը, որ անկարելի է փորձել իմաստի բաղդատութիւն մը յունարէնի կամ լատիներէնի հետ:

Ճարահատ կը դիմեմ յունարէն բառարանին:

Բիբլիակոս.— Պղուտարքոսի գործածած այս բառը կը նշանակէ մարդ մը որ ապրած է գիրքերու մտերմութեան մէջ, պարզ խօսքով՝ գիտնական:

Բիբլիոգնոս.— Կը թարգմանուի մատենաճանաչ, — այն որ գիտէ գիրքի մը արժէքը եւ պատմութիւնը:

Բիբլիոգրաֆոս.— Այս բառն է ահա, որ, բառացի թարգմանութեամբ, կը համապատասխանէ հայերէն «մատենագիր» բառին:

Բայց հայերէնի մէջ՝ տարբեր իմաստունի «մատենագիր» բառը: Հետեւողութեամբ յունարէնի՝ ֆրանսերէնը կը նշանակէ պարզապէս ընդօրինակիչ (fn-փիսթ), մինչեւ ԺԸ. դար: 1646ին, առաջին անգամ ըլլալով՝ գրավաճառ Լուի Ժաքոպ կը գործածէ մատենագիր բառը տրդի իմաստով: Տրուած այս նոր նշանակութիւնը ընդհանրացաւ ու նուիրագործուեցաւ աւելի քան հարիւր տարի ետքը: 1762ին, Ֆրանսական Ակադեմիան քաղաքացիութիւն տուաւ բառին, իր նոր նշանակութեամբ, որ կը սահմանէ մատենագրութիւնը «ծանօթութիւն գիրքերու՝ ըստ բովանդակութեան, նաեւ անոնց տպագրութեան, պատմութեան, արժէքին, սակարանին, սպառման»:

Բառը, այս սահմանումին մէջ, կը թողուր գրավաճառային գործիքի տպաւորութիւն: Յետագային ստեղծուեցան նոր բառեր.

1.— Մատենասիրութիւն (պիպլիոֆիլի).— Տարօրինակ կիրք մը կամ սէր մը հազուագիւտ գիրքեր ճարելու, դեղատիպ եւ արժէքաւոր: Պալզաք, Ժ. տը Ներվալ, Թ. Կօթիէ ներկայացուցած են այս կալուածին տիպարները, — հետաքրքրական դէմքեր, ոչ այնքան հիւանդ, որովհետեւ մտաւորական ծանրութիւն ունին, որքան յաջորդ կալուածին մարդիկը:

2.— Մատենամոլութիւն (պիպլիոմանի).— Այս կալուածին ներկայացուցիչները կը մատնեն սակարանի յատուկ կիրք մը, բայց ոչ մէկ ծանօթութիւն գիրքին բովանդակութեան մասին, այլ միայն չգտնուած գրիքի մը հարստութեամբ պարծենալու հիւանդութիւն մը: Իրենց ունեցած այդ գիրքերը՝ առաջին տպագրութիւն, սպառած գործեր, հրապարակէն վերցուած հատորներ, էջ մը սխալմամբ ծուռ տպուած հրատարակութիւններ եւայլն: Այս տիպարները ընդհանրապէս կուգան Հոլանտայէն եւ Անգլիայէն: Խոստովանինք որ տարբերութիւնը մեծ չէ մատենասէրին ու մատենամոլին միջեւ, — նորավէպերու առարկայ դարձած տիպարներ չա՛տ:

3.— Մատենահմայութիւն (պիպլիոմանսի).— Հին սովորութիւն մը, որ կուգայ դարերու խորերէն, Աթէնքէն ու Հռոմէն, կը թելադրէր ոսկեայ գնդասեղով մը ըստ բախտի բանալ նուիրական կամ սիրուած գիրք մը, ու բացուած էջին բովանդակութենէն գուշակութիւններ հանել գիրքը բացողին համար: Աթէնքի մէջ՝ Հոմերոսի Ոդիսականը, Հռոմի մէջ՝ Վիրգիլիոսի Ենէականը կը ծառայէին նման գուշակութեանց: Շիրազի մէջ, ուր 1954ին գացի խոնարհիլ Սաատիի եւ Հաֆըզի գերեզմաններուն վրայ, նոյն փորձը կատարել տուին ինծի, — պարսիկ զինուորական բժիշկ մը, նոյն ատեն բանաստեղծ, նետեց գլխարկը ուրախութենէն՝ երբ բացի Հաֆըզի գիրքը, ուր գրուած էր. «Դուն որ հեռու երկիրներէ կուգաս՝ խոնարհելու համար շիրիմիս վրայ, վստահ եղիր որ բարեխօսդ պիտի ըլլամ ....»: Այս սովորութիւնը կը կոչուի իսթիխարէ (***): Նման գուշակութիւններու համար կ՚օգտագործուի նաեւ Գուրանը, — նկատելով որ մութ են Մուհամմէտին խօսքերը, իսթիխարէի համար կը գործածուի Գուրան մը՝ որու զանազան էջերուն վրայ գրուած են պարսկերէն խուբ (բարեգուշակ), բեդ (չարագուշակ), երբեմն՝ մէյան (ոչ բարի, ոչ գէշ) բառերը: Բարեգուշակ էջը բացողին օրը կ՚անցնի երջանիկ, կ՚ըսեն:

Հելլենեւհռովմէական այս սովորութիւնը կը կատարուէր նաեւ ուրիշ ձեւով մը, — փոքրիկ երիզներու վրայ կը գրէին անմահ քերթողներէ ընտրուած տողեր կամ տուներ, ու կը նետէին սափորի մը մէջ, — յետոյ կը հանէին վիճակ հանելու ձեւով ու կը կարդային հանդիսական եղանակով:

4.— Մատենաթաղութիւն.— Գիրքի սիրահարներու տարբեր դասակարգ մը կը կազմեն անոնք՝ որ կը կոչուին պիպլիոթաֆ, որովհետեւ կարդացող չեն, ոչ ալ մտաւորական, այլ կը սիրեն կղպանքի տակ պահել իրենց գիրքի հարստութիւնը, հազուագիւտ եւ անփոխարինելի գիրքեր: Գիրք թաղելու ուրիշ աւանդութիւն մը ունէին Հրեաները, — նուիրական էր որեւէ գիրք՝ որու էջերուն վրայ արձանագրուած կ՚ըլլար Աստուծոյ անունը, բայց երբ կը դադրէր կանոնական համարուելէ՝ այս կամ այն պատճառով, կ՚երկնչէին այրելէ (Աստուծոյ անունը) ու կը թաղէին գիրքի մասնաւոր գերեզմաններու մէջ, որոնք կը կոչուէին կենիզա: Արդի մեծ մատենադարաններու մէջ եւս կայ բաժին մը, պիպլիոթաֆի յատուկ, հազուագիւտ գիրքերու համար, որոնք լոյսին չեն հանուիր երբեք, ոչ ալ կը տրամադրուին ընթերցողներու:

Վերջապէս մատենաթաղ կը կոչուէին, հին վանքերու մէջ, այն աբեղաները, որոնց պահպանութեան յանձնուած էին վաւերաթուղթերը:

Եւ ահաւասիկ ակադեմական նոր բառեր, — մատենագրութիւն, մատենախօսութիւն, մատենագիտութիւն եւ... շարն ընդհուպ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Չեմ կրնար պնդել թէ անվիճելի է ամէն ստուգում որ կը կատարուի բաղդատական մեթոտով: Արդարեւ, նոյն մեթոտով հաստատուած է թէ աւ երկբարբառը օ կ՚արտասանուէր ի հնումն, փաստ որ Պաւղոս կը գրուէր եւ իբր թէ Պօղոս կ՚արտասանուէր՝ Ե. դարուն: Այսպիսի ստուգումներ յատուկ են դպրոցական դասագիրքերու, որոնց դէմ՝ կարելի է առարկել թէ Աւրելիոսը առաջ կը գրուէր Աօրելիոս՝ լատիներէնի մէջ: Դեռ աւելին՝ պատմական քերականութիւնը կը հաստատէ թէ յունարէնի մէջ, Զ. դարէն սկսեալ, աւ երկբարբառը կը մատնէր ձգտում մը աօ դառնալու: Դեռ աւելին՝ արդի յունարէնի մէջ նոյն երկբարբառին երկրորդ տարրը կը ստանար վ ձայնը հնչական տառերու առջեւ (ավլի) ու Ֆ ձայնը՝ անհնչական տառերու առջեւ (աֆթոս): Դժուար չէ հաստատել թէ մեր աւ երկբարբառը եւս չունէր Օ արտասանութիւնը՝ Ե. դարուն, հակառակ բաղդատական քերականութեան չափոցին կամ դպրոցական ծանօթութեանց:

(**) Գարեգին պատրիարք, որ, այս օրերուս, հին հայրապետներու աւանդութեամբ՝ խրատականներ կը հրատարակէ Պոլսոյ հայ մամուլին մէջ, ի պէտս երիտասարդութեան, իբրեւ խորագիր կը գործածէ Նարեկացիի ծանօթ յանկերգը, «Ի խորոց սրտից», աշխարհաբար ձեւով՝ «սրտի խորերէն», (նոյն ձեւով եւս Նարեկի իր ամբողջական թարգմանութեան մէջ, ինչպէս ըրած են նաեւ Քասիմ ու Թորգոմ):

Առանց ուզելու անդրադառնալ այն յիմար վիճաբանութեան, որ կատարուեցաւ մամուլին մէջ՝ ժամանակին, նշդելու համար նոյն յանկերգին հաւատարմագոյն ձեւը եւ իմաստը, եւ առանց ուզելու սլլաք արձակել Գարեգին պատրիարքին գրաբարագիտութեան դէմ, կը խորհիմ թէ նման աշխարհաբարացում մը շատ կը յիշեցնէ ինչ որ մեզի կը տրուի Շնորհալիէն, «առաւօտ լուսոյ» = «լոյսի առաւօտ» ձեւով: Աշխարհաբարի վերածելու այս ձեւով՝ կարելի է մէկ օրուան մէջ թարգմանել ամբողջ Շարակնոցը: Դիտողութիւնս գրական է այն մասին որ կը վերաբերի Նարեկացիի, եւ աստուածաբանական՝ այն մասին որ կը վերաբերի Շնորհալիի:

(***) «Իսթիխարէ» բառը, ըստ Մենինսքիի, կը ծագի «խայր» բառէն, բայց կը թուի թէ արաբական չէ: Տոզի կուտայ երկու բառ, ուղղագրական անհաստատարբերութեամբ մը, — առաջինը իսթիխարէ (էջ 21), կը կապէ յունարէնի (սթիխարիոն), երկրորդը, նոյնպէս իսթիխարէ (էջ 415), կը կապէ խայր բառին՝ նկարագրելով բախտահարցութեան ամբողջ արարողութիւնը: Ինչ որ ալ ըլլայ ծագումը, այնքան կարեւորութիւն ստացած էր ժամանակին, որ Թուրքերը «իսթիխարէի» դիմած են Էտիրնէի վրայ յարձակելէ առաջ.—«ԷտիրնէՖէթհի իսթիխարէ պույուրուլտու», կը գրէ պատմիչը:

ՍԵԻ ՏԱՐԻՆ ԾԻԾԵՌՆԱԿՆԵՐԸ ԵՏ ՉԵԿԱՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մայրս, երբ վերահասու եղաւ իր տան մէջ կատարուածին, ահաբեկուեցաւ ու ջանաց զանոնք համոզել, որ հրաժարին ներսը, տունին մէջ բոյն չինելու մտքէն:

— Մուխէն ծուխէն աչքերնիդ կը քէօրնայ ... Խենդեցե՞ր էք... Ձեզի համար ես թունիր պի չի վառի՞մ... Հայտէ, գացէք դուրս, կտուրին տակ, պարտէզի ծառերուն մէջ շնեցէք բուներնիդ ... ատ տեղուանքը շնողները խելք չունի՞ն: 1000 ծառ ու ճեղք կայ, հազար անկիւն՝ տուն շնելու, ի՞նչ եկեր աս մուխին – ծուխին մէջ տուն չինելու ետեւէն էք ինկեր... Դուք դիմանաք՝ ձագերնիդ չի դիմանար կծու մուխին ... Հայտէ, ելէք դուրս ...

Ու թեւերը շարժեց հաւ վռնտելու ձեւով:

Մտիկ ընո՞ղը ով էր ...

Վազեց դրացիին տունը, ուր իր մնայուն եւ վստահելի խորհրդականը, Զալղափենց Լուսանոյշը, այրի ու երկու որբերու տէր խեղճ կին մը, անտունի մը երգելով, հորին մէջ կտաւ կը գործէր:

— Լուսանոյշ, աղջի, եկէ դուն ինծի խելք մը սորվեցուր, — պաղատեցաւ անոր, — երկու ծծռնուկ եկեր բուն կը դընեն մեր վարի տունը. գալերնին ու բուն դնելնին ումուրս չէ, բարի եկան, հազար բարի, ինծի վնաս մը չունին, շատ շատ՝ պազի պազի պի՝ ծրտեն... Թող ծրտեն .. խալիներուս վրայ չէ որ պի՝ ծրտեն, տունը կ՚աւլեմ. բայց թուխս նստած վախթնին, ետքը, երբ ձագ հանեն, ես թունիր պի՝ չի վառի՞մ...ծուխը ձագերը չի՞ խըխտեր... մեղք չէ՞ մախսումներուն: Աստուած իմ, ես ի՞նչ պիտ ընեմ հիմա ...

Լուսանոյշ, մաքոքը մոռցած, մօրս գանգատը մտիկ ըրաւ. հորէն ելաւ դուրս ու մօրս հետ եկան քննութիւն կատարելու... Ջուր խմող հաւերու պէս գլուխնին վերցուցած նայեցան տարիներու ծուխէն սեւցած գերաններուն, որոնցմէ մէկուն կողին, կարմիր թաց կաւէ բոյնը, կտուց առ կտուց, կը բարձրանար:

— Է՛, խենդ են, — ըսաւ վերջապէս մօրս դրացին, — լան աշխըրհիս վրայ գիտես քի տեղին խըտլըխն է եկեր ...

— Իմ ըսածս ալ ատ է, եաւրուս, ես հիմա ի՞նչ ապուր պ՚իւտեմ, — անճրկած վրայ տուաւ մայրս:

— Ի՞նչ պ՚իննք, սպասենք, տղաքը տուն գան, հէլպէթ խելք մը կը սորվեցնեն:

— Չէ, քուրս, անոնցմէ խեր չկայ, ես իմ խենդերս կը ճանչնամ, — ըսաւ մայրս յուսահատ, — շատ շատ աւելն առած պի քանդեն բունը... Աստուած տուն աւրողին տունը կ՚աւրէ ... Ես ի՞նչպէս մար ըլլամ ու ձգեմ, որ ընեն ատ բանը ... Պէլքի տունիս օրհնութիւնն է... Պէլքի պէրէքէթ կը բերեն օճախիս ... Պէլքի անոնց տեղ տալուս համար Աստուած դատա պելայէ պի՝ պահէ օճախըս... Ես օձը սպաննելու չեմ թողուր ..

Այո, տունին մէջ օձ մըն ալ ունէինք: Կանուխ գարնան, երբ արեւը տաքուկ ըլլար, կլորցած, գաթայի խմորի պէս կը պառկէր մեր փատնոցին տանիքը ու արեւ կը ծծէր: Երկու երեք ոտնաչափ երկարութեամբ նաշխուն ու անվնաս օձ մըն էր եւ կը վայելէր մօրս պաշտպանութիւնը:

Վերջապէս, աննախապաշար իմաստուններու այս ժողովը որոշեց իր պաշտպանութեան տակ առնել այս բոյնն ալ եւ երբ զայն աւարտեն, ձու ածեն ու թուխս նստին, ալ թոնիր չվառել Վարի Տունին մէջ, մինչեւ որ ձագերը մեծնան, թռչին եւ ալ բոյնի ջերմութեան ու պաշտպանութեան պէտք չունենան: Կերակուր եփելու համար մայրս պիտի գործածէր կամ Վերի Տան թոնիրը եւ կամ դուրսը շինուած օճախ մը:

Այդպէս ալ ըրինք: Թռչունները բոյնի արտաքին կեղեւը աւարտեցին ու սկսան ներքին յարդարումները: Նախ շիւղեր ու չոր խոտի շեղբեր բերին, յետոյ՝ մամուռ եւ աղուամազի պէս փափուկ փետուրներ: Օր մը, տեսայ որ անոնցմէ մէկը օդին մէջ թռչկտող փետուր մը խլելով բերաւ տուն. անմիջապէս ափ մը փետուր առած վազեցի տանիք. սալորի ծառին թառած թռչունին ցոյց տուի ըսպիտակ, փափուկ ու թեթեւ փետուրը եւ վրան փչելով թռցուցի: Ուրախութիւնս չափ չունեցաւ, երբ թեւի մէկ շարժումով ան հասաւ փետուրին ու զայն խլելով տարաւ բոյն:

Բոպէ մը ետք ան նորէն սալորենիին վրայ էր ու թռվռալով անհամբերութեան նշաներ ցոյց կուտար: Ուրիշ փետուր մը թող տուի: Զայն յափշտակելն ու բոյն տանիլը ակնթարթ մը միայն տեւեց: Այս խաղը շարունակուեցաւ, մինչեւ որ ան ձանձրացաւ կամ բոյնի յարդարումը վերջացաւ: Այն ատեն, չես գիտեր ուրկէ

ՆԻԿՈՂՈՍ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

ՎԱԽՃԱԿԸ ԴԱՌՆՈՒ

Ա Մ Ա Վ Ո Ր Յ Ա Լ Ո Ւ

Փ.

— Ինչո՞ւ համր ձիգերնիդ մեկը չես ուզում ինձ ծանոթացնել, — հարցրեց Ռոզան, երբ Ռոբերտը վերադարձավ իր տեղը։

— Ներողություն, Ռոզա, մոռացա, որ դուք չեք ճանաչում միմյանց։ Ներկայացնում եմ ձեզ իմ ընկերոջ՝ Ռոբերտ Ֆրանսուա Ռոբենի։ Ռոբեն, ներկայացնում եմ ձեզ իմ հարսնացուին՝ Ռոզա Ռոզենին։

— Ուրեմն դուք ամուսնանում եք, — ասաց Ռոբերտը։ — Ես ձեզ շնորհավորում եմ։ Ռոզան գեղեցիկ աղջիկ է, և դուք երջանիկ կլինեք։

— Ես էլ այդպես եմ կարծում, — ասաց Ռոզենը։ — Ռոզան ինձ շատ է սիրում, և ես էլ նրան։ Մենք ամուսնանում ենք ամառվա վերջին։

— Ես ձեզ շնորհավորում եմ, — ասաց Ռոբերտը։ — Ես էլ ամուսնանում եմ, բայց ոչ այդքան շուտ։ Ես ուզում եմ նախ ավարտել իմ ուսումը։

— Ինչո՞ւ եք ամուսնանում, — հարցրեց Ռոզան։

— Ինչո՞ւ, — կրկնեց Ռոբերտը։ — Ես չգիտեմ, թե ինչո՞ւ։ Ես սիրում եմ նրան, և նա էլ ինձ սիրում է։ Ես ուզում եմ նրան ինձ կին տալ։

— Ես էլ ուզում եմ ամուսնանալ, — ասաց Ռոզան։ — Ես ուզում եմ ունենալ ամուսին, տուն, երեխաներ։ Ես ուզում եմ ունենալ ամեն ինչ, ինչ որ ունեն ուրիշ կանայք։

— Ես էլ եմ ուզում ունենալ ամեն ինչ, ինչ որ ունեն ուրիշ տղամարդիկ, — ասաց Ռոբերտը։ — Ես ուզում եմ ունենալ ամուսին, տուն, երեխաներ։ Ես ուզում եմ ունենալ ամեն ինչ, ինչ որ ունեն ուրիշ կանայք։

— Ինչո՞ւ համր ձիգերնիդ մեկը չես ուզում ինձ ծանոթացնել, — հարցրեց Ռոզան, երբ Ռոբերտը վերադարձավ իր տեղը։

— Ներողություն, Ռոզա, մոռացա, որ դուք չեք ճանաչում միմյանց։ Ներկայացնում եմ ձեզ իմ հարսնացուին՝ Ռոզա Ռոզենին։ Ռոբեն, ներկայացնում եմ ձեզ իմ ընկերոջ՝ Ռոբերտ Ֆրանսուա Ռոբենի։

— Ես ձեզ շնորհավորում եմ, — ասաց Ռոբերտը։ — Ես էլ ամուսնանում եմ, բայց ոչ այդքան շուտ։ Ես ուզում եմ նախ ավարտել իմ ուսումը։

— Ինչո՞ւ եք ամուսնանում, — հարցրեց Ռոզան։

— Ինչո՞ւ, — կրկնեց Ռոբերտը։ — Ես չգիտեմ, թե ինչո՞ւ։ Ես սիրում եմ նրան, և նա էլ ինձ սիրում է։ Ես ուզում եմ նրան ինձ կին տալ։

— Ես էլ ուզում եմ ամուսնանալ, — ասաց Ռոզան։ — Ես ուզում եմ ունենալ ամուսին, տուն, երեխաներ։ Ես ուզում եմ ունենալ ամեն ինչ, ինչ որ ունեն ուրիշ կանայք։

— Ես էլ եմ ուզում ունենալ ամեն ինչ, ինչ որ ունեն ուրիշ տղամարդիկ, — ասաց Ռոբերտը։ — Ես ուզում եմ ունենալ ամուսին, տուն, երեխաներ։ Ես ուզում եմ ունենալ ամեն ինչ, ինչ որ ունեն ուրիշ կանայք

պիտի հաշտեցնեն իրենց տեսակէտները եւ համաձայնութիւն գոյացնեն : Արդարեւ՝ Ամերիկացի պատուիրակը, Ուատսուրթ, յայտարարած է թէ «հնարաւոր է ամուստնացնել երկու ծրագիրներն ալ» : Իր կարգին, Խորհրդային պատուիրակը, Զարափին, անդրադառնալով Միացեալ Նահանգներու ներկայացուցած վերջին ծրագրին (Յառաջ, 13 Փետրուար), ըսած է «մեր առջեւ կը գտնենք ընդունելի կէտեր, կը թուի թէ ոչ միայն կը մօտենանք անգլիական տեսակէտներուն — հսկողութեանց եւ քննութեանց միջոցներու շուրջ — այլեւ Ամերիկեանին »:

ՈՒԹԵՐՈՐԴ անգամն ըլլալով յետաձգուեցաւ Քարիլ Զեսմանի մահապատիժին գործադրութիւնը: Քալիֆորնիոյ նահանգապետին այս որոշումը անուղղակի կերպով կապ ունի Այզընհաուրրի Քալիֆորնիա այցելութեան հետ. կը վախցուի թէ մահապատիժի գործադրութեան առթիւ ժողովուրդին մէջ ստեղծուած վատ տրամադրութիւններուն «զոհ» երթայ՝ նախագահը: Մահապարտին փաստաբանները կը յուսան թէ իրենց «յաճախորդը մահասենեակէն ներս երբեք մուտք պիտի չգործէ »:

ՄԱՄՈՒԼԻ «Թաս» գործակալութեան Փեքինի թղթակիցը կը հաղորդէ թէ 70 միլիոն Զինացիներ աշխատելու վրայ են ջրելեկտրակայանի մը շինութեան համար: 20 միլիառ խորանարդ հող «տեղահան » ըրած են :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45ο), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (բարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաբերտա, բաբլաւա, բատայիֆ, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ շրջանի ընկերները :

ԼԻՈՆ.— 26 Փետրուար Ուրբաթ գիշեր :
ՏԷՍԻՆ.— 27 Փետր. Շաբաթ գիշեր :
ՎԻԷՆ.— 28 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ:
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— 29 Փետրուար, Երկուշաբթի գիշեր :
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— 1 Մարտ, Երեքշաբթի գիշեր:
ՎԱԼԱՆՍ.— 2 Մարտ, Չորեքշաբթի գիշեր :
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— 3 Մարտ, Հինգշաբթի գիշեր :
ՄԱՐՍԷՅԼ.— 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապըստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի գինեձօն – խնջոյքով, Իսիի «Խըրիմեան» դպրոցին մէջ, Մարտ վեցին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին:

Առատ կերուխում 6 Ն. Ֆ.ով :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պորտոյի Մուրատ խումբի կողմէ հանգանակուած ի նպաստ Մշակոյթի Տան Շ. Միսաքեան սրահին համար, Յունիս ամսոյ մէջ :

Ա. Քէնտէրեան յիսուն Ն. Ֆ–, Ճ. Տօնիկեան երեսուն Ն. Ֆ., Շ. Գալթաճեան քսան Ն. Ֆ., Կ. Տօնէրեան քսան Ն. Ֆ., Պօղ. Քէնտէրեան երեսուն Ն. Ֆ., Կ. Հալաճեան քսան Ն. Ֆ., Ս. Տօնէրեան երեսուն Ն. Ֆ., Գ. Հալաճեան քսան Ն. Ֆ., Պետ. Քէնտէրեան երեսուն Ն. Ֆ., . Ս. Գոնեալեան տասը Ն. Ֆ., Դ. Շաղլամճեան տասը Ն. Ֆ., Կ. Դաւիթեան երեսուն Ն. Ֆ., Ա. Մարգարեան տասը Ն. Ֆ., Յ. Ճողիկեան տասը Ն. Ֆ., Ժ. Մարգարեան քսան Ն. Ֆ., Վարդ. Վարդանեան յիսուն Ն. Ֆ., Կ. Վարդանեան երեսուն Ն. Ֆ., Մառանճեան քսան Ն. Ֆ., Հ. Թաշճեան տասը Ն. Ֆ., Յ. Խաչատուրեան եւ Մ. Խաչատուրեան քսանական Ն. Ֆ.: (Գումար 490 Ն. Ֆ.):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է, փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները ողբ. Արամ Ասատուրեանի մահուան տխուր առթիւ :

Րիւ Թէրասի հայ կօշկակարներէ երեսուն Ն. Ֆ.:

Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Քալէնտէրեանի ձեռամբ հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Քերովբէ Ճռճռեանի մահուան առթիւ .— Պ. Պ. Իլմաճեան, Քալէնտէրեան, Պօյաճեան, Կիշառ, Փեսքիէ, Քինէ, Տավուտ հինգական Ն. Ֆ.:

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ (Լիոն):

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կ'ուզուի ներքին հսկիչ մը: Դիմել անձամբ վարժարանի տեսչութեան :

26, RUE TROYON SÈVRES S. & O.
TEL. : OBS. 18-28

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը Տիկին Նազարեանի (ծնեալ Օնպաշեան) մահուան կսկծալի առիթով, իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Օնպաշեանին Պ. Նազարեանին եւ Տէր եւ Տիկին Թիւֆէնքճեանի, եւ փոխան ծաղկեպսակի քսան Ն. Ֆ. կը նուէր Մշակոյթի Տան, Յ. Օնպաշեան սրահին :

×

Կապ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը Տիկին Նազարեանի մահուան տխուր առիթով, ի նպաստ իր դպրոցին՝ շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Նազարեանէ քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Թիւֆէնքճեանէ քսան Ն. Ֆ., ընկերուհի Օնպաշեանէ քսան Ն. Ֆ. :

×

Մարսէյլի Ամասիոյ Հայր. Միութեան վարչութիւնը յանուն իր շրջանի բոլոր հայրենակիցներուն, իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ փարիզաբնակ հայրենակից Տէր եւ Տիկին Յովհ. Գայսէրլեանի եւ զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց որդւոյն եւ եղբօր երիտասարդ Պ. Արամ Գայսէրլեանի կսկծալի մահուան առթիւ, (զոհ ինքնաշարժի արկածի):

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ապրիլեան Սերունդի (նախկին Զ. Ո. Մ.) Փարիզի Կեդր. վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ – անդամուհիները այս Երկուշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Ռէժանի սրճարանի վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ: Բացականները վերջնականապէս հրաժարեալ պիտի նկատուին :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10), ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ:

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ :

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ռոպէր Ասատուրեան, յաջողութեամբ աւարտած է Մարսէյլի բժշկական համալսարանը եւ առաջին հանդիսած՝ Թիմոն հիւանդանոցին Էնթերնայի մրցումին :

Այս ուրախ առթիւ Տիկին Գեղանոյշ Քօպալեան տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Շաւիլի Կրօնական Ընկերակցութեան կողմէ

Ինպաստ Եկեղեցւոյ եւ դպրոցին

ՏԵՂԻՈՅՆ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի Մարտ 13, ժամը 15ին

Երգ, արտասանութիւն եւ պար դպրոցի աշակերտներուն կողմէ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆի

Ժողովուրդի խնդրանքին վրայ երկրորդ անգամ կը ներկայացուի

Շէյքսփիրի ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՄԵԳԵՐԱՆ

Բեմադրութիւն՝ ՓԱՆՈՍԻԿ ՓԱՆՈՍԵԱՆի

Ժամը 8էն վերջ եւրոպական պարեր

ՊԻԻՖԷ ՄՈՒՏՔ 3 Ն. ՖՐԱՆՔ

Կ + Պ + Ո + Ն + Ի

Պ + Կ + Ո + Ի + Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հելվա եւ լոխում ուտելով :

Société des Conserves
BONGOUT
MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

MORY et CIE

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ : Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue de St.-Quentin, Paris 10
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
ou Téléphone : NOR. 40-72 et 50-83

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
23
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MARDI
23 FEVRIER
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8730 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4531

ԴՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԵՒ ՀԱԼՔ ԴԷՄ ԴԷՄԻ

*

Դեմոկրատ եւ Հալք կուսակցութեանց հակամարտութիւնը կը չարունակուի Թուրքիոյ մէջ, օրէ օր աւելի սաստկա – նալով :

Պարզապէս աթոռամարտ է որ տեղի կ'ունենայ :

Իշխանութեան անյագ տենչը երիտա – սարդական աւիւն տուած է Ժերունի աղ – ուէս իսմէթ Ինէօնիւին, որ հակառակ Անատոլուի մէջ տիրող ձիւն – ձմեռին՝ քաղաքէ քաղաք կը վազէ՝ դեմոկրատ կուսակցութեան , մասնաւորապէս վար – չապետ Մէնտերէսի դէմ զրդռելու հա – մար ժողովուրդը :

Տասը տարիէ ի վեր Ինէօնիւ չէ կրցած մարսել իր պարտութիւնը : Շարունակ կ'երազէ անցեալի իր դափնիները : Մտե – րիմ զործակից Մուսթաֆա Քեմալի՝ զինուորական փայլուն յաջողութիւններ արձանագրած էր միլլիական չարժման օ – րերուն : Մասնաւորաբար 1922 Սեպտեմ – բերին Աֆիոն Գարահիսարի ճակատին դէմ տարած էր վճռական յաղթանակ մը եւ պատմական դարձուցած այդ զիւղը , անոր անունը ընդունելով իբրեւ մակա – նուն :

Յետոյ 1923ի ամառը Լոզանի հաշտու – թեան ժողովին մէջ իբրեւ Թուրքիոյ զբ – խաւոր պատուիրակը՝ դաշնակիցներուն կրցեր էր պարտադրել ծանր պայմաններ, թողել տալով Սեւրի դաշնագիրն ու հայ – կական դատը :

Այնուհետեւ քանիցս վարչապետ, Ա – թաթիւրքի մահէն վերջ դարձած էր Հան – րապետութեան նախագահ, ամէն անգամ վերընտրուելով առանց մրցակցի, մինչեւ 1950, երբ խորհրդարանական ընտրու – թեանց մէջ Հալք կուսակցութիւնը պար – տութեով տեղը տուաւ Ատնան Մէնտերէսի դեմոկրատ կուսակցութեան :

Ժողովրդական – Հանրապետական կու – սակցութիւնը (Հալք Ճիւմհուրիյէթ Փար – թիսի) ամբողջ 27 տարի միահեծան իշ – խած էր երկրին մէջ : Մուսթաֆա Քեմա – լէն վերջ իսմէթ Ինէօնիւն եղած էր ան – վիճելի մենատէրը մը՝ կոթնած իր կու – սակցութեան վրայ, որուն մէջ կարեւոր դեր կը խաղային նախկին ենիչէրական – կանները :

Այսպիսի անցեալի տէր կուսակցու – թեան մը եւ անոր վարիչին դէմ է , որ ընտրն պայքար կը մղէ Ատնան Մէնտերէս տասը տարիէ ի վեր :

Գետնի երկու մարդիկը փղոց են ի – ջած եւ հրապարակաւ ամէնէն ծանր ամ – բաստանութիւնները կ'ընեն իրարու դէմ : երկու կուսակցութիւններն ալ արմատ ձգած են ժողովուրդին մէջ :

Դեմոկրատները կարեւոր յաղթանակ – ներ արձանագրեցին 1950ին եւ 1954ին : Ըստ Սահմանադրութեան, Ազգային ժողովը կը նորոգուի չորս տարին անգամ մը : 1957ին ներքին պայքարները այնքան սուր համեմատութիւններ էին ստացած , որ կառավարութիւնը պարտաւորուեցաւ մէկուկէս տարի կանխել ընտրութիւննե – րը եւ զանոնք կատարել 1957ին՝ փոխա – նակ 1958ի :

Վերջին ընտրութեանց մէջ Հալքը կա – րեւոր յաջողութիւններ արձանագրեց : Կառավարութիւնը չարժման մէջ էր դը – րած պետական ամբողջ մեքենան՝ դեմոկ – րատ Թեկնածուներու յաղթանակը ապա – հովելու համար : Հակառակ իր միջոցնե – րու անբաւարարութեան, Հալքի ստացած քուէները աննկուն չափով միայն պակաս էին դեմոկրատներու քուէներէն : Սակայն ընդ. ընտրանականներու բաժանումը այն – պէս էր, որ Իսմէթ Ինէօնիւի կուսակցու – թիւնը համապատասխան թիւով աթոռներ չկրցաւ չահիլ :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԿԱԽ ՆՈՐ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝ ՔՈՆԿՈ

«ՊԵԼԺ ԹԱԳԱՒՈՐ ՉԵՆՔ ՈՒԶԵՐ »
Կ'ԸՍԵՆ ԱՓՐԻԿԵՑԻՆԵՐԸ

Փակուեցաւ Պրիւսէլի «Կլոր Սեղանի » խորհրդաժողովը : Թէեւ պաշտօնական ոչ մէկ յայտարարութիւն եղաւ, սակայն, փաստ է թէ Պելժիոյ միակ զաղթավայ – րը, Քոնկոն, իր անկախութիւնը պիտի ստանայ՝ Յունիս 30ին : Բանակցութիւն – ներու ընթացքին, մշակուած է ընտրա – կան օրինագիծ մը, որու համաձայն ա – պագայ խորհրդարանին երեսփոխանները պիտի ընտրուին զաղտնի քուէարկու – թեամբ և 100·000 բնակիչի՝ մէկ երես – փոխան համեմատութեամբ : Երկրին ի – րաքանչիւր վեց չրջանները 12ական ներ – կայացուցիչներ պիտի ունենան ծերակոյ – տին մէջ : Ատոնցմէ եւ ամէն մէկ երկվեց – եակին մէկ երրորդը պիտի նչանակուին ցեղերուն կողմէ , եւայլն : Ցատկանչական է նչել թէ Եւրոպացիները զրկուած են քուէարկելու իրենց իրաւունքէն : Քոն – կոցի պատգամաւորները դեռ Պրիւսէլէն չմեկնած , արդէն իսկ կը մտածեն իրենց երկրի ապագայ դրօչին, ազգային փա – ռերգին , անունին եւ այլ մանրամասնու – թիւններու մասին : Տասներկու միլիոն հաչուող այս նոր պետութեան մայրա – քաղաքը, հաւանարար Լիւէպուրկը ըլ – լայ, իսկ երկիրը — ըստ վերջին լուրե – րուն — կոչուի՝ «Կեդրոնական Աֆրիկէի Հանրապետութիւններու Դաշնակցու – թիւն», ու ինչպէս անունէն կ'ըլ – լայ՝ դառնայ հանրապետութիւն մը : Ան – չուշտ այնքան ալ դիւրին պիտի չըլլայ , քանի որ ցեղային հակամարտութիւննե – րը անպակաս են եւ ինչպէս յայտնի եղաւ Պրիւսէլի խորհրդաժողովին մէջ՝ անհա – տական եւ ցեղային տարակարծութիւննե – րը չէաուած զոյն եւ ձեւ ստացած են : Դարերու խորերէն փոխանցուած եւ չա – րունակուած այս «հակակրութիւնները », անչուշտ , մէկ օրէն միւսը չէ որ պիտի չքանան : Թերեւս «ցեղերու պատերազմ » մը ծայր տայ : Ցամենայն դէպս՝ Պել – ժիա վերջնականապէս հաչուած է Քոն – կոյէն հրաժարելու զաղափարին հետ : Արդէն, Պրիւսէլի մէջ դումարուած «Աբ – քայական խորհուրդը» վաւերացուցած է

Ընդդիմադիրներու ձայնը բարձր կը հնչէ ժամանակէ մը ի վեր : Ցաճախ հրա – պարակային հաւաքոյթներ կը կազմա – կերպեն՝ հակառակ պետական արգելքին եւ զանազան չանցանքներով կ'ամբաստա – նեն կառավարութիւնը :

Մենտէրէս վերջին անգամ Մարաշ այ – ցելած էր՝ այդ քաղաքի «ազատագրու – թեան» քառասնամեակին առթիւ : «Միք – րոֆոնը խանգարուածըլլալուն ,հազիւ քա – նի մը խօսք կրցաւ արտասանել» կը գրեն թերթերը :

Կը թուի թէ ընդդիմադիրները զօրա – ւոր են Մարաչի մէջ : Վարչապետը իր չուրջը նչմարելով քանի մըշալթեան լրա – դրողներ՝ սրահէն դուրս վռնտած է զա – նոնք :

Իսկ Ալեքսանտրէթի մէջ ճառ մը խօ – սելով, ընդդիմադիրները անուանած է « պառակտումի ճակատ » , մինչ Դեմոկ – րատները «Հայրենիքի ճակատ» կը կազ – մեն եղեր :

Երեսփոխանական ընտրութիւնները այս անգամ եւս պիտի փութացուին : Մէնտե – րէս յայտնած է , որ փոխանակ 1961ի , անոնք տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ գարնան :

Ո՞վ պիտի տանի յաղթանակը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մելոուզայի (Ալժերիա) լեռնային չր – ջանը, տասներկու տարուան մէջ, իր եր – րորդ աղէտը ունեցաւ : Արդարեւ՝ երկ – րաչարժ մը հիմնովին քանդեց եւ աւերեց Մելուզան : 44 հոգի թաղուեցան աւերակ – ներուն տակ . վիրաւորներուն թիւն է՝ 88 : Այս նոյն չրջանին մէջ, 1957 մայիս 29ին էֆ էլ էնի պատկանող «պատժիչ ջո – կատ» մը 300 զիւղացիներ հրացանա – զարկ ըրած էր :

Ա. Միութեան վարչապետը կը չա – րունակէ չրջապտոյտը Ինտոնեզիայի մէջ : Խրուչչեւ Պանտունկի մէջ կրկնած է նոյն յանկերգը : «Գաղթատիրութեան դարաչրջանը վերջ գտած է : Աւետն է դաղարի մը մէջ դնելու եւ զայն թա – ղելու : Ա. Միութիւնը պատրաստ է նիւթապէս օգնելու ձեզ» իր խօսքի չա – րունակութեան՝ աւելցուցած է «պիտու – թեան մարդէն ներս՝ առաջինն ենք, իսկ տնտեսութեան մէջ՝ երկրորդը : Մեր նը – պատակն է գլել – անցնիլ՝ Մ. Նահանգ – ները » :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԷՐ մեկնեցաւ Լատին Ամերիկա : Պիտի այցելէ Արժան – թին, Պրազիլ, Չիլի, Մեքսիկա, փարա – կուա, Փերու եւ Ուրուկուա : Միջազգա – յին քաղաքական դէմքերը, մեծ նչանա – կութիւն կուտան Նախագահին Լատին Ա – մերիկա այցելութեան :

Այզընհաուէրը վերստին վստահու – թիւն յայտնեց Ամերիկայի զինուորական ուժին վրայ, ու այս առթիւ յայտարա – րեց թէ «ազատ աչխարհի պահպանման գլխաւոր խարիսխն է ան» : Այս առթիւ նախագահը չեշտած է թէ ամերիկեան բանակին միակ նպատակն է «խաղաղու – թեան պահպանումը » :

ՓԱՐԱԿՈՒԱ անկախութեան դուռը հա – սած է : Արդարեւ հինգ միլիոն տոլարի արժողութեամբ վարկեր «անվճար» մնա – ցած են : Մ. Նահանգներէն 44 միլիոն տոլարի փոխատուութիւն մը ուղած են :

ՀՌՈՄԷն կը հաղորդեն թէ իտալական կառավարութիւնը ներքին տագնապ մը կ'անցընէ : Շատեր հաւանական կը դտնեն Սենեթի գլխաւորած կառավարութեան հրաժարումը : Տագնապին պատճառը կը նկատուին «կուսակցական հակամարտու – թիւնները » :

Քոնկոյի անկախութիւնը : Կը թուի թէ պիտի փորձէ պահել տնտեսական, առեւ – տրական եւ մչակութային իր կապը : Ներ – կայիս փորձ կը կատարուի համոզելու Քոնկոցիները որ անուանապէս ընդունին Պատուէն թագաւորին «վեհապետութիւ – նը, այլ խօսքով հռչակուի Քոնկոյի թա – գաւոր» : Դժուար լուծելի կէտ մըն ալ այս է, նախ պելժ ընկերվարականները դէմ են այդ մտքին, ապա իրենք Քոնկո – ցիները վճռաբար կը մերժեն .— «Կը կար – ծենք — կը յայտարարեն անոնք — թէ հիմակուընէ իսկ պէտք է կարուի ամէն կապ մեր եւ Պելժ դահին միջեւ : Քոնկո – ցի ժողովուրդը չի կրնար ընդունիլ օտար երկրի մը պատկանող թագաւորի մը հե – ղինակութիւնը : Անկախութեան ոդիին դէմ է այս » :

Անառարկելի է թէ Քոնկոյի անկախու – թիւնը իր անդրադարձը պիտի ծողու չր – ջակայ փոքր ու մեծ զաղթավայրերու ժո – ղովուրդներուն վրայ : Ռուանտա-Ու – րունտիի, Թանկանիքայի, Ուկանտայի , Հիւսիսային եւ Հարաւային Ռոտեզիանե – րու ժողովուրդները իրենց կարգին պիտի խլրտին : «Նոր Հոլը» , ինչպէս կ'ըսէր Մաքմիլըն, անդրադառնալով Աֆրիկէի ժողովուրդներուն մէջ տիրող ներկայ տրամադրութիւններուն, — իմա՝ ազա – տութիւն , — անչուշտ, նոր փոթորիկներ երեան պիտի հանէ : Իրաւամբ կ'ըսուի «20րդ դարը փոքր ազգերու ազատու – թեան դարաչրջանն է » :

ԱՐԱՖ ազգերու վեհաժողով մը պիտի դումարուի Ռապաթի մէջ, քննելու եւ վե – րամչակելու համար Արաբական Լիկայի կանոնադրութիւնը :

ՔԱՄԵՐՈՒՆԻ Պամիլէքէ նահանգին մէջ, ըմբոստ խումբեր յարձակած են Տը – չանք քաղաքին վրայ եւ սպաննած 62 հոգի : Ապահովութեան ուժերը փոխա – դարձած են եւ սպաննած 15 ըմբոստներ :

ՇՕՓԷՆԻ ծննդեան 150ամեակին առ – թիւ (1810 Փետրուար 22), երաժչ – տադէտին բարեկամներու ընկերութիւնը այդ մը կազմակերպած էր Կիրակի օր Փէռ Լաչէզի վերեզմանատունը, ուր Շօ – փէնի դամբարանը վերանորոգուած է վերջերս :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի մէջ Պեթհովէնի անտիպ զործերը դտնուած են, մայրաքաղաքին հին դիւաններուն մէջ : 178 էջերէ բաղ – կացած տետրակ մըն է , ուր դաչնակի կը – տորներէ զատ, կան նաեւ քանի մը ծա – նօթ զործերու նախագիծերը :

ՍԻԿԻԼԻՈՑ մէջ երեւան ելած է զողու – թեան ,չանթաժի և սպանութեան ծաւա – լուն զործ մը զոր կազմակերպած էին չորս վանականները : Այս խումբին գլուխը կը զտնուէր 81 տարեկան Հայր Քառմե – լոն : Ձերբակալուած վանականներէն մէ – կը՝ ըսած է ոստիկանին . — «Կը տես – նես, որդեակ, Աստուծոյ ճամբաները ան – սահման են» : Ցրդ մը ինքզինքը կախած է բանտին մէջ, ինչ որ թոյլ տուած է միւս չորսերուն խնդրին ամբողջ պատասխա – նատուութիւնը անոր վրայ ձգելու :

ՓԱՍՏԱԲԱՆ ՊԻԱՃԻ որ ձերբակալ – ուած էր Ալժէի դէպքերուն առթիւ, ա – զատ արձակուեցաւ առջի օր : 17 օր բան – տարկութենէ ետք, Պիաճճի յայտարա – րեց .— «Պարտականութիւնս կատարած եմ, եւ պիտի չարունակեմ» :

ՀԱԼԷՊի երիտասարդութիւնը երդում ըրած է «Աստուծոյ և Նասրի»առջև ազա – տագրելու արաբական ամէն մէկ թիզ հո – ղամաս աչխարհակալութենէն եւ սիոնա – կանութենէն : Իր կարգին զնդ . Նասր Հա – մայի մէջ յայտարարած է . «Անցած են այն ժամանակները երբ օտար մեծ պե – տութիւններ բարձրէն կը նայէին մեր վր – րայ : Այժմ ի վիճակի ենք մեր ձայնը լր – սելի դարձնելու» :

ՍՊԱՆԱԿԱՆ ոստիկանութիւնը ձերբա – կալութիւններ կատարած է, երկրի զա – նազան կողմերը հաստատուած «կասկա – ծելիներու» (համայնավար , թափառա – րական) չրջանակներէն ներս : Հաւաստի լուրերու համաձայն 200 հոգի ձերբակալ – ուած են : Վերջերս ռումբեր պայթեցնե – լու փորձեր կատարուած էին : Կը կար – ծուի թէ ասոնք համայնավարներուն զործերն են :

ԱՆՏՐԷ ՄԱԼՐՕ Թոքիօ մեկնեցաւ , բացումը կատարելու համար Ֆրանսական եւ Ճափոնական «տան» : Նախարարը՝ Փարիզ կը վերադառնայ Փետրուար 29ին :

ԱԶԳԱՑԻՆ ԺՈՂՈՎի նախագահը, Շա – պան – Տելմաս եւ Ֆրանսացի տասը խոր – հրդարանականներ Թաչկենտ մեկնած են : Ֆրանսացի պետական մարդիկը ութ օր – ուան մէջ պիտի այցելեն կեդրոնական Ա – սիա , Կովկաս ,Ուքրանիա եւ Լենինկրատ :

ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ ԴԷՄՔԵՐ

— Շարժանկարի ծանօթ Ֆրանսացի բեմադիրը, Ժան Պկըեր , 53 տարեկան :

— Դանիայի վարչապետ՝ Հանսեն, 53 տարեկան, ընդհ· քարտուղար ընկերվա – րական կուսակցութեան : Կառավարու – թեան պետն էր 1953էն ի վեր :

— Կոմսուհի Մունթպաթըն՝ Անգլիոյ իշխան Փիլիփին մօրաքոյրը , 62 տարե – կան, Պոռնէօ կղզիին՝ Ճեսիլթըն փոքրիկ զիւղին մէջ :

— Իտալիոյ նախկին վարչապետ՝ Տոլի որ նախագահն էր Տեմո – Քրիսթիանի կուսակցութեան, 72 տարեկանին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

ՆԻՒԹԵՐ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՀԱՅՈՑ ԶԻՆԱԿԱՆ ՈՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՏԱՂԱՆԴԻՆ ՆՊԱՍՏԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Այս շատ շահեկան յօդուածը, զոր կ'արտատպենք «*Սով. Հայաստան*» ամսաթերթէն (Հոկտ. 1959), ցոյց կու տայ թէ Հայերը, համապիտւոր ծաղիկ, ի'նչ փառաւոր դեր կատարած են Եգիպտոսի պատմութեան մէջ, սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը.—

ՀԱՅ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐ

Հայ եգիպտական կապերի պատմութիւնն ընդգրկում է հայ եւ արաբ ժողովուրդների բարեկամութեան չատ դրը – ուագներ: Հայ ժողովուրդի այն զաւակ – ները, որոնք դարերէ ի վեր ապրում են բարեբեր Նեղոսի հիւրընկալ հովտում, իրենց տաղանդն ու բազկի ուժը ի սպաս են դրել Եգիպտոսի վերելքին:

Բազմադարեան անցեալ ունի եգիպտա–հայ գաղութը:

Կան տեղեկութիւններ արաբական դը – բաւումից առաջ Եգիպտոսում ապրող Հայերի մասին: 640 թուականին Եգիպ – տոսի համար մղուած ճակատամարտում արաբ զօրավար Ամր Իպն Էլ Ասիի դէմ կռուող բիւզանդական բանակի հրամա – նատարները Հայեր էին, Արտաւան եւ Մանուէլ: Նաեւ Վարդան Էլ Արմանի ա– նունով մի Հայ էր Ամր զօրավարի զինա– կիցներից մէկը, որը յետագայում կարե– ւոր դեր կատարեց Ֆոսթաթ քաղաքի վե– րակառուցման գործում: Այդ քաղաքի չուկան անուանուեց Սուկ Էլ Վարդան, եւ թաղերից մէկը՝ Ռումիների թաղ, ո– րը յատկացուեց զէյթունցիների Յոյների եւ Հայերի բնակութեանը:

Դէպի Եգիպտոս Հայերի հոսանքն ուժ– գին թափ ստացաւ 10րդ եւ 11րդ դարե – րում: Մինչեւ Ասիոյ քոչուոր ցեղերի արշաւանքներից փախչելով, Սուրիայի եւ Կիլիկիայի Հայերը չարժւում էին հա– րաւ՝ անվտանգ կեանքի պայմաններ գտ – նելու: 981 թուականի խաչքարի յայտնա– բերումը Նեղոսի հովտում փաստ է, որ էլ Ազիզ Պալիֆայի իշխանութեան տարի– ներին (975 – 996) Եգիպտոսում գոյու – թիւն է ունեցել հայկական եկեղեցի, եւ հետեւաբար՝ հայկական գաղութ:

Մատթէոս Ուռհայեցի պատմիչը վկա – յում է, որ իր ժամանակ, այսինքն 11րդ դարում երեսուն հազար Հայեր էին ապ – րում Եգիպտոսում: Գրիգոր վկայասէր կաթողիկոսը 1074 – 1075 թուականներին այցելեց Եգիպտոս եւ այդ առթիւ Ներ – սէս Շնորհալու հօրեղբայր Գրիգոր իշ– խանին Եգիպտահայերի կաթողիկոս (ի – մա՝ վիճակաւոր եպիսկոպոս կամ պատ – րիարք) ձեռնադրեց: Մատթէոս Ուռհա – յեցու այն հաստատումից, թէ 1085 թուին «եղաւ ազգիս Հայոց կաթողիկոս վեց, երկու յԵգիպտոս եւ չորս յամենայն աշխարհն Հայոց», հետեւում է, որ 1075–1085 թուականներին զգալի չափով մե – ծացել էր եգիպտահայ գաղութը: 12րդ դարի հայազգի պատմիչ Ապու Սալհը եւ 15րդ դարի արաբ մատենագիր Մակրիզին հաստատում են, որ Հայերը Եգիպտոսում ունէին մօտաւորապէս երեսուն եւ հինգ եկեղեցիներ ու վանքեր՝ «չատ բարե – կարգ, քահանաներով եւ միաբաններով»:

Այդ եկեղեցիների եւ վանքերի տեղա – բաչխումից պարզուում է, որ հինում եգիպ– տահայերը մեծ մասամբ բնակուել են Գահիրէում եւ նրա արուարձաններում: Պատմելով 11րդ դարի վերջերին կատար– ուած Գահիրէի վերակառուցման աչխա – տանքների մասին, արաբ պատմիչներն այդ քաղաքում չէնք կառուցելու արտօ – նութիւն ունեցողների չարքում երրորդը, Աբքարիներից եւ Մելկիվներից անմիջա– պէս յետոյ, յիչատակում են Հայերին: Ըստ Մակրիզիի՝ 12րդ դարում Գահիրէի հայաբնակ չորս թաղերից միայն մէկում՝ Հարթ Հիւսէյնում ապրում էին եօթը հազար Հայեր: Գահիրէի միջնաբերդից մի ժամ հեռաւորութեան վրայ գտնուում էր էլ Պեսթին կամ Այզեստան հայաբը– նակ գիւղը: 12րդ դարում Գահիրէի մեր– ձակայ Դուրա գիւղում երկու եւ Շինու – րայում եօթը հայկական եկեղեցիների գոյութիւնը հաստատում է, որ բաւական ստուար թուով Հայեր ապրել են այդ վայրերում:

Եգիպտոսում Հայերը վայելում էին կրօնական մշակութային լայն ազատու – թիւններ: Մատթէոս Ուռհայեցին պատ – մում է, որ Գրիգոր Վկայասէր կաթողի– կոսը «բազում փառք եւ մեծութիւն ըն – կալաւ... ի թագաւորէն Եգիպտոսի»: Ըստ նոյն պատմիչի՝ չատերն «առնէին ձեռնադրութիւնս եւ օծէին եպիսկոպո – սունս... եւ ի նոցանէ օրհնէին քահա – նայք, եւ լինէր պատարագ եւ մկրտու – թիւն եւ պսակ կուսանաց»: Բացի այդ՝ 11րդ դարի վերջերին Հայերին է փոխան– ցւում Ասիութի նահանդում Ղպտիների Սպիտակ վանքը (Դէյր Էլ Աբիադ), որի աւագ խորանում մինչեւ օրս էլ պահպան– ուել են Հայերէն երեք արձանագրու – թիւններ: Նկարիչ եւ զրիչ Թէոդորոսը, «ի գաւառէն Քեսնոյ», որ զարդանկարել է այդ վանքը, զոհաբանական մաղթանք է անում «... Հայոցս որք իմքս ի ծառա– յութեան յԵգիպտոսի ...»:

Ոչ իսլամ տարրերի նկատմամբ Ֆաթ – մայեանների որդեգրած ազատախոհ ու բարեացակամ քաղաքականութիւնը մշա – կութային եւ զինուորա – քաղաքական գործունէութեան լայն ասպարէզ էր բա– ցել Նեղոսի հովտում արմատ արձակած Հայերի առաջ:

Ժամանակակից արաբ պատմաբան Ֆի– լիպ Հիտտին հայազգի երկու վէզիրների ժամանակ Եգիպտոսի մշակութային ա – ռաջընթացը համեմատում է փարաւոննե– րի դարաշրջանում արձանագրուած նը – ւաճումների հետ: Իրօք, մեծ է եղել հայ արուեստագէտների դերը արաբական զարդանկարչութեան եւ ճարտարապե – տութեան զարգացման մէջ 10 – 12րդ դա– րերում: Անանուն հայ վարպետների ձե– ռակերտներն են Գահիրէի եւ Աղեքսան – րիայի մի չարք հոյակապ մզկիթները, որոնք կանգուն են մնում մինչեւ օրս: Ըստ Մակրիզիի՝ Գահիրէի պարսպի երեք գլխաւոր դռները, Պապ Էլ Նասըր, Պապ Էլ Ֆութուհ եւ Պապ Էլ Զաւեյլա, կառու– ցել են Եդեսիացի երեք եղբայրներ, ո – րոնք հաւանօրէն Հայեր էին:

Սակայն հայ չինարարների արաբական ճարտարապետութեան մատուցած խոչո – րագոյն ծառայութիւնը, անկասկած, քա– րի յաղթանակն է սովորական դարձած աղիւսի գործածութեան հանդէպ: 1125 թուականին Գահիրէում կառուցուած էլ Ակմարի նշանաւոր մզկիթը, որի քարա – չէն առաջամասը հայ վարպետների գոր– ծըն է, իրաւացիօրէն համարւում է ա – րաբական ճարտարապետութեան կոթող– ներից մէկը: Ժամանակով աւելի ուշ հայ նկարիչների գործեր են Գահիրէի եւ Ա – ղեքսանդրիայի հնամեայ բնակարանների պատերի վրայ անվթար պահպանուած մի չարք զարդանկարներ եւ խճանկարներ:

Կաթոն Վիէթ պատմաբանը 1070–1163 թուականներն անուանում է Եգիպտոսի պատմութեան հայկական շրջան: Տեղե– կութիւններ կան այդ ժամանակաշրջա – նում Եգիպտոսի ծառայութեան կոչուած հայազգի զինուորականների եւ քաղաքա– կան անձանց մասին, որոնք, ըստ արե –ւելագէտ Քաթրըմերի, որոշ ժամանակով յափաղեցրին Ֆաթմայեան տոհմին ան – կումը:

1070 – 1094 թուականներին Եգիպտոսի վէզիրի պաշտօն է վարել Պատր Էլ Կամա– լին, որի մասին 13րդ դարի պատմիչ Իպն Խալլիկանը գրում է.— «Հայազգի էլ կամալին հմուտ, կորովի, հաստատա – կամ, հազուագիւտ մի մարդ էր, որի վէ– զիրը նշանակումով իշխանութեան վարկը բարձրացաւ եւ պետական վարչութիւնը բարեկարգուեց»: 1094 – 1121 թուական– ներին նոյն պաշտօնում Եգիպտոս ծառա– յել է էլ Կամալիի որդին՝ Էլ Աֆտալը: 1154 – 1161 թուականներին Եգիպտոսի վէզիրն էր Թալայը Պին Ռուզզիկը, որի մասին նոյնպէս դրուատանքով է խօսում Իպն Խալլիկանը.— «Բարձր արժանիք – ների տէր, առատաձեռն, դիւրայաղորդ եւ գիտնականների համակրող մի մարդ էր: Համբաւ հասել էր մինչեւ Դամասկոս, Հոմս, Մուսուլ, Պաղտատ»: Դրանցից բացի, պատմութիւնը յիչատակում է հա– յազգի վէզիրներ Եանիսին (1132–1134), Պեհրամ Էլ Արմանիին (Վահրամ Պահլա– ւունի, 1135 – 1137), Իպն Ռուզզիկ Ադի– լին (1161 – 1163), ինչպէս նաեւ բարձ – րաստիճան զինուորականներ Նասիքին (Վասակ Պասիլին (Վասիլ), Զարդանին (Շահան) եւ էլի չատ ուրիչների, որոնք աչքի են ընկել եգիպտական բանակում:

Պակաս կարեւորութիւն չէին ներկայա– ցնում չարքային հայ զինուորները եգիպ– տական բանակում: Ըստ Մակրիզիի 1070–1094 Գահիրէի բանակի զինուորնե– րի մեծ մասը Հայեր էին: Ֆաթմայեան տոհմի անկման ժամանակաշրջանում ե– գիպտական բանակում հաչւում էին քա– ռասուն հազար ձիաւոր եւ 30·000 հետե– ւակ, զլխաւորապէս «սեւամորթ գերի– ներ, եգիպտացի էմիրներ, Պետեւիներ, Հայեր եւ ուրիչ տարրեր ...»: Մակրի– զիի յիչատակութեան այդ կարգից կարող ենք մակաբերել, որ Հայերը թուական տեսակէտից չորրորդ տեղն էին գրաւում եգիպտական բանակում: Մի չարք ուրիչ պատմիչներ եգիպտական բանակում ծա– ռայող հայ զինուորների թիւը համարում էին եօթը հազար: Ապու Շամաթ պատմիչը դրուատում է հայ զինուորների հաւա– տարմութիւնն ու քաջութիւնը: Մակրի– զին պատմում է, թէ ինչպէս 1171 թուին Սուլթան Սալահետտինի զօրքերը Գահի– րէում հանդիպեցին Ֆաթմայեանների պալատը պաշտպանող հայկական գնդի հերոսական դիմադրութեանը:

Հ. ԹՈՓՈՒԶԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԽՐՈՒՇՁԵՒԻ ԽՈՐԱՄԱՆԿ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

ԻՆՉ ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԷ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆ ԱՊԱԶԻՆՈՒՄԸ

ԽՄԲ.— Ամերիկեան պարբերաթերթ « Ռիտըրս Տայճըսթ»ի գիւղատնտեսական խմբագրատու եւ օդային բանակի խորհրդատու Ֆրանսիս Վիվիըն Տրէյֆ, հետեւելով խորհրդածութիւնները կ'ընէ վարչապետ Խրուշչեւի ՄԱԿի առջեւ ըրած շոնթալից առաջարկին վրայ:

Ընդունիլ ընդհանուր եւ ամբողջական ապազինումը, փճացնել բոլոր պատերազմական նաւերը, զինուորական օդանաւերը, հրթռայլերը, թնդանօթները, պատերազմական մեքենաներն ու հնարքները, կամ այժմ գոյութիւն ունեցող հիւլէական ռումբերը եւ թողուլ որ իւրաքանչիւր երկրի մէջ պահուի միայն ներքին ուժ մը՝ զինուած ոստիկանական հրացաններով: Այս էր Խրուշչեւի ըրած ապշեցուցիչ առաջարկը, Ամերիկա իր այցելութեան առթիւ ՄԱԿի առջեւ խօսած իր չոնթալից ճառին մէջ: Ն. Միութեան վարչապետը հրաւիրեց աշխարհի բոլոր երկիրները որ, միջազգային հսկողութեամբ փճացնեն իրենց զէնքերը, առանց սակայն սահմանելու այդ հսկողութիւնը: Այդ ծրագիրը, յայտարարեց Խրուշչեւ, թոյլ պիտի տայ որ տարեկան հարիւր միլիառ տոլարի խնայողութիւն մը ըլլայ եւ հարիւր միլիոն մարդ ազատ արձակուին, որոնք պիտի կարենան այսուհետեւ խաղաղ ձեռնարկներու նուիրուիլ:

Կարելի՞ է յուրջ նկատել Խրուշչեւի կ–

տական բանակում: Ըստ Մակրիզիի 1070–1094 Գահիրէի բանակի զինուորների մեծ մասը Հայեր էին: Ֆաթմայեան տոհմի անկման ժամանակաշրջանում եգիպտական բանակում հաչւում էին քառասուն հազար ձիաւոր եւ 30·000 հետեւակ, զլխաւորապէս «սեւամորթ գերիներ, եգիպտացի էմիրներ, Պետեւիներ, Հայեր եւ ուրիչ տարրեր ...»: Մակրիզիի յիչատակութեան այդ կարգից կարող ենք մակաբերել, որ Հայերը թուական տեսակէտից չորրորդ տեղն էին գրաւում եգիպտական բանակում: Մի չարք ուրիչ պատմիչներ եգիպտական բանակում ծառայող հայ զինուորների թիւը համարում էին եօթը հազար: Ապու Շամաթ պատմիչը դրուատում է հայ զինուորների հաւատարմութիւնն ու քաջութիւնը: Մակրիզին պատմում է, թէ ինչպէս 1171 թուին Սուլթան Սալահետտինի զօրքերը Գահիրէում հանդիպեցին Ֆաթմայեանների պալատը պաշտպանող հայկական գնդի հերոսական դիմադրութեանը:

Հ. ԹՈՓՈՒԶԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՑՍՐՈՒՀԻՆ

(ԶԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Եւ չկարողանալով իր ցոյթկացող յուզումը զսպել, խնամակալ կայսրուհին ադրաւօրէն հեռացաւ, ահռելի մտատանջութեան մատնելով իր սիրական մարեչալը:

Հետեւեալ առտու, Գերագոյն Խորհուրդի նիստին, խնամակալ կայսրուհին ժողովականներուն յայտնեցին թէ՝ Մեծ խորհրդական մարեչալ Եոնկ Լուն հեռացուած էր իր պաշտօնէն եւ թէ այս վերջինը դատապարտուած էր աքսորի, ուր իրեն արգիլուած էր նոյնիսկ անձնասպանութեամբ վերջ տալ իր կեանքին:

Իր այս նոր կարգադրութեան չարժառիթին մասին Ցէօ Հի որեւէ բացատրութիւն չտուաւ, եւ սակայն ժողովականները տեղեկացած ըլլալով արդէն նախընթաց օրուան գայթակղութեան, ամէն բան հասկցան:

Երբ նիստը վերջացաւ, Ցէօ Հի դիմեց ուղղակի Արեւելեան Պալատը եւ ուղղուեցաւ դէպի նախկին կայսրուհիին՝ Ցէօ Նկանի առանձնասենեակը:

— Շատ ներողամիտ գտնուեցայ քեզի հանդէպ, յայտարարեց խնամակալ կայսրուհին, չատ ներողամիտ եւ չատ թոյլ, երբ դուն պատճառ դարձար իմ սիրեցեալ նախկին վարչապետիս՝ Նկան Թէ Հայի մահուան: Պէտք էր որ այն առեն քեզ գըլխատել տայի, այդպէսով հիմա պիտի չկրնայիր այս վերջին թակարդը լարել Մեծ Խորհրդականիս՝ Եոնկ Լուի դէմ: Եւ սակայն, այս վերջին արարքը չատ սուղի պիտի նստի քեզի...

— Կը մոռնաք թէ որո՞ւ հետ կը խօսիք, համարձակեցաւ ըսել Ցէօ Նկան, որ կը խորհէր թէ ինչպէս որ ալ ըլլար, իրեն համար ամէն բան կորսուած էր եւ կ'ուզէր լաւագոյնս լուծել իր վրէժը Ցէօ Հիէն, որ զինքը դրեթէ արգելափակած էր Արեւելեան Պալատին մէջ ու ենթարկած ընդհանուր արհամարհանքի:

Եւ ըմբոստացման ու ընդվզումի զերադոյն թափով մը, չարունակեց.

— Կը մոռնաք որ կայսրուհի – կողա – կիցի իմ հանդամանքովս ես կը գտնուիմ զերագոյս աստիճանի մը վրայ քան դուք ձեր պարզ կայսերական հարճի հանդա – մանքով: Դուք, կայսրուհի Ցէօ Հի պարզապէս հասարակ արկածախնդիր մըն էք որ բռնադրաւած էք երկնային կայսրութեան գահը: Եւ ինչ որ ալ ընէք, ինչ որ ալ մտածէք, վստահ եղէք թէ ես միշտ չեմ եւ ունիմ ինծի համախոհներ որոնք ինծի պէս կը խորհին...

— Թչուառ իղէդ, թչուառական չիմար, պիտի ջախջախեմ քեզ, հակադարձեց Ցէօ Հի: Օրերը համրուած են, կրնաս պատրաստուիլ մահուան...

Աբգ չարժումով մը, հեզահամբոյր ու բարի Ցէօ Նկան բռնեց խնամակալ կայսրուհիին ձեռքը եւ զայն խածաւ անագորոյն կերպով:

Այս եղաւ իր ամբողջ պատասխանը:

Քանի մը օր ետք, անծանօթ ցաւ մը — չար եւ նման այն ցաւին որ առած ու տարած էր կայսրուհին՝ Հա Լուս Թօն, իւնկ Ջէ կայսեր այրին — անկողին դամեց Ցէօ Նկանը: Խեղճ կինը կանչեց իր քարտուղարը եւ պատրաստել տուաւ իր կտակը, ուր կ'ըսէր.

« Հակառակ իմ առողջ կազմիս եւ հակառակ խոր ծերութեան մը հասնելու իմ յոյսիս, անծանօթ ցաւ մը պատած է զիս եւ կը զգամ թէ վախճանս մօտ է: Գիչերը կը յառաջանայ եւ ամէն յոյս կորած է ինծի համար: Միայն մէկ բան կը պահանջեմ: Կը փափաքիմ որ իմ մահէս ետք, աւանդական 27 ամսուան սուգը փոխուի 27 օրուան, որպէսզի ինչպէս իմ կեանքս, մահս ալ իրը օրինակ ծառայէ համեստութեան եւ ժուժկալութեան ...»:

Ցաջորդ օրը, նախկին կայսրուհին, հեզահամբոյր ու բարի Ցէօ Նկանը աւանդեց իր հոգին ...

×

Խնամակալ կայսրուհի Ցէօ Հիի կողմէ նշանակուած կայսրը՝ Քուանկ Սին հասած էր իր չափահասութեան տարիքին:

Կայսրուհին, որ թեւակոխած էր արդէն 54 տարեկանը եւ սակայն պահած էր երիտասարդական թարմութիւն մը, որոշեց լքել իշխանութիւնը, քաչուիլ ամէն զործէ եւ ընդարձակաւալ կայսրութեան ղեկը ամբողջութեամբ յանձնել երիտասարդ կայսեր:

Արդարեւ, Ցէօ Հի, առանձնացաւ Արտաքին Պալատին մէջ, մեծամեծ զուարճութիւններ ծախսելով նորոգութիւններ ձեռնարկեց եւ իրեն համար ստեղծեց նոր կեանք մը:

Հակառակ իր յիսնամեայ տարիքին, իր մէջ սակայն մարած չէր ապրելու եւ չարչարելու ցանկութիւնը:

Իր առանձնութեան մէջ, յետաղարձ մտածումով մը, կը վերյիչէր իր անցեալը եւ սարսուռ մը կը պատէր իր բովանդակ էութիւնը երբ կ'երեւակայէր դիմագրկընդխառնումի այն տարափային ու հեղձուցիչ տաքին պահերը զորս անցուցած էր Եոնկ Լուի բազուկներուն մէջ:

Օր մը, երբ տարուած էր անցեալի այդ յուշերով, կանչեց իր հաւատարիմ ներքինապետը՝ Լի Լիէն Ին եւ անոր ակնարկեց հրաման մը փափաց:

Երբ ներքինապետը մեկնեցաւ, Ցէօ Հի երկարեցաւ իր բազմոցին վրայ, կռնակը դարձուց աչքերը առաստաղին: Զեռքը իր կուրծքին վրայ, աչքերը կարեց հաչիչի ծխամորճին եւ անյայտ կերպով քաչեց զայն ու ծուխը արտաչնչեց

(21 Շար.)

չը, որ շատերու համար ճարտասանական ձեւ մըն է համոզելու միամիտները՝ Ռուսիոյ ազնիւ նպատակներուն մասին: Ամերիկեան եւ բրիտանական կառավարութիւնները, ինչպէս ՄԱԿի պատկանող գլխաւոր երկիրները շատ մեծ կարեւորութիւն տուին այդ կոչին: Բայց ամբողջական ապազինումը կրնայ այնպիսի հետեւանքներ ունենալ մեր անհատական գոյութեան վերաբերեալ, որ մեզի կ'իյնայ դատել թէ ի՞նչ պէտք է պատասխանել այս առաջարկին: Ամէն մարդ գիտէ թէ որեւէ ճշմարիտ առիթ պէտք չէ փախցնել, տեւական խաղաղութիւն մը հաստատելու համար:

Ամերիկայի զինուորական բարձրագոյն հեղինակութեանց հետ խորհրդակցեցանք, գիտնալու համար թէ կատարեալ ապազինումի մը իրական հետեւանքները ինչ կրնան ըլալլ: Ըստ իրենց, նկատի առնուելիք գլխաւոր կէտերն են.—

Ի՞նչ պէտք է զոհել.— Խորհրդային առաջարկը ամէնէն աւելի հիւլէական զէնքերու լքումին կը ձգտի: Բայց այս միտքը ռուսական նախաձեռնութիւն մը չէ: Ամերիկացիները իրենք իսկ առաջինները եղան 1946ին, Պարուքի ծրագիրով առաջարկելու, որ բոլոր հիւլէական ռումբերը եւ անոնց արտադրական միջոցները յանձնուին (Ամերիկա անոնց մենաշնորհը ունէր այն ատեն) միջազգային կազմակերպութեան մը, որպէսզի գոյութիւն ունեցող պահեստները փոխակերպէ ի տես խաղաղ օգտագործման, արգիլէ կորիզային զէնքերու շինութիւնը եւ պատիժներ սահմանէ անսաստողներուն:

Ամերիկեան այս ծրագիրը մերժուեցաւ Ռուսերուն կողմէ, որոնք չուզեցին հրաժարիլ իրենց արգելումի իրաւունքէն՝ պատիժներ սահմանելու պարագային:

Այս պատճառով ծրագիրը ձախողեցաւ: Մ. Նահանգները հիւլէական զէնքերու մրցումի մը հեռանկարին առջեւ որ անկարելի պիտի ըլլար կեցնել, ստիպուեցան լրիւ հետապնդել հիւլէական զինագործութեան իրենց ծրագիրները: Ասկէ առաջ եկաւ Ամերիկայի ազգ. պաշտպանութեան ձեւափոխումը, որուն հետեւանքները կը տեսնենք այսօր: Իր «տարհամոզումի» ուժը գրեթէ ամբողջովին հիմնուած է հիւլէական զէնքերու վրայ եւ անոնց ծախքերուն հասնելու համար, մեծ մասամբ զոհած է իր կարելիութիւնները, «պայմանադրական» եւ ոչ-հիւլէական զէնքերու շինութեան մարզին մէջ:

Այս նոր զէնքերուն գոյութիւնը արեւմտեաններու մօտ, արգելք եղած է նոր աշխարհամարտի մը մինչեւ այժմ: Զրոչիլը չէ՞ր որ յայտարարեց թէ՝ առանց ամերիկեան ռազմական օդանաւերուն, Եւրոպան շատոնց գրաւուած կ'ըլլար համայնավար բանակներէն: Հրաժարիլթումբ բարձրացնելէ բիրտ ուժին դէմ, կրնայ շատ ծանր որոշում մը ըլլալ, որ մինչեւ իսկ աղէտի մը պատճառ դառնայ:

Ըստ խորհրդային ծրագրին, պէտք է փճացնել ամերիկեան ամէն կարգի օդանաւերը (ռազմական, պաշտպանողական, ռմբաձիգ, զինուորական փոխադրութեան յատուկ եւայլն), ընկղմել բոլոր մարտանաւերը կամ ծախել որպէս հին երկաթ, ինչպէս եւ հսկայ օդանաւատար նաւերը իրենց հիւլէական օդանաւերով, յածանաւերը, Թորփիլանաւերը իրենց հիւլէական հեռաթիռներով, դասական կամ հիւլէական ընդծովեաները: Մէկ խօսքով, ամերիկեան արդի բանակը որ հիւլէական զինական կազմ ունի, ասկէ հրաժարելով պէտք է վերածուէր ոստիկանական կազմակերպութեան մը, զինուած պարզապէս հրացաններով եւ ատրճանակներով: Անշուշտ քանակով շատ վար պիտի մնայ համայնավար ցամաքային ուժերէն եւ ի չգոյէ փոխադրութեան միջոցներու, ամերիկեան զօրքը անշարժութեան պիտի մատնուի երկրին վրայ: «Անջրպետին» ծրագիրն իսկ պէտք էր ջնջուէր, բացի գիտական հետազօտութեանց մարզէն:

Մէկ խօսքով, Մ. Նահանգները զրկուած պիտի ըլլան ամէն միջոցէ, դէմ դնելու համար հաւանական յարձակման մը:

Ամբողջական ապազինումի մը գործադրութիւնը կարելի պիտի ըլլա՞ր դրական կերպով հսկել: Հոդ է բոլոր խնդրին հանգոյցը եւ խորհրդային առաջարկը անորոշ է՝ այդ կէտին վրայ: Քննիչ մարմիններ կը նախատեսէ ամէն երկիրներու մէջ, բայց ոչ մէկ կերպով չի ճշդեր թէ ինչ ձեւով պէտք է վարուիլ խարդախներուն հետ: Ի՞նչպէս կարելի պիտի ըլլայ բռնաբարումները արգիլել:

Համեմատաբար դիւրին է հակակշռել նաւային եւ օդային ուժերու փճացումը, հսկել ցամաքային զէնքերու եւ անոնց արտադրութեան միջոցներուն վրայ: Բայց ի՞նչպէս ապահով ըլլալ որ գոյութիւն ունեցող զէնքերը, գաղտնի կերպով չեն պահուած ապահով վայրեր, փճացումը սկսելէ առաջ իսկ:

Հաւանականութիւն կա՞յ որ բոլոր զինուորական իշխանութիւնները, առանց բացառութեան, կարենան դիմադրել՝ ի հարկին պարզ օդանաւերով փոխադրելի, քանի մը երկվեցեակ մեծ ռումբ մէկ կողմ դնելու փորձութեան:

Որպէսզի քննութիւնը եւ հակակշիռը բացարձակ ըլլան, պէտք չէ որ որեւէ թաքստոց — քարայր, խոռոչ, անտառծածուկ մնայ քննիչներէն, եւ ասիկա ոչ միայն Մ. Նահանգներու ընդարձակ տարածութեան վրայ, Քանատայի, Ռուսաստանի եւ Չինաստանի մէջ, այլ եւ աշխարհի ամէն կողմը:

Ասկէ զատ հիւլէական ռումբ շինելու արուեստը այժմ բաւական յայտնի է: Ի՞նչպէս արգիլել փոքր երկիրներուն, գուցէ Ծայրագոյն Արեւելքի մէկ անկիւնը կորսուած, որռումբի շինութեան չգործածեն խաղաղ նպատակներու վերապահուած նախանիւթեր:

Անհրաժեշտ հակակշիռը ամբողջ աշխարհի մէջ կատարելու համար, ոչ թէ տասնեակ այլ հարիւր հազարներով ՄԱԿի քննիչներ պէտք պիտի ըլլան: Մեծ ծախքերու պիտի կարօտէր նման ձեռնարկ մը եւ շատ վտանգաւոր է վստահիլ մարդոց, որոնցմէ ոմանք կրնան փորձուիլ աչք գոցել շահամոլութեան, անհատական փառասիրութեան կամ ազգային մոլեռանդութեան պատճառներով:

Կատարելապէս զինուած ոստիկանութեան մը ստեղծումը, որ իրաւասութիւնն ունենայ միջամտելու առանց որ համայնավարներ կամ ուրիշ ոչ ոք արգելք կարենայ ըլլալ անոր գործունէութեան, գուցէ միջոց մը ըլլայ ձախողեցնելու դաւաճան արարքները: Բայց քանի՞ երկիրներ տրամադիր պիտի ըլլային հրաժարիլ իրենց գերիշխանութենէն՝ ի նպաստ նման բանակի մը:

Խ. Միութիւնը, առանց երկդիմութեան յայտարարած է արդէն թէ՝ ինչ կը վերաբերի իրեն՝ չի կրնար ընդունիլ նման պայման մը: Ի չգոյէ հակակշռի այդ գլխաւոր պայմանին, աշխարհ զրկուած յարձակում մը կանխելու կամ պատժելու որեւէ միջոցէ, ուրիշ ապաւէն պիտի չունենայ եթէ ոչ վստահիլ համայնավար կառավարութեանց բարոյական յանձնառութեանց:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

"ԷՐԻՔ ԺԴ.,,

Անցեալները, անդրադարձած էինք Ֆրանսական թատրոնի ներկայի տագնապին մասին, եւ բոլոր յոռի իրականութեանց կարգին, զետեղած էինք լուսաւոր դիծ մը՝ Ազգային Ժողովրդական Թատրոնը, որ իրաւամբ փայլուն գործունէութեամբ կը մրցի Քոմէտի Ֆրանսէզին հետ:

Ազգային Ժողովրդական Թատրոնին վարիչը՝ Ժան Վիլար հետզհետէ կը դառնայ Ֆրանսական Թատրոնի առաջաւոր դէմքերէն մին:

Իր բեմին վրայ (Փալէ տը Շայօ) Վիլար հետզհետէ կը փոխադրէ օտար գրականութենէն ընտրեալ կտորներ:

Ատոնցմէ մէկն է Շուէտացի մեծանուն Թատերագիր Օկիւսթ Սթրինտպէրկի պատմական մէկ Թատերակը՝ «Էրիք ԺԴ.», որ կը ներկայացնէ եղերական դրուագ մը Շուէտի ազգային պատմութենէն:

Էրիք ԺԴ. զաւակն էր Շուէտի Թագաւոր Կիւսթավ Վասայի, որուն յաջորդեց 1560 թուականին:

Իր գահակալութեան սկզբնական շրջանին, Էրիք ԺԴ. պաշտպանը հանդիսացաւ գեղեցիկ դպրութեանց եւ արուեստներու, ծաղկեցուց իր երկրին վաճառականութիւնը, ընդարձակեց նաւարկութիւնը եւ ամէն կերպով ուզեց սատար հանդիսանալ իր երկրին վերելքին:

Եւ սակայն, իր դրանիկներէն մին, Փերսոն, հասարակ խաւէն դուրս եկած արկածախնդիր մը, հետզհետէ սկսաւ տխուր ազդեցութիւն մը ունենալ վեհապետին վրայ, որ տակաւ ինկաւ դատարկապորտին բացարձակ տիրապետութեանը տակ, դառնալով անոր քմահաճոյքին առարկան:

Այդ տխուր ու վատթար ազդեցութեան շնորհիւ, շինող ու շէնցընող վեհապետը հետզհետէ գործեց վայրագ ու ոճրային արարքներ, այնպէս որ ի վերջոյ զինքը գահընկեց ընելով, աւագանին գահ բարձրացուց անկեալ Թագաւորին կաթնեղբայրը Յովհաննէս, իսկ ինքը՝ Էրիք մահացաւ բանտի մը խորը, հաւանաբար թունաւորուած:

Շուէտի պատմութեան այս ցաւագին դրուագը Օկիւսթ Սթրինտպէրկի ներշնչած է Շիլլէրեան ոճով կառուցուած այս ողբերգութիւնը:

Սթրինտպէրկ պատմական իրողութիւնները առնելով իբրեւ պաստառ, անոնց վրայ յաջողած է վերապրեցնել հոգիներ, որոնք անցեալի խոր մթութիւններէն դուրս գալով, կը սկսին վերստին կեանք ու մարմին առնել այդ պաստառին վրայ:

Շուէտացի Թատերագրին ոճը զուսպ է, սեղմ, իսկ իր տիպարներուն խօսակցութիւնները իրենց սեղմ ու զուսպ շրջանակին մէջ, եզակի կերպով ճոխ են, գունեղ եւ գրաւիչ:

Բեմադիրը՝ Ժան Վիլար մեծ արուեստով մը յաջողած է Ֆրանսական Թատերասէր ժողովուրդին սիրելի դարձնել Շուէտի ազգային պատմութիւնը, որուն այնքան ալ ծանօթ չէ եղած ան ցարդ:

Ըսած էի անցեալ անգամ թէ, Ազգային Ժողովրդական Թատրոնի անձնակազմի կարեւոր անդամներէն Ժերար Ֆիլիփի մահուամբ բացուած պակասը լրացնելու մտօք, Ժան Վիլար ապահոված էր մասնակցութիւնը ծանօթ դերասան Տանիէլ Ժըլէնի:

Էրիքի դերը ստանձնած էր Տանիէլ Ժըլէն: Իր այս նոր տիպարով, համակրելի արուեստագէտը յաջողեցաւ բեմական նոր յաղթանակ մը եւս արձանագրել: Անիկա իր դերին բազմակողմանի երեսները դարձուց յստակ ու հասկնալի: Որքան յուզիչ նոյնքան եւ գարշելի, որքան անհամարձակ ու ամչկոտ, այնքան եւ աւելի յանդուգն, ըմբոստ, զայրացկոտ եւ նոյնիսկ ոճրային էր իր մեկնարկութիւնը:

Իր կողքին, Ժան Վիլարի ուրիշ մէկ ձեռնասուն՝ Ժան Թօփար, արժանավայել խաղ մը ունեցաւ Փերսոնի տիպարին մէջ:

Յիշատակութեան արժանի է նաեւ երիտասարդ դերասանուհի Քրիսթիան Մենազոլլին, որ թէեւ անհամարձակ ու տատամսոտ, եւ սակայն քաջարի ճակատում մը ունեցաւ Շուէտի Թագուհիի իր դերին հետ:

Ա. Գ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (135)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Գ.

Սոֆի, մեքենական շարժմամբ մը, բռնեց երիտասարդին թեւը «ոհ, ոհ»մը ընելով: Անցան: Մարդը չշարժեցաւ տեղէն, բայց զոյգին հետեւեցաւ պիշ ու ահարկու նայուածքովը:

— Մակոյկ նստինք, մակոյկ, մրմնջեց աղջիկը պաղատական ու սարսափահար ձայնով մը:

— Բայց ո՞վ էր այս մարդը, հարցուց տոքթորը ետին դառնալով եւ մարդուն նայելով, որուն յիմար ու կատաղի սեւեռումը նորէն դողացուց զինքը. ի՞նչ գէշ նայուածք է. ո՞վ էր, ճանչցա՞ր, Սոֆի:

— Չէ, չէ, չճանչցայ... բայց երթանք, մակոյկ երթանք, կ'աղաչեմ:

Արդէն մակոյկին հասած էին. մէջը նետուեցան ու ճամբայ ելան: Սոֆի, դեռ տժգոյն եւ դողդղահար, ետին դարձաւ եզերքին ուրուականը նայելու: Ան դեռ հոն էր, խռուահեր գլուխովը, խենթ ու սարսափելի նայուածքովը, անշարժ եւ սպառնալից:

— Համբիկ, մրմնջեց աղջիկը ակռաներուն մէջէն: Ոհ, ինչ եղեր է, Աստուած իմ:

Եւ մակոյկը՝ մթնշաղի ալ բոլորովին դորշացած ստուերներուն մէջէն սահեցաւ գնաց, մինչ դարատափին վրայ, տեսիլքը կը մնար անշարժ, իր ահաւոր աչքերուն շանթովը կարծես մինչեւ ետքը հալածելով երկու սիրահարները...

Դ.

Տարի մը անցած էր յորմեհետէ Սոֆի եւ մայրը ձգած հեռացած էին իրենց խոնարհ տնակը՝ Մարկոս ամիրային մեծափարթամ ապարանքը փոխադրուելու համար: Այս մէկ տարուան միջոցին աղետալի փոփոխութիւններ առաջ եկած էին ձկնորս Թումիկի տան մէջ:

Հոռոմ հանըմ գիշեր ցորեկ անդադար հսկեր էր զաւկին սնարին մօտ, անոր զառանցանքները, ջղաձիգ պրկումներն ու ոստումները ջանալով ամոքել իր մայրական տաք արցունքներուն եւ գգուանքներուն տակ, վասն զի տոքթոր Մարկոսեանին տրամաթիկ պարագաներուն տակ ձգել փախչելէն ետքը, խեղճ կինը չէր համարձակած ուրիշ բժիշկներու օգնութեանը դիմել՝ զաւակը դարմանելու համար:

Իբրեւ միակ դարման՝ Թաղին մէջ համբաւաւոր աղօթող Թէպէր տուտուն, — որուն հրաշագործութիւնները մէկէ աւելի էին — կուգար ամէն իրիկուն, մթնշաղին, հիւանդին անկողնին քով ծունկի վրայ կը տոտոզուէր եւ իր թուլցած կզակովը անվերջանալի աղօթքներ կը մըրթմրթար Համբիկի գլխուն, մինչ քիչ մը հեռուն Հոռոփ հանըմ, ոտքի վրայ, ձեռքերը իրարու կցած, աչքերը դէպի երկինք. «ախ, սուրբ Աստուածամար դուն օղորմիս»ի նման մաղթանքներ կը մռըլտար շարունակ:

Գիշերները, Թումիկ տուն կը դառնար, գինով, եւ գլուխը պահ մը հիւանդին սենեակէն ներս խոթելէ եւ «Թոհաֆ, աս չոճուխը ի՞նչ էղաւ» մը մրմռալէն յետոյ կ'երթար կ'իյնար իր խշտիկին վրայ: Համբիկին եղբայրը, Գարագ, արդէն չհետաքրքրուեցաւ իր եղբօր հիւանդութեամբը: Մինակ, իր յաւիտենական դիտողութիւնը ըրաւ, հօրը երեսն ի վեր.

— Պալըխճիութիւնը կէ՞չ զէնաաթ էր քի դպրոց արիր, չարշի հանեցիր աս զավալլըն, նահ, նայէ ինչ էղաւ, տուն, էս նայէ պան մը կ'ըլլա՞նք կոր...

Քիչ քիչ, գուցէ Թէպէր տուտուին հառաչալից ու սրտաբուխ աղօթքներուն ուժովը, Համբիկ հանդարտեցաւ. զառանցանքները դադրեցան, աչքերը բացաւ ու նայեցաւ՝ տատամ ու հիւանդ նայուածքով մը, սկսաւ ուտել մօրը տուած կերակուրները. միայն խօսելու կարողութիւնը կը պակսէր. կցկտուր, միավանկ բառեր կ'արտասանէր տխուր եւ շնչապառ, շեշտով մը:

Երկար ատեն տեղ մը սեւեռուած կը նայէր. յետոյ կը սթափէր աչքերը թարթափելով. շատ քիչ կը պատահէր որ գիշերները քունէն ընդոստ արթննալով «պագաւ, պագաւ» բացագանչէր: Այս բացագանչութեան՝ ոչ ոք կրցած էր ոեւէ մեկնութիւն տալ, ոչ Հոռոփ հանըմ, ոչ ալ իր դրացուհիները: Մինակ, աղօթող Թէպէր տուտուն կրցած էր միսթիկ բացատրութիւն մը տալ, հեղինակօրէն.

— Քա եավրում, սատանան փորն է մըտեր, ան է...

— Աշկը քէօռնայ, անիծած էր անդիէն դրացուհի մը:

Վերջապէս օրին մէկը ալ ոտքի ելաւ Համբիկ, կամաց կամաց պտտեցաւ պարտէզը, սեւեռաբիբ երկար կասումներով իր երբեմնի բազմաշխատ ածուներուն առջեւ, որոնց գծագրութիւնը գրեթէ բոլորովին անյայտ եղեր էր՝ անձրեւի եւ քամիի հարուածներուն տակ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
Les peuples qui chantent

Ժողովրդական երգի եւ պարի փառատօն, ի նպաստ Ֆրանսայի Ուսանողական Սանաթօրիօմներուն :

Կիրակի, 13 Մարտ, ժամը 14·30ին
Սորպոնի Մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

Բարձր հովանաւորութեամբ
Փարիզի համալսարանի տեսուչ

Պ. ԺԱՆ ՍԱՐԱՅՅԻ

Նախագահութեամբ

ՏԻԿԻՆ ԺԱՆ ՍԱՐԱՅՅԻ

Կը մասնակցին՝

Հայկական բաժին՝

Սօսի *պարախումբը ղեկավարութեամբ* ՏԻԿ. ՅԱՍՄԻԿ ՔԻԻԹՆԵՐԵԱՆի *եւ մասնակցութեամբ* Պ. ՎԱՀԷ ՃԷՐԱՀԵԱՆի, *նոր պարերով :*

Նայիրի *երգչախումբը, ղեկավարութեամբ* ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԷԿԵԱՆի *նոր երգերով :*

Պր. Պէռնար ՏԷՏԷՃԵԱՆ, *իր նուագախումբով :*

Ինչպէս նաեւ հետեւեալ երկիրներու ուսանողական եւ Ֆօլքլօրական խումբերը՝

Իսրայէլ, Լաօս, Լեթոնիա, Լիթուանիա, Հնդկաստան, Ճափոն, Մատակասքար, Մեքսիքա, Միացեալ Նահանգներ (*Ամերիկա*), Յունաստան, Չէրքէսիա, Պրազիլիա, Վիէթնամ, Քամերուն, Քամպօն :

Գիները՝ 400 (4 Ն. Ֆ.), 300 (3 Ն. Ֆ.), 200 (2 Ն. Ֆ.), 150 (1·50 Ն.Ֆ.) :
Դիմել Սորպոնի դռնապաններուն :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՊԱՒԷՆՆԵՐՈՒ
ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Այս երեքշաբթի ժամը 20·30ին *Սինեմա* Պաթաքլան, 50 Պուլվար Վոլթէր : (Մէթրօ Օպէրքամֆ) :

Կազմակերպուած Հայ Ուսանողներու Օժանդակ Տիկնանց Միութեան կողմէ :

Կը ներկայացուի՝

ԱՌԱՋԻՆ ՍԻՐՈՅ ԵՐԳԸ
եւ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՕԾՈՒՄԸ

Տոմսերու գին՝ 5 *եւ* 3 Ն. Ֆ. :

Տոմսերը կարելի է ապահովել եկեղեցւոյ դիւանէն եւ երեկոյթին օրը՝ սրահը :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), *Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ,* (*քարավան եւ մոգա*), *համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տերեւ եւայլն :*

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն : Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կ'ուզուի ներքին հսկիչ մը : Դիմել անձամբ վարժարանի տեսչութեան :

26, RUE TROYON SÈVRES S. & O.
TEL. : OBS. 18-28

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18*ի համաժողովրդական ապըստամբութեան* 39*րդ տարեդարձը կը տօնուի գինեձօն – խնջոյքով, Իսիի «Խըրիմեան» դպրոցին մէջ, Մարտ վեցին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը* 15*ին :*

Առատ կերուխում 6 Ն. Ֆ.*ով :*

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24*ին :*

Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի, *Սալ Քատէի մէջ :*

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ
ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պատշաճօրէն պիտի տօնուի Վարդանանց ազգային պատմական տօնը, յառաջիկայ Փետրուար 25*ին, ժամը* 10*ին : Յետ պատարագի աշակերտութիւնը պիտի երգէ եւ արտասանէ օրուան պատշաճ կտորներ : Արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր վարժարաններու աշակերտութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ հայ հասարակութիւնը :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի առաւօտ յետ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի

ՀՈՌՈՄ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆի

յիշատակին, մահուան քառասունքին առթիւ (մեռած՝ Մարսէյլ) :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

Salon international des jeux et jouets, articles de fêtes, voitures d'enfants et puériculture

Salon international de la quincaillerie, de l'outillage, de l'équipement ménager et du chauffage (Siquem)

Marché européen de l'ameublement

en même temps que

du 12 au 21 Mars 1960

Foire Internationale de Lyon

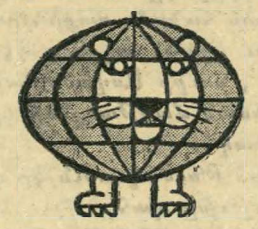

RENSEIGNEMENTS :

FOIRE INTERNATIONALE DE LYON
Palais de la Foire - LYON (6·)
Tél. : 28-55-05

BUREAU DE PARIS :

136, Boulevard Haussmann
Tél. : WAG. 68-50

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ շրջանի ընկերները :

ԼԻՈՆ.— 26 *Փետրուար Ուրբաթ գիշեր :*
Յոյներու սրահին մէջ ժամը 20·30*ին :*

ՏԷՍԻՆ.— 27 *Փետր. Շաբաթ գիշեր :*

ՎԻԷՆ.— 28 *Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ :*

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— 29 *Փետրուար, Երկուշաբթի գիշեր :*

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— 1 *Մարտ, Երեքշաբթի գիշեր :*

ՎԱԼԱՆՍ.— 2 *Մարտ, Չորեքշաբթի գիշեր :*

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— 3 *Մարտ, Հինգշաբթի գիշեր :*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— 6 *Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ :*

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը :

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն :

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լաֆայէթի անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 *մեթր հեռու :*

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ – վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Միլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8*էն* – 12, 15·30 – 20 :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

Ա Զ Դ

Այս Հինգշաբթի, Վարդանանց պատմական տօնին առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Տէր Պ. քհնյ. Միրճանեան : Տօնակատարութեան կը մասնակցի դպրոցի աշակերտութիւնը :

Կը հրաւիրուին տեղւոյն հասարակութիւնը :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ
ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10*), ժամը* 20·30*ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ :*

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ :

Պիտի ցուցադրուին նաեւ Հայաստանի այլ նշանաւոր ժապաւէններէ հատընտիր մասեր :—

ԱՆՈՒՇ, ՕԹԷԼԼՕ, ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

Տոմսերը նախապէս ապահովել հետեւեալ հասցէներէն :— Պետրոս Վանոյեան, 325 *Շըմէն տը Սէն Ժիւլիէն, Սերժ Սարգիսեան,* 340 *Շըմէն տը Սէն Ժիւլիէն, Հացագործեան,* 15 *Ռիւ Լոնկ տէ Քափիւսէն, Տօլպաշեան,* 23 *Պուլ. տը Պօմոն :*

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17*ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ (Լիոն) :*

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

29ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած շրջանին երէցներուն, սկաուտներուն եւ գայլիկներուն կողմէ :

Կիրակի, Մարտ 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին,

SALLE DE LA CHIMIE, 28 bis Rue St. Dominique
Paris 7·, Métro Invalides

Ներկայացումներ սկաուտներուն կողմէ, երգեր եւ պարեր, հայկական պարեր, կենդանի պատկերներ եւ խաղեր գայլիկներէն : Ֆրանսերէն կը ներկայացուի՝

« ԹՌՉՈՂ ՀՈՎԱՆՈՑԸ »

Կատակերգութիւն, խմբապետուհի ներուն կողմէ :

Մասնաւոր պատրաստութեամբ եւ բեմադրութեամբ, Նախկին Հայ Արիները կը ներկայացնեն, *հայերէն, Շէյքսփիրի հանրածանօթ կատակերգութիւնը :*

ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՋԱՏՈՒԿԸ
(La Mégère Apprivoisée)

Սիրայօժար մասնակցութեամբ եւ օժանդակութեամբ

Շաւիլի Երիտասարդաց թատերախումբին :

Պիւֆէ, ցուցադրութիւն *Մուտք* 3 Ն. Ֆ. (300) *եւ* 5 Ն. Ֆ. (500)

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

MERCREDI 24 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱԱԻ — ԹԻՒ 8731 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4532

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԼՈՒԾՈՒՄ

Ամէն չարիքէ բարիք կը ծնի :

Յունուար 24ին Ալժերիոյ մէջ ծագած դէպքերը վերջին ծայր ծանրակշիռ հանգամանք մը կը ներկայացնէին : Շարժման ղեկավարները բարձրաստիճան եւ ծանօթ անձնաւորութիւններ էին : Անոնց յաջողութիւնը կրնար անդարմանելի չարիքներու ծնունդ տալ :

Հանրապետութեան նախագահն ու կառավարութիւնը, իրենց կողքին ունենալով ամբողջ Ֆրանսայի ողջամիտ տարրերն ու ժողովրդավար կազմակերպութիւնները, յաջողեցան իր սաղմին մէջ խեղդել ըմբոստութիւնը, շնորհիւ ձեռք առնուած վճռական եւ խիստ միջոցներու : Չքաշուեցան պատժելէ յանցաւորները, որքան ալ բարձր ու պատասխանատու դիրքեր գրաւած ըլլային անոնք : Չխնայեցին նոյնիսկ երեսփոխաններու, որոնք սովորական ժամանակ անձեռնմխելի են, սակայն այս անգամ յանցանքի վրայ բռնուած ըլլալով, չէին կրնար օգտուիլ օրէնքին առանձնաշնորհներէն :

Շնորհիւ կտրուկ կարգադրութեանց, խաղաղութիւնը շուտով վերահաստատուեցաւ Ալժերիոյ մէջ : Իսկ մայր – երկրին մէջ ժողովուրդը իր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ կը շարունակէ թեւ ու թիկունք՝ կանգնիլ կառավարութեան :

Հանրապետութեան նախագահը Յուլ. 29ին անգամ մը եւս շատ պարզ, յստակ ու վճռական կերպով պարզեց կառավարութեան տեսակէտը Ալժերիոյ հարցին մասին : Արդէն Սեպ. 16ին բիւրեղացած ձեւով ու հանդիսաւորապէս հրապարակ դրած էր իր ծրագիրը, յայտարարելով որ ինքնորոշումն էր միակ միջոցը ալժերական խնդիրը լուծելու :

Ըմբոստ Ալժերացիներու Ազատագրութեան Ազգային Ճակատը այն ատեն անընդունելի պայմաններ առաջարկելով, բանակցութեանց ամէն դուռ փակած էր : Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն էր, որ ազատագրական շարժման վարիչները չէին կրցած ըմբռնել վայրկեանի լրջութիւնը եւ փախցուցած էին առիթը :

Չէին անդրադարձած, որ 1958 Մայիս 13ը դարձակէտ մըն էր Ֆրանսայի քաղաքական կեանքին մէջ : Իշխանութեան գլուխ գալու առաջին օրէն իսկ զօրավարին առաջին մտահոգութիւնն էր եղած վերջ տալ Ալժերիոյ պատերազմին, որ անհուն զոհողութիւններ կը պարտադրէ երկրին : Պատուաւոր հաշտութիւն կ՚առաջարկէր, գնահատելով յանուն գաղափարի կռուող մարդոց զոհողութեան ոգին :

Յունուար 24ի դէպքերը բացին բոլորին աչքերը : Մանաւանդ ազատագրական շարժումի վարիչներուն աչքերը :

Ֆէրհատ Ապպասի նախապատրաստական ճառը խիստ յատկանշական էր այս տեսակէտով : Մեծ յեղաշրջում նկատելի էր Ազգային Ճակատի մտայնութեան մէջ՝ անցեալ Սեպտեմբերէն ի վեր :

Երկու հիմնական մտքեր կային իր յայտարարութեան մէջ : Առաջին՝ գաղթապետութիւնը մեռած ըլլալով, Ալժերիա անխուսափելիօրէն մտած է անկախութեան ճամբուն մէջ. ուստի այնտեղ ապրող Եւրոպացիները այլեւս պէտք չէ յուսան, որ առաջուան պէս առանձնաշնորհեալ դիրք պիտի ունենան : Երկրորդ՝ Ալժերիան կը պատկանի Ալժերիացիներուն, իսլամ թէ Եւրոպացի, որոնք ալժերական պետութեան կողմէ պիտի նկատուին իբրեւ ազատ ու հաւասար քաղաքացիներ :

Համակեցութեան սկզբունքը դրուած ըլլալով, բանակցութեանց համար բաց դուռ մը ձգուած է :

Ճամբայ կը հարթուի դէպի լուծում :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԵՒ ԼԱՏԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

ԶՕՐԱՑՆԵԼ ԿԱՊԸ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԵՒ ՀԱՐԱՒ. ԱՄԵՐԻԿԱՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Արգիլել խորհրդ. թափանցում մը

Երեք ամսուան մէջ, երկրորդ անգամն ըլլալով — առաջինը՝ Ծայր. Արեւելք եւ Եւրոպա, — Միացեալ Նահանգներու նախագահը ձեռք կ՚առնէ ճամբորդական իր պայուսակը, այս անգամ այցելելու համար Լատին Ամերիկա : «Չորս երկիրներու եւ հինգ մայրաքաղաքներու» (Պրազիլիա երկու մայրաքաղաք ունի՝ ցնոր տնօրինութիւն) այս այցելութիւնը կարեւոր իրադարձութիւն մը պիտի ըլլայ երկու ցամաքամասերու յարաբերութեանց համար : Շփման քաղաքականութեան ջատագով՝ նախագահը կ՚ուզէ ոչ միայն ամրապնդել կապը Լատին Ամերիկայի երկիրներուն հետ, այլեւ անվերապահ օժանդակութիւն ընծայել այս վերջիններուն՝ միջազգային քաղաքական կեանքին մէջ : Հակառակ տարիներու համագործակցութեան՝ «դառն տրամադրութիւններ» գոյութիւն ունին երկու ցամաքամասերուն միջեւ : Լատին Ամերիկայի ժողովուրդները դժգոհ են, առհասարակ, որ ամերիկացի պիզնըսմէնները (գործատէրերը եւ ընկերութիւնները) օր ըստ օրէ աւելի իրենց ձեռքերուն մէջ կը կեդրոնացնեն հարաւային ցամաքամասի երկիրներուն տնտեսութիւնը : Վերջերս, վեց երկիրներու (Արժանթին, Պրազիլ, Չիլի, Փարակուա, Փերու եւ Ուրուկուա) կազմած «առեւտրական ազատ գօտին» յստակ ցոյց կուտայ թէ ի՞նչ նպատակի կը հետամտին Լատին Ամերիկայի երկիրները : «Հասարակաց շուկայի» հետեւողութեամբ նախաձեռնուած տնտեսական այս կարգադրութիւնը ոչ միայն պիտի ընդլայնէ առեւտրական կապը վերոյիշեալ երկիրներուն միջեւ, այլեւ պիտի բարձրացնէ առեւտրական իրենց վարկը :

Իրերու այս կացութեանց եւ տրամադրութեանց մէջ Ամերիկայի նախագահը պիտի փորձէ հաշտեցնել վերոյիշեալ երկիրներու եւ Հիւս. Ամերիկայի տնտեսական եւ առեւտրական շահերը :

Հաշուի առնելիք երկրորդ կէտն է՝ Խ. Միութեան տնտեսական թափանցումը Լատին Ամերիկայէն ներս : Խորհրդային փոխ – վարչապետին՝ Ա. Միկոյեանի վերջին երկու ճամբորդութիւնները (Քուպա եւ Մեքսիկա) ցոյց տուին Խորհրդային Միութեան նպատակները : Մասնաւորապէս Քուպայի մէջ, ուր երկրին իշխանութեան գլուխն անցած է Ֆ. Քաս – թրօ, որ հակամերիկեան տրամադրութիւններով սնած է եւ համայնավարամիտ, Միկոյեան առեւտրական յաղթանակ մը արձանագրեց : Մ. Նահանգները կը վախնան որ Խորհրդային – Քուպա համաձայնագիրը իր անդրադարձումը ունենայ մնացեալ երկիրներու վրայ եւս :

Կը կարծուի թէ Մ. Նահանգներու նախագահը ականատես եւ ականջալուր ըլլալէ ետք Լատին Ամերիկայի ժողովուրդներու տրամադրութիւններուն՝ պիտի աշխատի այս վերջիններուն ընծայել ազգային արժէքով տնտեսական կարեւոր օժանդակութիւն մը, ուրիշ խօսքով՝ անհատական եւ առեւտրական ընկերութիւններու ներմուծած վարկերուն կից՝ բանալ պետական կարեւոր վարկեր եւս :

Քաղաքական եւ ընկերային տարակարծութիւններ գրեթէ գոյութիւն չունին : Լատին Ամերիկացին անվերապահ կանգնած է ազատ աշխարհի կողքին եւ ծանօթ է խորհրդային վտանգին :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն Ֆրանսացի կամ Ֆրանսաբնակ օտարական պարտի իր տարեկան եկամուտին եւ այլ տեսակ շահերու յայտարարութիւնը գրաւոր ընել եւ յանձնել՝ իր բնակութեան թաղին տուրքերու գանձիչ գրասենեակին :

Այս տարի, յայտարարութեան վերջին օր նշանակուած է Փետրուար 29 : Այդ թուականէն ետք կատարուած յայտարարութիւնները, իբր յապաղեալ, ծանր տուրքերու պիտի ենթարկուին :

Յայտարարութեանց յատուկ պաշտօնական հարցարանները կարելի է գտնել ամէն թաղապետարանի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆՐԻ ԹՐՈՒԱՅԱ ակադեմիա կ՚ընդունուի վաղը, Հինգշաբթի : Անմահներու կաճառէն ներս իր մուտքը պիտի ողջունէ մառեշալ Ժուէն : Նոր ակեդեմականը Երկուշաբթի ստացաւ ակադեմականի սուրը : Առիթ կ՚ունենանք անդրադառնալու ճառերուն, որոնք պիտի արտասանուին Հինգշաբթի : Մինչ այդ՝ Լեւոն Թորոսեան, այլ անուամբ Անրի Թրուայա, կը շարունակէ ինքզինք ներկայացնել իբրեւ ... Ռուս, ինչ որ նորութիւն չէ մեզի համար : Միակ նորութիւնը պիտի ըլլայ ճառը, — որքան մեզի, նոյնքան Թրուայի համակիրներուն համար, — զոր պիտի արտասանէ ի փառս ... Քլօտ Ֆառերի :

ՍԱՆԽՈՒԱՆ (Փորթօ Ռիքոյի մայրաքաղաքը) հասած է նախագահ Այզընհաուրը եւ արժանացած համաժողովրդական ջերմ ընդունելութեան : Պաշտօնական խօսակցութիւններու ընթացքին, Միացեալ Նահանգներու նախագահը ի մէջ այլոց յայտարարեց թէ «իր նպատակն է ստեղծել տնտեսական համագործակցութիւն մը, բարձրացնելու համար համեստ դասակարգին ապրելակերպի մակարդակը : Մեր դարուն ամէնէն արժանավայել գործն է այս» : Այզընհաուրի ուղեւորութեան երկրորդ հանգրուանը պիտի ըլլայ՝ Պրազիլիան :

ՔԱՄԵՐՈՒՆԻ նոր մշակուած սահմանադրութեան վաւերացման շուրջ կատարուեցաւ հանրաքուէ մը, 1·800·000 տեղացիներ պատասխանեցին «այո» կամ «ոչ»ով : Վերջին լուրերուն համաձայն 432·998 թեր եւ 339·227 դէմ արտայայտուած են : Պաշտօնական եւ վերջնական արդիւնքը յայտնի պիտի ըլլայ մէկ քանի օրէն :

ՄԱՏԱԿԱՍՔԱՐԻ նախագահը, Ֆ. Ցիրանանա հրապարակեց Զօր. տը Կոլին կողմէ իրեն գրուած անձնական նամակին պարունակութիւնը. — «Կը յուսամ եւ կը մաղթեմ — կը գրէ նախագահը, — որ Մատակասքար պիտի վերագտնէ իր անկախութիւնը եւ պիտի համաձայնինք ու յաջողինք իրականութիւն դարձնել մեր երկու երկիրներուն համագործակցութիւնը» :

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ Ափրիկէի հանրապետութեան մայրաքաղաքին՝ Պանկի մէջ, Հասարակածային Ափրիկէի չորս հանրապետութեանց (Չատ, Քոնկօ, Կապոն եւ Կեդր. Ափրիկէի Հանր.) վարչապետներու խորհրդաժողովը սկսաւ իր աշխատանքները : Քննութեան պիտի առնուին վերոյիշեալ երկիրներու յարաբերութիւնները Ֆրանսայի եւ հասարակապետութեան մաս կազմող երկիրներուն հետ :

ԳՆԴ. ՆԱՍՐ կը շարունակէ իր կրակոտ ճառերը : Դամասկոսի մէջ յայտարարեց թէ երեք երկիրներու (Անգլիա, Ֆրանսա, Մ. Նահանգներ) ծրագիրը թաղուած է Փորթ Սայիտի մէջ : «Թոյլ պիտի չտանք, աւելցուց, որ մեզ նկատեն իրենց ազդեցութեան ենթակայ» :

"ԿԱՊՈՅՏ ԲՈՑԸ,, ԿԸ ՎԱՌԻ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

«Կապոյտ բոցը» այն կազն է, զոր խողովակներով բերած են Կասպից ծովէն մինչեւ Հայաստան, խնայելու համար ածուխի, մազութի եւ փայտի սպառումը իբրեւ կրակ :

Ժամանակէ մը ի վեր հսկայական աշխատանքներ կը կատարուէին՝ Կասպից ծովին կազը փոխադրելու համար դէպի Վրաստան եւ Հայաստան, միաժամանակ օգտագործելու համար Ադրբէջանի մէջ :

Այժմ, Կովկասեան երեք հանրապետութեանց հողամասերուն վրայ զետեղուած է կազամուղ մայր խողովակ մը 710 քիլոմեթր երկարութեամբ :

Երբ, Կասպից ծովին եզերքը, 5·000 մեթր խորութեան մէջ գտնուեցաւ կազի անսպառ աղբիւր մը, կազամուղ խողովակով նախ Ադրբէջանի հողին վրայ փոխադրուեցաւ «կապոյտ բոցը» : Յետոյ այդ մայր խողովակը երկճղեցին, — մէկ ճիւղը անցաւ Կուր գետին հովիտն ի վեր մինչեւ Վրաստանի մայրաքաղաքը, իսկ միւսը՝ դէպի Երեւան :

Թէեւ երկրորդ գիծը շատ աւելի կարճ է ... քարտէսին վրայ, բայց խողովակներու զետեղումը բախեցաւ մեծ դժուարութիւններու : Արդարեւ, Հայաստանի գիծը կը բարձրանայ երբեմն լեռներու գագաթը, երբեմն կ՚իջնէ խորունկ կիրճերու մէջ, շատ անգամ կտրելով անտառները : Այսպէս, այս գիծը ունեցաւ մօտ 11·000 վերելք ու վայրէջք, 108 անգամ անցաւ գետակներու եւ ջրանցքներու վրայէն, եւ աւելի քան 70 քիլոմեթր ժեռանիստ դարատափերէ :

Բնութեան տարերքին ուժերը մէկ անգամ չէր որ դիմադրեցին մարդուն : Օրինակ, Դիլիջանի մօտ, աշնանային անձրեւներու հետեւանքով փուլ եկաւ լեռը, որու վրայ այնքան մեծ աշխատանքով փորուած էր խողովակին անկողինը : Ճամբան հարկ եղաւ փոխադրել դրացի լերան վրայ :

Այժմ բոլոր այս նեղութիւնները, դժուարութիւնները եւ յուսահատեցուցիչ ճիգերը կը պատկանին անցեալին : Խողովակը, բարձրանալէ ետք մինչեւ 2500 մեթր, անցնելով լեռներու վրայէն, ի վերջոյ իջաւ Արարատեան հովիտը, հասաւ Երեւան :

Այժմ «կապոյտ բոցը» կը վառի Երեւանի մէջ, Լենինեան հրապարակին վրայ, հսկայ ձողի մը ծայրը, աւելի բարձրը քան հրապարակին բոլոր չէնքերը :

«Սով. Հայաստան», 13 Փետրուարի թիւով, կը հրատարակէ պատկեր մը, որ կը ներկայացնէ ծովածաւալ բազմութեամբ միթինկ մը, գումարուած՝ Փետրուար 12ին, «Ղարադաղի կազը» Երեւան հասնելուն առթիւ, — հրապարակին կեդրոնը, երկինքն ի վեր բարձրացող ձողի մը ծայրը կը վառի «կապոյտ բոցը» : Իսկ Պուքրէշի «Նոր Կեանքը» (5 Փետրուար) կը հրատարակէ ուրիշ պատկեր մը, — կազամուղ խողովակին երկարիլը լեռնէ լեռ, Սեւանայ լիճին վրայէն, «ամպերէն վեր» :

«Սովետսկի Սոյուզ» ամսագիրը կը գրէ թէ կազամուղ այս խողովակներուն զետեղումով կարելի պիտի ըլլայ խնայել հինգ միլիոն թոն ածուխ, փայտ եւ մազութ : Շուտով «կապոյտ բոցը» կը սկսի վառիլ քառասուն քաղաքներու մէջ՝ Հայաստան, Վրաստան եւ Ադրբէջան :

ԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ճավացիներ դիմաւորելու գացած են՝ Խ. Միութեան վարչապետը Սուրապայայի մէջ : Խանդավառ՝ Խրուշչեւ յայտարարեց. — «Խ. Միութեան նպատակն է գեր-հրթիռներ ուղարկել Հրատի եւ Արուսեակի ուղղութեամբ» :

ՆԻԻԹԵՐ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՀԱՅՈՑ ԶԻՆԱԿԱՆ ՈՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՏԱՂԱՆԴԻՆ ՆՊԱՍՏԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

12րդ դարի վերջերին եգիպտահայ գաղութը սկսեց կորցնել իր երբեմնի փայլը: Սուլթան Սալահէտտինը հալածանք շղթայազերծեց Հայերի դէմ, որոնք ճանաչւում էին Ֆաթմայեան տոհմի ջերմեռանդ կողմնակիցներ: Բանակից ու պետական պաշտօններից արտաքսուելուց յետոյ էլ Հայերին ամենասերտ կապեր պահպանեցին եգիպտական ժողովրդի հետ, որը 1192 թուին ապստամբութեան դրօշ պարզեց Սուլթան Սալահէտտինի դէմ, չտոկալով հարկերի եւ տուգանքների անընդհատ ծանրացող լծին: Արեան մէջ խեղդուած այդ շարժումը, որուն գործօն մասնակցութիւն են բերել նաեւ Հայերը, յոռեգոյն հետեւանքներ ունեցաւ եգիպտահայ գաղութին համար:

Սակայն, Մամլուկների ժամանակաշրջանում նոր գաղթականութիւնների յաւելումով աճեց Եգիպտահայերի թիւը, եւ զգալապէս բարելաւուեց նրանց ընկերատնտեսական վիճակը:

Եթէ ոչ նախկին փայլով, այնուամենայնիւ, 13րդ եւ 14րդ դարերում Հայերը զինուորական եւ քաղաքական գործունէութիւն են ցուցաբերել Եգիպտոսի պետական կեանքում: Մակրիզին վկայում է, թէ 1290 թուականին սուլթանական 10·000 Մամլուկներից 3·700ը Հայեր եւ Չէրքեզներ էին: Վկայութիւններ կան Մուֆակէտտին Ապուլ Ֆարակ, Թանջետտին Ապտել Ռազզակ, Ֆախրէտտին Ապտել Ղանի, Էմիր Էլ Զէյնի եւ շատ ուրիշ հայազգի պետական պաշտօնատարների մասին:

1375 թուին Եգիպտոս գերի տարուած Հայոց Լեւոն Ե. Թագաւորի քարտուղարը՝ Յովհ. Դարդելին յիշատակում է Գահիրէում ապրող «մեծամեծներ ու պատուաւորներ», որոնք «հնուց ի վեր կը բնակէին ի Գահիրէ, եւ Սուլթանի հպատակներն էին»: Յովհ. Դարդելին պատմում է, որ երբ Հայոց կաթողիկոսը «հրամայեաց քահանայիցն Հայոց բնակելոց ի Գահիրէ եւ ի Հայաստան սպառնալեօք բանդրեաց զի մի աղօթեսցի ի պատարագի վասն Լեւոն Թագաւորի...», «ոմանք ի Հայոց որք բնակէին ի Գահիրէ», առարկել են այդ հրամանի դէմ: Այն իրողութիւնից, որ Եգիպտահայերի երաշխաւորութեամբ ազատ բնակութեան իրաւունք տրուեց Լեւոն Ե.ին, պարզւում է, որ Եգիպտահայերի տեսակարար կշիռը բաւական բարձր էր սուլթանների աչքում:

14րդ դարում Սկիտէում գրուած մի շարք Հայերին եւ բազմալեզու (յունարէն, ղպտերէն, արաբերէն, հայերէն) դրչագրերի առկայութիւնը վկայում է ոչ միայն Եգիպտահայ մշակութային կեանքի ծաղկման, այլեւ եգիպտական ժողովրդի բաղկացուցիչ տարրերի հետ հայ ժողովրդի ստեղծած սիրալիր կապերի մասին:

15 – 16րդ դարերում թէեւ Հայեր ապրել են Եգիպտոսում, սակայն բաւարար տեղեկութիւններ չեն հասել մեզ՝ այդ դարերի հայ – եգիպտական կապերի պատմութեան մշուշը փարատելու համար: Մակրեզին յիշատակում է Մեսրոպ անունով մի հայ եպիսկոպոս, որը 1402 թուին «բազմութեամբ ժողովրդոց» ներկայացել է Մելիք Էշրէֆ Սուլթանին: Վկայութիւններ կան 1441 – 1442 թուականներին, Գահիրէ տանող ճանապարհի վրայ, «ընդմէջ ջրմուղին եւ հողակոյտին», իրար կողքի կառուցուած երեք եկեղեցիների մասին, որոնցից մէկը պատկանում էր Հայերին:

17 – 18րդ դարերում Եգիպտահայ գաղութը սկսեց վերածաղկել: 1615 թուին Սիմէոն Լեհացին Եգիպտոսում գտել էր միայն երկու հարիւր տուն Հայեր «ամէնն Ճելալոց փախուցեալ»: Գահիրէի Դարբ Էլ Կինէ թաղի Ս. Գէորգ եկեղեցու պատի վրայ զետեղուած յիշատակարանից պարզւում է, որ այդ եկեղեցին կառուցուել է 1651ին եւ «ի հիմանէ» վերանորոգուել է 1749ին: Պոլսի Իզմիրլեան պատրիարքի 1886 թուականի տեղեկագրում նշուած է, որ 1749 – 1864 թուականներին կանոնաւոր կերպով հոգեւոր սպասաւորութիւն է տեղի ունեցել այդ եկեղեցում:

19րդ դարում Հայերի նոր հոսանք ըսկըսուեց դէպի Եգիպտոս: Հարստահարուած եւ հալածուած Հայերի փրկութեան լաստ էր Եգիպտոսը, որ կիսանկախ գոյավիճակ էր ձեռք բերելՕսմանեան կայսրութեան աստիճանական քայքայման հետեւանքով: Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիայի Հայոց գերեզմանատների 1828 – 1910 թուականների տապանաքարերի հետազօտումից երեւում է, որ այդ գաղթականները գլխաւորապէս գալիս էին Պոլսից, Կեսարիայից, Ակնից, Վանից, Տիգրանակերտից, Արաբկիրից եւ մասամբ էլ Եւդոկիայից, Սեբաստիայից, Իզմիրից, Պարտիզակից, Բաղէշից, Չմշկածագից, Մուշից, Ատանայից եւ այլ վայրերից: Այդ տապանաքարերից մէկի վրայ կան հետեւեալ տողերը. «Եկի հասի այս քաղաք ի շնչել զօդ ...»: Մի ուրիշը՝ «Տըրապիզոնի կոտորածէն մազապուրծ եկար Ալեքսանտրիա շունչ քաշելու ազատ...»: Կեսարիայից հալածական մի ոսկերչի դամբանագիրն է՝ «Տեսեալ զարհաւիրս հայրենի տեղեաց, եթող զիւր այրին ի խոր սուգ...»:

Մինչեւ 18րդ տարի վերջերը բացառապէս Գահիրէում են ապրել Եգիպտահայերը: 19րդ դարի սկզբից հայկական գաղութներ են հանդէս գալիս նաեւ երկրի այլ շրջաններում: Սիմէօն Լեհացին վկայում է, որ 1611 թուին Աղեքսանդրիայում «կային Հռոմք, Խըպտիք, Ֆրանք, բայց Հայք եւ ոչ»: 1762 թուին Յովհ. Թոմաջան հայ կրօնաւորը Եթովպիա ուղեւորութեան ճանապարհին Աղեքսանդրիայում Հայեր չգտնելով «իջեւանեցաւ ի Վանս Ֆրանչիսկան Բաթերայից»: Հաւանական է, որ 1800 – 1805 թուականներին Նափոլէոնի արշաւանքից յետոյ միայն Հայերն սկսել են մնայուն բնակութիւն հաստատել Աղեքսանդրիայում: Մի հայ քահանայի կազմած մարդահամարից երեւում է, որ 1864 թուականին օսմանեան, իտալական, սպանական, աւըստրիական, պարսկական եւ ռուսական հպատակ 248 հայ վաճառականներ ապրում էին այդ քաղաքում: Դարի կէսերից յետոյ հայկական փոքրաթիւ գաղութներ են կազմակերպւում Զակազիկ, Ֆայում Քինի – Սուէգ, Մինիա, Ասուրթ, Կիրկա, Ասուան, Շելլալ, Լուքսոր եւ այլ վայրերում:

19րդ դարի կէսերին Եգիպտոսն սկըսում է կամուրջ ծառայել Հեռաւոր Արեւելքի երկրների հետ ապրանքներիփոխանակութեան համար: Եգիպտական վաճառականութեան արագ զարգացման շնորհիւ շեշտակի վերելք է արձանագրում նաեւ Եգիպտահայերի տնտեսական դրութիւնը: Նշանակալից երեւոյթ է, որ 1839 – 1843 թուականներին համեմատաբար կարճ ժամանակաշրջանում Եգիպտահայերը կառուցում են երկու եկեղեցիներ «արդեամբք Եգիպտոսի բարեպաշտ ժողովրդոյ ...»: Դրանցից միայն մէկը արժեցաւ 688·632 ղրուշ, որը պատկառելի մի գումար էր իր ժամանակում:

19րդ դարը նոր էջ է բացում հայ – եգիպտական մշակութային կապերի պատմութեան մէջ: 1813 թուին եգիպտական կառավարութեան ծախքերով Եւրոպա ուղարկուած 40 ուսանողներից երեքը Հայեր էին՝ Արթին Արմանի, Ստեփան Արմանի եւ Սեբաստացի Խոսրով: 1836 թուին Ֆրանսա ուղարկուած ուսանողների շարքում նոյնպէս կային երեք Հայեր՝ Արթին, Հագիգեան եւ Վարին: Ուշադրութեան արժանի երեւոյթ է այն, որ հայ ուսանողները մեծ մասամբ հետեւել են քաղաքատնտեսական գիտութիւնների եւ յետագայում ծառայել պետական կեանքում:

Հայ – եգիպտական սիրալիր կապերի արդիւնք էր նաեւ եգիպտահայ գաղութը ազգապատկան կալուածքներով օժտելու եգիպտական կառավարութեան հոգածութիւնը: 1844 թուին եգիպտական կառավարութիւնը Խտիվ Մուհամմէտ Ալիի նախաձեռնութեամբ Հայերին է նուիրաբերել 18–20 արտավար հողամաս: Աւելի ուշ ժամանակներում յիշատակութիւն կայ երկու այլ կարեւոր նուիրաբերումների մասին, մէկը Վերին Եգիպտոսի Մինիա քաղաքի մերձակայքում մի ագարակ 6000 ֆետտան տարածութեամբ, իսկ միւսը՝ 400 ֆետտան մշակելի հող Ղարիբիէի նահանգում:

Եգիպտահայերը մշտապէս բարեկամական սերտ կապեր են ունեցել եգիպտական ժողովրդի բաղկացուցիչ տարրերի՝ համակրօն Ղպտիների, Հապէշների եւ իսլամական զանգուածի հետ:

Հայ եւ ղպտի ժողովուրդները Եգիպտոսում ունեցել են դարաւոր կրօնական կապեր: Ըստ Ապու Սալհի՝ 10րդ եւ 11րդ դարերում Գահիրէի մի շարք թաղերում Հայերն ու Ղպտիները հասարակաց եկեղեցիներ էին օգտագործում: 17րդ դարում Սիմէոն Լեհացին միեւնոյն կապերն էր գտել Հայերի եւ Ղպտիների միջեւ. «Հասանք Հայոց թաղն ... կայր եկեղեցի մի Խպտու եւ անդ դրուած էր մատուռ մի Հայոց»: Այդ կապերը Ղպտիների միջոցով անցել են նաեւ Եթովպիա, նպաստելով հայ եւ եթովպացի ժողովրդների բարեկամութեան սերտացմանը: 1855 թուին Գահիրէի Հայոց գերեզմանատունը թաղուած Բաբունի եթովպացի կրօնաւորի տապանաքարի հետեւեալ տողերը «... Ի Հայոց առեալ զիմ կարգ հոգեոր», վկայում են այդ մասին:

Սակայն հայ – ղպտի, հայ – եթովպացի կապերը չեն սահմանափակւում միայն կրօնական բնագաւառում: Գահիրէի Հայոց Առաջնորդարանի արձանագրութիւններից պարզւում է, որ 1840 – 1860 թուականներին յաճախադէպ խառն ամուսնութիւններ են տեղի ունեցել Ղպտիների, Եթովպիացիների եւ Հայերի միջեւ: Հայ – եգիպտական կապերի առաւել ամրապնդման էր ծառայում նաեւ դարերի ընթացքում Եգիպտահայերի ձեռք բերած հմուտ արաբագիտութիւնը:

Պատմական բազմահարուստ փաստերը վկայում են Հայերի եւ Եգիպտացիների դարերի փորձութիւններում ամրապընդուած բարեկամութեան մասին:

Հ. ԹՈՓՈՒԶԵԱՆ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԽՈՐԱՄԱՆԿ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԷ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆ ԱՊԱԶԻՆՈՒՄԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Միացեալ Նահանգները օրինապէս եւ բարոյապէս ապազինումի իրաւունք ունի՞ն: Տարօրինակ պիտի ըլլար որ ինքնիշխան ազգ մը այս հարցումը իւրացընէր, բայց ասով խնդիրը գոյութիւն ունենալէ չի դադրիր: Մ. Նահանգները 41 երկիրներու հետ փոխադարձ օգնութեան պաշտօնական դաշինքներ կնքած են: Ատլանտեան եւ Հ. Արեւելեան ասիական ուխտերու եւ ամերիկեան պետութեանց Կազմակերպութեան սահմաններուն մէջ: Այս դաշինքներուն իւրաքանչիւրը ստորագրուած է Միացեալ Նահանգներու Նախագահին կողմէ եւ ծերակոյտէն վաւերացուած, անոնց ամբողջութիւնը կը կազմէ պարտականութեանց բազմակողմանի ցանց մը, որ աննախընթաց է Մ. Նահանգներու պատմութեան մէջ: Այս պայմաններու տակ Միացեալ Նահանգները կրնա՞ն իրենց տուած ապահովութեանց գործադրութեան համար անհրաժեշտ զէնքերը անպէտ երկաթեղէնի վերածել:

Ենթադրենք թէ այդ երկիրներէն մէկը ըսէ. — «Համայնավարներու խօսքին ձեր ունեցած վստահութիւնը չենք բաժներ: Անոնց հետ հասարակաց սահմանագլուխ մը ունինք, եւ կրնան մէկ օրէն միւսը գրաւել մեր երկիրը: Կը պահանջենք որ բաւականաչափ զինուած ըլլաք ձեր յանձնառութիւնները կատարելու համար»: Ի՞նչ պատասխանել: Դաշնագիր մը ուրանալ, երկրի մը համար կը նշանակէ արժէքէ զուրկ դարձնել իր բոլոր միւս յանձնառութիւնները ... մէջն ըլլալով ապազինումի համաձայնութիւնն ալ: Ասիկա անըմբռնելի է:

Խորհրդային առաջարկը իրապէս կ'ապահովէ՞ տեւական խաղաղութիւն մը: Գիտնալու համար, երեւակայենք հրաշքներու շարքով մը մեր թուած ամէն տեսակի գործնական եւ օրինական դժուարութիւնները, հարթուած ըլլան բոլոր ազգերուն համար. ամէն կարգի զէնքերը անհետացած ըլլան բացի հրացաններէն եւ ատրճանակներէն. եւ մնանք պարզապէս դէմ դիմաց, մարդ մարդու դէմ: Ժողովրդավար երկիրները իրենց դէմ

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Եւ սակայն, թմրեցուցիչին ազդեցութիւնը բաւական չեղաւ հանդարտեցնելու համար իր գերագրգռուած երեւակայութիւնը եւ մանաւանդ հեշտանքի մէջ տարուբերուող իր զգայարանքները:

Եւ սակայն, քունը չուշացաւ: Մորփէոսը առաւ զայն իր գրկին մէջ եւ Ցէօ Հի փոխադրուեցաւ երազներու աշխարհը:

Հետեւեալ օրը, ներքինապետը երեւցաւ.

— Կրցա՞ր յաջողիլ, հարցուց Ցէօ Հի:

— Այո, պատասխանեց հաւատարիմ Լի Լիէն Ին: Երիտասարդը հոս է ու կը սպասէ նրբանցքին մէջ: Գեղանի է եւ միեւնոյն ժամանակ զգայուն բանաստեղծ, որուն հաւատացուցի թէ պալատին պատուոյ տիկիններէն մին կարդացած եւ հաւնած ըլլալով իր բանաստեղծութիւններուն, կը փափաքէր անձնական ծանօթութիւն ալ հաստատել իրեն հետ: Հաւատաց խօսքերուս եւ ոչ մէկ դժուարութիւն ցոյց տուաւ հետեւելու ինծի: Ճիշդ է որ երկարօրէն խօսեցայ զինք գնահատող անձին երիտասարդութեան եւ արտակարգ գեղեցկութեան մասին եւ կը խորհիմ թէ ձեզ տեսնելով յուսախաբ պիտի չըլլայ մեր երիտասարդ բանաստեղծը, վասնզի դուք, իմ օգոստափառ տիրուհիս, հաւանաբար Երկնային Կայսրութեան ամէնէն գեղեցիկ կինն էք ...

Ցէօ Հի, սրտատրոփ, անցաւ նրբանցքէն եւ տեսաւ գեղադէմ երիտասարդը: Լի Լիէն Ին չէր չափազանցած: Բանաստեղծը գեղեցիկ էր՝ իբր ճշմարիտ Ատոնիս մը: Բարձր ճակատ մը, սեւ յօնքեր եւ նշաձեւ աչքեր, ձեռքեր՝ նուրբ մատներով:

Ցէօ Հի գրաւիչ ժպիտով մը նշան ըրաւ բանաստեղծին իրեն հետեւելու եւ երկուքը միասին մտան կայսերական առանձնասենեակը:

Հոն, երիտասարդ հիւրը, ծունկի գալով Ցէօ Հիի առջեւ, յայտարարեց.

— Երբեք հանդիսատես չեմ եղած այսքան գրաւիչ գեղեցկութեան մը ...

— Իսկ, ես, պատասխանեց Ցէօ Հի տռփանքէն տարուած, ես ուրախ եմ անձամբ ճանչնալու այն բանաստեղծը, որուն քերթուածները շատոնց գրաւած էին իմ էութիւնս եւ խռոված են հոգիս ...

Երկուքը մէկ, մօտեցան բազմոցին եւ երկարեցան քով քովի:

Ցէօ Հի հաշիշի ծխամորճ մը երկարեց բանաստեղծին, հատ մըն ալ ինք առաւ:

Սենեակին տժգոյն լոյսը ինկած էր քով քովի երկարած երկու դէմքերուն վրայ:

Թմրեցուցիչը սկսած էր իր ազդեցութիւնը գործել ...

Բանաստեղծը երկարեց իր թեւերը եւ տարփագին՝ գրկեց Ցէօ Հին:

Այնուհետեւ, ամէն ինչ կորաւ հաշիշային թմրեցուցիչ ծուխով եւ սիրատենչ մրմունջներով պատած սենեակին մէջ ...

Երբ արշալոյսը ծագեցաւ, Ցէօ Հի գընաց գտաւ ներքինապետը ու ըսաւ անոր:

— Ամէն ինչ աստուածնային էր այս գիշեր ... բայց այս տղան քիչ մը տափակ է ... պիտի չկրնայ գաղտնիքը պահել ... գիտես ընելիքդ ... թէեւ ափսոս ... սակայն գնա ու գործադրէ ...

Ցէօ Հի աւելի երկար բացատրութիւն տալու պէտք չունէր. ներքինապետը անմիջապէս հասկցաւ թէ իր օգոստափառ դիցուհին ի՞նչ տեսակ ծառայութիւն կը սպասէր իրմէն:

Լի Լիէն Ին անմիջապէս գնաց ու գտաւ երիտասարդ բանաստեղծը որ տակաւին նախորդ գիշերուան հեշտալից անցքին տպաւորութեան ներքեւ կը գտնուէր եւ չէր ձերբազատուած հրաշագեղ երազի մը պատրանքէն:

Ներքինապետը յարգանքով բարեւեց բանաստեղծը եւ գնահատանքի խօսքեր ուղղեց անոր:

(22 Շար.)

ԱԿՎԱՑՈՒ ՂԱԶԱԽԱԿ

ՊԱԼՈՒՃԻ ԲԻՒՐՈՅ

—o—

Գ.

Հոգնած ու ծարաւած, ցցուած ոտքերս, բոլոր մարմինս ծռմռած, դանդաղ ու ծոմապահ կերպով կը քալէին, ինչպէս որ ուզեցի, ես ալ ինքս չգիտցայ, թէ ինչպէս հասայ Ակվացու ղազախական գիւղը, որ կը գտնուի Պալուճիստանի սահմանին վրայ։ Ամբողջ գիւղը ինծի համար անծանօթ էր, ոչ մէկ ծանօթ դէմք կը տեսնէի, ոչ ալ ինծի համար հետաքրքրութիւն ունեցող։ Ամէն մարդ իր գործին կը նայէր, ոչ ոք ինծի ուշադրութիւն կը դարձնէր։ Ես ալ ինծի համար ոչ մէկ գործ ունէի, ոչ ալ ինծի ծանօթ մէկ հոգի։ Ուրեմն ինչո՞ւ համար եկած էի հոս։ Ինչո՞ւ համար ինքզինքս այդ անծանօթ գիւղը նետած էի

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի մէջ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէին կողմէ, Փետրուար 28ի Կիրակին, կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին, Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը հրաւիրուին Վիէնի եւ շրջանի Հայութիւնը :

Յ. Գ.— Բանախօսութենէն վերջ ընկերական ընդհ. ժողով :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ղեւոնդ Հայրանեան իւր մօր Օղիտայի եւ հօր Սուքիասի եւ Հայրանեան ընտանիքի բոլոր ննջեցեալներու հոգւոյն համար Հայ Մշակոյթի Տան կը նուիրէ 50 Ն. Ֆ. եւ «Յառաջ»ի 10 Ն. Ֆ.: (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

Յովհ. Յակոբեանէ (Մարսէյլ) 10 Ն. Ֆ., Յովսէփ Օհանեանէ (Մարսէյլ) 10 Ն. Ֆ., Տիկին Տամլամայեանի յիշատակին :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԱՐԱԳ

Եւ ներբող յաւուր պատշաճի, Լը Փէքի Հայ Ընծայարանին մէջ: Կիրակի 28 Փետրուար՝ ժամը 16·30ին: Կը նախագահէ Գերպ. Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ :

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը :

Հայ Կամաւորներու Միութիւնը կը ծանուցանէ մահը իր անդամներէն

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՄԱՐՄԱՐԵԱՆԻ

Իր ընկերները եւ բարեկամները կը հաւաքուին 27 Փետրուար Շաբաթ օր, ժամը 9·45ին Նէօյիի նոր գերեզմանատունը որ կը գտնուի Փիւթոյի մէջ :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

Les peuples qui chantent

Ժողովրդական երգի եւ պարի փառատօն, ի նպաստ Ֆրանսայի Ուսանողական Սանաթօրիօմներուն :

Կիրակի, 13 Մարտ, ժամը 14·30ին
Սորպոնի Մեծ Ամփիթատրոնին մէջ
Բարձր հովանաւորութեամբ
Փարիզի համալսարանի տեսուչ
Պ. ԺԱՆ ՍԱՐԱՅՅԻ
Նախագահութեամբ
ՏԻԿԻՆ ԺԱՆ ՍԱՐԱՅՅԻ

Կը մասնակցին՝

Հայկական բաժին՝

Սօսի պարախումբը ղեկավարութեամբ ՏԻԿ. ՅԱՍՄԻԿ ՔԻԻԹՆԵՐԵԱՆԻ եւ մասնակցութեամբ Պ. ՎԱՀԷ ՃԷՐԱՀԵԱՆԻ, նոր պարերով :

Նայիրի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ նոր երգերով :

Պր. Պէռնար ՏԷՏԷՃԵԱՆ, իր նուագախումբով :

Ինչպէս նաեւ հետեւեալ երկիրներու ուսանողական եւ ֆօլքլօրական խումբերը՝

Իսրայէլ, Լաօս, Լեթոնիա, Լիթուանիա, Հնդկաստան, Ճափոն, Մատակասքար, Մեքսիքա, Միացեալ Նահանգներ (Ամերիկա), Յունաստան, Չէրքէսիա, Պրազիլիա, Վիէթնամ, Քամերուն, Քամպօն :

Գիները՝ 400 (4 Ն. Ֆ.), 300 (3 Ն. Ֆ.), 200 (2 Ն. Ֆ.), 150 (1·50 Ն.Ֆ.):

Դիմել Սորպոնի դռնապաններուն :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կ'ուզուի ներքին հսկիչ մը: Դիմել անձամբ վարժարանի տեսչութեան :

26, RUE TROYON SÈVRES S. & O.
TEL. : OBS 18-28

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապըստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի գինեձօն – խնջոյքով, Իսիի «Խըրիմեան» դպրոցին մէջ, Մարտ վեցին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին:

Առատ կերուխում 6 Ն. Ֆ.ով :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պատշաճօրէն պիտի տօնուի Վարդանանց ազգային պատմական տօնը, յառաջիկայ Փետրուար 25ին, ժամը 10ին: Յետ պատարագի աշակերտութիւնը պիտի երգէ եւ արտասանէ օրուան պատշաճ կտորներ: Արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր վարժարաններու աշակերտութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ հայ հասարակութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի առաւօտ յետ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի

ՀՈՌՈՄ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ

յիշատակին, մահուան քառասունքին առթիւ (մեռած՝ Մարսէյլ):

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

×

Լիոնէն Պ. Մարտիրոս Բարսեղեան, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Տապաղեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին, Լիոնի եկեղեցւոյն մէջ, իրենց մօր, մեծ մօր եւ հարազատին Հայկանոյշ Բարսեղեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

Ի ՆՊԱՍՏ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՎԱՐԱԳԱՅ

Ս. Խաչ եկեղեցւոյն գնուելիք երգեհոնին հաւաքուած գումարներ. —

Պ. Ժիրայր Քիւրքճեանի բնակարանը ընտանեկան սեղանին շուրջ հաւաքուած ներկաներէ եկեղեցւոյն օժանդակ միութեան ատենապետուհիին առաջարկով հաւաքուեցաւ վեց հազար Ն. Ֆ.:

Պ. Պ. Վռամ Քիւրքճեան 5 Ն. Ֆ., Օննիկ Ալթունեան 5 Ն. Ֆ., Ժիրայր Քիւրքճեան 20 Ն. Ֆ., Տիկին Ա. Լօգմակէօզեան տասը Ն. Ֆ., Աղդէ քհնյ. Փայլակեան տասը Ն. Ֆ., փոքրիկն Սօնա Քիւրքճեան տասը Ն. Ֆ., գումար 60 Ն. Ֆ.:

Այս առթիւ կը խնդրուի եկեղեցասէր անհատներէ որ այս նուիրական ձեռնարկին օժանդակեն իրենց նուէրներով :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ շրջանի ընկերները :

ԼԻՈՆ.— 26 Փետրուար Ուրբաթ գիշեր :

Յոյներու սրահին մէջ ժամը 20·30ին:

ՏԷՍԻՆ.— 27 Փետր. Շաբաթ գիշեր :

ՎԻԷՆ.— 28 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— 29 Փետրուար, Երկուշաբթի գիշեր :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— 1 Մարտ, Երեքշաբթի գիշեր:

ՎԱԼԱՆՍ.— 2 Մարտ, Չորեքշաբթի գիշեր :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— 3 Մարտ, Հինգշաբթի գիշեր :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը:

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն :

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լափայէթի անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հեռու:

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ – վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20:

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ԱԶԴ

Այս Հինգշաբթի, Վարդանանց պատմական տօնին առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Տէր Պ. քհնյ. Միրճանեան: Տօնակատարութեան կը մասնակցի դպրոցի աշակերտութիւնը :

Կը հրաւիրուին տեղւոյն հասարակութիւնը :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10), ժամը 20·30ին, Պոմոնի Ֆլորէալ շարժասրահին մէջ:

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ »

Ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէններ :

Պիտի ցուցադրուին նաեւ Հայաստանի այլ նշանաւոր ժապաւէններէ հատընտիր մասեր .—

ԱՆՈՒՇ, ՕԹԷԼԼՕ, ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

Տոմսերը նախապէս ապահովել հետեւեալ հասցէներէն . — Պետրոս Վանոյեան, 325 Շըմէն տը Սէն Ժիւլիէն, Սերժ Սարգիսեան, 340 Շըմէն տը Սէն Ժիւլիէն, Հացագործեան, 15 Ռիւ Լոնկ տէ Քափիւսէն, Տօլպաշեան, 23 Պուլ. տը Պօմոն :

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ (Լիոն):

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԳՐԻՉ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Շաւիլի Կրօնական Ընկերակցութեան կողմէ

Ինպաստ Եկեղեցւոյ եւ դպրոցին

ՏԵՂԻՈՅՆ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի Մարտ 13, ժամը 15ին

Երգ, արտասանութիւն եւ պար դպրոցի աշակերտներուն կողմէ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՀԻՍ ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆի

Ժողովուրդի խնդրանքին վրայ երկրորդ անգամ կը ներկայացուի

Շէյքսփիրի ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՄԵԳԵՐԱՆ

Բեմադրութիւն՝ ՓԱՆՈՍԻԿ ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ

ժամը 8էն վերջ եւրոպական պարեր

ՊԻԻՖԷ ՄՈՒՏՔ 3 Ն. ՖՐԱՆՔ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

JEUDI 25 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8732 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4533

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԻԱՐԱՅՐԻ ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԸ

Արեւելք – Արեւմուտք հակամարտու – թիւնը մեր օրերուն յատուկ հիւանդու – թիւն մը չէ : Անիկա կուգայ դարերու խորէն, նախաքրիստոնէական շրջանէն : Ու կարմիր գիծի մը պէս կ'անցնի ընդ – հանուր ազգաց պատմութեան մէջէն՝ հասնելու համար մինչեւ մեր օրերը :

Հայ բազմաչարչար ազգը չատ է զոհ գացած այդ հակամարտութեան :

Մեր նախահայրերը երկրագունդին վը – րայ ուրիշ տեղ չեն գտեր, գացեր տեղա – ւորուեր են արեւելքի եւ արեւմուտքի սահմանագլխուն, ամէնազդի աշխարհա – կալներու արշաւանքի ճամբուն վրայ : Ու մեր երկիրը ամէն անգամ «ոտից կո – խան» է եղած հզօր պետութեանց :

Թէոդոս Մեծ եւ Շապուհ Գ· Սասան – եան մայրաքաղաք Տիզբոնի մէջ 387ին կը կնքէին դաշնագիր մը եւ մեր երկիրը կը բաժնէին Բիւզանդիոնի եւ Պարսկաստանի միջեւ :

Առաջինը կը ստանար մեր պատմական հողերուն մէկ քառորդը : Արշակ Գ· 389 – ին կը հրաժարէր թագաւորական իրա – ւունքներէն : Արեւմտեան Հայաստան կը դառնար բիւզանդական նահանգ մը եւ կը կառավարուէր կամէս կոչուած իշխաննե – րու կողմէ :

Իսկ պարսկական Հայաստանի մէջ Ար – շակունի թագաւորները իշխանութեան գլուխ մնացին մինչեւ 428, երբ Արտա – շէս Դ·ի դահազրկումով վերջ գտաւ Ար – շակունեաց հարստութիւնը :

Այնուհետեւ պարսիկ մարզպանները ըս – կսան կառավարել Հայաստանը, որ խա – ղաղ շրջան մը բոլորեց Վեհմիհրշապուհի մարզպանութեան օրով : Վռամ Ե·ին յա – ջորդեց իր որդին Յազկերտ Բ·, որուն նշանակած մարզպանը՝ Միհրներսեհ՝ կատարեալ փորձանք մը դարձաւ :

Անոր խորհուրդով էր, որ Յազկերտ Բ· ուզելով մաղձական կրօնքը պարտադրել քրիստոնեայ Հայերուն, առիթ տուաւ մեր ժողովուրդին՝ արձանագրելու իր պատմութեան ամէնէն մեծ դիւցազնա – մարտը — Վարդանանց պատերազմը :

Վարդան Մամիկոնեան եւ իր անձնա – գոհ ընկերները, — նախարարներ՝ իրենց զօրագունդերով — ծառացան Պարսիկնե – րուն դէմ յանուն խղճի ազատութեան : Պաշտպանելով քրիստոնէական կրօնքը՝ անոնք արիւն կը թափէին մանաւանդ յա – նուն քաղաքական անկախութեան : Օտա – րի բռնակալ լուծը թօթափելով՝ կ'ուզէին Հայութեան համար ապահովել ինքնու – րոյն, ինքնավար կեանք մը :

451 Մայիս 26ին Աւարայրի դաշտին վրայ, Արտազ գաւառի Տղմուտ գետի ա – փին մղուած ճակատամարտը Պարսից հզօր բանակին դէմ՝ իսկապէս ապահովեց հայ ազգի հոգեկան, մշակութային ան – կախութիւնը :

Հինգերորդ դարը գրական Ոսկեդար ըս – լալէ վերջ, նաեւ Հայոց Պատմութեան է – ջերը զարդարեց հերոսամարտով մը , որ տակաւին այսօր, աւելի քան տասնեւհինգ դար վերջ հպարտութեամբ կը լեցնէ բո – լոր Հայերու հոգիները, անխտիր :

Ներսիս գրերու գիւտին եւ Աստուա – ծաշունչ Թարգմանութեան, Սահակ Պարթեւ, Մեսրոպ Մաշտոց եւ Թարգմա – նիչները փրկած էին Հայաստանեայց ա – ռաքելական եկեղեցին ասորերէն եւ յու – նարէն աւետարան ու աղօթքներ կարդալէ եւ ապահոված՝ հայ ժողովուրդի կրօնա – կան անկախութիւնը :

Քաղաքական ազատութեան, անկախ պետականութեան գաղափարը կը զար – դանար հայկական մշակոյթին հետ միա – ժամանակ :

Վարդանանց պատերազմը յաւիտենա – կան խորհրդանշանն է հայ ժողովուրդի ազատ եւ անկախ ապրելու կամքին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՍՐՍԻԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԵՆԻԱ ԿԸ ԴԻՄԷ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

«ԿԼՈՐ ՍԵՂԱՆ»Ի ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

★

«ՊՐԻԿՍ·— «Մահուան վճիռը արձակուեցաւ

Մաս – Մաօներու ըմբոստութենէն ութ տարի ետքը, Լոնտոն կը ջանայ ամէն ձե – ւով կարգադրել եւ հանդարտեցնել՝ Քե – նիայի տեղացիները, որոնք Աֆրիկէի միւս ժողովուրդներուն օրինակով կ'ուզեն վերստանալ իրենց անկախութիւնը : Ար – տաքին նախարար Մաքլէօրի ծրագիրը յստակ ցոյց կուտայ թէ Անգլիա ընտրած է ազատախոհ եւ իրատես քաղաքականու – թիւն մը : Արդարեւ 34 օրուան տաք վի – ճաբանութիւններէ ետք կարելի եղած է համաձայնութեան գետին մը մշակել : Ըստ նոր կարգադրութեան՝ Աֆրիկեցի – ները դեռ մէկ քանի տարի պիտի սպասեն մինչեւ իրենց անկախութիւն ստանալը : Այսուհանդերձ, Անգլիոյ գաղթապետու – թեան մաս կազմող հսկայ այդ երկիրը դրեթէ պիտի կառավարուի տեղացի բը – նիկներուն կողմէ : Արդարեւ՝ համաձայ – նագրին հիման վրայ՝ Օրէնսդիր Ժող – հուրդը մեծամասնութեամբ պիտի բաղ – կանայ Աֆրիկեցիներէ : Ընտրական մարմինը պիտի ընդլայնուի, որով չուրջ մէկ միլիոն Աֆրիկէցիներ հնարաւորու – թիւն պիտի ունենան մասնակցելու ապա – գայ ընտրութիւններուն :

Անշուշտ, Քենիաբնակ Անգլիացիները դժգոհ են եղած կարգադրութիւններէն : Դեռ վերջերս, անդրադառնալով Լոնտոնի մէջ կայացած վերջին համաձայնութեան՝ Գնդ· Պրիկս կը յայտարարէ · — «Մահ – ուան վճիռ մըն էր, որ արձակուեցաւ Քե – նիաբնակ եւրոպացիներուն դէմ »: Իր կարգին՝ Պլրնթըլ, Նոր Քենիայի խմբակ – ցութեան պետը , հետեւեալ ձեւով կը պատկերացնէ նոր կացութիւնը· « Նոյն կառքով ճամբորդել միասին, մենք թեր – թը կարդալով զրաղած, իրենք վարելով ինքնաշարժը», ուրիշ խօսքով ճերմակնե – րուն ոչինչ կը մնայ ընել, քանի որ ղեկը կը յանձնուի տեղացիներուն :

Այս յայտարարութիւնները չեն նշանա – կեր, անշուշտ, թէ Քենիաբնակ եւրոպա – ցիները այնքան ալ դիւրութեամբ պիտի հրաժարին 74 տարիներէ ի վեր իրենց վերապահուած առանձնաշնորհումներէն : Ինչպէս Այժերիոյ, անգլիական այդ կա – րեւոր ափրիկեան գաղթավայրին մէջ եւս կան բաւական լաւ կազմակերպուած եւ ազդեցիկ ծայրայեղները, որոնք ամէն գը – նով պիտի փորձեն արգիլել Լոնտոնի մէջ դոյացած համաձայնագրին գործադրու – թիւնը :

Քենիայի մէջ կ'ապրին 200·000 Հնդիկ – ներ եւ 40·000 Արաբներ : Յարդ ասոնք տնտեսական եւ առեւտրական չահերով կապուած կը մնան ճերմակներուն : Այ – սուհանդերձ անհաւանական չէ որ ա – ռաջնորդուած իրենց իւրայատուկ չահե – րէն՝ դիրք փոխեն եւ միանան տեղացի – ներուն :

Այսօր սկզբունքով եւ վաղը գործնական գետնի վրայ անկախութիւն չնորհելով , անշուշտ , վերջ չեն գտներ Անգլիոյ մը – տահոգութիւնները, քանի որ առեւտրա – կան եւ տնտեսական իր չահերէն զատ Քենիայի մէջ ունի զինուորական կարե – ւոր կայաններ : Արդարեւ Մոմպասայի նաւահանգիստին մէջ հաստատած են Հնդկական Ովկիանոսի իրենց տորմիղը , իսկ Նայրոպի իրաւամբ կը նկատուի կա – րեւոր զինուորական կեդրոն մը :

Հարց է գիտնալ թէ անկախութիւն ըս – տացած Քենիացիները ի՞նչ դիրք պիտի ընտրեն իրենց երկրին մէջ հաստատուած օտար ուժերու ներկայութեան հանդէպ :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ԼԱՏԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

ԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒԸՐ՝ ՊՐԱԶԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Նախագահ Այզընհաուըր հասաւ Պրա – զիլիոյ ապագայ նոր մայրաքաղաքը՝ Պրազիլիա : Օդակայան զինքը դիմաւորե – լու գացած էին՝ նախագահ Քուպիչէք եւ Պրազիլիացի քաղաքական եւ զինուորա – կան դէմքեր : Պատմական այս այցելու – թեան առթիւ, նախագահ Քուպիչէք մա – մուլի թղթակիցներուն յայտարարեց թէ Այզընհաուըրին պիտի ներկայացնէ տըն – տեսական եւ առեւտրական ծրագիր մը : « Այդ ծրագրով, կ'ըսէ նախագահը, կ'ու – զենք ապահովել Մ· Նահանգներու տնտե – սական օժանդակութիւնը, ցոյց տալու համար թէ անհատական նախաձեռնու – թեան վրայ հիմնուած ընկերային դրու – թիւնը աւելի գործնական եւ արդիւնաւէտ է քան կեդրոնաճիւղ —Մարքսիսմ — դը – րութիւնը» : Պատասխանելով թղթակից – ներուն՝ Պրազիլիոյ նախագահը աւելցուց

«Կ'արդիլենք որ Լատին Ամերիկայի մէջ կազմուի չէզոք տրամադրութիւններով պլոք մը, ինչպէս կը ձգտի ընել՝ Ֆ· Քաստրօ »:

Երկու երկիրներու նախագահները մի – ացեալ ղեկոյց մը հրատարակեցին պատ – մական այս հանդիպումին առթիւ .

— « Որոշած ենք պաշտպանել — կ'ըսէ միացեալ ղեկոյցը — ժողովրդավարական սկզբունքները եւ մարդ անհատին տար – րական իրաւունքները : Դէմ ենք ցեղային խտրութեանց , ինչպէս նաեւ կրօնական հալածանքներու : Այս սկզբունքները նը – ւիրագործուած են դարերու ընթացքին, ասոնք կը կազմեն մեր քաղաքակրթու – թեան հիմնաքարերը, ուստի մեր պարա – քը չէ պաշտպանել զանոնք : Կը հաւա – տանք նաեւ թէ Ամերիկեան ժողովուրդ – ներուն ձգտումը, հասնելու համար մարդկային ապրելակերպի բարձր եւ նա – խանձելի վիճակի մը, կը կազմէ մեր ցա – մաքամասերու հիմնական նպատակը : Այս համոզումով որոշած ենք ներդաշնակ գործակցութիւն մը ստեղծել մեր երկու երկիրներուն միջեւ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԾԱՆՐ ՀՐԴԵՀԻ մը պատճառաւ, 106 Գերմանացի հանքագործներ պաշարուած մնացին Զուքիի (Արեւելեան Գերմանիա) հանքերուն մէջ : Ազատարարները ամէն ճիգ ի գործ կը դնեն ազատելու համար զոհերը : 17 մեռեալներ կան : Կը վախ – ցուի որ ասոնց թիւը աւելի ըլլայ :

ԾԱՆՐ եւ վտանգաւոր կացութիւն կը տիրէ Միջին Արեւելքի մէջ : Արդարեւ Ա – րաբ Միացեալ Հանրապետութիւնը ընդ – հանուր զօրակոչ հռչակած է եւ զինուո – րան կարեւոր ուժեր կը փոխադրուին Իս – րայէլի սահմանագլուխը : Միջազգային չրջանակները կը կարծեն թէ Ն· Միու – թեան դրդումով Արաբները նախայար – ձակ պիտի ըլլան :

ԽՐՈՒՇՉԷՒ Պալի հասած է եւ արժա – նացած՝ խանդավառ ընդունելութեան : Ն Միութեան վարչապետը հաղորդեց թէ «մօտ ատենէն, Մոսկուայի մէջ պիտի հիմնուի Միջազգային Բարեկամութեան Համալսարան մը, ուր պիտի կրնան յա – ճախել բոլոր ազգերու երիտասարդնե – րը» :

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿի 42րդ տարեդարձին առթիւ, ազգ· պաշտ· նախարար՝ Մալինովսքի ճառ մը խօսեցաւ եւ յայ – տարարեց թէ «որքան ատեն որ ուրիշներ կը չարունակեն զինուիլ, մենք եւս ստիպ – ուած ենք համապատասխան միջոցներ ձեռք առնել » : Վարչապետ Ուլբրիխտին ընդ – հանուր հրամանատար՝ Զօր· Քոնիւեւ իր կարգին կը գրէ «Սորհրդային Ռուսաս – տան»ի վերջին թիւին մէջ·— «Ն· Միու – թեան ուժերը զինուած են դեր – արդիա – կան զէնքերով եւ աշխարհի ամէնէն ու – ժեղ բանակը կը կազմեն» : Արեւելեան Գերմանիոյ Սորհրդային ուժերու հրա – մանատար՝ Զախարով , միշտ կարմիր բանակի 42րդ տարեդարձին առթիւ յայ – տարարեց թէ «Գերմանիոյ մէջ հաստատ – ուած խորհրդային ուժերը պիտի պաշտ – պանեն Արեւելեան Գերմանիոյ ամբողջա – կանութիւնը » :

ԶՕՐ· ՏՐ ԿՈՒ պաշտօնական հիւրը պի – տի ըլլայ Անգլիոյ Արքայական տոհմին , Ապրիլ 5 – 8, կը գրեն տեղական թերթե – րը : Անգլիոյ թագուհին անձամբ պիտի դիմաւորէ Ֆրանսայի նախագահը :

ԱՆՏՐԷ ՄԱԼՐՕ, մշակոյթի նախարարը որ Ձափոն մեկնած էր բացումը կատա – րելու համար Ֆրանսական եւ Ճափոնա – կան «տան», ընդունուած է Հիրօ Հիթօ կայսեր կողմէ :

ՓՕԼ ՌԻՃՆՕ, նախկին վարչապետ, հր – րաժարեցաւ Անկախներու իր անդամակ – ցութենէն : Գրաւոր բացատրականին մէջ հետեւեալ պատճառները կը թուէ : Ա) Սեպտեմբեր 21ին դէմ արտայայտուե – ցաք որ կոյի ինքնորոշման սկզբունքին : Բ) Միացաք Ֆրանսական Ալժերիոյ Հա – մախմբումին : Գ) Ֆրանս – Ինտէփանտա – նի մէջ խիստ բառերով քննադատեցիք՝ որ կոլի անձը եւ անոր գործերը եւայլն :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆԸ

Հանրի Թրուայա ըսել ուզեցի անշուշտ: Բայց ո՞րքան ճիշդ պիտի ըլլար այդ հայ որակումը :

Այն օրէն ի վեր՝ երբ այդ պատուաբեր ընտրութեան արժանացաւ ծանօթ վիպա – սանը, Փարիզի հայ գաղութին որոշ մէկ մասը տարօրինակ հետաքրքրութիւն մը ցոյց տուաւ արդար հպարտութեամբ մը: «Սուրը մենք նուիրենք», «ի պատիւ իրեն ընդունելութիւն մը սարքենք » : Այո՛ , բայց ··· : Ի վերջոյ բոլորին մէջ տա – տամսում մը առաջ եկաւ եւ այդ խանդա – վառութենէն բան մը մարեցաւ : Ինչո՞ւ: Թրուայա անշուշտ արժանի է իր հայրե – նակիցներուն ջերմ վերաբերումին, իբրեւ փոքր ժողովուրդի մը տաղանդաւոր մէկ զաւակը :

Խնդիրը ճիշդ հոս է, որ կը շեղի իր բնական ճամբէն: *Փոքր ժողովուրդի մը պատկանելու* պարագան գլուխը ցցած է դարձեալ, մեր ակադեմական հայրենակ – ցին համար ալ: Պիտի ըսէի՝ նոր չէ խն – դիրը: Թրուայա երբեմ չէ ուզած պատ – կանիլ մեր փոքր ժողովուրդին, որպէս զի յանկարծ մատ մը բան չպակսի իր մե – ծութենէն :

Ծանօթ ժողովրդական առածը կ'ըսէ սակայն · «Իր ծագումը ուրացողը հա – րամ – գատէ է»: Մեր ո՞ր մէկ տապան – դաւոր զաւակը կը յիշէ այդ շատ յատ – կանշական ճշմարտութիւնը, երբ ոտք կը նետէ միջազգային յաջողութեանց ճամ – բուն մէջ: Քիչեր :

Երիտասարդներու խումբ մը արդար վրդովումով մը Թրուայայի գրած մէկ գիրքը ձեռքէ ձեռք կը փոխանցեն : Իր ցեղը անպատուող տողեր կային հոն: Անշուշտ ամէնէն առաջ ինքզինքը անպատ – ուելով :

Այս դէպքը սակայն իր աղի – լեղի կող – մերը ունեցաւ: Լեղի է ուրացումը, լեղի է նոյնպէս ծանօթ հայատեաց Քլօտ–Ֆա – ռերի մասին իր խօսելիք գովաբանակա – նը : Այս «լեղիները» բիչ մը անուշ եղան մեզի համար, երբ տեսանք այդ խումբ մը հայ տղոց արդար ցասումը եւ ազգային գիտակից ըմբոստացումը նոյնիսկ վաւե – րական տաղանդի մը անոպայ մէկ ըն – թացիկն առջեւ : ՆՈՃԻ

ՀԻՆԵՐԷՆ՝ ՆՈՐԵՐՈՒՆ

1860ի սերունդը մենք կրնանք կոչել «Սահմանադրութեան Սերունդ»: Այս սերունդն էր, որ հիմը դրաւ մեր ազգային զարթօնքին եւ մեզի տուաւ Կանոնադիր մը, զոր մենք հիմա կը կոչենք Ազգային Սահմանադրութիւն:

Այսօր, հարիւր տարի ետք, կրնանք ըսել, թէ մեր Սահմանադրութիւնը թերիներ ունի: Անոր տրամադրութիւնները, ըստ էութեան եւ ըստ ձեւի, լիովին չեն պատշաճիր ներկայ պայմաններուն: Ուրիշ կերպ չէր կրնար ըլլալ: Հիմակուան աշխարհը 1860ի աշխարհը չէ: Հիմակուան ազգը 1860ի ազգը չէ: Մեր Դատը, այսօր, 1860ի Դատը չէ, իսկ մեր քաղաքական պահանջները շատ տարբեր են հարիւր տարի առաջուան պահանջներէն:

Սակայն, մեր հարիւրամեայ Սահմանադրութեան «հիմնական սկզբունք»ը այսօր ալ, հարիւր տարի ետք, կը մնայ— եւ պիտի մնայ — միշտ նոր: Չէ հինցած եւ պիտի չհիննայ երբեք:

Հիմնական սկզբունք ըսելով կը հասկընանք պարտքի եւ իրաւունքի փոխադարձութիւնը: Ազգը պարտաւորութիւններ ունի ազգայիններուն հանդէպ: Ազգայինները նոյնպէս պարտաւորութիւններ ունին ազգին հանդէպ: Մէկուն պարտաւորութիւնը միւսին իրաւունքն է:

Այս սկզբունքը հիմնական է իրաւամբ: Առանցքը բոլոր Սահմանադրութիւններուն՝ պետական թէ ազգային գծով:

Դարձեալ, այս սկզբունքը, հիմնական ըլլալով եւ հիմնական ըլլալուն համար, կապ չունի ժամանակի եւ տարածութեան հետ: Կապ չունի նաեւ մարդոց եւ կառավարական ձեւերուն հետ: Յաւիտենական է ինք իր մէջ եւ ինք իրմով:

Հիմա տեսնենք, թէ ինչպէս կ՚ըմբռնէին այս կէտը անոնք, որ ոչ միայն կը պատկանին «Սահմանադրութեան Սերունդ»ին, այլեւ այդ Սահմանադրութեան հիմնադիրներն են:

Այս սերունդին գլխաւոր — եւ կեդրոնական — դէմքերէն է ԳՐԻԳՈՐ ՕՏԵԱՆ: Խորհող միտք մը եւ գործող ձեռք մը:

1870ին, Պոլսոյ Ազգ. Ժողովին մէջ, երեսփոխան Սվաճեան էֆէնտի կ՚ըսէ. «Երեսփոխանութենէ հրաժարողները ոչ թէ անձնական պատճառներու համար կը հրաժարին, այլ վասնզի ունայն վիճաբանութիւններով ժամանակ կը վատնեն, եւ թէ երեսփոխանաց շատը աւելի խօսիլ կը սիրէ, քան թէ գործել»:

Պահ մը կը թուի, թէ դատելու այս ձեւը ուղիղ է եւ թէ, իրաւամբ, մեզի պէտք եղածը ոչ թէ խօսքն է, այլ գործն է:

Սըվաճեան էֆէնտիի դիտողութեան պատասխանելով՝ Գրիգոր Օտեան, այս խոհուն գլուխը, կը պատասխանէ.

— «Չէ, Աստուած չընէ, որ մեր ազգի գլխին դառնայ գայ այնպիսի կառավարութիւն մը, որ միայն գործէ, այսինքն՝ չխորհի, չխօսի, չվիճաբանի, այլ գործէ: Խորհիլը գործել է, եւ ինքնին գոհ կ՚ըլլամ, քանի տեսնեմ որ ազգը կը խորհի: Հետեւաբար, չեմ ընդունիր այն կարծիքը, որ ունայն կը համարի Ընդհ. Ժողովի վիճաբանութիւնքը: Այդ վիճաբանութիւնքը թերեւս հարեւանցի նայուածքով մը ապարդիւն կ՚երեւար մեզի. եթէ ուրիշ արդիւնք մըն ալ յառաջ չբերեն, շատ անգամ ազգը սխալ քայլ մը առնելէ կ՚արգիլեն: Ասկէ զատ՝ վիճաբանութիւնը սերմունք մըն է ապագային համար, եւ քանի խնդիր որ այսօր չի լուծուիր կամ լաւ կերպով չի լուծուիր, օր մը չէ նէ օր մը պիտի լուսաբանի այս վիճաբանութեանց շնորհիւ: Հետեւաբար, ես իմ մասիս կ՚օրհնեմ այն ժամերը, որ վիճաբանութեամբ կ՚անցնին, հերիք է որ վիճաբանութիւնը ազգային խնդրոց վրայ դառնայ, բացուած խնդրոյ մը վրայ դառնայ, եւ խնդիրէն դուրս անձնական կամ փցուն վիճաբանութեան չզառածի»:

Գր. Օտեան, յետագային, աւելի խըտացուցած ձեւով ներկայացուց իր այս մտածումները: Ի՞նչ է Երեսփ. Ժողովին դերը: Մենք շատ ճիշդ ու շատ տեղին կը գտնենք այն սահմանումը, զոր Օտեանի խոհուն միտքը կրցած է տալ օրէնսդիր մարմնին: Ահա նաեւ այդ ճիշդ սահմանումը. «Սահմանադրական ազգաց մէջ մէկ ընդհանուր դրութիւն մը կայ, այն է՝ կարելի եղածին չափ շատ մարդով խորհիլ եւ քիչ մարդով գործել: Անոնց մէջ ալ երեսփ. ժողով մը կայ, զոր ազգը կ՚ընտրէ եւ որ զազգը կը ներկայացնէ: Երեսփոխանական ժողովոյն պաշտօնն է օրէնք շինել եւ համար առնուլ վարչութենէն: Իսկ Վարչութեան պաշտօնն է ամէն ինչ կարգադրել եւ գործադրել»:

Այս է ուրեմն պատճառը, որ Երեսփ. Ժողովներու անգամներուն թիւը, ներկայացուցչական հիման վրայ, շատ աւելի է, քան գործադիր իշխանութեան կամ կառավարութեան անդամներուն թիւը.— Շատ մարդով խորհիլ, քիչ մարդով գործել:

Այս հարցին մէջ կէտ մը կայ, զոր կարելի չէ անուշադիր թողուլ. «Շատ մարդը» թիւ չէ միայն, այլ նաեւ որակ է, այլ մանաւանդ ներկայացուցչութիւն է: Որպէսզի ազգին ընտրածը նաեւ զազգը ներկայացնէ, — գործածելու համար Օտեանի բացատրութիւնը, — անհրաժեշտ է, որ ազգը ներկայացնող բոլոր տարրերը ձայն ունենան «խորհող»ներուն (Երեսփ. Ժողով), ինչպէս նաեւ «գործող»ներուն մէջ (Վարչութիւն կամ Գործադիր Ժողով):

Ահա այն դասը, զոր հիները ուզեցին տալ նորերուն:

Ահա այն պատգամը, զոր «Սահմանադրութեան Սերունդ»ը աւանդեց մեր սերունդին:

Հիմա կրնանք ըսել, թէ Սահմանադրութեան սերունդը ստեղծեց ժողով մը, զոր ազգը ընտրեց եւ որ զազգը ներկայացուց: Այդ ժողովին մէջ ազգին բոլոր տարրերը, բոլոր թեւերը, բոլոր դասերը ներկայացուցիչներ ունէին. ուստի՝ ան իրաւամբ կոչուեցաւ Ազգային Ժողով:

Օտեան սա ձեւով կը ճշդէ «ազգային պաշտօնը».

«Որեւէ պաշտօն երկու կողման հաճութիւնը կ՚ենթադրէ, — տուողին եւ ընդունողին: Իսկ ազգային պաշտօնները բոլորովին այսպէս չեն. ան որ ազգային պաշտօնի կոչուած է, կրնայ տհաճիլ զայն վարելու. սակայն որովհետեւ զոհողութիւն պարտաւոր է, պէտք է յանձն առնու: Ազգային պաշտօններուն էութեան պայմանը ըստ իս սա է, որ պաշտօնը տուողը պէտք է վստահ ըլլայ պաշտօնը առնողին վրայ եւ առնողը գիտակցութիւն ունենայ, թէ պիտի կրնայ վարել այն պաշտօնը յօգուտ. անոր, որ յանձնեց իրեն»:

Գր. Օտեանի խօսքը փակենք, դարձեալ Գր. Օտեանի մէկ վկայութիւնը յիշատակելով:

Պոլսոյ Ազգային Ժողովին մէջ առիթով մը դիտողութիւն կ՚ըլլայ Սահմանադրութեան սերունդի աւագ ներկայացուցիչներէն Սերվիչէն էֆէնտիի մասին եւ անոր դէմ: Օտեան կը միջամտէ ու կ՚ըսէ.— «Գիտէ՞ք, էֆէնտիրներ, որ եթէ Սերվիչէն էֆ. չըլլար, մենք հիմա իրբեւ երեսփոխան չէինք կրնար բազմիլ հոս եւ Սահմանադրութեան վրայ վիճաբանիլ: Եթէ գործուած սխալները չէք ուզեր մոռնալ, գոնէ մի մոռնաք նաեւ մատուցուած ծառայութիւնները»:

Հիներէն նորերուն տրուած դաս մըն ալ այս է ահաւասիկ:

Մարդիկ կան, որոնք գործուած սխալներու մասին միայն կը խօսին, բայց ոչ՝ նաեւ մատուցուած ծառայութիւններու:

Ի՞նչ է, օրինակ, Հայաստանի գոյութիւնը այսօր, — գործուած սխա՞լ մը թէ մատուցուած ծառայութիւն մը:

Գրիգոր Օտեան պիտի պատասխանէր նաեւ այս հարցումին, եթէ ողջ ըլլար:

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»

ԵՂՎԱՐԴԻ ՍԱՐԱՀԱՐԹԸ

Արայի լերան ստորոտում տարածուել է Եղվարդ գիւղը: Հին է Եղվարդը, շատ հին, հազարամեակների պատմութիւն ունի նա: Ըստ աւանդութեան՝ այդ գիւղի ու լերան մօտ տեղի է ունեցել Հայոց Արա Գեղեցիկ թագաւորի եւ Ասորեստանի նենգ ու խարդախ թագուհի Շամիրամի զօրքերի ճակատամարտը, եւ լեռն ստացել է Արայի անունը:

Շատ հին դարերից սկսած Եղվարդցիք զբաղուել են այգեգործութեամբ: Արայի լերան դիմաց տարածուած ընդարձակ սարահարթը ամբողջովին ծածկուած է եղել խաղողի ու պտուղների այգիներով: Դրա ապացոյցը ոչ միայն աւանդաբար եկող պատմութիւններն ու զրոյցներն են, այլեւ ամէն տարի վարուցանքի ժամանակ հողի տակից դուրս եկած ծառերի ու վազերի փտած արմատները, գինու կարասները: Այո, հնում Եղվարդում եղել է զարգացած այգեգործութիւն ու գինեգործութիւն: Բայց անցեալում ո՞ր դարում Հայոց աշխարհի վրայով անապատի սեւ փոթորիկներ չեն անցել, ե՞րբ է հայ ժողովրդի կեանքը փոքր ի շատէ խաղաղ անցել: 17րդ դարի սկզբում կրկին Հայաստանում տիրեց մղձաւանջը: 1604 թուականին Պարսից արիւնարբու Շահ-Աբբասը իր զօրքով մտնելով Հայոց նուիրական աշխարհը, որոշեց ջնջել մարդկային կեանքի բոլոր հետքերը չէն ու բարեբեր Արարատեան երկրից եւ նրա մերձակայ գաւառներից: Թշնամին կոտորեց բնակչութեան մի մասին, իսկ մնացածին էլ բռնի կերպով գաղթեցրեց Պարսկաստան:

Այդ նոյն ճակատագրին ենթարկուեց նաեւ Եղվարդի բնակչութիւնը: Եղվարդի ծաղկուն այգիների մի մասը ոչնչացաւ էնց այդ ժամանակ, իսկ միւս մասն էլ, մնալով անխնամ ու առանց մշակութեան — երկար տարիների ընթացքում լրիւ չորացաւ ու ամայացաւ:

Երբ շատ տարիներ յետոյ Եղվարդի բնակչութեան մի փոքր մասին յաջողուեց փախչել Պարսկաստանից եւ վերադառնալ հայրենի գիւղը, այլեւս ոչ մի ծառ ու վազ չտեսաւ: Փորձեցին նորից այգի հիմնել բայց տեսան, որ իրենց համար այլեւս անհնարին է այդ: Հիմնովին աւերուել ու լցուել էր խոշոր ջրանցքը, որ Քասախ գետի ջուրը Արայի լերան ստորոտով բերում էր Եղվարդի դաշտերը:

Եւ այդպէս Եղվարդում դադարեց այգեգործութիւնը: Եղվարդցիների միակ զբաղմունքը դարձաւ դաշտավարութիւնը: Նրանք հազարաւոր հեկտարների վրայ սկսեցին հացահատիկ մշակել: Այդ ժամանակ էլ Եղվարդի ցորենի հռչակը տարածուեց ամբողջ Հայաստանում: Բայց քանի որ ջուր չկար, բերքի բախտը երկնքից էր կախուած: Անձրեւոտ տարիներին ցորենի հաշիւ չէր լինում, իսկ երաշտի դէպքում, որը յաճախ էր պատահում, գիւղացիները զրկուում էին հացից: Եղվարդցիները միշտ հաւատով սպասում էին, որ վաղ թէ ուշ իրենց դաշտերը նորից կը դառնան այգեստաններ:

Եւ ահա կատարւում է նրանց դարաւոր իղձը: Բնութիւնը վերափոխելու մասին պետական ծրագիրը իրականանում է Եղվարդում: Տեխնիկայի հզօր ուժով ճեղքւում են ապառաժ ժայռերը եւ կառուցւում Արզնի – Շամիրամ խոշոր ջրանցքը: Այժմ արդէն Հրազդանի յորդառատ ջուրը Արզնիի հիտրոելեկտրակայանի գլխի հանգոյցից շառաչիւնով լցւում է Արզնի Շամիրամ ջրանցքը եւ հոսում Եղվարդի դաշտերը: Կազմակերպուեց տնտեսու-

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Երիտասարդը խոստովանեցաւ թէ հիացած էր ու սքանչացած եւ սաստիկ սիրահարուած էր այն զմայլելի էակին որուն տարփալից գիրկընդխառնումը վայելած էր ամբողջ գիշերը: Հիմա թախանձագին կը խնդրէր դարձեալ արժանանալ այդ բախտին եւ կը յայտնէ թէ իր կարելի եւ նոյնիսկ անկարելի բոլոր միջոցները ի գործ դնելու պատրաստ էր, բաւական էր որ վերըստին գտնուէր իր տենչանքներուն առարկայ բացառիկ էակին հետ եւ թէ որեւէ արգելք եւ նոյնիսկ վտանգ այլեւս գոյութիւն չունէին իրեն համար:

— Իմ կարելիութեանս սահմաններուն մէջ պիտի ջանամ օգտակար ըլլալ ձեզ ի, յարեց խորամանկ ներքինապետը: Առայժմ, թոյլ տուէք ինծի որ ձեզի թէյ մատռուակեմ:

Եւ առանց պատասխանի սպասելու, ներքինապետը պատրաստեց անուշահոտ թէյը, առանց սակայն մոռնալու բաժակին մէջ կաթեցնել քանի մը կաթիլ այն հեղուկէն զոր փոքրիկ սրուակով մը պահած էր իր թեզանիքին մէջ:

Երիտասարդ բանաստեղծը հաճոյքով խմեց իրեն մատուցուած թէյը, ապա խըմեց երկրորդ բաժակ մը, եւ յանկարծ զգաց ահռելի ցաւ մը ստամոքսին մէջ, սկսաւ տապըլտըկիլ եւ քանի մը րոպէ ետք զգայազիրկ փռուեցաւ գետին: Մեռած էր ...

Հազիւ թէ երիտասարդ բանաստեղծին հոգին անդարձ կերպով մեկնած էր դէպի Դեղին Աղբիւրները, ներքինապետը գրկեց տարաբախտ զոհին դիակը, տարաւ զայն պալատին պարտէզին մէջ գտնուող հորին գլուխը ու հոն, ծանր քար մը կապելով դիակին ոսքերուն, գլորեց զայն հորին խորը ...

Այս անցքին յաջորդող օրերուն, ներքինապետը բազմաթիւ անգամներ քաղաք իջաւ կայսրուհիին ճարելու համար հաճոյքի ու հեշտանքի նոր զոհեր, որոնք առաջուց մահուան էին դատապարտուած, օգոստափառ կայսրուհիին առագաստը բաժնած ըլլալու յանցանքով միայն, առանց սակայն տեղեակ ըլլալու որ մէկ գիշերուան համար իրենց գրկած կինը Երկնային Կայսրութեան մեծազօր կայսրուհին եւ նոր օրերու Դեղին Շամիրամն էր ...

Այսպէսով, քանի մը դարերու հեռաւորութեամբ, պատմութիւնն էր որ կը կրկնուէր:

Արդարեւ, քանի մը դարեր առաջ, Ֆըրանսայի հաճոյասէր ու հեշտամոլ թագուհին, Մարկրիթ տը Պուրկոնեը, գիշերային խրախճանքներ կը սարքէր Սէն գետի եզերքին բարձրացող Նելի աշտարակին մէջ, հոն կը հրաւիրէր գեղադէմ երիտասարդներ, անոնց հետ կ՚անցընէր հեշտանքի գիշեր մը ու ապա, իր ծառաները, պարկի մը մէջ զետեղելով այդ զոհերուն դիակները, աշտարակին գագաթէն կը նետէին Սէնի պաղ ու պղտոր ջուրերուն մէջ:

Եւ սակայն, հասաւ ժամանակ մը, ուր բազմաթիւ երիտասարդներու յանկարծակի անյայտացումը կասկածներ սկսաւ արթնցնել Փեքինի բնակիչներուն մէջ, որոնք ամէն գիշեր, սարսուռով համակուած, վախով ցոյց կուտային այն սեւ կառքը, որուն մէջ, բազմած ներքինապետը կը շրջէր ամբողջ քաղաքը, իր հեշտասէր ու տռփոտ տիրուհիին նոր զոհեր ճարելու համար:

Այսպէս, երկար շրջան մը, Ցէօ Հի կայսրուհին ապրեցաւ շուայտ ու խենէշ կեանք մը, անձնատուր ըլլալով իր կիրքերուն:

Եկաւ ժամանակ մը, սակայն, երբ կայսրուհին սկսաւ ձանձրանալ այդ կեանքէն, մանաւանդ որ ամէն օր նոր երիտասարդներ զոհ կը դառնային ներքինապետին դաշոյնին կամ թոյնին, գիշեր մը ամբողջ գիրկընդխառնումը վայելելէ ետք հեշտասէր կայսրուհիին:

Մանաւանդ որ Ցէօ Հիի սիրաը, հակառակ անցնող տարիներուն, միշտ ալ լեցուն էր իր առաջին սիրոյն յիշատակներով: Երբեք չէր կրցած մոռնալ Եոնկ Լուն, որ իր հրամանով եւ կարգադրութեամբ աքսորուած էր հեռաւոր նահանգ մը:

Ու յանկարծ, կայսրուհին զգաց բացակայութիւնը իր կողքին այն մարդուն, որ ոչ միայն իր սիրականը, այլև բազմաթիւ անգամներ Երկնային Կայսրութեան գահին եւ իր իսկ կեանքին ազատարարն էր եղած:

Հակառակ որ Ցէօ Հի ամէն բանէ քաշուած կ՚ապրէր իր պալատին մէջ, եւ սակայն կրցաւ ձեռք բերել հրամանագիր մը, որով իր պաշտօնին մէջ կը վերահաստատուէր նախկին մարեշալը, վերստին անոր յանձնուելով Մանչուրիոյ պահակազօրքին հրամանատարութիւնը:

Եւ օր մը, Եոնկ Լու, միշտ հպարտ ու քաջարի, ներկայացաւ կայսրուհիին:

Եօթը տարի էր որ երկու սիրահարները զիրար չէին տեսած: Առաջին հանդիպումին, աւագանիին ներկայութեան, երկու նախկին սիրահարները պահեցին պաշտօնական գրեթէ սառն դիրք մը, բայց երբ անգամ մը ամէն ոք հեռացաւ ու մնացին գլուխ գլխի, նետուեցան իրարու գիրկ եւ սիրատարփ գիրկընդխառնումի մը մէջ վերահաստատեցին իրենց անցեալի կապերը:

(23 Շար.)

ԱԿՎԱՅԻ ՂԱԶԱԽԱՎՈՒՆ

ՎԱՂՍԽԻՑ ՂԱՍՈՒՆՑ

ՊՈԼՈՒՍԻՆ

Գ.

Շատ տաղ, յառաջ ելած ոտան ունեցող, տաղաչափ հնչող, ոտանաւոր ունի նաև ոչ հանգաւոր, ոչ հանգ ունեցող, ոչ ալ հանգաւոր եւ ոչ հանգաւոր տաղեր։ Ոտանաւորի մէջ ոտանաւորի ոտանաւորի մէջ, ոտանաւորի ոտանաւորի ոտանաւորի մէջ, ոտանաւորի ոտանաւորի ոտանաւորի մէջ, ոտանաւորի

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ գաղթապետութեան մաս կազմող Ափրիկեան երկիրներու երկու խորհրդաժողովներ, որոնք կը գումարուէին մէկը Փարիզի եւ միւսը Պանկի մէջ, վերջ գտան: Զորս վարչապետները (Տահոմէյ, Նիկերիա, Բարձր. Վոլթա եւ Քոթ տ'Իվուար) հաւաքուած են Փարիզի մէջ: Պաշտօնական հաղորդագրութեան մէջ կը գրեն. — «Որոշած ենք մեր շահերը հաշտեցնել Ֆրանսային հետ եւ ըստեղծել գործակցութեան ամուր կապ մը»: Պանկիի խորհրդաժողովին (Զատ, Քոնկօ, Կապոն եւ Կեդր. Ափրիկէի Հանրապետութիւն) քննութեան առնուած են վերոյիշեալ երկիրներու յարաբերութիւները Ֆրանսայի՝ եւ հասարակապետութեան մաս կազմող երկիրներուն հետ: Հաղորդագրութեան մէջ ի մէջ այլոց կ'ըսեն. — «Վստահութիւն ունինք տը Կոլի ուժին վրայ ու կը հաւատանք թէ բանակցութիւններու ճամբով Հասարակածային Ափրիկէի ժողովուրդները պիտի ստանան իրենց անկախութիւնը»:

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Սարաճեան խոր ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց հօր եւ աներհօր՝

ԳՐԻԳՈՐ ՍԱՐԱՃԵԱՆի

(84 տարեկան, բնիկ Ռոտոստոցի)

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Փետրուար 20ին, Նէօվիլ Սիւր Սոնի նոր գերեզմանատունը: Լիոնէն հրաւիրուած քահանայ հօր կողմէ, ի ներկայութեան ընտանիքին անդամներուն:

Կը խնդրուի ներկայս իբր մահազդ ընդունիլ:

Այրի Տիկին Սիրվարդ Ժամագործեանի եւ զաւակներուն փափաքին համաձայն իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

Պ. ՄԱՆՈՒԷԼ ԺԱՄԱԳՈՐԾԵԱՆի

մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի 28 Փետրուար, Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

Հ. Կ. ԵՒ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Միութեան յետաձգուած ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Փետրուար 28ի Կիրակին ժամը 3ին, իր կեդրոնատեղիին մէջ, 32 Բիւ տը Թրէվիզ: Միեւնոյն օրակարգով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Նազար Նազարեան, Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Թիւֆէնքճեան, Այրի Տիկին Վարդանոյշ Օնպաշեան իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, նուիրատուութեամբ եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ տիկնոջը, քրօջ, քենիին եւ տալոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ ՆԱԶԱՐԵԱՆի

(Ծնեալ Օնպաշեանի) մահուան առթիւ:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի մէջ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէին կողմէ, Փետրուար 28ի Կիրակին, կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին, Օհանջանեան ակումբին մէջ:

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը հրաւիրուին Վիէնի եւ շրջանի Հայութիւնը:

Յ. Գ. — Բանախօսութենէն վերջ ընկերական ընդհ. ժողով:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի առաւօտ յետ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի

ՀՈՌՈՄ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆի

յիշատակին, մահուան քառասունքին առթիւ (մեռած՝ Մարսէյը), Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆԻ ՍԱՆՃԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Կ'ուզէ սթենօ – տաքթիլօ երիտասարդ Օրիորդ մը որ վաճառումով ալ զբաղիլ ուզէ:

Դիմել ուղղակի

ETS. SANDJIAN

4, Grande Rue des Feuillants, Lyon

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԱՐԱԳ

Եւ ներբող յաւուր պատշաճի, Լը Փէքի Հայ Ընծայարանին մէջ: Կիրակի 28 Փետրուար՝ ժամը 16·30ին: Կը նախագահէ Գերպ. Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Հայաստանէն Լիւսի Սարգիսեան ծնեալ Իշմէլեան կը փնտռէ իր զարմուհին Տիկին Աննա Երէնեան, ծնեալ Իշմէլեան, որուն հետ կը թղթակցէր նախապէս, 16 Բիւ Թուրնըֆօր, Փարիզ (5), հասցէով:

× Յունաստանէն Պ. Թիլքիճեան կը փնտռէ իր ընկերները Սենեքերիմ, Սեդրակ եւ Գալուստ Մամիլեանները:

× Հայաստանէն Տիկին Տօնիկեան Խաթուն կը փնտռէ իր հօրեղբօր որդին Ռուբէնեան Ալեքսան:

Հայաստանէն Պ. Թերջանեան Սեպուհ Երանոսի, կը փնտռեն իր քոյրը եւ փեսան Սինանեան Յարութիւն որոնք Ալֆորվիլ կը բնակին:

× Հայաստանէն Պ. Սեմերճեան կը փնտռէ Տօնիկ, Մանուկ, Գրիգոր եւ Ալիքսան Մանուկեան եղբայրները որոնք 1945ի պատերազմէն վերջ Ֆրանսա մնացած են:

× Հայաստանէն Պ. Այդինեան Մաթէոս Պօղոսեան կը փնտռէ Պ. Այդինեան Պօղոս Մաթէոսեան:

× Հայաստանէն Խաչերեան Առաքել կը փնտռէ իր քեռիները, Գէորգ Կիւլէսէրեան եւ Յակոբ, Եսայի, Եագուպ, Կիւլէսէրեանները:

× Հայաստանէն Նորիկ եւ Յուրիկ Սահակեաններ կը փնտռեն իրենց հայրը Սահակ Սահակեան:

Փնտռուող վերոյիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել եկեղեցւոյ դիւանատունը, 15, Բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8):

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Դասախօսներ

Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ, Կ. ՄԵՀԵԱՆ, Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ եւ ուրիշներ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն: Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է:

Ա. Դասախօսութիւն

Նիւթ՝ Հայաստանի հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը, դասախօս՝ Ընկ. Ա. Իսահակեան:

Տեղի կ'ունենայ այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Բիւ Պլէօ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապըստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի գինեձօն – խնջոյքով, Իսիի «Խըրիմեան» դպրոցին մէջ, Մարտ վեցին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին:

Առատ կերուխում 6 Ն. Ֆ.ով:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս պատշաճօրէն պիտի տօնուի Վարդանանց ազգային պատմական տօնը, յառաջիկայ Փետրուար 25ին, ժամը 10ին: Յետ պատարագի աշակերտութիւնը պիտի երգէ եւ արտասանէ օրուան պատշաճ կտորներ: Արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր վարժարաններու աշակերտութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ հայ հասարակութիւնը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի հանդիսաւոր արարողութեամբ պիտի կատարուի Սրբոց Վարդանանց Զօրավարաց տօնը, ինչպէս նաեւ Հայրապետական Մաղթանք Ն. Վ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի անուանակոչութեան տօնին առիթով: Պիտի քարոզէ Տ. Խոսրով քհնյ. Աստուրեան: Եկեղեցական արարողութիւններէն ետք երգչախումբը պիտի երգէ տօնը փառափանող բազմաձայն խրմբերգներ, ղեկվարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: Եկեղեցիի դպրոցին աշակերտները պիտի արտասանեն քերթողական տաղեր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Նախկին Սամաթիացիներու տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 10ին, Կիրակի, Ամպասատէօրի շքեղ սրահներուն մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ա Զ Դ

Այս Հինգշաբթի, Վարդանանց պատմական տօնին առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Տէր Պ. քհնյ. Միրճանեան: Տօնակատարութեան կը մասնակցի դպրոցի աշակերտութիւնը:

Կը հրաւիրուին տեղւոյն հասարակութիւնը:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն գիներով:

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի:

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի:

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE

MARSEILLE

Tél.: 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ շրջանի ընկերները:

ԼԻՈՆ. — 26 Փետրուար Ուրբաթ գիշեր:

Յոյներու սրահին մէջ ժամը 20·30ին:

Հ. Յ. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այսօր Հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Սէն Ժերոմ. — Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէի ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՎԱԼՊԱՌԵԼԻ Հ. Յ. Դ. Արամ խումբի ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՏԷՍԻՆ. — 27 Փետր. Շաբաթ գիշեր:

ՎԻԷՆ. — 28 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ. — 29 Փետրուար, Երկուշաբթի գիշեր:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ. — 1 Մարտ, Երեքշաբթի գիշեր:

ՎԱԼԱՆՍ. — 2 Մարտ, Չորեքշաբթի գիշեր:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — 3 Մարտ, Հինգշաբթի գիշեր:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

Նկատի ունենալ Հայկական երգի Փառատօնը, որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17ին, Կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Սալ Ռամոյի մէջ (Լիոն):

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով:

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարաման եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ

ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց· 22 Ն· Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՈՒՐԲԱԹ 26 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

VENDREDI 26 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8733 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4534

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՈՒԱՆԱՓՈԽ ՈՒԽՏԸ

1955 Փետրուար 24ին, կը կնքուէր Պաղտատի Ուխտը, որուն շուրջ ա՛յնքան վէճ պիտի ստեղծուէր առաջին օրէն իսկ: Ինչո՞ւ կնքուեցաւ այս Ուխտը: Մանաւանդ ինչո՞ւ Իրաքի մայրաքաղաքին անունը տրուեցաւ անոր:

Գաղտնիք մը յայտնած չենք ըլլար, երբ ըսենք անմիջապէս, որ այդ Ուխտը ուղղուած էր պարզապէս Խորհրդային Միութեան դէմ: Պաշտպանելու համար Միջին Արեւելքի քարիւղ արտադրող հողամասերը՝ բոլշեւիկեան հաւանական յարձակման մը դէմ:

Ժամանակին Մեծն Բրիտանիոյ կառավարութիւնը օսմանեան կայսրութեան հողամասերուն վրայ եւ Պարսկաստանի մէջ միջոցներ ձեռք կ՛առնէր ապահովելու համար Հնդկաստանի ճամբան, մանաւանդ սանձելու համար ռուսական կայսրութեան ախորժակները:

Երբ 1878 Յուլիս 4ին Պոլսոյ մէջ Թուրք կառավարութեան հետ գաղտնի դաշնագիր մը կնքելով կ՛իւրացնէր Կիպրոս կղզին, Անգլիա յանձն կ՛առնէր ապահովել Օսմ. կայսրութեան հողային ամբողջութիւնը եւ պաշտպանել զայն ռուսական նոր յարձակումներու դէմ — Պաթումէն, Կարսէն ու Արտահանէն դէպի հարաւ:

Հիմա Հնդկաստանի ճամբան ապահովելու հարց չկայ այլեւս: Հնդկաստան անկախ պետութիւն է՝ ինչպէս անոր իսլամական մասը՝ Փաքիստան:

Ուրիշ պատճառ կայ այժմ այդ հողամասերով հետաքրքրուելու համար: Քարիւղը:

Յատկանշական է, որ Պաղտատի Ուխտին նախաձեռնարկ եղաւ Անգլիա, որ ընդարձակ շահեր ունի Իրանի եւ Իրաքի քարիւղի արդիւնաբերութեան մէջ:

Պաղտատի Ուխտին կ՛անդամակցէին՝ բացի Անգլիայէն՝ Թուրքիա, Իրան, Փաքիստան եւ Իրաք, — մէկ քրիստոնեայ եւ չորս իսլամ պետութիւններ:

1958 Յուլիս 14ի յեղափոխութենէն վերջ Իրաք հրաժարեցաւ Պաղտատի Ուխտէն: Այդ պատճառաւ ալ այս վերջինը անուն փոխելով այժմ կը կոչուի Սէնթրըլ Թրիթի Օրկէնիզէյշըն (Կեդրոնական դաշնագրի կազմակերպութիւն), կրճատեալ ձեւով Սէնթօ: Ծանրութեան կեդրոնն ալ Պաղտատէն փոխադրուեցաւ Անգարա:

Ամերիկեան կառավարութիւնը առանց պաշտօնապէս մաս կազմելու այս Ուխտին նիւթապէս կ՛օժանդակէ անոր ձեռնարկներուն: Իր պատուիրակները իբրև խորհրդական ներկայ կ՛ըլլան անոր ժողովներուն: Տարակոյս չկայ որ Միացեալ Նահանգներն ալ մեծապէս շահագրգռուած են Մերձաւոր Արեւելքի քարիւղով, Իրանէն մինչեւ Սէուտի Արաբիա:

Սակայն ամէնէն աւելի Թուրքիա եւ Իրան կը հետաքրքրուին «Սէնթո»յով, իբրեւ անմիջական սահմանակից Խորհրդային Միութեան:

Այս Ուխտը կերպով մը կը փոխարինէ Սաատապատի դաշինքը, որ կնքուած էր երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ Թուրքիոյ, Իրաքի, Իրանի եւ Աֆղանիստանի միջեւ, միշտ նկատի ունենալով խորհրդային վտանգը:

Սաատապատի Ուխտը շատոնց լուծուած է, առանց որեւէ օգուտ ապահովելու ուխտակիցներուն:

Թուրքիոյ սահմանները ապահովելու հարցը կենսական էր դարձած մանաւանդ այն օրերուն, երբ Կիպրոսի խնդրին պատճառաւ մեռեալ տառի էր վերածուած Պալքանեան Ուխտը (Թուրքիա — Յունաստան — Եուկոսլաւիա):

Ապագան ցոյց պիտի տայ թէ Թուրքիա ի՞նչ օգուտ պիտի տեսնէ «Սենթոյէն», որուն հակառակ են արաբական բոլոր պետութիւնները՝ սկիզբէն մինչեւ այսօր:

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԷՆ ՆԵՐՍ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ՝ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՅԱՆՆԵՐ Կ՛ՈՒԶԷ ՀԱՍՏԱՏԵԼ՝ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Գաղտնի խօսակցութիւններ որ ժամանակէ մը ի վեր տեղի կ՛ունենային մէկ կողմէ Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ միւս կողմէ Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Տանըմարքայի եւ վերջերս ալ Սպանիոյ հետ, նը պատակ ունէին գերմանական զինուորական կայաններու հաստատումը, վերոյիշեալ երկիրներուն մէջ:

Արդարեւ՝ ինչպէս դիտել կուտան Ատլանտեան Ուխտի զինուորական հարցերու մասնագէտները, Գերմանները պէտք ունին «տարածուն» եւ «պատերազմական գօտիէն» հեռու պահեստի կայաններու: Ներկայիս՝ երբ հեռավար հրթիռներ եւ ձայնի արագութիւնը անցնող օդանաւեր քանի մը վայրկեանի մէջ կրնան մի քանի հազար քլմ. Տարածութիւններ կտրել, զինուորական գործնական անհրաժեշտութիւն մըն է, որ պահեստի կեդրոնները (հիւլէական հրթիռներ, ռումբեր, ռատարի հաստատութիւններ, հիւանդանոցներ եւայլն) գտնուին կարելի եղածին չափ հեռու եւ ապահով վայրերու մէջ: «Շարժելու եւ ժամանակ ունենալու» ռազմավարութիւն, ինչպէս կ՛ըսեն զինուորական մասնագէտները:

Անպաշտօն բերաններ կը հաստատեն թէ արդէն իսկ համաձայնութիւններ կընքուած են Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ հետ: Արեւմտեան Գերմանիոյ պաշտպանութեան նախարարը, քաջալերուած ձեռք ձգած յաջողութիւններէն, Սպանիա իր վերջին այցելութենէն օգտուելով փափաքած է որ նման կայաններ հիմնուին նաեւ Իպերիայի թերակղզիին վրայ եւս: Սպանիա սակայն, մաս չի կազմեր Ատլանտեան Ուխտին, մնաց որ յանձին Ֆրանքոյի Եւրոպայի Ֆաշական վերջին պետութիւնը կը նկատուի: Ատլանտեան Ուխտի մաս կազմող երկիրներէն շատեր —Անգլիա եւ Սկանտինաւեան երկիրներ— գէշ աչքով կը դիտեն՝ Ֆրանքօն, որով իրենց տեսակէտով Արեւմտեան Գերմանիան «անհեռատես» եւ «վրդովեցուցիչ» քայլ մըն է որ կ՛առնէ առաջարկելով Ֆրանքոյին որ իր երկրին մէջ հաստատուին Գերմանական զինուորական պահեստանոցներ եւ օդանաւային կայաններ: Գերման պաշտպանութեան նախարարը թէեւ կէս — բերան ընդունած է թէ նման խօսակցութիւններ տեղի ունեցած են, սակայն կը հերքէ համաձայնութեան մը կամ «դաշնակցութեան» մը գոյութիւնը: Պաշտպանութեան նախարար՝ Շթրաուսի կարծիքով՝ վերջին հաշուով Ատլ. Ուխտի անդամ երկիրները պէտք է նկատի առնեն Սպանիոյ աշխարհագրական նը պաստաւոր դիրքը եւ ընդունին այս վերջինը Ուխտէն ներս:

Մասնաւորապէս Անգլիա խստիւ կը հակառակի: Լոնտոնի թերթերը մեծ խորագիրներով կը ձաղկեն Գերման եւ ըՍպանական համաձայնագրի մը ստորագրութեան միտքը: «Ատընաուրը — Ֆրանքօ համաձայնութիւնը կը վշտացնէ Արեւմուտքը» (Տէյլի Էքսփրէս): «Տքթ. Ատընաուրը կը զայրացնէ Ատլանտեան Ուխտի երկիրները» (Տէյլի Մէյլ): Ահա քանի մը խորագիրներ, որոնք յստակ գաղափար մը կուտան բովանդակութեանց մասին: Ուոշինկթընկըխուսափիմիջամուխ ըլլալէ հարցի մը, որ ինչպէս կը յայտարարէ պաշտօնական բանբեր մը «Պոնի իրաւասութեան սահմաններուն մէջ կ՛իյնայ»: Միացեալ Նահանգները կը կարծեն թէ ժամանակը հասունցած է Սպանիան եւս ընդունելու Ատլանտեան Ուխտէն ներս, սակայն, կը խուսափին այս մասին բացէ ի բաց արտայայտուելէ: Ամերիկեան զինուորական հինգ կայաններ արդէն իսկ գոյութիւն ունին երկրին մէջ:

Յամենայն դէպս, սկզբունքի խնդիր նկատուող եւ սակայն Գերմանիոյ համար խիստ կարեւորութիւն ներկայացնող այս հարցը անշուշտ թէ պիտի կարգադրուի:

Արեւմուտքը պէտք է միակամ ներկայանայ Ապրիլին գումարուելիք վերին ժողովին:

"ՇՈՓԷՆԻ ՏԱՐՈՒԱՆ" ԲԱՑՈՒՄԸ

Վարշաւայի համանուագի պաշտօնական ելոյթովը, զոր կը ղեկավարէ Ու. Ռովիքի եւ Ա. Ռիւպինշթայն կատարուեցաւ «Շոփէնի տարուան» բացումը Լեհաստանի մէջ:

Լեհ ժողովուրդը մեծ երաժշտին 150 ամեակը կը տօնէ կրօնական կատարեալ երկիւղածութեամբ մը: Արդարեւ Լեհերը մեծ գուրգուրանքով եւ հպարտութեամբ կը յիշեն տաղանդաւոր իրենց ցեղակիցը: Սէրը, — կ՛ըսեն — մարդիկ չափազանցութիւներու կը մղէ: Այսպէս ալ Լեհ ձայնասփիւռը շաբաթներէ ի վեր, եւ օրն ի բուն կը ձայնասփռէ Շոփէնի նուագները, այնքան որ օտար ունկնդիրի մը վրայ միապաղաղ տպաւորութիւն մը կը ձգէ:

Միջազգային քաղաքական դէմքերը, երբ կ՛ուզեն հաճելի երեւալ Լեհ պետական մարդոց աչքին, ու միեւնոյն ատեն երբ չեն ուզեր իյնալ քաղաքական վտանգաւոր խօսակցութիւններու մէջ, կը դիմեն Շոփէնին եւ իր երաժշտութեանը: Մ. Նահանգներու փոխ — նախագահը, Նիքսըն, Լեհաստան իր վերջին այցելութեան, նոյն թաքթիքը օգտագործեց, թէեւ նախարարաց խորհուրդի նախագահը, Սթրանքիեվիչ չվարանեցաւ յայտարարել. «Հիթլերական Գերմանիան արգիլեց Շոփէնի երաժշտութեան ունկնդրութիւնը, այն առարկութեամբ թէ վարդերու մէջ հրետանի մը թագնուած է»: Իր կարգին, գրագէտ Լ. Քրիւքչովսկի կը գրէ, «Իրողութիւն է թէ տասնեակ տարիներէ ի վեր, Շոփէնի երաժշտութիւնը խթանեց լեհ ժողովուրդին ազգային ոգին, միեւնոյն ատեն ներշնչեց անոր ազատութեան սէրը»:

Սակայն, Լեհացին պէտք չունի յետին միտքերու, որպէսզի սիրէ կամ գնահատէ իր մեծ երաժիշտը, որուն մարմինը թէեւ ամփոփուած կը մնայ Փէռ Լաշէզի գերեզմանատունը, սակայն իր թրթռուն սիրտը կը գտնուի Վարշաւայի Սուրբ Խաչ եկեղեցւոյն մէջ:

Շոփէնի նուիրուած սոյն հանդիսութիւներուն իր կարեւոր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Ֆրանսա: Արդարեւ՝ Կոմսուհի Թիպօ տը Շամպիւր, աբբահայր՝ Ֆ. տը Նիս եւ Փրոֆ. Ժաքօ կարեւոր նպաստ մը բերին երաժիշտին նուիրուած երեկոներուն: Ժ. Շայէի վերապահուեցաւ պատիւը գնահատելու Շոփէնի երաժշտական ներդաշնակութեան զարդացումը»: Ուշադրութեան արժանի կէտ մը. — Յիշեալ երեկոները տեղի ունեցան Արեւմտեան ըմբռնումներուն համապատասխան, այսինքն զերծ խորհրդային երկիրներուն մօտ սովորութիւն դարձած ծանօթ ընկերային եւ քաղաքական վարդապետական տեսութիւններէն:

Ֆրանսան իր արժանի տեղը ունի նաեւ Շոփէնի երաժշտութեան նուիրուած վեցերորդ մրցումներուն մէջ: Արդարեւ քննիչ յանձնախումբին մաս կը կազմեն Տիկին Ն. Պուլոնժէր, Ժ. Ֆէվրիէ եւ Մարքիզ տը Կոնտօ-Պիրոն: Սոյն մրցումին պիտի մասնակցին 32 երկիրներէ եկած 87 դաշնակահարներ: Վերջապէս Ֆրանսական կարեւոր թանգարաններ (Լուվր, Վերսայլ, Քարնավայէլի) Վարշաւայի մէջ ցուցադրուելու նպատակով փոխանցած են Շոփէնի Ֆրանսա բնակութեան վերաբերող պաստառներ:

ԻՐԱՊԱՇՏ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՆԱԽՕՐԷԻՆ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ.— «Կը գիտակցինք մեր պարտաւորութեանց»

★

Բարեկենդանի խանդավառ տրամադրութիւններով Ռիօ հասած եւ համաժողովրդական ջերմ եւ անվերապահ զգացումներով ընդունուած է նախագահ Այզընհաուրը: Արդարեւ՝ բազմահազար Պրազիլիացիներ օդակայանէն մինչեւ խորհրդարանին շէնքը ծափերով եւ խանդավառ բացագանչութիւններով դիմաւորած են Միացեալ Նահանգներու նախագահը: Պրազիլիական խորհրդարանին մէջ, նախագահը խիստ ազդարարութիւն մը ուղղած է բոլոր անոնց, որոնք «ներքին յեղաշրջում մը կազմակերպելով կամ անմիջական միջամտութիւն մը փորձելով՝ կ՛աշխատին տապալել Լատին Ամերիկայի երկիրներէն որեւէ մէկուն օրինաւոր կառավարութիւնը: «Նման պարագաներու մէջ, կ՛աւելցնէ Այզընհաուրը, պիտի զգացնենք մեր ներկայութիւնը: Կը գիտակցինք մեր պարտաւորութիւններուն վրայ և կը յայտարարենք թէ լքումի քաղաքականութիւն մը չէ որ ընտրած ենք»:

Անդրադառնալով Պրազիլիա եւ Մ. Նահանգներու միացեալ զեկոյցին տուն տըւող միտքերուն՝ նախագահը ըսաւ. — Ներկայիս երկուքուկէս միլիառ տոլարի արժողութեամբ վարկեր բացուած են Պրազիլոյ: Մեր պատմութեան ընթացքին, եղան վայրկեաններ՝ երբ մենք եւս ստիպուեցանք փոխ — դրամ ուզել, յետագային վճարելու պայմանաւ»: Այս առթիւ նախագահը հաղորդեց թէ մօտ ատենէն պիտի գումարուի «իններու կոմիտէին խորհրդաժողովը» (Լատին Ամերիկայի Պիւրօ), «քննելու համար թէ գործնական ի՞նչ միջոցներով պիտի իրագործուին երկու երկրամասերու տնտեսական եւ առեւտրական կապերը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ Ֆրանսա այցելելու նը պատակով, Զօր. տը Կոլ Կայաք մեկնեցաւ: Յաջորդաբար պիտի այցելէ Թառն, Օտ, Կարտ եւ Էրօ նահանգները: Կանգ պիտի առնէ շուրջ յիսուն գիւղերու եւ քաղաքներու մէջ: Նախագահը չորս օրուան մէջ պիտի կտրէ հազար քլմ.: Վեց նախարարներ կ՛ընկերանան նախագահին:

ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ, պտուղներու եւ արմտիքներու նոր սակագիներ որոշած է նշանակել Նախարարաց Խորհուրդը:

ՍԷՆԵԻ, Իտալիոյ վարչապետը եւ իր գլխաւորած կառավարութիւնը հրաժարեցաւ: Ինչպէս գրած էինք՝ ատենէ մը ի վեր կուսակցական ներքին տարակարծութիւններու պատճառով կը նախատեսնուէր այս հրաժարումը:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ գաղտնի սպասարկութեան ուժերը երեւան հանած եւ ձերբակալած են ԷՖ Էլ Էնի ղեկավարներ եւ Ֆրանսացիներ, որոնք կը գործակցէին այս վերջիններուն հետ: Լիոնի եւ Փարիզի մէջ հինգ ահաբեկիչ ոճրագործներու հանդէպ արձակուած մահուան վճիռը գործադրուեցաւ:

ԹԻՖԼԻՍ հասած է Շապան — Տելմասի գլխաւորած երեսփոխաններու խումբը որ շարաթէ մը ի վեր կ՛այցելէ Խ. Միութիւն: Ֆրանսացիները այցելած են Սիոնի մայր տաճառը եւ Պ. Բագրատունիի նշանաւոր գերեզմանը:

«ԿԱՐԾԻՔՆԵՐՈՒ ամբողջական ներդաշնակութիւն մը կը տիրէ միջազգային հարցերու շուրջ, Խրուշչեւի եւ Ինտոնեզիոյ նախագահին միջեւ» կը գրեն Պալի մեկնած արեւմտեան թղթակիցները:

ԹԱՐԳՄԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

Հայ թարգմանական գրականութիւնը վերջին քառասնամեակին տեւական նահանջի մէջ է, դժբախտաբար :

Ո՞վ պիտի ուրանար, թէ թարգմանական գրականութիւնը անբաժանելի մասը կը կազմէ ազգային մշակոյթի մը, եթէ այս վերջինը կ'ուզէ շփման մէջ մնալ իր սամաններէն դուրս յայտնուող արժէքներուն հետ: Այսպէս է, որ տակաւին 50–100 տարի առաջ, երբ հայ գրականութիւնը նորանոր բարձունքներու կը հասնէր աշխարհաբարի մշակումին առընթեր, Հայութեան զոյգ հատուածներու կեդրոններուն մէջ, Պոլիս եւ Թիֆլիս, եւ մանաւանդ Մխիթարեան վանքերուն մէջ, կատարուած են կոթողական այնպիսի թարգմանութիւններ, որոնք մեծ փայլ մը կ'աւելցնեն մեր արդի գրականութեան վրայ: Արդարեւ, առանց Հոմերոսի, Վիրգիլիոսի, Շէյքսփիրի, Կէօթէի, Թոլսթոյի, Տոսթոյեւսքիի, Հիւկոյի, Տիւմայի եւ շարք մը այլ տիտաններու գործերուն թարգմանութեան, հայ գրականութիւնը կարեւոր պարապով մը պիտի ներկայանար այսօր : Յետ — եղեռնեան շրջանին՝ կացութիւնը հիմնովին շրջուած պատկեր մը կը պարզէ՝ ի վնաս մեր գրականութեան, ինչպէս ազգային, նոյնպէս եւ մանաւանդ միջազգային գրականութեան առընչութեամբ :

Եթէ չհաշուենք մատի վրայ համրուող իրապէս արժէքաւոր գործերը, պիտի ըսենք անվարան թէ մենք, հիմա, առնուազն յիսուն տարի ետ մնացած ենք միջազգային գրական արժէքները ճանչնալու եւ գնահատելու մեր ճաշակին մէջ : Հակառակ այն իրողութեան՝ որ համեմատաբար շատ աւելի հնարաւորութիւն ունէինք օտար ժողովուրդներու հետ շփում պահելու, եւ բաւական լայն միջոցներ՝ ճանչնալու եւ ճանչցուելու համար, դարձեալ լուրջ բան մը չենք ըրած այս ուղղութեամբ : Բարեբախտաբար, Հայաստանի մէջ այժմ շատ աւելի քաջալերական եւ փայլուն է թարգմանական գրականութեան պարզած պատկերը: Փոյթ չէ թէ որոշ չափով ֆարոզչական, բայց այնտեղ՝ մինչեւ հիմա կատարուած աշխատանքը գովելի է միշտ, որովհետեւ արտասահմանի մէջ մեր կատարածը ... գրեթէ ոչինչ է :

Տեղը եւ ժամանակը չէ, հիմա, այս տխուր խնդիրը քննելու: Այլապէս քանի մը պատկերազարդ օրինակներով դիւրաւ կարելի է հաստատել թէ ինչ ողբալի մակարդակի հասած է արտասահմանի մէջ մեր թարգմանական գործը :

Թարգմանական գրականութիւն ըսելով՝ պէտք չէ հասկնալ միայն օտար լեզուով գրուած գործերը հայերէնի թարգմանել: Այսպէս էր՝ տարիներ առաջ : Հիմա, ժողովուրդները շատ աւելի մօտեցած են իրարու, արդի պայմաններու բերմամբ: Ուրեմն պէտք է նաեւ սեփական մեր արժէքները օտարին ճանչցնելու գործին լծուինք: Այս մարզին մէջ, եթէ չեմ սխալիր, արդի Հայաստանի մէջ հսկայական աշխատանք կը կատարուի՝ հայ գրականութիւնը թարգմանելով չինարէնէն մինչեւ չեխերէնի :

Իսկ ի՞նչ կատարած ենք մենք, արտասամանի մէջ: Դարձեալ գրեթէ ոչինչ : Մեր գրական արժէքներու մասին օտարները շատ քիչ բան լսած են(*), իսկ բացասական կողմերու մասին... ամէն բան գիտեն, որովհետեւ մեր մէջ մարդիկ կան, որոնք մեր աղտոտ լաթերը մինչեւ օտար պաշտօնատուները տանելու չափ ստորնացած են :

Ահա՝ ճշմարիտ ողբերգութիւնը :

Միջին Արեւելքի մէջ, մէկ երկու մարդիկ գտնուեցան մինչեւ հիմա, որոնք իրենց սեփական միջոցներով, արաբերէն լեզուի թարգմանեցին հայ գրագէտներու գործերը: Չեմ գիտեր, թէ ինչ յաջողութիւն ունեցան անոնք: Բայց կարելի է ըսել թէ հոն ալ կեցան, քանի որ շատոնց չենք լսեր նոր հրատարակութիւններու մասին :

Այս պայմաններուն մէջ, Սարգիս Աշճեանի «Հայկական 33 Մեծ Պատմուածքներ»ու անգլերէն թարգմանութիւնը յանդգնութեան համազօր է :

Աշճեան վաստակաւոր ուսուցիչ մըն է, եւ եթէ իր հմտութեամբ կարող է, քսակով ... անկարող ըլլալու է, այսպիսի մեծարժէք հատոր մը հրապարակ հանելու :

Ինծի եւ թերեւս նաեւ շատերու համար հաճելի անակնկալ մը եղաւ Աշճեանի գործը, որ կը պարփակէ երեսունեւերեք հայ տաղանդաւոր գրագէտներու պատմուածքները (վեցը՝ նահատակ): Պէտք է ըսել թէ նիւթերու ընտրութիւնը կատարուած է մեծ խնամքով, եւ, բացի մէկ թէ երկու հատէն, կարելի է անվարան ըսել թէ անոնք միջազգային չափանիշով արժէքաւոր պատմուածքներ են: Արդարեւ, Համաստեղի « Կապոյտ Ուլունքը», Անանեանի «Անձնասպանութիւնը», Նարդունիի «Բաբելոնի Աշտարակը», Տարօնեանի «Թողութիւնը », Ահարոնեանի « Դատաստանը», Արամ Հայկազի «Ընկերվարութիւնը», Զօհրապի «Քոյր Էմիլինը», Զարդարեանի «Եօթը Երգիչները», Կ. Զարեանի «Հայրենադարձը» մէյմէկ գոհարներ են գեղարուեստական գրականութեան մէջ: Անշուշտ կարելի չէ սպասել՝ որ 33 կտորներն ալ հաւասար արժէք ներկայացնեն : Մանաւանդ որքան ընտրութեան, նոյնքան եւ ճաշակի խնդիր է կարճ պատմուածք մը գնահատելու ձիրքը: Ամէն պարագայի տակ, կրնանք անվերապահ գնահատանք յայտնել թարգմանիչին՝ որ կրցեր է այնքան գեղեցիկ կտորներ քով քովի բերել՝ անգլերէնի թարգմանելով զանոնք: Մանաւանդ երբ կարենանք ըմբռնել, թէ ինչ ըսել է գեղարուեստական կտոր մը հարազատօրէն թարգմանելը, բան մը՝ որ երբեմն աւելի դժուար է, քան ուղղակի բնագիրը պատրաստելը՝ նկատի ունենալով անգլերէն լեզուի խաղերը :

Այսուհանդերձ կարելի չէ ըսել թէ Աշճեանին գործը բացարձակապէս զերծ կը մնայ թերութիւններէ : Դժբախտաբար, սպրդած են քանի մը ցայտուն լեզուական սխալներ, որոնք ակամայ ստուեր կրնան ձգել այնքան արժէքաւոր այս հատորին վրայ : Այս դիտողութիւնը կ'ընենք հարկադրաբար, որպէսզի թարգմանիչը զգուշանայ նոյն սխալները կրկնելէ՝ իր առաջադրած գործերուն մէջ :

Սարգիս Աշճեան կատարած է իր պարտականութիւնը, անշուշտ որոշ զոհողութիւններ ստանձնելով: Ի՞նչ պիտի ընէ, հիմա, հայ ընթերցող հասարակութիւնը՝ այս գործը տարածելու համար: Գրքի մը ճակատագիրը մեծ մասամբ կախուած է ընթերցողին վերաբերումէն: Նկատելով որ մեր մէջ համեմատաբար քիչ կը գտնուին անգլերէն գիտցողները, ընթերցասէր ոեւէ մէկը — անգլերէն գիտնայ կամ ոչ — կրնայ գնել զայն, գէթ նուէր ընելու համար անգլիախօս իր բարեկամներուն :

Մեր արժէքները օտարներուն ներկայացնելու լաւագոյն միջոցներէն մէկը այս պէտք է ըլլայ : Բ. Ա.

(*) Մեծապէս գնահատելի է «Հայրենիք » ամսագրի ֆոյր հրատարակութիւնը՝ «Թիր Արմինիրն Բրվիու», որ Միացեալ Նահանգներու մտաւորական շրջանակներուն մէջ տարիներէ ի վեր լայն ընդունելութիւն գտած է :

ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐԸ Ժ-ԺԸ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

Ռուս – հայկական մշակութային կապերի սկզբնական ժամանակաշրջանը, որը մասամբ արտացոլուել է ռուսական գրաւոր յուշարձանների մէջ, գալիս է շատ վաղ ժամանակներից :

Ռուս տարեգիրների համար Հայաստանը անյայտ մի երկիր չէր: Այսպէս, ռուսական տարեգրութեան մէջ յիշատակւում է Մեծ եւ Փոքր Հայքը՝ յաբեթական ցեղերով բնակուած այլ երկրների թւում:

Տարեգրութեանց մէջ խօսւում է նաեւ Արարատեան լեռների եւ Հայաստանի մասին, որպէս միանգամայն որոշակի աշխարհագրական մեծ երկրի մասին, որը հանդիսացել է քրիստոնէական աշխարհի ծայրագոյն սահմանը :

Ցանկանալով Հայաստանի մասին գաղափար տալ, ռուս տարեգիրները դիմում էին «Արարատեան լեռներ»ի պատկերին, որի հետ էր կապւում աստուածաշնչական ջրհեղեղի եւ Նոյի Տապանի Արարատ լերան գագաթին հանգչելու պատմութիւնը:

Ռուսաստանում քրիստոնէութեան որպէս պետական կրօն հաստատումից յետոյ (Ժ. դար) ռուս հայկական մշակութային կապերը սկսեցին ամրապնդուել եւ նկատելի կերպով զարգանալ եւ արտայայտուել ամէնից առաջ եկեղեցական կեանքի ոլորտներում, յատկապէս ռուս սրբերի Հայաստանում եւ հայ սրբերի Ռուսաստանում պաշտամունքի կազմակերպման մէջ, ինչպէս նաեւ եկեղեցական շինարարութեան մէջ :

Ռուսական տարեգրութեան մէջ (արեւմտառուսական խմբագրութեամբ) պատմւում է Հայաստանի քրիստոնէացման մասին, որն իր հիմնական գծերով համընկնում է հայկական պատմական գրականութեան ազգային աղբիւրների հետ, որը յայտնի է Ագաթանգեղոսի «Պատմութիւն»ից : Ըստ ռուսական տարեգրութեան՝ Գրիգոր Լուսաւորիչը հանգիստ եւ արիաբար տանում է այն սարսափելի տանջանքներն ու չարչարանքները, որոնց ենթարկում է նրան հեթանոս Տրդատ թագաւորը: Եւ վերջապէս, թագաւորի հրամանով Գրիգորը գցւում է Խոր Վիրապի մէջ, որը լի էր օձերով եւ կարիճներով: Տասնըհինգ տարի Գրիգորը մընում է այդ վիրապում: Նա կերակրւում էր այն սննդով, որ իրեն հասցնում էր այրի մի կին : Աստուծոյ զայրոյթը պատժեց Տրդատին, նա դարձաւ վայրի խոզ՝ վարազ: Սարսափը տիրեց ամբողջ Հայաստանում : Այն ժամանակ Տրդատի քոյր Խոսրովիդուխտը գաղտնի տեսիլք է տեսնում այն մասին, որ միայն Գրիգորը կարող է փրկել Տրդատին: Գրիգորը դուրս է բերւում վիրապից եւ նրա աղօթքներից Տրդատը նորից մարդկային կերպարանք է ստանում : Տրդատն ընդունում է քրիստոնէութիւնը եւ նրա հետ միասին սրբազան լոյսով լուսաւորւում է ողջ Հայաստանը :

Գրիգոր Լուսաւորչի անունը, որպէս Մեծ Հայքի եպիսկոպոսի, խոր յարգանք էր վայելում հին Ռուսաստանում: Ուղղափառ օրացոյցով Սեպտեմբերի 30ին Ռուսական եկեղեցին տօնում է Մեծ Հայքի եպիսկոպոս, սուրբ նահատակ Գրիգորի յիշատակը: Նովկորոտ քաղաքի Սպաս-Ներեդիցէ եկեղեցում մինչեւ վերջին ժամանակներս պահպանւում էին Ս. Գրիգորի եւ Ս. Հռիփսիմէի որմնանկարները: Այդ վկայում է այն մասին, որ ռուսական եկեղեցին բազում դարերի ընթացքում ոչ միայն պահպանել է Հայաստանի Լուսաւորիչ Գրիգորի յիշատակը, այլեւ լայն կերպով տարածում էր նրա անունը:

Ռուս տարեգիրները Հայաստանի եւ Հայերի մասին խօսում են պատմական փաստերով եւ տեղեկութիւններով: Տարեգրութիւնից իմանում ենք, որ 1346 թուականին Հայաստանում սոսկալի սով է եղել, այնքան մարդ է մեռել, որ տարեգրի ասելով «թաղող չկար»: Հայաստանը յիշատակւում է 1385 թուականին Լենկ Թիմուրի կամ Թիմուրլենկի կողմից նուաճուած երկրների թւում : Հայերի մասին խօսւում է նաեւ 1380 թուականի Մամայի արշաւանքի կապակցութեամբ :

ԺԳ. դարի երկրորդ կէսին առեւտրով զբաղուող Հայերի հետ Վոլկա գետի ափին հանդիպման մասին պատմում են այն ժամանակուայ տարեգրական պատմութիւնները: Ռուսական տարեգրութեանց մէջ պատմւում է նաեւ մեր թուագրութիւնից առաջ Հայաստանում տեղի ունեցած իրադարձութիւնների մասին, հայ հռոմէական պատերազմի մասին, Տիգրան Մեծի (Բ.) յաղթանակների եւ պարտութեան մասին :

Այս իրադարձութիւնները շարադրելիս, ռուսական ժամանակագրութեան հեղինակը, յամենայն հաւանականութեամբ, օգտուել է բիւզանդական սկզբնաղբիւրներից :

Ոչ մի նորութիւն նա չի հաղորդում եւ յայտնի տեղեկութիւնները չի լրացնում նոր մանրամասնութիւններով: Այնուամենայնիւ հետաքրքրական է անշուշտ այն փաստը, որ հեղինակը լռութեամբ չի անցել այդ իրադարձութիւնների կողքով, այլ անհրաժեշտ է համարել մտցնել դրանք իր տարեգրութեան մէջ :

Վլատիմիր Սվեատոսլավիչի օրօք Ռուսաստանում քրիստոնէութիւնն ընդունելուց յետոյ, Հայերի կապերը Կիեւի պետութեան հետ աւելի են ամրապնդում : Կասկած չի կարող յարուցել, դեռ եւս թաթարական արշաւանքից առաջ, հայկական գաղութների գոյութիւնը հին Ռուսաստանում :

Կարամզինը իր «Ռուս պետութեան պատմութեան» մէջ, խօսելով Կիեւում ապրող այլազգիների մասին, նրանց թուում յիշում է նաեւ Հայերին :

ԺԱ. դարում Պեչերեան վանքի նոթերում պատմւում է մի այլ բժշկի մասին, «որի նման հմուտ դեռ եւս չի եղել բժշկութեան մէջ, հիւանդին տեսնելիս՝ նա կ'ասէր բուժուելու է թէ ոչ: Եւ եթէ մեռնելու է, ապա նրան նա չէր խնամի : Ստոյգ կ'որոշէր նրա մահուան օրն ու ժամը, եւ երբեք չէր պատահել, որ նա սխալուէր»: Հայ հմուտ բժշկի օգնութեանն էր դիմում նաեւ Վլատիմիր Մոնոմախ կայսրը :

Բժիշկ Լեւոն Յովհաննիսեանը իր «Բժշկութեան պատմութիւնը Հայաստանում» աշխատութեան մէջ ենթադրում է, որ վերոյիշեալ հայ բժիշկը միակը չէր Կիեւում, այլ կային ուրիշ հայ բժիշկներ եւս: Հետաքրքրական է նաեւ, որ վերոյիշեալ նոթերում հայ բժիշկը անուանւում է ոչ քրիստոնեայ, որ ճիշդ չէ անշուշտ : Դրա պատճառը հետեւեալն է. — Վաղ միջնադարում ռուս եկեղեցականները աշխոյժ պայքար էին մղում քրիստոնէական հաւատի այլ մեկնաբանութիւնների, հերետիկոսների եւ հերետիկոսութիւնների դէմ, այդ թւում նաեւ հայկական «հերետիկոսութեան » դէմ : Այդ նկատւում է նաեւ ԺԲ. – ԺԳ. դարերում, եւ աւելի ուշ ԺԷ. դարի տարեգրութիւնների մէջ Հայերը «այլադաւան » են համարւում :

Սակայն չի կարելի նոյնացնել ռուսական պաշտօնական եկեղեցու դիրքը Ռուսների իրական վերաբերմունքի հետ դէպի Հայերը :

Կրօնական սուր պայքարի շրջանում չափազանց հետաքրքիր է այն փաստը, որ ռուս նշանաւոր Ավակում քահանայի ամէնէն եռանդուն պաշտպանը եղել է մի հայ քարոզիչ, «մի քահանայ Հայերից », Իոսիֆ Իստոմին անունով :

Դեռ եւս անցեալ դարի վերջերին գիտնականները ուշադրութիւն են դարձրել ռուս –հայկական բանահիւսական կապերի վրայ: Յատկապէս Գ. Ա. Սալաթեանցի կողմից նշուել են ընդհանուր գծերը՝ ռուսական դիւցազնական էպոսի եւ հայկական «Սասունցի Դաւիթ» դիւցազնավէպի միջեւ :

« Ասք Բովա Կորոբեւիչի մասին » ռուսական ժողովրդական ստեղծագործութեան մէջ խօսւում է Օրմենական կամ Արմենական (հայկական) թագաւորութեան մասին, որը կոչուած է Զենլեւիա: Դժուար է խօսել այս ասքի հէքեաթային նիւթի պատմական հիմքի մասին, այնուամենայնիւ Փրոֆ. Լ. Մ. Մելիքսէթ-Բէկի ենթադրութեամբ, խօսքն այստեղ հայկական Կիլիկեան թագաւորութեան մասին է :

Ռուսաց լեզուի եւ գրականութեան մասին առաջին անգամ հայ գրականութեան մէջ յիշատակւում է ԺԲ. – ԺԳ. դարերում, «Ոսկեփորիկ» գրական յուշարձանում : Նշանաւոր բանասէր հայագէտ Մ. Էմինի ուսումնասիրութիւնների շնորհիւ դեռ ԺԹ. դարի վերջում, հաստատուեց Հայերի եւ Ռուսաստանի միջեւ գիտական շփման ամէնէն վաղ փաստը : Դա ռուսական «Պորիսի եւ Գլիբի մասին» ասքի հայկական փոխադրութիւնն է, որը հայերէն կոչուած է «Ասք սուրբ Ռոմանոսի եւ Դաւթի մասին»: Այդ գրական յուշարձանը թուագրուած է ԺԳ. եւ մտնում է « Վարք Սրբոց »ի («Յայսմաւուրք»ի) մէջ :

(1 Շար.) Կ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՔԵԹԵՒԱՆ ԱՐԱՄԵԱՆՑ

Համաշխարհային թատրոնի բոլոր մեծ հեղինակները իրենց ստեղծած տիպարներուն համար ունեցած են մասնագէտ-մեկնարկողներ :

Շէյքսպիրեան կը կոչուին բոլոր այն դերասանները, որոնք իրենց մասնագիտութիւնը դարձուցած են Մեծ Անգլիացիին կոթողած տիպարները մեկնաբանել: Մոլիէրի, Ռասինի, Քորնէյի եւ կամ այլ միջազգային հանճարեղ հեղինակներու համար պարագան նոյնն է եղած :

Օրինակ՝ Անգլիացիներէն՝ Իրվինկ, Մեքրեդի, Քին, Իտալացիներէն՝ Ռոսի, Սալվինի, Ռուճիէրի, Ռուսերէն՝ Քաչալով եւ Հայերէն՝ Ադամեան եւ աւելի ուշ եւ մեր օրերուն՝ Վահրամ Փափազեան, եղած են մասնագէտներ Շէյքսպիրեան տիպարներու :

Հայ թատերագիրներէն Գաբրիէլ Սունդուկեանին է վիճակած իր ստեղծած տիպարներուն մասնագէտ մեկնարկողներ ունենալու պատիւը :

Այս հանճարեղ հեղինակին հրապարակ

ԱԿՎՃՆՈ ՂՎԺՈՅՎՄՈՈ

ՎԱՅԱԺՎՉ ՂՈՈՒ

ՅՈՎՍՅՍՆՍՈ

Գ.

— Չոտոշ, Տատոյ, Տատոյ, փոտոշ, Տատոշ, Կոչոտ, Տատոշ, Տատոշ, Տատոշ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վիէննի մէջ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Ազի կոմիտէին կողմէ , Փետրուար 28ի կիրակին , կէսօրէ վերջ , ժամը երեքին , Օհանջեանեան սրահին մէջ :

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը հրաւիրուին Վիէննի եւ շրջանի Հայութիւնը :

Յ. Գ.— Բանախօսութենէն վերջ ընկերական ընդհ. ժողով :

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կարտանէն Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գի – նոսեան իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Ստեփան Քո– բոյեանի (Տէսին) եւ պարագաններուն, ի– րենց հօր Յովհաննէս Քոբոյեանի մահ – ուան առթիւ :

Նկատի ունենալ Հայկական երգի փա – ռատօնը , որ տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 17– ին , կիրակի կէսօրէ ետք Փարիզի ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի կողմէ , ղեկա – վարութեամբ կարպիս ԱՓՐԻԿԵԱՆի , Սալ Ռամոյի մէջ (Լիոն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Հրանտ Գալֆայեան , Տէր եւ Տիկին Յակիչ Ալթունեան եւ զաւակները , Այրի Տիկին Հայկուհի Քէհեաեան եւ զաւակ – ները , Տէր եւ Տիկին Գէորգ Գէորգեան եւ զաւակները , ինչպէս նաեւ Գալֆայեան , Քէհեաեան , Զօպանեան ընտանիքները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռա– գրով կամ ծաղկեպսակով ցաւակցու – թիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, քրոջ եւ ազգականին տարաբախտ Տիկին Թերէզ Գալֆայեանի կսկծալի մահուան առթիւ :

×

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնա – ճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ա. Տիմէճեանէ 10 Ն. Ֆ., փոխան ծաղկեպսակի Երուանդ Հաճեանի մահուան առթիւ (Կրընոպլէն) :

×

Ի նպաստ Լիոնի չինուհեան հանդանա– կութիւն կը չարունակուի , Պ. Մարտիրոս Ադելեանի եւ Պ. Գառնիկ Դաւիթեանի ձեռամբ հետեւեալ ազգայիններէ նուիրա– տուութիւնները ըրած են :—

Պ. Պ. Յարութիւն Դաւիթեանէ , Մկր – տիչ Աճէմեանէ , Յարութիւն Մասլաքեա– նէ 250ական Ն. Ֆ., Յարութիւն Մանուկ– եանէ 200 Ն. Ֆ., Գրիգոր Աւագեանէ , Սեպուհ Տօնիկեանէ , Նշան Թոնամեանէ տասնական Ն. Ֆ., Յովհաննէս Պօսթան– եանէ , Զէքիեանէ , Ժիրայր Ծառուկեանէ 50ական Ն. Ֆ.: Վարոս Գայթանճեանէ քսան Ն. Ֆ., Յակոբ Նիկողոսեանէ , Օն– նիկ Պէնէկեանէ 50ական Ն. Ֆ., Յա – կոբ Եազուպեանէ 300 Ն. Ֆ., Երե – միա Պարպարեանէ 250 Ն. Ֆ., Մարտիրոս Բարսեղեանէ 100 Ն. Ֆ., Պաղտիկ Պաղ– տասարեանէ յիսուն Ն. Ֆ.:

Եկեղեցւէն Տիկնանց Միութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացաւ Պ. Կարպիս Ճնկըտրեանէ 50 Ն. Ֆ., իր անուան տօնախմբութեան առթիւ: Պ. Երուանդ Վարդանեանէ հարիւր Ն. Ֆ.:

ՇԱՐԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Հինգշաբթի (Մարտ 10) , ժամը 20·30ին, Պոմոնի Թլորէալ չարժա– սրահին մէջ:

Կը ներկայացուին Հայաստանի մէջ պատրաստուած Շիրվանզատէի՝

« ՊԱՏՈՒԻՒ ՀԱՄԱՐ »

ինչպէս նաեւ գեղարուեստական կարճ ժապաւէնները :

Պիտի ցուցադրուին նաեւ Հայաստանի այլ նշանաւոր ժապաւէններէ հատընտիր մասեր :—

ԱՆՈՒՇ , ՕԹԵԼԼՕ , ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

Տոմսերը նախապէս ապահովել հետե– եալ հասցէներէն . — Պետրոս Վանոյ – եան , 325 Շըմէն տը ՍԷն ժիւլիէն , Սերժ Սարգիսեան , 340 Շըմէն տը ՍԷն ժիւ – լիէն , Հացագործեան , 15 Բիւ Լոնկ տէ Քափիւսէն , Տօլպաչեան , 23 Պուլ· տը Պոմոն :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի , հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատար– ուի

ՀՈՌՈՄ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆի

յիշատակին, մահուան քառասունքին առ– թիւ (մեռած՝ Մարսէյլը), Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Այրի Տիկին Վարդանոյշ Գրիգորեան եւ զաւակները՝ Գուրգէն, Հրայր եւ Վռամ, կը ծանուցանեն որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը մատուցուի այս կիրակի Մարսէյլ, Քրատոյի մայր եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ իրենց կողակցին եւ հօր՝ ողբացեալ Կարապետ Գրիգորեանի մահ – ուան տարելիցին առթիւ, ու կը նուիրեն 50ական Ն. Ֆ. եկեղեցիին հայերէնի դա– սընթացքին եւ Մարսէյլի Կապոյտ Խա – չին : Ստանալ եկեղեցիէն :

×

Մարսէյլէն Պ. Սահակ Գաբրիէլեան եւ զաւակները Ջաւէն եւ Եփրուզ եւ Գառնիկ Տէրոյեան կը ծանուցանեն թէ այս կի – րակի 28 Փետրուար, Քրատոյի Մայր ե – կեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց կնոջ , մօր եւ զո – քանչին Տիկին Աննա Գաբրիէլեանի (ծն – եալ Նալպանտեան) յիշատակին : Կը հրա– ւիրուին աղգականներն ու բարեկամները :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԱՐԱԳ

Եւ ներբող յաւուր պատշաճի , Լը Փէթի Հայ Ընծայարանին մէջ : Կիրակի 28 Փե – տրուար՝ ժամը 16·30ին : Կը նախագահէ Գերպ· Հ· ԿԱՐԱՊԵՏ Վ· ԱՄԱՏՈՒՆԻ :

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը :

ԻՍԻԻ ԵԿԵՂԵՑԱՇԻՆԱՑ ՑԱՆՁՆԱԽՕՒՄ – ԲԻՆ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՑԱՆԿԵՐԸ

Սերոբէ Եպիսկ· Մանուկեան 200 Ն·Ֆ·, Գոճապաշեան , Ամիրխանեան 500 Ն·Ֆ·, Պաղտասարեան Յ·, Գրիգորեան Յ·, Զը– պուճեան Մելքոն, Վարդանեան Ա·, Թո– րոսեան Ս·, Տէր եւ Տիկին Փափազեան Հարիւրական Ն· Ֆ·, Եաբուճեան Գ· 150 Ն· Ֆ·, Սուլթանեան Յ· Ղուկասեան Ո·, Տիկին Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Յա – կոբեան, Շարապխանեան , Տէր Թոմաս – եան Յ· Մինասեան 50ական Ն· Ֆ·, Հար– եան Յակոբ, Տիկին Տէր Թոմասեան , Այրի Տիկ· Վ· Թոչեան 20ական Ն· Ֆ· , Եաղըճեան 10 Ն· Ֆ·: Գումար 2370Ն·Ֆ·:

Բ· ՅԱՆԿ.— Տամլամեան Բարսեղ 250 Ն· Ֆ·, Գալայճեան Մ· 200 Ն· Ֆ·, Զա – տիկեան Զ·, Տէր եւ Տիկին Զաքըրեան , Ամիրխանեան Գ·, Բարունակեան Գ·, Քարակէօղեան Մ· , Ֆր· Երիտասարդ· Միութեան Իսիի մասնաճիւղ հարիւրա – կան Ն· Ֆ·: Եսայեան Փիլիպպոս 160 Ն· Ֆ·, Շարաբխանեան , Մուչմուչեան Ցովհ· , Տէր եւ Տիկին Ալիքսանեան , Քիւրլեան, Մատաքասկար 50ական Ն· Ֆ·, Թորոսեան Ս· Քրիկեան, Պալեան 30ա – կան Ն· Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Սրապեան 30 Ե·Ֆ·, Զպուքճեան , Տիկին Սէդոմեան, Կոչեան տասնական Ն· Ֆ·: Գումար 1580 Ն· Ֆ·, Ա· ցանկը 2370 Ն· Ֆ· ընդհ· գու– մար 3950 Ն· Ֆ· :

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Օգնական խոհարարուհիի մը պէտք կայ: Հեռախօսել 927 – 01 – 72 :

AU BEAU NOYER

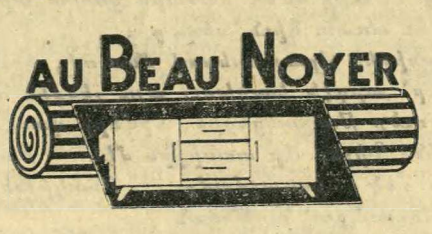

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Tél. 06-03 et 60-38

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· «Նոր Սերունդ»ի կեդր· վարչութեան կողմէ

Դասախօսներ

Հ· ՍԱՄՈՒԷԼ , Կ· ՄԵՀԵԱՆ , Ա· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ եւ ուրիշներ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ· Յ· Դ· Նոր Սերնդականներուն : Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է :

Ա· Դասախօսութիւն

Նիւթ՝ Հայաստանի հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը , դասախօս՝ Ընկ· Ա· Իսահակեան :

Տեղի կ'ունենայ այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ , 17 Բիւ Պէօ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ա– պըստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի դիւնեաօն – խնջոյքով, Իսիի «Մը– րիմեան» դպրոցին մէջ, Մարտ վեցին , կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին :

Առատ կերուխում 6 Ն· Ֆ·ով :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Հ· Կ· ԵՒ ՌԱՋՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Միութեան յետաձգուած ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ Փետրուար 28ի կի – րակին ժամը 3ին , իր կեդրոնատեղիին մէջ, 32 Բիւ տը Թրէվիզ : Միւնոյն օրա– կարգով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ »Ը

Կը ներկայացուի Առնուվիլի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդին կողմէ :

Ապրիլ 3ին

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Նախկին Սամաթիացիներու տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ապ– րիլ 10ին , կիրակի , Ամպասատէօրի շէֆ սրահներուն մէջ : Մանրամասնութիւն – ները յաջորդով :

ԿՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մանիթանսիոնէր – լիվ – րէօր մը : Հեռախօսել ժամը 12·30–2·30 :

BOT. 64-84

Հ. Յ. Փ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ· Յ· Դ· ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅի կ. կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ շրջանի ընկերները :

ՄԱՐՍԷՅԼ , Սէն Ժերմ .— Հ· Յ· Դ· Հայաստան Ենթակոմիտէի ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ , սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլ– լայ Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՎԱԼՊԱՌԵԼԻ Հ· Յ· Դ· Արամ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւո – րիչ ներկայութիւն :

ՏԷՍԻՆ .— 27 Փետր· Շաբաթ գիշեր :

ՎԻԷՆ .— 28 Փետր· Կիրակի կէսօրէ վերջ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ .— 29 Փետրուար, Երկու– շաբթի գիշեր :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ .— 1 Մարտ, Երեքշաբթի գիշեր :

ՎԱԼԱՆՍ .— 2 Մարտ, Չորեքշաբթի գի– շեր :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ .— 3 Մարտ, Հինգշաբթի գի– շեր :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹՒՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ– դերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅի ՄԵԾԱԴՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (առւսամ) եւ շաքարով , առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին , որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով , իր երիտասարդացնող տարրերով .
Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :
Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստա – տեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՇԱԲԱԹ 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ // SAMEDI 27 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8734 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4535

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Արաբական Միացեալ Հանրապետու – թեան երկրորդ տարեդարձին առթիւ ար– տակարգ հանդիսութիւններ տեղի ունե – ցան մասնաւորապէս Սուրիոյ մէջ, որ կը կոչուի «հիւսիսային նահանգ» :

Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասր Դա – մասկոս եւ Հալէպ այցելելով չփման մէջ մտաւ ժողովուրդի լայն զանգուածներուն հետ եւ խանդավառող ճառեր խօսեցաւ : Հալէպի մէջ երիտասարդական կազմա – կերպութիւններ դրօշակներով տողանցք կատարեցին իր առջեւ՝ երդուրննալով ցմահ հաւատարիմ մնալ համարաբական գաղափարին :

Գնդապետը երկուշաբթի օր Դամասկո– սի մէջ խուռն բազմութեան մը առջեւ ճառ մը խօսելով չեշտեց, որ Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի միացումը արաբական ազգա – յին մեծ յեղափոխութեան մէկ հանգրը – ուանն է միայն : Անիկա այժմ պիտի ըլ – լայ մեկնակէտ մը այն բոլոր արաբ ժո – ղովուրդներուն համար, որոնք կը բաղ – ձան վերահաստատել իրենց միութիւնն ու մեծութիւնը :

Երկու տարի անցաւ առաջին «հանգրը– ուան»էն ի վեր : Եւ սակայն նոր երկիր – ներ չաելցան Արաբական Միացեալ Հան– րապետութեան վրայ, ինչպէս կը յու – սացուէր 1958 Փետրուար 1ին, երբ Ե – գիպտոս եւ Սուրիա մէկ հոգի եւ մէկ մարմին կազմեցին :

Պատճառը Իրաքն էր : 1958 Յուլիս 14ի յեղափոխութիւնը մեծ համակրութեամբ էր ողջունուած նախագահ Նասրի կողմէ : որ կը կարծէր թէ Պաղտատի յեղափո – խականները պիտի փութային իր մակա – բոյծին տակ դնել երկիրը : Զէ՞ որ Իրաքի բոլոր քաղաքներուն եւ ամենայատին գիւ– ղերուն մէջ անդամ մարդիկ պատրաստ ունէին դնդապետին հանդէպ, զոր կը նկատէին իրենց ազատարարը արաբ ժո – ղովուրդին եւ ձեռք ձեռք կ'անցընէին անոր նկարները :

Յեղափոխութեան վարդապետին Ամե – րիկացիները ու Անգլիացիները իրար ան– ցան : Վախցան որ ո՛չ միայն Իրաքը, այլև Լիբանանն ու Յորդանանն ալ պիտի մտ – նէն Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան մէջ : Ու փութացին զինուորական ուժեր ղրկել՝ վերջին երկու երկիրները «պաշ– պանելու» համար նման հաւանականու – թեան մը դէմ :

Հաշիւը սխալ դուրս եկաւ : Իրաքի մէջ դէպքերը զարգացան տարբեր ուղղու – թեամբ :

Համալսարանի նախկին թոյնդ հայ – րենասէր ուսանողները իրենց դէմ դան յանկարծ ուրիշ երիտասարդներ, որոնք մինչ այդ մութի մէջ պահուած էին եւ յարմար առիթի կը սպասէին :

Համայնավարներն էին անոնք, որ ան– միջապէս դուրս ելան իրենց թաքստոց – ներէն եւ ջանացին աստիճան մը աւելի պղտորել Տիգրիսի եւ Եփրատի ջուրերը՝ ձուկ որսալու համար, ըստ իրենց սո – վորութեան :

Իրաքի յեղափոխութեան վարիչը՝ զօ – րավար Ապտէլ Քէրիմ Քասըմ օգտագոր– ծեց նաեւ այս տարբերը՝ ամրապնդելու համար իր դիրքը :

Քաղաքներուն իր գտած յաջողութե – նէն՝ անիկա ո՛չ միայն չուզեց ենթար – կուել նախագահ Նասրին՝ մերժելով ի – րակ յարումը Արաբ Միացեալ Հանրա – պետութեան, այլև բացէ ի բաց դիրք բո– նեց անոր դէմ, կարեւոր ճեղք մը բանա– լով արաբական միացեալ ճակատինվրայ : Ու քայլ մը աւելի առաջ երթալով, ի– րաքի մենատէրը այժմ ապարդիւ կը կարդայ Ա· Մ· Հանրապետութեան նա – խագահին եւ կը յաւակնի մէկ կողմէ իր երկրին միացնել Սուրիան, միւս կողմէ անկախ պետութեան վերածել արաբական

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

—o—

ԱԼԺԵՐԻԱ· — «Պէտք է ըլլայ ինչ որ կը բաղձայ Ալժերիացին» :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ·— «Դաշնակիցներ կ'ուզենք ունենալ եւ ոչ թէ հովանաւորողներ

Վանկըտոք, ազատախոհ ըմբոնումնե – րու նահանգը, ինչպէս իրաւամբ դիտել կուտան տեղական թերթերը, խանդավառ տրամադրութիւններով ընդունած է՝ Հանրապետութեան Նախագահը : Կայաք , Քարմօ, Ալպի եւ Քասթր, չորս հան – դրուններ ուր Զօր· տը Կոլ արտասա – նած է օրուան հրատապ խնդիրները չո – չափող ճառեր :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՊԱԳԱՆ·— Ակամայ կը դտնուինք փոփոխութիւններու ժամանա– կաշրջանի մը մէջ : Անհրաժեշտ է որ ըն– թանանք դարուն ոգիին հետ համեքաչխ , պէտք է որ կարողանանք դուս մեր մի – ջոցներովը դիմագրաւել եւ հարթել մեր դէմ ցցուող խոչընդոտները : Նկատի պէտք է առնենք Ապրիլեկի ժողովուրդնե – րուն նոր տրամադրութիւնները : Երկկ կայսրութիւն մը ունէինք , այսօր պէտք է հասարակապետութիւն մը հիմնենք , ուր իւրաքանչիւր ժողովուրդի իրաւունք– ները ճշդուած եւ յարգուած ըլլան :

ԱԼԺԵՐԻԱ·— Շեշտելէ ետք թէ խաղա– ղութեան հաստատումէն վերջ միայն կա– րելի պիտի ըլլայ լուծել Ալժերիոյ ցաւոտ խնդիրը, Զօրավարը յայտարարած է · — « Ալժերիոյ հարցին կապակցութեամբ մեր տեսակէտները յստակ են : Ալժերիա– ցին ինք պէտք է որոշէ ու ճշդէ իր երկրի ապագան :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ·— Պէտք է ար – դիականացնել դայն : Պէտք է ստեղծել համագործակցութիւն մը իրենց եւ պէ – տութեան միջեւ : Մեր երկրին համար կենսական խնդիր մը կը ներկայացնէ Ֆը– րանսայի դիւղատնտեսութիւնը : Անհրա– ժեշտ է որ մեզմէ իւրաքանչիւրը տրա – մադիր ըլլայ զոհողութիւններ ընելու , այնպիսի ձեւով մը, որ ձեռք ձգուած յա– ջողութիւնները ընդհանրանան եւ ամէն մէկ Ֆրանսացի օգտուի երկրի բարօ – րութենէն :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ·— Մեծ յոյս ու– նիմ մեր երիտասարդութեան վրայ : Եթէ Ֆրանսան պիտի կորսուէր , ատիկա չա– տոնց եղած կ'ըլլար : Ապագան մերն է :

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ·— Ֆրանսա կ'աշ – խատի իր իսկ միջոցներով ստեղծել պաշտպանութեան իր զէնքերը : Այս չի նշանակեր թէ դաշնակիցներու պէտք չենք զգար, սակայն չենք ուզեր հովա – նաւորեալ դառնալ :

Պաղեստինը՝ զայն իր ազգեցութեան են – թարկելով :

Այս վերջին ծրագրով զօր· Քասըմ կ'ուզէ հարուածել միանգամայն Յոր – դանանն ու Եգիպտոսը, որոնք իրարու միջեւ բաժնած են Պաղեստինի արաբա – կան հողամասերը, 1948էն ի վեր :

Պաղտատ – Գահիրէ հակամարտութիւ– նը կը չարունակուի դեռ : Արաբական Լիկան չկրցաւ հաշտեցնել կողմերը :

Մէկ ճակատ կայ սակայն ուր արաբա– կան բոլոր երկիրները մոռնալով իրենց ընտանեկան վէճերը, միաւեսակ կը մր– տածեն : Իսրայէլի պետութիւնն է այդ , որուն հետ ցարդ հաշտութիւն չեն կնքած եւ դոր իրաւապէս չեն ճանչցած :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՓՕԼ ՌԷՅՆՕ.— "ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿՈՂՄՆԱԿԻՑ ԵՄ, ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ 20 ՏԱՐԻԷՆ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՒՆ ՋԻՆԱՑԻՆԵՐ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՆ"

Նախկին վարչապետ՝ Փօլ Ռէյնօ, որ վերջերս հրատարեցաւ «Անկախներու» կեդրոնական մարմինէն, տեսակցութիւն մը տուած է Փարիզի «Քոմպա» թերթին՝ ներքին եւ միջազգային հարցերու չուրջ : Մասնաւոր չահեկանութիւն կը ներկայա– ցնեն նախկին վարչապետին տեսակէտնե– րը միջազգային հրատապ խնդիրներու մասին :

Հարցում·— Կը կարծէ՞ք թէ յառաջիկայ վերջին ժողովը պիտի յաջողի լուծել զինաթափութեան եւ Պերլինի հարցերը :

Փօլ Ռէյնօ·— Պերլինի խնդիրը ամէնէն հրատապն է : Ստիպուած ենք նշել թէ մէկ տարիէ ի վեր ոչ մէկ յառաջդիմու – թիւն արձանագրուած է ու մեր կարծի – քով Պերլին՝ Արեւմտեան Միութեան կողմէ ստեղծուած Արեւմուտքին վրայ ճնշում բանեցնելու սահմանուած միջոց մըն է :

Ինչ կը վերաբերի զինաթափութեան , չեմ կրնար նախատեսել զինաթափութիւն մը առանց հսկողութեան : Արդարեւ՝ ինչ– պէ՞ս հասկնալ թէ Ուրալի կամ Ժայռոտ լեռնաշղթաներուն մէջ չեն պահուած ըր– բածին ռումբեր, որոնք, գործածուելու պարագային, կրնան հիմնապէս քանդել կարեւոր կեդրոններ եւ ոչնչացնել մեր մոլարակի բնակչութենէն կարեւոր թիւ մը :

Նաեւ, նկատի պէտք է ունենալ թէ հա– կառակ վերջին զինուորական կրճատում– ներուն, Ա· Միութիւնը իր տրամադրու – թեան ներքեւ ունի զերակչիռ ուժ մը : Այսուհանդերձ յոռետես չեմ, վասնզի հաւատացած եմ որ Խրուշչեւ, դլուխ հաններու համար, «Ամերիկային ասպարէզ կարդալու» յարմար տնտեսական դեռնի մը վրայ առաջին դիրքը դրաւելու մասին տուած իր որոշումը, կը կարօտի նիւթա– կան հսկայ զոհողութիւններու, ուստի ստիպուած է կրճատել զինուորական իր հսկայ ծախքերը :

Հարցում·— Կը հաւատա՞ք Գերմանիա– ներու վերամիացման :

Փօլ Ռէյնօ·— Ոչ, Խրուշչեւ բառերը չծամծմեց : Ինծի ըսած է թէ չուզեր լսել իսկ այս մասին եղած որեւէ խօսք : Իր ո– րոշումը յստակ եւ վերջնական է :

Հարցում·— Այսքա՞ն , ուրիշ բան չը – սա՞ւ :

Փօլ Ռէյնօ·— Ոչ, որովհետեւ Խրուշ – չեւ աւելցուց· «Գոհացում ստացա՞ք պատասխանէս». «անշուշտ ոչ», պա – տասխանեցի : «Ինչո՞ւ» ըսաւ : «Որովհե – տեւ Եւրոպայի կողմն եմ», ըսի, եւ ա – ւելցուցի · — «Քսան տարիէն մէկ մի – լիառ Զինուցիներ գոյութիւն պիտի ունե– նան » :

Հարցում·— Ի՞նչ կը մտածէք, Չինա – յիներուն Ափրիկէ թափանցումին մասին :

Փօլ Ռէյնօ·— Կը յիշեմ տեսած ըլլալ չինական քարտէս մը : Կարմիրի մէջ կա– յին խորհրդային երկիրները, մէկ միլիառ բնակչութեամբ : Կանանչի մէջ՝ Արեւմտե– ան երկիրները, (Արեւմտեան Եւրոպա , Քանատա եւ Ա· Նահանգներ), 600 մի – լիոն բնակչութեամբ : Մնացեալ երկրա – մասերը, այսինքն Ծայրագոյն եւ Միջին Արեւելքները, Ափրիկէ եւ Լատին Ամերի– կան ներկուած էին դեղին դոյնով եւ ա – նոնց տակը նոթագրուած էր՝ «կէս – գաղթային երկիրներ» : Չինացիներուն նպատակն է· մօտենալ այս երկիրներուն եւ ըսել· « Մենք ճերմակ ագնուականներ չենք, այլ ձեզի նման դունաւոր ենք » : Իրենց նպատակն է կամաց – կամաց ներ–

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիֆլիսի մէջ, Ֆրանսայի Ազգային ժողովի նախագահը, Շապան – Տելմաս յայտարարութիւն մը ըրաւ Հինդշաբթի եւ ըսաւ· — « Հիւլէական ակումբէն ներս Ֆրանսայի մուտքը պատճառ պէտք է դառնայ որ զինաթափութեան չուրջ հա – մաձայնութիւն մը կնքուի, ի սէր խա – դաղութեան» : Իր խօսքը չարունակելով ըսաւ նաեւ թէ «Ֆրանսայի նպատակը չէ եղած մրցիլ այն պետութիւններուն հետ, որոնք հիւլէական ռումբերու մեծ պա – հեստներ ունին, այլ ձեռք ձգել հիւլէա – կան ուժին գաղտնիքը, գիտական ձեռ – նարկներու մէջ օգտագործելու համար» :

Միջին Արեւելքի մէջ կացութիւնը կը չարունակուի լարուած մնալ : Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւնը ընդհանուր զօրակոչ յայտարարած է : Եգիպտական երկու զօրաբաժիններ, զինուած խորհր – դային ծանր հրասայլերով եւ թնդանօթ – ներով հասած եւ դիրք գրաւած են կա – զայի սահմանադլուխին վրայ : Գնդ· Նասր կը չարունակէ իր կրակոտ ճառե – րը, Իսրայէլի եւ Արեւմտեան երկիրնե – րուն դէմ, չուզեր հաշտուիլ իրերու ներ– կայ կացութեան հետ , կը չարունակէ « Պաղեստինը պիտի ազատագրենք» եւ « արաբ միութիւնը պիտի ստեղծենք » ը– սել : Իր կարգին, Գնդ· Սարաճ յայտա – րարութիւն մը ըրած եւ ըսած է թէ «Եարմուք դետին ընթացքը փոխելու աշ– խատանքներուն սկսած ենք » :

ՆԱՒԱԳԱՀ Ալջընհաուըր Սաօ Փաօլօ հասած է : Խանդավառ ընդունելութեամբ դինքը դիմաւորած են : Ի պատիւ իրեն տրուած ճաշի ընթացքին՝ Այք յայտա – րարած է «վերջին հաշուով մեզ համար կենսականը ազատութիւնն է· հաւատա – ցած ենք թէ ազատութեան մէջ մարդիկ աւելի լայն չափերով կը յառաջդիմեն » :

ՀԱՆՐԻ ԹՐՈՒԱՅԱ, հինդշաբթի, պաշ– տօնապէս ընդունուեցաւ Ակադեմիա : Ընդունելութեան իր խօսքին մէջ՝ մարելյալ Թիւէն ի մէջ այլոց յիշած է թէ «ռուս» ակադեմականը «ծնած է Արմաւիր», «կէս հայ, կէս չէրքէդ» աւանի մը մէջ : Պիտի անդրադառնանք իր գործին եւ ճառին մասին , յառաջիկային :

ԼԷՕՆ ՊԵՌԻՐ, ծանօթ ակադեմականը մեռաւ 84 տարեկան : Ունեցած է քա – ղաքական կարեւոր գործունէութիւն մը , փոանքարէի, Քլեմանսոյի եւ Վիշիի կառավարութիւններուն օրով : Ակադեմիա ընդունուած է 1934ին : Իր կարեւոր աշ – խատութիւններն են՝ « Ի ծառայութիւն Ֆրանսական մտքին », «Երկրորդական ուսուցման դասական բարենորոգում » եւայլն :

ԻՆՏՈՆԵԶԻԱ իր ճամբորդութեան ըն – թացքին, Խրուշչեւ՝ առաջին անդամն ըլ – լալով բացէ ի բաց դիրք ճշդած եւ յայ – տարարած է թէ Նոր Կինեայի Հոլանտա– կան մասը պէտք է վերադարձուի Ինտո – նեզիոյ : Այս առթիւ՝ Ա· Միութեան վարչապետը նորոգած է իր յարձակում – ները «պաղեստինէրուն» եւ «աշխարհա– կալներուն » դէմ :

ԻՐԱՔի վարչապետ, Զօր· Քասըմ խիստ բառերով դատապարտեց Գնդ· Նասրը եւ այս վերջինին վարած քաղա – քականութիւնը : «Պիտի տապալենք Նաս– րի հաստատած մենատիրութիւնը Սու– րիոյ մէջ», ըսաւ զօրավարը : Ճառին ըն – թացքին « պոռոտախօս ստախօսը » ան – ուանեց Նասրը :

ՕԴԱՆԱԻԱՅԻՆ ծանր արկած մը Ռիո– յի օդակայանին վրայ պատճառ դարձաւ 78 ճամբորդներու մահուան : Ամերիկեան զինուորական եւ պրազիլեան ճամբոր – դատար երկու օդանաւեր իրար դար – նուած են :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ «Թիթան» հրթիռը ուժ հազար քիլ· ծիր մը գծագ է արդէն :

ՈՂՋՈՒՅՆ ԻՐԱՆԻՆ

•

ՄՄԲ.— Տիկին Էլէն Բիւզանդ, Թեհրանի «Հայ Կին» Միութեան հրաւէրով՝ երբ կը հասնի Շահն – Շահներու մայրաքաղաքը, մեր պատմութեան հին ու նոր դրուագներուն ներշնչումով սարսռահար՝ հետեւեալ ջերմ տողերով կ'ողջունէ Իրանի հողը :

Սաւառնաթեւ, որպէս հէքեաթային Պեգասի արկածային հեծեալ, իջայ երկիր :

Ոտքերիս տակ հողը ամրակուռ, որ զգացի, հո՛ղն էր Իրանի :

Իրան՝ Արեւի երկիր, Իրան՝ կրակի երկիր, զիշերուայ խաւարը փարատող մոգական լապտեր :

Իրան՝ ծնած մարդկութեան պատմութեան հետ, որ եղել ես, որ կաս, որ պիտի լինես :

Իրան՝ աշխարհակալ տիտաններու Ցուչարաձայ :

Իրան՝ Իմաստութեան, քերթողութեան ատրուշան :

Իրան՝ Վարդ հոգեզարդ, սազ սրտաձայն, սիրոյ խորան :

— Ողջո՛յն քեզ, Իրա՛ն :

Դու անծանօթ չես ինձ, դու չես օտար տուն : Ես եղել եմ քո գրկում :

Ողջո՛յն ...

Տարինե՛ր, տարիներ առաջ, դեռ երիտասարդ, դուստր Նայիրի, մի օր պարտասած մարմնով, վիրաւոր սրտով, իմ եղբայրների հետ, կեցած եմ եղել, Իրան քո դրան առջեւ : Մեզ բաժանում էր Ա – րաքսը վիշապ, ցաւով վարարած :

Մենք բանակ էինք կռուով նահանջող, մեզ հալածում էր ոյժը օտարի, սուրը դերեվար :

Մենք կռուել էինք բռնութեան դիմաց՝ յանուն Ազատութեան, յանուն մարդկային արժանապատուութեան :

Թուով զերազանց թշնամու զարկին չէինք դիմացել : Մեզ մնացել էր երկու ճանապարհ, — անձնատուութիւն՝ անարդ բռնութեան, կամ ազատ նահանջ :

Նահանջը չէ անձնատուութիւն, նահանջը՝ ուշ կամ կանուխ կերտում է նոր ուղիներ Ազատութեան դափարի համար :

Մենք նահանջում էինք մեր հոգին ազատ, մեր ձեռին պահած դրօշն ազգային :

Ու մեր դրօշին ազատ հանգրուան գրտնելու համար, բախում էինք դուռն Իրանի : Դուռ եղբայրական :

Իրան – Հայաստան, պատմութեան ուղիէն անցած քով–քովի, մերթ թշնամի, մերթ բարեկամ թագաւորներով, սակայն անբաժան ու բարեկամ՝ ազգութիւնով :

Ցարսը, Հայը :

Իրան – Հայաստան :

Ո՞վ կարող է ասել, թէ ո՞ւր է սահմանը երկու հայրենիքների :

Ո՞վ կարող է ասել, թէ ո՞ւր չէ թափուած արիւնը երկու ժողովուրդների :

ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐԸ Ժ-ԺԸ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հետաքրքրական է պարզել, թէ ինչպէս ռուսական ասքը մտել է հայկական Վարք Սրբոցի մէջ : Բանն այն է, որ հեռաւոր անցեալում բազմաթիւ Հայեր այցելում էին Ռուսաստան : Մ. Խմիրնի ենթադրութեամբ, թարգմանութեան հեղինակը ոչ միայն եղել է Ռուսաստանում, յատկապէս կիեւում, այլեւ երկար ժամանակ ապրել է այնտեղ եւ այնքան լաւ է սովորել Ռուսաց լեզուն, որ ձեռնարկել է ռուսական ասքի թարգմանութեանը որոշակի նպատակով, այն է իր հայրենակից – ներին ծանօթացնել ռուսական հոգեւոր գրականութեան լաւագոյն նմոյշներից մէկին : Մ. Խմիրնի կարծիքով Հայերէն « Ռոմանոսի եւ Դաւթի մասին» ասքի սկզբնաղբիւրը հանդիսացել է ռուսական « Ասք Սուրբ Պորիսի եւ Գլիբի մասին »ը :

ԺԳ. – ԺԴ. դարերում հայ ժողովուրդի կեանքում տեղի ունեցան նշանաւոր իրադարձութիւններ, որոնք չէին կարող իրենց դրօշմը չդնել ռուս – հայկական մշակութային կապերի զարգացման վրայ : Այսպէս, ԺԴ. դարի վերջում Հայաստանը կորցրել է իր պետական անկախութիւնը եւ աւար է դարձել Պարսկաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ : Ցափչտա – կիչների բռնակալութիւնը Հայաստանը հասցրեց կատարեալ աւերման եւ քայքայման : Բազում դարերի ընթացքում Թուրքիայի եւ Պարսկաստանի կառավարիչները Հայաստանի նկատմամբ վարում էին ժողովրդի ճնշման եւ ոչնչացման դաժանագոյն քաղաքականութիւն : Հայերի առանձին խմբեր ստիպուած էին Թողնելու իրենց հայրենիքը :

Ինչպէս նշում է Փրոֆ. Ա. Ջիվելեգով՝ «ազատասէր ոգին եւ ազգային բարձրը գիտակցութիւնը նպաստեցին հայ ժողովուրդին պաշտպանելու իր ազգայնութիւնը, իր լեզուն եւ սովորութիւնները եւ իր բազմադարեան հոգեւոր եւ նիւթական մշակոյթը անցկացնել դաժան պատմութեան բոլոր փորձութիւնների միջով » :

Ռուսաստանը դարձաւ նուիրական երկիր, ուր ձգտում էին շատ Հայեր :

Գաղթականութիւնը առանձնապէս ուժեղացաւ ԺԳ. – ԺԴ. դարերում, երբ Հայաստանում անտանելի պայմաններ ստեղծուեցին Թաթարների դաժանութիւնների եւ բռնակալութեան հետեւանքով : Այդ մասին խօսում է նաեւ պատմական կարամզին :

ԺԲ. դարում, լիտվական տիրապետութիւնից առաջ, Հայերը բնակուեցին Հարաւ – արեւմտեան Ռուսաստանի տարբեր քաղաքներում : ԺԳ. դարի կէսերին Հայերը բնակութիւն են հաստատում Ռուսաստանի հարեւան Լեհաստանում, Գալիցիայում, Մոլտավիայում, Խրիմում, նաեւ Պուլկարների եւ Ղազարների մայրաքաղաքներում՝ Ոսկէ Հորդայի պատմութեան մէջ :

Պահպանուել են ԺԴ. դարի նիւթական մշակոյթի յուշարձանները, որոնք վկայում են այդ ժամանակ հայկական գաղութի մասին Մերձվոլկեան Պուլկարների հին մայրաքաղաք Ղազանում եւ քաղաքից 90 քլմ. հեռու եւ Վոլկայից տասը քլմ. հեռու գտնուած հայկական տապանագրութիւնների վրայ : Պետրոս Ա.ը հրամայեց այդ բոլոր արձանագրութիւնների ստոյգ պատճէնները հանել : Ռուսաստանում հին հայկական արձանագրութիւնների թիւը այժմ հասնում է հինգի :

Սկզբնական շրջանում այդ տապանադրութիւններով զբաղւում էր Սէն–Մարթէն : Աւելի ուշ նրանք զբաւեցին Պրոսէի ուշադրութիւնը, որը լրիւ կարդաց եւ թարգմանեց երկու արձանագրութիւն, որոնցից մէկը իրենից առաջ յայտնի չէր գիտական աշխարհին :

Պրոսէի նպատակը չէր բացատրել, թէ ի՞նչ կերպ կամ ի՞նչպէս հինգ Հայեր գտնուեցին հիւսիսում «եւ իրենց ոսկորները թաղեցին թաթարական քաղաքում ԺԴ. դարի սկզբներին » : Նա են – թադրում է, որ այդ դերեզմանները վկայում են միայն հայ առեւտրականների ներկայութեան մասին, առեւտրական այդ քաղաքներում :

Իրարից ոչ հեռու գտնուող այդ հինգ հայերէն տապանաքարերը կարելի՞ է արդեօք համարիլ օտար քաղաքում ճանապարհին մահացած պատահական մարդկանց դերեզմաններ : Աւելի շատ հիմք կայ կարծելու, որ այդ հինգ տապանաքարերը գերեզմանոցի մը մասն են կազմել : Տապանաքարերի փորագրութիւնները պարզ ասում են այն մասին, որ գտնուած գերեզմանները նշանաւոր, անուանի Հայերի գերեզմաններն են : Փորագրութիւնները պահեցին նրանց յիշատակը :

Մէկ արմատից ծլած երկու ծառ հարազատ, քով – քովի բարախող երկու սիրտ արիւնակից :

Ու բացուեց դուռը Իրանի, Ցարսը ներս առաւ դրօշը հայ, դրօշը հայ – կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն՝ որ զաւակների արիւնով էր թաց :

— Բարեւ ...

Ողջագուրուեցին երկու եղբայրները յաւերժ արեւով :

Ու այսօր, այդ տխուր օրէն տարիներ յետոյ, կրկին ոտք դրած Իրանի հողին, մէկ թեւս պարզում եմ Արարատին, միւսը՝ Դեմաւենդին : Ապա եղբայրօրէն ափերս միացրած, բարձրացնում եմ դէպի երկինք, դէպի Արեւ, ու սրտագին կանչում եմ : Աչխարհով մին Ֆերդովսիի, Ռուդաքիի, Սադիի, Օմար Խայեամի ծննդավայր Իրան, ողջո՛յն քեզ :

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՑՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Երջանիկ էր կայսրուհին իր սիրականը վերագտած ըլլալուն համար եւ գոհ էր մանաւանդ որ իր կողքին ունէր քաջարի զինուորական պետ մը որ ամէն վայրկեան պատրաստ էր իր կեանքը զոհելու կայսրուհիին ապահովութեան համար :

Մնաց որ երկրին անդորրութիւնը ան – դամ մը եւս վտանգի տակ էր եւ կայսրուհին կը խորհէր ձեռք առնել զարձեալ պետական գործերուն ղեկը :

Արդարեւ, առենք մը ի վեր Չինաստան եւ Ճափոն պայքարի մըն էին լծուած Քորէայի վրայ իրենց ազդեցութիւնը ապահովելու համար :

1894ին, ապստամբութիւն մը ծագած ըլլալով Քորէայի մէջ, Սէուլի արքունիքը դիմած էր Ճափոնի եւ Չինաստանի, երկուքին ալ ազդակցութիւնը խնդրելով :

Ճափոնացիները այդ կոչին անմիջապէս պատասխանելով, Չինաստանէն առաջ հասնելով Սէուլ, գահընկէց էին ըրած Քորէայի վեհապետը եւ ստիպած էին տեղւոյն իշխանութիւնը որ Ճափոնի հետ բնաւին պատերազմ չյայտարարէն Չինաստանի դէմ :

1894 Սեպտեմբեր 15ին, Ճափոնացիները կը յաջողին ջախջախել չինական ուժերը եւ 21 Նոյեմբերին կը գրաւեն Փորթ Արթիւրը եւ 12 Փետր.ին՝ Վէյ Հայ Վէյը եւ մարտ ամսուն ցամաքահանում մը կը կատարեն Ֆորմոզայի մէջ :

Ճարահատ, Ցէօ Հի, բանակցութեանց կը ձեռնարկէ Ճափոնի հետ, վերջ տալու համար ահաւոր պատերազմին, Ֆորմոզան լքելով այս վերջիններուն :

Երիտասարդ կայսրը՝ Քուանկ Սին, խեղ աչքով մը կը դիտէր իր մօրաքրոջ կարզադրութիւնները եւ կ'ուզէր միանգամ ընդ միշտ ձերբազատուիլ անոր տիրապետութենէն :

Իր այս ծրագիրը յաջողեցնելու համար, կայսրը կը դիմէ Հարաւային Չիմար, կայսրը կը դիմէ Հարաւային Չինաստանի մէջ գործող ամբոխավար զին – ուորական զօրավար Քանկ Եո Վէյի աջակցութեան, իր յանդուգն որոշումը գործադրելու համար :

Իր սիրականը իր ծրագիրներուն համար աւելի օգտակար դարձնելու մտօք, Հէօ Հի Փեչիլիի նահանգին կառավարիչը եւ փոխարքան Լի Հունկ Չանկը հրաժարեցնելով անոր տեղ կը նշանակէ Եոնկ Լուն : Փեչիլիի նահանգը եւ անոր մայրաքաղաք Թիէն Ցինը Փեքինի դուռը ըլլալով, կայսրուհին կը խորհէր այդ չինական կառավարութիւնը տեսնել իրեն հաւատարիմ ձեռքերու մէջ :

Անգամ մը եւս երկու սիրահարները ստիպուած կ'ըլլան բաժնուիլ իրարմէ, վասնզի Եոնկ Լու անմիջապէս կը մեկնի իր պաշտօնատեղին՝ Թիէն Ցին :

Իր կողմէն, երիտասարդ կայսրը տեսնելով որ իր մօրաքրոջ դէմ պայքարելու համար պէտք ունի աւելի ազդեցիկ օժանդակութեանց, առաւօտ մը իր մօտ կը հրաւիրէ ամբողջ Չինաստանի մէջ մեծ համբաւ ու ժողովրդականութիւն վայելող զօրավար Եուան Շի Քայը, որ միեւնոյն ժամանակ բարեկամական սերտ կապեր ունէր կայսրուհիին սիրականին՝ Եոնկ Լուի հետ :

Կայսրը զօրավար Եուան Շի Քայի հետ գաղտնի իր տեսակցութեան ընթացքին հրահանգներ կուտայ անոր եւ զօրավարը անմիջապէս կը մեկնի Թիէն Ցին, խորհրդակցելու եւ իրենց կազմակերպելիք պետական հարուածին մէջ Եոնկ Լուի մասնակցութիւնը ապահովելու համար :

Հասնելով Թիէն Ցին զօրավարը կը ներկայանայ Եոնկ Լուի եւ սիրալիր ողջագուրումէ մը ետք, կը հարցնէ այս վերջինին .

— Միշտ եղբայրներ ենք, չէ՞ ...

— Այո, եւ ցմահ... կը պատասխանէ Եոնկ Լու :

— Այդ պարագային, կ'եղրակացնէ զօրավարը, պիտի վարուիմ քեզի հետ ան – կեղծութեամբ, եղբօր մը պէս ...

Եւ զօրավարը կը յայտնէ Եոնկ Լուի, Քուանկ Սին կայսրէն ստացած իր հրամանները. — Ինդրել աջակցութիւնը փեչիլիի փոխարքային, մերժումի մըսպառնալիքով զայն ձերբակալել ու գլխատել, անցնիլ Մանչուրիական պահակազօրքին գլուխը, յառաջանալ Փեքինի վրայ, ձերբակալել կայսրուհի Ցէօ Հին եւ զայն պատժակից դէպի Հուան բերդին մէջ, ապստամբութեան սուրբ անցքին անոր բոլոր համախոհները ...

Եոնկ Լու չնորհակալութիւն յայտնելէ ետք իր «եղբօր», անմիջապէս կը մեկնի Փեքին :

Մութը կոխած էր, երբ Եոնկ Լու կը հասնի Ցէօ Հիի պալատը : Առանց պաշտօնական ձեւակերպութեանց, Եոնկ Լու կը դիմէ ուղղակի կայսրուհիին ննջասենեակը, ուր այս վերջինը կը պատրաստուէր անկողին մտնել :

Առաջին պահուն այս յանկարծակի դէպքէն դայթակղած, Ցէօ Հի կը պատրաստուի յանդիմանել իր սիրականը, սակայն երբ այս վերջինը կը բացատրէ ամէն ինչ, Ցէօ Հի վերագտնելով իր պարիւնութիւնը, կը պատասխանէ .

— Շնորհակալ եմ որ եկար ամէն բան յայտնելու ինծի իր առենին :

Եւ պռստելով իր զեղեցիկ յօնքերը, նուրբ շրթները պրկած, կը գոչէ .

— Եւ հիմա, մենք կը տեսնուինք քեզի հետ, «պարոն» քրոջ որդիս :

(24 Շար.)

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Գ.

ՊՈՂՈՎՈՒԹ

— Ան, երեխա ջան, ան տարաժամ չմեռնիս, չէ՞ որ դեռ շատ բան ունես ասելիք ու գրելիք ...

Նրանք, որոնց մեջ էր նաև Հայկը, ոտքի էին կանգնել ու ուշադրությամբ լսում էին ծերունի Ղազարոսի խոսքերը։ Ծերունին, որ իր կյանքի ամբողջ ընթացքում ոչ մի անգամ չէր ունեցել ընտանիք, ոչ մի զավակ, ոչ մի հարազատ, ոչ մի մտերիմ, ամբողջ սերը, ամբողջ հոգատարությունը, ամբողջ ուշադրությունը նվիրել էր իր աշակերտներին, որոնք նրա համար եղել էին ոչ միայն աշակերտներ, այլև զավակներ, հարազատներ, մտերիմներ։ Նրանք էլ, իրենց հերթին, ամբողջ սրտով սիրում էին իրենց ուսուցչին, որ նրանց համար եղել էր ոչ միայն ուսուցիչ, այլև հայր, մայր, հարազատ, մտերիմ։ Ուստի հասկանալի է, որ նրանք ամեն կերպ ջանում էին ծերունուն մխիթարել, նրա հոգին ուրախացնել, նրա կյանքի վերջին օրերը քաղցրացնել։

Ծերունին, որ ամբողջ կյանքում ոչ մի անգամ չէր հիվանդացել, որ ամբողջ կյանքում ոչ մի անգամ չէր դիմել բժշկի օգնության, հանկարծ հիվանդացել էր ծանր հիվանդությամբ, որ ամենայն հավանականությամբ պետք է տանեին նրան գերեզման։ Ծերունին ինքն էլ զգում էր, որ իր կյանքի վերջին օրերն են, որ մահը մոտ է, որ ինքը չի կարող ապրել։ Ուստի նա ամեն կերպ ջանում էր իր աշակերտներին ասելիքը ասել, գրելիքը գրել, որպեսզի հետո ուշ չլինի։

Ղազարոսը

թափանցել այս երկիրներէն ներս եւ կտրել անջատել վերոյիշեալ երկիրները Արեւմուտքէն : Այս ձեւով կը յուսան ոչ միայն պաշարել Արեւմուտքը , այլեւ խեղդել զայն : Այս ծրագիրը այսօրուան – վաղուան բան չէ , սակայն հիմակուընէ իսկ սկսած են աշխատիլ :

Հարցում .— Կը կարծէ՞ք թէ ծայր տայ անհամաձայնութիւն մը՝ Փեքինի եւ Մոսկուայի միջեւ :

Փօլ Ռէյնօ .— Առ այժմ ոչ, որովհետեւ, Փեքինի անմիջական նպատակն է՝ գրաւել Հարաւ. Ասիան : Զգոյշ են նաեւ որ համայնավար երկու երկիրներ իրարու չբախին, ինչ որ պիտի նշանակէր դաւաճանել իրենց վարդապետութեան սկզբունքներուն :

Սակայն, կրնայ գալ օրը, երբ Չինացիները ցոյց տալով Սիպերիոյ լայնատարած եւ անմարդաբնակ տարածութիւնը, Ռուսերուն ըսեն .— «Կենսական տարածութիւնս այստեղ է »:

———o———

ԿԻՊՐՈՍԻ հերոսը, Գնդ. Կրիվաս խըստիւ կը հակառակի եւ չուզեր որ նոր զիջում ըլլայ՝ Անգլիոյ : Մակարիոս Արք.ին դիրքը փափուկ է : Մէկ կողմէ վերջ տալ կ՝ուզէ անիմաստ ձգձգումներուն, միւս կողմէ չի համարձակիր դէմ երթալ ծայրայեղ ազգայնականներուն :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի «Քրիստափոր » Շրջ. կոմիտէն, Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Շաւարշ Միսաքեան» խումբը, խորին ցաւակցութիւն կը յայտնեն, Տէր եւ Տիկին Կ. Փօլատեանի եւ իրենց ընտանեկան բոլոր պարագաներուն Պ. Յակոբ Փօլատեանի տխուր մահուան առթիւ :

×

Վիէնի Անի կոմիտէն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը եւ Ֆ. Կ. Խաչը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկ. Մուշեղ եւ Քնարիկ Մուրատեաններուն եւ իրենց զաւակներուն , Հայաստանի մէջ մեռած իրենց եղբօր աղջկան կսկծալի մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի առաւօտ յետ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի

ՀՈՌՈՄ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆի

յիշատակին, մահուան քառասունքին առթիւ (մեռած՝ Մարսէյը), Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

Հրաւէր ընդհ. ժողովի եւ կոչ Թեկնածութեան

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ երեքշաբթի , 22 Մարտ ժամը 20·30ին, 32 բիւ տը Թրէվիզ :

Կանոնագրի թիւ հինգ յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ՝ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան :

Թեկնածութիւնները պարտին Աղքատախնամի գրասենեակը հասնիլ ամէնէն ուշը Մարտ ութին :

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ընթեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրեց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Գրիգոր Տալվաշեան, հօրը անունը Յովհաննէս, որ անուշեղէնի պատրաստութեամբ զբաղած է , կը փնտռուի իր եղբօր կողմէ : Տեղեկացնել Պ. Գաբրիէլեանի, 385 Բիւ տը Լիոն, Մարսէյլ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

———o———

ՎԱԼՊԱՌԵԼԻ Հ. Յ. Դ. Արամ խումբի ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ շրջանի ընկերները :

ՎԻԷՆ .— 28 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ .— 29 Փետրուար, Երկուշաբթի գիշեր :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ .— 1 Մարտ, Երեքշաբթի գիշեր :

ՎԱԼԱՆՍ .— 2 Մարտ, Չորեքշաբթի գիշեր :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ .— 3 Մարտ, Հինգշաբթի գիշեր :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ՝ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Կառտանի «Նիկոլ – Դուման »խումբի ընկերները , այս Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները :

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները, 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին , Ահարոնեան ակումբին մէջ :

Սոյն ժողովին ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Օգնական խոհարարուհիի մը պէտք կայ : Հեռախօսել 927 – 01 – 72 :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ շնորհակալութեամբ ըստացած է հետեւեալ նուէրները. — Պ. Նորայր Սահաթճեանէ հարիւր Ն. Ֆ., իր ողբացեալ քրոջ Օր. Արուսեակի մահուան տարելիցին առիթով : Պ. Նուպար Տէր Մինասեանէ յիսուն Ն. Ֆ., իր որդւոյն Պ.Ժան Ժողէֆի ամուսնութեան առիթով :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ

ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ , «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տերեւ եւայլն :

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն : Ոչխարի , հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ

ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապըստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի գինեձօն – խնջոյքով, Իսիի «Խըրիմեան» դպրոցին մէջ, Մարտ վեցին , Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին :

Առատ կերուխում 6 Ն. Ֆ.ով :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապըստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի արժանավայել կերպով «Ահարոնեան» ակումբը , Մարտ 12, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԱՐԱԳ

Եւ ներբող յաւուր պատշաճի, Լը Փէքի Հայ Ընծայարանին մէջ : Կիրակի 28 Փետրուար՝ ժամը 16·30ին : Կը նախագահէ Գերպ. Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ :

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի մէջ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէին կողմէ , Փետրուար 28ի Կիրակին, կէսօրէ վերջ , ժամը երեքին , Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը հրաւիրուին Վիէնի եւ շրջանի Հայութիւնը :

Յ. Գ.— Բանախօսութենէն վերջ ընկերական ընդհ. ժողով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ »Ը

Կը ներկայացուի Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին կողմէ :

Ապրիլ 3ին

×

Նախկին Սամաթիացիներու տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 10ին, Կիրակի, Ամպասատէօրի շքեղ սրահներուն մէջ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Հ. Կ. ԵՒ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Միութեան յետաձգուած ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Փետրուար 28ի Կիրակին ժամը 3ին՝, իր կեդրոնատեղիին մէջ, 32 Բիւ տը Թրէվիզ : Միեւնոյն օրակարգով :

29ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած շրջանին երէցներուն, սկաուտներուն եւ գայլիկներուն կողմէ :

Կիրակի , Մարտ 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին ,

SALLE DE LA CHIMIE, 28 bis Rue St. Dominique
Paris 7·, Métro Invalides

Ներկայացումներ սկաուտներուն կողմէ , երգեր եւ պարեր, հայկական պարեր, կենդանի պատկերներ եւ խաղեր գայլիկներէն : Ֆրանսերէն կը ներկայացուի՝

« ԹՌՉՈՂ ՀՈՎԱՆՈՑԸ »

Կատակերգութիւն , խմբապետուհի ներուն կողմէ :

Մասնաւոր պատրաստութեամբ եւ բեմ ադրութեամբ , Նախկին Հայ Արիները կը ներկայացնեն, հայերէն, Շէյքսփիրի հանրածանօթ կատակերգութիւնը :

ԸՆՏԱՆԵՑԱԾ ՋԱՏՈՒԿԸ

(La Mégère Apprivoisée)

Սիրայօժար մասնակցութեամբ եւ օժանդակութեամբ Շաւիլի Երիտասարդաց թատե րախումբին :

Պիւֆէ , ցուցադրութիւն Մուտք 3 Ն. Ֆ. (300) եւ 5 Ն. Ֆ. (500)

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro : F. D. Roosevelt

Հանելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

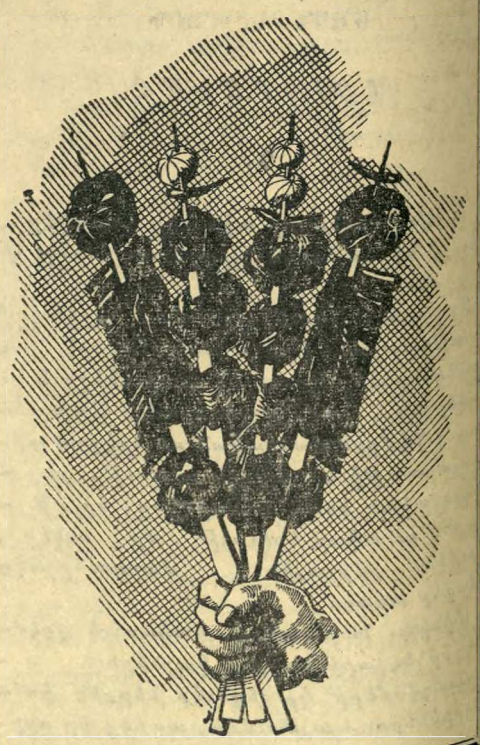

ՅԱՐԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

DIMANCHE 28 FEVRIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8735 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4536

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Խօսքէն գործի անցնելով, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութիւնը Ուրբաթ իրիկուն սկսաւ իր լսարանական դասախօսութեանց շարքը: Նիւթ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը :

« Հայագիտական » մակդիրը շատ չի պատշաճիր այս դասախօսութեանց: Աւելի լաւ պիտի ըլլար «Ժողովրդական համալսարան », կամ « Հայրենագիտական դասընթացք » անուանել զանոնք :

Համաձայն պատրաստուած ծրագրին, հետզհետէ դասախօսութիւններ պիտի տրուին հետեւեալ նիւթերուն շուրջ. —

Ա) Հայոց պատմութեան շրջանները մինչեւ ԺԹ. դարու կէսերը :

Բ) Հայաստանեայց եկեղեցին եւ հայ մշակոյթը մինչեւ ԺԹ. դարու զարթօնքը:

Գ) Հայ ազատագրական մտքի զարգացումը՝ Իսրայէլ Օրիէն մինչեւ Լօզանի դաշնագիրը (1923):

Դ) Հայ գրականութիւնը՝ 1850էն մինչեւ մեր օրերը :

Ե) Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը՝ 1890էն սկսեալ: Անոր դերը երէկ, այսօր եւ ապագային :

Զ) Խորհրդային Հայաստանը եւ Սփիւռքը՝ 1921էն ի վեր :

Է) Հայ ժողովրդական բանահիւսութիւնն ու երաժշտութիւնը :

Այս նիւթերուն շուրջ աստիճանաբար պիտի խօսին դասախօսները, ՆորՍերունդի տղոց ու աղջիկներուն՝ հասկնալի, հայերէն պարզ լեզուով: Առանց խճողելու եւ ծանրացնելու մշակուած հարցերը: Ընդհակառակն հաճելի եղանակով պիտի ներկայացնեն զանոնք՝ հետաքրքրութիւն ստեղծելով :

Հայութեան անցեալին, անոր մշակութային ու քաղաքակրթական արժէքներուն աւելի մօտէն ծանօթանալով՝ մեր զաւակները աւելի սերտօրէն պիտի կապուին ազգային կեանքին եւ պիտի ծառայեն հայ ժողովուրդին :

Հայրենագիտական որոշ պաշար ամբարելէ վերջ, այս դասընթացքներուն հետեւող երիտասարդները պիտի դառնան հանրային գործիչներ, բառին համեստ իմաստով, իրենց կարգին լուսաւորելու համար նորագոյն սերունդը, որ աւելի լաւ պիտի հասկնայ իրենց լեզուն:

Չի բաւեր սակայն լուռ ունկնդիր դառնալ դասախօսութեանց: Աւելի լուրջ ճիգ պէտք է՝ լաւագոյն արդիւնքի հասնելու համար :

Աշակերտներն ու աշակերտուհիները կանոնաւորաբար հետեւելէ վերջ դասընթացքին, պարտականութիւն պէտք է ստանձնեն զիրենք հետաքրքրող նիւթերու շուրջ դասախօսութիւններ պատրաստելու: Դասախօսները անհրաժեշտ ուղղութիւնը պիտի տան ու թելադրանքներն ընեն իրենց, մատնանշելով աղբիւրները որոնցմէ կրնան օգտուիլ :

Ինքնաշխատութեամբ եւ ինքնազարգացմամբ կարելի է շատ կարեւոր նուաճումներ կատարել. կը բաւէ միայն ունենալ աշխատելու եւ յարատեւելու եռանդ, ու նաեւ հայրենասիրական խանդ :

Մենք մեծ հաւատք ունինք նոր սերունդին վրայ: Անձնազոհ առաջնորդներու պէտք ունի անիկա՝ ինքնագիտակցութեան գալու եւ Հայոց պատմութեան ներկայ դժնդակ օրերուն իրեն բաժին ինկած պարտականութեան տէր դառնալու համար :

Հայրենագիտական դասընթացքը մեծ յոյսեր կը ներշնչէ մեզի այս ուղղութեամբ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ.- "ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ՊԷՏՔ Է Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՉԱՓ ԶՕՐԵՂ ԸԼԼԱՅ"

« Խրուշչեւի կողմէ խաղաղութեան ի նպաստ առնուած քայլ մը աւելի արժէք պիտի ներկայացնէր, քան իր կողմէ արտասանուած հազար միօրինակ բառեր», կը գրէ Ատընաուըր՝ յօդուածի մը մէջ, որ խորագրուած է «Գործերը աւելի ծանր կը կշռեն քան խօսքերը » : «Ներկայիս սովորութիւն դարձած է ճառել միջազգային համերաշխութենէ, կը շարունակէ վարչապետը, — անշուշտ մենք ալ կը բաղձանք, սակայն լուրջ պատճառներ ունինք տարակուսելու Խրուշչեւի անկեղծութեան վրայ»,

« Ոչ մէկը պէտք է այնքան դիւրահաւան ըլլայ կարծելու թէ Ռուսերը խաղաղութեան հաստատման ի նպաստ հիմնական եւ ամբողջական առաջարկներ պիտի ներկայացնեն, յաջորդ վերին ժողովին :

« Ոչ մէկ վերին ժողով պիտի կրնայ լուծել, մէկ անգամէն, միջազգային հրատապ խնդիրները: Ասոնք շատ կարեւոր եւ այժմէական են, ուստի պէտք է աւելի համբերութիւն ցոյց տանք : Սակայն, զգոյշ ըլլալու է որ մեր համբերութիւնը տկարութեան նշան չհամարուի: Մինչեւ վերջնական զինաթափութիւն, պէտք է որ Արեւմուտքը առնուազն Խ. Միութեան չափ ուժեղ ըլլայ, այլապէս պիտի չկարողանանք թօթափել վախը մեր սիրտերէն եւ հասնիլ վերջնական խաղաղութեան »:

ՇԹՐԱՈՒՍ.— «ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻՆՔ »

Շթրաուս, ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պունտըշտակի երէկուան նիստին զեկուցում մը ըրաւ Սպանիոյ մէջ գերմանական զինուորական կայաններու հաստատման ծրագրին շուրջ : Եւ այս առթիւ յայտարարեց թղթակիցներուն. —« Ոչ մէկ կասկած որ իրաւունք ունինք, մեր խօսքը միայն Սպանիոյ չի վերաբերիր, այլ եւ պարենաւորման եւ ապահովութեան մեր ընդհանուր ծրագրին » :

ԼՈՆՏՈՆ.— « ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՉԵՆՔ »

Անգլիոյ արտաքին նախարարը Սելվին Լօյտ, յիսուն բառերով ճշդած է Անգլիոյ կառավարութեան դիրքը Սպանիոյ մէջ զինուորական կայաններ հաստատելու գերման ծրագրին մասին:

— « Ճիշդ ամիս մը առաջ տեղեկացայ գերման եւ սպանական խօսակցութիւններուն մասին: Յստակ հասկցուցի թէ Գերմանիոյ համար նախընտրելի պիտի ըլլար որ իր ուզած կայանները հաստատէր՝ Ատլանտեան Ուխտին մասնակից երկիրներուն մէջ: Նորին Վեհափառութեան կառավարութեան կարծիքը կը մնայ միշտ նոյնը »:

Անգլիական մամուլը կը շարունակէ շռնդալից խորագիրներով եւ յօդուածներով քննադատել Պոնի կառավարութեան ծրագիրը :

« Տէյլի Միրօր» (անկախ աշխատաւորական) կը գրէ. — Ֆրանքօ Հիթլերին դիմեց ճզմելու համար սպանական կառավարութիւնը: Կէօրինկ առիթէն օգտուեցաւ եւ Սպանիա զրկեց իր օդատորմիղը, որ իր փորձերը կատարեց հոն : Իտէալ հող մը փորձեր կատարելու համար: Նոյն պատմութիւնը կը կրկնուի այսօր եւս : 1962ին, շուրջ հազար արդիական կազմածներով օժտուած օդանաւեր պիտի ունենան Գերմանները, որոնք հիւլէական ռումբեր ալ պիտի կարողանան փոխադրել: Ո՞վ կրնայ ըսել թէ հինգ տարիէն աշխարհը վտանգող ուժը փոխանակ Խրուշչեւը ըլլալու պիտի չըլլայ Եւրոպայի կեդրոնին մէջ հաստատուած Տէօչլէնտը, (Գերմանիա):

ԻՏԱԼԻԱ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՀՐԱԺԱՐՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մէկ տարուան եւ տասը օրուան գոյութենէ մը վերջ, վարչապետ Սենեի եւ իր գլխաւորած կառավարութիւնը հրաժարեցան, հինգշաբթի օր : Հրաժարումին գլխաւոր պատճառ կը նկատուի «ազատականներու » որոշումը, — զօրավիգ չկանգնիլ կառավարութեան : Առանց ազատականներուն՝ Սենեի պիտի չկարողանար ապահովել խորհրդարանէն ներս անհրաժեշտ նկատուած մեծամասնութիւնը: Ազատական կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղարը կը բացատրէ իրենց դիրքը: Դժգոհ են որ Սենեի եւ իր գլխաւորած «Քրիստոնեայ Տեմոքրաթ»ներու կառավարութիւնը դէպի ձախ հակում ցոյց կուտան: Արդարեւ վարչապետ Սենեի կը նկատուէր ձախակողմեան Քրիստոնեայ Տեմոքրաթ մը: Մասնաւոր դրժգոհութեամբ կը նշեն Կրոնքիի այցը Մոսկուա եւ իր կրած ձախողութիւնը : Իրենց ըսելով՝ Տեմոքրաթ Քրիստոնեաները պէտք է ընտրեն չափաւոր քաղաքականութիւն մը, այնպէս ինչպէս որոշած էին Հոկտեմբերի համագումարին : Պէտք է վերջ դրուի նաեւ ազգայնացումի քաղաքականութեան, աւելի ճիշդ չափ մը դնել վառելանիւթի էնի պետական հիմնարկութեան: Դէմ են նաեւ գաւառական անկախութեան, յայտնի է թէ Սենեի կը պաշտպանէր Սարտենիայի, Սիկիլիոյ եւ Արիզիի «ներքին անկախութիւնները » : Ու վերջապէս պէտք է ընդդիմանալ ընկերվարականներու պահանջներուն :

Արդ՝ Քրիստոնեայ Տեմոքրաթներուն մէջ ուժեղ է «ձախ» հատուածը, որուն գլխաւոր պարագլուխներէն կը նկատուէր հրաժարեալ վարչապետը: Իրերու այս կացութեան մէջ վարչապետին կը մնար իր հրաժարականը ներկայացնել Հանրապետութեան նախագահ՝ Կրոնքիին :

Իտալական ներքին խնդիրներուն ծանօթ անձերու կարծիքով՝ տագնապը, որ յառաջ կուգայ կառավարութեան հրաժարումով, երկար պիտի տեւէ : Ասոնց կարծիքով հնարաւոր չէ գուշակութիւններ ընել, գոնէ առ այժմ :

Նոր կառավարութիւնը կրնայ կազմուիլ, չորս ձեւերով :

Ա.—Կառավարութիւն մը, բաղկացած՝ «կեդրոնի» քրիստոնեայ տեմոքրաթներէն եւ ազատականներէն :

Բ.— Կազմուած ձախակողմեան հատուածէն եւ Նեննիի ընկերվարականներէն :

Գ. — Կեդրոնէն, թագաւորականներէն եւ ազատականներէն :

Դ.— Միայն տեմոքրաթ քրիստոնեաներէ: Չորս պարագաներն ալ իրենց անպատեհութիւնները ունին, բացարձակ մեծամասնութիւն գոյացնել կարելի պիտի չըլլայ :

Յամենայն դէպս Խորհրդարանը յետաձգած է, մինչեւ Մարտ եօթը, իր աշխատանքները եւ յառաջիկայ ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենանՅունիսին:

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան եկամուտի եւ այլ տեսակ շահերու յայտարարութիւններու յանձնումի վերջնական թուական նշանակուած է, Մարտ 9: Այս յետաձգումէն կրնան օգտուիլ միայն անհատները: Ընկերութիւնները պարտին յանձնել, Մարտ 1ին: Թղթատարական նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ղրկուած բոլոր յայտարարութիւններուն վրայ (պահարաններ) պէտք է փակցնել 20 կրամին 0·25 Փր. դրոշմաթուղթ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՒՎ ՏԸ ՄԻՒՐՎԻԼ, արտաքին նախարարութեան ծերակոյտի յանձնաժողովին զեկոյց մը տուաւ՝ զինաթափութեան եւ Մարոքի եւ Թունուզի հետ Ֆրանսայի յարաբերութիւններուն շուրջ : Ֆրանսայի համար նախապայման է հիւլէական զէնքերու պահեստներու փճացումը : Ինչ կը վերաբերի Մարոքի եւ Թունուզի հետ Ֆրանսայի յարաբերութիւններուն՝ դժբախտաբար Մարոք ընտրած է Ֆրանսայի համար անբաղձալի քաղաքականութիւն մը, իսկ Պիզերթի շուրջ խօսակցութիւններ տեղի պիտի ունենան Թունուզի հետ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ զինուորական ատեանը մահուան վճիռ արձակեց մահմետական երեք ահաբեկիչներու դէմ, որոնք փորձած են օդը հանել քաղաքին կազի գործարանը :

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ դէմ դաւած ըլլալու յանցանքով ձերբակալուած են 16 անձեր — ԷՖ Էլ Էնի հինգ ղեկավարներ եւ 11 Ֆրանսացիներ :

ԱՆԳԼԻՈՅ աշխատաւորական կուսակցութիւնը զեկոյցի մը մէջ կ՚ըսէ. — « Սարսափի տպաւորութիւն մը զգացինք, երբ լսեցինք որ Հունգարիոյ մէջ 18 տարեկան երիտասարդներ գնդակահարուած են, որովհետեւ մասնակցած են 1956ի յեղափոխութեան »:

ՄԱԿԱՐԻՈՍ Արք. կը յայտարարէ թէ «այնքան ատեն որ Անգլիա կը պնդէ 120 քառակուսի մղոն տարածութիւն ունենալու իր պահանջին վրայ, (կղզիին մէջ կայաններուն համար), կարելի պիտի չըլլայ համաձայնութեան մը գալ »:

ՆՈՐ ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ծայր առած է Արաբական լիկայէն ներս, երբ Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւնը պահանջած է «քննադատել» 1950ի երրեակ երկիրներու (Մ. Նահանգներ, Անգլիա եւ Ֆրանսա) յայտարարութիւնը՝ Միջին Արեւելքի գոյավիճակի անփոփոխ պահպանման մասին: Յորդանան դէմ արտայայտուած է :

ՎԱՐՇԱՒԱՅԷՆ հասած լուրեր արձագանգ կ՚ըլլան ընդհանուր դժգոհութեան մը որ ծայր առած է երկրին աշխատաւորներուն մէջ : Գործաւորները յաւելեալ աշխատանքի համար յաւելեալ օրավարձեր կը պահանջեն: Կառավարութիւնը կը մերժէ :

ԵՐԵՍՈՒՆ ՀԱԶԱՐ հոգի, խանդավառութեամբ ողջունած են Հանրապետութեան Նախագահը, տը Կոլ, Նիմի մէջ :

ԱՆԳԼԻՈՅ Արքայական պալատը հաղորդագրութիւնով մը կը ծանուցանէ«իշխանուհի Մարկարեթի նշանախօսութիւնը, փաստաբան՝ Անթընի Շ. Ռ. Արմսթրոնկ – Ճոնսի հետ » :

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ծանր արկած մը Իրլանտայի վրայ պատճառ դարձաւ 27 ճամբորդներու մահուան: Պտուտակին յանկարծական խանգարումով ճամբորդատար օդանաւը երեք հարիւր մեթր բարձրութենէն զօրաւոր վայրէջք ունեցած է: Յունուարէն ի վեր օդանաւի 17րդ արկածն է որ կը պատահի եւ 398ճամբորդներ մեռած են :

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ հասած է՝ Այզընհաուրը: Արժանթինեան խորհրդարանին մէջ անդրադառնալով «աշխարհի խաղաղութեան սպառնացող ուժին» — իմա Խ. Միութիւն — նախագահը յայտարարած է. — «Ազատ աշխարհը իր տրամադրութեան ներքեւ ունի անպարտելի ուժ մը, ոչ մէկ երկիր կրնայ դէմ դնել այդ ուժին : Նախայարձակ եղողը պիտի պարտուի, չարաչար»:

ՊԱՂՏԱՏԻ ձայնասփիւռը կը հաղորդէ թէ 30 անձեր մահուան դատապարտուած են, ժողովրդական դատարաններուն կողմէ: Կ՚ամբաստանուին Զօր. Քասրմի վրայ կատարուած մահափորձին կապակցութեամբ :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԶՐՈՅՑ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ ՀԵՏ

ԽՄԲ.— Նոր Սերունդի պաշտօնաթերթը, «Հայաստան», կը հրատարակէ հետեւեալ տեսակցութիւնը Շ. Նարդունիի հետ, սկսելով նման տեսակցութեանց շարքմը՝ քաղելու համար մեր մտաւորականներուն տեսակէտները եւ տպաւորութիւնները հայ արդի երիտասարդութեան մասին: Կ'արտատպենք որովհետեւ Յառաջի ընթերցողներուն համար եւս շահեկան է հարցը :

●

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, (ամսաթերթ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի, Յունուար 1960), կը գրէ .—

Շ. Նարդունի, անուն մը՝ որ Սփիւռքի թոհուբոհին, հողմահար ու հողմավար ազգային մեր կեանքին մէջ՝ բոլո՛ր պատուարները քանդելով բացած է իր ճամբան ու հաստատուած գրական բարձրադիր պատուանդանի մը վրայ :

Առանց երկընտրանքի կրնանք ըսել թէ այն քիչերէն է, որ կը հետեւին դարուս իմացական շարժումներուն եւ, ինչ որ ամէնէն կարեւորն է, կը հասկնա՛ն զանոնք: Ընկերային կամ բժշկական չոր ու ցամաք նիւթն անգամ կուտայ ոճի հազուագիւտ գեղեցկութեամբ մը, Մայրենիքին չքեղութեան անսպառ ակունքներէն առնելով իր աւիշը:

Այնքա՛ն կը գրէ, եւ սպառիլ չի գիտեր...: Ի՞նչպէս կարելի է սպառել ծո՛վ հարստութիւնը աննման մեր լեզուին: Շ. Նարդունի կրկնութիւններ չունի. յատկանշական է այս պարագան՝ որ կ'ուզենք շեշտել: Եթէ «ոճը մարդն իսկ է», ուրեմն Նարդունի նորութեա՛ն մարդն է, յաւիտենական երիտասարդը՝ իբրեւ գրիչ:

Ահա թէ ինչո՛ւ առաջին անգամ մտածեցինք ի՛ր մասին, երբ որոշեցինք երիտասարդութեան հարցը արծարծել այս էջերուն մէջ :

Մեր երիտասարդները դարուն տղաքն են. հակառակ պարագային՝ պիտի դատապարտէինք զանոնք: Մեր կարծիքը պիտի յայտնենք առանձին յօդուածով մը՝ երբ «տեսակցութիւններու» շարքը վերջացնենք:

Առ այժմ լսենք Շ. Նարդունիի պատասխանները:

×

— Ի՞նչ կը մտածէք ֆրանսահայ երիտասարդութեան մասին:

= Ֆրանսահայ երիտասարդութեան յատուկ մտածումներ չունիմ, բայց ամէն անգամ որ կը մտածեմ հա՛յ երիտասարդութեան մասին ընդհանրապէս՝ հետաքրքրութիւն մը կը չարչարէ միտքըս, — այս երիտասարդները գիտե՞ն անունը այն երիտասարդին, որ այրեց Անիի մայր եկեղեցին: Եթէ օր մը երիտասարդագիտութեան (հէպէլոժի) դասընթացք մը բանամ, տոքթորայի իբրեւ թէզ պիտի տամ սա նիւթը. « Անիի մայր եկեղեցին այրող հայ երիտասարդին հոգեբանութիւնը եւ պատմութենէն ներս մտնելու եղանակները »: Ուշադրութի՛ւն, եկեղեցի մը այրելը չէ որ հետաքրքրութեան առարկայ է եւ ուսումնասիրութեան նիւթ, — երիտասարդը կրնար բաղնիք մը այրել կամ Ախուրեանի բոլոր կամուրջները քանդել, վերջապէս կատարել այնպիսի բան մը՝ որ համապատասխանէր այն պաթոսին, որ պայման է մտնելու համար պատմութենէն ներս, ի հարկին խորտակելով դռներն ալ:

— Քանի մը տարի առաջ այցելեցիք Միջին Արեւելքի երկիրները: Կրնայի՞ք խօսիլ Արեւելքի տղոց մասին :

= Տեսայ Արեւելքի տղաքը, բողկի պէս՝ առողջ եւ արթուն: Ընդհանրապէս քաջալանջ, կաշմբուռն, — վա՛յ թէ փորձուէի գօտեմարտիլ մէկուն կամ միւսին հետ, եօթն անգամ գետին կը կպցընէին կռնակս: Մեր ուսանողութեան օրերու՝ մէկ ժում փոմ – ֆրիթով օրը իրիկուն ընող տղոց չհանդիպեցայ, — Տորք Անգեղ կամ Սասունցի Դաւիթ ամէն մէկը: Ծո՛վ երիտասարդութիւն մը այսպէս, Գահիրէէն մինչեւ Ապատան, Պէյրութէն մինչեւ Թեհրան, անցնելով անապատներէն: Մասնաւորաբար Թեհրանի « Արարատ » ակումբին տղաքը, իրենց գրական, թատերական, երաժշտական, նկարչական յանձնախումբերով, արժանի են ամէն գնահատութեան: Բայց ամբողջ Արեւելքի մէջ փնտռեցի Անիի մայր եկեղեցին այրող տղան ու չգտայ :

— Ի՞նչ տարբերութիւն կը գտնէք Արեւմուտքի եւ Արեւելքի երիտասարդներուն միջեւ,— հասարակաց գիծ մը ունի՞ն :

= Տարբերութիւն մը տեսնելու չափ խորագէտ չեմ, բայց իբրեւ հասարակաց գիծ՝ տեսայ այն որ «կէս – գիշերէն ետք ճրագը վառ պահելու» ծէսը մոռցուած է մեր բոլոր երիտասարդներուն մէջ, — խօսքը չի վերաբերիր այն ճրագին՝ զոր կը վառէ Կուպիդոն, գիշերածինն, ըստ Կիկերոնի :

— « Թափուր աթոռներ » բացատրութիւնը յանկերգի մը վերածուած է մեր մամուլին մէջ: Ձեր կարծիքով՝ «աթոռակալնե՞րը» կը պակսին թէ «աթոռները»:

= Ոչ «աթոռ» կը պակսի, ոչ ալ «աթոռակալ»: Բայց եթէ չարունակուի՛ այսպէս, աղէ՛տ է, ընկե՛ր, աղէ՛տ: Մէկ աթոռաշէն չտեսայ: Իսկ մեզի աթոռ շինող կը պակսի: Այս աննման ժողովուրդին մէջ, ամէն Հայ որ կուգայ աշխարհ՝ «աթոռակալ» է ի ծնէ : Բայց ո՛րքան ալ շատ ըլլան «թափուր աթոռները », վաղը աթոռ կը պակսի, վասնզի աթոռաշէն չկայ: Մի մոռնաք որ բազմածին է մեր ժողովուրդը, — շա՛տ կ'աճի, նոյն համեմատութեամբ եւս՝ «աթոռակալները»:

— Ի՞նչ է պատճառը որ ...

ԶԱՐԹԻ՛Ք

●

« Զարթի՛ք, փառք իմ, զարթի՛ք ...»:

« Զարթի՛ք եւ մի՛ ննջէք՝ նման յիմար կուսից նիրհէք ...»:

Անշուշտ նորերը կ'անդիտանան այս հրաւէրը, քանի որ մեր եկեղեցիներուն դռները իրենց առջեւ «կը բացուին» ժամը 11ին՝ նոյն յաւիտենական պատարագով : Որով, գուցէ չհասկնան անոր իմաստը: Իսկ անոնք որ երկրէն են եկած, բաներ մը յիշեն թերեւս այն հին օրերէն ու զարմանան թէ ի՞նչ է պատահեր որ, այսպէս, տարաժամօրէն կ'արթնցնեն իրենց հեշտալի թմբերէն:

Բոլորին ալ զարմանքը շուտով կը փարատի, կը բաւէ որ արթննա՛ն :

Գիւղին ժամկոչը չէ զանգը հնչեցնողը, ձեր անոյշ քունէն արթնցնողը՝ որպէս զի երթաք ձեր ծեր տէրտէրին քաղցրալուր կամ խժալուր ձայնը մտիկ ընէք :

Ձեզ կ'արթնցնենք, բոլորդ անխտիր, յանուն հայ մշակոյթի, հայ բանաստեղծութեան սրբազան պատարագին : Նարեկացիէն մինչեւ Զարենց՝ դասը շարուած են: Անվեղարն Լիւք – Անտրէ Մարսէլ կը պատարագէ ի մէջ տաճարին գաղղիական Ակադեմիոյ :

Ցնծա, Հայոց ազգ, եւ ուրախ լեր, զի տեսած չես այսպիսի պատարագ, ոչ ալ անբաւ զանձը զոր ունիս :

Ահա տասը տարի է, ժրաջան մեղու մը եկեր ինկեր է մեր ծաղկանց մէջ : Այս մեղուն դժգոհ չէ ծաղկանոցէն :

Ուրիշ ազգեր մոմի լոյսով կը փնտռեն այսպիսի առիթ՝ ի գին մեծ զոհողութեանց, եւ ձեռնունայն կը վերադառնան: Հայը քուն, բախտը արթուն: Եւ դեռ լեզու ունինք տրտնջալու, դժգոհելու եւ..

= Ներողութի՛ւն, շեղեցաք հարցէն ու դեռ կը շարունակէք շեղիլ: Երիտասարդութեան հարց դրիք եւ այժմ հարցում կ'ընէք ... աթոռի մասին: Աթոռին երիտասարդութիւնը կամ ծերութիւնը հարց մըն է, որ կրնայ նիւթ դառնալ տարբեր խօսակցութեան մը, բայց այդ մասին ... ոչ այսօր :

Այսօր այսքանը միայն կրնամ ըսել թէ երիտասարդութեան հարցը աթոռ փնտրռելու հարց չէ, այլ միայն... Անիի մայր եկեղեցին այրելու հարց է: Իսկ եթէ արդի երիտասարդը այրելիք բան մը չգտաւ, իբրեւ երիտասարդութեան թէսթ՝ կը յանձնարարեմ ուտել գլուխ մը ... սոխ, ամէնէն կծու տեսակէն, յետոյ երթալ դասախօսութիւն մը կատարել :

Եթէ ունկնդիրները չհեռանան սրահէն՝ սոխին հոտին պատճառով կամ խօսքին հմայքին համար, գտնուա՛ծ է երիտասարդը, — այն ատեն, հաւատացէք, Նորին Վեհափառութիւն Պատմութիւնը աթոռ կուտայ երիտասարդին, որքան ալ պակսին աթոռները :

ստորակայութեան բարդոյթով տառապելու :

Մակաբոյծներու բերրի դաշտ դարձան այս ժողովուրդը, չի՞ կրնար մէկ հատիկ այս մեղուն ալ պահել, որպէսզի ըսէր « Զքոյդ ի քոյոց քեզ մատուցանեմ » :

Անմիաբան Միութիւններու Բաբելոն մեր Սփիւռքը, չկրցաւ մէկ հատիկ օգտակար տարրին ցոյց տալ իր շնորհքը :

Ճառ ու ծափ, ճառ ու ծափ, ճառ ու ծափ: Մեռանք ճառերէն ու ծափերէն : Օճառ տուէք, օճառ, ու մենք ձեզի տանք ձեր ուզածին չափ պղպջակ, որ խաղաք, երջանկանաք, խաղով ու պարով դինովնաք, ով պարահանդէսի տաղանդաւոր կազմակերպողներ, ով բարեգործութեան մեծապատիւ անգործներ: Ո՞ր բարձին տակ դրած էք ձեր ծրագիրները : Կարդացա՞ծ էք, կը կարդա՞ք ձեր«շինարար» թիւ մէկ յօդուածները: Անտէր Սփիւռքը կնքամոմով փայլ տրուած պարագետին կը կարծէք, եւ ուրիշ ոչինչ : Օտարին տասնամեայ լռելեայն աշխատանքը ձեզ չ'ապտակե՞ր: Իրենց իւղով ճենճերող հայ գրագէտին զոհողութեան եւ գուրգուրանքին սաստը չ'արթնցնե՞ր ձեզ ձեր մահահանգոյն քունէն: Ձեզ սթափեցնելու համար ի՞նչ պէտք է արդեօք :

Զարթի՛ք, զարթի՛ք, բայց...

Մահ խեղանդամ եւ այլասերած Միութիւններուն: Իմացեալ անձնասպանութիւնն ալ գովելի արարք մըն է, յապաղած կամ ոչ գիտակցութիւն մը կ'ենթադրէ : Թող բեմը պարպուի դալմաղալէն, առ այժմ երեւակի պէտք չկայ, մանաւանդ երեւակի : Բացուեցէք, բացուեցէք, մի խեղդէք հազուագիւտ ազնիւ դերակատարներուն անձն ու ձայնը: Ճամբայ տուէք երիտասարդութեան:

Կը հարցնեմ, ի՞նչ կարծեցիք երիտասարդութիւնը, դարակէօզի հանդիսատե՞ս, սալոնի բազմութի՞ւն, մուհալլէպիի սիրահարնե՞ր: Սասունցի Դաւիթին « Ծուռե՞րն» են որ պիտի դան եւ ըսեն թէ Ձէնով Օհանները շինիչ գործ ոչ կատարեցին, ոչ ալ կրնան կատարել :

Երիտասարդութիւնը կը ներկայացնէ այն որ կուգայ եւ կ'աղաղակէ. — Թագաւորը մեռաւ, կեցցէ՛ թագաւորը :

Ժողովուրդը այդ աղաղակին է որ կը սպասէ, եւ ոչ թէ, յանուն բարեգործութեան եւ մշակոյթի, պարահանդէս սարքող մեծաւորներու ճառերուն, իրենց երկունքի գիշերները բզկտող խողովակաձեւ մարդոց ճագերուն :

Յ. ՄԱՐՏՈՒՆԻ

Վենետիկ

Խելացի մկնիկ մը օր մը կ'ըսէ իր ձագերուն .

— Զաւակներս երբ մեծնաք պիտի սկըսիք վախնալ մարդ արարածէն. բայց յիշեցէք որ մարդը իր կարգին կը վախնայ կնոջմէն, իսկ կիները կը վախնան մենէ:

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

ԵՒ

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑ

★

Բոլորիս ծանօթ է, որ մեր հայրենիքը մինչեւ վերջին տարիները, մշակութային դետնի վրայ վերապահ՝ չըսելու համար ժխտական դիրք մը բռնած էր արեւմտահայ գրականութեան հանդէպ ընդհանրապէս եւ ծանօթ գրագէտներու հանդէպ մասնաւորապէս :

Առաջին անգամ «Արեւմտահայ բանաստեղծներ» խորագրով ընտիր բանաստեղծութիւններու ժողովածու մը լոյս կը տեսնէր (Մ. Պէշիկթաշլեան, Պ. Դուրեան, Մ. Աճէմեան, Ա. Փանոսեան, Սիպիլ, Անայիս, Գ. Պէշկէօթիւրեան, Յ. Եւտերպէ, Կ. Ոսկեան, Ա. Չօպանեան, Ա. Յարութիւնեան, Հ. Արշակեան, Ռ. Որբերեան, Վ. Մալէզեան, Վ. Թէքէեան, Սիամանթօ, Մ. Մեծարենց, Դ. Վարուժան, Ռ. Սեւակ, Տ. Չէօկիւրեան, Մ. Պարսամեան, Լ. Խաճանեան, Ե. Գօլանճեան, Լ. Լարենց, Կ. Սիտալ, Յ. Պօղոսեան): Հատորը կը կազմէին Ալազան եւ Վ. Նորենց, Գ. Վանանդացիի ընդարձակ յառաջաբանով (Պետհրատ, Երեւան 1930):

Դպրոցական դասագիրքերու մէջ ոչ մէկ արեւմտահայ գրագէտ կ'երեւէր : Հետզհետէ այդ վերապահ դիրքը տեղի կուտար գիտակից վերաբերումի մը, որուն համաձայն արեւմտահայ քանի մը դասական գրողներ, ինչպէս Յակոբ Պարոնեան, Արփիար Արփիարեան, Երուանդ Օտեան, Ալիշան, Ծերենց իրենց մասնակցութիւնը կը բերէին դասագիրքերու : Առաջին անգամ ծանօթ գրական քննադատ, Արսէն Տէրտէրեան իր «Հայ Կլասիկներ» ընդարձակ հատորին մէջ (*) մանրամասնօրէն կը ներկայացնէր Ալիշանը եւ հայրենասիրութիւնը, Հայրենասէր կինը Ծերենցի վէպերում, Պարոնեանի գեղագիտական հայեացքներ եւ Երուանդ Օտեանի ստեղծագործութիւնը : Դասագիրքերու մէջ հետզհետէ յայտնուիլ կը սկսէին Պ. Դուրեան, Դ. Վարուժան, Սիամանթօ, Ռ. Սեւակ, Մ. Մեծարենց, իրենց քերթուածներով, որոնց կը յաջորդէին նաեւ մեր արձակագիրները, ինչպէս Գ. Զօհրապ, Ա. Արփիարեան, Ռ. Զարդարեան, Երուխան : Յ. Պարոնեան եւ Երուանդ Օտեան մեծադիր հատորներով իրենց ամբողջական գործերն ունեցան, ինչպէս նաեւ Դ. Վարուժան, Սիամանթօ, Մ. Մեծարենց, Վ. Թէքէեան, Ռ. Սեւակ, Գ. Զօհրապ, Ա. Կամսարական, Տիկին Զապէլ Եսայեան : Շատերուն նուիրուեցան նաեւ առանձին մենագրութիւններ : Չեմ խօսիր այլեւս նոր հեղինակներու գործերուն վերհրատարակութեան մասին : Ինչպէս կը հաւաստեն, շուտով պիտի կազմուի նաեւ արեւմտահայ նոր գրողներուն նուիրուած հաւաքածոներ : Գրականութեան պատմութեան ձեռնարկներու մէջ եւս արեւմտահայ գրականութիւնը իր պատուաւոր տեղն ունեցաւ :

Այս բոլորը կազդուրիչ երեւոյթներ են, եւ վստահ ենք որ հետզհետէ աւելի ընդարձակ համեմատութիւններ պիտի առնէ հրատարակչական այս գործունէութիւնը :

Ահաւասիկ վերջին հատորը նուիրուած Ռուբէն Զարդարեանի գրեթէ ամբողջական գործին, «Յայգալոյս»(**) խորագրով, որուն մէջ կը գտնենք հետեւեալ բաժինները. 1. Վիպակներ եւ նորավէպեր (14 հատուած), 2. Հէքեաթներ եւ աւանդավէպեր (11 հատուած), 3. Արձակ քերթուածներ եւ պատկերներ (23 հատուած), 4. Բանաստեղծութիւններ (6 կտոր), 5. Թարգմանութիւններ (25 կտոր միջազգային հեղինակներէ), 6. Գրական յօդուածներ (8 հատուած), 7. Յուշագրութիւն (բանտարկեալի մը յիշատակարանը, «Առիւծին ժանիքէն» խորագրով) : Հատորին վերջը ունի ծանօթագրութիւններ եւ բառարան մը : Մենք երախտապարտ ենք, որ այս հատորով արեւմտահայ գաւառական գրականութեան տաղանդաւոր մէկ ներկայացուցիչին ստեղծագործութիւնը կը ներկայացուի մեր հայրենիքի ժողովուրդին «սիրառատ ուշադրութեան եւ արդար գնահատութեան», անշուշտ միշտ կըրճատումներով ու յապաւումներով :

×

Այս հատորին մէջ կը գտնենք Անյօգ գեղգեղանքներ խորագրով արձակ բանաստեղծութիւն մը, որուն առիթով պիտի փորձենք բաղդատութիւն մը ընել Միսաք Մեծարենցի «Ըլլայի՛, ըլլայի՛» ներու շարքին հետ («Ծիածան», եւ « Նոր Տաղեր» քերթուածներ, Կ. Պոլիս, 1924):

Որքան նմանութիւն յղացման, զգացումներու, գաղափարներու եւ պատկերներու: Նոյն կարօտաբաղձ հոգին, բնութեան հետ մտերիմ դառնալու անկարելիութեան առջեւ զգացուած անհաւասար վիշտին նոյն դառնութիւնը, նոյն համակերպութիւնը, յղացուած տարբեր տարիքներու եւ տարբեր ժամանակներու մէջ, բայց ներշնչուած նոյն երեւոյթներէն :

(*) Երեւանի Պետական համալսարանի հրատարակչութիւն, 907 էջերով, 1944ին:

(**) Հայպետհրատ, Երեւան 1959, վեց հարիւր էջերէ բաղկացած :

Հոգեբանական վերլուծություն ...

Ինչպես ճանաչել մարդկանց ...

Ինչպես պետք է ընտրել կին ...

Ինչպես պետք է ընտրել ամուսին ...

Ինչպես պետք է դաստիարակել երեխաներին ...

Ինչպես պետք է դաստիարակել աղջիկներին ...

Ինչպես պետք է դաստիարակել տղաներին ...

Ինչպես պետք է դաստիարակել ...

Ինչպես պետք է ...

Ինչպես ...

Ինչպես ...

Ինչպես

«ԵՐԿՐԷՆ պէտք է ջնջել, կրակին հետ խաղալ ուզող բոլոր ժողովուրդներն ալ» յայտարարեց ձաքարթայի մէջ՝ Խրուշ – չեւ։ Խորհրդային վարչապետին ակնարկը ուղղուած էր Ճափոնի ։

ԽՐՈՒՇՉԵԻԻ Ֆրանսա այցելութեան առթիւ եւ «ապահովութեան» նպատակ – ներով, 700էն 1000 ճերմակ Ռուսեր եւ այլ ազգի դաղթականներ Քորսիկա պիտի փոխադրուին։

ՊԱՇՏՕՆԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ մը, Մոսկուայի մէջ, ճշդուեցան Խ. Միութեան եւ Ա– րեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ այս տարի – չրջանի փոխատուութիւնները ։ 680 միլիոն մարք արժողութեամբ ապրանք պիտի ներածուի Խ. Միութեան կողմէ ։

ՓՐԱՒՏԱ կը գրէ ։— «Խորհրդային մա– մուլին բովանդակութիւնը չոր, անճա – չակ եւ կրկնութիւններով լեցուն է , ա – տենն է որ քիչ մը համ – հոտ մտցնենք մեր թղթակցութիւններուն եւ յօդուած – ներուն մէջ »։

ՆՈՒԻՐ

Նիսէն Տիկին Ա. Նաւարեան իր ողբա– եալ ամուսնոյն Ա. Նաւարեանի մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաք– եան սրահին եւ տասը Ն. Ֆ. «Ցառաջ»ի բարգաւաճման։ Մշակոյթի Տան բաժինը ստանալ «Ցառաջ»էն ։

Գ. ՅԱՆԿ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ։—

Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւն նոր տարւոյ առթիւ 1660 Ն. Ֆ. ։

Սապունճեան ընտանիք, ողբ. Տիկին Սապունճեանի մահուան առթիւ յիսուն Ն. Ֆ., Այտընեան ընտանիք, ողբ. Տիկին Մաննիկ Այտընեանի մահուան առթիւ 35 Ն. Ֆ., Տիկին Նազենիկ Սարաֆեան, ողբ. Սարգիս Տէօքմէճեանի մահուան առթիւ տասը Ն. Ֆ., Պ. Պ. Օննիկ Եէկէնեան 30 Ն. Ֆ., Նորայր Կիւսար յիսուն Ն. Ֆ., Վ. Մինասեան, Անտիլիի ծերանոցին հինգ Ն. Ֆ., Թիւհտարեան, Անտիլիի ծերանոցին տասը Ն. Ֆ., Ապրօ Խանճեան, Անտիլիի ծերանոցին քսան Ն. Ֆ., Արտաշէս Բամ– պուքճեան հինգ Ն. Ֆ., Տիկին Փառան – ճեմ Օհանեան հինգ Ն. Ֆ., Պ. Կամսար Մուրատեան տասը Ն. Ֆ., Տիկին Տէօք – մէճեան (Մոնթրէօյ) տասը Ն. Ֆ., Պ. Պ. Դարբինեան հինգ Ն. Ֆ., Գեղամ Դեր – ճակեան տասը Ն. Ֆ., Նազարէթ Սա – հակեան հինգ Ն. Ֆ., Քամկրեան հինգ Ն. Ֆ., Եդուարդ Սարաֆեան 15 Ն. Ֆ., Ա. Հարէնց, Պետրոս Շահվէրտեան, Ա– րա Հօտապեան տասնական Ն. Ֆ., Յա – րութիւն Սարաճեան 25 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Զ. Մուրաֆեան քսան Ն. Ֆ., Պ. Նչան Հայթաեան քառասուն Ն. Ֆ., Պ. Օննիկ Հօրթունճեան տասը Ն. Ֆ., Տօքթ. Խայիկեան (Մարսէյլ) հինգ Ն. Ֆ., Պ. Զարիկեան Մկրտիչ քառասուն Ն. Ֆ., Ոմն, Պ. Ա. Մալաճեանի ձեռամբ հարիւր Ն. Ֆ., Պ. Նուրհան Մուրատեան քառասուն Ն. Ֆ., Տօքթ. Վահէ Գրիգոր– եան եւ Տէր եւ Տիկին Ա. Գրիգորեան, ի– րենց մօր մահուան քառասունքին առթիւ հինգ Ն. Ֆ., Տիկին Մարիամ Ակոնայ – եան հինգ Ն. Ֆ. ։

Պ. Մուշեղ Ճիէրճեան, Մոնթէ Գաւռ– յէն, Արա Պարթեւեանի հայկական եղա – նակներու երկու սալերը, ծերանոցնե – րուն։ Տօքթ. Անդրէասեան, Պալաքեան Սրբազանի «Հայ Դողգոթան» երկու ծե – րանոցներուն։ Վեր. Մխիթեան եւ Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ երիտասարդ– ները , զանազան ուսեստեղիններ Մոն – մորանսիի ծերանոցին։ Պ. Յովակիմ Սուլթանեան, երկու սնտուկ նարինջ Մոնմորանսիի ծերանոցին։ Տէր եւ Տիկին Նիկողոսեան, Տիկիններ Մաքրուհի Ղա – րիպեան, Հայրապետեան, Պարաթեան, Քէպապճեան, Շահինեան, Տէօվլէթեան, զանազան ուսեսթեղիններ եւ պուդդներ, ծերանոցներուն ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Գրիգոր Տալվաչեան, հօրը անունը Յովհաննէս, որ անուշեղէնի պատրաս – տութեամբ զբաղած է , կը փնտռուի իր եղբօր կողմէ։ Տեղեկացնել Պ. Գաբրիէլ– եանի, 385 Րիւ տը Լիոն, Մարսէյլ ։

Պաղտասարեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին չնորհակա – լութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ողբացեալ զաւկին վերջին

ՄԻՇԷԼ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

մահուան առթիւ (մեռած ալժերիական ճակատին վրայ), իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ի մասնաւորի պաշտօնական բոլոր մարմիններուն, Պ. քաղաքապետին եւ քաղաքապետական ժողովի անդամնե – րուն, Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեանի, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ թաղականութեան, Ֆ. Կ. Խաչին, Կար – միր Խաչին, Հայ Երիտ. Միութեան, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին, տեղւոյն Հ. Ց. Դ. կոմիտէին, Հ. Մ. Ը. Մ.ին, Հ. Մ. Մ.ին ։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

Հրաւէր ընդհ. ժողովի եւ կոչ Թեկնածութեան

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակ– ցութեան Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ու – նենայ երեքշաբթի , 22 Մարտ ժամը 20.30ին, 32 բիւ տը Թրէվիզ ։

Կանոնագրի Թիւ հինգ յօդուածին հա – մաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակ – ցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն ա – նոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան ։

Թեկնածութիւնները պարտին Աղքա – տախնամի գրասենեակը հասնիլ ամէնէն ուշը Մարտ ութին։

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ըն – թեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց ա – նունը, մականունը եւ հասցէն ։

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն ան– դամները որոնք իրեց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տա – րիէ ի վեր ։

Հ. Կ. ԵՒ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Միութեան յետաձգուած ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Փետրուար 28ի կի – րակին ժամը 3ին , իր կեդրոնատեղիին մէջ, 32 Րիւ տը Թրէվիզ։ Միեւնոյն օրա– կարգով ։

Salon international des jeux et jouets, articles de fêtes, voitures d'enfants et puériculture

Salon international de la quincaillerie, de l'outillage, de l'équipement ménager et du chauffage (Siquem)

Marché européen de l'ameublement

en même temps que

du 12 au 21 Mars 1960

Foire Internationale de Lyon

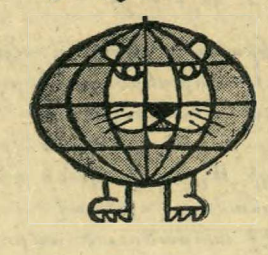

RENSEIGNEMENTS :

FOIRE INTERNATIONALE DE LYON
Palais de la Foire - LYON (6e)
Tél. : 28-55-05

BUREAU DE PARIS :

136, Boulevard Haussmann
Tél. : WAG. 68-50

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻ

SURPRISE PARTY Ն

Մարտ 6ին, ժամը 4 – 10, Ազգ. Տան մէջ,

32, RUE DE TRÉVISE, PARIS

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ա– պըստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի գինեձոն – խնջոյքով, Իսիի «Ոը– րիմեան» դպրոցին մէջ, Մարտ վեցին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին ։

Առատ կերուխում 6 Ն. Ֆ.ով ։

Մանրամասնութիւնները յայորդով ։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Փետրուար 18ի համաժողովրդական ա– պըստամբութեան 39րդ տարեդարձը կը տօնուի արժանավայել կերպով «Ահա – րոնեան» ակումբը , Մարտ 12, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին ։

Մանրամասնութիւնները յայորդով ։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի մէջ կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Ա– նի կոմիտէին կողմէ , Փետրուար 28ի կիրակին, կէսօրէ վերջ , ժամը երեքին , Օհանջանեան ակումբին մէջ ։

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը հրաւիրուին Վիէնի եւ չրջանի Հա – յութիւնը ։

Ց. Գ.— Բանախօսութենէն վերջ ընկե – րական ընդհ. ժողով ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի, հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատար– ուի

ՀՈՌՈՄ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ

յիշատակին, մահուան քառասունքին առ– թիւ (մեռած՝ Մարսէյլը), Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԻՐԱԿԻ, 20 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 16

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԱՐԱԳ

Եւ ներբող յաւուր պատշաճի, կը Փէֆի Հայ Ընծայարանին մէջ։ Կիրակի 28 Փե – տրուար՝ ժամը 16.30ին։ Կը նախագահէ Գերպ. Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ ։

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը ։

Հ. Ց. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԱԼՊԱՌԵԼԻ Հ. Ց. Դ. Արամ խումբի ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Պարտաւո – րիչ ներկայութիւն ։

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ չրջանի ընկերները ։

ՎԻԻՆ.— 28 Փետր. Կիրակի կէսօրէ վերջ։

ՍՒՆԹ ԷՒԻՆ.— 29 Փետրուար, երկու– չաբթի գիչեր ։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— 1 Մարտ, երեքչաբթի գիչեր ։

ՎԱԼԱՆՍ.— 2 Մարտ, Չորեքչաբթի գի – չեր ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— 3 Մարտ, Հինգչաբթի գի– չեր ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ։

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը ։

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Կառտանի «Նիկոլ – Դուման »խումբի ընկերները, այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ։

Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները ։

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի բոլոր ընկերները, 6 Մարտ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին , Ա– հարոնեան ակումբին մէջ ։

Սոյն ժողովին ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Օգնական խոհարարուհիի մը պէտք կայ։ Հեռախօսել 927 – 01 – 72 ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ »Ը

Կը ներկայացուի Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին կողմէ ։

Ապրիլ 3ին

×

Նախկին Սամաթիացիներու տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ապ– րիլ 10ին, Կիրակի, Ամպասատէօրի շքեղ սրահներուն մէջ։ Մանրամասնութիւն – ները յայորդով ։

Կ + Պ + Ն + Ի

Պ + Ո + Ն

Կ + Ո + Ի

Պ + Ն

ՊՈՆԿՈՒԻ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով ,

— Bongoût —

Հելվա եւ լոխում ուտելով ։

Société des Conserves

BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ։ Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք ։ Նուազա – գոյն ծախքերով կը զրկենք խորհրդ. Միութիւն ։

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue de St.-Quentin, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

ou Téléphone : NOR. 40-72 et 50-83